

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VII. 58.

SUNDHETSTILSTANDEN OG MEDISINALFORHOLDENE

1918.

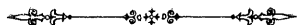
66DE ÅRGANG.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1918.)

66IÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDISINALVESEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1922.

For årene 1882—1897 se Norges Offisielle Statistikk, rekke III.

—«— 1898—1903 —«— — IV.

—«— 1904—1911 —«— — V.

—«— 1912—1916 —«— — VI.

For året 1917 —«— — VII, nr. 3.

Indhold.

(Table des matières).

Side (page).

A.	Almindelig beretning om sundheds- og medicinalforholdene i riket 1918. (Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1918).	1*
	Fortegnelse over tabellerne. (Liste des tableaux).	
I.	Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale (Division médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies).	1*
II.	Dødeligheten i riket, dets bygder og byer (La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes).	9*
III.	Døde i forhold til 1000 levende fødte (Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).	10*
IV.	Av lægerne anmeldte tilfælde av epidemiske sygdomme, fordelt paa amterne (Les maladies épidémiques dans les départements).	12 ⁵
V.	De av lægerne opgivne tilfælde av epidemiske sygdomme efter maaned, kjønn og alder (Le nombre des cas connus des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).	16*
VI.	De i byerne anmeldte tilfælde av epidemiske sygdomme (Les maladies épidémiques dans les villes, par mois).	18*
VII.	Epidemiske sygdomme i amternes byer (Les maladies épidémiques dans les villes par départements).	19*
VIII.	Dødsfald paa barselseng (Décès pendant les couches dans les départements).	21*
IX.	Dødsårsaker for barselkvinder. Døde efter obstetriske operationer. (Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales).	22 ⁵

X.	Indkomne tilfælde av veneriske sygdomme paa sykehusene	Side. 23*
	<i>(Cas nouveaux de gonorrhée et de la uréthrite dans les hôpitaux).</i>	
XI.	Utenfor sykehus behandlede tilfælde av veneriske sygdomme	24*
	<i>(Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux).</i>	
XII.	Til- og avgang av spedalske i anstalterne	25*
	<i>(Tableau des lépreux dans les hospices).</i>	
XIII.	Anmeldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de indsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder	26*
	<i>(Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres des commissions de santé).</i>	
XIV.	Dødeligheten av lungetuberkulose i de forskjellige amter for aarene 1916—1918	28*
	<i>(Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1916—1918).</i>	
XV.	Antallet av syke, som behandlede for lungetuberkulose paa sanatorier og pleiehjem i 1918	30*
	<i>(Le nombre des malades, souffrant de tuberculose pulmonaire, traités aux sanatoriums et hôpitaux spéciaux).</i>	
XVI.	Antallet av sindssyke, forpleiet med statsbidrag efter lov av 27/6 1891 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommuner	34*
	<i>[Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'Etat d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'Etat et des communes ensemble)].</i>	
XVII.	Utdrag av jormødrenes bøker	36*
	<i>(Extrait des registres des sages-femmes).</i>	
XVIII.	Av lægerne utførte obstetriciske operationer	38*
	<i>(Opérations obstétricales, faites par les médecins).</i>	
XIX.	Obstetriciske operationers utfald for mødre og barn	40*
	<i>(Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants).</i>	
XX.	Utfald av de obstetriciske operationer efter de forskjellige indikationer	41*
	<i>(Résultats des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par hystérotomi, f) par hébostéotomi, g) par perforation, h) par embryotomie, i) par avortement provoqué, — d'après les indications différentes).</i>	
XXI.	Fødte og døde	44*
	<i>(Naissances et décès).</i>	
XXII.	Fødte og døde i byerne og bygderne	46*
	<i>(Nombre des naissances et des décès dans les villes et dans la campagne).</i>	
XXIII.	Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjendt aarsak og de ialt indtrufne dødsfald inden riket og amterne (byer og bygder) og i de enkelte lægedistrikter	48*
	<i>(Décès totaux par cause connue dans les départements et dans les districts civils médicaux).</i>	
XXIV.	De hyppigste av lægerne opgivne dødsårsaker ved sykdom	52*
	<i>[Causes des décès (morts par accidents non compris) classées par ordre de fréquence].</i>	

	Side.
XXV. Vakcinerte (<i>Vaccination</i>).	53*
XXVI. Oversigt over utførte retsmedicinske forretninger..... (<i>Liste des actes médicaux forenses</i>).	54*
XXVII. Meddelelser om pleiebarn efter helseraadenes protokoller (jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905) [<i>Tableau des enfants assistés (loi nr. 2 de 29 avril 1905)</i>].	56*
Dødsfald blandt norske undersaatte i fremmede land i 1918	57*
XXVIII. Dødsfald blandt norske sjømænd i 1918..... (<i>Décès de marins norvégiens dans l'étranger</i>).	58*
XXIX. Apotek og personale (<i>Des pharmacies et de leur personnel</i>).	60*
XXX. Tabel over tilfælde av sindssygd, behandlet paa sykehus (<i>Mouvement des aliénés dans les hôpitaux</i>).	66*
XXXI. Antal av de paa sykehusene behandlede syke (<i>Mouvement des malades dans les hôpitaux</i>).	68*
XXXII. Opgaver over dødsfald med kjendte dødsårsaker..... (<i>Causes de décès par départements</i>).	72*
XXXIII. Opgaver over kjøen og alder ved de av læger meldte dødsfald..... (<i>Causes de décès par sexe et âge</i>).	80*
XXXIV. Opgaver over kjendte dødsårsaker i byerne (<i>Causes de décès dans les villes</i>).	88*
XXXV. Opgaver over kjøen og alder ved kjendte dødsårsaker i byerne..... (<i>Causes de décès par sexe et par âge dans les villes</i>).	98*
XXXVI. En del av lægerne behandlede epidemiske sygdomme, fordelt paa lægedistrikter og maaneder (<i>Cas des maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois</i>).	106*

B. Beretninger for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.

(*Rapports spéciaux pour les départements différents*).

I. Kristiania by	1
II. Akershus amt.....	17
III. Smaalenenes —	25
IV. Buskerud —	36
V. Jarlsberg og Larvik —	45
VI. Hedemarkens —	55
VII. Kristians —	
VIII. Bratsberg —	
IX. Nedenes —	

		Side.
X.	Lister og Mandal amt	107
XI.	Stavanger —	120
XII.	Søndre Bergenhus —	135
XIII.	Bergens by	147
XIV.	Nordre Bergenhus amt	158
XV.	Romsdals —	170
XVI.	Søndre Trondhjems —	184
XVII.	Nordre —	201
XVIII.	Nordlands —	213
XIX.	Tromsø —	235
XX.	Finmarkens —	245

L'état sanitaire du pays a été assez satisfaisant, dans la première moitié de l'année, mais extraordinairement mauvais dans la seconde moitié, à cause d'une pandémie, d'influenza (grippe espagnole). Le chiffre total des cas connus et déclarés des maladies épidémiques fut 581 781, ou 222,1 sur mille habitants (147,3 sur mille en excès du chiffre de l'année 1917).

Parmi les maladies prédominantes nous citons :

La fréquence de la fièvre typhoïde augmenta encore à 0,60 par mille habitants de 0,44 en 1916, 0,50 en 1917. La mortalité moyenne fut 7,4 pct. Le plus grand nombre des cas présentèrent les villes de Christiania, Bergen, Trondhjem avec ses environs, et la circonscription Karmøy dans le département de Rogaland. Le nombre des cas de meningite purulente épidémique a diminué de 104 cas du 1917 jusqu'à 76, ce qui veut dire 0,03 par mille habitants (0,04 en 1917). La poliomyélite aiguë a aussi diminué considérablement. On a noté 54 cas ou 0,02 par mille habitants (en 1917 0,05 p. m.). La fièvre scarlatine et la rougeole furent moins répandues aussi; par contre on a noté une augmentation du nombre des cas de diphthérie de 2 p. m. en 1917 à 3,2 p. m. en 1918. La mortalité moyenne fut 6,6 pct. pour le royaume entier. Les cas de coqueluche ne montèrent qu'à 2 pct. de la totalité des cas des maladies épidémiques contre 4,2 pct. en 1917. Sans compter l'influenza, qui fut 64,2 pct. des cas notés des maladies épidémiques, les catarrhes aiguës de l'appareil respiratoire et les pneumonies catarrhales furent comme d'habitude les plus répandues et montèrent à 17,2 de la totalité des cas épidémiques. L'influenza cependant fut la maladie, qui a marqué la physionomie de l'état sanitaire de 1918. Malgré de la certitude, qu'un très grand nombre des cas n'a pas été cité, on a noté 374 288 cas — 142,6 p. m. d'habitants, environ 18 fois le moyen nombre des 29 années précédentes. La mortalité fut 2,0 pct. contre 0,9 pct. antérieurement. Le nombre des cas de pneumonie a été doublé en comparaison avec la moyenne d'une longue série d'années. Le chiffre de mortalité fut 23,4 pct. (Chiffre moyen 15,4 pct.). La pneumonie forma une complication fréquente et maligne à la «Grippe espagnole». Le nombre des cas de diarrhée fut environ le double du chiffre en 1917.

La mortalité, calculée sur la population moyenne supposée de 2 624 479 fut 16,5 par mille habitants. Le nombre des décès fut 43 408, des morts-nés 1 516. Le nombre des naissances (63 508) a dépassé de 20 100 le nombre des décès.

774 personnes sont mortes par suite d'accidents, 85 de suicide, et 12 d'homicide.

Quant aux 43 408 décès indiqués ci-dessus (les accidents, les suicides et les homicides non compris), la cause a été médicalement constatée dans 39 932 cas (92,0 pct.).

Le plus grand nombre de décès a été occasionné par les maladies suivantes: la grippe (7 308), la pneumonie (4 704), la décrépitude (4 516), la phthisie et les tubercules pulmonaires (4 191), les maladies cancéreuses (2 558), l'apoplexie et l'embolie cérébrale (1 711), les maladies organiques du coeur (1 597), la bronchite aiguë et la pneumonie catarrhale (1 375), la débilité congénitale (1 128), la tuberculose miliaire et autres affections tuberculeuses en dehors des poumons (947), l'artériosclérose (740), la maladie de Bright (661), la paralysie du coeur (638), la diphthérie (croup) (557), la bronchite chronique (486), l'entérite gastrique aiguë (394), les convulsions des enfants (381), la hernie étranglée, volvulus, ileus (322), la meningite purulente (257), la coqueluche (237).

Dans les hôpitaux, dont on possède des rapports, 61 779 malades ont été traités, 50 469 sont sortis, dont 4 807 morts, ce qui représente une mortalité de 9,5 pct.

Dans les asiles des aliénés 5 263 malades ont été traités, 1 268 sont sortis, dont 451 morts.

Le royaume comptait 336 districts médicaux civils. Le nombre total des médecins autorisés était 1 318, dont 59 femmes.

La vaccination a été pratiquée sur 33 736 personnes, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre était 881.

Il y avait 1 459 sages-femmes diplômées.

Le nombre de pharmacies était 219.

Trykfeil og rettelser.

Side 7. Øverst paa siden staar dødeligheten av lungetuberkulose 12,4 læs 11,4.
dødeligheten ved ikke epidemiske sygdomme 19,7 læs 18,2.

— 184. Under summerne for amtet staar Læger: 66 læs 67.
Jordmødre: 96 — 90.
Hjælpevaksinatører 55 læs 61.

I beretningen for 1917.

Side 55*. Staar mortalitetsprocenten for Kristiania kommunale sykehus opført som 1,0
istedetfor 10,4.

A. Almindelig beretning

om sundhets- og medicinalforholdene i riket.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotek og filialapotek.
I.	1. Kristiania (by).....	16,29	242 850	341	165	109	-	28
II.	Akershus amt.....	5 332,31	129 323	72	14	64	41	15
	2. Aker.....	865,66	56 600	44	6	23	10	8
	3. Nittedal.....	187,11	2 780	2	-	2	1	-
	4. Ullensaker.....	2 152,36	35 073	11	4	17	15	3
	5. Høland.....	1 276,85	14 860	6	2	10	8	1
	6. Follo.....	850,33	20 010	9	2	12	7	3
III.	Smaalenenes amt.....	4 180,59	150 690	65	28	74	35	20
	7. Eidsberg.....	1 223,23	21 176	6	2	12	9	3
	8. Moss stadslægedistrikt..	2,10	8 572	10	3	4	-	2
	9. Hobøl.....	142,47	2 287	1	-	1	1	5
	10. Spydeberg.....	138,37	2 305	1	1	2	1	1
	11. Vaaler.....	252,11	2 241	1	-	2	2	-
	12. Rygge.....	136,77	6 245	2	1	3	2	-
	13. Raade.....	244,41	10 174	3	-	5	3	-
	14. Fredrikstad stadsfysikat.	10,20	15 481	9	8	11	-	4
	15. Sarpsborg.....	693,85	56 036	14	6	19	8	7
	16. Fredrikshald stadsl.distr.	2,07	12 023	12	6	5	-	3
	17. Hvaler.....	86,42	4 045	1	-	2	2	-
	18. Idd.....	634,88	12 180	2	-	4	3	-
	19. Aremark.....	322,60	1 829	1	-	1	1	-
	20. Rødenes og Øymark....	412,35	3 404	2	1	3	3	-
IV.	Buskerud amt.....	14 808,76	123 863	55	27	62	26	13
	21. Drammens stadsfysikat.	7,01	24 937	19	14	10	-	4
	22. Drammens lægedistrikt..	600,37	17 787	7	-	8	3	1
	23. Norderhov.....	1 087,08	15 703	6	4	6	5	1
	24. Aadal.....	645,64	3 392	1	-	3	2	-
	25. Modum.....	2 335,28	30 787	10	3	16	3	4
	26. Nes.....	1 511,22	3 943	1	1	3	1	1
	27. Gol.....	1 350,92	3 628	1	-	2	2	-
	28. Aal.....	2 657,00	5 478	1	-	2	2	-
	29. Kongsberg stadsl.distrikt	64,14	6 132	4	4	4	-	1
	30. Sandsvær.....	674,22	5 757	1	-	2	2	1
	31. Rollag.....	1 010,97	3 476	2	-	3	3	-
	32. Nore og Opdal.....	2 864,91	2 843	2	1	3	3	-

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- væknatorer.	Apotek og filialapotek.	
V.	Jarlsberg og Larvik amt	2 335,71	103 333	41	20	48	17	12	
	33. Tønsberg stadsl.distr.	4,47	9 416	5	6	5	-	2	
	34. — lægedistrikt.	791,67	29 211	7	1	13	9	1	
	35. Horten stadslægedistr.	3,87	9 609	7	3	4	-	2	
	36. Hof	761,39	15 472	6	2	10	3	2	
	37. Skoger	107,03	5 459	1	-	1	1	-	
	38. Larvik stadslægedistr.	2,59	9 458	6	4	5	-	2	
	39. — lægedistrikt.	664,69	24 708	9	4	10	4	3	
VI.	Hedemarkens amt	27 527,67	133 485	49	23	69	53	13	
	40. Sør Odal	514,91	6 343	1	1	2	2	1	
	41. Nord Odal	500,33	4 421	1	-	2	2	-	
	42. Eidskog	643,12	5 838	1	1	1	1	-	
	43. Vinger	500,12	6 212	4	1	3	2	1	
	44. Brandval	509,89	3 629	1	-	2	2	-	
	45. Grue	838,71	6 120	1	-	3	2	1	
	46. Hamar stadslægedistr.	1,12	6 171	5	6	3	-	2	
	47. Ringsaker	897,51	11 140	4	2	6	4	1	
	48. Nes	177,67	3 479	1	-	2	-	-	
	49. Vang	534,07	10 203	2	-	3	2	-	
	50. Løten	358,56	5 606	1	-	2	1	1	
	51. Romedal	384,59	4 848	1	1	1	1	-	
	52. Stange	345,28	7 236	4	1	3	2	1	
	53. Hof	416,78	3 097	1	-	1	2	-	
	54. Aasnes	638,55	5 083	5	1	2	2	1	
	55. Vaaler	699,54	3 761	2	1	1	1	-	
	56. Elverum	1 303,98	9 818	4	3	7	3	1	
	57. Trysil	2 962,01	5 773	2	-	7	7	1	
	58. Engerdal	2 202,51	1 227	1	-	1	1	-	
	59. Rendal	3 222,81	3 282	1	-	3	3	-	
	60. Aamot	1 323,60	3 531	1	1	4	3	1	
	61. Stor-Elvdal	2 108,96	3 990	1	-	3	3	-	
	62. Alvdal	2 160,91	4 394	1	1	2	2	-	
	63. Tynset	1 023,90	3 504	1	2	2	2	1	
	64. Tolga	2 101,46	3 314	1	1	1	2	-	
	65. Kvikne	1 156,78	1 465	1	-	1	1	-	
VII.	Kristians amt	25 250,44	118 901	43	23	58	44	8	
	66. Jevnaker	154,58	4 088	1	2	2	1	1	
	67. Lunner	290,75	4 135	1	-	3	1	-	
	68. Gran	351,82	4 074	2	1	2	2	-	
	69. Brandbu	476,40	4 850	3	1	2	2	1	
	70. Søndre Land	775,62	5 297	3	1	3	2	-	
	71. Nordre Land	880,02	4 762	2	2	3	2	1	
	72. Søndre Aurdal	1 128,86	3 980	1	-	3	3	-	
	73. Søndre Valdres	1 359,52	6 333	3	1	5	4	1	
	74. Nordre —	2 073,82	4 246	1	-	5	3	-	
	75. Østre Slidre	869,50	2 386	1	-	1	1	-	
	76. Toten	1 494,83	29 779	10	7	10	6	2	
	77. Lillehammer stadsl.distr.	2,92	3 947	5	4	2	-	1	
	78. Faaberg	476,46	5 400	1	1	1	1	-	

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vækinoter.	Apotek og filialapotek.	
	79. Øyer	638,18	3 091	1	-	1	1	-	
	80. Gausdal	1 191,87	5 116	3	-	2	2	-	
	81. Ringeby	1 258,42	4 371	1	1	1	1	-	
	82. Søndre Fron	539,96	2 931	-	-	1	1	-	
	83. Nordre Fron	1 369,85	4 187	1	1	1	1	-	
	84. Lom	5 752,23	8 655	1	-	5	5	-	
	85. Lesje	4 164,83	7 273	1	-	3	3	-	
	86. Sel og Heidal	782,26	3 591	1	1	2	2	1	
VIII.	Bratsberg amt	15 185,53	106 791	53	23	62	39	12	
	87. Skien stadsfysikat	6,65	14 449	8	8	5	-	3	
	88. — lægedistrikt	1 047,89	26 750	13	5	13	7	2	
	89. Langesund stadslid.	0,88	1 488	2	-	1	-	1	
	90. Bamble	292,68	4 553	1	-	2	2	-	
	91. Kragerø stadslid.	1,13	4 621	3	2	3	-	1	
	92. Skaatøy	309,01	6 507	1	-	2	2	-	
	93. Drangedal	1 054,85	4 029	1	1	3	3	-	
	94. Holla	1 141,81	12 169	4	2	8	5	2	
	95. Notodden stadslid.	407,44	7 679	6	2	3	1	1	
	96. Heddal			1	-	2	1	-	
	97. Hjartdal	1 308,60	3 660	1	-	2	2	-	
	98. Kviteseid	1 377,91	5 980	3	1	4	4	1	
	99. Nissedal	878,16	1 735	1	-	2	2	-	
	100. Laardal	982,25	3 078	1	1	3	3	-	
	101. Fyresdal	1 253,18	1 824	2	-	2	1	-	
	102. Vinje	3 046,27	2 668	1	-	3	3	-	
	103. Tinn	2 076,82	5 601	4	1	4	3	1	
IX.	Nedenes amt	9 348,00	71 272	25	13	55	25	8	
	104. Risør stadslægedistr.	1,43	3 409	1	1	1	-	1	
	105. Østre Nedenes	802,23	14 403	4	2	9	4	1	
	106. Dyvaag	70,50	3 946	1	-	5	3	-	
	107. Arendal stadslægedistr.	15,61	9 750	7	7	6	-	2	
	108. Vestre Nedenes	878,04	23 110	5	1	22	6	2	
	109. Birkenes ¹⁾	349,93	3 369	1	-	2	2	-	
	110. Aamli	1 695,85	5 289	1	1	4	4	1	
	111. Evje	805,86	3 518	1	-	2	2	1	
	112. Vegusdal	633,43	1 637	-	-	2	2	-	
	113. Bygland	1 356,90	2 190	3	1	1	1	-	
	114. Valle	2 849,81	2 194	1	-	1	1	-	
X.	Lister og Mandals amt. ²⁾	7 264,24	77 237	33	20	57	33	6	
	115. Kristiansands stadsfysik.	16,04	15 408	15	14	7	-	3	
	116. Oddernes	255,39	6 471	1	-	5	3	-	
	117. Vennesla	309,26	3 265	1	-	2	2	-	

¹⁾ Kvadratinhold og tilstedeværende folkemængde for Tveit herred, som hører til Lister og Mandals amt er ikke medtat i summen for Lister og Mandals amt. ²⁾ Tveit herred, som hører til Birkenes lægedistrikt i Nedenes amt, har et flateindhold av 111,59 km.² og 1 543 indbyggere.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vakter.	Apotek og filialapotek.
	118. Søgne	239,83	3 297	1	-	4	2	-
	119. Mandal stadslægedistr. .	0,92	3 268	2	3	3	-	1
	120. Halse	229,97	4 142	1	-	1	2	-
	121. Laudal	365,64	2 388	1	-	3	3	-
	122. Bjelland	1 163,78	2 872	1	-	3	3	-
	123. Undal	430,86	5 695	1	-	6	3	-
	124. Lyngdal	380,24	4 245	1	-	3	2	-
	125. Hægebostad	461,59	1 785	-	-	1	1	-
	126. Farsund	129,24	3 256	2	1	4	2	1
	127. Lista	139,10	5 220	1	-	3	2	-
	128. Kvinesdal	895,42	3 841	1	-	3	2	-
	129. Flekkefjord	725,27	9 055	3	2	7	4	1
	130. Sirdal	1 410,10	1 486	1	-	2	2	-
XI.	Stavanger amt	9 147,15	137 581	53	24	93	46	14
	131. Sokndal	291,82	2 749	1	-	1	1	-
	132. Lund	498,95	2 547	1	-	2	2	-
	133. Egersund stadslægedistr. .	0,32	3 112	1	2	3	-	1
	134. Eigersund lægedistrikt ..	1 151,69	6 456	1	-	3	3	-
	135. Time	459,21	10 009	2	-	5	4	1
	136. Sandnes	389,48	9 865	4	1	4	2	1
	137. Stavanger stadsfysikat ..	7,41	36 621	23	13	23	-	5
	138. Stavanger lægedistrikt ..	227,01	10 912	4	-	8	5	-
	139. Høgsfjord	1 448,74	4 989	1	-	4	4	-
	140. Finnøy	120,69	3 287	-	-	4	3	-
	141. Hjelmeland	1 082,88	3 604	1	-	3	3	-
	142. Sand	2 204,71	6 482	2	1	6	6	1
	143. Nedstrand	412,81	3 438	1	-	3	3	-
	144. Skudenes	68,77	3 746	1	-	3	1	1
	145. Kopervik	378,45	10 222	2	1	9	4	1
	146. Hagesund	404,21	19 542	8	6	12	5	3
XII.	Søndre Bergenhus amt ..	15 585,03	134 328	32	2	106	87	6
	147. Sveio	273,04	3 774	1	-	4	3	-
	148. Skaanevik	659,05	4 512	2	-	4	4	-
	149. Ølen	435,57	3 610	1	-	3	3	-
	150. Stord	318,65	5 457	1	-	4	3	1
	151. Finnaas	225,15	5 102	-	-	6	5	-
	152. Tysnes	252,25	4 243	1	-	4	4	-
	153. Kvinnherad	790,25	5 150	1	-	5	5	-
	154. Ullensvang	2 583,94	6 950	4	1	7	3	1
	155. Ulvik	2 110,62	2 562	1	-	3	2	-
	156. Røldal	670,85	778	1	-	2	1	-
	157. Ytre Hardanger	423,52	4 416	1	-	3	3	-
	158. Kvam	453,32	3 400	1	-	3	1	-
	159. Voss	2 262,56	12 990	3	1	5	3	1
	160. Fana	347,44	10 860	4	-	3	3	1
	161. Fusa	647,99	6 636	1	-	5	5	-
	162. Askøy	340,56	14 822	2	-	9	7	1
	163. Sund—Austevoll	176,87	4 583	1	-	5	5	-
	164. Haus	365,58	9 709	2	-	9	8	1

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.	
	165. Bruvik	392,26	9 372	1	-	3	3	-	
	166. Hosanger	804,09	3 224	1	-	5	4	-	
	167. Lindaas	819,58	8 856	1	-	7	7	-	
	168. Manger	231,39	8 722	1	-	7	5	-	
XIII.	169. Bergen (by)	34,92	83 173	71	40	30	-	10	
XIV.	Nordre Bergenhus amt ..	18 481,51	88 943	23	3	82	75	5	
	170. Aurland	1 455,95	2 328	-	-	2	2	-	
	171. Lærdal	2 156,21	4 089	1	-	7	3	1	
	172. Luster	1 559,87	3 051	2	-	3	3	-	
	173. Hafslo	1 111,95	4 027	1	-	5	4	-	
	174. Sogndal	440,66	3 610	1	-	1	1	-	
	175. Leikanger	463,13	2 591	1	-	3	3	-	
	176. Balestrand	626,15	2 213	1	-	2	2	-	
	177. Vik	714,66	3 417	-	-	3	3	-	
	178. Kyrkjebø	667,00	1 668	2	-	3	3	-	
	179. Lavik	685,97	4 484	1	-	3	3	-	
	180. Gulen	629,89	4 877	1	-	6	6	-	
	181. Gaular	560,94	3 349	-	-	3	3	-	
	182. Fjaler	505,36	3 734	1	-	3	3	-	
	183. Askvoll	178,27	2 839	1	-	4	4	-	
	184. Indre Søndfjord	2 191,43	4 945	1	-	4	4	1	
	185. Gloppen		5 968	1	1	3	3	-	
	186. Bremanger	347,24	2 393	1	-	3	2	-	
	187. Kinn	687,76	6 310	2	1	6	5	1	
	188. Naustdal	519,96	3 625	1	-	3	3	-	
	189. Ytre Nordfjord	79,35	2 573	1	1	2	2	-	
	190. Selje	242,84	3 277	-	-	2	2	-	
	191. Davik	640,69	3 269	1	-	3	3	-	
	192. Nordfjordeid	252,40	3 190	1	-	2	2	1	
	193. Indvik	1 761,83	7 116	1	-	6	6	-	
XV.	Romsdals amt	15 054,98	143 102	43	16	118	87	8	
	194. Vannylven	305,55	2 869	1	-	2	2	-	
	195. Sande	166,27	2 831	1	-	3	2	-	
	196. Herøy (S.)	140,05	3 832	1	-	3	3	-	
	197. Ulstein	182,61	3 498	1	-	2	2	-	
	198. Ørsta	365,01	3 407	-	-	3	2	-	
	199. Volda	520,59	5 032	1	1	4	3	1	
	200. Hjørundfjord	479,11	1 881	1	-	2	2	-	
	201. Østre Søndmør	2 040,94	6 432	-	-	7	7	-	
	202. Ørskog	720,23	7 121	1	-	6	5	-	
	203. Nordre Søndmør	225,32	8 591	1	-	7	6	-	
	204. Aalesund stadsfysikat..	2,14	14 785	8	7	7	-	2	
	205. Haram	106,36	3 594	-	-	4	3	-	
	206. Molde	271,83	5 979	7	2	6	3	1	
	207. Bud	525,68	8 415	1	-	8	8	-	
	208. Vestnes	351,60	3 654	1	-	2	2	-	
	209. Grytten	1 044,48	2 847	1	-	4	3	1	
	210. Eid	544,07	3 908	1	-	3	3	-	

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinører.	Apotek og filialapotek.	
	211. Nettet	936,91	3 229	1	-	3	3	-	
	212. Kvernes	219,88	5 974	1	-	5	4	-	
	213. Gjemnes	470,27	5 139	-	-	5	4	-	
	214. Kristiansund stadfsys...	8,80	15 891	8	4	7	-	3	
	215. Sundal	1 951,22	5 078	1	1	4	4	-	
	216. Tingvoll	431,89	3 770	1	-	4	3	-	
	217. Surndal	870,52	2 741	1	1	2	2	-	
	218. Stangvik	510,98	2 165	-	-	2	2	-	
	219. Rindal	606,30	2 292	1	-	2	1	-	
	220. Aure	505,49	3 034	-	-	2	1	-	
	221. Halså	590,28	4 459	1	-	4	4	-	
	222. Edey	273,92	3 277	1	-	5	3	-	
XVI.	Søndre Trondhjems amt	18 696,79	147 525	67	28	90	61	12	
	223. Trondhjems stadfsyskat	35,34	46 256	41	25	24	-	9	
	224. Strinda	687,77	16 292	6	-	3	4	-	
	225. Leinstrand	247,67	3 102	1	-	2	3	-	
	226. Børså	302,03	5 210	1	-	4	3	-	
	227. Selbu	2 561,72	4 832	1	-	2	2	-	
	228. Røros ¹⁾	2 693,00	7 395	2	1	3	2	1	
	229. Singsaas	1 608,86	3 057	1	-	5	3	-	
	230. Støren	1 162,88	7 227	2	-	4	4	1	
	231. Melhus	239,89	3 227	1	-	1	1	-	
	232. Opdal	2 399,32	3 755	1	-	4	5	-	
	233. Rennebu	736,00	2 257	1	-	2	2	-	
	234. Orkedal	1 943,00	15 358	3	1	5	5	1	
	235. Hemne	1 094,01	4 756	1	-	4	4	-	
	236. Hittra	678,07	5 134	-	-	6	5	-	
	237. Frøya	243,77	5 779	1	-	5	5	-	
	238. Bjørn	539,55	6 709	1	1	4	4	-	
	239. Ørland	79,12	3 040	1	-	1	1	-	
	240. Indre Fosen	806,79	6 869	1	-	5	5	-	
	241. Bjørnør	750,05	3 484	-	-	2	1	-	
	242. Aafjord	1 029,33	3 948	1	-	4	2	-	
XVII.	Nordre Trondhjems amt..	22 419,12	84 608	29	6	54	44	5	
	243. Stjørdal	2 176,14	11 032	4	-	4	4	1	
	244. Frosta	75,23	2 950	1	-	1	1	-	
	245. Leksvik	431,19	3 055	1	1	2	2	-	
	246. Skogn	480,60	5 344	1	-	2	2	-	
	247. Levanger	140,66	3 989	4	1	3	1	2	
	248. Verdal	1 597,88	5 904	2	-	3	2	-	
	249. Inderøy	433,37	8 151	1	-	7	3	-	
	250. Verran	551,91	2 552	-	-	3	2	-	
	251. Stenkjær	1 570,50	10 070	5	2	7	5	1	
	252. Beitstad								
	253. Grong	6 477,64	4 957	1	-	3	5	-	
	254. Lierne	2 970,43	1 606	1	-	2	2	-	
	255. Namsos	240,89	3 835	2	2	3	1	1	

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens amt hørende dele av Tolga herred.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)	1	2	3	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jernmedre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste decbr. 1910.					
	256. Klinga	975,88	2 809	1	-	2	2	-
	257. Overhalla	1 270,08	3 487	1	-	2	2	-
	258. Flatanger	462,18	1 792	1	-	1	1	-
	259. Fosnes	860,82	2 694	1	-	2	2	-
	260. Kolvereid	1 085,30	5 102	1	-	3	3	-
	261. Vikna	317,27	3 276	1	-	2	2	-
	262. Leka	301,15	2 035	-	-	2	2	-
XVIII.	Nordlands amt	38 164,42	161 105	53	13	115	82	14
	263. Bindal	1 509,00	2 502	1	-	2	2	-
	264. Vik	232,66	2 505	1	-	1	1	-
	265. Velfjord	600,39	1 425	-	-	1	1	-
	266. Brønnøy	150,19	3 274	2	-	1	1	1
	267. Vega	147,27	2 422	1	-	1	1	-
	268. Tjøtta	866,80	3 318	-	-	3	3	-
	269. Alstahaug	408,54	4 205	2	1	3	3	1
	270. Herøy	172,83	3 627	1	-	2	1	-
	271. Vefsen	3 405,94	4 894	1	-	2	1	-
	272. Mosjøen stadslægedistr.	0,83	1 721	1	1	1	-	1
	273. Hatfjelldal	3 102,51	1 061	1	-	1	1	-
	274. Hemnes	1 690,13	4 689	1	-	3	2	-
	275. Nesna	668,00	6 070	1	-	3	2	-
	276. Mo	3 964,92	5 892	1	1	3	1	1
	277. Lurøy	288,22	2 727	1	-	3	3	-
	278. Rødøy	696,83	2 666	-	-	2	1	-
	279. Meløy	872,26	3 487	-	-	2	1	-
	280. Gildeskaal	1 893,00	6 027	-	-	3	3	-
	281. Bødø	1,03	4 895	4	4	4	-	2
	282. Bodin	671,34	5 218	3	-	4	4	-
	283. Skjerstad	511,54	1 800	1	-	2	1	-
	284. Saltdal	2 162,58	3 316	3	-	2	2	-
	285. Fauske	1 108,88	6 760	2	1	3	2	1
	286. Sørfold	2 020,96	3 469	1	-	2	1	-
	287. Nordfold	748,78	2 602	-	-	2	2	-
	288. Steigen	252,21	2 235	1	-	1	1	-
	289. Hamarøy	931,88	3 104	1	-	2	2	-
	290. Lødingen	1 201,36	4 055	1	-	4	4	-
	291. Tysfjord	1 444,61	3 143	1	-	3	3	-
	292. Narvik stadslægedistr.	12,82	4 922	3	2	5	1	1
	293. Ankenes	2 005,73	3 093	-	-	3	4	-
	294. Ofoten	810,77	4 073	1	-	3	3	1
	295. Væøy	28,87	1 501	1	-	3	1	-
	296. Flakstad	298,98	3 242	1	-	2	2	-
	297. Buksnes	169,01	5 524	1	1	5	2	1
	298. Borge	256,79	4 533	1	-	3	2	-
	299. Gimøy	185,34	1 625	-	-	2	2	-
	300. Vaagan	286,17	5 828	2	1	5	4	2
	301. Hadsel	725,39	8 037	4	1	8	1	1
	302. Bø	212,00	4 435	1	-	2	1	-
	303. Øksnes	362,61	3 293	-	-	2	2	-
	304. Sortland	409,93	3 536	2	-	2	2	1
	305. Dverberg	674,52	4 354	2	-	4	5	-

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Tabel I (forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 1ste dechr. 1910.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jornetde.	Hjælpe- vaccinatører.	Apotek og filialapotek.	
XIX.	Tromsø amt	26 985,86	80 554	21	4	71	56	5	
	306. Trondenes	545,30	10 499	4	2	6	6	1	
	307. Kvæfjord	659,31	2 980	1	-	2	2	-	
	308. Bjarkøy	110,40	1 787	-	-	2	1	-	
	309. Ibestad	807,58	5 351	1	-	8	5	-	
	310. Salangen	897,08	4 461	1	-	3	1	1	
	311. Sorreisa	357,84	2 039	-	-	1	1	-	
	312. Tranøy	714,36	3 436	1	-	3	3	-	
	313. Berg	632,02	2 811	-	-	5	2	-	
	314. Lenvik	1 145,63	7 260	1	-	4	4	-	
	315. Maalselv	4 454,94	3 796	-	-	3	3	-	
	316. Bardu	2 577,03	1 622	1	-	1	1	-	
	317. Balsfjord	1 667,44	5 019	1	-	4	4	-	
	318. Tromsø stadsl.distr.	0,71	8 262	6	2	7	-	3	
	319. Tromsøysund	1 449,89	5 068	1	-	5	5	-	
	320. Lyngen	3 644,15	6 334	1	-	5	5	-	
	321. Karlsøy	1 417,91	3 569	1	-	5	6	-	
	322. Skjervøy	5 904,27	6 260	1	-	7	7	-	
XX.	Finmarkens amt	48 018,29	39 126	¹⁾ 14	1	42	30	5	
	323. Alten	11 892,01	3 347	1	-	2	2	-	
	324. Talvik	1 652,92	2 475	1	-	4	4	-	
	325. Loppen	1 266,24	2 638	-	-	3	3	-	
	326. Hammerfest	2 502,26	5 240	2	-	7	3	1	
	327. Maasøy	1 333,24	2 052	-	-	2	2	-	
	328. Kjelvik	576,72	2 389	1	-	4	2	1	
	329. Kistrand	4 986,92	1 926	-	-	1	1	-	
	330. Karasjok	5 261,06	823	1	-	1	1	-	
	331. Lebesby	3 567,71	1 726	1	-	1	1	-	
	332. Gamvik	2 575,69	2 245	-	-	3	3	-	
	333. Tanen	3 708,26	1 853	1	-	2	2	-	
	334. Vardø	3 023,74	4 363	2	1	3	2	1	
	335. Vadsø	2 603,74	4 479	2	-	3	1	1	
	336. Sydvaranger	4 067,78	3 570	2	-	6	3	1	
		323 837,61	2 357 790	1183	493	1459	881	219	

¹⁾ Foruten de i hvert distrikt opførte læger er der en distriktslæge uten fast distrikt med skiftende bopæl efter amtmændens nærmere bestemmelse. Stillingen var dette aar ikke besat.

Folkemængden. Den for rikets amter og lægedistrikter opførte folke-
mængde (tabel I) er den tilstedeværende folke-
mængde ifølge de af det Statistiske Centralbyrå meddelte opgaver over resultaterne av folketællingen i Norge den 1ste december 1910. Hvor forandringer i inndelingen har fundet sted efter folketællingens avholdelse, er folke-
mængden angitt efter de nye grænser. Til utregning av dødelighetsforhold og andre forholdsutregninger er brukt den av byrået til Medicinaldirektøren meddelte opgave over den utregnede tilstedeværende middelfolkemængde i 1918 (tabel II).

Dødeligheten i riket, dets byer og bygder.

La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Tabel II. Amter.	Riket.				Byerne.				Bygderne.			
	Utregnet tilstedev. middel- folke- mængde.	Dødsfald i 1918.	Døde av 1000 levende.		Utregnet tilstedev. middel- folke- mængde.	Dødsfald i 1918.	Døde av 1000 levende.		Utregnet tilstedev. middel- folke- mængde.	Dødsfald i 1918.	Døde av 1000 levende.	
			1917.	1918.			1917.	1918.			1917.	1918.
Riket	2 624 479	43 408	13,3	16,5	789 168	13 449	13,3	17,0	1 835 311	29 959	13,3	16,3
1. Kristiania	255 241	4 148	12,8	16,3	255 241	4 148	12,8	16,3	-	-	-	-
2. Akershus	167 564	2 113	10,3	12,6	3 216	56	14,4	17,4	164 348	2 057	10,2	12,5
3. Smaalenene	159 638	2 632	12,9	16,5	47 502	878	13,9	18,5	112 136	1 754	12,5	15,6
4. Buskerud	135 643	2 335	12,6	17,2	36 791	657	13,2	17,9	98 852	1 678	12,3	17,0
5. Jarlsberg og Larvik	119 485	1 985	14,5	16,6	42 926	794	15,7	18,5	76 559	1 191	13,9	15,6
6. Hedemarken	147 153	2 436	11,9	16,6	8 292	143	11,8	17,2	138 861	2 293	11,9	16,5
7. Kristians	128 441	2 019	12,2	15,7	9 644	144	10,4	14,9	118 797	1 875	12,3	15,8
8. Bratsberg	123 687	1 870	11,8	15,1	36 855	676	11,9	18,3	86 832	1 194	11,8	13,8
9. Nedenes	75 042	1 489	15,7	19,8	18 718	457	15,4	24,4	56 324	1 032	15,9	18,3
10. Lister og Mandal	83 571	1 391	14,2	16,6	24 948	413	14,9	16,6	58 623	978	14,0	16,7
11. Stavanger	164 365	2 492	13,4	15,2	71 771	1 115	13,1	15,5	92 594	1 377	13,6	14,9
12. Søndre Bergenhus	154 690	2 686	13,1	17,4	-	-	-	-	154 690	2 686	13,1	17,4
13. Bergen	96 163	1 571	12,0	16,3	96 163	1 571	12,0	16,3	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	90 728	1 618	13,9	17,8	1 447	26	9,1	18,0	89 281	1 592	13,9	17,8
15. Romsdal	159 588	2 629	13,4	16,5	37 194	619	12,5	16,6	122 394	2 010	13,7	16,4
16. Søndre Trondhjem	167 420	2 944	14,4	17,6	53 853	966	15,2	17,9	113 567	1 978	14,1	17,4
17. Nordre —	88 949	1 431	15,5	16,1	6 847	134	18,6	19,6	82 102	1 297	15,3	15,8
18. Nordland	171 665	2 776	13,9	16,2	15 314	207	11,6	13,5	156 351	2 569	14,1	16,4
19. Tromsø	89 157	1 847	15,6	20,7	13 247	213	15,5	16,1	75 910	1 634	15,6	21,5
20. Fimmarken	46 289	996	19,3	21,5	9 199	232	20,6	25,2	37 090	764	19,0	20,6

1918.

9*

Døde i forhold til 1000 levende fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel III.										
	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.	1918.
Riket.....	515	518	509	527	524	532	560	520	525	683
Byer.....	510	521	530	554	528	549	560	567	558	757
Bygder.....	516	517	500	516	523	526	560	501	514	655
Amter:										
Kristiania.....	558	541	620	630	595	620	624	635	594	785
Akershus.....	511	528	496	528	484	527	537	466	461	615
Smaalenene.....	454	462	437	438	487	475	513	475	529	711
Buskerud.....	460	463	432	478	468	480	501	501	516	733
Jarlsb. og Larvik	555	541	523	536	541	533	521	505	578	668
Hedemarken....	471	468	438	462	442	452	519	435	444	628
Kristians.....	460	492	471	481	464	488	542	490	515	672
Bratsberg.....	500	490	469	501	512	496	559	409	464	615
Nedenes.....	542	591	652	652	679	623	723	633	661	940
Lister og Mandal	594	663	628	631	620	671	681	629	654	777
Stavanger.....	474	465	470	480	466	484	481	502	469	555
Søndre Bergenhus	534	556	515	554	570	522	567	529	491	679
Bergen.....	515	520	493	547	492	544	570	518	482	742
Nordre Bergenhus	563	583	595	631	646	610	657	633	648	781
Romsdal.....	521	572	563	561	583	570	569	561	504	651
Søndre Trondhjem	546	565	578	557	560	565	596	600	561	732
Nordre Trondhjem	470	574	543	581	612	633	686	606	650	701
Nordland.....	481	449	443	415	456	487	534	473	494	570
Tromsø.....	503	434	420	477	470	480	451	410	494	690
Finmarken....	655	620	481	620	486	532	555	504	550	659

Sundhetstilstanden var nogenlunde tilfredsstillende i aarets første halvdel, men resten av aaret usedvanlig slet paa grund av en meget utbredt influensa-epidemi. Av epidemiske sygdomstilfælde meldtes ialt 581 781 med 15 394 dødsfald mot henholdsvis 191 899 og 5 041 i 1917.

Bortset fra influensa som utgjorde 64,2 pct. av alle meldte tilfælde av epidemiske sygdomme var som vanlig hyppigst de akute katarrar i aandedrætsorganerne (deri ogsaa medtat katarralsk lungebetændelse). De utgjorde 17,7 pct. Dernæst i hyppighet kom akut diarrhoe (kolerine) med 7,6 pct. og lungebetændelse med 3,5 pct. Forøvrig henvises til tabel V, kolonne 2.

De meldte tilfælde av epidemisk sygdom svarer til 222,1 pro mille av den for aaret utregnede middelfolkemængde, hvilket er 147,3 pro mille mere end aaret forut. Om forholdet for de enkelte amter se tabel IV, kolonne 3.

For 98,5 pct. av de ialt opgivne epidemiske sygdomstilfælde er disses

optræden i de forskjellige maaneder opgit. De fleste forekom i aarets 4de kvartal, de færreste i 2det.

Dødeligheten utgjorde efter de av det Statistiske Centralbyraa meddelte opgaver over folkemængdens bevægelse i 1918 16,5 pro mille av den utregnede tilstedeværende middelfolkemængde. I 1917 var dødeligheten 13,3 pro mille. Forøvrig henvises til tabel II.

Tabel III viser forholdet mellem levende fødte og døde i de ti aar fra 1909—1918.

Epidemiske sygdomme. I tabel IV gives en oversigt over alle av lægerne opgivne tilfælde og dødsfald av epidemiske sygdomme med disses fordeling paa amterne.

Tabel V gir oplysning om tiden for de epidemiske sygdomstilfældes optræden og de sykes kjøen og alder, forsaavidt opgaver derom foreligger. Desuten oplyser tabellen om de enkelte sygdommes procentforhold til alle meldte tilfælde av epidemiske sygdomme og om dødelighetsprocenten.

Tabel VI gir en oversigt over de i alle byer meldte epidemiske sygdomstilfælde med opgave over procentforholdet til alle i riket meldte tilfælde av samme sygdom. Tabellen er utarbeidet efter de til Medicinaldirektøren for hver maaned indsendte lister over epidemiske sygdomme i byerne.

Tabel VII gir en oversigt over fordelingen av de epidemiske sygdomstilfælde og dødsfald paa de forskjellige amters byer.

Uoverensstemmelsen mellem de to sidste tabeller skriver sig hovedsagelig fra, at katarrale og follikulær angina er medtat i tabel VI, men ikke i tabel VII. Desuten er de ved den førstnævnte tabels utarbeidelse brukte maanedlige lister for byerne tildels rettet eller forandret ved senere indkomne opgaver. Tallet paa dødsfald er i tabel VII opført efter de endelige opgaver over kjendte dødsårsaker for aaret.

I slutten av den almindelige beretning (tabel XXXVI) er indtat opgaver for enkelte epidemiske sygdommes vedkommende over deres fordeling paa hver maaned inden de enkelte lægedistrikter og særskilt for byer og bygder.

Av **tyfoidfeber** (ileotyphus, febris typhoidea) var gjennemsnittsdødeligheten i 1918 7,4 pct. for hele riket. — Sygdommen forekom hyppigst i Kristiania, Bergen og Trondhjem med dens omegn, samt paa Karmøy i Stavanger amt; jfr. sidste tabel i den almindelige beretning.

Om **cerebrospinalmeningit** (meningitis cerebro-spinalis epidemica), **akut poliomyelitis** (poliomyelitis anterior acuta) og **skarlagensfeber** (scarlatina) se tabellerne IV, V, og XXXVI.

Meslinger (morbilli) se tabellerne IV, V og XXXVI.

Av **difteri** (croup) var gjennemsnittsdødeligheten for det hele land 6,6 pct.

Barselfeber (febris puerperalis). Tabel VIII gir en oversigt over tallet paa barselkvinder, dødeligheten paa barselseng, foruten tilfælde og dødsfald av barselfeber med fordeling paa amterne.

Forholdet til alle barselkvinder var 2,4 pro mille

Gjennemsnittsdødeligheten av barselfeber var 33,8 pct. Av alle barselkvinder døde 0,81 pro mille av denne sygdom (i byerne 0,78 og i bygderne 0,82 pro mille).

I tidligere aar har lægerne som regel opgit flere tilfælde end presterne (gjennemsnittlig ca. 16 pct.). Naar de dette aar har færre (155 mot 188), skyldes det sandsynlig væsentlig influensaepidemien, i hvilken mange gravide bukket under; lægerne har saa opført disse under influensa som den primære årsak i

Av lægerne meldte tilfælde av
Les maladies épidémiques

Tabel IV.	Meldte tilfælde av epidemiske sygdomme.		Meldte tilfælde av epidemiske sygdomme pr. 1000 indbyggere.	Tyfoid-feber (paratyfus).		Cerebrospinalmeningit.		Akut poliomyelit.	
	Tilf.	Dødsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riket	582777	15397	222,1	1559	115	76	34	54	13
Byer	260806	5060	330,5	798	51	19	13	13	4
Bygder	321971	10337	175,4	761	64	57	21	41	9
Amter:									
1. Kristiania	42673	1410	167,2	237	12	7	3	6	1
2. Akershus	37626	802	224,6	207	14	2	2	7	2
3. Smaalenene	44512	1025	278,8	73	7	1	1	3	-
4. Buskerud	49361	910	363,9	8	1	-	-	-	-
5. Jarlsberg og Larvik	32812	848	274,6	35	5	1	1	7	-
6. Hedemarken	45443	940	308,8	1	-	-	-	3	1
7. Kristians	35570	711	277,0	5	-	-	-	2	1
8. Bratsberg	29938	691	242,0	1	-	4	4	4	1
9. Nedenes	15123	584	201,5	7	2	4	3	4	1
10. Lister og Mandal	16160	446	193,4	32	3	1	-	-	-
11. Stavanger	37290	836	226,9	233	17	24	4	2	2
12. Søndre Bergenhus	19113	857	123,6	82	3	11	5	1	-
13. Bergen	31345	594	326,0	268	14	2	2	-	-
14. Nordre Bergenhus	10301	464	113,5	7	2	3	2	1	1
15. Romsdal	24950	892	156,3	146	18	3	1	3	1
16. Søndre Trondhjem	45557	1030	272,1	56	5	2	1	2	-
17. Nordre —	20110	463	226,1	37	-	3	1	2	1
18. Nordland	26906	793	156,2	22	1	3	2	6	1
19. Tromsø	11212	756	125,8	40	2	5	2	1	-
20. Finmarken	6775	345	146,4	62	9	-	-	-	-

henhold til direktiv for utarbeidelse av dødsårsakslisten, mens presterne har opført dem som døde paa barselseng.

Om dødeligheten paa barselseng se tabel VIII, de 2 sidste kolonner.

Alderen for de (ifølge presternes opgaver) paa barselseng døde var følgende:

5	var under	20	aar.
70	« mellem	20	og 30 —
80	« —	30	« 40 —
19	« —	40	« 50 —

epidemiske sygdomme fordelt paa amterne.
dans les départements.

Skarlagensfeber.		Meslinger.		Difteri (croup).		Dysenteri.		Barsel-feber.		Septicopyæmi.		Pemfigus hos nyfødte.		Rosen.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
3197	60	1083	4	8509	557	336	14	154	52	401	216	82	16	2335	89
1110	23	441	1	4743	243	316	8	32	14	201	91	31	7	1186	40
2087	37	642	3	3766	314	20	6	122	38	199	125	52	9	1149	49
489	14	8	1	1209	41	-	-	2	2	48	39	2	-	151	12
524	8	62	-	653	33	-	-	9	2	17	12	4	1	116	6
484	4	6	-	1123	74	1	-	16	3	50	11	5	2	200	2
291	3	15	-	928	44	2	-	7	3	20	11	6	2	208	9
185	7	61	-	806	66	1	1	5	2	7	7	3	-	106	7
191	3	541	2	137	15	8	3	13	5	14	6	4	1	153	3
184	6	11	-	429	21	-	-	4	-	17	8	3	1	100	2
53	3	10	-	391	36	1	-	8	2	39	13	2	-	153	11
154	1	47	-	207	23	-	-	8	2	10	7	-	-	130	7
47	-	6	-	360	12	-	-	8	2	20	9	3	-	81	3
56	1	15	-	278	39	10	-	7	4	18	13	5	-	156	6
44	1	10	-	185	13	-	-	11	4	12	9	4	-	100	4
-	-	248	-	235	11	302	8	2	2	15	15	5	-	175	3
17	-	2	-	77	10	-	-	3	1	23	4	1	-	52	1
50	3	4	-	99	15	3	1	11	4	31	15	12	-	117	3
224	3	14	-	836	48	-	-	8	3	12	10	12	5	132	5
104	2	1	-	57	6	-	-	3	2	10	7	3	-	41	-
88	1	7	1	230	16	3	-	19	6	26	13	5	1	79	3
8	-	1	-	234	27	5	1	6	2	8	4	2	2	60	-
4	-	14	-	35	7	-	-	4	1	4	3	1	1	25	2

Dødeligheten paa barselseng fordelte sig saaledes paa maanederne:

Januar	3	Mai	4	September	13
Februar	5	Juni	8	Oktober	31
Mars	8	Juli	4	November	37
April	11	August	14	December	15

Av disse døde 3 uforløst, 1 i Manger distrikt, 1 i Hittra og i Tromsø amt 1, lidende av eklampsi, ombord paa vei til læge.

En hadde født i slutten av foregaaende aar; for 34 forelaa ingen opgave.

Av lægerne meldte tilfælde av
Les maladies épidémiques

Tabel IV (forts.).									
	Røde hunde.	Vari- celler.	Kusma.	Kikhoste.		Akute katar- rer i aande- drætsorga- nerne.		Influenta.	
	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.
Riket	454	3066	275	11871	237	103177	1375	374288	7308
Byer	326	1821	146	4438	90	51877	407	156745	2365
Bygder	128	1245	129	6749	147	51300	968	217543	4943
Amter:									
1. Kristiania	19	192	13	780	24	7413	100	27678	806
2. Akershus	22	72	7	1387	32	7131	42	22943	213
3. Smaalenene	22	267	9	326	6	6880	97	28154	360
4. Buskerud	22	260	16	2357	24	8895	72	29921	405
5. Jarlsberg og Larvik	33	144	6	320	13	7799	42	18503	125
6. Hedemarken	14	216	14	475	8	6499	84	32458	562
7. Kristians	13	194	-	359	5	5907	52	24964	524
8. Bratsberg	60	228	9	848	17	5735	63	17835	346
9. Nedenes	4	63	65	179	4	2016	35	10455	253
10. Lister og Mandal ..	5	90	11	149	4	2730	36	10723	237
11. Stavanger	36	288	38	602	21	6002	90	22679	173
12. Søndre Bergenhus ..	5	101	6	713	12	3177	127	12155	400
13. Bergen	87	236	8	1309	31	6221	40	18198	301
14. Nordre Bergenhus ..	5	41	33	413	7	1604	42	6931	222
15. Romsdal	15	79	20	47	8	3783	48	17965	532
16. Søndre Trondhjem	14	219	10	222	5	10457	100	28240	531
17. Nordre —	6	82	3	426	4	3499	101	13750	211
18. Nordland	8	131	3	113	3	3966	93	19335	448
19. Tromsø	9	31	2	153	8	1895	58	7541	484
20. Finmarken	55	32	2	9	1	1568	53	3860	175

Tiden i barselseng er nærmere opgit for 151 dødsfald:

1ste døgn	46	8de døgn	4
2det «	30	9de «	2
3dje «	11	10de «	6
4de «	10	11te «	3
5te «	9	12te «	2
6te «	9	13de «	4
7de «	2	14de «	1

epidemiske sygdomme fordelt paa amterne.
dans les départements.

Lunge- betændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Malaria.		Akut diarrhoe (kolerine).		Skjør- buk.		Ber- beri.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
20137	4704	5479	147	2809	57	26	2	44084	394	8	2	1	1
8750	1431	2097	69	1088	14	23	-	24604	189	-	-	-	-
11387	3273	3382	78	1721	43	3	2	19480	205	8	2	1	1
860	262	166	32	133	2	-	-	3260	59	-	-	-	-
1181	395	298	10	179	7	-	-	2705	23	-	-	-	-
2113	422	459	8	261	5	10	-	4049	23	-	-	-	-
1286	302	290	8	176	2	2	1	4651	23	-	-	-	-
1289	542	135	7	125	1	2	1	3239	21	-	-	-	-
1710	209	358	9	204	2	-	-	2430	27	-	-	-	-
1085	76	175	3	153	4	-	-	1965	8	-	-	-	-
1277	170	308	4	159	5	-	-	2813	16	-	-	-	-
619	232	126	4	132	2	-	-	891	6	1	1	1	1
469	125	163	2	67	4	-	-	1195	9	-	-	-	-
1816	429	384	11	161	2	-	-	4480	24	-	-	-	-
983	260	263	2	141	3	1	-	1108	14	-	-	-	-
1168	131	379	6	203	4	11	-	2273	26	-	-	-	-
419	153	161	7	84	4	-	-	423	8	1	-	-	-
730	222	425	10	165	1	-	-	1242	10	-	-	-	-
1128	279	443	8	164	2	-	-	3362	25	-	-	-	-
486	119	154	5	107	-	-	-	1336	4	-	-	-	-
762	168	496	8	126	4	-	-	1478	24	-	-	-	-
528	147	177	1	38	2	-	-	467	15	1	1	-	-
228	61	119	2	31	1	-	-	717	29	5	-	-	-

Tilsammen i 1ste uke 117

- 2den « 22

- 3dje « 7

- 4de « 5

Paa lægernes dødslistes er opført 155 dødsfald paa barselseng med opgave over dødsårsaker, se tabel IX, hvor tillike dødsårsakerne for de efter obstetriske operationer døde kvinder er opgit.

Kikhoste (tussis convulsiva) utgjorde 2,0 pct. av alle opgivne epidemiske sygdomstilfælde mot 4,2 pct. i 1917.

De av lægerne opgivne tilfælde av epidemiske sygdomme efter maaned, køn og alder.

Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Sygdom.	Ialt meldte tilfælde.	Procentfor- hold til alle opgivne tilfælde av epidemiske sygdomme.	Ialt meldte dødsfald.	Procent døde av alle tilfælde av samme syg- dom.	Kjøn og alder (par sexe et âge).				Tiden er opgit for
					1		2		
					Barn (under 15 aar).		Voksne (over 15 aar).		
					Mandkjøn.	Kvindekj.	Mandkjøn.	Kvindekj.	
Tyfoidefeber.....	1559	0,3	115	7,4	217	230	505	587	1552
Cerebrospinalmeningit.....	76	-	34	44,7	20	17	26	14	66
Akut poliomyelit.....	54	-	13	24,1	18	16	14	6	49
Skarlagensfeber.....	3197	0,5	60	1,9	1306	1412	159	286	3193
Meslinger.....	1083	0,2	4	0,4	446	445	69	58	1082
Difteri (croup).....	8511	1,5	557	6,5	3041	3078	954	1417	8477
Dysenteri.....	336	0,1	14	4,2	104	84	76	72	330
Barselfeber.....	154	-	52	33,8	-	-	-	154	139
Pyæmi, septhæmi.....	401	0,1	216	54,0	37	32	200	120	295
Pemfigus hos nyfødte.....	82	-	16	19,5	49	33	-	-	79
Rosen.....	2335	0,4	89	3,8	137	152	846	1184	2326
Røde hunde.....	454	0,1	-	-	162	202	40	45	454
Variceller.....	3066	0,5	-	-	1280	1359	234	170	3045
Kusma.....	275	-	-	-	86	57	71	57	272
Kikhoste.....	11187	2,0	237	2,1	4920	5368	375	400	11128
Akute katarrer i aandedrætsorganerne..	103177	17,7	1375	1,3	17661	17498	39494	27272	102498
Influenza.....	374288	64,2	7308	2,0	44812	44346	157287	111073	367243
Lungebetændelse.....	20137	3,5	4704	23,4	2830	2696	7580	6640	19767
Pleurit.....	5479	0,9	147	2,7	429	393	2689	1932	5418
Gigtfeber.....	2809	0,5	57	2,0	275	344	1009	1165	2798
Malaria.....	26	-	2	7,7	1	4	13	8	24
Akut diarrhoe (kolerine).....	44084	7,6	394	0,9	10302	9296	14298	9868	43842
Skjorbuk.....	8	-	2	-	2	1	3	1	6
Beriberi.....	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	582777		15397		88135	87066	225943	162529	574083

Tabel V (forts.).

Sygdom.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoidefeber	91	156	75	129	186	226	79	93	178	92	124	123
Cerebrospinalmeningit	10	5	3	6	18	4	5	5	-	5	1	4
Akut poliomyelit	2	1	4	2	2	8	4	5	8	7	1	5
Skarlagensfeber	339	196	281	224	202	197	201	250	351	384	280	288
Meslinger	51	36	42	58	172	167	86	62	63	96	143	106
Difteri (croup)	467	331	362	310	286	313	313	566	1108	1445	1462	1514
Dysenteri	20	14	10	6	17	9	13	111	50	20	33	27
Barselfeber	20	13	13	11	9	11	8	10	17	9	7	11
Pyæmi, septhæmi	27	27	29	23	25	16	31	21	29	19	30	1
Pemfigus hos nyfødte	5	7	6	11	8	9	2	4	5	5	6	11
Rosen	158	188	169	151	173	190	182	166	227	258	218	246
Røde hunde	45	43	52	47	41	57	23	21	28	20	34	43
Variceller	406	289	252	288	268	262	245	131	169	243	234	257
Kusma	19	24	81	15	21	13	24	10	19	16	14	16
Kikhoste	904	1479	1017	1152	1434	1285	1004	651	593	626	517	445
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	10665	9390	8839	8024	7849	6499	6577	4601	6676	10754	11721	10853
Influenta	1241	1112	943	620	545	1101	62631	18284	34180	117796	93030	35571
Lungebetændelse	1031	748	771	842	971	765	1176	493	1386	5802	3960	1821
Pleurit	544	432	440	522	496	388	490	389	345	473	481	411
Gigtfeber	349	307	271	299	284	215	182	134	151	188	186	232
Malaria	1	3	1	7	-	1	2	-	-	9	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	2919	3438	3480	3897	3009	3394	3778	6034	4865	4149	3263	2604
Skjorbuk	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	2	-
Beriberi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	19314	18239	17142	15644	16019	15131	77056	32041	50508	142543	115819	54627

1918.

* 17

De i byerne anmeldte tilfælde av epidemiske sygdomme¹⁾.
Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VI.	Sygdom.	Antal anmeldte tilfælde.	Procentfor- hold til de i hele riket anmeldte tilfælde av samme sygdom.	Antal opgivne dødsfald.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December
	Tyfoidefeber	785	50,4	37	53	125	30	31	125	86	44	45	47	34	92	73
	Cerebrospinalmeningit	14	18,4	4	1	3	2	2	-	2	-	2	-	2	-	-
	Akut poliomyelit	12	22,2	2	-	-	-	-	-	3	-	2	1	3	-	3
	Barselfeber	31	20,1	13	4	3	6	2	2	4	-	1	-	5	-	4
	Variceller	1787	-	-	236	179	150	146	163	130	145	54	107	170	145	162
	Skarlagensfeber	1127	35,3	21	113	73	84	68	67	69	51	88	148	181	101	84
	Røde hunde	319	-	-	34	28	34	28	38	45	11	5	26	18	28	24
	Meslinger	446	41,2	1	13	9	5	13	71	69	28	14	42	51	48	83
	Rosen	1164	49,8	29	72	85	79	77	74	90	80	70	134	145	117	141
	Pyæmi, septhæmi	159	39,7	59	18	19	14	11	10	7	20	10	18	11	12	9
	Pemfigus hos nyfødte	29	35,4	3	2	1	1	5	2	2	1	3	3	1	3	5
	Kikhoste	4228	37,8	74	370	345	339	455	674	565	333	305	239	224	188	191
	Difteri (croup)	4758	55,9	193	226	180	200	149	143	131	190	282	597	872	886	902
	Kusma	82	29,8	-	4	14	9	4	6	6	11	2	4	11	2	9
	Akut katarr i luftveiene og bronkit	51022	49,5	138	5104	4552	4343	3806	3844	3014	3042	2164	3896	5322	5953	5982
	Katarralsk og foll. angina	12181	-	-	1116	920	883	663	789	682	624	594	1312	1488	1508	1602
	Influenza	151869	40,6	1981	637	566	462	332	247	542	39919	6987	16750	49609	26430	9388
	Lungebetændelse	8265	41,1	1324	314	238	271	305	428	296	621	202	703	2860	1286	741
	Pleurit	2030	37,1	25	204	188	187	197	205	155	181	130	127	172	145	139
	Gigtfeber	1068	38,0	9	134	114	100	108	105	86	62	47	59	64	86	103
	Malaria	15	-	-	-	4	-	7	-	1	2	-	-	-	-	1
	Akut diarrhoe (kolerine)	24153	54,8	150	1712	1955	1915	1602	1764	1788	1918	3106	2608	2399	1826	1560
	Blodgang	313	93,2	10	18	12	10	5	17	8	11	105	49	20	32	26
	Tilsammen	265857	-	4073	10385	9613	9224	8016	8774	7781	47294	14218	26870	63662	38888	21232
	Veneriske saar	574	-	-	45	29	43	44	40	43	24	47	96	51	49	63
	Nye tilfælde av chancker og syfilis	1492	-	18	123	114	127	113	94	121	112	104	189	104	109	182
	Gonorrhoe og uretrit	4422	-	-	301	290	330	315	283	349	273	422	713	185	364	497

¹⁾ Summerne stemmer for en del ikke med de enkelte, trykte maanedslister, idet feil er rettet, og opgaver, som kom forsent inden listens trykning, her er medtat.

Epidemiske sygdomme i amternes byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII.		Ialt kjendte		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Sygdom.	tilfælde.	dødsfald.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaale- nenes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hede- markens amt.		Kristians amt.		Brats- berg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Sta- vanger amt.		
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Tyfoidfeber.....	798	51	237	22	-	-	1	1	-	-	7	2	-	-	2	-	1	-	-	-	8	2	82	6	
Cerebrospinalmenin- git (epid.).....	19	13	7	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	3	2	-	-	1	-	
Akut poliomyelit....	13	4	6	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	
Skarlagensfeber.....	1110	23	489	14	6	-	177	2	63	1	100	-	17	-	18	1	25	3	25	-	25	-	35	1	
Meslinger.....	441	1	8	1	-	-	2	-	11	-	60	-	82	-	-	-	8	-	1	-	2	-	5	-	
Difteri (croup).....	4743	243	1209	41	27	1	403	28	417	12	684	40	2	-	116	7	256	13	99	8	263	5	207	31	
Dysenteri.....	316	8	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	10	-	
Barselsefeber.....	32	14	2	2	-	-	5	2	2	1	-	-	1	-	-	-	1	1	3	-	-	-	3	1	
Pyæmi, septhæmi...	201	91	48	39	-	-	41	2	5	3	4	4	-	-	6	-	29	3	4	3	9	2	6	5	
Pemfigus(hosnyfødte)	31	7	2	-	-	-	4	1	4	2	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	
Rosen.....	1186	40	151	12	11	1	118	-	108	2	61	2	13	-	14	-	77	4	53	3	53	1	111	3	
Røde hunde.....	326	-	19	-	1	-	17	-	13	-	20	-	1	-	2	-	52	-	3	-	3	-	33	-	
Variceller.....	1821	-	192	-	9	-	201	-	182	-	120	-	20	-	62	-	146	-	32	-	55	-	234	-	
Kusma.....	146	-	13	-	1	-	9	-	8	-	5	-	-	-	-	-	2	-	64	-	8	-	8	-	
Kikhoste.....	4438	90	780	24	72	1	87	1	577	8	152	1	19	-	119	2	527	5	73	1	26	-	410	14	
Akute katarrer i aan- dedrætsorganerne..	51877	407	7413	100	361	-	3168	29	4409	19	4962	18	430	2	1186	-	3175	18	1009	24	1806	10	5213	56	
Influenza.....	156745	2365	27678	806	749	7	1141	198	14036	141	10444	80	2043	6	3690	56	8743	134	5716	74	6079	70	16807	43	
Lungebetændelse....	8750	1431	860	262	26	10	911	65	583	68	853	221	160	32	192	5	649	55	262	117	210	43	1379	228	
Pleurit.....	2097	69	166	32	19	-	189	2	111	3	76	-	17	-	13	-	102	3	49	3	68	-	273	8	
Gigtfeber.....	1088	14	133	2	7	-	128	1	49	1	73	-	9	-	10	-	68	2	55	2	15	1	117	-	
Malaria.....	23	-	-	-	-	-	10	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akut diarrhoe (kole- rine).....	24604	189	3260	59	95	1	2282	12	2632	11	2148	8	158	-	456	1	1638	10	518	4	888	6	3491	14	
Tilsammen	260805	5060	42673	1410	1384	21	19167	345	23211	272	19774	376	2072	40	5887	72	15505	256	7970	242	9518	140	28427	410	

Epidemiske sygdomme i amternes byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII (forts.).	13		14		15		16		17		18		19		20	
Sygdom.	Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finmarkens amt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	268	14	-	-	108	9	44	2	13	-	5	-	15	1	7	2
Cerebrospinalmeningit (epid.)	2	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagenfeber	-	-	-	-	12	-	68	-	23	-	20	1	3	-	4	-
Meslinger	248	-	1	-	-	-	6	-	1	-	-	-	1	-	5	-
Difteri (croup)	235	11	-	-	34	4	668	36	3	-	31	-	85	5	4	1
Dysenteri	302	8	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	2	-	-	3	2	5	3	-	-	4	1	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	15	15	-	-	23	9	-	3	1	-	3	2	2	-	2	1
Pemfigus (hos nyfødte)	5	-	-	-	3	-	5	3	1	-	-	-	1	1	-	-
Rosen	175	3	-	-	80	2	84	4	4	-	22	1	35	-	16	2
Røde hunde	87	-	-	-	6	-	10	-	2	-	1	-	9	-	47	-
Variceller	236	-	11	-	56	-	142	-	18	-	74	-	24	-	7	-
Kusma	8	-	-	-	12	-	5	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Kikhoste	1309	31	40	-	29	1	74	1	77	-	8	-	54	-	5	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	6221	40	143	1	1901	20	6653	36	550	6	1587	-	1135	9	555	19
Influenza	18198	301	292	7	8556	163	14732	190	1681	5	2634	31	2203	40	1053	13
Lungebetændelse	1168	131	2	1	260	36	628	75	47	13	264	22	161	18	135	29
Pleurit	379	6	10	-	153	4	247	5	12	-	116	1	61	1	36	1
Gigtfeber	203	4	1	1	67	-	87	-	8	-	28	-	12	-	18	-
Malaria	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	2273	26	34	-	729	5	2621	13	207	-	567	6	321	9	286	4
Tilsammen	31345	594	534	10	12035	255	26084	371	2649	25	5364	65	4123	84	2183	72

Dødsfald paa barselseng.
Décès pendant les couches dans les départements.

Tabel VIII.	Barselkvinder.	Døde paa barselseng ifølge		Barselfeber.				Av 1000 barselkvinder døde ifølge	
				Av lægerne opgivne					
		prester-nes opgaver.	læ-ger-nes op-gaver.	til-fælde.	an-grepne av 1000 fø-dende.	døds-fald.	døds-pro-cent av an-grep-ne.	1) prester-nes op-gaver.	1) læ-ger-nes op-gaver.
Riket	64187	188	155	154	2,4	52	33,8	2,9	2,4
Byer	18033	50	45	32	1,8	14	43,7	2,8	2,5
Bygder	46154	138	110	122	2,6	38	31,1	3,0	2,4
Amter:									
1. Kristiania	5389	14	14	2	0,4	2	100,0	2,6	2,6
2. Akershus	3453	10	6	9	2,6	2	22,2	2,9	1,7
3. Smaalenene	3749	12	11	16	4,3	3	18,7	3,2	2,9
4. Buskerud	3303	7	12	7	2,1	3	42,9	2,1	3,6
5. Jarlsberg og Larvik	2920	9	4	5	1,7	2	40,0	3,1	1,4
6. Hedemarken	3817	4	6	13	3,4	5	38,5	1,0	1,6
7. Kristians	3022	10	5	4	1,3	-	-	3,3	1,7
8. Bratsberg	3061	7	6	8	2,6	2	25,0	2,3	2,0
9. Nedenes	1597	5	3	8	5,0	2	25,0	3,1	1,9
10. Lister og Mandal . .	1804	7	6	8	4,4	2	25,0	3,9	3,3
11. Stavanger	4557	16	12	7	1,5	4	57,1	3,5	2,6
12. Søndre Bergenhus .	3995	19	11	11	2,7	4	36,4	4,7	2,7
13. Bergen	2141	3	6	2	0,9	2	100,0	1,4	2,8
14. Nordre Bergenhus .	2098	13	4	3	1,4	1	33,3	6,2	1,9
15. Romsdal	4042	12	7	11	2,7	4	36,4	3,0	1,7
16. Søndre Trondhjem .	4072	9	9	8	2,0	3	37,5	2,2	2,2
17. Nordre —	2062	6	4	3	1,5	2	66,7	2,9	1,9
18. Nordland	4863	9	12	19	3,9	6	31,6	1,8	2,5
19. Tromsø	2703	6	7	6	2,2	2	33,3	2,2	2,6
20. Finmarken	1539	10	10	4	2,6	1	25,0	6,5	6,5

¹⁾ Med hensyn til den store forskjell mellem presternes og lægernes opgaver se teksten under barselfeber.

Av influensa er opført 18 ganger saa mange tilfælde som gjennomsnitlig i de foregaaende 29 aar og med en mortalitetsprocent av 2,0 mot gjennomsnitlig 0,9.

Av lungebetændelse (pneumonia crouposa) er meldt dobbelt saa mange tilfælde som gjennomsnitlig i en lang række aar og med en mortalitetsprocent av 23,4 mot gjennomsnitlig 15,4. — Den var en hyppig og ondartet komplikasjon til influensaen.

Dødsårsaker for barselkvinder. Døde efter obstetriciske operationer.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Dødsårsaker.	Dødsfald paa barselseng. ¹⁾	Derav i		Dødsfald efter følgende operationer: ²⁾					
		byer.	bygder.	Ialt.	Tangforløsning.	Vending.	Perforation.	Embryotomi.	Efterbyrds-operation.
Barselfeber; peritonit etc.	52	14	38	1	1	-	-	-	-
Barselkrampe.	48	15	33	4	4	-	-	-	-
Emboli og thrombose.	9	-	9	1	-	-	-	1	-
Blødning.	20	6	14	4	1	1	-	1	1
Livmorbristning.	5	2	3	2	-	1	1	-	-
Dystoki.	2	-	2	1	-	1	-	-	-
Abort.	8	5	3	-	-	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap.	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Andre sygdomme.	5	2	3	5	2	2	1	-	-
Ukjendt eller uopgitt årsak.	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	155	45	110	18	8	5	2	2	1

¹⁾ Efter dødslisterne. ²⁾ Efter listerne over obstetriciske operationer.

Med hensyn til de øvrige epidemiske sygdomme henvises til tabellerne IV og V.

Veneriske sygdomme. Om de paa rikets sykehus behandlede tilfælde henvises til tabel X og om de utenfor sykehus behandlede til tabel XI.

Spedalskhet (lepra). Tabel XII gir en oversigt over til- og avgang i aarets løp av spedalske i anstalterne. I medicinalberetningen for 1915 indeholder tabel XIV opgave over tallene av kjendte tilfælde i tiaaret 1875—1885 og efterfølgende femaarsgrupper.

Forøvrig henvises til Norges offisielle statistikk VI. 108. De spedalske i Norge, beretning for femaaret 1911—1915.

Tabel XIII gir opplysning om de meldte tilfælde av **tuberkuløse sygdomme** inden rikets amter, byer og bygder. Tabellen er utarbeidet efter de indsendte utdrag av helseraadenes tuberkuloseprotokoller (jfr. lov av 8de mai 1900). Den indeholder ogsaa opgaver over de ved flytning, helbredelse og bedring eller død av protokollene utgaade og over de tilfælde, hvor der er gjort bruk av tuberkuloselovens §§ 6 og 10.

Lungetuberkulose (tuberculosis pulmonum, phthisis) er opgit som dødsårsak for 4 191 personer.

Tabel XIV gir opplysning om dødsfald av lungetuberkulose i riket, dets byer, bygder og amter for aarene 1916—1918 i forhold (procent) til alle kjendte dødsfald ved sygdom, til dødsfald av ikke epidemiske sygdomme og i forhold (pro mille) til folkemængden.

Tabel XV viser tallet paa syke, som i aarets løp blev behandlet paa sanatorier og pleiehjem for tuberkuløse.

Indkomne tilfælde av veneriske sygdomme paa sykehusene.

Cas nouveaux des maladies vénériennes traités dans les hôpitaux.

Tabel X.	Syfilis								Veneriske saar. (Ulcus molle).		Gonorrhoe, uretrit.				
	Sum.	Barn.		Voksne.		er- hver- vet.	med- født.	Antal forplei- ningsdage for alle behand- lede syfilis- patienter.	M.	K.	Sum.	Barn.		Voksne.	
		G.	P.	M.	K.							G.	P.	M.	K.
Riket	675	21	31	332	289	626	47	¹⁾ 41 236	43	12	246	-	23	150	73
Amter:															
1. Kristiania	²⁾ 303	16	19	107	161	269	34	28 148	27	9	108	-	20	64	24
2. Akershus	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	2	-
3. Smaalenene	26	1	1	8	16	26	-	1 657	-	-	6	-	1	4	1
4. Buskerud	17	-	-	8	9	17	-	821	3	1	4	-	-	1	3
5. Jarlsberg og Larvik ..	43	-	1	35	7	42	1	-	1	-	47	-	-	46	1
6. Hedemarken	1	-	-	-	1	1	-	193	-	-	-	-	-	-	-
7. Kristians	-	-	-	-	-	-	-	80	-	-	1	-	-	-	1
8. Bratsberg	14	-	-	5	9	13	1	367	1	-	9	-	-	2	7
9. Nedenes	6	-	1	4	1	5	1	662	-	-	-	-	-	-	-
10. Lister og Mandal ...	16	1	-	9	6	15	1	613	-	-	7	-	-	5	2
11. Stavanger	42	-	-	19	23	42	-	2 314	2	-	16	-	-	11	5
13. Bergen	128	-	6	99	23	122	6	2 379	-	-	-	-	-	-	-
15. Romsdal	20	2	2	9	7	19	1	1 620	4	-	2	-	-	1	1
16. Søndre Trondhjem ...	³⁾ 2	-	-	1	1	2	-	90	-	-	2	-	-	1	1
17. Nordre — ...	12	-	-	8	4	12	-	323	1	-	8	-	2	2	4
18. Nordland	15	-	-	6	9	15	-	676	3	1	17	-	-	3	14
19. Tromsø	11	1	1	3	6	9	2	686	-	1	1	-	-	1	-
20. Finmarken	18	-	-	11	7	18	-	607	1	-	16	-	-	7	9

¹⁾ For samtlige forpleiede sykes vedkommende, for hvem tallet paa forpleiningsdage var opgit, kom der ca. 71 dage paa hver. ²⁾ For-
uten disse behandledes 105 paa Rikshospitalet i 7 912 dage. ³⁾ Desuten behandlet 53 for syfilis og 9 for gonorrhoe.

Utenfor sykehus behandlede tilfælde av veneriske sygdomme.

Cas des maladies vénériennes traitées en dehors des hôpitaux.

Tabel XI.		Veneriske saar og syfilis.							Gonorrhoe og uretrit.					
		Tilsammen behandlet.	Kjøn og alder.				Veneriske saar.	Sygds.form forsyfilis		Tilsammen behandlet.	Kjøn og alder.			
			Barn.		Voksne.			erhvervet.	medfødt.		Barn.		Voksne.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.			
Riket		1852	20	23	661	199	431	1174	50	4916	14	18	2477	370
Amter :														
1.	Kristiania	740	-	-	-	-	¹⁾ 217	²⁾ 514	³⁾ 9	⁴⁾ 1472	-	-	-	-
2.	Akershus	13	1	-	7	5	4	9	-	54	13	-	32	9
3.	Smaalenene	8	-	-	3	5	-	8	-	8	1	-	5	2
4.	Buskerud	31	2	-	19	10	8	23	-	111	1	-	97	11
5.	Jarlsberg og Larvik	73	2	5	54	12	10	58	5	191	-	-	180	11
6.	Hedemarken	20	2	1	10	7	1	16	3	66	-	-	57	9
7.	Kristians	5	1	-	1	3	-	4	1	16	-	-	16	-
8.	Bratsberg	17	-	-	13	4	5	12	-	105	-	2	91	12
9.	Nedenes	11	-	-	11	-	6	5	-	40	-	-	34	6
10.	Lister og Mandal	22	-	-	20	2	9	12	1	115	-	1	104	10
11.	Stavanger	283	2	6	211	55	81	193	9	722	-	10	586	116
12.	Søndre Bergenhus	16	-	-	13	2	5	10	1	30	-	-	27	3
13.	Bergen	⁶⁾ 197	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 538	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus	4	-	-	1	1	-	4	-	8	-	-	6	-
15.	Romsdal	67	2	2	43	20	12	51	4	262	-	2	237	18
16.	Søndre Trondhjem	189	5	1	135	48	39	145	5	477	-	1	387	89
17.	Nordre —	12	-	2	10	-	6	4	2	45	-	1	39	5
18.	Nordland	60	-	2	51	7	13	43	4	300	-	-	264	30
19.	Tromsø	22	1	2	11	8	6	12	4	145	-	-	124	19
20.	Finmarken	62	2	2	48	10	9	51	2	211	-	-	191	20

¹⁾ Derav mandkjøn 196, kvindekjøn 21. ²⁾ Mandkjøn 398, kvindekjøn 116. ³⁾ Mandkjøn 8, kvindekjøn 1. ⁴⁾ Mandkjøn 1335, kvindekjøn 137.

⁶⁾ — — 184, — 13. ⁷⁾ — 454, — 84.

Til- og avgang av spedalske i anstalterne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Anstalt.			Tilbake- liggende fra 1917.			Indkomne i 1918.			Tilsammen be- handlet.			Avgang.												Tilbake- liggende ved utgangen av 1918.			Spedalsk- hetens form hos de tilbake- liggende.			Antal for- plei- nings- dage.	Dag- lig mid- del- belæg.
												Hel- bredet.			Utgaat i bedring.			Uhel- bredet.			Død.										
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tuber- kuls.	Anæ- stetisk.	Blandet.					
Pleiestiftelsen nr. 1 ¹⁾			57	23	34	3	2	1	60	25	35	-	-	-	-	-	-	1	-	1	5	1	4	54	24	30	15	36	3	20754	56,863
St. Jørgens hospital ²⁾			15	3	12	-	-	-	15	3	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	3	12	1	12	2	5475	15
Reitgjerdets pleie- stiftelse			59	28	31	1	1	-	60	29	31	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4	2	2	55	27	28	-	-	-	-	-
Tilsammen			131	54	77	4	3	1	125	57	78	-	-	-	-	-	-	2	-	2	9	3	6	124	54	70	-	-	-	-	-

¹⁾ Omfatter baade kur- og pleieavdelingen. ²⁾ Der optages ingen nye patienter i hospitalet.

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-
Cas des maladies tuberculeuses d'après

Tabel XIII. Lægedistrikter.	Tilfælde indført i									
	Ialt.			Derav var						
				aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.		
	Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Riket.....	5815	2616	3199	2512	3111	21	17	47	33	
Byer	1971	883	1088	873	1076	3	2	4	2	
Bygder	3844	1733	2111	1639	2035	18	15	43	31	
Amter :										
1. Kristiania.....	743	348	395	346	394	-	-	2	1	
2. Akershus	256	111	145	110	144	-	-	-	1	
3. Smaalenene	316	135	181	128	178	3	3	3	-	
4. Buskerud	190	102	88	93	85	2	-	5	1	
5. Jarlsberg og Larvik....	193	101	92	101	90	-	1	-	1	
6. Hedemarken	305	137	168	126	151	5	1	3	4	
7. Kristians	174	60	114	53	109	2	1	1	1	
8. Bratsberg	242	128	114	122	112	1	-	3	1	
9. Nedenes	129	63	66	58	64	-	-	4	1	
10. Lister og Mandal	179	71	108	68	104	-	-	-	-	
11. Stavanger	360	176	184	176	182	-	1	-	-	
12. Søndre Bergenhus	232	109	123	103	120	-	-	5	2	
13. Bergen	157	76	81	76	81	-	-	-	-	
14. Nordre Bergenhus	176	84	92	79	86	-	1	3	2	
15. Romsdal	387	169	218	163	211	3	1	2	3	
16. Søndre Trondhjem	496	211	285	204	280	-	2	3	3	
17. Nordre —	233	93	140	88	138	2	1	-	-	
18. Nordland	531	224	307	208	292	3	4	9	8	
19. Tromsø	342	140	202	136	199	-	-	3	2	
20. Finmarken	174	78	96	75	91	-	1	1	2	

A n m. Opgaver for de enkelte lægedistrikter kan faaes ved henvendelse til overlægen for

Paa de almindelige sykehus er opgit behandlet 1 950 patienter lidende av denne sygdom.

De kjendte dødsfald av tuberkuløs hjernebetændelse, miliærtuberkulose og tuberkulose i andre organer var tilsammen 947. Se tabel XXIV.

Av kræft (cancer, sarcoma) kjendes ialt 2 558 dødsfald. Se tabel XXIV.

Sindssygdом (insania). Paa sykehus indkom i 1918 219 sindssyke, i 1917 155, i 1916 251. En oversigt over disse findes i tabel XXX. Der er opgit 193 dødsfald av sindssygdом uten angivelse av sekundær dødsårsak.

Paa rikets sindssykeasyler laa tilbake ved utgangen av 1917 4 057 patienter. I løpet av 1918 indkom 1 206; tallet paa alle behandlede var 5 263, men av

sendte utdrag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.
les registres des commissions de santé.

protokollerne 1918.						Tilfælde utgaat av protokollerne 1918.				Tilfælde, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Tilfælde, hvor lovens § 10 er brukt.	
lymfe- kjerter.		urin- og kjønsorganer.		huden.		Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
14	18	18	11	4	9	5202	446	729	4027	598	659	3	12
2	5	1	1	-	2	1715	206	201	1308	338	371	-	-
12	13	17	10	4	7	3487	240	528	2719	268	288	3	12
-	-	-	-	-	-	650	65	100	485	190	202	-	-
-	-	1	-	-	-	206	27	19	160	21	13	-	-
-	-	1	-	-	-	241	36	48	157	23	19	-	-
2	2	-	-	-	-	163	4	9	150	9	23	-	-
-	-	-	-	-	-	158	6	9	143	10	6	-	-
1	6	1	5	1	1	288	24	27	237	37	34	-	1
1	2	3	1	-	-	215	14	55	146	9	14	-	2
1	-	-	1	1	-	221	17	37	167	44	32	-	-
1	-	-	1	-	-	143	7	23	113	2	2	-	-
1	2	1	-	1	2	164	4	23	137	3	3	-	-
-	-	-	-	-	1	258	21	14	223	23	20	-	-
1	-	-	1	-	-	233	31	26	176	15	14	2	4
-	-	-	-	-	-	204	55	13	136	39	34	-	-
-	2	1	1	1	-	165	1	20	144	3	10	1	5
-	1	1	-	-	2	350	32	34	284	23	22	-	-
1	-	3	-	-	-	427	17	57	353	40	62	-	-
2	-	1	-	-	1	215	11	49	155	13	14	-	-
1	2	3	1	-	-	460	27	98	335	47	64	-	-
-	-	1	-	-	1	275	27	38	210	30	42	-	-
1	1	1	-	-	1	166	20	30	116	17	29	-	-

tuberkulosen.

disse var 8 indlagt 2 ganger i aarets løp. Tallet paa utgaaede var 1 268, derav 451 døde. Tilbakeleggende ved aarets utgang var 3 995. Tallet paa forpleiningsdage var 1 468 391 og det gjennemsnittlige daglige middelbelæg for alle asyler 4 023. For det offentliges regning behandledes 4 610 eller 87,6 pct. av de i alt i aaret behandlede syke. De paa asylerne indtrufne dødsfald er henført under de nærmere kjendte dødsårsaker i det amt, hvor asylet ligger. Tallet paa asyler var ved aarets utgang 21 med ialt 3 799 sykeplasser; nærmere redegjørelse for asylernes virksomhet i 1918 findes i Norges offisielle statistikk VII. 4.

Tabel XVI gir efter de fra amtmændene indkomne opgaver oplysninger om tallet paa sindssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av 27de juni 1891 og om de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommuner.

Dødeligheten av lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les départe-

Tabel XIV.	1918.				Forhold av dødsfald		
	Opgivne dødsfald ved				til alle opgivne dødsfald ved		
	sygdom.	lunge- tuber- kulose.	epide- miske syg- domme.	ikke epide- miske syg- domme.	sygdom i pct.		
					1916.	1917.	1918.
Riket	38939	4191	15397	23542	15,2	14,5	10,7
Byer	12309	1321	5060	7249	14,6	14,4	10,7
Bygder	26630	2870	10337	16293	15,5	14,6	10,7
Amter:							
1. Kristiania	3776	431	1410	2366	14,0	13,9	11,4
2. Akershus	2170	227	802	1368	13,9	11,9	10,5
3. Smaalenene	2420	180	1025	1395	12,5	10,2	7,4
4. Buskerud	2128	168	910	1218	12,5	9,9	7,9
5. Jarlsberg og Larvik	1881	140	848	1033	11,4	12,0	7,4
6. Hedemarken	2283	260	940	1343	15,1	14,1	11,4
7. Kristians	1833	138	711	1122	12,3	12,5	7,5
8. Bratsberg	1654	171	691	963	14,7	16,6	10,4
9. Nedenes	1383	122	584	799	14,0	11,9	8,8
10. Lister og Mandal..	1278	143	446	832	12,8	13,7	11,2
11. Stavanger	2111	235	836	1275	14,1	14,4	11,1
12. Søndre Bergenhus..	1982	199	857	1125	13,9	14,1	10,0
13. Bergen	1557	189	594	963	16,2	16,4	12,1
14. Nordre Bergenhus ..	1375	163	464	911	15,8	12,6	11,9
15. Romsdal	2486	287	892	1594	16,7	15,5	11,6
16. Søndre Trondhjem..	2778	379	1030	1748	20,1	19,1	13,6
17. Nordre —	1331	139	463	868	17,8	15,0	10,4
18. Nordland	2200	232	793	1407	19,7	19,7	15,1
19. Tromsø	1515	184	756	759	17,5	18,5	12,2
20. Finmarken	798	104	345	453	19,4	22,8	13,0
Kristiania og Bergen	5333	620	2004	3329	14,6	14,6	11,6
De øvrige byer	6976	701	3056	3920	14,6	14,3	10,1

Ifølge ovennævnte lov som traadte i kraft 1ste januar 1892, erstattes $\frac{4}{10}$ av utgifterne ved fattige sindssykes forpleining av statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ utredes av vedkommende amts- eller bykommune, dog saaledes, at indtil halvdelen av amtskommunernes tilskud kan overføres paa vedkommende fattigdistrikt.

Tabel XVII gir oplysning om tallet paa barselkvinder, som har brukt jormor, med fordeling paa amterne og rikets byer og bygder. Tabellen er ut-

forskjellige amter for aarene 1916—1918.

ments pendant les années de 1916—1918.

av lungetuberkulose			Dødeligheten av lungetuberkulose (pro mille av folkemængden).					
til dødsfald av ikke epide- miske sygdomme i pct.			Efter lægernes opgaver.			Efter utregning av alle dødsfald.		
1916.	1917.	1918.	1916.	1917.	1918.	1916.	1917.	1918.
18,5	17,5	17,8	1,83	1,66	1,60	2,08	1,93	1,82
18,7	18,1	18,2	1,86	1,74	1,67	2,03	1,92	1,83
18,4	17,3	17,6	1,81	1,62	1,56	2,12	1,94	1,76
18,3	17,9	18,2	1,74	1,61	1,69	1,91	1,78	1,86
16,3	14,4	16,6	1,57	1,22	1,35	1,54	1,23	1,13
15,2	12,8	12,9	1,36	1,19	1,13	1,49	1,33	1,23
15,5	12,4	13,8	1,42	1,18	1,24	1,64	1,65	1,36
13,3	14,4	13,6	1,40	1,53	1,17	1,54	1,74	1,23
17,7	16,5	19,3	1,66	1,54	1,77	1,93	1,69	1,88
14,3	14,3	12,3	1,32	1,38	1,07	1,48	1,52	1,18
17,4	19,6	17,8	1,54	1,64	1,38	1,81	1,97	1,56
16,8	14,2	15,2	1,92	1,70	1,63	2,08	1,87	1,75
15,4	15,9	17,2	1,70	1,78	1,71	1,92	1,95	1,86
18,7	17,5	18,4	1,78	1,69	1,44	2,07	1,92	1,69
17,2	17,0	17,7	1,69	1,47	1,29	2,02	1,85	1,74
20,3	19,9	19,9	2,11	1,92	1,97	2,16	1,96	1,98
17,9	14,5	17,9	1,97	1,55	1,80	2,26	1,75	2,11
19,5	17,9	18,0	2,23	1,92	1,80	2,43	2,08	1,88
24,3	23,0	21,7	2,87	2,52	2,26	3,28	2,75	2,40
20,9	17,6	16,0	2,32	2,10	1,56	2,62	2,34	1,68
23,9	24,2	23,6	2,07	1,74	1,40	2,79	2,77	2,44
22,6	23,9	24,4	1,81	2,09	2,06	2,33	2,93	2,50
26,0	28,0	23,0	2,78	2,88	2,25	3,86	4,40	2,80
18,9	18,5	18,6	1,83	1,69	1,76	1,98	1,84	1,87
18,6	17,8	17,9	1,89	1,78	1,60	2,07	1,99	1,77

arbeidet efter de utdrag av jormødrenes bøker, som er foretat av ordførerne i helseraadene. Den indeholder tillike opgave over, hvor mange kvinder var første-fødende og flerfødende, endvidere hvor mange var gifte og ugifte. For barnenes vedkommende er, saavidt meddelelse derom foreligger, opgit kjøen og fødselens utfald, fostrenes leier og utviklingsgrad, endvidere tallet paa tvilling- og trilling-fødsler.

Antallet av syke, som behandlede for lungetuberkulose

Le nombre des malades, souffrant de tuberculose pulmonaire,

Tabel XV. Amter.	Tilbakeleggende fra det forrige aar.			Indkomne.			Tilsammen behandlede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Kristiania:									
Bellevue pleiehjem (kun for kvinder) .	35	-	35	49	-	49	84	-	84
Akershus amt:									
Grefsen folkesanatorium (N. K. S.)...	129	58	71	343	148	195	472	206	266
— nye sanatorium ¹⁾	33	15	18	12	8	4	45	23	22
N. K. S. pleiehjem, Haugen pr. Grorud	19	-	19	42	-	42	61	-	61
Fru Marie Plahtes Minde	17	7	10	14	7	7	31	14	17
Glittre sanatorium	53	31	22	106	55	51	159	86	73
Jesseim tuberkulosehjem	20	10	10	20	13	7	40	23	17
Follo —	8	5	3	14	4	10	22	9	13
Smaalenenes amt:									
Mysen tuberkulosehjem	15	11	4	22	9	14	38	20	18
Fredrikstad — paa Aasebraaten	20	11	9	34	15	19	54	26	28
Buskerud amt:									
Drammen tuberkulosehjem	23	10	13	26	10	16	49	20	29
Kongsberg —	10	5	5	15	7	8	25	12	13
Gifstad — (Lier)	17	6	11	27	15	12	44	21	23
Modum — paa Brevik..	14	8	6	41	22	19	55	30	25
Trøgstad —	26	16	10	32	21	11	58	37	21
Jarlsberg og Larvik amt:									
Tønsberg tuberkulosehjem	8	1	7	5	1	4	13	2	11
Sem — (Granli) ...	24	10	14	24	10	18	52	20	32
Larvik —	15	6	9	27	15	12	42	21	21
Hedemarkens amt:									
Eidskogen tuberkulosehjem	4	3	1	6	3	3	10	6	4
Vinger —	8	4	4	35	12	23	43	16	27
Løten sykehjem	8	4	4	16	4	12	24	8	16
Finsal —	17	9	8	16	6	10	33	15	18
Furnes —	4	2	2	3	1	2	7	3	4
Valseth —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elverum tuberkulosehjem	13	8	5	18	10	8	31	18	13
Storelvdalens —	5	3	2	8	6	2	13	9	4
Mesnaliens kursted	45	26	19	62	25	37	107	51	56
Trysil tuberkulosehjem	3	3	-	4	1	3	7	4	3
Kristians amt:									
Amtssykehusets tuberkuloseavdeling (Lillehammer) ²⁾	15	5	9	2	-	2	16	5	11
Lillehammer tuberkulosehjem	20	9	11	26	6	20	46	15	31
Søndre Lands —	10	4	6	18	6	12	28	10	18
Granheim sanatorium	36	18	18	91	44	47	127	62	65
Kornhaug —	37	18	19	71	29	42	108	47	61
Bratsberg amt:									
Høgaas tuberkulosehjem	22	17	5	11	5	6	83	22	11
Furulund —	16	7	9	19	11	8	35	18	17
Solbakken —	-	-	-	25	12	13	39	19	20
Granlien —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tinn ⁴⁾ —	21	16	5	19	9	10	40	25	15
Nedenes amt:									
Egra tuberkulosehjem	12	4	8	18	11	7	30	15	15
Landeskogen sanatorium	111	63	48	313	165	148	424	228	196

¹⁾ Overtat av Kristiania kommune 1ste august. ²⁾ Besluttet nedlagt, evakueres efterhvert.

paa nedenfor anførte sanatorier og pleiehjem i 1918.

traités aux sanatoriums et hôpitaux speciaux dans 1918.

Utgaaet.						Tilbakeiggende ved aarets slutning.			Gjennem- snitlig daglig belæg.	Kurpenger pr. dag. Kr.	Antal syke- pladser ialt.
Levende.			Døde.								
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.			
30	-	30	33	-	33	21	-	21	35	1,60	40
333	147	186	3	1	2	136	58	78	116	3,10	136
29	13	16	-	-	-	16	10	6	17	-	-
35	-	35	9	-	9	17	-	17	-	-	20 à 22
5	2	3	8	2	6	18	10	8	18	3,50	18
98	50	48	8	7	1	53	29	24	52,8	4,00	53
10	5	5	6	5	1	24	13	11	22	3,00 à 4,00	24
10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	4,50	10
11	5	6	9	6	3	18	9	9	17,4	2,00—2,50	20
25	8	17	10	7	3	19	11	8	21,40	3,00 à 3,50	22
17	7	10	8	3	5	24	10	14	20	3,50	25
7	4	3	6	1	5	12	7	5	12	3,50—5,00	12 à 15
13	8	5	9	2	7	22	11	11	22	3,50—5,00	22
?	?	?	?	?	?	13	8	5	14	5,00	18—21
18	14	4	13	1	12	27	22	5	26	4,00—5,00	34
-	-	-	5	-	5	8	2	6	7,5	1,50—3,50	15
23	6	17	9	5	4	20	9	11	21,2	4,00—4,50	22
15	8	7	11	5	6	18	8	8	13	3,00—4,00	22
4	1	3	2	2	-	4	3	1	5,5	2,50	10
24	6	18	9	5	4	10	5	5	-	4,00	14
7	4	3	9	1	8	8	3	5	9	3,00	13
18	7	11	7	4	3	8	4	4	10	3,60—4,00	16
-	-	-	5	2	3	2	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	17	10	7	12	6	6	13	2,50—3,50	15
1	1	-	3	-	3	9	8	1	6,6	4,00	7
61	22	39	4	2	2	42	27	15	40	10,00—14,00	ca. 40
3	2	1	2	1	1	2	1	1	4 à 5	1,50	5
5	1	4	5	1	4	6	3	3	-	4,00	20
24	8	16	4	3	1	18	4	14	19	3,00 à 4,00	19
12	5	7	8	4	4	8	1	7	10,2	3,25	13
86	48	38	3	1	2	38	13	25	40	9,50	41 à 42
66	32	34	5	2	3	37	13	24	37	10,00—11,00	39
8	6	-	6	5	1	19	11	8	22	3,00—5,00	22
14	4	10	10	6	4	11	8	3	16,6	3,50—5,00	20
10	3	7	10	5	5	19	11	8	18	5,00	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	12	3	5	2	3	20	11	9	16	3,00	20
6	3	3	15	8	7	9	4	5	13	4,00	25
357	195	162	-	-	-	67	33	34	113	?	?

Antallet av syke, som behandlede for lungetuberkulose

Tabel XV (forts.). Amter.	Tilbakeleggende fra det forrige aar.			Indkomne.			Tilsammen behandlede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Lister og Mandal amt:									
Solvang tuberkulosehjem	32	15	17	42	22	20	74	37	37
Solhøgda —	14	10	4	12	5	7	26	15	11
Stavanger amt:									
Bjerkreims tuberkulosehjem	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ramsvig —	25	7	18	45	21	24	70	28	42
Førre —	29	12	17	14	5	9	43	17	26
Nedstrand —	7	3	4	17	9	8	24	12	12
Søndre Bergenhus amt:									
Ekely tuberkulosehjem (pr. Valen) ...	18	7	11	19	12	7	37	19	18
Fagerlid —	11	6	5	13	6	7	24	12	12
Bjerkeli —	19	4	15	18	10	8	37	14	23
Nordre Bergenhus amt:									
Lærdal pleiehjem	4	4	-	10	14	6	14	8	6
Lyster sanatorium	118	63	55	245	147	98	363	210	153
Lavik tuberkulosehjem	7	3	4	8	2	6	15	5	10
Askvold —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romsdals amt:									
Volden tuberkulosehjem	12	6	6	6	1	5	18	7	11
Haukaas —	20	11	9	17	10	7	37	21	16
Reknes sanatorium	71	34	37	254	112	142	325	146	179
Vestnes tuberkulosehjem	17	9	8	19	8	11	36	17	19
Vonheim — i Tingvold ..	34	10	24	27	9	18	61	19	42
Søndre Trondhjems amt:									
Selbu tuberkulosehjem	15	12	3	20	13	7	35	25	10
Opdals sykehjem	6	2	4	11	3	8	17	5	12
Meldalens —	18	8	10	22	8	14	40	16	24
Orkedalens —	18	11	7	24	10	14	42	21	21
Melhus tuberkulosehjem	18	10	8	12	2	10	30	12	18
Heyne —	16	9	7	12	5	7	28	14	14
Nordre Trondhjems amt:									
Hegre tuberkulosehjem	12	4	8	19	6	13	31	10	21
Værdalen —	17	11	6	12	4	8	29	15	14
Stenkjær —	14	6	8	9	5	4	23	11	12
Namsos —	10	8	2	12	6	6	22	14	8
Nordlands amt:									
Brønnøy tuberkulosehjem	8	3	5	17	7	10	25	10	15
Vefsen —	13	9	4	17	10	7	30	19	11
Rødвик — (Fauske) ..	27	15	12	18	9	9	45	24	21
Narvik —	29	17	12	11	7	4	40	24	16
Vaagan —	17	9	8	17	7	10	34	16	18
Ekern — (Hadsel) ..	16	9	7	13	4	9	29	13	16
Sortland —	13	7	6	17	5	12	30	12	18
Vensmoen sanatorium	100	51	49	304	147	157	404	198	206
Tromsø amt:									
Tromsø tuberkulosehjem	29	15	14	27	12	15	56	27	29
Guldhaugen tuberkulosehjem (Tronde- nes) ¹⁾	-	-	-	34	13	21	34	13	21
Ibestad —	10	6	4	8	4	4	18	10	8
Maalselven —	7	4	3	12	3	9	19	7	12
Lyngen —	6	4	2	14	4	10	20	8	12
Finmarkens amt:									
Tanagaard tuberkulosehjem	11	6	5	3	1	2	14	7	7

¹⁾ Aapnet i mars 1918.

paa nedenfor anførte sanatorier og pleiehjem i 1918.

U t g a a t.						Tilbake­liggende ved aarets slutning.			Gjennem- snitlig daglig belæg.	Kurpenger pr. dag. Kr.	Antal syke- pladser ialt.
Levende.			Døde.			Tils.	Md.	Kv.			
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.			
40	20	20	8	3	5	26	14	12	30,99	2,00	33
9	6	3	10	6	4	7	3	4	11,45	4,00	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	8	18	14	8	6	30	12	18	28,3	3,00	30
28	8	20	7	3	4	8	6	2	-	5,00	17
13	6	4	5	2	3	6	4	2	-	2,00—3,20	14
12	5	7	9	6	3	16	8	8	18,7	4,00	21
2	2	-	10	4	6	12	6	6	13,5	5,00	14
5	1	4	14	8	6	18	5	13	18	1,20—3,50	21
7	3	4	2	1	1	5	4	1	6	2,50—3,50	9
242	139	103	16	8	8	105	63	42	114,14	?	?
4	2	2	4	1	3	7	2	5	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	3	4	2	2	11	5	6	12,4	?	10 à 12
7	7	-	12	6	6	18	8	10	22	4,00	25
247	113	134	1	1	-	77	32	45	76,7	?	?
11	6	5	7	3	4	18	8	10	-	-	18
18	4	14	15	5	10	28	10	18	33	3,50	39
13	8	5	7	6	1	15	11	4	12,1	4,00	20
7	1	6	3	1	2	7	3	4	7	3,00	7-8
12	3	9	10	5	5	18	8	10	18,9	3,00—3,50	20
16	6	10	13	9	4	13	7	6	17,7	3,00—3,50	23
4	2	2	7	2	5	19	8	11	17,2	3,75	18
14	4	10	1	1	-	13	9	4	14,5	2,50	18
13	3	10	5	3	2	13	4	9	13,4	2,60—4,40	14
6	3	3	5	1	4	18	11	7	17,74	3,40	18
5	1	4	8	3	5	10	7	3	13,9	3,40	15
3	2	1	11	8	3	8	4	4	7,2	2,40—3,40	10
8	2	6	4	-	4	13	8	5	12	4,00	14-15
10	5	5	10	6	4	10	8	2	11	3,00—4,00	14
6	4	2	10	6	4	29	14	15	28,35	5,59	29
7	6	1	10	6	4	23	12	11	27	3,75	29
12	6	6	10	4	6	12	6	6	13	3,00—4,00	19
6	3	3	12	6	6	11	4	7	14	4,00	18
8	3	5	9	7	2	13	2	11	13	3,85	14
308	151	157	1	1	-	95	46	49	96,6	5,00	?
7	2	5	15	10	5	34	15	19	33,4	4,00—5,00	26-34
8	2	6	3	1	2	23	10	13	19,4	4,00	23
7	5	2	7	3	4	4	2	2	8,5	3,50	10
3	-	3	4	1	3	12	6	6	10,8	3,60	13
4	1	3	7	3	4	9	4	5	8	2,50	14
3	3	-	3	1	2	8	3	5	10,05	1,20	20

Antallet av sindssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av
og kom-

Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'état
de l'état et des

	Tabel XVI. Amter.	Antal sindssyke.		Utgifter. Kr.
		Ialt.	Derav paa asyl.	
I.	Kristiania.....	1 019	693	661 131,40
II.	Akershus amt.....	302	232	242 742,19
	Byer	6	3	3 138,58
	Bygder.....	296	229	239 603,61
III.	Smaalenenes amt.....	378	269	282 141,66
	Byer	119	77	85 337,93
	Bygder.....	259	192	196 803,73
IV.	Buskerud amt.....	306	98	149 763,41
	Byer	92	26	51 033,69
	Bygder.....	214	72	98 749,72
V.	Jarlsberg og Larvik amt ...	357	101	192 825,33
	Byer	118	28	64 814,83
	Bygder.....	239	73	128 010,50
VI.	Hedemarkens amt.....	834	473	298 097,00
	Byer	22	11	14 834,00
	Bygder	812	462	283 263,00
VII.	Kristians amt.....	269	238	222 651,61
	Byer	24	22	21 290,64
	Bygder.....	245	216	201 360,97
VIII.	Bratsberg amt.....	436	236	344 467,80
	Byer	134	51	73 454,38
	Bygder.....	302	185	271 013,42
IX.	Nedenes amt.....	330	125	208 035,48
	Byer	89	31	55 148,51
	Bygder.....	241	94	152 886,96
X.	Lister og Mandal amt.....	363	188	271 598,23
	Byer	103	71	70 781,43
	Bygder.....	260	117	200 816,80

^{27/6} 1891 og de samlede udgifter ved deres forpleining for stat muner.

d'après la loi du ^{27/6} 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).

	Amter.	Antal sindssyke.		Utgifter. Kr.
		Ialt.	Derav paa asyl.	
XI.	Stavanger amt	461	239	427 694,06
	Byer	186	121	180 748,21
	Bygder	275	118	246 945,85
XII.	Søndre Bergenhus amt	402	230	259 140,21
XIII.	Bergen	327	264	285 484,73
XIV.	Nordre Bergenhus amt	229	109	139 425,63
	By	-	-	-
	Bygder	229	109	139 425,63
XV.	Romsdals amt	432	241	320 271,21
	Byer	98	69	71 419,73
	Bygder	334	172	248 851,48
XVI.	Søndre Trondhjems amt...	411	251	255 937,31
	By	179	122	119 075,74
	Bygder	242	129	136 861,57
XVII.	Nordre Trondhjems amt...	257	95	134 649,06
	Byer	25	11	14 193,08
	Bygder	232	84	120 455,98
XVIII.	Nordlands amt	298	162	209 580,98
	Byer	23	16	15 159,50
	Bygder	275	146	194 421,48
XIX.	Tromsø amt	195	112	131 550,00
	Byer	27	23	20 500,00
	Bygder	168	89	111 050,00
XX.	Finmarkens amt	84	45	42 154,09
	Byer	30	21	20 873,41
	Bygder	54	24	21 280,68
	I hele riket	7 690	4 401	5 079 361,39
	Byer	2 621	1 660	1 828 419,80
	Bygder	5 079	2 741	3 250 941,59

Utdrag av jormødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

*36

Tabel XVII.		Barselkvinder.							Barn.								
		Sum.	Derav:						Sum.	Derav:							
			Førstefødende.	Flerfødende.	Uopgit.	Gifte.	Ugifte.	Uopgit.		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgit.	Levende.		Død-fødte.		Uopgit.
													Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Riket		54670	15376	39124	170	51138	3465	67	55433	28788	26612	33	26766	24978	1047	839	1703
Byer.....		17546	6243	11303	-	16017	1529	-	17768	9206	8555	7	8213	7716	403	289	1147
Bygder		37124	9133	27821	170	35121	1936	67	37665	19582	18057	26	18653	17262	644	550	556
Amter:																	
1.	Kristiania.....	5310	2043	3267	-	4613	697	-	5372	2787	2585	-	2630	2481	157	104	-
2.	Akershus.....	3102	810	2292	-	2940	162	-	3150	1608	1542	-	1537	1493	67	43	10
3.	Smaalenene	3524	885	2639	-	3334	190	-	3574	1896	1678	-	1820	1612	76	66	-
4.	Buskerud.....	2352	622	1730	-	2234	118	-	2389	1230	1159	-	1177	1118	51	41	2
5.	Jarlsberg og Larvik	2873	728	2145	-	2708	130	35	2915	1497	1418	-	1450	1377	47	41	-
6.	Hedemarken.....	3470	756	2698	16	3224	246	-	3521	1848	1673	-	1765	1619	77	60	-
7.	Kristians.....	2612	657	1955	-	2480	132	-	2656	1362	1287	7	1310	1248	44	36	18
8.	Bratsberg	2507	653	1854	-	2418	89	-	2532	1349	1177	6	1297	1135	52	40	8
9.	Nedenes.....	1524	368	1156	-	1488	36	-	1545	799	746	-	779	727	20	19	-
10.	Lister og Mandal	1687	411	1276	-	1644	43	-	1701	875	825	1	859	798	24	19	1
11.	Stavanger	4150	1010	3139	1	3957	173	20	4204	2202	2002	-	1555	1412	52	42 ¹⁾	1143
12.	Søndre Bergenhushus	3029	726	2303	-	2963	64	2	3058	1568	1490	-	1509	1442	42	37	28
13.	Bergen.....	2098	1474	624	-	1952	146	-	2124	1095	1029	-	1053	1002	42	27	-
14.	Nordre Bergenhushus	1806	473	1333	-	1760	46	-	1828	968	860	-	943	832	24	29	-
15.	Romsdal.....	3757	992	2755	10	3517	237	3	3815	1966	1848	1	1889	1792	72	53	9
16.	Søndre Trondhjem	3804	952	2752	100	3387	417	-	3862	2062	1797	3	1820	1604	75	64	299
17.	Nordre —	1872	528	1344	-	1752	120	-	1900	980	920	-	930	874	35	32	29
18.	Nordland.....	2672	696	1975	1	2456	216	-	2723	1404	1319	-	1316	1226	45	41	95
19.	Tromsø.....	1774	421	1311	42	1643	124	7	1807	908	884	15	862	830	26	28	61
20.	Finmarken	747	171	576	-	668	79	-	757	384	373	-	365	356	19	17	-

¹⁾ Av disse var fra Stavanger by 1064 levende og 73 dødfødte, men kjøn ikke opgit.

1916

Utdrag av jormødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XVII (forts.).	Barn (forts.).																	Tvillingfødsler.	Trillingfødsler.
	Fosterleier :					Fødselen fuldendt ved				Av fostrene var :									
	Isseleie.	Ansigtsleie.	Sæte- eller fotleie.	Tverleie.	Andet eller uopgitt leie.	tang.	vending.	uttrækning.	efterbyrdsoperationer.	Aborter (født i 5te, 6te og 7de kalendermaaned).		Ufuld- baarne (født i 8de kalendermaaned).		Fuldbaarne (født efter 8de kalendermaaned).		Uopgitt.			
										Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.				
Riket	51874	239	1736	260	1324	159	127	274	370	272	233	640	618	26352	24352	2966	745	9	
Byer.....	16834	67	670	85	112	1	23	31	32	134	100	254	224	8107	7581	1368	212	5	
Bygder	35040	172	1066	175	1212	158	104	243	338	138	133	386	394	18245	16771	1598	533	4	
Amter :																			
1. Kristiania	5078	9	238	14	33	-	-	-	-	51	38	100	85	2638	2460	-	58	2	
2. Akershus	2954	10	96	8	82	7	3	25	23	18	15	44	27	1542	1500	4	46	1	
3. Smaalenene	3410	12	114	19	19	8	8	12	15	15	16	53	55	1828	1607	-	46	2	
4. Buskerud	2234	11	75	14	55	6	5	14	23	22	12	28	21	1179	1126	1	37	-	
5. Jarlsberg og Larvik	2723	23	87	12	70	-	5	14	12	12	13	42	27	1443	1378	-	42	-	
6. Hedemarken	3225	13	93	24	166	-	5	15	30	16	14	43	50	1782	1616	-	51	-	
7. Kristians	2468	12	72	8	96	9	6	14	33	8	6	24	31	1144	1061	382	44	-	
8. Bratsberg	2332	19	59	12	110	15	4	5	14	11	11	28	35	1187	1031	229	23	1	
9. Nedenes	1482	10	35	5	13	2	-	9	17	2	1	15	10	782	735	-	21	-	
10. Lister og Mandal	1610	5	43	8	35	-	8	13	13	6	6	16	15	853	804	1	12	1	
11. Stavanger	3924	32	115	26	107	6	4	12	21	18	10	26	24	1548	1391 ¹⁾	1187	54	-	
12. Søndre Bergenhus	2831	10	72	16	129	13	8	19	17	11	9	33	31	1499	1431	44	27	1	
13. Bergen	2006	11	84	12	11	-	-	-	-	20	9	25	30	1050	990	-	26	-	
14. Nordre Bergenhus	1717	7	53	8	43	23	12	18	28	5	5	12	8	951	847	-	22	-	
15. Romsdal	3572	9	139	17	78	13	7	27	26	13	19	45	52	1878	1738	70	58	-	
16. Søndre Trondhjem	3608	10	133	21	90	32	23	15	15	18	21	40	56	1678	1490	559	56	1	
17. Nordre —	1808	9	55	7	21	5	3	6	11	9	8	16	14	952	857	44	28	-	
18. Nordland	2524	6	102	12	79	11	11	38	36	8	12	17	18	1207	1106	355	51	-	
19. Tromsø	1650	15	60	9	73	2	7	10	25	7	6	20	21	857	838	58	33	-	
20. Finmarken	718	6	11	8	14	7	8	8	11	2	2	13	8	354	346	32	10	-	

¹⁾ Blandt disse var Stavanger by 23 aborter, 25 ufuldbaarne og 1089 fuldbaarne, men kjøen ikke opgit.

Av lægerne utførte
Opérations obstétricales

Tabel XVIII.		Barsel- kvinder.	Opera- tioner.	Forhold i pct.	Tangfor- løsning.
Riket		64187	2602	4,1	2064
Amter:					
1.	Kristiania.	5389	608	11,3	481
2.	Akershus	3453	100	2,9	79
3.	Smaalenene.	3749	324	8,6	277
4.	Buskerud	3303	80	2,4	60
5.	Jarlsberg og Larvik	2920	98	3,4	79
6.	Hedemarken	3817	118	3,1	95
7.	Kristians	3022	99	3,3	83
8.	Bratsberg	3061	117	3,8	94
9.	Nedenes	1597	50	3,1	43
10.	Lister og Mandal	1804	65	3,6	50
11.	Stavanger	4557	197	4,3	150
12.	Søndre Bergenhus	3995	74	1,9	62
13.	Bergen	2141	176	8,2	124
14.	Nordre Bergenhus	2098	57	2,7	47
15.	Romsdal	4042	109	2,7	91
16.	Søndre Trondhjem	4072	118	2,9	82
17.	Nordre —	2062	55	2,7	44
18.	Nordland	4863	76	1,6	60
19.	Tromsø	2703	42	1,6	36
20.	Finmarken	1539	39	2,5	27

¹⁾ Som indikation er opgit tuberkulose 3, nefrit etc. 1, neurasteni 1, utbredt arterio-

Ifølge opgave fra det Statistiske Centralbyraa fødte 64 187 kvinder i 1918 (18 033 i byerne og 46 154 i bygderne) ialt 65 024 barn. Jormødrene skulde saaledes i henhold til tabel XVII ha betjent 85,2 pct. av fødende kvinder (97,2 pct. i byerne og 80,4 pct. i bygderne). Av 925 kvinder (14,41 pro mille), som i henhold til byraaets opgaver fødte flere end 1 barn, var 913 (14,22 pro mille) tvillingfødende, 12 (0,19 pro mille) trillingfødende.

Med hensyn til de av lægerne utførte **obstetriciske operationer** og utfaldet ved disse saavel for mødre og barn som efter de forskjellige indikationer, henvises til tabellerne XIX og XX.

Tabel XXI viser tallet paa **fødte og døde** i riket og amterne; den er et uddrag av de fra det Statistiske Centralbyraa meddelte opgaver over folke-mængdens bevægelse i aaret.

obstetriciske operationer.
faites par les médecins.

Vending.	Ut- trækning.	Partus præma- turus arti- ficialis.	Hystero- tomi. Keiser- snit.	Per- foration.	Embry- otomi. Decapi- tation.	Efter- byrds- operation.	Abortus provo- catus. ¹⁾
213	104	22	14	24	8	145	7
32	35	15	8	3	-	30	3
9	5	-	-	-	-	7	-
23	11	-	1	3	1	8	-
10	-	-	-	1	-	9	-
9	2	-	-	1	-	5	2
11	2	-	-	1	1	7	1
9	-	-	-	1	-	6	-
11	1	-	-	2	-	9	-
2	3	-	-	-	-	2	-
6	2	1	-	1	-	5	-
23	10	-	-	-	1	13	-
7	1	1	-	1	-	2	-
17	18	4	2	2	-	9	-
3	3	-	-	-	-	4	-
11	1	-	-	1	-	5	-
14	6	1	3	1	2	9	-
2	-	-	-	1	1	7	-
6	3	-	-	4	-	3	-
5	-	-	-	-	-	-	1
3	1	-	-	1	2	5	-

sklerose 1. Anæmi og svakhed 1.

Tabel XXII indeholder en fordeling av fødte og døde m. v. paa rikets byer og bygder.

Av nedenstaaende sees forholdet mellem fødte og døde og forholdet mellem det Statistiske Centralbyraas og lægernes opgaver over døde.

	Levende fødte.	Døde.	Overskud av fødte.	Forhold mellem fødte og døde.
Riket.....	63 508	43 408	20 100	100 : 68,3
Byerne.....	17 771	13 449	4 322	— 75,7
Bygderne.....	45 737	29 959	15 778	— 65,5

Obstetriciske operationers utfald for mødre og barn.
Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Tabel XIX.		Mødre ¹⁾ .				Barn.			
Operation.	Samlet antal operationer.	Utfaldet er opgit for	Derav døde ²⁾ .	Forhold i pct.		Utfaldet er opgit for	Derav var dødfødte.	Forhold i pct.	
				i 1917.	i 1918.			i 1917	i 1918.
Tangforløsning	2064	2006	11	0,7	0,5	2036	85	3,2	4,2
Vending	213	212	5	6,9	2,4	213	80	40,2	37,6
Ultrækning ved bækkenendeleie.	104	102	-	-	-	104	20	17,7	19,2
Partus præmaturus artificialis	22	22	-	6,5	-	22	6	37,0	27,3
Hysterotomi	14	13	-	-	-	14	3	20,0	21,4
Hebosteotomi	1	1	-	-	-	1	1	-	-
Perforation; kraniotomi	24	24	2	10,0	8,4	-	-	-	-
Embryotomi; decapitation	8	8	2	-	25,0	-	-	-	-
Abortus provocatus	7	7	-	3,1	-	-	-	-	-
Efterbyrdsoperation	145	145	1	0,6	0,7	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge tvillinger er forløst ved kunsthjelp, er utfaldet for moren som regel opført ved den paa 2den tvilling utførte operation. ²⁾ Dødsarsakene sees av tabel X

	Døde.	Dødsfald med opgit aarsak ifl. lægernes opgaver.	Forhold i pct.	Døde med fradrag av dødsfald ved unaturlig død.	Dødsfald ved sygdom i henhold til lægernes opgaver.	Forhold i pct.
Riket	43 408	39 932	92,0	42 537	38 939	91,5
Byerne	13 449	12 591	93,6	13 206	12 309	93,2
Bygderne	29 959	27 341	91,2	29 331	26 630	90,8

De av lægerne opgivne dødsarsaker i procentforhold til alle indtrufne dødsfald i riket, dets byer og bygder og i de enkelte lægedistrikter sees av tabel XXIII.

De hyppigste av lægerne opgivne dødsarsaker ved sygdom sees av tabel XXIV.

De opgivne dødsarsaker er sammenstillet i tabellerne XXXII—XXXV. I tabel XXXII findes opført de kjendte dødsarsaker i riket og amterne, tabel XXXIII er en opgave over alder og kjønn for de i riket døde med kjendt dødsarsak. I tabel XXXIV er anført dødsarsakerne i byerne og i tabel XXXV opgave over kjønn og alder for de i byerne døde

Tallet paa vaksinerte i riket utgjorde ifølge embedslægernes indberetning 38 736 eller 59,8 pct. av middeltallet av levende fødte i 3-aaret 1916—1918.

Utfald av de obstetriciske operationer efter de forskjellige indikationer.

Résultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par hystérotomie, F) par hébostéotomie, G) par perforation, H) par embryotomie, I) par avortement provoqué, — d'après les indications différentes.

Tabel XX. Indikation.	Ialt udførte opera- tioner.	Mødre			Barn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgit utfald.
A. Tangforløsning.							
Risvækkelse; langsom fremgang etc.	1605	1582	3	-	1568	37	-
Trangt bækken.	101	101	-	-	92	9	-
Barselkrampe, (truende barselkr.; albuminuri)	56	48	4	-	47	9	-
Placenta prævia og blødning. . .	7	6	1	-	3	4	-
Ueftergivelige fødselsdele.	36	36	-	-	36	-	-
Blødning; for tidlig løsning av norm. sidd. placenta.	5	5	-	-	4	1	-
Fare for moren (sygdom, utmat- telse etc.)	23	20	3	-	18	5	-
Dystoki.	8	8	-	-	8	-	-
Forhødeleie; isseleie med panden fortil)	52	51	-	-	50	2	-
Skakt hodeleie.	5	5	-	-	4	1	-
Ansigtsleie.	3	3	-	-	3	-	-
Dyp tverstand.	6	6	-	-	6	-	-
Stort fosterhode.	10	10	-	-	7	3	-
Fremfald av navlesnor.	10	9	-	-	6	4	-
Fare for fosterets liv.	93	92	-	-	90	3	-
Hydramnion.	5	4	-	-	4	1	-
Andre indikationer.	8	8	-	-	4	4	-
Uopgit indikation.	31	2	-	28	1	2	28
Tilsammen	2064	1996	11	28	1951	85	28
		2035			2064		
B. Vending.							
Risvækkelse etc.	34	32	1	-	32	2	-
Trangt bækken.	7	6	1	-	4	3	-
Barselkrampe etc.	7	7	-	-	5	2	-
Placenta prævia og blødning.	41	40	1	-	13	28	-
Blødning; for tidlig løsning av placenta.	6	6	-	-	2	4	-

Tabel XX (forts.). Indikation.	Ialt udførte opera- tioner.	Mødre			Barn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgitt utfald.
Tverleie	104	101	2	-	66	38	-
Fremfald av navlesnor	2	2	-	-	1	1	-
Fare for fosteret	3	3	-	-	2	1	-
Andre indikationer	7	7	-	-	6	1	-
Uopgitt indikation	2	2	-	-	2	-	-
Tilsammen	213	206	5	-	133	80	-
		211			213		
C. Uttrækning.							
Risvækkelse etc.	75	73	-	-	64	11	-
Trangt bækken	2	2	-	-	-	2	-
Barselkrampe	1	1	-	-	1	-	-
Placenta prævia og blødning	2	2	-	-	1	1	-
Fremfald av navlesnor	6	6	-	-	5	1	-
Fare for fosteret	8	8	-	-	7	1	-
Andre indikationer	9	8	-	-	5	4	-
Uopgitt indikation	1	1	-	-	1	-	-
Tilsammen	104	101	-	-	84	20	-
					104		
D. Partus præmaturus artificialis.							
Trangt bækken	11	11	-	-	10	1	-
Barselkrampe etc.	6	6	-	-	3	3	-
Blødning; for tidlig løsning av norm. sidd. placenta	2	2	-	-	-	2	-
Sygdom	2	2	-	-	2	-	-
For at undgaa for stort foster . .	1	1	-	-	1	-	-
Tilsammen	22	22	-	-	16	6	-
					22		

Tabel XX (forts.).		Ialt utførte opera- tioner.	Mødre			Barn		
Indikation.			ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgit utfald.
E. Hysterotomi.								
Trangt bækken	3	3	-	-	3	-	-	
Barselkrampe	4	4	-	-	3	2	-	
For tidlig løsning av placenta...	2	2	-	-	1	1	-	
Myom i det lille bækken	1	1	-	-	1	-	-	
Lungetuberkulose	3	3	-	-	3	-	-	
Tilsammen	13	13	-	-	11	3	-	
						14		
F. Hebosteotomi.								
Trangt bækken	1	1	-	-	-	1	-	
G. Perforation.								
Trangt bækken	14	13	1	-	-	-	-	
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	
Stort fosterhode; hydrokefalos...	5	4	1	-	-	-	-	
Dødt foster ..	3	3	-	-	-	-	-	
Anden indikation	1	1	-	-	-	-	-	
Tilsammen	24	22	2	-	-	-	-	
						24		
H. Embryotomi.								
Trangt bækken	2	1	1	-	-	-	-	
Tverleie	5	4	1	-	-	-	-	
Misfoster	1	1	-	-	-	-	-	
Tilsammen	8	6	2	-	-	-	-	
						8		
I. Abortus provocatus.								
Lungetuberkulose	3	3	-	-	-	-	-	
Andre indikationer ¹⁾	4	4	-	-	-	-	-	
Tilsammen	7	7	-	-	-	-	-	

¹⁾ Jfr. anm. paa tabel XIX.

Fødte og døde.
Naissances et décès.

Tabel XXI.	Fødte		Døde						
	levende.	død-fødte.	ialt	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel-seng.	ved ulykkelige hændelser.	selvmord.	mord og drap.
Riket	63508	1516	43408	4014	421	188	774	85	12
Amter:									
1. Kristiania	5284	171	4148	398	35	14	62	9	3
2. Akershus	3433	84	2113	232	31	10	28	5	2
3. Smaalenene	3702	96	2632	256	29	12	58	6	1
4. Buskerud	3184	74	2335	210	24	7	41	1	-
5. Jarlsberg og Larvik	2903	67	1985	194	15	9	34	2	1
6. Hedemarken	3784	92	2436	238	38	4	24	8	1
7. Kristians	3005	69	2019	141	20	10	24	3	-
8. Bratsberg	3039	68	1870	195	24	7	33	4	-
9. Nedenes	1584	36	1489	90	6	5	19	2	1
10. Lister og Mandal ..	1790	39	1391	98	8	7	26	2	-
11. Stavanger	4494	127	2492	277	29	16	33	8	2
12. Søndre Bergenhus ..	3958	79	2686	230	25	19	71	5	-
13. Bergen	2118	45	1571	134	3	3	1	-	-
14. Nordre Bergenhus ..	2071	58	1618	104	13	13	29	5	-
15. Romsdal	4036	82	2629	206	31	12	55	8	-
16. Søndre Trondhjem ..	4024	108	2944	235	18	9	45	8	1
17. Nordre — ..	2040	45	1431	86	11	6	29	2	-
18. Nordland	4869	73	2776	299	32	9	83	5	-
19. Tromsø	2678	61	1847	217	15	6	42	-	-
20. Finmarken	1512	42	996	174	14	10	37	2	-

I aaret 1918 har der ikke forekommet tilfælde av kopper i Norge. Det har derfor ikke været nødvendig at foreta nogen forcert vaccination av kalver paa instituttet saaledes som i 1917. Vakcinen har holdt sig god, med udmerket anslagsevne.

I april maaned oversendtes efter anmodning fra Jennerinstituttet i London vaccine til vaccination av 3 kalver. Takkeskrivelse for denne sending mottoges, og samtidig indløp underretning om, at den i 1917 leverte vaccine havde været anvendt «with the best results».

Vore to ambulancer, som vaaren 1918 utrustedes og avsendtes til Finland, fik overlatt 3 000 portioner vaccine. Denne blev ikke benyttet av ambulancerne; men ved disses hjemreise overlotes vakcinen til de finske læger og kom vel med, da der netop dengang optraadte kopper i Finland.

Til driften har der i 1918 været anvendt 11 kalver samt utbyttet av 12 kalver høstet i 1917. Vaccine fra 4 av disse kalver blev utsendt og anvendt i

1917; men da vaccine fra disse kalver tillike for en væsentlig del er brukt i 1918, er de igjen opført paa listen for iaar.

Ingen av de i 1918 podede kalver maatte kasseres paa grund av abortivt anslag eller av andre grunde. Kalvene har været velnærte, pene dyr, ikke under den kontraktsmæssige alder, og der er ingen sykelige forandringer fundet hos nogen av dem ved obduktionen. Tilsammen høstedes av 11 kalver 351,70 gram d. v. s. gjennemsnittlig 31,973 gram pr. kalv. Vakcinen fra aarets 8 sidste kalver er endnu ikke benyttet.

I januar demonstrerteres som vanlig under sanitetsoffiserskurset en podet kalv for eleverne, og vaccinationsteknikken blev gjennomgaaet.

Der er i 1918 inkommet 1 142 rekvisitioner utenbys og 261 indenbys, og der er utsendt utenbys i 9 814 rør vaccine til 93 477 personer og indenbys i 1 089 rør vaccine til 14 828, altsaa tilsammen 108 305 portioner. Om resultaterne av vaccinationen foreligger hittil beretning om 32 604 førstegangs vaccinationer og 9 224 revaksinasjoner med henholdsvis 95,8 pct. og 67,8 pct. anslag.

Paa vaccineinstituttet er utført gratis 100 barnevaksinasjoner og 10 revaksinasjoner av voksne. — Til militære revaksinasjoner er i 1918 utsendt 16 405 portioner i 547 rør. — Angaaende resultaterne er hittil indberettet om 12 888 podede med 61 pct. anslag. Divisionslæge Blich Holst skriver, at han stadig træffer paa flere og flere rekruter, som aldrig har været vaksinert. Naar man betænker, hvilken utbredelse over hele Europa koppperne fik efter den franske tyske krig i 1870, og naar man har de uordnede forhold for øie, som nu hersker overalt inden Europa, er det trist at tænke paa, at det norske storting ikke i 1914 gik med paa at skaffe os en moderne vaccinationslov.

I 1918 er der utarbeidet en ny bruksanvisning for den animale vaccine, som er publicert i «Tidsskr. for D. n. lægeforening» for juni maaned 1918.

Tabel XXVI gir oplysning om tallet paa utførte **retsmedicinske forretninger** i 1918 efter opgave fra den retsmedicinske kommission.

Sykehus. Statsanstalter. Rikshospitalet i Kristiania, 3 stiftelser for spedalske (2 i Bergen og 1 i Strinda ved Trondhjem), 4 sanatorier for tuberkulose (1 ved Molde, 1 i Luster, 1 i Sætersdalen og 1 i Saltdal), 3 militære sykehus (garnisonssykehuset i Kristiania, Karl Johansværs sykehus i Horten og det militære sykehus i Fredrikstad) Under statens styre hører frøndeles vaarsildavgiftsfondets sykehus ved Haugesund og Florø, foruten 3 mindre sykehus, som kun brukes under fisket (Skudenes, Aakre og Kalvaag). Staten yder bidrag til kysthospitalerne for skrofuløse barn ved Fredriksværn og i Hagevik ved Bergen. Av amtssykehus findes et eller flere i de fleste amter, i det hele 17. I Tromsø stift tilhører disse vedkommende amters medicinalgond; under dette hører desuten en del mindre sykehus, av hvilke de fleste alene er aapne i fisketiden. I de fleste byer og enkelte landdistrikter findes kommunale sykehus tildels i forbindelse med epidemiasaretter. Av andre sykehus kan videre nævnes diakonisseanstaltens og diakonhjemmets samt Vor Frue hospital (katolsk) i eller ved Kristiania, flere private klinikker i Kristiania, Bergen og andre byer og nogen av den katolske mission oprettede mindre sykehus. Ved landsfængslerne var indrettet sykeavdelinger, og ved de forskjellige fattighus, et par bergverk etc. findes større eller mindre sykelokaler.

Om tallet paa de paa sykehus behandlede syke se tabel XXXI.

Der var 3 **fødselsstiftelser** i virksomhet, 1 i Kristiania og 1 i Bergen, begge tilhørende staten og begge forbundet med jormorskoler. Desuten 1 i Trondhjem («Erik Dahls stiftelse»). Til kvindekliniken i Kristiania er knyttet en avdeling for kvindesygdomme.

Tallet paa **sindssykeasyler** var ved aarets utgang 21, nemlig 4 stats-

Fødte og døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXII.	Byerne.					
	Fødte		Døde			
	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng
Riket	17771	503	13449	1371	128	50
Amter:						
1. Kristiania	5284	171	4148	398	35	14
2. Akershus	68	3	56	3	1	1
3. Smaalenene	1067	27	878	101	17	5
4. Buskerud	720	21	657	74	9	-
5. Jarlsberg og Larvik	980	22	794	78	8	1
6. Hedemarken	180	6	143	16	1	1
7. Kristians	185	8	144	12	2	-
8. Bratsberg	889	23	676	87	13	4
9. Nedenes	365	9	457	28	3	-
10. Lister og Mandal	506	8	413	24	-	2
11. Stavanger	1963	59	1115	136	17	7
12. Søndre Bergenhus	-	-	-	-	-	-
13. Bergen	2118	45	1571	134	3	3
14. Nordre Bergenhus	35	1	26	2	-	-
15. Romsdal	899	26	619	77	9	7
16. Søndre Trondhjem	1382	43	966	98	6	1
17. Nordre —	143	3	134	14	1	1
18. Nordland	305	9	207	18	1	-
19. Tromsø	427	10	213	37	-	2
20. Finmarken	255	-	232	34	2	1

asyler, 2 til milde stiftelser knyttede asyler, 12 kommunale og amtskommunale asyler, 3 private asyler og kriminalasylet i Trondhjem.

Med hensyn til sundhetstilstanden ved rikets **landsfængsler** henvises til den trykte beretning om disse.

Riket var delt i 336 lægedistrikter, hvorav 10 stadsfysikater og 18 stadslægedistrikter. Desuten i Finmarkens amt en distriktslægestilling uten fast distrikt.

Medicinalpersonale. 39 læger utgik i aarets løp fra universitetet Ifølge den offisielle lægefartegnelse for 1918 og dennes tillæg var, efter fradrag av 13 som døde i aarets sidste maaneder, tallet paa autoriserte læger ved aarets

byerne og bygderne.
dans les villes et dans la campagne.

			Bygderne.								
			Fødte		Døde						
ved ulyk- kelige hæn- delser.	selv- mord.	mord og drap.	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulykke- lige hændel- ser.	selv- mord.	mord og drap.
207	28	8	45737	1013	29959	2633	293	138	567	57	4
62	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	3365	81	2057	229	30	9	27	4	2
23	1	-	2635	69	1754	155	12	7	35	5	1
12	-	-	2464	53	1678	136	15	7	29	1	-
17	1	1	1923	45	1191	116	7	8	17	1	-
3	-	-	3604	86	2293	222	37	3	21	8	1
3	-	-	2820	61	1875	129	18	10	21	3	-
14	-	-	2150	45	1194	108	11	3	19	4	-
5	1	1	1219	27	1032	62	3	5	14	1	-
6	2	-	1284	31	978	74	8	5	20	-	-
15	5	2	2531	68	1377	141	12	9	18	3	-
-	-	-	3958	79	2686	230	25	19	71	5	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2036	57	1592	102	13	13	29	5	-
11	1	-	3137	56	2010	129	22	5	44	7	-
16	5	1	2642	65	1978	137	12	8	29	3	-
3	-	-	1897	42	1297	72	10	5	26	2	-
5	-	-	4564	64	2569	281	31	9	78	5	-
3	-	-	2251	51	1634	180	15	4	39	-	-
7	2	-	1257	33	764	140	12	9	30	-	-

utgang 1 318, hvorav 59 kvindelige. 71 var bosat i utlandet. For 1 172 kjendtes opholdsstedet; 737 eller 63,0 pct. bodde i byerne og 435 eller 37,0 pct. i bygderne. For 75 var opholdsstedet ikke opgit. Av de i utlandet bosatte var 7 i forskjellige land i Europa, 53 i Nord-Amerika, 1 i Argentina, 4 i Asien (Kina), 6 i Afrika, 1 i Ny Zeeland og 1 paa Spitsbergen.

Av de her i landet bosatte var ifølge lægefertegnelsen og statskalenderen 16 professorer, 1 docent, 5 stipendiater, 2 prosektorer, den ene tillike sekretær ved det medicinske fakultet, og 1 amanuensis ved universitetet; 1 var medicinaldirektør, 1 kontorchef og 3 sekretærer i medicinaldirektoratet; 1 epidemi- og karantænelæge; 1 direktør for det civile veterinærvæsen; 10 stadsfysici, 18 stads-læger, 249 distriktslæger; 4 var direktører og 4 reservelæger ved statens sinds-

Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjendt
(byer og bygder) og i
Décès totaux par cause connue dans les

Amt.	Tabel XXIII. Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	meldt av læger.	pet.			ialt.	meldt av læger.	pet.
	Riket	43408	39932	92,0		Tønsberg lægedistr.	528	540	102,3
	Byer	13449	12591	93,6		Horten stadslæge-			
	Bygder	29959	27341	91,2		distrikt	178	214	120,2
I.	Kristiania	4148	3846	92,7		Hof	298	243	81,5
II.	Akershus amt	2113	2212	104,7		Skoger	77	97	126,0
	Byer	56	53	94,6		Larvik stadsl.distr.	242	199	82,2
	Bygder	2057	2159	105,0		Larvik lægedistrikt	484	463	95,7
	Aker	913	1187	130,0	VI.	Hedemarkens amt ..	2438	2316	95,1
	Nittedal	47	52	110,6		Byer	143	111	77,6
	Ullensaker	571	553	96,8		Bygder	2293	2205	96,2
	Høland	267	156	58,4		Sør Odal	114	121	106,1
	Follo	315	264	83,8		Nord Odal	71	74	104,2
III.	Smaalenenes amt ..	2632	2480	94,2		Eidskog	116	109	94,0
	Byer	878	785	89,4		Vinger	122	117	95,9
	Bygder	1754	1695	96,6		Brandval	86	77	89,5
	Eidsberg	346	318	91,9		Grue	97	108	111,3
	Moss stadslægedistr.	201	150	74,6		Hamar stadslæge-			
	Hobøl	28	27	96,4		distrikt	114	91	79,8
	Spydeberg	41	40	97,6		Ringsaker	181	161	89,0
	Vaaler	29	27	93,1		Nes	73	73	100,0
	Rygge	89	113	127,0		Vang	208	198	95,2
	Raade	203	184	90,6		Løten	92	83	90,2
	Fredrikstad stadsfys.	315	299	94,9		Romedal	78	74	94,9
	Sarpsborg	876	833	95,1		Stange	156	143	91,7
	Fredrikshalds stads-					Hof	62	60	96,8
	lægedistrikt	211	215	101,9		Aasnes	72	67	93,1
	Hvaler	58	56	96,6		Vaaler	68	68	100,0
	Idd	143	133	93,0		Elverum	241	231	95,9
	Aremark	38	37	97,4		Trysil	85	84	98,8
	Rødnes og Øymark ..	54	48	88,9		Engerdal	16	20	125,0
IV.	Buskerud amt	2335	2175	93,1		Rendal	59	56	95,0
	Byer	657	610	92,8		Aamot	64	54	84,4
	Bygder	1678	1565	93,2		Stor-Elvedal	54	54	100,0
	Drammen stadsfysik.	479	463	96,7		Alvdal	60	57	95,0
	— lægedistr.	399	438	109,7		Tynset	69	65	94,2
	Norderhov	275	259	94,2		Tolga	57	55	96,5
	Aadalen	53	46	86,8		Kvikne	21	24	114,3
	Modum	528	411	77,8	VII.	Kristians amt	2019	1867	92,4
	Nes	77	49	63,6		Byer	144	134	93,1
	Gol	81	79	97,5		Bygder	1875	1733	92,4
	Aal	98	89	90,8		Jevnaker	47	42	89,4
	Kongsberg stads-					Lunner	70	70	100,0
	lægedistrikt	108	99	91,7		Gran	70	59	84,3
	Sandsvær	105	105	100,0		Brandbu	65	58	89,2
	Rollag	83	84	101,2		Søndre Land	89	87	97,8
	Nore og Opdal	49	53	108,2		Nordre —	98	91	92,9
V.	Jarlsb. og Larv. amt	1985	1939	97,7		Søndre Aurdal	60	29	48,3
	Byer	794	769	96,9		Søndre Valdres	98	110	112,2
	Bygder	1191	1170	98,2		Nordre —	87	85	97,7
	Tønsberg stadslæge-					Østre Slidre	48	45	93,7
	distrikt	178	183	102,8		Toten	506	491	97,0

) Tveit herred av Lister og Mandals amt utgjør sammen med Birkenes herred av Nedenes

aarsak og de ialt indtrufne dødsfald inden riket og amterne
de enkelte lægedistrikter.

départements et dans les districts civils médicaux.

Tabel XXIII (forts.).		Dødsfald					Dødsfald		
Amt.	Lægedistrikter.				Amt.	Lægedistrikter.			
		ialt.	meldt av læger.	pct.			ialt.	meldt av læger.	pct.
VIII.	Lillehammer stads- lægedistrikt	76	67	88,2	X.	Lister og Mand. amt ¹⁾	1391	1320	94,2
	Faaberg	90	88	97,8		Byer	413	403	97,6
	Øyer	47	47	100,0		Bygder ²⁾	978	917	93,8
	Gausdal	97	81	83,5		Kristiansands stads- fysikat	262	264	100,8
	Ringebu	74	72	97,3		Oddernes	103	93	90,3
	Søndre Fron	46	42	91,3		Vennesla	58	63	108,6
	Nordre —	67	66	98,5		Søgne	56	46	82,1
	Lom	132	89	67,4		Mandal stadslæge- distrikt	81	75	92,6
	Lesje	88	92	104,5		Halse	70	65	92,9
	Sel og Heidal	64	56	87,5		Laudal	33	28	84,8
	Bratsberg amt	1870	1692	90,5		Bjelland	55	61	110,9
	Byer	676	548	81,1		Audnedal	95	97	102,1
	Bygder	1194	1144	95,9		Lyngdal	77	77	100,0
	Skien stadsfysikat	257	219	85,2		Hægebostad	42	50	119,0
	— lægedistrikt	490	478	97,6		Farsund	66	59	89,4
	Langesund stads- lægedistrikt	49	39	79,6		Lista	127	124	97,6
	Bamble	63	69	109,5		Kvinesdal	80	76	95,0
	IX.	Kragerø stadslæge- distrikt	111	98		88,3	XI.	Stavanger amt	2492
Skaatey		108	118	109,3	Byer	1115		1020	91,5
Drangedal		48	42	87,5	Bygder	1377		1137	82,6
Holla		194	166	85,6	Sogndal	43		33	76,7
Notodden stadsl.dist.		72	77	107,0	Lund	33		28	84,8
Hjartdal		45	47	104,4	Egersund stadslæge- distrikt	68		60	88,2
Heddal		48	45	93,7	Eigersund	89		75	84,3
Kviteseid		89	87	97,8	Time	138		131	94,9
Nissedal		35	35	100,0	Sandnes	129		62	48,1
Laardal		64	50	78,1	Stavanger stads- fysikat	679		648	95,4
Fyresdal		27	24	88,9	Stavanger læge- distrikt	211		165	78,2
Vinje		38	33	86,8	Høgsfjord	114		111	97,4
Tinn		132	65	49,2	Finney	61		50	82,0
Nedenes amt		¹⁾ 1489	1410	94,7	Hjelmeland	34		30	88,2
Byer		457	481	100,9	Sand	103		80	77,7
Bygder		²⁾ 1032	949	92,0	Nedstrand	45		29	64,4
Risør stadslæge- distrikt		73	67	91,8	Skudenes	71		64	90,2
Østre Nedenes		311	375	94,7	Kopervik	237		236	99,6
Dyvaag	85	Haugesund			437	355	81,2		
XII.	Arendal stadslæge- distrikt	282	295	104,6	Søndre Bergenhus amt	2686	2064	76,8	
	Vestre Nedenes	490	455	92,9		Sveio	84	75	89,3
	Birkenes	¹⁾ 49	51	66,2		Skaanevik	93	66	71,0
	Aamli	68	57	83,8		Ølen	86	74	86,0
	Evje	52	46	55,4		Stord	150	145	96,7
	Vegusdal	31				Finnaas	139	75	53,9
	Bygland	36	32	88,9		Tysnes	89	81	91,0
	Valle	40	32	80,0					

amt «Birkenes lægedistrikt». De 28 dødsfald i Tveit er ikke medtat i summen for Nedenes amt.

Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjendt aarsak
de enkelte

Tabel XXIII (forts.)		Dødsfald					Dødsfald		
Amt.	Lægedistrikter.				Amt.	Lægedistrikter.			
		ialt.	meldt av læger.	pct.			ialt.	meldt av læger.	pct.
XIII.	Kvinnherad	85	51	60,0	XVI.	Østre Søndmør	88	71	80,7
	Ullensvang	118	122	103,4		Ørskog	134	121	90,3
	Ulvik	40	42	105,0		Nordre Søndmør ...	174	157	90,2
	Røldal	8	8	100,0		Aalesund stadsfy-			
	Ytre Hardanger ...	68	75	63,0		sikat	276	269	97,5
	Kvam	51				Haram	68	71	104,0
	Voss	224	213	95,1		Molde	124	116	93,5
	Fana	159	162	101,9		Bud	151	149	98,7
	Fusa	83	79	95,2		Vestnes	66	74	112,1
	Askøy	357	-	-		Grytten	61	60	98,4
	Sund—Austevoll ...	123	103	83,7		Eid	70	69	98,6
	Haus	143	140	97,9		Neset	52	51	98,1
	Bruvik	74	63	85,1		Kvernes	116	221	99,5
	Hosanger	49	42	85,7		Gjemnes	106		
	Lindaas	203	198	97,5		Kristiansund stads-			
	Manger	260	250	96,2		fysikat	288	273	94,8
	XIII.	Bergen	1571	1592		101,3	Sundal	76	75
XIV.	Nordre Bergenhus				Tingvoll	74	70	94,6	
	amt	1618	1312	81,1	Stangvik	32	15	108,7	
	By	26	-	-	Surendal	37	60		105,7
	Bygder	1592	-	-	Rindal	35	37	98,4	
	Aurland	58	119	93,7	Aure	62	61		109,0
	Lærdal	69			Halsa	66	72	100,0	
	Luster	39	42	107,7	Edøy	59	59		
	Hafslo	84	73	86,9	Søndre Trondhjems				
	Sogndal	64	45	70,3	amt	2944	2844	96,6	
	Leikanger	59	47	79,7	By	966	978	101,2	
	Balestrand	40	32	80,0	Bygder	1978	1366	94,3	
	Vik	56	56	100,0	Trondhjem stads-				
	Kyrkjebø	41	40	97,6	fysikat	966	978	101,2	
	Lavik	86	84	97,7	Strinda	246	250	101,6	
	Gulen	100	86	86,0	Leinstrand	63	73	115,9	
	Gaular	65	63	96,9	Børse	88	49	55,7	
	Fjaler	87	76	87,4	Selbu	97	79	81,4	
	Askvoll	66	61	92,4	Røros	147	134	91,2	
	Indre Søndfjord ...	81	75	92,7	Singsaas	52	52	100,0	
	Bremanger	46	45	97,8	Støren	140	142	101,4	
Kinn	124	-	-	Melhus	70	72	102,9		
Naustdal	75	62	82,7	Opdal	69	63	91,3		
Ytre Nordfjord ...	36	73	91,3	Rennebu	51	53	103,9		
Selje	44			Orkedal	207	199	96,1		
Davik	60	49	81,7	Hemne	63	65	103,9		
Nordfjord	49	43	87,8	Hittra	108	106	98,1		
Gloppen	80	42	52,5	Frøya	123	94	76,4		
Indvik	109	99	90,8	Bjugn	121	123	101,7		
XV.	Romsdals amt	2629	2544	96,8	Ørland	64	69	107,8	
	Byer	619	588	95,0	Indre Fosen	128	110	85,9	
	Bygder	2010	1956	97,3	Bjørnør	51	48	94,1	
	Vannylven	55	53	96,4	Aafjord	90	85	94,4	
	Sande	49	50	102,0	XVII.	Nordre Trondhjems			
	Herøy	68	67	98,5		amt	1431	1366	95,5
	Ulstein	61	55	86,0		Byer	134	96	71,6
Ørsta	57	55	96,5	Bygder		1297	1270	97,7	
Volda	84	77	91,7	Stjørdal		187	175	93,6	
Hjørundfjord	37	36	97,3	Frøsta		48	40	83,3	
				Leksvik		51	52	102,0	

De hyppigste av lægerne opgivne dødsårsaker ved sygdom.
Causes de décès (morts par accidents non compris), classées par ordre de fréquence.

Dødsårsak.	Sum.	Derav i		Procentforhold av alle opgivne dødsfald ved sygdom.		
		Byer.	Bygder.	Riket.	Byer.	Bygder.
Influenza	7308	2365	4943	18,7	19,2	18,5
Krupøs lungebetændelse	4704	1431	3273	12,1	11,7	12,4
Alderdomssvakhet	4516	793	3723	11,6	6,4	14,0
Lungebetuberkulose	4191	1321	2870	10,7	10,7	10,7
Kræft (cancer og sarkom)	2558	834	1724	6,6	6,8	6,5
Hjerneslag	1711	592	1119	4,4	4,8	4,2
Organisk hjertesygdom	1597	581	1016	4,1	4,7	3,9
Akute katarrar i aandedrætsorg. . .	1375	407	968	3,5	3,3	3,6
Medfødt svakhet	1128	394	734	2,9	3,2	2,8
Tuberkulose utenfor lungerne og miliærtuberkulose	947	321	626	2,5	2,6	2,4
Arteriosklerose	740	324	416	1,9	2,6	1,6
Kronisk nefrit (morbus Brighti) . .	661	245	416	1,7	2,0	1,6
Hjertelammelse	638	209	429	1,6	1,7	1,6
Difteri (croup)	557	243	314	1,4	2,0	1,2
Kronisk bronkit og bronkiektasi . .	486	167	319	1,2	1,4	1,2
Akut gastro-enterit (kolerine) . . .	394	189	205	1,0	1,5	0,8
Kramper hos småbarn	381	154	227	1,0	1,3	0,9
Indeklemt brok, volvulus etc. . . .	322	102	220	0,8	0,8	0,8
Suppurativ meningit	257	92	165	0,7	0,7	0,6
Kikhoste	237	90	147	0,6	0,7	0,5
Septikopyæmi	216	91	125	0,6	0,7	0,5
Diffus peritonit	211	70	141	0,5	0,5	0,5
Sukkersyke	202	63	139	0,5	0,5	0,5
Cystit, cystopyelit	201	53	148	0,5	0,4	0,6
Sindssygdomme (paral. gen. etc.) . .	193	53	140	0,5	0,4	0,5
Blindtarmbetændelse	162	43	119	0,4	0,3	0,4
Mave-, duodenalsaar	160	50	110	0,4	0,4	0,4
Mave-tarmkatarr (kronisk)	132	40	92	0,3	0,3	0,3
Astma, emfysem	130	20	110	0,3	0,2	0,4
Tyfoidefeber, paratyfus	115	51	64	0,3	0,4	0,2
Akut nefrit	114	31	83	0,3	0,3	0,3
Alderdomsgangræn	107	26	81	0,3	0,2	0,3
Andre dødsfald ved sygdom	2280	864	1416	5,9	7,0	5,3
Ialt opgivne dødsfald med kjendt sygdomsårsak	38939	12309	26630			

sykeasyler; 1 læge ved kriminalasylet (tillike bestyrer av kommunalt sindssykeasyl), 20 læger ved kommunale eller private sindssykeasyler og 1 bestyrer ved Ørje kursted for alkoholister; 4 var direktører for tuberkulosesanatorier og 2 læger ved de 2 kysthospitaler for skrofulese barn, 1 var direktør for abnormskolevæsenet, 1 cheffinspektør for fabriktilsynet og 1 bestyrer av den biologiske havstation i Drøbak. Ved Rikshospitalet var 1 direktør, 10 overlæger, 9 reserve-

Vaksinerte.
Vaccination.

Tabel XXV.		Middeltal av levende fødte i treaaret 1916—1918.	Vaksinerte i 1918.	Forhold i pct.
Riket		64770	38736	59,8
Amter:				
1.	Kristiania	5454	1586	29,1
2.	Akershus	3430	2668	77,8
3.	Smaalenene	3888	3204	82,4
4.	Buskerud	3295	2404	73,0
5.	Jarsberg og Larvik	2890	2273	78,7
6.	Hedemarken	3941	3588	91,0
7.	Kristians	3014	1697	56,2
8.	Bratsberg	3210	1996	62,2
9.	Nedenes	1672	713	42,7
10.	Lister og Mandal	1822	687	37,7
11.	Stavanger	4479	1996	44,6
12.	Søndre Bergenhus	3879	2304	59,4
13.	Bergen	2246	1208	53,8
14.	Nordre Bergenhus	2010	1459	72,6
15.	Romsdal	4019	2519	62,7
16.	Søndre Trondhjem	4167	2769	66,5
17.	Nordre Trondhjem	2077	1296	62,4
18.	Nordland	4925	2490	50,6
19.	Tromsø	2756	1707	61,9
20.	Finmarken	1596	172	10,8

læger, 1 prosektor og 8 assistenter ved enkelte hospitalsavdelinger og det patologisk-anatomiske institut, 1 bestyrer av Röntgeninstituttet. 1 overlæge for den tuberkuløse sygdom, 1 overlæge for den spedalske sygdom og 2 læger ved stiftelser for spedalske, 2 overlæger og 2 reservelæger ved statens 2 fødselsstiftelser; 3 var læger ved landsfængsler og 66 ved amtssykehus, kommunale eller andre sykehus (deriblandt flere distriktslæger); 1 var direktør for Kristiania bys sykehus, 3 var sundhetsinspektører, og 20 er opført som by- eller kommunelæger i nogen faa byer. 20 indehadde stillinger som amtslæger eller sindssykeinspektører, 47 andre læger end embedslæger var ordførere i helseraad.

I **armeens sanitet** var der 1 general, 1 oberstløjtnant, 6 majorer, 36 kapteiner og 3 faste premierløjtnanter.

I **marinens sanitet** var der 1 kommandørkaptein, 7 kapteiner og 6 premierløjtnanter.

Av de i landet bosatte læger hadde ca. 511 fast ansættelse, og 1 hadde civilt embede utenfor lægestanden¹⁾.

¹⁾ Flere læger hadde mer end én stilling.

Oversigt over de utførte

Liste des actes

Tabel XXVI. Overøvrighetsdistrikter.	Legale obduktioner		Syns- forretninger over lik og lik- rester.	Under- søkelser av levende i anledning av tilføiet legems- skade.
	av nyfødte.	av andre.		
Riket	30	38	9	1
Amter:				
1. Kristiania	6	12	-	-
2. Akershus	4	3	3	-
3. Smaalenene	-	1	1	-
4. Hedemarken	1	1	-	1
5. Kristians	1	-	1	-
6. Buskerud	2	2	-	-
7. Jarlsberg og Larvik	2	2	1	-
8. Bratsberg	1	1	-	-
9. Nedenes	-	1	1	-
10. Lister og Mandal	-	4	-	-
11. Stavanger	2	-	-	-
12. Søndre Bergenhus	1	1	-	-
13. Bergen	2	5	-	-
14. Nordre Bergenhus	1	-	-	-
15. Romsdal	1	1	-	-
16. Søndre Trondhjem	1	2	1	-
17. Nordre —	1	1	-	-
18. Nordland	1	1	-	-
19. Tromsø	1	-	1	-
20. Finmarken	2	-	-	-

Tallet paa **apotek** og **filialapotek** i virksomhet var 219, derav 35 med salgbart privilegium, 183 med personlig, derav 1 git Rikshospitalet som saadant. Filialapotekernes antal var 7, som er medregnet blandt apotek med personlig privilegium.

Apotekenes og filialernes fordeling paa lægedistrikterne sees av tabel I. Tabel XXIX gir en oversigt over det ved apotekene tjenestgjørende personale, forsaavidt man derom har oplysning.

I 1918 underkastet 15 sig apotekereksamen, derav 6 kvinder.

Av **tandlæger** var der ifølge fortegnelsen over autoriserte læger, tand-

retsmedicinske forretninger.

médicaux forenses.

Undersøkelser av kvinder til avgjørelse av spørsmål om		Under- søkelser av barn eller voksne kvinder til av- gjørelse av spørs- maal om forevet utugt.	Under- søkelser av hel- bredstil- stand.	Andre rets- medi- cinske forret- ninger.	Til- sammen alminde- lige rets- medi- cinske forret- ninger.	Rets- psykia- triske erklæ- ringer.	Rets- kemiske erklæ- ringer.	Samlet antal erklæ- ringer og forret- ninger.
sted- fundet samleie.	svanger- skap eller fødsel.							
-	8	9	-	8	103	59	14	176
-	-	4	-	2	24	11	1	36
-	-	-	-	-	10	1	2	13
-	2	-	-	3	7	5	3	15
-	-	-	-	-	3	6	1	10
-	-	-	-	-	2	3	-	5
-	-	-	-	-	4	2	2	8
-	-	1	-	3	9	2	-	11
-	-	-	-	-	2	3	-	5
-	-	-	-	-	2	3	2	7
-	-	1	-	-	5	1	1	7
-	2	-	-	-	4	5	-	9
-	-	-	-	-	2	-	1	3
-	-	-	-	-	7	4	-	11
-	-	-	-	-	1	1	-	2
-	1	1	-	-	4	2	-	6
-	1	-	-	-	5	4	-	9
-	-	-	-	-	2	1	-	3
-	1	1	-	-	4	3	1	8
-	1	-	-	-	3	2	-	5
-	-	1	-	-	3	-	-	3

læger etc. for 1918 ialt 551, av disse var 37 bosat utenfor Norge. For 493 er deres bopæl i lægedistrikterne kjendt (se tabel I).

Av **jormødre** uteksaminertes 61, derav ved jormorskolen i Kristiania 40, ved jormorskolen i Bergen 21. Tallet paa jormødre i riket var efter embedslægenes opgaver 1453, hvis fordeling paa amter og lægedistrikter vil sees av tabel I.

Av **hjelpevaksinatører** var der efter embedslægenes opgaver for riket 853, deres fordeling paa amter og lægedistrikter sees ogsaa av tabel I.

Meddelelser om pleiebarn efter helseraadenes protokoller
(jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905).

Tabel XXVII.		Pleiebarn utsat i løpet av aaret 1918.															Barn som er blit flyttet i henhold til lovens § 8.			
Amt.	Kommuner i hvert amt ifl. statskalenderen 1918.	Kommuner, hvor omhandlede lovs §§ 1-9 er gjort gjældende i sin helhet (jfr. lovens § 15).	Antal barnehjem beregnet paa at modtage flere end 2 barn (jfr. lovens § 2).	Pleiebarn, som i aarets løp er kommet under tilsyn efter forlangende av anden kommunes vergeraad (jfr. lovens § 9).	Ialt	Av disse var:														
						født i egteskab			utenfor egteskab				i alderen					født		
						0-1 aar.	1-7 aar.	7-14 aar.	0-1 aar.	1-7 aar.	7-14 aar.	uopgit.	0-1 aar.	1-7 aar.	7-14 aar.	uopgit.		i egteskab	utenfor egteskab	uopgit.
Kristiania	1	1	18	-	527	18	170	123	76	113	27	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Akershus	29	16	22	3	434	46	70	65	75	68	66	-	16	14	14	-	24	14	6	-
Smaalenene	32	20	6	6	91	1	11	9	7	4	5	-	10	26	18	-	25	28	1	2
Buskerud	27	6	-	1	60	-	1	1	-	-	-	-	13	30	15	-	34	24	-	1
Jarlsberg og Larvik	26	7	4	-	65	-	-	-	-	-	-	-	10	25	30	-	37	28	-	-
Hedemarken	31	8	8	2	69	1	9	31	-	16	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristians	37	12	2	2	73	2	5	3	3	4	1	-	4	25	26	-	26	28	1	-
Bratsberg	32	5	3	2	12	-	1	3	3	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Nedenes	35	1	2	1	6	1	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lister og Mandal	41	1	2	-	5	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	49	5	1	1	23	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	21	17	6	-	8
Søndre Bergenhus	51	3	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-	3	3	-	-
Bergen	1	1	7	-	18	-	-	-	-	-	-	-	5	6	7	-	4	14	-	-
Nordre Bergenhus	37	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romsdal	64	1	5	-	50	7	22	5	2	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Trondhjem	49	19	-	-	77	2	-	2	5	8	2	-	31	18	9	-	15	42	1	-
Nordre —	45	1	-	3	34	-	3	10	-	3	11	-	1	2	9	-	2	5	-	-
Nordland	54	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	27	2	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	1	3	-	-
Finmarken	23	7	-	-	31	-	1	1	3	5	-	-	1	8	12	-	8	13	-	1
Sum	691	119	82	21	1588	79	296	258	176	233	132	1	94	158	140	21	196	208	9	24

Av dødsfald blandt norske undersaatte i fremmede land i 1918

har norske konsuler til Utenriksdepartementet og Sjøfartskontoret meldt 695 tilfælde, hvorav 22 hos kvinder¹⁾.

Av mændene var 545 sjøfolk²⁾ og 152 i anden eller uopgit stilling.

Med hensyn til dødsårsakene blandt de førstnævnte i forbindelse med opgave over de døde alder og dødsfald se tabellen paa næste side.

Av de andre døde 38 i Europa³⁾, 85 i Nordamerika, 2 i Sydamerika, 8 i Afrika, 1 i Asia, 15 i Australia og 1 paa sjøen ved skibets torpedering, for 2 er intet oplyst. — 100 døde av sygdom (derav influensa 33, lungebetændelse 26, tuberkulose 5, hjertesygdom 12, 3 begik selvmord, 12 faldt i krigen, 1 omkom ved drukning og 16 ved andre ulykkestilfælde; for 20 var ingen dødsårsak opgit.

Av de 22 kvinder døde 5 i de Forenede Stater og Kanada, 6 i Danmark, 1 i Tyskland, 1 Belgien, 3 i Italien, 1 i Frankrike, 1 i England, 2 i Afrika, 1 i Australien og 1 paa reise. — 15 døde av sygdom (derav pneumoni 3, influensa 7, hjertesygdom 1 og sindssygdom 1; for 6 var ingen dødsårsak opgit.

¹⁾ Tallene er hentet fra indberetninger i 1918—1920. — Av samtlige meldinger til Sjøfartskontoret er for ca. 10 pct. dødsåret enten ikke opgit eller det ligger mere eller mindre tilbage i tiden.

²⁾ Derav 29 skibsførere, 42 styrmænd, 5 bedstemænd, 7 baatsmænd, 102 matroser, 14 tømmere, 2 seilmakere, 24 kokker og stuerter, 7 jungmænd og dæksgutter etc., 87 maskinister og fyrbøtere, 6 kullempere, 11 donkeymænd og 179 «sjømænd» uten nærmere betegnelse. Blandt de resterende 35 var opført 18 som fiskere, 2 hvalfangere, 5 lægtermænd, 1 lods, 1 rigger og 1 transmelter. — 24 dødsfald indtraf i januar, 33 i februar, 33 i mars, 21 i april, 15 i mai, 22 i juni, 25 i juli, 31 i august, 39 i september, 116 i oktober, 52 i november og 63 i december; for 71 savnes oplysning herom.

³⁾ Danmark 5, Tyskland 2, Frankrike 26, Belgien 1, Italia 2 og England 2.

Dødsfald blandt norske
Décès de marins norvégiens

Tabel XXVIII. Sygdom.	Tilsammen.	Alder.					
		15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70
Infektionssygdomme.							
Tyfoidefeber	9	1	5	3	-	-	-
Lungebetændelse	85	5	44	15	6	6	2
Influenza	136	12	75	34	7	1	-
Dysenteri	3	1	2	-	-	-	-
Rosen	1	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	28	4	15	3	2	-	1
Feber	5	1	1	1	2	-	-
Andre sygdomme.							
Apoplexi	2	-	-	1	-	-	1
Paralyse (P. gen.)	2	-	-	1	-	-	-
Sindssygdom	1	-	-	-	-	-	1
Hjertesygdom	15	-	2	3	2	5	3
Katarr i aandedrætsorganerne	8	1	5	-	-	-	1
Sygdom i fordøjelsesorganerne	5	-	1	2	-	-	2
Nyresygdom	2	-	1	-	-	1	-
Kræft	1	-	-	-	-	-	-
Uopgit sygdom	6	-	2	-	-	1	-
Diverse	1) 8	1	2	-	2	1	-
Unaturlig død.							
Selv mord	7	-	4	1	2	-	-
Drap	38	3	7	8	5	5	4
Drukning	87	3	30	11	18	4	1
Forlis; savnet	5	-	2	1	-	-	1
Andre ulykker	41	4	14	12	5	2	-
Ukjendt dødsaaarsak	50	1	15	8	1	4	1
Tilsammen	545	37	227	104	52	30	18

¹⁾ Derav 1 alderdomssvakhet, 1 asphyxi, 1 delirium tremens, 1 efter operation, 1 omkom 35 ved krigsforlis (torpedering etc. av skib).

sjømænd i utlandet i 1918.
dans l'étranger.

		Dødssted.					
70—80	Uopgit.	Europa.	Asien.	Afrika.	Amerika.	Australien.	I sjøen. Paa reise.
-	-	5	-	1	1	1	1
-	7	22	-	-	62	-	1
-	7	66	-	1	60	2	7
-	-	1	-	-	1	-	1
-	1	-	-	-	1	-	-
-	3	12	-	-	15	1	-
-	-	3	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1
-	1	-	-	-	1	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	5	-	-	7	1	2
-	1	7	-	-	1	-	-
-	-	3	-	-	1	-	1
-	-	1	-	-	1	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-
-	3	4	-	-	1	-	1
2	-	3	-	-	5	-	-
-	-	2	-	-	1	-	4
-	6	-	-	-	2	-	2) 36
2	18	19	2	3	19	7	37
-	1	-	-	-	-	-	5
-	4	12	6	-	9	6	8
3	17	25	-	3	2	3	17
8	69	192	8	8	193	22	122

gangræn (amputation av begge føtter), 2 prostatahypertrofi, 1 underlivssygd. 2) Av disse

Apotek og personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XXIX. Amt.	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- centisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kereksamen.	Lærling.	
I.	Kristiania: ¹⁾								
	Svanen	1	-	1	-	7	-	-	
	Elefanten	1	-	1	-	5	2	1	
	Løven	-	1	1	-	2	1	1	
	Rikshospitalets apotek	-	²⁾ 1	-	1	5	1	1	
	Hjorten	-	1	-	1	3	-	-	
	Nordstjernen	-	1	-	1	3	2	-	
	Falken	-	1	1	-	2	2	-	
	Hygiea	-	1	1	-	3	2	-	
	Oslo apotek	-	1	1	-	3	1	-	
	Grünerløkkens apotek	-	1	1	-	2	2	-	
	Orion	-	1	1	-	6	-	-	
	Idun	-	1	1	-	1	1	1	
	Jernb.torvets apotek	-	1	1	-	2	2	-	
	Kronen	-	1	1	-	2	3	2	
	Uranienborg apotek	-	1	1	-	1	-	-	
	Hebe	-	1	1	-	1	1	1	
	Bien	-	1	1	-	7	1	1	
	Sagene apotek	-	1	1	-	1	1	1	
	Rodeløkkens apotek	-	1	1	-	2	1	1	
	St. Hans Hagens apot.	-	1	1	-	2	1	1	
	Bjørnen	-	1	1	-	2	1	1	
	Apot. ved Vestbanen	-	1	1	-	3	1	1	
	Majorstuens apotek	-	1	1	-	3	1	1	
	Frogner	-	1	1	-	1	-	-	
	Trygg	-	1	1	-	-	2	1	
	Fagerborg apotek	-	1	1	-	2	-	1	
	Torshaug apotek	-	1	1	-	1	-	1	
II.	Akershus amt:								
	Grorud	-	1	1	-	-	-	1	
	Nordstrand	-	1	1	-	-	-	1	
	Ski i Kraakstad. (Filial av Nordstrand apot.)	-	1	-	-	-	1	-	
	Sandviken	-	1	1	-	1	-	1	
	Lysaker	-	1	1	-	-	1	1	
	Asker	-	1	1	-	1	-	1	
	Lillestrøm	-	1	1	-	1	1	2	
	Eidsvold	-	1	1	-	1	1	-	
	Jesseim	-	1	1	-	-	1	1	
	Drøbak	1	-	1	-	-	1	1	
	Vestby apotek. (Filial av Elefanten i Moss)	-	1	-	1	-	-	-	
	Aarnes apotek. (Filial av Skarnes apotek).	-	1	-	1	-	-	-	
	Bjørkelangen	-	1	1	-	-	-	1	
	Vinderen i Aker	-	1	1	-	-	-	1	
	Grefsen	-	1	1	-	1	-	1	
III.	Smaalenenes amt:								
	Moss:								
	Elefanten	1	-	1	-	1	1	-	
	Ørnen	-	1	1	-	2	1	-	

¹⁾ Ved flere apotek i Kristiania har enkelte farmaceuter kun halvpost. ²⁾ Ifølge kgl. resolution av 4de december 1856 har Rikshospitalet som saadant ret til at drive et apotek.

Apotek og personale.

	Tabel XXIX (forts.).	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- centisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekksamen.	Lærling.	
	Fredrikstad:								
	Vestsidens apotek . . .	1	-	1	-	3	-	-	
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1	
	Hjorten	-	1	1	-	2	-	-	
	Løven	-	1	-	1	-	1	1	
	Græsvik	-	1	1	-	-	-	1	
	Selbak	-	1	1	-	1	1	1	
	Greaaker	-	1	1	-	-	-	1	
	Sarpsborg:								
	Bjørnen	-	1	1	-	1	1	1	
	Løven	-	1	1	-	2	-	-	
	Svanen	-	1	1	-	-	1	-	
	Sannesund	-	1	1	-	-	-	1	
	Rakkestad	-	1	1	-	-	-	1	
	Mysen	-	1	1	-	1	-	1	
	Askim. (Filial av Mysen apotek) . . .	-	1	-	1	1	-	-	
	Spydeberg	-	1	1	-	1	-	1	
	Fredrikshald:								
	Svanen	-	1	1	-	1	1	1	
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1	
	Tistedalen	-	1	1	1	-	-	-	
IV.	Buskerud amt:								
	Drammen:								
	Bragerne	1	-	1	-	2	1	-	
	Strømsø	-	1	1	-	2	-	-	
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	1	
	Bien	-	1	1	-	-	2	1	
	Lier	-	1	1	-	-	-	1	
	Hønefoss	1	-	1	-	2	-	1	
	Hougsund i Øvre Eker .	-	1	1	-	1	-	1	
	Mjøndalen	-	1	1	-	-	1	1	
	Vikesund, Modum . . .	-	1	1	-	1	1	-	
	Aamot	-	1	1	-	-	1	1	
	Kongsberg	1	-	1	-	1	1	1	
	Vittingfoss	-	1	1	-	-	-	1	
	Hallingdal	-	1	1	-	-	1	1	
V.	Jarlsberg og Larvik amt:								
	Horten:								
	Løven	-	1	1	-	2	-	-	
	Fram	-	1	1	-	1	1	1	
	Tønsberg:								
	Løven	1	-	1	-	2	1	1	
	Svanen	-	1	1	1	3	-	1	
	Svelvik	-	1	1	-	-	-	1	
	Holmestrand	1	-	1	-	-	2	-	
	Sandefjord:								
	Hvalen	-	1	1	-	1	-	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	-	
	Stokke	-	1	1	-	-	-	1	
	Larvik:								
	Ørnen	1	-	1	-	2	1	1	
	Svanen	-	1	1	1	3	-	-	
	Fredriksværn	-	1	1	-	-	-	1	

Apotek og personale.

	Tabel XXIX (forts.). Amt.	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekksamen.	Lærling.	
VI.	Hedemarkens amt:								
	Kongsvinger.....	1	-	-	-	1	1	1	
	Skarnes.....	-	1	1	-	1	-	-	
	Hamar:								
	Svanen	-	1	1	-	1	-	-	
	Løven	-	1	1	-	2	-	1	
	Stange	-	1	1	-	1	-	1	
	Ringsaker	-	1	1	-	-	-	1	
	Elverum	-	1	1	-	1	1	-	
	Trysil	-	1	1	-	-	-	-	
	Rena	-	1	1	-	-	1	1	
	Flisen	-	1	1	-	1	-	1	
	Tønset	-	1	1	-	-	1	-	
	Grue apotek.....	-	1	1	-	-	1	-	
	Løten	-	1	1	-	1	-	1	
VII.	Kristians amt:								
	Brandbu	-	1	1	-	-	-	-	
	Dokka	-	1	1	-	1	-	1	
	Valdres	-	1	1	-	-	1	1	
	Toten	-	1	1	-	-	1	1	
	Gjøvik	-	1	1	-	2	-	-	
	Lillehammer.....	1	-	1	-	3	-	-	
	Otta	-	1	1	-	-	1	1	
	Randsfjord	-	1	1	-	-	-	1	
VIII.	Bratsberg amt:								
	Skien:								
	Skien apotek	1	-	1	-	2	2	-	
	Løven	-	1	1	-	1	1	1	
	Bien	-	1	-	1	-	1	-	
	Porsgrund.....	1	-	1	-	-	2	1	
	Brevik	1	-	1	-	-	1	1	
	Langesund	-	1	1	-	-	-	1	
	Kragersø	1	-	1	-	2	-	1	
	Ulefoss	-	1	1	-	-	-	-	
	Kviteseid	-	1	1	-	-	1	1	
	Notodden.....	-	1	1	-	1	-	1	
	Rjukan	-	1	1	-	1	1	-	
	Gvarv apotek	-	1	1	-	-	-	1	
IX.	Nedenes amt:								
	Risør	1	-	1	-	1	1	1	
	Tvedestrand	-	1	-	1	-	-	1	
	Arendal:								
	Løven	1	-	1	-	1	1	1	
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1	
	Grimstad	1	-	-	1	-	1	1	
	Lillesand	-	1	1	-	1	-	1	
	Aamli	-	1	1	-	-	1	1	
	Evje	-	1	1	-	-	-	1	

Apotek og personale.

	Tabel XXIX (forts.). Amt.	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekksamen.	Lærling.	
X.	Lister og Mandal amt: Kristiansand: Elefanten..... Løven..... Svanen..... Mandal..... Farsund..... Flekkefjord.....	 1 1 - 1 - 1	 - - 1 - 1 -	 1 1 1 1 1 1	 - - - - - -	 1 1 - 2 - -	 - 2 1 - 1 -	 1 1 - - 1 1	
XI.	Stavanger amt: Egersund..... Sandnes..... Time..... Stavanger: Hygiea..... Svanen..... Hjorten..... Løven..... Storhaug apotek..... Sand..... Kopervik..... Skudenes..... Haugesund: Løven..... Havfruen..... Ørnen.....	 - - - 1 - - - - - - - - - - - - -	 1 1 1 - 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	 - - - - - - - - - - - - - - - - -	 2 1 - 3 5 2 1 1 - - 2 - - 1 1 -	 - - - - - 1 1 2 1 - - - - - - 1 -	 1 - 1 - 1 1 - 1 - - - - - - - - 1	
XII.	Søndre Bergenhus amt: Laksevaag..... Vossevangen..... Lervik..... Odda..... Arne..... Nestun. (Filial av Sol- heimsvikens apotek, Bergen).....	 - - - - - - -	 1 1 1 1 1 1 1	 1 1 1 1 1 1 -	 - - - - - - 1	 - - 1 - - - -	 - - - - - - -	 - - 1 2 1 - -	
XIII.	Bergen: Svanen..... Løven..... Elefanten..... Hjorten..... Nordstjernen..... Ørnen..... Hygiea..... Solheimsvikens apotek. Møhlenpris apotek... St. Jørgen apotek.....	 1 1 - - - - - - - - -	 - - 1 1 1 1 1 1 1 1 1	 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	 1 - - - 1 1 - 1 - - -	 8 4 2 2 3 3 1 - 1 1 1	 - - 1 1 1 - - 1 - - 1	 1 1 - 1 - - - - 1 - -	

Apotek og personale.

	Tabel XXIX (forts.). Amt.	Privilegium		Personale:					
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kereksamen.	Lærling.	
XIV.	Nordre Bergenhus amt:								
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	-	-	
	Florø	-	1	1	-	1	1	1	
	Førde	-	1	1	-	-	-	1	
	Nordfjordeid	-	1	1	-	1	-	1	
	Askvold. (Filial av Førde apotek)	-	1	-	1	-	-	-	
XV.	Romsdals amt:								
	Volden	-	1	1	-	-	1	1	
	Aalesund:								
	Svanen	1	-	1	-	2	1	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	-	1	-	
	Molde	1	-	1	-	2	2	-	
	Aandalsnes	-	1	-	1	-	-	1	
	Kristiansund:								
	Løven	1	-	-	1	2	-	1	
	Filialapoteket Nord- landet. (Filial av apoteket Løven)	-	1	-	1	-	-	-	
	Svanen	-	1	1	-	2	1	1	
XVI.	Søndre Trondhjems amt:								
	Trondhjem:								
	Løven	1	-	1	1	2	-	-	
	Svanen	1	-	1	-	3	1	1	
	Hjorten	-	1	-	1	2	-	-	
	Ørnen	-	1	1	1	1	-	-	
	St. Olaf	-	1	1	-	4	3	-	
	Ladejarlen	-	1	1	-	2	1	1	
	Elgesæter	-	1	1	-	2	-	-	
	Ilen	-	1	1	-	-	1	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	1	
	Røros	1	-	-	1	1	-	1	
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	1	1	
	Støren	-	1	1	-	1	-	1	
XVII.	Nordre Trondhjems amt:								
	Stjørdalen	-	1	1	1	-	-	-	
	Levanger	-	1	1	-	1	-	1	
	Værdalsøren	-	1	1	-	1	-	1	
	Stenkjær	1	-	-	-	1	1	1	
	Namsos	-	1	1	-	2	-	-	

Apotek og personale.

	Tabel XXIX (forts.). Amt.	Privilegium		Personale:				
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- centisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekksamen.	Lærling.
XVIII.	Nordlands amt:							
	Brønnøy	-	1	1	-	1	-	1
	Mosjøen	-	1	1	-	-	-	1
	Sandnessjøen	-	1	1	-	1	1	1
	Mo i Ranen	-	1	1	-	-	1	1
	Bodø apotek	1	-	1	-	1	1	1
	Tordenskjold, Bodø ..	-	1	1	-	1	1	1
	Fauske	-	1	1	1	-	-	1
	Narvik	-	1	1	-	-	2	1
	Liland	-	1	1	-	-	-	-
	Buksnes	-	1	-	1	-	-	1
	Kabelvaag	-	1	1	-	-	1	1
	Svolvær	-	1	1	-	-	-	1
	Stokmarknes	-	1	1	-	1	-	1
	Sortland	-	1	1	-	-	-	1
XIX.	Tromsø amt:							
	Sjøveien	-	1	1	-	-	-	-
	Harstad	-	1	1	-	1	-	-
	Tromsø:							
	Renen	-	1	1	-	1	2	1
	Svanen	-	1	1	-	2	1	1
	Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	1
XX.	Finmarkens amt:							
	Hammerfest	-	1	1	-	1	-	1
	Vardø	-	1	1	-	-	1	-
	Vadsø	-	1	1	-	-	1	-
	Kirkenes	-	1	1	-	1	-	1
	Honningsvaag	-	1	1	-	-	-	1
	Tilsammen	35	183	197	29	246	118	142

Tabel over tilfælde av sindssyg-
Mouvement des aliénés

Tabel XXX.	Tilbakeleggende 1ste januar 1918.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Kristiania bys sykehus	12	3	9	94	45	49	106	48	58
Kristiania militære sykehus	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Diakonisseanstaltens sykehus	-	-	-	7	-	7	7	-	7
Diakonhjemmet	-	-	-	5	4	1	5	4	1
Fredrikstad komm. sykehus	-	-	-	8	3	5	8	3	5
Fredrikshald —	-	-	-	3	1	2	3	1	2
«St. Josefs» hospital	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Drammens sykehus	-	-	-	7	2	5	7	2	5
Jarlsberg og Larvik amts og Tønsberg bys sykehus	-	-	-	7	2	5	7	2	5
Marinens sykehus i Horten	-	-	-	7	6	1	7	6	1
Finsal sykehjem	2	1	1	2	1	1	4	2	2
Trysil kommunale sykehus	-	-	-	3	1	2	3	1	2
Risør bys sykehus	1	-	1	3	-	3	4	-	4
Lister og Mandals amts sykehus....	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Mandal kommunale —	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Stavanger bys —	-	-	-	22	10	12	22	10	12
Sandnes kommunale —	-	-	-	2	1	1	2	1	1
Hangesunds — —	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Bergens kommunale sykehus	-	-	-	10	4	6	10	4	6
— — arbeids- og pleiehjem	2	2	-	5	3	2	7	5	2
Kristiansunds kommunale sykehus ..	2	-	2	4	1	3	6	1	5
Aalesunds — — ..	-	-	-	8	7	1	8	7	1
Trondhjem bys sykehus	-	-	-	1	-	1	1	-	1
— «St. Elisabeths» hospital ..	2	-	2	5	2	3	7	2	5
Namdals sykehus	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Gravdal sykehus i Buksnes	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Tromsø provisoriske sykehus	-	-	-	1	1	-	1	1	-
«St. Elisabeths» hospital i Tromsø ..	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Finmarkens amts sykehus i Ham- merfest	-	-	-	7	4	3	7	4	3
Finmarkens amts sykehus i Vadso ..	1	-	1	1	-	1	2	-	2
Tilsammen	22	6	16	219	102	117	243	108	133

dom, behandlet paa sykehus.
dans les hôpitaux.

Utgaat						Tilbakeleggende 31te december 1918.			Sygdomsform hos de indkomne:									
levende.			død.						Melancholia.	Mania.	Amentia.	Dementia.	Paranoia.	Insania.	Paralysis generalis.	Idiotia (imbecillitas).	Diverse andre diagnoser (psykose, psykopia etc.).	
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.										
73	33	40	9	5	4	24	10	14	2	1	-	35	-	9	5	11	31	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
6	-	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
-	-	-	-	-	-	5	4	1	-	1	-	4	-	-	-	-	-	
8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	
2	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
6	6	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
2	1	1	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
3	-	3	-	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
22	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
10	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	9	
5	5	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
4	1	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
8	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
5	2	3	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
191	88	103	12	5	7	38	15	23	5	2	-	42	-	9	5	11	145	

Tallet paa de paa syke-

Mouvement des malades

Tabel XXXI.	Tilbakeleggende 1ste januar 1918.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rikshospitalet	460	248	212	4715	2560	2155	5175	2808	2367
Kvindekliniens gynækolog. afdeling	21	-	21	549	-	549	570	-	570
Kristiania kommunale sykehus	1431	676	755	11966	5520	6446	13397	6196	7201
Kristiania militære sykehus	22	22	-	648	648	-	670	670	-
Diakonisseanstaltens —	44	7	37	572	157	415	616	164	452
«Vor Frue» hospital	43	8	35	1278	150	1128	1321	158	1163
Akers kommunale sykehus	121	46	75	907	390	517	1028	436	592
Diakonhjemmets —	54	33	21	447	225	222	501	258	243
Bærums kommunale —	10	1	9	186	67	119	196	68	128
Snaaenenes amts sykehus	42	18	24	428	198	230	470	216	254
Fredrikstad komm. —	44	20	24	370	195	175	414	215	199
— — epidemilasaret	5	1	4	317	132	185	322	133	189
St. Josefs hospital	28	10	18	384	223	161	412	233	179
Moss komm. sykehus	20	-	-	251	-	-	271	-	-
— — epidemilasaret	-	-	-	-	-	-	136	-	-
Sarpsborg komm. sykehus	24	12	12	502	265	237	526	277	249
Fredrikshald —	21	4	17	374	209	165	395	213	182
— «St. Josefs» hospital	17	5	12	224	91	133	241	96	145
Drammens bys sykehus	132	61	71	1948	906	1042	2080	967	1113
— — epidemilasaret	21	12	9	311	140	171	332	152	180
— — «St. Josefs» hospital	13	-	-	248	-	-	261	-	-
Kongsberg komm. sykehus	15	6	9	81	54	27	96	60	36
Jarlsberg og Larvik amts og Tøns-									
berg bys sykehus	37	24	13	616	300	316	653	324	329
Marinens sykehus	74	56	18	1027	846	181	1101	902	199
Eidsskog kommunale sykehus	6	3	3	37	20	17	43	23	20
Kongsvinger epidemi —	-	-	-	20	6	14	20	6	14
Hamar bys sykehus	33	16	17	253	130	123	286	146	140
— — epidemilasaret	-	-	-	139	-	-	139	-	-
Ringsaker —	13	8	5	26	14	12	39	22	17
Finsal sykehjem	30	15	15	92	43	49	122	58	64
Furnes —	17	8	9	17	4	13	34	12	22
Løten —	15	8	7	81	33	48	96	41	55
Valseth —	15	7	8	32	14	18	47	21	26
Elverum —	1	-	1	30	15	15	31	15	16
Trysil sykehus	7	3	4	95	61	34	102	64	38
Storelvedalens sykehus	7	5	2	54	35	19	61	40	21
Søndre Lands kommunale sykehus ..	15	6	9	105	46	59	120	52	68
Østre Totens sykehjem	13	5	8	114	50	64	127	55	72
Kristians amts sykehus	42	22	20	510	284	246	552	286	266
Bratsberg amts sykehus	88	46	42	1312	600	712	1400	646	754
Kragerø bys —	15	9	6	172	92	80	187	101	86
«St. Josefs» hospital i Porsgrund ..	17	5	12	122	40	82	139	45	94
Rjukan sykehus	18	10	8	535	289	246	553	249	254
Arendal sykehus	22	11	11	174	89	85	196	100	96
Risor —	16	3	13	67	45	22	83	48	35
Tvedestrand —	-	-	-	51	31	20	51	31	20
Grimstad —	7	5	2	64	32	32	71	37	34
Lister og Mandal amts sykehus	13	3	10	184	137	47	197	140	57
Kristiansand kommunale sykehus	47	17	30	891	417	474	938	434	504
«St. Josefs» hospital i Kristiansand ..	31	18	13	1081	616	465	1112	634	478
Mandal bys sykehus	14	7	7	166	79	87	180	86	94

1) Derav behandledes 1408 paa de kirurgiske afdelinger, 1188 paa de medicinske, 912 paa 216 paa barneavdelingen og 123 paa nerveavdelingen.

husene behandlede syke.

dans les hôpitaux.

Utgaaet						Tilbake- liggende 31te december 1918.			Mortali- tets- procent til alle ut- gaaede.	Daglig middel- belæg.	Tallet paa forplei- ningsdage for hver be- handlet.	Utgift til medicin for hver syk i døgnet. øre.	Tallet paa forplei- nings- dage.	Tallet paa syke- pladser.
levende.			død.			Tils.	Md.	Kv.						
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
4383	2364	2019	351	199	152	441	245	196	7,4	514	36	72	187621	-
548	-	548	11	-	11	11	-	11	2,0	-	-	-	-	-
10456	4758	5698	1505	771	734	1436	667	769	12,5	1508	41	-	550606	-
619	619	-	23	23	-	28	28	-	3,6	-	-	-	-	-
493	132	361	70	19	51	53	13	40	12,4	58	35	-	21361	70
1234	145	1089	34	5	29	53	8	45	2,7	74	21	-	27198	80
844	361	483	73	35	38	111	40	71	8,0	-	-	-	-	-
409	197	212	45	31	14	47	30	17	10,0	-	-	-	-	-
176	63	113	6	2	4	14	3	11	3,3	97	18	58	3536	25
408	182	226	27	14	13	35	20	15	6,2	46	36	32	16806	25
331	176	155	49	29	20	34	10	24	12,9	48	41	30	17155	65
303	123	180	2	2	-	17	8	9	0,7	2	24	24	7843	50
341	199	142	40	18	22	31	16	15	10,5	41	36	-	15095	-
222	-	-	25	17	8	24	-	-	10,1	28	38	35	10254	28
-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
452	240	212	38	22	16	36	15	21	7,8	31	22	28	11493	65
337	184	153	29	17	12	29	12	17	7,9	32	29	16	11837	52
208	85	123	24	8	16	9	3	6	10,4	18	27	22	6595	28
1832	838	994	117	70	47	131	59	72	6,0	134	24	24	49088	130
301	136	165	8	6	2	23	10	13	2,6	22	24	-	8075	-
233	-	-	15	-	-	13	-	-	6,0	12	16	-	4277	-
87	56	31	6	4	2	3	-	3	6,5	12	46	-	4433	27
547	257	290	62	42	20	44	25	19	6,2	45	25	-	16388	-
964	795	169	84	73	11	53	34	19	8,0	78	26	-	28565	-
28	15	13	5	4	1	10	4	6	15,2	11	91	-	3912	20
15	4	11	1	1	-	4	1	3	6,2	-	-	-	-	-
214	110	104	38	20	18	34	16	18	15,1	27	35	40	10037	32
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	11	12	6	6	-	10	5	5	2,1	13	124	23	4835	12
83	36	47	20	12	8	19	10	9	10,9	20	60	76	7298	-
11	2	9	8	3	5	15	7	8	42,1	16	174	82	5917	16
68	29	39	16	5	11	12	7	5	18,9	17	65	-	6282	22
31	12	19	4	2	2	12	7	5	11,4	13	104	-	4880	18
27	13	14	2	1	1	2	1	1	6,9	3	34	-	1074	ca. 30
90	56	34	6	3	3	6	5	1	6,3	9	32	-	3222	12
46	29	17	5	3	2	10	8	2	9,8	6	35	44	2041	16
87	36	51	15	8	7	18	8	10	14,7	-	-	-	-	-
107	44	63	9	3	6	11	8	3	6,0	19	43	21	6911	ca. 30
461	-	-	41	-	-	50	27	23	8,2	62	41	91	22481	60
1219	546	673	79	48	31	102	52	50	6,6	116	30	23	42178	120
159	87	72	11	4	7	17	10	7	6,5	13	25	39	4717	20
117	40	77	11	3	8	11	2	9	8,6	16	41	11	5762	18
463	241	222	42	24	18	48	34	14	8,3	33	22	41	11999	30
136	65	71	35	18	17	25	17	8	20,5	20	38	25	7481	24
56	40	16	9	2	7	18	6	12	13,8	17	77	15	6371	26
46	27	19	5	4	1	-	-	-	9,8	3	23	-	1191	12
56	27	29	7	5	2	8	5	3	11,2	10	53	-	3672	40
174	127	47	10	7	3	13	6	7	5,4	14	26	54	5265	26
850	392	458	41	19	22	47	23	24	4,6	59	23	32	21614	90
1026	589	437	40	23	17	46	22	24	3,7	48	16	23	17528	69
168	84	84	2	-	2	10	2	8	11,8	22	45	-	8153	20

oienavdelingen, 527 paa radiumavd., 416 paa øre- og strupeavdelingen, 385 paa hudavdelingen,

Tallet paa de paa syke-

Tabel XXXI (forts.).	Tilbakeleggende 1ste januar 1918.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Stavanger amts sykehus.....	53	31	22	614	317	297	667	348	319
— bys —	118	60	58	1180	528	652	1298	588	710
«St. Franciskus» hospital.....	13	9	4	487	202	285	500	211	289
Egersund bys sykehus	7	3	4	141	92	49	148	95	53
Sandnes kommunale sykehus.....	7	4	3	99	58	41	106	62	44
Haugesund bys —	28	16	12	467	283	184	495	299	196
Odda epidemilasarstet.....	1	1	—	43	20	23	44	21	23
— sykehus (aapnet ²⁴ / ₁₀₀ 18).....	—	—	—	69	43	26	69	43	26
Bergens kommunale sykehus.....	196	—	—	2552	—	—	2748	—	—
— — , epidemiavdel....	82	—	—	1508	—	—	1590	—	—
Lungegaardens sykehus	75	—	—	209	—	—	284	—	—
«Røde kors» klinik	22	13	9	506	210	296	528	223	305
Bergens komm. arb.- og pleiehjem ..	167	90	77	338	267	71	505	357	148
«Betania» sykehus	32	9	23	793	215	578	825	224	610
St. Franciskus's hospital	6	2	4	321	165	156	327	167	160
Diakonissehjemmets klinik i Bergen	23	12	11	759	276	483	782	288	491
Lærdal sykehus	5	5	—	54	36	18	59	41	18
Kristiansunds komm. sykehus.....	47	26	21	703	320	383	750	346	404
Aalesund — —	27	12	15	984	429	555	1011	441	570
Romsdals amts sykehus	19	8	11	467	186	281	486	194	292
Trondhjem kommunale sykehus	—	—	—	—	—	—	1986	992	994
— — , epidemiavdelingen.....	—	—	—	—	—	—	508	229	279
Kalvskindets sykehus i Trondhjem..	51	20	31	142	59	83	193	79	114
St. Elisabeths hospital i Trondhjem.	67	22	45	618	218	400	685	240	445
Orkedalens sykehjem.....	31	21	10	88	49	39	119	70	49
Meldalens —	31	15	16	63	25	38	94	40	51
Indherads sykehus (Levanger).....	80	43	37	911	429	482	991	472	519
Namdals sykehus	50	26	24	643	322	321	703	438	355
Nordlandsamts sykehus i Bodø.....	26	19	7	411	200	211	437	219	218
— — — — — Buksnes	24	9	15	107	68	39	131	77	51
— — — — — Stokmarknes	37	13	24	292	146	146	329	159	170
Søvik sykehus.....	24	14	10	339	149	190	363	163	200
Sulitjelma sykehus.....	5	2	3	194	97	97	199	99	100
Glaamfjord —	—	—	—	43	42	1	43	42	1
Sanitetsforeningens sykehus i Narvik	22	14	8	286	196	90	308	210	98
Svolvær sykehus i Vaagan	7	4	3	95	56	39	102	60	42
Sortland —	5	2	3	55	23	32	60	25	35
Trondenes sykehus i Harstad.....	11	4	7	266	151	115	277	155	122
Tromsø amts sykehus	41	18	23	652	299	353	693	317	376
Tromsø lasaret	4	—	4	71	33	38	75	33	42
— provisoriske sykehus	—	—	—	149	72	77	149	72	77
— , St. Elisabeths hospital	26	15	11	421	213	208	447	228	219
Skjervøy sykehus i Skjervøy.....	2	2	—	38	23	15	40	25	15
Finmarkens amts sykehus i Hammerf.	45	29	16	705	458	247	750	487	263
St. Vincents hospital i Hammerfest..	12	4	8	48	20	28	60	24	36
Finmarkens amts sykehus i Vardø ..	27	15	12	434	268	166	461	283	178
— — — — — Vadsø ..	23	13	10	231	119	112	254	132	122
	4352	2113	2239	48952	23596	25356	53304	25709	27595
Defekte opgaver	428	22	20	5417	264	246	8475	1507	1539
Tilsammen							61779		

1) Opgit for 58077 patienter eller ca. 34 dage pr. patient.

Opgaver over dødsfald med

Causes de décès par

Tabel XXXII. Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalenenes amt.		Buskerud amt.		Jærsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
I. Medfødte sygdomme og dannelsesfeil.															
Medfødt svakhet	1128	99	67	30	25	55	29	32	19	31	32	52	54	32	28
— cyanose	14	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	2	1
Andre medfødte eller i umiddelbar tilslutning til fødselen optrædende sygdomme ¹⁾	72	11	7	-	-	-	-	2	5	4	-	1	3	-	-
Misdannelser i centralnervesystemet	22	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	1	2	-
Andre dannelsesfeil	22	1	2	-	-	3	-	3	1	1	-	-	-	1	-
II. Alderdomssygdomme.															
Alderdomssvakhet	4516	77	132	89	81	106	139	94	129	51	83	119	124	112	149
Alderdomsgangræn	107	4	5	1	1	5	3	1	5	2	2	5	3	3	1
III. Infektionssygdomme.															
Tyfoidefeber	115	8	4	3	9	4	3	1	-	3	2	-	-	-	-
Epid. cerebrospinalmeningit ...	34	2	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	13	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Meslinger	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Skarlagensfeber	60	-	8	5	3	2	2	1	2	5	2	1	2	3	3
Kikhoste	237	16	8	9	23	4	2	13	11	3	10	7	1	2	3
Difteri (croup)	557	18	23	14	19	38	36	27	17	30	36	9	6	11	10
Lungebetændelse (croupes)	4704	116	146	215	180	241	181	166	136	305	237	105	104	37	39
Influenza	7308	407	399	116	97	177	183	226	179	70	55	289	273	261	263
Dysenteri	14	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-
Gigtfeber	57	2	-	1	6	3	2	-	2	1	-	-	2	2	2
Rosen	89	5	7	5	1	2	-	4	5	6	1	3	-	2	-
Flegmone, absces.	43	-	1	-	1	4	2	2	1	-	3	-	-	1	-
Septicopyæmi	216	17	22	7	5	7	4	6	5	4	3	4	2	3	5
Barselfeber	52	-	2	-	2	-	3	-	3	-	2	-	5	-	-
Pemfigus hos nyfødte	16	-	-	-	1	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-
Tetanus	13	4	1	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Akut gastro-enterit (cholera nostras)	394	30	29	16	7	18	5	11	12	9	12	18	9	5	3
Malaria	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Aktinomykose	5	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Taberkulose i lunger	4191	211	220	88	139	78	102	74	94	77	63	129	131	46	92
— - tarmkanal	118	2	1	4	3	4	1	8	5	1	2	4	3	3	5
— - urin- og kjønssorg.	62	3	1	-	4	-	-	2	1	2	-	3	4	2	2
— - ben og led	93	9	10	1	2	1	-	4	-	-	2	2	2	2	2
— - kjertler (skroful)	29	1	-	-	-	2	-	1	1	-	1	3	2	-	-
— - hud (lupus)	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - hjernebinder	525	21	18	8	5	7	12	6	5	9	14	17	23	8	11
— - andre organer ell. med uopgitt sæte	70	4	7	1	2	-	3	7	4	2	-	2	2	-	2

¹⁾ Medfødt syfilis og pemfigus hos nyfødte er opført under III (infektionssygdomme).

kjendte dødsårsaker.

départements.

Bratsberg amt		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Stavanger amt.		Søndre Bergenhus amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finnmarkens amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
25	12	17	12	11	5	35	22	22	21	18	17	20	14	37	23	39	31	16	8	38	29	21	17	15	18
.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	2	.	.	3	.	.	.	.	.
2	2	-	2	3	3	3	1	-	-	6	-	-	-	5	1	2	2	-	1	2	-	2	-	-	2
-	-	-	1	2	2	-	-	1	-	1	1	-	-	2	3	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-
1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
42	63	69	84	93	106	97	136	121	173	32	60	137	208	176	240	151	210	110	132	153	203	68	81	43	43
6	4	3	5	3	3	3	3	5	7	-	-	2	1	3	5	1	2	3	1	4	-	2	-	-	-
-	-	1	1	1	2	11	6	-	3	5	9	-	2	5	13	2	3	-	-	1	-	-	2	3	6
3	1	3	-	-	-	3	1	2	3	2	-	1	1	1	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-	-
1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	3	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	1	1	2	2	-	-	1	-	-	-	-
13	4	3	1	3	1	6	15	4	8	15	16	3	4	6	2	2	3	1	3	2	1	3	5	1	-
22	14	14	9	6	6	22	17	10	3	5	6	4	6	5	10	18	30	2	4	8	8	17	10	4	3
100	70	113	119	67	58	213	216	113	147	62	69	81	72	102	120	146	133	56	63	94	73	77	70	32	29
192	154	139	114	121	116	74	99	188	212	164	137	100	122	295	237	294	237	114	97	259	167	257	227	102	73
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
3	2	1	1	3	1	2	3	2	1	1	3	-	-	4	1	2	-	-	-	2	2	2	-	1	-
6	5	1	6	1	2	3	3	2	2	2	1	-	1	-	3	4	1	-	2	1	-	-	1	1	-
1	-	-	3	1	1	1	1	2	1	1	1	1	-	2	-	3	1	-	1	2	1	3	1	-	1
9	4	3	4	2	7	8	5	3	6	8	7	2	2	9	6	7	3	5	2	7	6	4	-	1	2
-	2	-	2	-	2	-	4	-	4	-	2	-	1	-	4	-	3	-	2	-	6	-	2	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
7	9	2	4	4	5	14	10	7	7	15	11	4	4	6	4	15	10	3	1	16	8	10	5	13	16
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84	87	66	56	71	72	124	111	85	114	94	95	81	82	124	163	155	224	57	82	165	167	77	107	49	55
2	6	-	2	3	3	1	-	2	2	3	2	2	6	5	1	2	7	4	5	3	5	3	2	-	1
3	1	-	-	-	-	2	-	5	1	-	3	-	4	-	-	1	-	1	5	7	2	1	1	-	-
1	2	3	-	-	2	2	2	2	4	2	5	-	2	7	2	1	1	3	4	1	2	-	-	-	1
-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	1	1	-	2	2	-	-	1	2
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	10	8	4	10	8	24	22	12	10	9	16	11	13	25	14	25	24	8	10	17	17	11	12	13	7
2	2	1	2	-	-	3	-	3	3	1	-	-	-	4	1	-	3	1	-	3	1	-	-	-	1

Opgave over dødsfald med

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalenenes amt.		Biskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Miliærtuberkulose	55	8	6	1	-	-	-	2	-	-	-	2	1	-	1
Spedalskhet	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, medfødt	34	7	8	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-
—, erhvervet efter fødselen	16	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre infektionssygdomme	8	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
IV. Kroniske blod- og ernæringssygdomme.															
Gigt (arthritis urica)	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk rheumatisme. Arthritis deformans	50	2	1	-	4	2	1	-	2	2	-	1	7	-	1
Skjorbuk	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beriberi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	202	14	12	11	7	7	5	5	9	6	2	12	8	5	2
Leukæmi, pseudoleukæmi	23	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Perniciøs anæmi	95	7	12	3	3	2	3	3	5	3	6	2	3	1	3
Morbus maculosus Werlhof, purpura hæmorrhagica	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmofili	7	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Rakit	43	1	-	1	1	-	-	-	1	4	-	3	1	1	3
Andre sygdomme i denne gruppe	32	4	5	1	-	1	1	4	3	-	-	-	-	-	1
Kroniske forgiftninger:															
Alkoholisme ¹⁾	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Andre kroniske forgiftninger ..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sygdomme i nervesystemet.															
Apoplexi og hjerneemboli	1711	81	127	49	52	48	48	41	38	28	53	53	57	28	41
Meningit (suppurativ)	257	22	15	16	14	11	6	4	9	5	6	6	2	5	-
Paralysis generalis	39	4	2	13	4	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Andre sindssygdomme	154	4	-	12	7	4	-	3	14	2	9	4	6	1	1
Epilepsi	89	-	4	13	6	6	4	2	2	1	-	1	2	4	1
Andre hjernesygdomme	105	12	6	2	-	1	7	7	10	3	-	4	5	1	3
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	11	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre rygmarvssygdomme	63	2	5	-	1	6	3	3	-	2	1	-	1	3	1
Kramper hos småbarn	381	17	12	20	8	21	20	12	13	24	11	8	6	1	1
Andre sygd. i nervesystemet ..	31	1	1	1	1	-	1	3	1	-	-	-	1	2	-
VI. Sygdomme i kredsløpsorganerne.															
Endo-, perikardit	59	2	6	1	1	-	2	1	-	-	-	-	1	-	3
Klappefeil	1273	59	89	37	38	41	53	51	46	24	48	19	38	23	33
Hjertemuskelsygdomme	324	6	11	8	5	8	9	4	8	8	5	3	6	7	16
Arteriosklerose	740	41	47	25	16	39	24	16	11	33	33	19	15	19	4
Aneurysma	11	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	638	38	33	56	38	24	22	15	23	19	16	20	8	13	19
Andre hjerte- og karsygdomme ..	95	3	4	3	3	1	1	1	8	-	-	5	4	2	7

¹⁾ Her er opført alle dødsfald av sygdom, hvor alkohol med sikkerhet antages at være syg-

Opgaver over dødsfald med

Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalønes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
VII. Sygdomme i aandedrætsorganerne.															
Bronkit, akut	513	13	6	13	18	25	25	14	11	12	13	18	17	13	16
—, kronisk, bronkiektasi..	486	33	25	21	35	20	21	11	6	21	19	5	10	16	17
Astma, emfysem	130	2	2	7	4	7	10	4	2	5	—	2	4	6	10
Lungebetændelse, katarrale..	862	32	49	8	3	29	18	22	25	7	10	28	21	8	15
Lungegangræn	28	2	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—
Lungeemboli	16	2	2	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1
Pleurit, seros	76	7	3	5	3	2	4	3	—	4	1	4	2	1	1
—, purulent	71	14	8	1	—	—	2	4	1	1	1	1	2	1	—
Andre sygd. i aandedrætsorg..	83	9	10	2	1	2	5	8	7	1	—	1	1	1	—
VIII. Sygdomme i fordøielsesorganerne.															
Mave-tarmkatarr (kronisk)	132	3	4	8	9	5	5	3	8	2	1	—	1	3	1
Mave-, duodenalsaar	160	9	8	7	7	8	4	9	6	2	6	3	8	2	9
Blindtarmbetændelse (appendic.)	162	7	10	7	6	4	1	2	3	7	5	4	1	11	10
Diffus peritonit	211	9	11	3	10	6	19	1	4	3	6	6	2	2	5
Indeklemt brok	81	1	11	1	2	1	2	2	2	—	—	1	1	2	2
Volvulus og ileus av andre aars.	241	20	14	7	6	11	7	5	4	5	5	6	9	8	5
Galdestensygdomme	40	1	3	—	1	—	4	1	2	—	1	2	1	1	2
Leverkirrose	40	3	2	—	4	2	—	1	—	—	—	—	—	6	2
Andre sygd. i fordøielsesorg..	148	6	14	7	3	2	4	12	6	3	—	5	4	3	—
IX. Sygdomme i urin- og kjønsorganerne.															
Nefrit, akut	114	2	1	5	2	7	4	2	3	6	6	4	5	5	6
—, kronisk (morb. Brightii)	661	44	38	12	20	20	24	19	15	11	9	19	17	20	18
Cystit, cystopyelit	201	6	4	5	1	13	—	6	—	10	2	9	2	14	1
Nyresten- og blærestensygdomme	17	1	—	2	1	—	—	2	—	1	—	2	—	1	—
Andre nyre- og urinveissygd..	104	2	1	11	4	—	—	10	6	1	—	4	1	3	—
Sygd. i kjønsorg., som ikke henhører under nogen anden gruppe	23	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
X. Svulster.															
Carcinom (kræft) i huden	74	2	1	2	4	1	1	1	3	1	2	4	3	2	3
— i mavesækken	1373	61	66	49	23	42	46	49	34	42	46	51	41	48	35
— - fordøielsesorg. eller	418	40	40	16	7	21	11	13	7	15	9	9	8	5	12
— - brystkjertelen	110	—	19	—	3	—	7	—	4	—	4	—	10	—	8
— - livmoren	121	—	23	—	6	—	9	—	3	—	4	—	8	—	4
— - andre organer eller med uopgit sæte ..	340	18	11	21	18	7	8	10	8	5	11	10	10	3	9
Sarkom i bencystemet	44	2	3	1	—	—	—	—	1	1	—	2	1	4	2
— - kjertlerne	13	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
— - andre organer eller med uopgit sæte	65	5	6	2	—	1	3	3	1	3	2	3	3	1	1
Andre svulster	116	12	22	5	2	2	5	2	4	1	2	1	1	3	8

kjendte dødsårsaker.

Bratsberg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Stavanger amt.		Søndre Bergenhus amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finmarkens amt.	
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
21	9	9	8	12	13	19	17	14	12	6	6	5	9	12	15	8	19	5	7	16	12	12	14	3	6
9	10	6	5	6	14	5	17	2	8	13	5	5	9	7	13	13	24	5	9	8	13	4	7	7	2
6	2	3	4	3	3	5	3	4	2	2	-	4	6	6	2	2	4	-	-	1	3	-	-	-	-
12	11	8	10	8	3	19	35	43	58	15	13	19	9	12	9	38	35	44	45	42	23	20	12	25	9
-	-	-	1	-	1	3	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-
2	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	1	1	1	1	3	-	-	2	-	1	3	2	4	3	2	3	1	2	4	-	-	1	1
1	3	-	2	-	-	6	1	2	-	1	3	2	1	3	1	3	-	-	-	1	1	1	-	-	1
1	1	3	-	2	2	4	1	-	-	1	2	-	-	1	-	2	2	2	-	3	6	1	1	-	-
2	2	1	1	1	4	6	4	9	2	6	6	1	4	3	3	4	3	2	-	3	3	4	2	2	1
4	3	3	1	6	3	3	2	1	4	5	4	2	1	4	6	4	2	2	2	2	6	3	1	-	-
2	1	1	1	2	3	6	2	2	2	4	-	2	4	6	2	10	9	4	3	5	3	1	4	2	3
6	4	3	1	4	3	6	6	4	2	3	4	1	4	4	7	5	22	4	5	5	8	1	6	3	2
1	1	-	2	2	1	1	5	2	4	1	5	1	6	5	1	1	2	1	-	8	1	2	1	2	-
6	3	7	6	5	3	6	11	8	8	3	3	4	2	2	6	10	7	4	4	6	9	2	2	1	-
-	1	2	1	1	2	1	1	1	1	-	-	1	1	1	1	1	1	1	-	-	2	1	-	-	-
1	1	2	2	1	1	1	1	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	1	2	-	-	-	-
4	3	1	6	1	2	3	3	1	5	1	1	2	2	1	4	8	4	4	4	4	9	1	1	2	2
2	1	1	2	-	-	7	-	2	3	1	-	2	3	4	1	2	4	4	-	3	7	1	3	-	1
9	18	17	16	12	6	13	21	15	8	30	17	4	10	20	22	30	16	12	20	13	14	11	10	6	5
8	-	9	3	10	1	7	4	9	3	6	-	1	-	2	13	19	7	8	3	5	2	4	3	1	-
3	3	1	-	6	2	2	-	4	-	4	-	1	4	1	15	1	-	4	-	3	-	3	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
3	5	3	1	2	-	1	3	2	-	-	-	1	-	-	-	1	2	3	3	8	2	-	-	-	-
38	31	15	26	14	17	41	23	31	29	17	24	27	24	50	41	37	58	39	23	50	23	26	14	17	5
6	8	10	6	9	9	7	8	7	5	16	15	6	7	15	15	16	9	8	4	7	4	4	3	1	-
-	4	-	2	-	3	-	8	-	3	-	8	-	3	-	5	-	6	-	1	-	5	-	5	-	2
-	4	-	6	-	3	6	-	2	-	12	-	-	1	-	4	-	15	-	3	-	-	3	-	-	-
11	8	5	4	10	4	13	10	7	7	5	5	5	4	14	20	13	10	7	6	11	6	5	1	-	-
1	1	3	-	1	-	2	2	-	-	1	2	-	-	1	2	-	2	-	2	3	2	2	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-
2	-	2	-	1	1	2	1	1	1	2	2	-	1	2	2	4	3	-	1	-	-	1	1	-	1
1	1	4	-	-	-	1	-	1	-	4	2	-	-	9	4	3	12	-	3	-	1	-	-	-	-

Opgaver over dødsfald med

Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalønenes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
XI. Sygdomme i hud, bindevæv, ben og led, som ikke kan henføres under nogen av de foregaaende grupper.															
Hudsygdomme	21	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn (ikke senil)	6	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ben- og ledsygdomme	29	2	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	1	1	1
XII. Svangerskaps- og barsel-sygdomme.¹⁾															
Barselkrampe	48	-	7	-	2	-	5	-	4	-	1	-	-	-	1
Emboli og thrombose	9	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
Blødning	20	-	1	-	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	1
Livmorbristning	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Dystoki	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Abort	8	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
Ektopisk svangerskap	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barsel-sygdomme	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt eller uopgit aarsak ..	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sygdomme.															
Myxødem	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Addisons —	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diverse andre sygdomme	12	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	1
Dødsf. med kjendt sygd.aarsak ..	38939	1805	1971	1128	1040	1234	1186	1094	1034	959	922	1150	1133	857	976
XIV. Unaturlig død.															
Selv mord ²⁾	81	5	2	4	-	5	1	2	-	3	-	7	3	4	-
Drap og mord	17	1	4	-	2	-	1	-	-	5	1	1	-	-	-
Ulykkestilfælde:															
a. Akut alkoholforgiftning ...	12	2	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
b. Andre akute forgiftninger ³⁾ ..	22	-	2	-	-	-	-	2	1	4	-	1	-	1	-
c. Drukning ⁴⁾	437	8	1	13	3	23	8	18	4	17	4	6	2	5	1
d. Forfrysning	11	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
e. Forbrænding	62	2	4	2	-	1	4	2	1	-	1	2	-	2	2
f. Elektr. strøm og lynnedslag ..	9	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-
g. Vaadeskud	35	1	-	1	-	1	-	1	-	2	-	2	-	-	1
h. Andre ulykkestilfælde ⁴⁾ ...	307	27	11	12	2	11	1	12	4	15	3	8	1	13	3
Dødsf. ved unaturlig død	993	46	24	35	7	45	15	37	10	49	9	27	6	27	7
Dødsf. med ukjendt aarsak ..	1433	15	12	29	14	21	31	23	27	3	2	16	15	25	30
Ialt av læger opgivne dødsfald ⁵⁾	41365	1866	2007	1192	1061	1300	1242	1154	1071	1011	933	1193	1154	909	1013

¹⁾ Barsel-feber er opført under III (infektionssygdomme). ²⁾ Derav opgit 3 sindssyke. ³⁾ Derav ning, 1 eddikesyre, 1 hostesaft for voksne (morfin). ⁴⁾ Derav opgit commotio cerebri 10, conqussatio 20, andre kjøreulykker 9, grubeulykke 1, sneskred 6, stenras etc. 3, suffocatio 5, spendt av hest 4, vulnera 8, utgit av det Statistiske centralbyrå. ⁵⁾ For 67 (Akershus 2, Nordre Bergenhus 4, Nordland 31 og

kjendte dødsårsaker.

Bratsberg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Stavanger amt.		Søndre Bergenhus amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finmarkens amt.	
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
.	.	.	1	.	.	2	.	2	1	.	.	1	.	1	2	1	2	2	.	1	.	1	.	.	1
.	.	3	.	.	.	.	.	2	.	.	2	.	.	.	1	.	.	6	.	.	3	.	4	.	2
.	1	.	.	.	4	2	2	2	2	.	.	1	.	.	1	.	.	.	1	1	1	.	1	.	1
.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	2
.	1	.	1	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	1	1	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.
894	760	701	682	637	641	1041	1070	910	1072	761	796	641	734	1233	1253	1331	1447	662	669	1165	1012	786	729	418	379
.	2	1	1	3	.	5	1	2	3	1	.	3	.	5	2	6	1	2	1	3	1	.	.	1	1
.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
1	.	1	.	.	.	.	.	2	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
15	2	10	.	15	.	19	2	28	9	15	1	11	4	29	3	21	3	13	5	50	6	40	1	17	5
2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.
1	1	1	3	.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	1	3	.	1
13	1	7	1	15	1	15	2	25	6	11	5	11	2	10	2	21	3	6	.	7	1	11	.	8	1
32	6	23	4	39	3	40	6	63	19	28	7	26	8	50	8	55	11	27	8	71	14	55	4	31	11
28	15	22	12	20	22	65	86	48	72	8	1	46	52	25	29	31	33	27	25	80	89	91	82	69	50
954	781	746	698	696	666	1146	1162	1021	1163	797	804	713	794	1308	1290	1417	1491	716	702	1316	1115	932	815	518	440

opgit 1 «dunder» (alkoholsurrogat), 1 karbolsyre, 1 kromsurt kali, 1 kuloxyd, 1 saltsyre, 1 gasforgift-confusio 6, dilaceratio 2, eksplosjoner 7, fald 22, fraktur 76, overkjørsel 15 (6 tog, 4 bil, 1 sporvogn), krigsforlis 4, i fjeldet 1, taugbaneulykke. Se forøvrigt et par tabeller i «Folkemængdens bevægelse», Finmarken 30) er hverken kjønn eller alder opgit.

Opgaver over køn og alder ved

Causes de décès

Tabel XXXIII.																
Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste døds- årsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- årsaker ved sygd.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		Kjøen er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.		
			Mandkj.	Kvindkj.		Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.			
I. Medfødte sygdomme og dannelsefeil.																
Medfødt svakhet	1128	2,9	645	483	-	630	476	12	5	-	1	2	1	1	-	-
— cyanose	14	-	6	8	-	2	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-
Andre medfødte ell. i umid- delbar tilslutning til fød- selen optrædende sygd. 1)	72	-	43	29	-	43	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Misdannelser i central- nervesystemet	22	-	12	10	-	11	9	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Andre dannelsesfeil	22	-	16	6	-	15	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Alderdomssygdomme.																
Alderdomssvakhet	4516	11,6	1940	2576	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alderdomsgangræn	107	0,3	56	51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Infektionssygdomme.																
Tyfoidefeber	115	0,3	48	65	2)	2	-	-	3	2	-	2	2	5	11	6
Epidemisk cerebrospinal- meningit	34	0,1	23	11	-	1	3	2	-	5	2	1	3	3	1	-
Akut poliomyelit	13	-	7	6	-	-	1	2	-	-	2	3	-	1	-	-
Meslinger	4	-	1	3	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	60	0,2	28	32	-	-	4	17	17	5	4	6	6	-	1	-
Kikhoste	237	0,6	116	121	-	68	74	44	44	4	3	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	557	1,4	284	273	-	12	9	122	90	103	101	27	35	9	14	-
Lungebetændelse (croupes)	4704	12,1	2441	2262	2)	1	102	119	160	151	68	65	65	73	210	198
Influenza	7308	18,7	3845	3441	2)	22	126	119	250	240	121	133	127	191	409	404
Dysenteri	14	-	7	7	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1
Gigtfeber	57	0,1	26	31	-	-	1	2	-	4	4	7	7	4	4	-
Rosen	89	0,2	49	40	-	12	8	2	2	1	-	-	-	-	-	-
Flegmone, absces	43	-	22	21	-	5	2	3	-	1	1	-	1	1	-	-
Septicopyæmi	216	0,6	116	100	-	5	5	5	3	4	6	6	4	8	10	-
Barselfeber	52	0,1	-	52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Pemfigus hos nyfødte	16	-	12	4	-	12	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	13	-	11	2	-	1	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-
Akut gastro-enterit (cho- lera nostras)	394	1,0	223	171	-	133	92	35	24	11	4	3	6	3	-	-
Malaria	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose i lunger	4191	10,7	1935	2250	-	4	4	12	16	8	18	49	108	240	330	-
— - tarmkanal	118	0,3	56	62	-	-	-	2	8	2	9	4	7	11	10	-
— - urin- og kjønsgorg.	62	0,1	38	24	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	4	-
— - ben og led	93	0,2	50	43	-	-	-	3	3	7	3	3	5	7	5	-
— - lymfekjertl. (skrofulose)	29	-	16	13	-	3	1	3	1	3	2	3	-	1	2	-
— - hud (lupus)	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - hjernehinder	525	1,3	270	255	-	27	28	74	79	42	34	42	44	46	35	-
— - andre org. eller med uopgitt sætte	70	-	37	33	-	2	2	3	1	5	3	5	2	2	3	-
Miliærtuberkulose	55	0,1	28	27	-	3	1	3	7	3	5	1	1	3	4	-
Spedalskhed	12	-	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Medfødt syfilis og pemfigus hos nyfødte er opført under III (infektionssygdomme). ²⁾ Fra

de av læger meldte dødsfald.

par sexe et âge.

Fordeling paa alder (par âge).																			Alder er opgit for	
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	645	483	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43	29	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	16	6	
-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	45	77	483	687	1071	1331	333	469	2	11	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	7	8	21	15	24	18	3	9	-	-	
8	13	4	9	8	9	3	4	5	8	4	5	-	2	-	-	-	-	48	65	
6	1	2	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	11	
-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	32	
5	12	3	7	1	3	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	116	121	
396	287	339	321	421	321	202	136	145	111	134	199	135	183	56	86	8	12	283	273	
768	589	715	542	721	588	271	225	144	152	97	138	78	91	13	24	3	4	2441	2261	
1	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	2	-	1	-	-	-	-	3843	3440	
2	3	-	2	1	-	1	3	1	1	-	2	4	3	-	1	-	-	7	7	
6	-	2	3	3	4	1	5	4	1	4	4	8	7	6	5	-	-	26	31	
1	1	2	2	-	2	3	2	1	2	1	4	3	3	1	1	-	-	49	39	
6	7	8	11	8	17	15	10	19	9	14	9	12	7	5	2	-	-	22	21	
-	11	-	11	-	22	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	115	100	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	
1	-	1	-	3	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	12	4	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	2	
2	-	-	2	5	3	5	4	6	6	5	11	11	9	4	9	-	1	223	171	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	
-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	
462	402	304	318	370	413	176	274	150	189	103	113	46	54	5	13	-	1	1929	2253	
11	4	8	5	9	6	5	7	1	2	3	4	-	-	-	-	-	-	56	62	
4	5	9	4	7	4	9	2	4	2	-	-	1	2	-	-	-	-	37	24	
10	3	5	3	3	4	3	4	4	6	2	5	2	2	1	-	-	-	50	43	
1	3	-	1	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	16	14	
-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	
16	11	7	12	4	7	6	1	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	269	254	
8	6	3	2	4	2	1	5	1	5	2	1	1	1	-	-	-	-	37	33	
5	5	3	1	6	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	28	27	
-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	2	-	-	1	1	4	-	-	5	7	

Akershus fylke. ³⁾ Fra Nordland fylke. ⁴⁾ Fra Nordland fylke.

Opgaver over køn og alder ved

Tabel XXXIII (forts.). Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste døds- årsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- årsaker ved sygd.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		Kjøen er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
Syfilis, medfødt	34	-	18	16	-	14	14	3	-	-	-	-	-	-	1
—, erhvervet efter fød- selen	16	-	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre infektionssygd.	8	-	4	4	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	1
IV. Kroniske blod og ernæringssygdomme.															
Gigt (arthritis urica)	7	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk rheumatisme. Ar- thritis deformans	50	-	11	39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjorbuk	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Beriberi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	202	0,5	118	84	-	-	1	3	-	7	6	11	4	7	3
Leukæmi, pseudoleukæmi ..	23	-	16	7	-	1	-	2	2	-	-	-	-	2	1
Pernicios anæmi	95	-	39	56	-	-	2	1	2	1	3	3	3	1	2
Morbus maculosus Werl- hofi, purpura hæmor- rhagica	10	-	6	4	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	1
Hæmofili	7	-	5	2	-	2	1	-	-	1	-	-	-	1	-
Rakit	43	-	25	18	-	9	6	15	12	-	-	1	-	-	-
Andre sygdomme i denne gruppe	32	-	17	15	-	-	1	2	1	1	-	-	1	1	-
Kroniske forgiftninger:															
Alkoholisme ¹⁾	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre kroniske forgiftn. .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sygdomme i nerve- systemet.															
Apoplexi og hjerneemboli ..	1711	4,4	792	919	-	-	-	1	-	-	1	1	1	2	1
Meningit (suppurativ)	257	0,6	151	100	-	21	16	28	21	10	10	19	11	20	9
Paralysis generalis	39	-	31	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sindssygdomme	154	-	73	81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Epilepsi	89	0,2	56	33	-	-	-	-	-	1	2	5	3	8	2
Andre hjernesygdomme	105	-	54	51	-	4	4	3	2	3	3	3	2	1	3
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	11	-	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Andre rygmarvssygdomme ..	63	-	38	25	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	1
Kramper hos småbarn ..	381	1,0	223	158	-	178	126	39	31	5	1	1	-	-	-
Andre sygd. i nervesyst. .	31	-	19	12	-	2	-	1	2	-	1	-	-	3	-
VI. Sygdomme i kredsløps- organerne.															
Endo-, perikardit	59	0,2	22	37	-	-	-	-	2	2	4	5	2	4	5
Klappefeil	1273	3,3	557	716	-	3	2	6	6	7	14	16	16	22	25
Hjertemuskelssygdomme	324	0,8	138	186	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Arteriosklerose	740	1,9	442	298	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	11	-	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	638	1,6	341	297	-	8	3	5	7	3	3	4	5	6	7
Andre hjerte- og karsygd. .	95	-	35	60	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
VII. Sygdomme i aande- drætsorganerne.															
Bronkit, akut	513	1,3	250	263	-	113	82	59	73	11	6	2	4	2	-
—, kronisk, bronki- ektasi	486	1,2	217	269	-	2	2	-	4	2	1	-	1	3	4
Astma, emfysem	130	0,3	69	61	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Her er opført alle dødsfald af sygdom, hvor alkohol med sikkerhet antages at være syg-

de av læger meldte dødsfald.

Fordeling paa alder (par åge).

20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Alder er opgit for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	16
-	-	-	-	1	1	3	3	-	1	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	8	8
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	6
-	1	1	1	1	2	1	2	1	3	4	12	3	15	-	2	-	1	-	-	11	39
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
10	4	4	4	9	3	8	8	17	16	20	18	15	14	7	3	-	-	-	-	118	84
-	-	1	-	2	2	1	1	3	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	16	7
1	1	-	1	2	4	6	8	11	12	10	10	1	8	2	-	-	-	-	-	39	56
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	4
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	18
-	-	-	-	1	-	1	1	2	3	7	5	1	3	1	-	-	-	-	-	17	15
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
5	-	2	1	11	9	29	34	88	109	208	226	278	326	153	184	13	26	-	-	791	918
11	15	12	7	10	3	5	6	9	2	4	3	1	3	-	-	-	-	-	-	150	106
-	-	-	-	10	1	16	6	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	31	8
4	-	5	3	18	14	11	17	12	20	11	15	6	6	5	3	-	1	-	-	73	81
8	5	7	2	9	7	5	3	4	3	8	4	1	1	-	1	-	-	-	-	56	33
4	3	4	2	4	5	5	6	12	8	4	6	6	4	1	3	-	-	-	-	54	51
-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2
1	1	4	3	5	3	6	3	6	4	10	8	3	1	-	-	-	-	-	-	38	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	224	158
-	1	1	1	1	1	-	1	3	1	5	3	3	-	-	1	-	-	-	-	19	12
2	1	-	3	2	3	1	-	2	10	4	5	-	1	-	1	-	-	-	-	22	37
17	21	12	30	26	62	59	73	78	93	140	135	126	164	43	67	2	6	-	-	555	714
-	-	2	3	2	6	3	17	19	17	56	54	40	64	12	19	-	3	-	-	136	183
-	-	-	1	-	1	1	-	16	4	65	26	199	142	156	108	4	15	-	-	441	297
-	-	-	-	1	-	3	1	1	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	7	4
8	12	6	9	24	13	30	28	48	39	83	51	84	80	26	35	5	5	-	-	340	297
-	1	-	2	-	6	1	8	3	9	7	6	16	18	3	9	1	1	-	-	34	60
5	5	2	2	2	6	1	6	5	9	13	15	19	27	13	25	3	3	-	-	250	263
2	-	2	2	-	2	8	3	13	21	50	66	85	103	47	52	3	8	-	-	217	269
-	-	-	-	2	-	2	3	10	8	23	15	20	20	9	12	1	-	-	-	68	61

domsaarsaken.

Opgaver over køn og alder ved

Tabel XXXIII (forts.). Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste døds- årsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- årsaker ved sygd.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		Kjøen er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
Lungebet., katarrale ¹⁾ ...	862	2,2	439	423	-	101	81	71	88	20	23	9	16	32	25
Lungegangræn	28	-	17	11	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Lungeemboli	16	-	9	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pleurit, serøs	76	0,2	43	33	-	1	1	1	-	1	-	1	2	3	4
—, purulent	71	0,2	43	28	-	1	-	7	5	3	4	3	2	2	2
Andre sygdomme i aande- drætsorganerne	83	-	44	39	-	3	4	9	8	3	2	-	1	4	1
VIII. Sygdomme i for- døielsesorganerne.															
Mave-tarmkatarr (kronisk)	132	0,3	67	65	-	18	11	5	2	1	1	1	-	1	-
Mave-, duodenalsaar	160	0,4	74	86	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Blindtarmbet. (appendicit)	162	0,4	89	73	-	-	-	6	5	7	7	8	3	13	14
Diffus peritonit	211	0,5	78	133	-	2	8	4	4	6	10	1	4	7	5
Indeklemt brok	81	0,2	42	39	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Volvulus og ileus av andre årsaker	241	0,6	126	115	-	9	3	2	1	2	1	1	2	-	1
Galdestenssygdomme	40	-	14	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	40	-	21	19	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Andre sygdomme i fordøi- elsesorganerne	148	-	71	77	-	8	9	8	1	-	3	-	-	1	1
IX. Sygdomme i urin- og kjønsorganerne.															
Nefrit, akut	114	0,3	62	52	-	1	4	5	7	13	6	7	5	6	5
—, kronisk (morb. Brightii)	661	1,7	337	324	-	1	-	2	3	3	1	5	5	9	5
Cystit, cystopyelit	201	0,5	163	38	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
Nyresten- og blæresten- sygdomme	17	-	11	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Andre nyre- og urinveis- sygdomme	104	-	85	19	-	1	-	2	1	-	-	1	-	1	1
Sygdomme i kjønsorg. som ikke henhører under nogen anden gruppe ...	23	-	16	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
X. Svulster.															
Carcinom (kræft) i huden ..	74	0,2	41	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — mave- sækken	1373	3,5	744	629	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— — — fordøiel- sesorg. ellers ..	418	1,1	231	187	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— — — bryst- kjertelen	110	0,3	-	110	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — livmoren	121	0,3	-	121	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — andre org., ell. med uop- gitt sæte	340	-	180	160	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sarkom i bencystemet ...	44	-	24	20	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1
— — lymfekjertler ...	13	-	9	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
— — andre org. eller med uopgitt sæte	65	-	34	31	-	-	-	3	2	-	-	-	-	2	3
Andre svulster	116	-	49	67	-	1	-	1	-	1	1	2	-	1	-

¹⁾ Den croupøse lungebetændelse er opført under III (infektionssygdomme).

de av læger meldte dødsfald.

Fordeling paa alder (par åge).																				Alder er opgitt for	
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
43	36	31	24	34	22	16	11	13	10	22	32	25	35	17	19	3	1	-	-	437	423
2	2	-	1	5	1	1	2	3	2	2	-	1	3	1	-	-	-	-	-	17	11
-	1	-	-	-	-	4	2	-	3	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	9	7
2	3	2	3	8	1	4	3	2	6	10	3	5	6	3	1	-	-	-	-	43	33
6	3	5	2	4	4	4	1	1	2	3	2	3	1	1	-	-	-	-	-	43	28
2	2	1	5	1	1	4	4	9	4	4	3	4	3	-	1	-	-	-	-	44	39
2	1	3	1	4	5	1	3	11	17	7	11	9	8	4	5	-	-	-	-	67	65
5	7	6	2	9	9	14	16	16	19	13	20	6	9	2	3	-	-	-	-	74	86
21	12	4	7	7	7	8	4	8	4	4	4	1	5	2	1	-	-	-	-	80	73
6	10	3	13	9	25	7	13	13	16	10	14	10	6	-	5	-	-	-	-	78	133
-	-	-	-	2	-	1	-	6	6	14	8	7	15	9	9	-	-	-	-	42	39
1	6	3	8	4	7	8	9	14	11	39	26	35	22	8	16	-	2	-	-	126	115
-	-	-	-	-	1	3	1	5	7	3	7	1	7	2	2	-	1	-	-	14	26
-	1	1	-	-	2	1	3	6	3	9	4	2	3	2	1	-	-	-	-	21	19
4	-	3	1	3	6	3	5	13	14	12	13	11	16	5	7	1	1	-	-	71	77
5	4	2	5	3	9	6	4	7	2	5	1	-	-	2	-	-	-	-	-	62	52
7	11	18	10	29	28	48	29	56	59	87	96	55	59	16	18	1	-	-	-	337	324
-	-	1	1	1	2	4	5	4	7	23	8	78	8	45	6	4	1	-	-	163	38
-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	2	5	1	3	1	-	-	-	-	11	6
1	-	-	3	1	2	3	-	3	2	14	4	38	6	18	-	2	-	-	-	85	19
-	-	-	1	1	1	-	2	2	1	3	1	5	-	4	-	-	-	-	-	16	7
-	-	-	-	1	1	-	4	3	-	9	7	16	12	11	8	1	1	-	-	41	33
-	1	1	-	19	11	65	43	160	119	239	123	195	175	63	56	2	-	-	-	744	629
1	-	2	-	4	5	19	12	43	40	74	56	61	53	26	19	1	1	-	-	231	187
-	-	-	-	-	5	-	23	-	19	-	31	-	17	-	15	-	-	-	-	-	110
-	-	-	-	-	10	-	30	-	30	-	29	-	13	-	8	-	1	-	-	-	121
2	-	1	-	3	5	10	20	37	35	57	47	46	40	23	12	-	1	-	-	180	160
2	-	-	-	1	1	3	2	4	2	3	5	8	6	2	1	-	-	-	-	24	20
2	-	1	-	1	2	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	4
1	-	-	-	3	2	7	5	4	8	6	6	6	3	2	-	-	1	-	-	34	30
5	2	3	-	8	7	4	12	10	15	10	13	2	12	1	5	-	-	-	-	49	67

Opgaver over kjøen og alder ved

Tabel XXXIII (forts.).		Sum.	De vigtigste døds- aarsakers forhold i pct. til alle opgivne døds- aarsaker ved sygd.	Fordeling paa køn (par sexe).		Køn er ikke opgitt for	0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Mandkj.			Kvindekj.	Mandkj.		Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.			
XI. Sygdomme i hud, bindevæv, ben og led, som ikke kan henføres under nogen av de foregaaende grupper.																
Hudsygdomme		21	-	10	11	-	1	5	1	1	-	-	-	-	-	-
Gangræn (ikke senil)		6	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ben- og ledsygdomme ...		29	-	15	14	-	1	1	-	1	3	1	2	-	-	-
XII. Svangerskaps- og barselsygdomme ¹⁾ .																
Barselkrampe		48	-	-	48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Emboli og thrombose		9	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning		20	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmorbristning		5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki		2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort		8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap		2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barselsygdomme		5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt eller uopgitt aarsak		4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIII. Andre sygdomme.																
Myxødem		1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom		4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Addisons		5	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Diverse andre sygdomme ..		12	-	3	9	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Dsf. m. kjendt sygd.aarsak		38939	-	19408	19506	25	1730	1390	1072	999	521	522	478	597	1143	1185
XIV. Unaturlig død.																
Selvmord		81	-	62	19	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3
Drap og mord		17	-	8	9	-	1	4	-	1	-	-	-	-	-	1
Ulykkestilfælde:																
a. Akut alkoholforgiftn.		12	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
b. Andre akute forgiftninger		22	-	17	5	-	2	1	1	1	-	-	-	-	4	-
c. Drukning		437	-	373	64	-	2	1	39	17	35	5	36	6	59	9
d. Forfrysning		11	-	5	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
e. Forbrænding		62	-	33	29	-	3	1	18	15	1	5	1	-	1	1
f. Elektrisk strøm og lynnedslag		9	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-
g. Vaadeskud		35	-	30	5	-	-	-	1	-	2	-	3	2	13	-
h. Andre ulykkestilfælde		307	-	258	49	-	6	3	12	11	11	6	16	-	23	3
Dødsf. ved unaturlig død		993	-	806	187	-	14	10	72	45	49	16	59	8	104	18
Dsf. med ukjendt aarsak		1433	-	692	699 ²⁾	42	197	159	49	48	19	19	10	12	37	16
I alt meldt av læger		41365	-	20906	20392	67	1941	1559	1193	1092	589	557	547	617	1284	1219

¹⁾ Barselfeber er opført under III (infektionssygdomme).²⁾ Nordre Bergenhus amt 4.

de av læger meldte dødsfald.

Fordeling paa alder (par åge).

Fordeling paa alder (par åge).																			Alder er opgit for		
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	1	-	1	1	-	4	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	10	11
-	1	-	-	1	1	1	2	4	3	1	1	-	-	3	2	2	-	-	-	1	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	14
-	13	-	11	-	15	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48
-	-	-	4	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	3	-	4	-	11	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
1	-	1	-	2	-	1	1	1	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	3	9	
1918	4557	1575	1449	1890	1798	1165	1219	1338	1370	1857	1956	2357	2620	1942	2243	394	576	2	11	19382	19492
4	5	7	1	11	1	16	1	7	4	8	2	3	2	2	-	1	-	-	-	61	19
1	-	5	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7	9
-	-	3	-	4	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-
2	-	2	1	2	-	1	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	17	-
47	9	44	3	28	6	21	1	24	3	17	1	14	2	1	1	-	-	-	-	372	64
-	-	-	1	-	1	-	1	1	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	5	6
-	-	2	-	2	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	3	1	-	-	-	33	29
1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1
2	-	3	1	2	-	3	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	30	5
20	2	30	-	24	3	25	4	24	4	32	1	17	7	12	4	1	1	-	-	253	49
77	16	97	9	74	12	76	8	61	13	62	9	35	14	16	8	3	1	-	-	798	187
33	29	33	17	24	41	31	36	38	62	61	58	94	97	41	69	6	14	-	1	673	678
2028	4602	1705	1475	1988	1851	1272	1263	1437	1445	1980	2023	2486	2731	1999	2320	403	591	2	14	20853	20357

dødsårsaker i byerne.

[illegible]

Opgaver over kjendte

Tabel XXXIV (forts.).			I	II	III			IV			V			VI	VII	VIII									
Dødsårsaker. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i procent til alle opgivne dødsårsaker ved sygd.	Kristiania.	Drøbak.	Son og Hølen.	Moss.	Fredrikstad.	Sarpsborg.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Tønsberg.	Horten.	Holmestrand.	Svelvik.	Larvik.	Sandefjord.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
VI. Sygdomme i kredsløpsorganerne.																									
Endo-, perikardit	25	-	8	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Klappfeil	429	3,5	148	-	2	11	9	5	12	15	1	1	6	11	2	-	10	4	-	1	5	-	8	1	2
Hjertemuskel-sygdomme	152	1,2	17	-	-	-	6	-	2	1	-	-	2	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-
Arteriosklerose	324	2,6	88	-	1	5	15	5	2	12	1	-	3	-	2	-	19	1	1	2	-	2	-	9	2
Aneurysma	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	209	1,7	71	-	3	-	2	10	2	4	2	3	5	3	-	-	-	1	-	-	-	2	2	1	2
Andre hjerte- og karsygdomme	32	-	7	-	-	-	-	-	-	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4
VII. Sygdomme i aandedrætsorganerne.																									
Bronkit, akut	148	1,2	19	-	-	4	10	-	6	6	-	4	1	7	1	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
—, kronisk, bronkiektasi	167	1,4	58	1	-	-	1	2	1	9	-	-	7	6	1	-	4	-	-	-	1	-	1	1	-
Astma, emfysem	20	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse, kataralsk	259	2,1	81	-	-	5	4	-	-	9	-	-	-	5	-	-	4	-	-	2	-	-	2	-	3
Lungeangræn	10	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeemboli	8	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleurit, serøs	21	0,2	10	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
—, purulent	48	0,4	22	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Andre sygdomme i aandedrætsorganerne	44	-	19	-	-	2	1	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-
VIII. Sygdomme i fordøielsesorganerne.																									
Mave-tarmkatarr (kronisk)	40	0,3	7	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Mave-, duodenalsaar	50	0,4	17	1	-	-	2	-	2	3	-	1	1	-	-	-	4	-	-	-	1	-	1	-	-
Blindtarmbetændelse (appendicit)	43	0,3	17	-	1	1	1	-	-	1	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diffus peritonit	70	0,5	20	-	-	-	7	-	3	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	1
Indeklemt brok	25	-	12	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Volvulus og ileus av andre aarsaker	77	-	34	1	-	1	1	-	2	2	-	2	2	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1
Galdestensygdomme	13	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Leverkirrose	11	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Andre sygdomme i fordøielsesorganerne	46	-	20	-	1	2	-	-	2	3	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
IX. Sygdomme i urin- og kjønnsorganerne.																									
Nefrit, akut	31	-	3	1	-	2	1	-	2	2	-	3	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
—, kronisk (morbus Brightii)	245	2,0	82	1	-	4	3	2	4	8	1	2	-	3	1	-	-	1	1	2	3	-	-	-	-

dødsårsaker i byerne.

	IX				X				XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII	XVIII	XIX	XX															
Stathelle.	Langesund.	Kragerø.	Notodden.	Risør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Narvik.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	5	3	6	-	-	-	-	14	3	1	1	-	1	-	35	1	3	9	21	-	1	-	13	36	1	-	-	-	-	-	5	-	-	-	
-	1	2	1	3	-	6	-	2	2	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	78	-	2	3	3	17	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	5	-	2	9	6	-	-	-	3	-	18	-	-	4	63	-	1	5	1	3	-	-	-	-	-	5	-	-	-	6	
-	1	-	-	2	1	3	-	-	5	1	2	2	1	-	14	1	-	-	2	19	-	4	1	4	15	-	-	2	-	-	3	7	6	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	3	1	-	3	1	1	5	2	-	-	2	-	8	-	2	4	12	1	11	2	3	10	-	1	-	-	-	-	-	2	3	1	2	
-	-	-	-	1	-	1	-	-	4	6	-	1	-	2	-	9	-	3	3	18	-	1	-	-	13	-	-	-	-	1	1	1	1	-	3	5
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	2	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	18	-	-	2	-	-	1	1	3	-	29	-	-	7	28	-	-	4	26	2	3	-	-	3	-	-	4	3	6	7	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	2	4	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	3	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5	-	1	1	12	1	-	-	2	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	9	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4	1	-	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	1	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	3	5	-	4	-	2	-	8	-	-	-	1	1	-	1	1	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	4	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	1	-	-	1	-	2	-	3	6	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	2	7	-	-	1	4	1	1	1	2	-	-	-	1	-	13	-	3	47	1	6	-	2	20	1	-	2	-	2	-	-	5	1	2	2	

dødsaarsaker i byerne.

[illegible]

Opgaver over kjendte

Tabel XXXIV (forts.).																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
--------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

dødsaaarsaker i byerne.

			IX				X			XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII		XIX		XX													
Stathelle.	Langesund.	Kragerø	Nofrodden.	Risor.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Narvik.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.		
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	38	96	77	67	30	290	48	19	251	74	29	33	3	58	16	63	1	23	30	233	155	7	21	261	46	277	952	23	29	42	-	73	84	47	154	86	61	52
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	1	-	1	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	1	-	8	1	1	1	1	16	-	4	-	3	7	-	-	1	-	3	1	-	2	1	-		
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	1	-	-	-	3	-	-	-	6	1	-	1	-	-	-	4	-	-	3	16	-	1	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	2	3	-			
-	1	2	-	-	2	5	-	-	13	1	-	2	-	2	-	17	1	1	5	35	-	8	-	3	26	1	-	1	-	4	4	-	4	6	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	6	-	-	7	9	1	-	-	9	8	4	2	1	-	-	2	-	3	9	6	1		
-	39	98	77	67	32	295	48	19	264	78	29	35	3	60	16	65	4	24	31	245	160	1	22	269	46	282	986	28	31	44	-	77	90	47	161	101	67	54

kjendte dødsårsaker i byerne.

et par âge dans les villes.

Fordeling paa alder (par âge).																			Alder er opgit for		
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	232	162
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	15	16	75	138	150	275	39	80	-	2	281	512
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	7	4	4	4	-	2	-	-	12	14
3	5	1	7	4	6	2	2	2	4	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	12	33
4	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	2
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	45
-	8	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	114	129
129	76	86	78	134	103	74	55	47	36	39	70	39	62	18	31	3	5	-	-	737	794
233	189	265	181	262	227	98	83	46	42	25	43	21	28	4	4	1	1	-	-	1259	1104
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3	5
2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	5	9
2	-	-	1	-	2	1	3	3	1	1	3	3	2	1	4	-	-	-	-	18	21
1	2	2	4	5	8	7	6	8	4	8	4	2	4	2	1	-	-	-	-	47	44
-	2	-	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1
-	-	-	1	3	3	4	-	3	3	4	5	6	7	3	6	-	1	-	-	104	85
-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
141	123	91	100	140	133	62	88	46	63	24	23	16	11	-	3	-	-	-	-	610	710
2	-	-	1	4	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	13
1	2	3	2	2	-	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	5
4	-	1	2	2	2	2	1	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	18	21
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1
2	3	1	5	-	2	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	93	92
1	4	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	11
2	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	11
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	4

Opgaver over kjøen og alder ved

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
				Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Syfilis, medfødt	25	12	13	10	12	2	-	-	-	-	-	-	1
—, erhvervet efter fødselen	11	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre infektionssygdomme	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
IV. Kroniske blod- og ernæringssygdomme.													
Gigt (arthritis urica)	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk rheumatisme. Arthrititis deformans	12	2	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	63	33	30	-	-	1	-	1	3	2	2	2	2
Leukæmi, pseudoleukæmi	11	6	5	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1
Pernicios anæmi	46	19	27	-	-	1	1	-	1	1	1	-	-
Morbus maculosus Werlhof, purpura hæmorrhagica	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmofili	4	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rakit	7	4	3	1	1	3	2	-	-	-	-	-	-
Andre sygdomme i denne gruppe	12	5	7	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Kroniske forgiftninger ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sygdomme i nervesystemet.													
Apoplexi og hjerneemboli	592	235	357	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Meningit (suppurativ)	92	52	40	12	10	11	10	3	5	7	3	4	3
Paralysis generalis	14	11	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sindssygdomme	39	24	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsi	17	8	9	-	-	-	-	-	1	1	2	1	1
Andre hjernesygdomme ..	45	27	18	2	-	1	-	2	-	3	-	-	1
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre rygmarvssygdomme ..	19	8	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kramper hos småbarn ..	154	90	64	75	50	14	13	1	1	-	-	-	-
Andre sygdomme i nervesystemet	4	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Sygdomme i kredsløpsorganerne.													
Endo-, perikardit	25	11	14	-	-	-	1	2	-	2	1	3	1
Klappefeil	429	178	251	-	1	3	2	2	1	9	3	9	13
Hjertemuskelssygdomme ..	152	63	89	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Arteriosklerose	324	183	141	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	10	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	209	120	89	6	2	1	4	2	-	2	1	4	1
Andre hjerte- og karsygdomme ..	32	7	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII. Sygdomme i åndedrætsorganerne.													
Bronkit, akut	148	70	78	40	22	11	17	2	4	-	-	1	-
—, kronisk, bronkiektasi	167	84	83	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-

kjendte dødsårsaker i byerne.

Fordeling paa alder (par åge).																		Alder er opgit for			
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	13
-	-	-	-	1	1	2	2	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
3	1	2	-	1	-	2	2	6	1	4	8	-	4	-	-	-	-	-	-	2	10
-	-	1	-	1	2	-	-	6	1	6	8	4	6	-	1	-	-	-	33	30	
-	-	-	-	1	2	3	4	8	7	4	5	-	6	1	-	-	-	-	6	5	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	27	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	
-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	2	3	-	1	-	-	-	-	-	5	7	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
-	-	-	-	3	3	14	12	34	59	57	81	92	131	34	60	1	9	-	-	235	357
4	1	2	2	5	1	7	3	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	52	40	
-	-	-	-	2	-	3	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	3	
2	-	-	-	9	3	3	2	5	5	3	4	1	-	1	1	-	-	-	24	15	
1	-	-	1	1	1	1	1	-	2	2	2	-	1	-	-	-	-	-	8	9	
1	1	2	1	2	2	2	3	8	3	1	3	3	3	-	1	-	-	-	27	18	
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	4	1	
-	1	-	1	1	2	3	1	1	1	3	5	-	-	-	-	-	-	-	8	11	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	90	64	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	1	2	1	-	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	11	14	
5	9	3	10	7	29	19	29	34	32	47	52	29	47	10	23	1	-	-	178	251	
-	-	2	-	1	3	2	8	10	11	29	20	15	34	3	12	-	1	-	63	89	
-	-	-	-	-	-	1	-	9	1	28	11	77	74	67	47	1	8	-	183	141	
-	-	-	-	1	-	3	1	1	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	7	3	
3	3	1	1	12	2	12	9	13	8	33	14	28	32	3	11	-	1	-	120	89	
-	1	-	1	-	4	-	5	1	1	3	2	2	8	-	2	1	1	-	7	25	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	2	3	-	1	2	4	3	4	4	10	3	11	1	1	-	70	78	
2	-	1	-	-	1	5	2	7	5	24	18	27	29	15	23	1	3	-	84	83	

kjendte dødsårsaker i byerne.

Fordeling paa alder (par åge).																		Alder er opgit for			
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.				Over 100 aar.	
Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.	Mandki.	Kvindeki.
-	-	-	-	-	-	2	3	-	7	1	3	2	-	1	-	-	-	-	13	7	
4	-	2	3	7	4	1	2	2	4	10	14	9	16	6	10	2	-	-	119	140	
-	1	-	-	3	-	1	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	4	
-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	4	4	
1	-	-	1	2	-	2	1	2	2	6	2	1	-	-	-	-	-	-	14	7	
2	3	3	1	4	4	3	-	1	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	28	20	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1	-	1	1	1	4	3	6	2	3	3	2	2	-	1	-	-	-	25	19	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	2	2	1	1	3	7	1	2	3	4	1	3	-	-	-	19	21	
1	2	3	1	3	2	3	5	7	4	1	6	4	3	2	1	-	-	-	26	24	
2	4	1	1	3	3	1	-	5	1	2	2	-	1	-	1	-	-	-	25	18	
2	3	-	4	4	5	1	8	4	7	4	6	4	1	-	1	-	-	-	27	43	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	4	2	-	5	1	6	-	-	-	6	19	
-	3	2	1	1	1	1	3	7	4	9	6	15	6	3	6	-	2	-	44	33	
-	-	-	-	-	1	-	-	1	4	2	1	-	2	-	1	-	1	-	3	10	
-	-	-	-	-	1	-	1	3	1	2	1	-	1	-	1	-	-	-	5	6	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	3	1	2	5	8	6	5	3	1	1	2	1	-	-	23	23	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	2	-	1	2	-	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	18	13	
4	5	9	3	11	6	28	10	21	20	34	30	16	20	7	8	-	-	-	136	109	
-	-	1	-	-	-	2	3	1	4	7	2	18	3	7	1	1	-	-	40	13	
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	3	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	7	2	4	-	-	-	-	16	4	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	2	1	2	-	3	-	-	-	-	8	5	
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-	6	1	
-	1	-	-	2	7	21	14	38	34	62	58	39	53	9	19	-	-	-	171	186	
-	-	1	-	1	2	7	7	19	19	42	26	26	23	11	9	-	1	-	107	87	
-	-	-	-	-	2	-	10	-	10	-	15	-	9	-	7	-	-	-	-	53	
-	-	-	-	7	-	21	-	17	-	-	10	-	10	-	1	-	-	-	-	66	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	3	8	17	18	19	13	13	13	5	-	-	1	-	58	53	
1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	3	3	-	-	-	-	-	6	7	
1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	7	

Opgaver over køn og alder ved

Tabel XXXV (forts.). Dødsaaarsaker. (Causes de décès)	Sum.	Fordeling paa køn (par sexe).		0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15—20 aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Sarkom i andre organer eller med uopgit sæte..	30	16	14	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1
Andre svulster	69	27	42	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
XI. Sygdomme i hud, bindevæv, ben og led, som ikke kan henføres under nogen av de foregaaende grupper.													
Hudsygdomme	7	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn (ikke senil)....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ben- og ledsygdomme....	9	6	3	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-
XII. Svangerskaps- og barselsygdomme.													
Barselkrampe	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Blødning	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmorbristning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barselsygdomme	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sygdomme.													
Myxødem	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Addisons —	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diverse andre sygdomme	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dsf. m. kjendt sygd.aarsak	12309	6025	6284	673	490	395	367	174	170	147	196	288	350
XIV. Unaturlig død.													
Selv mord	28	21	7	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Drap og mord	12	6	6	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Ulykkestilfælde:													
Akut alkoholforgiftn...	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre akute forgiftn. ger	10	8	2	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Drukning	87	78	9	1	-	11	2	15	-	6	1	9	1
Forfrysning	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Forbrænding	21	13	8	2	-	7	6	-	1	-	-	-	-
Elektrisk strøm og lyn- nedslag	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Vaadeskud	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Andre ulykkestilfælde	110	86	24	2	2	4	7	4	3	4	-	6	-
Dsf. ved unaturlig aarsak	282	214	58	7	4	24	16	19	4	12	2	21	3
Dsf. m. ukjendt dødsaaarsak	125	71	54	26	13	3	1	-	3	1	1	1	3
Ialt av læger opgivne dsf.	12716	6320	6396	706	508	422	385	193	178	160	199	310	355

kjendte dødsårsaker i byerne.

Fordeling paa alder (par åge).																				Alder er opgit for	
20—25 aar.		25—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
1	-	-	-	1	-	4	3	1	6	3	2	3	-	-	-	1	-	-	-	16	14
3	1	1	-	5	6	3	10	7	6	5	5	1	9	-	4	-	-	-	-	27	42
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5	2
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	4	-	1	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
-	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
577	473	493	431	674	638	435	459	482	504	618	635	631	843	382	606	53	119	-	2	6022	6283
-	3	4	-	4	-	4	-	1	2	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	20	7
-	-	5	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6
-	-	1	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
2	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2
6	1	8	-	8	2	3	-	6	1	-	1	4	-	1	-	-	-	-	-	78	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	13	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
7	-	10	-	5	-	9	1	12	2	15	1	4	4	3	3	-	1	-	-	85	24
15	4	29	2	21	3	18	2	22	5	20	4	10	5	4	3	-	1	-	-	222	58
4	1	3	2	4	5	6	3	10	6	3	6	6	4	1	2	-	-	-	-	68	50
596	478	525	434	699	646	459	463	514	515	641	643	647	851	387	611	53	120	-	2	6312	6391

a. Tyfoidfeber (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
X.	Kristiansand stadsfys.	4	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-
	Oddernes	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Mandal stadsdistrikt	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Halse	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bjelland	9	-	-	-	-	-	8	1	-	-	-	-	-
	Audnedal	7	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	6	-	-	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-
XI.	Sogndal:													
	Sogndal by	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Eigersund	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-
	Time	13	-	1	8	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	Sandnes:													
	Sandnes by	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	30	-	2	-	1	13	1	1	3	3	1	-	5
	Hetland	5	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	1	-
	Nedstrand	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Skudenes:													
	Skudenes by	29	-	3	-	-	12	4	1	2	6	1	-	-
	Bygder	14	-	-	-	2	-	-	-	-	6	-	6	-
	Kopervik:													
	Bygder	24	5	1	-	-	-	2	2	-	5	8	1	-
	Haugesund:													
	Haugesund by	19	-	1	-	-	4	6	-	1	4	2	-	1
	Bygder	84	-	-	-	-	1	-	1	2	37	18	18	7
XII.	Stord	12	1	1	2	-	-	1	-	7	-	-	-	-
	Tysnes	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ullensvang	5	-	-	-	-	-	2	-	-	1	2	-	-
	Voss	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Fana	15	-	-	-	2	-	1	1	-	1	-	-	4
	Askøy	33	1	1	2	5	6	19	3	1	1	-	-	-
	Sund-Austevoll	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haus	7	-	-	2	-	-	3	-	2	-	-	-	-
	Lindaas	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Manger	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	268	1	12	7	3	64	43	15	18	8	5	61	31
XIV.	Gaular	4	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
	Askvoll	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Innvik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV.	Vannylven	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-
	Ulstein	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hjørundfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ørskog	8	-	-	-	3	4	1	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør	20	1	2	1	-	1	2	1	1	-	-	-	11
	Aalesund stadsfysikat.	85	26	44	5	2	2	1	-	-	-	-	3	2
	Bud	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Vestnes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kristiansund stadsfys.	23	1	-	-	1	-	-	-	-	1	15	4	1
	Aure	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

b. Epidemisk cerebrosppinalmeningit (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
V.	Tønsberg lægedistrikt:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
VIII.	Skien lægedistrikt:													
	Brevik by	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Arendal stadsl.distrikt	3	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Vestre Nedenes:													
	Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Oddernes	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XI.	Time	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hetland	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sand	19	-	-	-	1	16	1	-	-	-	1	-	-
	Skudenes:													
	Skudenes by	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Tysnes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Kvinnherad	5	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	2
	Voss	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Askøy	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
XIV.	Nordfjordeid	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XV.	Østre Søndmør	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vestnes	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Halsa	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVI.	Røros	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Støren	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Værdal	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
XVIII.	Saltdal	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Bygder	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tranøy	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Skjervøy	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

c. Akut poliomyelit (*poliomyelitis anterior acuta*).

I.	Kristiania	6	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	1
II.	Aker	4	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Ullensaker	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Høland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

c. Akut poliomyelitt (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
III.	Eidsberg	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Fredrikstad stadsfysik.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
V.	Tønsberg stadsl.distr.	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Tønsberg lægedistr.:													
	Bygder	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hof:													
	Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik lægedistrikt:													
	Bygder	3	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-
VI.	Løten	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tolga	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
VII.	Brandbu	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Toten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VIII.	Skien lægedistrikt:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bamle	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Skaatøy	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX.	Østre Nedenes:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Arendal stadsl.distrikt.	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Birkenes	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygland	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XI.	Høgsfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XII.	Ullensvang	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV.	Eid	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Halsa	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem stadsfysik.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
XVII.	Inderøy	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVIII.	Rødøy	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Folda	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Vaagan og Gimsey ..	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIX.	Tranøy	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber (*scarlatina*).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
I.	Kristiania	489	53	38	37	27	33	27	16	25	79	72	48	34
II.	Aker	291	27	15	19	23	14	16	31	30	42	32	22	20
	Nittedal	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	1
	Ullensaker	129	13	10	23	13	7	15	14	13	16	1	1	3
	Høland	27	9	1	2	1	2	-	7	3	1	-	1	-
	Follo:													
	Drøbak by	6	2	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-
	Bygder	66	13	1	5	-	4	12	5	5	3	8	3	7
III.	Eidsberg	63	1	-	5	6	1	-	6	10	16	10	-	8
	Moss stadslægedistrikt	17	-	-	-	-	2	3	-	1	1	3	2	5
	Høbel	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Spydeberg	7	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	4
	Rygge	28	1	-	-	1	12	-	1	3	5	4	-	1
	Raade	64	5	6	3	13	5	1	10	9	5	4	-	3
	Fredrikstad stadsfysik.	87	5	3	5	8	4	13	10	15	5	13	6	-
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	36	2	6	-	-	3	-	2	2	-	10	7	4
	Bygder	94	12	5	8	3	10	2	9	20	10	6	2	2
	Fr.halds stadsl.distr. ...	37	1	-	4	1	2	2	3	4	9	3	5	3
	Hvaler	16	1	4	-	-	2	3	1	-	3	2	-	-
	Idd	20	-	-	1	3	5	-	4	1	5	1	-	-
	Aremark	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Rødnes og Øymark ..	10	-	-	6	-	1	-	1	2	-	-	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	42	9	-	-	1	1	3	2	5	8	9	2	2
	Drammen lægedistrikt	69	13	1	12	-	3	1	4	5	14	9	1	6
	Norderhov:													
	Hønefoss by	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	12	4	-	-	-	1	5	-	-	1	1	-	-
	Modum	41	14	7	1	1	1	2	8	5	2	-	-	-
	Gol	28	-	-	-	14	7	7	-	-	-	-	-	-
	Aal	7	2	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-
	Kongsberg stadsl.distr.	20	-	-	-	-	-	-	-	4	4	10	2	-
	Sandsvær	33	3	6	3	-	2	1	-	6	2	9	1	-
	Nore og Opdal	36	6	4	14	8	1	2	-	-	1	-	-	-
V.	Tønsberg stadsl.distr..	55	3	2	5	3	4	5	2	2	4	10	9	6
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Bygder	15	1	2	-	1	-	-	1	-	2	4	1	3
	Horten stadslægedistr.	13	1	-	-	-	1	-	-	2	-	6	3	-
	Hof:													
	Svelvik by	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Holmestrand by	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
	Bygder	56	-	-	3	2	9	7	1	3	5	13	7	6
	Skoger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Larvik stadslægedistr.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	24	10	8	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	13	-	6	4	1	-	-	-	-	-	-	1	1
VI.	Eidskog	24	18	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Vinger:													
	Bygder	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Brandval	11	2	2	3	2	-	1	-	-	1	-	-	-
	Grue	8	6	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Hamar stadslægedistr.	17	1	-	2	1	2	-	-	4	1	2	4	-
	Vang	31	1	1	-	-	-	5	5	2	8	3	3	3
	Løten	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Stange	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	5
	Hof	5	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
	Aasnes	13	8	2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
	Vaaler	5	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
	Elverum	24	-	-	-	2	-	-	-	6	1	6	5	4
	Trysil	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Aamot	12	4	-	-	3	-	2	-	-	-	1	1	1
	Stor-Elvedal	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alvdal	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4
	Tynset	6	-	-	-	-	2	3	-	-	1	-	-	-
	Tolga	6	-	-	-	2	3	1	-	-	-	-	-	-
VII.	Jevnaker	5	-	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Lunner	10	6	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brandbu	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Land	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Nordre —	14	6	1	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Aurdal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Søndre Valdres	9	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-
	Nordre —	13	-	-	-	1	-	2	7	1	2	-	-	-
	Østre Slidre	69	8	3	3	-	16	9	3	7	6	6	4	4
	Toten:													
	Gjøvik by	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Bygder	25	-	1	-	-	2	3	-	1	-	9	7	2
	Lillehammer stadsl.d.	16	-	-	-	-	-	-	-	-	5	7	1	3
	Faaberg	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2
	Ringebu	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sel og Heidal	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	2
VIII.	Skien stadsfysikat....	11	-	-	-	-	-	-	-	1	4	4	2	-
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø stadsl.district	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Skaatøy	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Holla	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Notodden stadsl.distr.	12	-	-	-	-	-	-	-	2	5	5	-	-
	Hjartdal	17	-	-	-	-	-	1	12	3	1	-	-	-
	Heddal	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
IX.	Risør stadsl.district...	11	-	-	-	-	-	-	4	2	-	2	-	3
	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand by	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	93	5	6	13	9	9	1	2	2	6	11	13	16
	Arendal stadsl.district	10	1	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	5
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	29	3	2	4	1	-	2	4	1	3	2	3	4
	Birkenes	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-
	Aamli	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
X.	Kristiansand stadsfys.	7	2	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1
	Oddernes	5	2	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-
	Vennesla	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1
	Søgne	10	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	4	-
	Mandal stadsdistrikt.	17	1	1	1	2	-	1	1	-	-	1	2	7
	Halse	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Farsund:													
	Farsund by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XI.	Egersund stadsdistr..	5	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes by	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	22	-	-	3	2	1	1	1	1	5	1	4	3
	Hetland	8	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hjelmeland	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Sand	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kopervik:													
	Bygder	3	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:													
	Haugesund by	6	2	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XII.	Skaanevik	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Stord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kvinnherred	4	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-
	Ullensvang	5	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Ytre Hardanger	3	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
	Voss	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5
	Fana	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	7
	Fusa	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
	Askey	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
	Haus	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Bruvik	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lindaas	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XIV.	Leikanger	4	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	4	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
	Ytre Nordfjord	8	1	-	4	-	1	2	-	-	-	-	-	-
	Nordfjordeid	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Østre Søndmør	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6
	Aalesund stadsfysikat.	4	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-
	Molde:													
	Molde by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bud	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vestnes	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Neset	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-
	Kvernes og Gjemnes ..	5	-	-	-	-	-	2	-	-	3	-	-	-
	Kristiansund stadsfys.	7	-	-	-	2	1	-	-	2	1	1	-	-
	Tingvoll	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Halsaa	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Edøy	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-

d. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	68	11	9	4	9	2	1	1	7	2	6	6	10
	Strinda	16	-	-	3	1	-	-	-	-	-	8	-	4
	Leinstrand	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Børsa	7	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	2
	Røros	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Singsaas	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Støren	17	1	-	2	2	1	1	-	-	5	-	-	5
	Melhus	6	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	2
	Opdal	18	2	3	2	4	-	-	2	-	3	-	-	2
	Orkedal	21	4	1	3	4	-	-	-	-	-	-	6	3
	Bjugn	12	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Ørland	38	5	1	7	6	3	2	5	1	2	3	2	1
	Indre Fosen	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bjørnør	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aaffjord	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-
XVII.	Stjørdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Frosta	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6
	Skogn	14	1	5	3	-	-	-	-	1	2	2	-	-
	Levanger:													
	Levanger by	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Værdal	20	3	5	1	1	-	-	-	7	1	-	-	2
	Inderøy	7	-	-	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-
	Verran	7	-	-	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-
	Stenkjær:													
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Grong	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Namsos:													
	Namsos by	21	1	2	-	-	-	4	-	1	5	5	2	1
	Bygder	11	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	8	2
Flatanger	16	1	2	1	1	-	-	-	1	-	-	4	6	
Fosnes	16	1	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	4	
XVIII.	Alstahaug	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Herøy	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lurøy	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Meløy	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4
	Gildeskaal	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø stadslægedistrikt	19	-	-	1	-	1	-	6	-	3	8	-	-
	Bodin	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Skjerstad	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sørfold	25	-	-	-	-	-	-	1	-	1	10	6	7
	Nordfold	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Tysfjord	5	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
	Narvik stadsl.distrikt	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dverberg	15	-	-	11	3	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Bjarkøy	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø stadsl.distrikt	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
	Lyngen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XX.	Hammerfest:													
	Hammerfest by	4	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-

e. Meslinger (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
X.	Kristiansand stadsfys.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Oddernes	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Halse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Farsund:													
	Bygder	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Stavanger stadsfysikat	4	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1
	Haugesund:													
	Haugesund by	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	10	-	3	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Kvinnherred	8	-	-	-	-	-	2	1	-	2	-	-	3
	Ulvik	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fana	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	248	-	2	1	9	44	32	8	12	12	20	34	74
XIV.	Bremanger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Kinn:													
	Florø by	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XV.	Vestnes	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Sunddal	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	6	-	-	-	-	-	1	-	-	5	-	-	-
	Røros	4	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Singsaas	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ørland	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Namsos:													
	Namsos by	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Alstahaug	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Nesna	5	1	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-
XIX.	Tromsø stadsl.distrikt.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XX.	Hammerfest:													
	Hammerfest by	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-
	Bygder	6	-	-	-	-	3	1	-	-	2	-	-	-
	Kjelvik	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Varde:													
	Varde by	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-

f. Difteri og strupehoste (*diphtheria, croup*).

I.	Kristiania	1209	33	45	41	39	46	33	39	74	178	219	232	230
II.	Aker	480	37	37	17	42	6	9	23	34	49	59	92	75
	Nittedal	11	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	-	3
	Ullensaker	69	3	-	1	2	1	19	6	2	6	16	1	12
	Høland	14	-	1	3	2	5	1	1	-	-	1	-	-

f. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
III.	Follo:													
	Drøbak by	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	3	1
	Son og Hølen	13	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Bygder	42	4	-	1	4	2	1	1	2	6	12	7	2
	Eidsberg	51	2	1	1	1	2	7	8	4	1	6	6	12
	Moss stadslægedistrikt	63	9	4	2	-	4	4	4	8	6	16	5	1
	Hobøl	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Vaaler	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
	Rygge	104	6	2	15	2	2	3	3	16	10	26	11	8
	Raade	89	1	2	2	4	-	2	3	2	23	27	12	11
	Fredrikstad stadsfysik.	249	9	7	4	5	5	13	5	19	64	61	28	29
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	72	4	1	9	-	-	1	-	-	-	8	20	29
	Bygder	427	12	16	20	17	10	24	12	37	140	78	31	30
	Fredrikshald stadl.dist.	19	1	1	-	2	-	-	-	-	1	4	8	2
	Hvaler	17	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	7	2
	Idd	25	-	1	1	-	-	1	-	1	1	-	12	8
	Rødenes og Øymark ..	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	307	10	11	6	8	3	5	16	25	86	59	44	34
	Drammen lægedistrikt	388	18	7	7	21	7	9	-	11	76	89	73	70
	Norderhov:													
	Hønefoss by	53	-	-	-	-	-	-	-	3	9	30	9	2
	Bygder	61	2	1	-	-	-	5	2	5	13	14	14	5
	Aadal	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Modum	53	13	7	3	-	2	13	1	5	9	-	-	-
	Aal	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Kongsberg stadsl.distr.	57	16	4	4	1	-	1	1	1	22	7	-	-
	Sandsvær	4	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
V.	Rollag	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tønsberg stadsl.distr.	331	1	-	4	4	2	2	3	13	69	103	57	73
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Bygder	37	1	6	4	-	3	-	3	6	4	2	4	4
	Horten stadsl.distrikt:	226	24	11	11	10	3	4	13	15	17	46	40	32
	Hof:													
	Holmestrand by	32	4	1	1	7	2	2	3	3	4	-	-	5
	Bygder	27	3	-	1	3	-	5	-	5	4	-	6	-
	Skoger	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	8	15
	Larvik stadsl.distrikt:	65	-	-	-	-	1	3	2	4	9	10	13	23
VI.	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	30	1	-	-	1	1	1	-	3	5	2	6	10
	Bygder	26	6	2	-	-	-	1	-	7	3	1	5	1
	Søndre Odalen	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Nordre Odalen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Eidskog	11	1	-	4	-	-	-	-	1	-	3	2	-
	Vinger:													
	Bygder	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Brandval	5	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Grue	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VII.	Hamar stadslægedistr.	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ringsaker	30	-	-	-	-	2	-	4	4	8	6	3	3
	Nes	7	-	-	-	-	-	1	-	-	2	4	-	-
	Vang	11	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	2	2

f. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
VII.	Romedal	23	1	-	-	4	1	-	-	7	-	-	4	6
	Stange	12	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	2	5
	Vaaler	10	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	6	-
	Elverum	8	-	-	1	-	2	2	-	1	2	-	-	-
	Trysil	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Aamot	4	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-
	Tønset	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-
	Jevnaker	3	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Lunner	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Gran	3	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
VIII.	Søndre Land	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Nordre Land	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Søndre Aurdal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Søndre Valdres	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-
	Toten:													
	Gjøvik by	98	11	9	2	6	2	-	1	7	9	21	17	13
	Bygder	262	7	2	5	8	10	4	13	18	26	40	85	44
	Lillehammer stadsl.d. .	18	-	-	-	-	-	-	5	-	1	7	2	3
	Faaberg	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-
	Gausdal	8	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-
IX.	Lesja	9	-	3	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Skien stadsfysikat	193	-	-	5	7	5	1	-	8	-	37	67	63
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Stathelle by	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Bygder	61	-	8	-	1	2	3	1	1	2	7	13	23
	Langesund stadsl.distr.	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	3
	Bamble	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
	Kragerø stadsl.distrikt	12	1	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	5
	Skaatøy	26	1	2	2	4	5	4	3	1	-	-	4	-
X.	Drangedal	15	-	-	1	-	-	-	-	2	8	-	-	4
	Holla	5	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	1	-
	Notodden stadsl.distr.	39	4	-	-	1	1	8	-	-	4	10	5	6
	Hjartdal	11	-	-	-	-	-	-	3	-	-	4	1	3
	Heddal	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	5
	Kviteseid	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Risør stadslægedistrikt	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand by	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	9
	Bygder	59	8	2	3	2	4	8	-	6	5	13	5	3
X.	Arendal stadsl.distrikt	72	2	2	4	7	10	4	-	2	19	14	6	2
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Bygder	44	8	4	-	1	1	-	-	2	9	7	3	9
	Birkenes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Evje	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Bygland	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Kristiansand stadsfys.	254	22	8	18	2	11	1	4	25	27	59	52	25
	Oddernes	56	1	-	-	1	-	1	4	9	1	17	7	15
	Vennesla	22	-	1	-	-	3	-	-	-	-	4	10	4
	Søgne	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
X.	Mandal stadsl.distrikt	7	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	2	1

f. Differi og strupehoste (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XI.	Halse	4	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
	Audnedal	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1
	Hægebostad	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lista	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lund	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund stadsdistr.	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
	Time	25	4	4	7	1	2	4	-	-	-	2	-	1
	Sandnes:													
	Sandnes by	5	-	-	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-
	Bygder	6	-	-	-	2	-	1	-	-	3	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	119	4	4	13	3	7	5	2	2	8	25	24	22
	Hetland	14	2	-	-	-	1	1	4	-	1	5	-	-
	Hjelmeland	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Skudenes:													
	Skudenes by	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kopervik:													
	Bygder	5	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XII.	Haugesund:													
	Haugesund by	79	9	9	9	2	5	2	4	1	5	6	12	15
	Bygder	17	4	-	-	3	3	-	2	1	1	1	2	-
	Sveio	42	4	1	-	-	7	8	7	8	-	-	5	2
	Skaanevik	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
	Ølen	4	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
	Stord	7	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
	Finnaas	8	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	5	-
	Tysnes	4	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
	Kvinnherred	4	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-
	Ullensvang	40	-	-	-	-	-	2	3	6	14	7	5	3
	Ytre Hardanger	4	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-
	Voss	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Fana	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fusa	5	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
	Askøy	30	4	3	5	5	-	-	1	3	9	-	-	-
	Sund-Austevoll	5	-	-	2	-	-	-	1	-	2	-	-	-
	Haus	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hosanger	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Lindaas	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Manger	4	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-
	Bergen	235	24	12	20	8	4	11	6	9	21	19	35	66
XIV.	Hafslo	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	3	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
	Leikanger	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kyrkjebø	20	-	-	-	5	4	11	-	-	-	-	-	-
	Gulen	12	1	-	3	-	-	-	-	8	-	-	-	-
	Bremanger	6	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Kinn:													
	Bygder	8	4	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-
	Naustdal	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	12	8	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1
	Davik	6	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indvik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

f. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XV.	Sande	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Østre Søndmør	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Ørskog	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aalesund stadsfysikat.	10	3	1	3	-	-	2	-	-	-	-	1	-
	Haram	13	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	10
	Grytten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Eid	12	2	-	-	-	-	-	7	1	-	-	2	-
	Kvernes og Gjemnes	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Kristiansund stadsfys.	24	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	20
	Tingvold	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Surendal	21	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	14
	Rindal	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	668	14	34	27	22	24	23	24	53	42	83	171	151
	Strinda	114	9	3	4	1	-	-	2	6	19	14	22	34
	Selbu	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Røros	8	-	2	-	1	3	1	-	-	1	-	-	-
	Støren	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Melhus	8	-	5	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
	Leinstrand	7	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	2
	Børsa	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hittra	5	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	1
	Frøya	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Bjugn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Indre Fosen	7	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4
	Aafjord	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
XVII.	Stjørdalen	107	3	7	14	8	8	3	16	14	15	7	9	3
	Frosta	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skogn	60	4	6	7	8	7	3	5	4	3	3	6	4
	Levanger:													
	Levanger by	19	-	-	2	-	-	-	-	11	2	1	2	1
	Bygder	13	-	1	1	-	-	-	1	6	1	1	1	1
	Værdal	57	11	5	7	3	1	-	3	4	23	-	-	-
	Inderøy og Verran ...	184	7	13	15	8	4	6	25	53	29	6	9	9
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	122	-	7	10	2	7	7	65	-	10	9	2	3
	Bygder	348	9	18	26	15	15	12	58	85	47	31	22	10
	Grong	115	8	8	10	12	4	7	3	35	3	21	4	-
	Lierne	5	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:													
	Namsos by	66	4	3	4	2	6	2	13	12	9	2	1	8
	Bygder	25	7	2	3	-	1	-	10	-	-	-	-	2
	Klingen	45	-	-	-	5	4	6	5	9	9	2	3	2
	Overhallen	49	5	-	6	-	2	3	-	2	-	-	14	17
	Flatanger	31	-	2	-	-	1	-	-	8	9	3	4	4
	Fosnes													
	Kolvereid	11	-	1	1	2	1	1	2	2	1	-	-	-
	Vikten	52	2	8	5	2	4	10	6	9	2	3	-	1
	Leka	11	1	-	1	2	1	2	1	1	1	-	-	1
XVIII.	Vik	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
	Velfjord	27	-	1	-	-	-	-	1	-	2	4	6	13
	Brønnøy													
	Vega	8	-	-	-	-	-	-	3	-	-	5	-	-
	Alstahaug	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

f. Difteri og strupehøste (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Vefsen	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Mosjøen stadsl.distrikt	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nesna	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lurøy	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Meløy	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Bodø stadslægedistrikt	28	-	-	2	-	-	-	-	2	1	3	6	14
	Bodin	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Skjerstad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sørfold	9	-	-	-	-	-	-	1	3	3	-	-	2
	Nordfold													
	Steigen	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysfjord	66	-	-	-	-	-	5	-	18	1	3	1	38
	Narvik stadsl.distrikt	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Buksnes	29	4	2	2	3	9	1	-	-	3	3	1	1
	Borge	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Vaagan	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	4	1
	Gimsøy													
	Hadsel	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	5
	Sortland	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	19
	Dverberg	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by	36	1	-	1	3	1	1	3	5	-	3	9	9
	Bygder	12	1	-	4	3	-	-	-	-	-	1	3	-
	Kvæfjord	59	-	-	1	-	13	1	12	-	5	13	6	8
	Salangen	21	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	14	4
	Tranøy	9	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Lenvik	18	1	-	-	-	-	2	1	5	-	1	7	1
	Maalselven	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø stadslægedistr.	49	7	8	3	5	2	2	2	3	1	-	5	11
	Lyngen	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
	Karlsøy	14	-	-	-	-	-	-	3	2	-	2	3	4
	Skjervøy	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	2
XX.	Talvik	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Tana	7	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø:													
	Vardø by	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Sydvaranger	20	-	-	-	-	-	1	1	7	1	4	6	-

g. Kikhoste (*tussis convulsiva*).

I.	Kristiania	780	136	122	111	89	84	61	38	27	32	31	25	24
II.	Aker	370	26	48	45	85	29	41	45	15	21	11	-	4
	Ullensaker	537	48	100	159	131	36	25	12	6	3	4	7	6
	Høland	81	-	-	-	-	-	-	1	11	29	24	13	3
	Follo:													
	Drøbak by	44	-	-	-	1	16	12	8	6	-	1	-	-
	Son og Hølen	28	-	1	8	6	-	3	4	6	-	-	-	-
	Bygder	301	25	28	22	46	71	24	14	10	8	26	19	8

3. Kikhoste (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
VII.	Rendalen	98	35	17	31	9	-	-	1	4	-	-	1	-
	Aamot	23	-	-	1	1	4	6	4	4	-	1	-	2
	Tønset	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Kvikne	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lunner	11	-	-	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-
	Gran	25	-	-	-	2	6	9	3	4	1	-	-	-
	Brandbu	7	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Land	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Land	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Valdres	52	-	-	2	12	18	7	8	-	1	-	4	-
	Nordre Valdres	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Østre Slidre	12	-	-	-	-	2	2	3	4	1	-	-	-
VIII.	Toten:													
	Gjøvik by	118	-	8	-	9	18	34	26	18	5	-	-	-
	Bygder	119	18	10	-	3	15	11	20	7	11	8	10	6
	Lillehammer stadsd.s.d.	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Gausdal	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Lesje	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Skien stadsfysikat.	250	8	18	-	23	87	52	37	1	8	12	-	4
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by	135	7	-	1	2	-	-	-	8	10	4	40	63
	Brevik by	54	-	1	-	3	10	24	13	3	-	-	-	-
	Stathelle by	32	14	11	-	-	-	4	-	3	-	-	-	-
IX.	Bygder	69	10	8	2	2	3	4	14	4	7	5	5	5
	Langesund stadsl.distr.	36	21	4	3	-	-	-	4	1	1	2	-	-
	Bamble	154	1	44	10	9	30	27	11	17	1	2	2	-
	Hollen	43	-	-	3	3	14	5	4	7	2	1	1	3
	Notodden stadsl.distr.	20	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	-	8
	Hjartdal	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Heddal	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Kviteseid	9	-	-	-	-	-	1	6	1	-	1	-	-
	Laardal	38	-	-	-	-	-	-	4	5	12	4	6	7
	Fyresdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Risør stadslægedistrikt	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Nedenes:													
X.	Bygder	63	13	1	-	9	13	24	-	-	3	-	-	-
	Arendal stadsl.distrikt	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	1
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by	16	6	4	-	-	-	-	1	1	2	2	-	-
	Lillesand by	48	7	5	-	8	-	18	5	5	-	-	-	-
	Bygder	43	-	2	4	3	2	9	6	4	5	3	1	4
	Kristiansand stadsfys.	26	-	-	-	-	-	8	7	4	3	-	4	-
	Oddernes	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Vennesla	14	-	-	-	-	7	2	3	1	-	-	-	1
	Bjelland	7	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
	Audnedal	9	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Lyngdal	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	1
X.	Hægebostad	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	8	8
	Kvinesdal	50	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	15	26
	Flekkefjord:													
	Bygder	7	-	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-	-

g. **Kikhoste** (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XI.	Sogndal:													
	Sogndal by	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Time	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes by	49	-	2	5	2	7	16	1	4	5	4	3	-
	Bygder	104	-	2	-	4	11	11	3	8	27	23	13	2
	Stavanger stadsfysikat	106	10	4	7	9	8	8	12	16	13	5	8	6
	Høgstjørd	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Hjelmeland	11	4	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skudenes:													
	Skudenes by	26	-	-	-	-	-	-	-	9	3	3	6	5
	Kopervik:													
	Kopervik by	17	13	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder	46	24	11	-	-	3	2	4	2	-	-	-	-
	Haugesund:													
Haugesund by		211	1	1	3	7	32	49	52	29	15	14	5	3
Bygder	22	5	2	-	1	5	3	3	3	-	-	-	-	-
XII.	Sveio	17	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	4	8
	Skaanevik	140	-	-	-	-	-	40	57	-	12	28	3	-
	Ølen	3	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
	Stord	47	5	-	-	1	-	4	13	-	11	9	3	1
	Finnaas	25	3	3	1	1	1	2	2	4	2	3	1	2
	Tynes	8	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	2
	Kvinnherred	6	-	-	-	2	-	1	3	-	-	-	-	-
	Ullensvang	123	42	16	27	10	11	8	-	1	3	5	-	-
	Ytre Hardanger	52	2	4	21	8	3	5	7	2	-	-	-	-
	Voss	122	14	9	3	3	6	22	12	11	2	21	11	8
	Fana	13	-	1	3	-	3	2	-	2	1	-	-	1
	Fusa	14	-	-	-	-	-	-	4	-	6	1	-	3
	Sund-Austevoll	16	-	-	-	-	-	3	8	4	1	-	-	-
	Haus	28	-	-	-	-	3	8	5	1	8	-	1	2
	Bruvik	19	4	-	-	-	7	-	2	2	4	-	-	-
	Lindaas	41	-	-	-	3	-	-	6	-	2	15	15	-
	Manger	39	-	-	-	-	-	1	3	6	2	10	12	5
	XIII.	Bergen	1309	27	55	95	103	249	223	93	128	128	120	45
XIV.	Aurland	40	-	-	-	-	-	-	1	3	17	9	7	3
	Lærdal													
	Lyster	5	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
	Hafslo	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	66	1	14	8	13	9	19	2	-	-	-	-	-
	Leikanger	46	-	4	-	1	-	18	12	11	-	-	-	-
	Balestrand	8	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	2
	Vik	24	-	-	-	-	-	-	1	4	5	8	2	4
	Lavik	5	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
	Gulen	73	-	-	17	9	9	5	18	3	-	2	2	8
	Gaular	20	-	-	-	-	3	7	4	6	-	-	-	-
	Askvold	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	6	1
	Bremanger	10	6	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn:													
	Flørø by	19	-	-	-	-	1	1	-	17	-	-	-	-
	Bygder	16	-	-	-	-	-	1	-	-	8	-	3	4
	Ytre Nordfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Selje													
	Davik													
	Nordfjordeid													
Indvik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

h. Influenta.

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
I.	Kristiania	27597	80	91	65	22	33	246	15023	347	1064	6605	2973	1048
II.	Aker	10677	49	38	39	14	15	51	3821	458	599	2468	2287	838
	Nittedal	609	-	-	11	-	-	5	159	22	18	72	224	98
	Ullensaker	5223	11	3	3	7	2	4	990	94	102	1113	1920	974
	Høland	1175	7	15	4	7	5	34	214	31	16	284	409	149
	Follo:													
	Drøbak by	413	2	6	6	-	-	1	152	15	17	73	94	47
	Son og Hølen	336	-	1	-	-	-	1	92	12	5	125	98	2
	Bygder	2269	14	15	20	8	9	12	560	150	136	549	601	195
III.	Eidsberg	3263	19	6	9	2	2	4	655	178	100	638	1047	603
	Moss stadslægedistrikt	2857	-	-	-	-	-	-	903	164	62	1292	350	86
	Hobøl	205	-	-	-	-	-	-	78	7	4	12	51	53
	Spydeberg	550	3	2	1	2	-	-	159	22	4	60	130	167
	Vaaler	351	-	-	-	-	-	-	-	27	54	127	94	49
	Rygge	1485	-	-	-	-	-	-	527	133	45	606	113	61
	Raade	1916	-	-	-	1	1	-	161	70	21	780	734	148
	Fredrikstad stadsfys..	4124	8	4	2	1	4	2	801	303	53	1901	1024	21
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	1788	5	9	-	-	2	3	427	75	-	415	624	228
	Bygder	7231	6	6	8	4	3	2	829	364	208	2393	3010	398
	Fredrikshald stadsl.d.	2642	5	5	2	4	2	11	622	212	85	1382	262	50
	Hvaler	528	-	-	-	-	-	-	37	14	3	247	173	54
	Idd	411	-	-	-	-	-	-	11	5	26	262	95	12
	Aremark	411	-	-	1	2	-	-	5	10	16	130	156	91
	Rødenes og Øymark...	291	-	-	-	-	-	-	9	4	6	44	191	37
IV.	Drammen stadsfysikat	10654	47	40	25	20	3	19	2060	292	220	5350	1854	724
	Drammen lægedistrikt	5260	17	10	-	-	5	29	730	165	94	2128	1671	411
	Norderhov:													
	Hønefoss by	990	-	-	1	6	3	-	220	48	62	201	279	170
	Bygder	3290	2	2	2	10	1	10	362	63	114	782	1368	574
	Aadal	494	-	-	-	-	-	-	13	7	3	44	386	41
	Modum	2390	30	41	68	-	11	25	802	309	59	57	627	361
	Nes	371	1	10	8	3	-	2	32	7	1	-	294	13
	Gol	514	-	-	-	-	-	-	30	3	-	198	271	12
	Aal	1054	-	-	-	-	-	-	66	7	11	135	716	119
	Kongsberg stadsl.distr.	2392	10	11	7	7	9	8	672	141	20	1027	335	145
	Sandsvær	1225	13	8	4	4	3	3	83	174	24	579	301	29
	Rollag	674	6	10	2	8	-	-	15	19	11	179	247	177
	Nore og Opdal	600	3	3	5	5	4	4	139	11	2	37	366	21
V.	Tønsberg stadsl.distr..	2399	5	-	1	-	-	2	652	95	99	1259	236	50
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Aasgaardstrand by...	27	-	-	-	-	-	-	-	6	-	15	4	2
	Bygder	2577	4	13	11	10	8	1	457	63	86	1295	542	87
	Horten stadslægedistr.	1782	2	12	9	-	3	9	501	44	62	810	250	80
	Hof:													
	Svelvik by	326	2	2	-	-	-	-	23	12	37	146	83	21
	Holmestrand by	485	1	-	-	1	1	-	99	34	4	292	43	10
	Bygder	2087	2	3	-	3	2	1	238	42	13	1085	530	168
	Larvik stadsl.distrikt.	3465	52	61	49	10	35	70	518	243	215	1550	501	161
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	1960	25	21	15	10	9	9	259	24	120	997	422	49
	Bygder	3292	45	51	19	15	13	34	571	250	147	1174	755	218

h. Influenta (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VI.	Søndre Odalen	944	-	-	-	-	-	-	-	-	-	350	437	157
	Nordre Odalen	1030	3	1	2	-	-	-	54	16	9	480	344	121
	Eidskog	922	-	-	-	-	-	-	51	29	5	400	343	94
	Brandval	794	-	-	-	-	-	-	41	8	12	340	327	66
	Grue	765	-	1	-	-	-	-	36	15	6	224	427	56
	Hamar stadslægedistr.	2037	3	-	-	-	-	2	395	50	87	1347	116	37
	Ringsaker	2056	2	4	5	1	2	-	83	41	34	1081	617	186
	Nes	791	-	-	-	-	-	-	54	6	-	401	271	59
	Vang	1810	1	1	4	1	1	1	164	43	59	1310	179	46
	Løten	1735	8	5	1	-	-	38	68	76	121	544	495	379
	Romedal	881	-	-	-	-	-	-	27	13	6	399	365	71
	Stange	1799	-	1	-	1	2	-	68	48	17	1239	285	138
	Hof	580	1	2	3	1	1	1	17	10	2	65	339	138
	Aasnes	828	12	8	4	5	2	4	172	10	9	103	392	107
	Vaaler	1705	12	6	5	-	-	1	140	52	11	495	895	88
	Elverum	4148	4	2	1	-	-	-	264	91	94	1741	1345	606
	Trysil	1175	-	2	-	-	1	-	17	9	118	449	494	85
	Engerdal	302	-	-	-	-	-	-	2	-	53	75	147	25
	Rendal	283	-	-	-	-	-	-	4	-	4	173	95	7
	Aamot	609	-	-	-	-	-	-	93	11	-	197	257	51
	Stor-Elvedal	309	-	-	-	-	-	-	25	8	2	169	75	30
	Alvdal	1051	-	-	-	-	-	-	42	65	29	760	151	4
	Tønset	1375	-	-	-	6	3	-	175	108	55	779	228	21
	Tolga	293	-	-	-	3	2	23	18	3	9	87	116	32
	Kvikne	109	-	-	-	-	-	-	3	25	4	1	17	59
VII.	Jevnaker	930	10	14	29	27	10	26	167	33	22	284	255	53
	Lunner	543	2	3	4	2	1	1	65	12	9	38	339	67
	Gran	872	2	-	4	-	-	7	31	28	19	60	706	15
	Brandbu	1338	21	9	-	-	-	-	130	64	17	270	617	210
	Søndre Land	1134	1	2	2	-	2	4	35	35	15	63	604	371
	Nordre —	1196	12	9	7	1	1	-	76	36	2	85	555	412
	Søndre Aurdal	593	-	-	-	-	-	-	-	10	7	52	315	209
	Søndre Valdres	1240	1	-	-	-	3	1	88	21	100	110	755	161
	Nordre Valdres	417	-	-	-	-	-	-	24	10	1	40	230	112
	Østre Slidre	524	1	-	-	-	1	-	4	2	3	186	250	77
	Toten:													
	Gjøvik by	1921	14	11	10	2	-	1	369	49	8	781	640	36
	Bygder	5754	18	33	24	23	9	21	1203	198	107	806	2103	1209
	Lillehammer stadsld.	1769	-	-	-	-	-	4	139	61	110	1106	224	125
	Faaberg	1210	4	1	-	3	8	8	59	36	45	590	317	139
	Øier	899	-	-	-	-	-	-	12	-	12	261	537	77
	Gausdal	1347	-	-	-	-	-	-	48	-	2	528	683	86
	Ringeby	399	-	-	-	-	-	-	18	6	8	212	149	6
	Søndre Fron	264	-	-	-	-	-	-	3	1	-	187	72	1
	Nordre Fron	369	-	-	-	-	-	-	4	2	7	222	122	12
	Lom	755	-	2	-	-	-	-	27	15	25	394	202	90
	Lesja	763	-	-	-	-	-	-	48	15	11	552	134	5
	Sel og Heidal	704	-	-	-	-	-	-	26	24	-	565	72	17
VIII.	Skien stadsfysikat.	3285	40	26	20	17	12	11	813	95	448	1362	299	142
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by	1349	24	25	22	15	17	13	212	73	104	424	210	210
	Brevik by	495	-	-	-	-	-	-	107	29	30	190	96	43
	Stathelle by	149	-	-	-	-	-	-	8	6	23	88	17	7
	Bygder	3139	26	10	17	15	3	6	276	116	254	1216	728	472

h. Influenta (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Langesund stadsdistr.	814	7	8	11	5	6	-	87	17	82	380	121	90
	Bamble	552	2	3	1	2	1	2	25	21	29	72	95	299
	Kragerø stadsdistr.	1157	3	2	-	-	-	-	67	13	9	142	773	148
	Skaatøy	765	3	1	1	-	-	-	53	18	-	43	434	212
	Drangedal	183	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	93	80
	Holla	1542	2	5	5	2	1	1	128	80	34	309	517	458
	Notodden stadsdistr.	1494	16	-	3	7	2	-	790	8	5	297	224	142
	Hjartdal	294	-	-	-	1	-	-	13	17	4	125	115	19
	Heddal	306	-	-	-	4	-	-	25	9	20	63	113	72
	Kviteseid	520	1	3	6	2	-	-	2	3	88	284	127	4
	Nissedal	496	2	2	8	4	5	1	16	28	15	132	244	39
	Laardal	597	3	2	1	2	1	2	25	25	15	115	317	89
	Fyresdal	221	-	1	7	2	1	1	2	2	2	117	70	16
	Vinje	424	2	5	1	-	-	4	18	9	6	158	211	10
	Tinn	14	-	-	-	-	-	2	3	4	1	2	2	-
IX.	Risør stadslægedistrikt	854	5	-	2	-	-	-	103	21	15	119	484	105
	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand by	204	3	3	1	1	-	-	14	2	-	22	153	5
	Bygder	1440	14	16	6	4	4	3	52	30	23	311	838	139
	Arendal stadsdistr.	3624	45	33	-	26	13	14	82	90	63	2334	822	102
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by	526	4	5	3	-	1	-	31	13	11	85	328	45
	Lillesand by	508	1	-	-	-	-	-	30	27	20	65	255	110
	Bygder	1801	11	5	6	7	2	2	76	56	30	469	946	191
	Aamli	261	-	-	-	-	-	-	-	5	2	73	159	22
	Evje	663	-	-	-	-	-	-	323	28	-	35	138	139
	Bygland	252	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	177
	Valle	212	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	212
X.	Kristiansand stadsfys.	4851	9	19	7	6	-	8	1622	66	69	759	1565	721
	Oddernes	810	-	-	-	-	-	3	165	4	-	225	362	51
	Vennesla	820	-	-	-	-	-	-	95	5	3	55	540	122
	Søgne	61	-	1	2	3	-	-	8	-	2	1	38	6
	Mandal stadslægedistr.	546	-	-	-	-	-	-	14	6	3	28	175	320
	Halse	212	2	-	-	-	-	-	6	12	6	12	46	128
	Laudal	224	-	-	-	-	-	-	26	8	1	-	118	71
	Bjelland	337	-	3	3	-	-	-	16	1	-	-	235	79
	Audnedal	244	1	2	1	-	2	-	3	13	7	12	73	130
	Lyngdal	174	-	-	-	-	-	-	6	-	2	3	61	102
	Hægebostad	65	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	30
	Farsund:													
	Farsund by	316	-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	294	6
	Bygder	28	2	1	1	-	-	-	5	-	2	-	6	11
	Lisa	740	-	-	-	-	-	-	-	3	6	18	361	352
	Kvinesdal	490	1	-	1	-	-	-	77	29	1	14	200	167
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	366	-	2	-	-	-	-	45	40	12	-	267	-
	Bygder	438	-	-	-	-	-	-	26	25	15	84	227	61
XI.	Sogndal:													
	Sogndal by	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Bygder	94	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	84	6
	Lund	279	-	-	-	-	-	-	22	3	-	6	180	68
	Egersund stadsdistr.	754	-	-	-	-	-	-	66	14	4	40	466	164
	Eigersund	561	-	-	-	-	2	-	24	5	2	48	373	107
	Time	1692	-	-	-	-	-	-	67	16	8	257	708	636

h. Influenta (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).

Distrikt.	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Sandnes:													
Sandnes by	995	-	4	10	-	-	-	153	28	6	277	330	187
Bygder	758	3	1	4	2	-	-	9	11	6	136	360	226
Stavanger stadsfysikat	11171	17	14	21	4	9	13	1536	206	200	3296	3915	1940
Hetland	216	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	86	71
Hjelmeland	223	-	-	-	1	-	-	19	4	2	11	102	84
Sand	456	1	2	6	3	2	-	72	-	-	71	141	158
Nerstrand	96	-	1	-	-	-	-	-	8	-	12	53	22
Skudenes:													
Skudenes by	222	-	-	-	-	-	-	7	10	2	-	78	125
Bygder	269	-	-	-	-	-	-	23	6	6	-	90	144
Kopervik:													
Kopervik by	349	7	11	4	-	-	-	87	38	42	80	61	19
Bygder	705	3	3	5	4	-	-	120	42	29	135	291	73
Haugesund:													
Haugesund by	3312	64	54	41	23	17	23	600	82	155	1360	675	218
Bygder	521	5	1	1	-	-	1	38	18	18	173	185	81
XII. Sveio	283	-	-	-	-	-	-	11	-	5	86	117	64
Skaanevik	720	-	-	-	-	-	-	57	25	27	203	244	164
Ølen	319	6	1	3	-	2	1	23	6	11	87	112	67
Stord	602	-	-	-	-	-	-	133	42	26	195	177	29
Finnaas	327	3	3	2	3	1	-	38	5	14	74	166	18
Tysnes	33	10	3	1	2	-	1	11	5	-	-	-	-
Kvinnherred	58	-	-	-	2	11	3	12	6	-	2	12	10
Ullensvang	1823	-	-	-	-	-	-	823	42	34	164	566	194
Ulvik	194	-	-	-	-	-	-	27	10	2	12	25	118
Røldal	114	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	96	15
Ytre Hardanger	650	-	-	-	-	-	-	137	63	17	201	185	47
Voss	1009	-	-	-	-	-	5	49	98	111	307	344	95
Fana	1500	-	1	-	-	-	-	184	60	23	592	507	133
Fusa	527	-	-	1	-	-	-	18	5	8	241	228	26
Sund-Austevoll	680	-	-	-	-	-	-	100	50	200	200	100	30
Haus	1158	-	-	-	-	1	-	122	41	47	535	373	39
Brvik	434	-	-	-	-	-	-	58	16	15	182	130	33
Hosanger	361	8	5	3	2	4	7	43	2	13	157	110	7
Lindaas	712	2	-	-	-	-	-	74	5	4	380	212	35
Manger	631	3	-	-	-	-	1	45	9	-	376	180	17
XIII. Bergen	18198	43	32	50	19	23	46	4003	856	1497	8300	3074	255
XIV. Aurland	341	1	-	1	1	1	-	34	22	8	155	98	20
Lærdal	116	2	3	2	-	3	3	8	14	9	18	26	28
Luster	198	1	2	1	1	2	-	12	19	9	68	52	31
Hafslo	471	-	-	-	-	-	1	11	8	4	199	229	19
Sogndal	160	-	-	-	-	-	-	18	7	6	56	61	12
Leikanger	60	-	-	-	-	-	-	9	2	19	28	2	-
Balestrand	228	-	-	-	-	1	-	11	4	5	104	100	3
Vik	350	-	-	-	-	-	-	-	-	40	90	130	90
Kyrkjebø	147	-	-	-	-	-	2	9	3	8	69	37	19
Lavik	420	-	-	-	-	-	-	4	10	27	105	180	94
Gulen	300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	125	75
Gaular	216	-	1	-	-	-	-	4	2	2	122	73	12
Fjaler	473	-	-	1	-	1	-	18	16	16	295	113	13
Askvoll													

h. Influenza (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Indre Søndfjord	251	-	-	-	-	-	3	2	6	3	125	73	39
	Bremanger	269	-	-	-	-	-	-	-	36	84	97	48	4
	Kinn:													
	Flørø by	292	3	1	4	8	-	-	56	31	30	102	47	4
	Bygdal	445	2	2	1	4	3	-	53	66	25	98	118	73
	Naustdal	279	-	-	-	-	-	-	6	4	1	13	171	84
	Ytre Nordfjord	789	3	-	4	1	1	2	66	30	236	322	106	18
	Selje	192	-	-	-	-	-	-	2	-	2	124	49	15
	Davik	429	-	-	-	-	-	-	8	47	14	240	103	17
	Nordfjordeid	80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	28	35
	Gloppen	425	-	-	-	-	-	-	-	-	2	135	192	96
	Indvik													
XV.	Vannylven	250	-	-	-	-	-	-	4	2	14	66	129	35
	Sande	297	-	-	-	-	-	-	100	2	12	28	122	33
	Herøy	448	3	2	1	-	-	-	4	10	72	182	50	124
	Ulstein	165	2	-	3	2	3	2	6	29	-	-	89	29
	Ørsta	92	-	2	1	1	-	-	-	5	13	47	18	5
	Volda	739	4	3	12	7	1	-	30	46	173	268	164	31
	Hjørundfjord	170	-	-	-	-	-	-	-	25	18	88	29	10
	Østre Søndmør	258	-	-	-	-	-	-	-	4	12	75	121	46
	Ørskog	476	9	5	-	11	-	-	14	10	30	168	153	76
	Nordre Søndmør	469	-	-	-	-	-	-	20	8	122	222	93	4
	Aalesund stadsfysikat.	4353	34	19	15	14	16	18	1112	268	786	1642	329	100
	Haram	280	-	-	-	-	-	-	4	2	87	143	40	4
	Molde:													
	Molde by	861	-	-	-	-	-	2	63	24	625	56	83	8
	Bygder	183	-	-	-	-	-	-	7	14	70	31	49	12
	Bud	641	-	-	-	-	-	-	25	7	274	246	91	18
	Vestnes	397	-	-	-	-	-	-	7	18	59	164	122	27
	Grytten	519	1	-	-	1	-	-	25	54	154	227	54	3
	Eid	102	-	-	-	-	-	-	-	1	18	50	24	9
	Neset	273	-	-	-	-	-	-	-	5	20	131	112	5
	Kvernes	786	-	-	-	-	-	1	1	40	331	223	157	33
	Gjemnes													
	Kristiansund stadsfys.	3342	31	2	2	-	-	11	210	447	2194	258	97	90
	Sundal	544	-	1	-	-	-	1	-	2	267	100	150	23
	Tingvold	311	-	-	-	-	-	-	-	4	141	92	55	19
	Stangvik	50	-	-	-	-	-	-	1	1	7	4	31	6
	Surendal	266	1	-	-	-	-	-	-	-	24	32	72	137
	Rindal	463	3	6	3	-	-	-	-	8	20	22	8	393
	Aure	409	-	-	-	2	3	1	7	11	72	106	127	80
	Halsa	289	-	-	-	-	-	-	5	56	46	84	42	56
	Edøy	522	20	10	5	10	5	6	4	2	190	180	60	30
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	14732	6	12	9	3	2	2	3094	1300	5776	2420	1108	1000
	Strinda	1403	-	-	-	-	-	-	30	14	565	366	114	314
	Leinstrand	609	-	1	-	-	-	-	38	38	259	124	105	44
	Børsa	413	-	-	-	-	-	3	35	19	76	103	90	87
	Selbu	352	-	-	-	-	-	-	2	1	40	120	120	69
	Røros	1797	9	9	12	4	2	2	98	74	251	884	396	56
	Singsaas	723	-	-	-	-	-	1	50	21	53	150	368	80
	Støren	1181	-	-	-	-	-	2	21	51	164	394	404	145
	Melhus	641	-	-	-	-	1	-	22	48	101	106	168	195
	Opdal	561	-	1	-	-	2	2	8	9	33	198	279	29
	Rennebu	322	-	-	-	-	-	-	22	40	21	120	110	9
	Orkedal	1965	3	6	11	4	11	10	38	189	411	610	437	235

h. Influenta (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Hemne	296	-	-	2	1	-	-	23	-	97	98	68	7
	Hittra	125	-	1	-	-	-	1	1	2	15	40	57	8
	Frøya	470	-	-	-	-	-	-	-	-	87	112	228	43
	Bjugn	1399	-	-	-	-	-	-	69	560	-	-	350	420
	Ørland	712	2	2	3	2	1	27	46	80	187	208	90	64
	Indre Fosen	237	-	-	-	-	-	-	4	5	12	60	82	74
	Bjørnør	84	-	-	-	-	-	-	-	25	41	14	4	-
	Aafjord	194	-	-	-	-	-	-	-	37	78	29	7	43
XVII.	Stjørdal	2357	2	1	1	-	1	-	343	397	597	389	415	211
	Frosta	478	-	-	-	-	-	3	1	1	109	179	115	70
	Leksvik	645	-	-	-	-	-	6	49	73	57	62	179	219
	Skogn	987	2	-	-	-	-	-	29	44	274	196	257	185
	Levanger:													
	Levanger by	280	-	-	-	-	-	-	-	8	178	54	28	12
	Bygder	301	-	-	-	-	-	-	2	10	26	72	133	58
	Værdal	1811	8	3	9	2	5	-	29	77	123	555	877	123
	Indre og Verran	987	2	2	1	3	1	2	2	3	88	342	397	144
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	721	1	8	5	8	4	5	16	-	240	205	162	67
	Bygder	1865	13	15	11	17	12	4	24	30	412	672	425	230
	Grong	815	-	-	-	-	-	-	44	22	105	236	266	142
	Lierne	70	-	-	-	-	-	-	-	3	-	11	36	20
	Namsos:													
	Namsos by	680	-	-	-	-	-	-	35	46	518	70	11	-
	Bygder	230	-	-	-	-	-	-	5	20	131	50	11	13
	Klinga	283	-	-	-	-	-	-	16	15	52	66	74	60
	Overhalla	427	-	-	-	-	-	1	3	21	123	151	63	65
	Flatanger	197	-	-	-	-	-	-	9	2	21	108	46	11
	Fosnes	264	2	-	-	-	-	-	6	10	124	84	5	33
	Kolvereid	193	-	-	-	-	-	-	14	12	92	59	11	5
	Vikna	81	-	-	-	-	-	-	4	4	7	53	12	1
	Leka													
XVIII.	Bindal	135	-	-	-	-	-	-	-	6	57	21	28	23
	Vik	125	-	-	-	-	-	-	-	-	34	46	36	9
	Velfjord	63	-	-	-	-	-	-	-	5	14	26	14	4
	Brønnøy	293	-	-	-	-	-	-	4	37	39	146	61	6
	Vega	76	-	-	-	-	-	-	-	28	10	22	14	2
	Tjøtta	692	-	-	-	-	-	-	3	202	196	177	80	34
	Alstahaug	700	-	-	-	-	-	-	99	131	247	191	25	7
	Herøy	15	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-
	Vefsen	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Mosjøen stadsl. distrikt	211	-	-	-	-	-	-	-	19	11	125	44	12
	Hatfjelddal	360	-	-	-	-	-	-	6	128	94	101	27	4
	Hemnes	216	3	4	2	5	8	7	8	69	53	27	20	10
	Mo	1389	2	3	2	2	3	-	26	603	540	161	32	15
	Lurøy	160	-	-	-	-	-	-	-	28	66	59	7	-
	Rødøy	42	-	-	-	-	-	-	-	-	22	17	3	-
	Meley	598	-	-	-	-	-	-	3	151	239	179	24	2
	Gildeskaal	30	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	23	3
	Bodø stadslægedistrikt	1208	-	-	-	-	-	-	108	106	617	173	97	107
	Bodin	256	-	-	-	-	2	-	13	35	65	82	23	36
	Skjerstad	169	-	-	-	1	3	-	-	12	35	65	41	12

h. Influenta (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Saltdal	489	-	1	-	-	-	1	16	-	52	366	53	-
	Fanske	559	6	2	1	2	1	-	8	81	117	208	88	45
	Sørfold	880	-	-	-	-	-	-	-	15	-	876	43	36
	Nordfold		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Steigen	165	4	7	1	3	5	2	5	4	25	41	43	25
	Hamarøy	809	-	2	1	-	3	-	13	22	94	323	274	77
	Lødingen	1108	3	1	-	2	2	2	49	146	209	288	299	107
	Tysfjord	288	-	-	-	-	-	-	3	5	87	134	35	24
	Narvik stadsdistrikt	1424	11	12	5	7	9	5	124	347	319	379	190	16
	Ofoten	1163	-	-	-	6	-	-	67	161	229	602	98	-
	Værøy	51	-	-	-	-	-	-	3	5	13	15	4	11
	Buksnes	82	1	2	3	2	2	-	8	12	20	25	7	-
	Ankenes	230	1	-	-	-	-	-	12	42	37	39	87	12
	Borge	133	-	-	-	-	-	-	1	5	5	85	30	7
	Vaagan	960	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gimsøy		-	-	-	-	-	-	51	77	312	420	90	10
	Hadsel	1340	11	6	7	17	20	21	24	123	92	689	256	74
	Bø	431	-	-	-	-	-	-	3	16	31	266	76	39
	Øksnes	257	-	-	-	-	-	-	-	-	2	200	50	5
	Sortland	1249	2	2	1	1	1	1	22	63	134	722	186	114
	Dverberg	549	-	-	-	-	-	-	49	43	47	158	103	149
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by	935	-	-	-	-	-	2	141	156	289	135	124	88
	Bygder	717	3	2	2	2	3	6	26	36	232	218	129	58
	Kvæfjord	189	-	-	-	-	-	-	7	28	23	76	25	30
	Bjarkøy	39	-	-	-	-	-	-	-	-	8	20	5	6
	Ibestad	390	4	3	-	4	3	4	33	23	75	158	64	19
	Salangen	348	-	-	2	1	-	-	52	14	61	174	40	4
	Sørreisa	395	-	-	-	-	-	-	-	145	200	50	-	-
	Tranøy	49	-	-	-	-	-	-	11	19	-	-	11	8
	Berg	206	-	-	-	-	-	-	2	8	46	66	78	6
	Lenvik	316	-	-	-	-	-	-	26	11	80	156	43	-
	Maalselven	249	-	-	-	-	-	-	-	-	99	128	13	9
	Bardu	625	-	-	-	-	-	-	13	162	300	150	-	-
	Balsfjord	253	-	-	-	-	-	-	11	14	38	104	86	-
	Tromsø stadsdistrikt	1268	-	1	1	-	1	2	346	222	414	207	62	12
	Tromsøysund	261	-	-	-	-	-	-	40	13	135	73	-	-
	Lyngen	562	-	-	-	-	-	-	35	20	99	208	160	40
	Karlsøy	156	-	-	-	-	-	1	9	25	32	71	18	-
	Skjervøy	553	1	1	-	-	1	-	-	-	282	186	52	30
XX.	Alta	167	-	-	-	-	-	-	14	29	9	26	38	51
	Talvik	122	-	-	1	3	-	2	11	27	20	23	24	11
	Loppa	132	-	-	-	-	-	-	-	25	-	72	5	30
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	610	2	1	2	-	3	-	168	108	33	143	142	8
	Bygder	341	-	-	-	-	-	-	110	82	40	94	-	15
	Maasey	41	-	-	-	-	-	-	16	15	5	2	3	-
	Kjelvik	736	2	3	-	-	-	-	199	103	79	136	96	118
	Kistrand	34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	-	-
	Karasjok	157	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150	7	-
	Lebesby	194	-	-	-	-	-	-	19	10	-	108	55	2
	Gamvik	5	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
	Tana	27	-	-	-	-	-	-	5	10	12	-	-	-

h. Influenza (forts.)

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Varde:													
	Vardø by	265	3	1	-	-	7	2	159	70	5	6	6	6
	Bygder	11	-	-	-	-	-	-	5	6	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø by	178	-	-	-	3	-	-	90	83	1	-	1	-
	Bygder	62	-	-	-	-	-	-	23	20	-	-	19	-
	Sydvaranger	764	-	2	2	-	5	-	420	202	72	45	14	2

i. Lungebetændelse (*pneumonia crouposa*).

I.	Kristiania	860	33	37	45	46	73	35	135	15	75	200	122	44
II.	Aker	524	18	25	31	23	26	27	60	15	43	123	93	40
	Nittedal	65	2	3	1	3	1	1	12	2	2	6	21	11
	Ullensaker	325	21	12	19	12	18	17	25	3	10	45	97	46
	Høland	85	10	1	2	8	6	4	9	4	-	7	28	6
	Follo:													
	Drøbak by	10	2	1	-	-	2	1	2	1	-	1	-	-
	Son og Hølen	16	-	1	1	1	-	-	-	2	-	7	3	1
	Bygder	124	12	9	7	13	17	4	25	3	4	15	9	6
III.	Eidsberg	188	12	2	8	12	15	14	17	7	7	35	30	29
	Moss stadslægedistrikt	273	10	7	6	12	17	12	19	8	13	113	40	16
	Høbel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Spydeberg	21	-	1	1	1	6	2	2	-	1	1	3	3
	Vaaler	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Rygge	11	2	1	-	-	1	-	2	-	-	3	-	2
	Raade	245	4	4	5	10	13	6	9	6	1	108	50	29
	Fredrikstad stadsfys.	317	9	12	15	16	37	23	42	17	9	59	60	18
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	246	10	1	17	-	10	3	35	4	-	15	106	45
	Bygder	663	15	27	43	30	19	15	24	25	23	108	284	50
	Fredrikshald stadl. dist.	75	8	5	2	6	3	7	3	4	10	15	6	6
	Hvaler	12	-	-	2	-	3	2	5	-	-	-	-	-
	Idd	13	1	-	-	-	-	-	1	-	2	6	1	2
	Åremark	5	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rødnes og Øymark ..	6	-	-	1	3	-	1	-	-	1	-	-	-
IV.	Drammen stadsfysikat	292	14	4	8	15	16	19	11	11	6	130	36	22
	Drammen lægedistr. ...	154	12	6	14	9	14	14	7	6	6	24	18	24
	Norderhov:													
	Hønefoss by	75	13	4	4	8	6	7	2	1	1	4	6	19
	Bygder	203	11	10	15	14	14	22	12	4	2	42	31	26
	Aadal	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Modum	137	18	17	13	30	6	15	24	12	2	-	-	-
	Nes	12	1	-	2	1	1	2	-	-	-	-	-	5
	Gol	18	-	-	1	-	3	1	1	-	-	8	3	1
	Aal	3	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kongsberg stadsl. distr. ..	216	7	5	5	3	2	7	9	1	5	126	32	14
	Sandsvør	115	3	2	2	2	2	2	-	2	1	73	20	6
	Rollag	26	7	3	2	3	1	2	-	-	-	8	-	-
	Nore og Opdal	32	1	-	-	-	-	-	3	-	-	1	22	5

i. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
V.	Tønsberg stadsdistrict..	208	7	3	-	7	9	12	1	2	9	141	12	5
	Tønsberg lægedistrikt:													
	Bygder	161	17	6	8	13	9	14	8	1	14	42	23	6
	Horten stadsdistrict..	166	1	5	4	5	6	3	9	1	9	77	36	10
	Hof:													
	Svelvik by	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Holmestrand by	4	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	67	8	3	4	2	5	3	4	-	3	10	22	3
	Skoger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik stadsdistrict..	232	20	2	6	9	6	6	18	3	9	89	49	15
	Larvik lægedistrikt:													
	Sandefjord by	239	3	6	2	2	4	3	10	1	7	143	49	9
	Bygder	177	10	9	2	3	3	8	12	4	4	43	54	25
VI.	Søndre Odalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Odalen	15	-	-	-	2	3	3	4	1	2	-	-	-
	Eidskog	5	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-
	Vinger:													
	Kongsvinger by	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brandval	13	3	-	1	3	1	1	-	-	-	1	1	2
	Grue	20	1	1	2	2	3	1	4	1	-	1	2	2
	Hamar stadslægedistr.	160	3	2	1	5	3	2	5	1	4	108	15	11
	Ringsaker	65	3	2	2	-	5	4	1	1	2	23	16	6
	Nes	18	6	2	-	2	3	1	3	-	1	-	-	-
	Vang	240	21	13	16	16	10	9	3	1	5	116	18	12
	Løten	33	6	1	4	4	6	3	3	3	3	-	-	-
	Romedal	97	7	8	6	2	2	3	-	1	-	34	26	8
	Stange	190	15	7	2	2	5	4	10	-	-	111	22	12
	Hof	12	-	4	1	-	3	3	-	-	-	-	1	-
	Aasnes	60	7	4	6	2	8	4	5	3	4	2	8	7
	Vaalder	16	3	1	3	-	-	1	-	1	1	2	1	3
	Elverum	100	13	4	4	5	6	4	5	1	3	24	16	15
	Trysil	146	8	4	8	4	-	-	4	1	18	47	44	8
	Engerdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rendal	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aamot	11	1	1	2	2	1	1	1	-	-	-	1	1
	Stor-Elvedal	35	-	-	2	-	-	-	-	-	-	18	10	5
	Alvdal	134	17	15	2	2	2	-	1	1	7	71	14	2
	Tønset	278	-	-	-	1	1	2	5	3	7	202	52	5
	Tolga	7	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1
	Kvikne	7	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	1	2
VII.	Jevnaker	14	1	3	1	1	5	3	-	-	-	-	-	-
	Lunner	11	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2	6	-
	Gran	68	-	2	-	1	-	-	3	2	2	7	47	4
	Brandbu	6	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
	Søndre Land	13	3	1	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Land	39	7	5	7	2	4	-	1	-	1	7	2	3
	Søndre Aurdal	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	11
	Søndre Valdres	139	3	4	6	5	8	5	2	1	-	14	76	15
	Nordre Valdres	26	12	-	5	3	2	1	1	1	-	-	-	1
	Østre Slidre	72	2	5	7	8	-	3	3	2	-	22	17	3
	Toten:													
	Gjøvik by	73	3	3	1	1	2	4	-	2	-	12	37	8
	Bygder	244	33	23	23	9	11	8	8	5	7	24	62	31

i. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Lillehammer stadsld..	119	10	3	5	6	6	6	2	-	2	66	4	9
	Faaberg	58	6	-	5	1	5	3	3	-	6	23	1	5
	Øier	5	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Gausdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringebu	24	2	-	-	-	1	-	1	-	-	11	8	1
	Søndre Fron	21	3	2	-	2	4	1	-	1	-	6	2	-
	Nordre Fron	17	1	1	2	1	7	3	-	-	2	-	-	-
	Lom	94	3	-	3	4	1	1	1	3	3	46	25	4
	Lesja	5	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Sel og Heidal	9	-	2	1	1	5	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien stadsfysikat.	329	12	8	10	9	18	11	29	5	43	148	29	12
	Skien lægedistrikt:													
	Porsgrund by	135	4	5	4	2	4	6	4	1	14	49	14	28
	Brevik by	32	-	-	1	1	1	2	4	2	2	13	4	2
	Stathelle by	8	-	-	-	1	-	-	-	-	2	5	-	-
	Bygder	331	12	5	5	4	8	13	9	5	10	130	77	53
	Langesund stadsldistr.	60	1	1	1	-	-	3	3	-	1	30	15	5
	Bamble	11	1	1	3	1	1	-	-	-	-	1	3	-
	Kragerø stadsldistrikt	21	5	5	4	4	1	-	2	-	-	-	-	-
	Skaatøy	26	5	1	1	2	1	2	1	2	-	2	8	1
	Drangedal	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Holla	101	9	5	4	3	4	3	2	1	2	28	25	15
	Notodden stadsldistr.	64	2	2	-	4	2	2	11	1	2	14	10	14
	Hjartdal	33	1	1	-	2	6	2	1	-	1	7	12	-
	Heddal	24	2	1	2	2	2	1	1	1	1	4	5	2
	Kviteseid	18	5	1	1	1	2	-	1	-	-	2	3	2
	Nissedal	42	2	-	-	1	-	1	-	-	2	5	28	3
	Laardal	25	1	1	-	1	-	1	-	-	-	12	9	-
	Fyresdal	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	3	2
	Vinje	5	1	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-
	Tinn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Risør stadslægedistrikt	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand by	52	2	1	-	1	5	1	-	-	-	4	38	-
	Bygder	167	13	20	3	6	10	5	5	3	1	36	55	10
	Arendal stadsldistrikt	183	-	3	3	4	4	2	-	-	1	93	67	6
	Vestre Nedenes:													
	Grimstad by	21	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	18	-
	Lillesand by	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	139	8	2	3	9	8	5	5	2	3	33	50	11
	Birkenes	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aamli	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Evje	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vegusdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygland	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	20
	Valle	8	4	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1
X.	Kristiansand stadsfys.	122	7	1	8	9	10	10	24	4	4	15	8	22
	Oddernes	26	4	1	-	2	2	-	-	-	1	7	6	3
	Vennesla	14	2	1	1	3	1	2	2	-	1	1	-	-
	Søgne	13	2	1	-	2	2	-	3	-	-	1	2	-
	Mandal stadslægedistr.	55	-	1	1	1	3	7	2	2	3	2	9	24
	Halsaa	42	5	-	1	2	3	3	2	-	4	2	8	12
	Laudal	4	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-

i. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Bjelland	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Audnedal	25	4	5	3	3	2	4	1	1	2	-	-	-
	Lyngdal	14	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	6
	Hægebostad	9	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	3	3
	Farsund:													
	Farsund by	6	-	2	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	23	5	-	1	2	7	4	4	-	-	-	-	-
	Lista	24	2	6	1	1	7	-	-	-	1	2	4	-
	Kvinesdal	6	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	27	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	26	-
	Bygder	48	12	4	5	2	-	1	4	-	2	7	8	3
	Siredal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Sogndal:													
	Sogndal by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	7	-	-	1	1	-	3	2	-	-	-	-	-
	Lund	23	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	12	7
	Egersund stadsldistr.	19	1	1	-	-	-	1	2	1	-	2	9	2
	Eigersund	30	1	1	-	-	2	-	-	1	1	3	19	2
	Time	65	8	7	3	6	5	4	3	3	2	6	9	9
	Sandnes:													
	Sandnes by	51	-	-	2	5	3	1	5	1	-	7	21	6
	Bygder	28	3	3	1	7	4	2	2	-	4	1	1	-
	Stavanger stadsfysikat	816	13	14	24	27	31	24	32	8	30	289	131	193
	Hetland	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	3
	Hegsfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Finney	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hjelmeland	61	6	5	3	1	7	-	-	1	4	5	19	10
	Sand	17	1	1	1	1	-	2	1	-	-	3	1	6
	Nedstrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skudenes:													
	Skudenes by	12	-	2	-	-	-	-	2	1	-	-	2	5
	Bygder	20	-	1	-	-	1	1	4	-	-	-	7	6
	Kopervik:													
	Kopervik by	36	3	-	-	-	-	-	10	1	1	7	12	2
	Bygder	74	4	-	4	1	1	2	1	1	1	19	31	9
	Haugesund:													
	Haugesund by	444	24	12	17	13	29	39	34	10	32	89	118	27
	Bygder	15	1	-	1	-	-	-	2	6	-	2	2	1
XII.	Sveio	11	2	2	2	-	2	1	-	-	1	-	-	1
	Skaanevik	54	2	2	3	3	1	2	7	-	-	7	18	9
	Ølen	27	2	-	1	-	-	1	1	1	-	5	9	7
	Stord	89	3	1	2	3	1	-	5	3	1	34	15	21
	Finnaas	10	-	1	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	11	3	1	-	3	1	1	2	-	-	-	-	-
	Kvinnherred	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Ullensvang	34	2	5	2	3	2	3	2	-	2	1	10	2
	Ulvik	4	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1
	Røldal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ytre Hardanger	65	4	4	3	-	2	5	3	1	5	14	12	12
	Kvam	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	115	6	3	3	4	6	4	1	1	15	29	25	18
	Fana	141	1	1	2	3	6	-	8	2	2	61	46	9
	Fusa	9	-	-	1	1	-	1	1	-	-	2	2	1

i. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Askøy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sund-Austevoll	16	3	5	4	2	1	-	-	-	-	-	-	1
	Haus	136	4	3	2	1	2	1	7	1	2	70	37	6
	Bruvik	8	-	1	1	-	-	1	-	-	2	2	1	-
	Hosanger	6	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1
	Lindaas	212	5	5	7	1	1	2	13	5	9	120	39	5
	Manger	19	2	1	4	2	6	2	2	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	1168	30	21	23	28	45	28	51	18	61	637	176	50
XIV.	Aurland	13	-	1	-	-	-	-	1	-	1	3	7	-
	Lærdal	14	2	1	-	-	-	1	-	1	-	5	2	2
	Luster	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	9
	Hafslo	50	1	2	-	4	4	2	3	-	-	10	17	7
	Sogndal	20	-	-	2	1	1	-	-	-	-	8	4	4
	Leikanger	9	-	-	-	-	1	1	-	1	-	5	1	-
	Balestrand	6	-	2	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Vik	12	-	-	-	6	4	2	-	-	-	-	-	-
	Kyrkjebo	25	3	2	5	-	-	1	-	-	-	3	9	2
	Lavik	11	2	1	1	-	2	1	2	-	1	1	-	-
	Gulen	20	-	-	-	8	-	-	-	-	12	-	-	-
	Gaular	13	-	1	-	1	-	-	1	-	-	7	3	-
	Fjaler	14	3	3	-	-	-	-	1	2	-	-	-	5
	Askvold	50	-	-	-	2	-	1	1	-	1	22	18	5
	Indre Søndfjord	11	1	-	1	1	-	-	-	1	2	2	2	1
	Bremanger	11	1	-	1	1	-	-	-	1	2	2	2	1
	Kinn:													
	Flørø by	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	13	-	2	1	1	-	-	5	-	-	1	2	1
	Naustdal	33	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	25	5
	Ytre Nordfjord	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Selje	27	2	3	-	-	-	-	-	-	-	12	9	1
	Davik	12	-	-	-	1	1	2	1	1	-	2	3	1
	Nordfjordeid	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
	Gloppen	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	13	4
	Indvik													
XV.	Vannylven	12	4	-	-	3	2	2	-	-	-	1	-	-
	Sande	58	4	1	1	1	2	-	4	4	2	5	24	10
	Herøy	14	2	1	1	-	5	1	3	-	1	-	-	-
	Ulstein	16	1	1	-	3	-	-	-	-	-	-	8	3
	Ørsta	26	-	-	-	-	-	-	-	-	4	13	6	3
	Volda	16	4	1	2	1	2	-	1	-	2	-	-	3
	Hjørundfjord	27	-	1	-	-	-	-	-	5	3	13	5	-
	Østre Søndmør	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	10	3	5	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør	32	3	3	1	5	2	-	3	1	-	11	3	-
	Aalesund stadsfysikat. ..	149	6	8	3	11	12	3	16	14	8	48	12	8
	Haram	11	1	1	-	-	1	1	2	1	1	3	-	-
	Molde:													
	Molde by	38	3	2	-	1	1	-	-	-	27	2	1	1
	Bygder	18	1	1	1	1	2	2	-	-	5	3	2	-
	Bud	13	1	-	-	6	3	-	1	-	-	-	1	1
	Vestnes	26	2	2	5	2	2	2	1	-	-	1	9	-
	Grytten	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Eid	4	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-

i. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Neset	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kvernes	22	8	5	1	1	-	2	-	-	1	3	-	1
	Gjemnes	73	4	4	4	6	8	5	13	3	-	8	13	5
	Kristiansund stadsfys.	8	3	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sundal	6	1	2	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Tingvold	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1
	Stangvik	15	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	6	7
	Surendal	65	1	2	3	1	4	-	-	4	4	5	10	31
	Rindal	15	1	1	1	2	1	1	-	1	2	-	2	3
	Aure	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Halsa	12	-	1	-	-	-	-	-	-	6	4	1	-
	Edøy													
XVI.	Trondhjem stadsfysikat	628	21	31	34	20	31	27	40	30	207	72	53	62
	Strinda	91	-	-	-	2	-	-	-	-	50	22	3	14
	Leinstrand	6	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Børsa	16	-	-	1	1	1	2	-	-	2	1	2	6
	Selbu	15	2	-	-	1	1	-	-	1	3	3	3	1
	Røros	48	4	2	1	2	3	-	2	3	4	16	10	1
	Singsaas	3	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
	Støren	30	3	1	1	1	5	3	1	-	2	4	7	2
	Melhus	11	1	1	-	1	2	3	-	1	-	-	2	-
	Opdal	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rennebu	77	-	-	-	-	1	1	3	1	2	45	19	5
	Orkedal	98	3	7	9	12	10	6	3	4	4	13	11	16
	Hemne	28	1	-	-	-	-	-	-	-	9	7	9	1
	Hitra	19	-	-	-	1	1	1	-	-	1	6	8	1
	Frøya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bjugn	9	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
	Ørland	62	2	2	3	2	1	2	1	4	22	17	4	2
	Indre Fosen	28	3	3	1	4	-	-	-	-	1	6	8	2
	Bjørnør	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1
	Aafjord	12	1	1	1	1	-	-	-	-	-	3	4	1
XVII.	Stjørdal	90	2	1	1	2	4	2	5	12	16	19	14	12
	Frosta	18	7	1	-	4	3	-	1	-	-	-	1	1
	Leksvik	7	-	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Skogn	45	5	6	7	4	1	1	3	2	-	11	4	1
	Levanger:													
	Levanger by	11	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	1	-
	Bygder	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	7	-
	Værdal	20	1	-	4	1	-	6	6	2	-	-	-	-
	Inderøy	51	2	1	-	-	2	1	1	-	4	9	24	7
	Verran													
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	29	-	-	-	-	-	2	2	-	-	6	11	8
	Bygder	107	2	3	1	2	-	7	6	1	11	40	26	8
	Beitstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Grong	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lierne	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Namsos:													
	Namsos by	7	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	6	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2
	Klinga	19	-	-	-	-	-	1	-	-	3	3	12	-
	Overhalla	17	3	2	3	4	3	1	-	-	-	-	-	1

i. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XVIII.	Flatanger.....)	18	-	1	-	-	-	1	-	-	3	9	4	-
	Fosnes.....)	16	3	1	-	-	-	-	1	-	-	9	-	2
	Kolvereid.....)	6	3	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Vikna.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Leka.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bindal.....)	6	2	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Vik.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Velfjord.....)	17	-	-	-	-	2	-	-	-	4	4	5	2
	Brønnøy.....)	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Vega.....)	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Tjøtta.....)	3	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Alstahaug.....)	5	-	1	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-
	Herøy.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vefsen.....)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Mosjøen stadsl.distrikt	9	3	-	-	-	3	-	2	-	1	-	-	-
	Hatfjelddalen.....)	35	1	-	2	3	2	9	9	6	1	1	1	1
	Hemnes.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nesna.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Mo.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lurøy.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rødøy.....)	5	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Meløy.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal.....)	135	7	2	1	6	5	1	4	1	69	20	8	11
	Bodø stadslægedistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bodin.....)	7	-	1	-	1	1	2	-	1	-	1	-	-
	Skjerstad.....)	41	-	-	-	-	-	1	1	3	9	10	13	4
	Fauske.....)	28	-	1	-	5	6	-	3	-	10	3	-	-
	Sørfold.....)	3	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Nordfold.....)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-
	Steigen.....)	70	1	2	-	1	1	1	2	2	13	24	14	9
	Hamarøy.....)	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Lødingen.....)	128	2	1	-	1	1	2	1	9	42	33	31	5
	Tysfjord.....)	7	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	3
	Narvik stadsl.distrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ankenes.....)	9	1	-	-	-	-	-	-	-	3	4	-	1
	Ofoten.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Værøy.....)	10	1	1	1	2	1	1	-	-	-	1	1	1
	Flakstad.....)	9	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	1	3
	Buksnes.....)	64	4	3	-	3	-	1	-	2	22	23	4	2
	Borge.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vaagan.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gimsey.....)	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hadsel.....)	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
	Bø.....)	70	-	3	1	-	-	-	-	2	2	48	12	2
	Øksnes.....)	35	7	6	2	7	1	3	2	1	2	3	-	1
	Sortland.....)	7	-	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dverberg.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Under Lofotfisket.....)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by.....)	29	-	-	2	-	-	-	-	1	4	-	16	6
	Bygder.....)	44	2	-	-	-	1	-	1	1	12	2	12	13
	Kvæfjord.....)	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bjarkøy.....)	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

i. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XXXVI (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Ibestad	29	-	2	1	2	2	-	1	1	2	11	6	1
	Salangen	17	3	-	2	1	1	-	6	1	-	-	1	2
	Sørreisa	48	-	-	2	-	-	-	-	22	19	5	-	-
	Tranøy	4	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Berg	13	1	-	-	1	-	-	-	-	6	2	3	-
	Lenvik	8	2	1	-	1	-	-	2	1	-	-	1	-
	Maalselven	55	3	4	1	2	2	-	-	-	16	22	3	2
	Bardu	38	1	-	5	2	-	-	1	2	11	12	4	-
	Balsfjord	57	-	1	1	-	1	-	-	2	13	28	11	-
	Tromsø stadslægedistr.	132	1	2	-	3	6	3	5	14	35	52	8	3
	Tromsøysund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngen	28	-	-	-	-	-	-	1	-	1	15	9	2
	Karløy	6	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Skjervøy	15	2	2	1	2	1	2	-	-	2	3	-	-
XX.	Alten	4	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Talvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Loppa	6	2	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by	86	2	5	1	1	2	-	13	7	-	17	30	8
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maasøy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kjelvik	33	-	-	-	-	-	-	4	5	7	5	7	5
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karasjok	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lebesby	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gamvik	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
	Tana	7	1	1	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-
	Varde:													
	Varde by	38	3	1	2	-	6	3	8	3	7	5	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø by	11	1	-	1	2	-	-	-	2	2	2	-	1
	Bygder	10	-	1	-	-	-	-	-	2	2	1	4	-
	Sydvaranger	13	1	-	3	1	3	2	1	-	1	1	-	-

B. Beretninger

for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.

I. Kristiania by.

	Flate- indhold i km. ²	Tilstede- værende indbyggere den 1ste decbr. 1910.	Antal læger ¹⁾ .	Tand- læger ¹⁾ .	Jor- mødre.
Kristiania stadsfysikat	16,29	242 850	341	165	109

¹⁾ Efter den officielle fortegnelse over autoriserte læger, tandlæger og dyrlæger for 1918. Distriktslægen i Aker bodde i Kristiania, men er ikke medregnet i summen.

Ifølge den trykte beretning fra Kristiania helseraad for aaret 1918 var byens folkemængde i henhold til den kommunale folketælling av 1ste februar 1918 259 627, hvilket viser en stigning av 2 228 personer siden tællingen 1ste februar 1917 — Antallet av levende fødte barn utgjorde 5 164, hvorav 59 døde inden 24 timer efter fødselen. Av de levende fødte var 541 født av mødre, som bodde utenfor byen, og som kun for nedkomstens skyld opholdt sig i Kristiania. Regnes disse med, blir fødselstallet 19,89 pr. 1 000 indbyggere, beregnet efter folketallet pr. 1ste februar 1918. Trækkes disse barn fra, blir fødselstallet 17,80. Antallet av utenfor egteskap levende fødte barn utgjorde 602 eller 12,81 pct. av alle levende fødte. Av de indenbys hjemmehørende levende fødte var 576 eller 12,45 pct. født utenfor egteskap. Av de i byen ikke hjemmehørende levende fødte barn var 86 eller 15,83 pct. født utenfor egteskap.

Sundhetstilstanden var i motsætning til i en række foregaaende aar mindre god, idet byen hjemsektes av en influensaepidemi, som tok sin begyndelse omkring utgangen av juni maaned 1918, og varede til ut i det følgende aar, og som i høstmaanederne medførte en ikke liten dødelighet. Med undtagelse av influensæen optraadte de epidemiske sygdomme ikke paa nogen fra de foregaaende aar særlig avvikende maate. Av kikhoste, difteri (croup), akut katarr i luftveiene samt krupøs lungebetændelse og akut diarrhoe anmeldtes en del flere tilfælde end i 1917, mens tyfoidfeber og skarlagensfeber viser lavere tal. — Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 42 673 med 1 410 dødsfald mot henholdsvis 15 070 og 657 i 1917.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde efter de av det statistiske Centralbyraa meddelte tabeller 4 148 eller 16,3 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemængde (255 241). — I 1917 var dødeligheten 12,8 pro mille. — Til helseraadet indkom anmeldelser om 3 872 dødsfald inden byens grænser heri iberegnet 59 barn, som døde inden 24 timer efter fødselen. Av de døde var 86 hjemmehørende utenfor byen, 155 personer, hjemmehørende i Kristiania, men døde utenfor byen, regnes ikke med i denne statistik. Dødsfaldene fordelte sig saaledes paa de forskjellige maaneder:

Januar.....	251	Mai.....	294	September.....	284
Februar.....	247	Juni.....	242	Oktober.....	558
Mars.....	265	Juli.....	393	November.....	506
April.....	265	August.....	212	December.....	368

Folkemængdens tæthet inden de forskjellige sogne i forhold til den hjemmehørende folkemængde den 1ste februar 1918 samt dødsfaldenes fordeling inden disse efter aldersklasser og kjønl vil kunne sees av sundhetskommisjonenens trykte beretning for 1918, side 9 og side XXXII og XXXIII (tabeller).

Nedenstaaende tabel gir en oversigt over dødeligheten (pro mille) av folkemængden ved aarets utgang i tiden fra 1860—1905, fra 1905 av indbyggerantallet efter tælling den 1ste februar det følgende aar ved det kommunale statistiske kontor i Kristiania. De til helseraadet indkomne opgaver over indtrufne dødsfald er lagt til grund for beregningen, som desuten fra 1915 sker efter folketallet den 1ste februar samme aar, som medicinalberetningen fra stadsfysikaten forøvrig omfatter.

Aar.	Folkemængde. ¹⁾	Dødelighet pro mille.	Aar.	Folkemængde.	Dødelighet pro mille.	Aar.	Folkemængde.	Dødelighet pro mille.
1860—64	—	24,21	1900	227 626	16,34	1908	235 674	13,98
1865—69	—	22,00	1901	224 909	15,80	1909	240 178	13,08
1870—74	—	20,66	1902	225 709	14,06	²⁾ 1910	244 038	12,12
1875—79	—	19,93	1903	223 649	15,10	1911	247 488	13,46
1880—84	—	19,05	1904	222 373	14,32	1912	250 423	13,72
1885—89	—	21,97	1905	226 472	16,50	1913	251 446	12,07
1890—94	—	19,03	1906	229 324	13,26	1914	250 677	13,09
1895—99	—	17,05	1907	231 687	13,41	1915	250 677	12,04
						1916	255 148	13,00
						1917	257 399	11,90
						1918	259 627	14,91

¹⁾ Folkemængden var ved aarets utgang efter beregning i 1860 53 435, i 1864 56 253, efter tælling i 1869 64 935, i 1875 75 042, i 1879 116 201, i 1884 128 300 og i 1891 148 218.

²⁾ Efter tællingen den 1ste december 1910.

Om de **epidemiske sygdomme** henvises til tabellen paa side 3. Den er utarbeidet efter de fra lægerne og sykehusene til helseraadet sendte opgaver. I det følgende skal her kun omtales enkelte herhen hørende sygdomme, idet der forøvrig henvises til helseraadets trykte beretning for 1918.

Tyfoidefeber (abdominaltyfus og paratyfus) viser tilbagegang mot de to nærmest foregaaende aar. — Der anmeldtes ialt 237 tilfælde med 12 dødsfald. Av abdominaltyfus opføres 147 angrepne med 9 dødsfald. Fordeling paa maa-

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	237	12	236	12	58	10	7	27	27	21	17	18	8	11	20
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	7	3	7	-	2	1	-	-	1	-	2	-	1	-	-
Akut poliomyelitis	6	1	6	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	1
Skarlagensfeber	489	14	489	53	38	37	27	33	27	16	25	79	72	48	34
Meslinger	8	1	8	1	1	1	-	-	1	-	-	2	1	1	-
Difteri (croup)	1209	41	1209	33	45	41	39	46	33	39	74	178	219	232	230
Barsel-feber	2	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	48	39	48	3	3	4	4	3	1	4	3	7	4	7	5
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Rosen	151	12	151	6	11	11	6	9	11	10	12	30	16	14	15
Røde hunde	19	-	19	2	1	2	3	5	1	-	-	5	-	-	-
Variceller	192	-	192	16	33	17	4	18	12	9	3	15	39	17	9
Kusma	13	-	13	2	2	2	-	2	-	-	-	2	2	-	1
Kikhoste	780	24	780	136	122	111	89	84	61	38	27	32	31	25	24
Akutte katarrher i aandedrætsorganerne	7413	100	7413	759	786	801	658	680	399	438	223	544	750	633	742
Influenza	27678	806	27597	80	91	65	22	33	246	15023	347	1064	6605	2973	1048
Lungebetændelse	860	262	860	33	37	45	46	73	35	135	15	75	200	122	44
Pleurit.	166	32	166	15	21	17	18	16	13	20	7	7	13	10	9
Gigtfeber	133	2	133	14	13	6	19	13	5	15	5	8	11	6	18
Akut diarrhoe (kolerine)	3260	59	3260	251	255	249	232	197	323	253	255	324	476	261	184
Tilsammen	42673	1410	42591	1416	1520	1421	1174	1239	1197	16021	1016	2392	8451	4360	2384

Kristiania by. 1918.

nederne var følgende: januar 11, februar 34, mars 6, april 2, mai 6, juni 20, juli 17, august 14, september 11, oktober 7, november 8 og december 11. — Alle syke paa en nær indlagdes i sykehus. — Av paratyfus anmeldtes 90 syke med 3 dødsfald. De fordeltes paa maanederne saaledes: Januar 3, februar 24, mars 4, april 5, mai 21, juni 7, juli 4, august 3, september 7, oktober 1, november 3, december 9. — Av de syke var 4 isolert i 3 hjem.

Av **cerebrospinalmeningit** iagttoges 7 tilfælde med 3 dødsfald. Det er det mindste antal anmeldte syke siden 1910. 6 indlagdes i sykehus. De angrepnes husstand blev hver gang undersøkt bakteriologisk. Det lykkedes ikke at paaavise smittestof hos nogen anden end de angrepne.

Av **akut poliomyelit** anmeldtes 6 tilfælde. En voksen mand i alderen 25—30 aar døde.

Av **skarlagensfeber** behandledes 489 tilfælde, det mindste antal siden 1909. Der døde 14 av de syke. 19 av de anmeldte blev isolert i 17 hjem.

Difteri (croup) viser tiltagen i de angrepnes antal, som er det største siden 1910. Især anmeldtes mange syke i aarets 4de kvartal. 41 dødsfald indtraf blandt 1 209 behandlede, hvilket gir en dødelighetsprocent av 3,39. Herunder er alene medtat kliniske sygdomstilfælde, ikke bacillebærere. Av de syke isolertes 19 i sine hjem, de øvrige indlagdes i sykehus. I fremgangsmaaten ved sygdommens motarbeidelse er ingen forandring skeet. — Indsprøitning av antidifteri-serum i profylaktisk øiemed er heller ikke i dette aar kommet til anvendelse.

Kikhoste viser et større tal anmeldte angrepne end i de nærmest foregaaende 3 aar.

Influenza («den spanske syke»). De første tilfælde av sygdommen blev meldt til helseraadet den 29de juni og de følgende dage. Der sendtes øieblikkelig rundskrivelser til byens læger med anmodning om ukentlige summariske anmeldelser av disse patienter. De indkomne anmeldelser svarer dog paa langt nær til de angrepnes antal. Dette kommer for det første av, at ikke alle læger sendte anmeldelser, dernæst har det vistnok ofte været saa, at læge kun har været tilkaldt til forsørgeren eller den som av hensyn til sykepenger maatte meldes arbeidsudygtig i en eller anden sykekasse, mens familiens øvrige medlemmer har greiet sig uten læge. Endelig har det mangen en gang visselig været saa, at man i det hele tat ikke har kunnet faa fat i læge. — Det var den yngre slekt, som især blev angrepet, mens den ældre i stor utstrækning gik fri, maaske beroende paa en hos denne erhvervet immunitet fra tidligere influensa-epidemier. Hvad der særlig satte sit præg paa sygdommen og omgav den med en ganske ubeskrivelig uhygge, var de talrike og tildels overordentlig heftige ledsagende lungekomplikaationer, som i utrolig kort tid kunde føre til døden, og som særlig rammet unge mennesker i sine bedste og kraftigste aar og i stort antal rykket dem bort. — I og for sig var ikke dødsprocenten paafaldende stor, selv om man kun tar hensyn til de anmeldte tilfælde, men det er jo allikevel særdeles mange som er bukket under for sygdommen. — I begyndelsen av epidemien var sygdommen godartet, men blev senere mer og mer ondartet. — Det for aaret anmeldte antal influensatilfælde er 27 597 med 781 dødsfald. Forøvrig henvises til helseraadets trykte beretning for 1918.

Av **katarralsk og follikulær angina** anmeldtes 2 305 tilfælde.

Akut diarrhoe var noget hyppigere end i de nærmest foregaaende 6 aar. De fleste tilfælde anmeldtes i oktober, de færreste i december. Forresten var de nogenlunde jevnt fordelt over aarets øvrige maaneder.

For skabb behandledes 242 personer.

Veneriske sygdomme. Tabellen nedenfor gir oplysning om de fra praktiserende læger og sykehusene anmeldte nye tilfælde fordelt paa de enkelte maaneder. Tabellen paa side 6 gir oplysning om anmeldte nye tilfælde av veneriske sygdomme i Kristiania i aarene 1880—1918. I 1918 behandledes utenfor sykehus av veneriske saar 217 (196 mænd, 21 kvinder), av erhvervet syfilis 514 (398 mænd, 116 kvinder), av medfødt syfilis 9 (8 mandkjøn, 1 kvindekjøn) og av gonorrhoe og uretrit 1 472 (1 335 mænd, 137 kvinder).

Av de anmeldte syfilistilfælde angis 9 (alle voksne) at være smittet ad andre veie end kjønsdelene.

Av de indkomne anmeldelser indeholdt 35 saadanne oplysninger om smittekilden, at de gav anledning til efterforskning. I 24 tilfælde gav denne et resultat, saaledes at man fik rede paa de av de syke angivne smittekilder. 11 ganger var efterforskningen forgjæves. — I henhold til disse smitteangivelser har sundhetsinspektøren og den kvindelige læge undersøkt 20 mænd og 19 kvinder, hvorav 2 mænd og 8 kvinder blev indkaldt ved politiets hjælp. 9 mænd og 4 kvinder viste sig at være syke.

For forbrydelse mot straffelovens § 155 («Den som med kundskap eller formodning om at lide av smittsom kjønssygdом ved legemlig omgjængelse eller utugtig forhold smitter eller utsætter nogen for smitte, straffes med fængsel indtil 3 aar») — — — er ifølge meddelelse fra politikammeret tiltalt 14 personer, hvorav 13 er domfældt.

I Odd-Fellowlogens pleiehjem for medfødt syfilitiske barn «Veslehjemmet», hvor der er plads for ca. 27 barn, har der ogsaa i 1918 været fuldt belæg.

Forøvrig henvises til Kristiania helse-raads trykte beretning for 1918, side 55—57.

Anmeldte nye tilfælde av veneriske sygdomme i Kristiania.

Maaned.	Blennorragiske tilfælde.			Bløt chanker.			Erhvervet syfilis.			Medfødt syfilis.			Sum.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
Januar	66	7	73	10	2	12	26	14	40	1	1	2	127
Februar . . .	39	8	47	7	-	7	24	10	34	-	3	3	91
Mars	92	4	96	8	1	9	34	12	46	4	3	7	158
April	64	5	69	10	1	11	15	15	30	2	2	4	114
Mai	60	5	65	17	2	19	21	16	37	1	-	1	122
Juni	137	18	155	18	2	20	44	16	60	1	1	2	237
Juli	49	5	54	6	2	8	34	11	45	3	2	5	112
August	134	7	141	25	-	25	31	8	39	-	3	3	208
September . .	367	63	430	52	17	69	108	27	135	-	-	-	634
Oktober . . .	50	9	59	9	1	10	23	12	35	2	1	3	107
November . .	97	8	105	23	1	24	35	13	48	1	3	4	181
December . .	229	44	273	34	2	36	69	59	128	3	1	4	441
	1384	¹⁾ 183	1567	219	31	250	464	²⁾ 213	677	18	20	38	2532

¹⁾ 15 pikebarn vulvovaginit. ²⁾ 1 5 aar gml. og 1 6½ aar gml. pikebarn syf. sec. smittet i hjemmet.

De meldte nye tilfælde av veneriske sygdomme i Kristiania i aarene 1880—1918.

Aar.	Blennorragiske tilfælde.			Blot chanker.			Erhvervet syfilis.			Medfødt syfilis.			Til- sammen.	Folke- mængde.	Meldte tilfælde i procent av folke- mængden.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.			
1880	1208	219	1427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2258	119407	1,89
1881	1272	196	1468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2424	122036	1,99
1882	1140	146	1286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2533	122424	2,07
1883	1100	186	1286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1914	124155	1,55
1884	1118	142	1260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1862	128300	1,45
1885	997	186	1183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1723	130790	1,32
1886	1095	99	1194	292	65	357	163	101	264	25	14	39	1854	134036	1,39
1887	829	106	935	306	37	343	175	97	272	21	23	44	1594	135615	1,18
1888	509	66	575	71	16	87	103	109	212	18	14	32	906	138319	0,66
1889	585	85	670	73	8	81	187	107	294	10	22	32	1077	143347	0,75
1890	679	60	739	213	25	238	330	178	508	16	13	29	1514	151130	1,00
1891	759	42	801	180	15	195	303	170	473	10	10	20	1489	156535	0,95
1892	935	90	1025	192	13	205	355	208	563	9	18	27	1320	161151	1,13
1893	1069	97	1166	260	23	283	278	229	507	12	15	27	1983	167588	1,18
1894	1283	121	1404	281	29	310	353	193	546	25	17	42	2302	174717	1,32
1895	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793	182856	1,52
1896	1471	149	1620	393	49	442	498	235	733	32	28	60	2855	192554	1,48
1897	2031	173	2204	447	46	493	450	233	683	25	25	50	3430	203337	1,69
1898	2125	207	2332	433	51	484	565	259	824	25	27	52	3692	221255	1,67
1899	1966	191	2157	491	44	535	543	221	764	35	34	69	3525	226423	1,56
1900	1871	170	2041	507	43	550	457	195	652	28	26	54	3297	227626	1,44
1901	1684	174	1858	292	32	324	432	208	640	23	17	40	2862	224909	1,27
1902	1576	159	1735	418	37	455	368	196	564	20	28	48	2802	225709	1,24
1903	1570	183	1753	401	39	440	431	183	614	24	20	44	2851	223649	1,27
1904	1392	139	1531	347	20	367	355	154	509	26	34	60	2467	222373	1,11
1905	1384	139	1523	278	16	294	340	128	468	24	26	50	2335	226472	1,03
1906	1108	132	1240	169	14	183	302	129	431	19	16	35	1889	229324	0,82
1907	903	112	1015	133	10	143	251	123	374	10	25	35	1567	231687	0,68
1908	1055	107	1162	198	21	219	278	134	412	24	26	50	1843	235674	0,78
1909	1149	101	1250	172	19	191	315	142	457	31	27	58	1956	240178	0,81
1910	1261	98	1359	206	14	220	332	141	473	27	13	40	2092	244038	0,86
1911	1373	94	1467	327	27	354	356	163	519	19	17	36	2376	247488	0,96
1912	1266	121	1387	147	18	165	372	164	536	22	18	40	2128	250423	0,85
1913	1326	137	1463	93	6	99	404	169	573	27	25	52	2187	251446	0,87
1914	1135	172	1307	157	14	171	411	145	556	24	14	38	2072	250677	0,83
1915	1403	146	1549	228	15	243	407	178	585	31	16	47	2424	252936	0,96
1916	1756	174	1930	383	22	405	631	229	860	28	17	45	3240	255148	1,27
1917	1514	188	1702	259	14	273	600	266	866	19	18	37	2878	257399	1,12
1918	1384	183	1567	219	31	250	464	213	677	48	20	38	2632	259627	0,98

Tuberkulose. Antallet av de i 1918 anmeldte og av tuberkuloseprotokollen utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme vil sees av tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til dødsaaersakslisten 431 eller 12,4 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfald og 19,7 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. — I henhold til tuberkuloselovens § 6 er 392 personer indlagt i sykehus eller pleiehjem. Forpleiningsutgifterne for disse har utgjort kr. 250 402,09, hvorav statskassen refunderer $\frac{4}{10}$. — Tuberkuloseavdelingen har i de sidste par aar med den største interesse beskjaftiget sig med de tuberkuloses boligforhold. Kristiania tuberkulosekomite avgav 28de januar 1916 en indstilling til formandskapet med følgende konklusion:

Komiteen foreslaar:

1. At fattigvæsenet ved understøttelse av tuberkulose personer eller familier efter anbefaling av helseraadet saavidt mulig sørger for, at de syke ogsaa kan skaffes gode boligforhold.
2. At tuberkulose personer eller familier, navnlig saadanne som har flere barn, efter anbefaling av helseraadet gives anledning til at erholde gode boliger til reducert leie i eiendommer, som tilhører kommunen.
3. At der ved anlæg av de projekterte havebyer med smaahuser (som enten bygges for kommunens regning eller av byggeselskaper, som erholder garanti eller andre begunstigelser av kommunen) haves for øie, at tuberkuløst inficerte familier, navnlig saadanne med flere barn, efter anbefaling av helseraadet, for en efter forholdene reducert leie, kan erholde hensigtsmessig beliggende boliger i en del av smaahusene. —

Resultatet av denne henstilling var, at der efter forslag av helseraadet paa budgettet for 1917—1918 blev bevilget kr. 10 000 under kontoen: Bedring av boligforholdene for de tuberkulose.

Efter et foredrag av overlægen for den tuberkulose sygdom i det medicinske selskap i mai 1916 blev der nedsat en komite, som fik i opdrag at utrede og i tilfælde træffe forfœining til at gjennomføre en plan for bedring av boligforholdene i Kristiania for tuberkulose og for de individer, som i hjemmet er utsat for smitte. Efter at overlægen hadde indsamlet en større pengesum, kr. 120 000, blev der efter endel drøftelser i komiteen vedtat, at renterne av disse penger skulde anvendes til husleiebidrag for ubemidlede tuberkulose med mange barn. Samtidig blev der gjort en henstilling til boligtilsynet om at faa overdrat endel leiligheter i nybyggene paa Ullevaal og Lille Tøien. Resultatet av denne henvendelse var, at Kristiania kreds av Nationalforeningen mot tuberkulosen, som var overdrat forvaltningen av de indsamlede midler, fik sig overlat 45 leiligheter, hvorav 23 i Ullevaal haveby og resten paa lille Tøien. (J. Jørgensen). — Forøvrig henvises til helseraadets trykte beretning for 1918, side 62 og flg.

Spedalskhet. I nyt tilfælde anmeldtes, en sjømand, som først indlagdes i Ullevaal sykehus. Derfra overflyttedes han til pleiestiftelsen nr. 1 i Bergen, hvorfra han utskreves til sit hjem ved Fredrikstad.

Sindssyke. For Kristiania fattigvæsens regning forpleiedes uten statsbidrag privat 311 sindssyke, derav 55 i asyl, med en utgift av 175 732 kr. — Forøvrig henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Kvindeklinikken. Ved aarets begyndelse laa 71 kvinder tilbake fra 1917. Der indkom i aarets løp 1 713 kvinder. Tilsammen behandledes altsaa 1 784. Der utskreves 1 712 og laa tilbake 72 ved aarets utgang. Av de 1 784 barselkvinder døde 21. Av de indkomne var 1 248 gifte, 465 utgifte; 43 hadde født før indkomsten, 115 gik ut uten ha at født, 31 behandledes for abort og 2 for

placental polyp. Paa klinikken fødte 1 522 kvinder tilsammen 1 540 barn, idet der var 18 ganger tvillinger. Dødsårsakerne for de 21 kvinder var følgende: Hjerneslag 1, barselkrampe 7, influensa med lungebetændelse 8, melanosarkom 1, perforativ peritonit fra tarmsaar 1, placenta prævia 1, sepsis efter kriminell abort 1, lungetuberkulose 1. Av barnene var 77 dødfødte. 38 døde paa klinikken efter fødselen.

Fra den i forbindelse med klinikken staaende jormorskole uteksaminertes 40 jormødre.

Forøvrig henvises til den trykte beretning for 1918 fra kvindeklinikken ved professor dr. med. Kr. Brandt, utkommet 1920.

Fødselsoperationer. Ifølge opgaver fra kvindeklinikken og Kristiania stadsfysikat blev utført ialt 605 operationer, derav 181 paa kvindeklinikken. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 10 og 11.

Dødsfald paa barselseng. Ifølge presternes opgaver døde 14 kvinder paa barselseng. Lægerne har likesaa opgit dødsårsaken for 14 kvinder saaledes: Barselfeber 2, barselkrampe 7, blødning 1, abort 3, ektopisk svangerskap 1.

Antallet av fødte og døde vil sees av følgende tabel:

	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Kristiania stadsfysikat. .	5 284	171	4 148	398	35	14	62	9	3

Der blev et overskudd av 1 136 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 78,5.

De av lægerne opgivne **dødsårsaker** vil sees av dødstabellerne i den almindelige beretning og helseraadets trykte beretning for Kristiania. Om dødsårsakerne i de 5 første leveaar ordnet i grupper, se tabellen paa næste side.

Veirliget. Aarets middeltemperatur var $\frac{8}{10}^{\circ}$ høiere end normalt. Nedbørmængden var adskillig større end normalt, taakedagenes antal likesaa noget flere.

I **helseraadet** blev avholdt 13 møter. Statsfysikatets og helseraadets journaler utviser tilsammen 7 477 journalnumere, hvorav statsfysikatets journal 698, bygningsvæsenets journaler 2 779, klagejournalen 1 298 numere.

De under sundhetsinspektørerne og stadsdyrlægen hørende medhjelpere, som indsender ukentlige rapporter til 1ste sundhetsinspektør, har i aarets løp foretat følgende antal undersøkelser: I anledning av smitsomme sygdomme 8 254, veneriske sygdomme 184, tuberkuløse sygdomme 3 804, pleiebarn 17 453, melkekontrollen 2 954, pølsemakerier 1 362, bakerier m. m. 2 422. Næringsmiddelkontrollen iøvrigt 6 837, arbeidsrum, verksteder 5 362, gamlehjem, herberger m. m. 288, stald, fjøs og grisehus 1 066, skibe 12, andre undersøkelser 194. — Renholdet har været skjærpet i losjihus samt i en række forsamlingslokaler. For losji-

Dødsaarsaker i de 5 første leveaar i 1918.

	Døde						Av 100 dødsfald var					
	under 1 aar.		i 2det og 3dje aar.		i 4de og 5te aar.		under 1 aar.		i 2det og 3dje aar.		i 4de og 5te aar.	
	Uegtefødt.	Egtefødt.	Uegtefødt.	Egtefødt.	Uegtefødt.	Egtefødt.	Uegtefødt.	Egtefødt.	Uegtefødt.	Egtefødt.	Uegtefødt.	Egtefødt.
Av sygdomme i tarmkanalen (diarrhoe, cholera nostras, gastroenteritis acuta & chron.)	11	22	-	5	-	-	14,47	6,59	-	4,20	-	-
- sygdomme i aandedrætsor- ganerne (bronkit, croupes og katarrale lungebetændelse)	7	50	6	32	1	3	9,21	14,97	35,29	26,89	25,00	6,12
- tuberkulose og skrofulose	-	9	2	12	1	8	-	2,69	11,76	10,08	25,00	16,33
- medfødt svakhet	37	128	1	-	-	-	48,68	38,32	5,88	-	-	-
- kramper	2	2	-	3	-	-	2,63	6,89	-	2,52	-	-
- syfilis	7	6	2	-	-	-	9,21	1,80	11,76	-	-	-
- kikhoste, difteri, kopper, skarlagensfeber, meslinger, epid. cerebrospinalmeningit	2	15	3	21	-	17	2,63	4,49	17,65	17,65	-	34,69
- rakit	-	-	-	1	-	-	-	-	-	0,84	-	-
- andre sygdomme	1	80	3	45	2	21	1,32	23,95	17,65	37,82	50,00	42,86
- ukjendt dødsårsak	9	1	-	-	-	-	11,84	0,30	-	-	-	-
Tilsammen	76	334	17	119	4	49						

husenes vedkommende har bestyrerne saavel mundtlig som skriftlig været anmodet om at ha sin opmerksomhet henvendt paa husets nattegjester og sørge for, at disse blir avluset enten i losjihuset eller ved desinfektionsanstalten. — Olie-mangelen har stillet sig hindrende iveien for det fornødne oppudsningsarbeide i verksteder og beboelsesrum, likesom overbefolkning i smaa leiligheter har været til hinder for reparationsarbeider av større omfang. I de tilfælde, hvor sundhets-inspektøren har fundet at boligforholdene har været av den art at de medførte fare for beboernes helbred, har han i mangel av anden boliganvisning, henvendt sig til leiegaardsbestyreren med anmodning om at la vedkommende familie komme i betragtning ved besættelse av leiligheter. I en del av de mest graverende tilfælde har det ogsaa lykkedes at skaffe beboerne bedre hus. Saa snart den daarligere leilighet paa denne maate er blit ledig, er det drat omsorg for at leiligheten er blit underkastet de mest nødvendige reparationer, samt at den ikke er blit utleiet igjen til familie med barn. Sløifning av leiligheter er under de nuværende boligforhold kun undtagelsesvis foretat.

3 fartøier blev karantæneundersøgt. Av disse kom 2 fra pestsmittede havne i Asien, det 3dje fra Murmansk, som var erklæret smittet av flekfeber.

Blandt saker, som har været behandlet av helseraadet kan nævnes:

Den 15de juli meddelte stadsfysikus sykehusdirektøren, at der var internert 7 personer i Kristiania, som var mistænkt for at være kolerasmittet. I en skrivelse til vandverkschefen i samme anledning anmodet stadsfysikus denne om, at Sognsvandets og Maridalsvandets bredder blev sat under den skarpest mulige kontrol for at hindre forurensning av drikkevandet.

Den 21de mai tilskrev stadsfysikus medicinaldirektøren saaledes: «I anledning av hr. direktørens skrivelse av 27de april d. a. har jeg sammenstillet antallet av de anmeldte tilfælde av diarrhoe og cholera nostras for hver uke i aarene 1915—1918. Av tabellen sees, at tilfældene er øket ikke ubetydelig gjen-

Obstetriciske

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Uttækning ved bækken-endeleie.		
	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.	M.	Barn.	
	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.
Paa Kvindeklinikken:									
Risvækkelse	94	89	5	6	¹⁾ 6	-	2	1	1
Langsom fremgang ved sæteleie	6	6	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	10	8	2	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Truende barselkrampe	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Myom i det lille bækken	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Albuminuri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Feber	3	2	1	-	-	-	1	-	1
Striktur av kontraktionsringen	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	11	1	10	1	1	-
Førtidlig løsning av normalt sittende placenta	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd	8	7	1	-	-	-	2	1	1
Hydramnion	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	1	1	-	-	-	-	3	2	1
Sum	128	118	10	18	7	11	11	5	6
Utenfor Kvindeklinikken:									
Risvækkelse	294	296	3	-	-	-	13	16	3
Trangt bækken	10	10	-	1	1	-	-	-	-
Barselkrampe	5	4	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Blødning	2	2	-	1	1	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre fødselsdele	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Hindring i uterus	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	4	3	1	-	-	-	-	-	-
Galdesten	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Feber (influenza, lungebetændelse)	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Utmattelse hos moren	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Daarlige fosterlyd	20	20	-	-	-	-	-	-	-
Fare for barnets liv	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Høitstillet hoved	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	2	2	1	-	-	-	1	1	-
Tverleie	-	-	-	9	7	2	-	-	-
Fastsittende morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt indikation	1	-	2	1	1	-	1	1	-
Sum	346	344	9	13	12	2	24	20	4
Paa Kvindeklinikken	128	118	10	18	7	11	11	5	6
Tilsammen	472	462	19	31	19	13	35	25	10

¹⁾ 2den tvillinger, om tilsvarende 1ste intet oplyst.

operationer.

Partus præmaturus artificialis.			Hebosteotomi.		Keisersnit.			Perforation.	Efterbyrds- operation.
Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.	Barn.		Mødre.	Mødre.
Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	-	-	3	2	2	-	-
7	6	1	1	1	1	1	-	-	-
4	2	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	2	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	10	5	1	1	7	5	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3	30
15	10	5	1	1	7	5	3	-	-
15	10	5	1	1	7	5	3	3	30

nem hele 1917 til den sidste tid. Der kan ikke herske tvil om, at dette hænger sammen med de nuværende ernæringsforhold og tildels med bruken av sammalt mel hos personer med mindre god fordøielse.

Efter uttalelser jeg har indhentet hos endel av bylægerne og paa skolerne er diarrhoe og fordøielsessygdomme og dermed sammenhængende underernæring ikke sjeldne foreteelser. Bylæge Tschudi skriver:

Angaaende sundhetstilstanden den forløpne vinter i 5te bylægedistrikt kan bemerkes, at fordøielsessygdomme av forskjellig art har været overordentlig hyppige. I de aar jeg har praktisert, har jeg ikke oplevet noget lignende. Efter min mening skyldes dette bruken av sammalt mel som før eller senere virker skadelig paa en hel del mennesker. Omlægningen av ernæringen forøvrig, særlig den økede anvendelse av poteter, prædisponerte selvfølgelig for disse sygdomme; men saavel efter patientenes som efter min mening var det brødet som knækket dem. For det meste var det folk som tidligere paa grund av svækket fordøielse hadde maattet ta hensyn til sin diæt, som nu, da dette hensyn ikke længer kunde tilgodesees, blev syke. Men det kom ogsaa en hel del til som ikke tidligere hadde kjendt til fordøielsesbesvær. Skjønt alle aldre var repræsenteret var barn og gamle folk værst stillet, et forhold som yderligere forværredes da melkerationeringen indtraadte.

Bylæge Marius Andersen gjør opmerksom paa, at de forandrede ernæringsforhold har medført en paafaldende tiltagen av fordøielsessygdomme, navnlig ytrende sig som dyspepsi med undertiden langvarig diarrhoe. Som følge herav og av utilstrækkelige melspiser og fett opstaar ikke sjelden mathetsfølelse (underernæring). En meget almindelig foreteelse er avmagring, som jeg tror væsentlig skyldes det sammalte brød, der ikke fremkalder mathetsfølelse av lang varighet, men øker gasansamlingen og peristaltiken i tarmene og skaffer rikeligere avføring: mindre næringsoptagning, mere afaldsstoffe.

Bylæge Sommerfelt uttaler: I de 35 aar jeg har praktisert her i byen har jeg aldrig paatruffet saa mange tilfælde av fordøielsessygdomme som nu i vinter. Jeg har kun fra enkelte skoler erholdt underretning om forekomst av diarrhoe og underernæring blandt skolens barn.

Den 21de august rettet stadsfysikus til Kristiania magistrats 3dje afdeling, en henvendelse, hvori han anbefalte, at der døgnet rundt stilledes 2 automobiler til disposition som i paakommende tilfælde kunde rekvireres av baade jormødre og læger. Der hadde en tid været forsøkt med 1 automobil, men dette hadde vist sig utilstrækkelig.

Av indberetningen fra 1ste sundhetsinspektør hitsættes: Foruten de ovenfor nævnte 5 362 undersøkelser, utført av assistentlægen og hans medhjælpere, av verksteder og arbeidsrum er undersøkt 282 gamle hjem og losjhus og 620 boliger, væsentlig i henhold til klager.

Ved pleiebarnkontoret stod i 1918 1 530 barn under tilsyn, derav ved aarets begyndelse 1 003; der anmeldtes i aarets løp 527 inden byens grænser, samt 160 barn som er anmeldt utsat paa landet direkte. Ved aarets utgang stod 963 barn under tilsyn, idet 567 paa forskjellig maate er utgaat av tilsynet. — Der indlagdes 82 barn i sykehus, av disse laa 33 tilbake ved aarets utgang. 7 av disse er avgaaet ved døden. I private pleiehjem døde 7 barn, derav 1 av hjertelammelse, 1 av medfødt hjernesygdom, 2 av tuberkuløs hjernebetændelse, 1 av diarrhoe, 2 av lungebetændelse, de 3 sidste i barnehjem. — Der søktes efter hjem til 236 barn. 34 hjem meldte sig til mottagelse av pleiebarn, i 25 av disse blev barn anbragt. Tilgangen av private pleiehjem er i stadig avtagende tiltrods for at betalingen er steget meget. I det hele er 146 nye pleiehjem blit anmeldt og er undersøkt av politiet — 18 barnehjem, 11 asyler og 9 barnekrybber var i virksomhet. — Helbredstilstanden blandt pleiebarnene maa siges at ha været over

al forventning god, naar man tar hensyn til aarets vanskeligheter med overfyldte boliger, rationering og tilsidst den store influensaepidemi.

Kontrollen med næringsmidlene og deres utsalgs-, opbevarings- og tilberedelsessteder fortsattes av stadsdyrlægen og hans medhjelpere. Det samlede antal ekspeditioner og undersøkelser ved hans kontor utgjorde 30 274. De av ham personlig i aarets løp utførte ekspeditioner i byen er her ikke medtat. — Melkekontrollen har i det væsentlige foregaat paa samme maate som i 1917, idet man har lagt vegten paa det rent hygieniske uten dog at forsømme de andre sider av kontrollen. Det viktigste ved denne kontrol er at forhindre, at smittestof fra syke mennesker eller dyr kommer over i melken samt at paavise dette, naar saa er skeet. Det samlede antal undersøkelser og kontrol er 8 312. Den med jernbane til Kristiania førte melk har, efter opgave fra jernbanerne, i tiden fra 1ste juli 1917 til 30te juni 1918 utgjort 45 635 510 kg. I 1917 var den paa samme maate tilførte melkemængde 49 703 280 kg. — Den mængde melk, som kommer til byen med dampskib og pr. vogn fra de nærmest liggende bygder, er meget mindre end tidligere og kan for tiden ikke anslaaes til mere end omkring 800 000 liter. Inden byen findes for tiden i bruk 14 fjøs med 130 kjør, som tilsammen leverer ca. 237 000 liter melk. Av den ankomne melk er igjen ca. 2 610 000 liter avgit til de Kristiania nærmest omgivende bygder, specielt Aker. Den i Kristiania anvendte melk kan i 1918 anslaaes til 44 062 510 liter, derav antages anvendt 2 225 000 liter til bakerierne og margarinfabrikkerne. Omtrent 225 000 liter melk er anvendt til ost og smør. — Melkens fedtindhold synes at være gaaet betragtelig ned. Det var efter undersøkelserne i 1917 gjennomsnitlig 3,85 pct. i 1918 3,12 pct. Dette forhold synes for en del at skyldes forfalskning. — Ved melkens undersøkelse er som før anvendt katalaseprøven, den Tromsдорffske leukocytoseprøve, likesom smudsundersøkelser er foretat. — Undersøkelsen i fjøsene i anledning av sykdom, urenlig melk m. v. fortsattes som før. — Av sykdomme, som antoges eller befrygtedes at skyldes smittebærende melk, anmeldtes i aaret 140 tilfælde av tyfus og paratyfus. I den anledning foretoges et stort antal undersøkelser og det foranledigedes, at melken fra bl. a., flere meierier blev pasteurisert. Paa grund av optræden av tyfus og paratyfus i distrikter, hvorfra der leveres melk til Kristiania, er der likeledes blit paabudt saadan pasteurisering. Konfiskert er ialt 6 557 kg. melk, derav en halvdel brandlidt og bedærvet kondensert melk. — Kontrollen med utenbys fjøs og meierier, som leverer melk til Kristiania, paatraff herunder 106 misligheter av forskjellig slags.

Fra Kristiania kjøtkontrol og slagtehus inddrog meddelelse om 20 tilfælde av tuberkulose og 1 tilfælde av miltbrand. Meddelelse om disse sykdomme sendtes de respektive distrikters helseraads ordførere og fylkesdyrlæger.

Kontrollen med bakerier, konditorier, kjæksfabrikker, samt chokolade-, drops-, konfekt-, dragée- og lakrisfabrikker m. m. dreves som før. Brødetts behandling, specielt ved omkjørselen, var ikke tilfredsstillende i hygienisk henseende. Denne side av saken vil man imidlertid for fremtiden ha sin opmerksomhet særlig henvendt paa.

Beværningssteder, saftkokerier, mineralvandfabrikker inspicertes.

Av sykdomme, som antoges opstaaet efter nydelse av forskjellige næringsmidler undtagen melk, anmeldtes ialt 260 personer at ha været angrepet, særlig da av gastro-enterit. Aarsaken antoges i de fleste tilfælde at ha været kjøt, fisk og produkter av disse, i nogen tilfælde brød, margarin, ost og marmelade. — En større forgiftning skyldtes pølser fra en forretning i byen. Ialt indmeldtes, at 75 personer fra forskjellige dele av byen var blit syke, men antallet var utvilsomt meget større. — I pølserne eller det anvendte salt, krydderier m. m.

lod der sig ikke paavise arsen, andre metalliske stoffer, sundhetsskadelige konserveringsmidler, fenol, kreosot eller plantegifte. En større portion av pølserne blev undersøkt paa ptomainer med positivt resultat.

Laboratoriets undersøkelser av forskjellige næringsmidler omfatter 822 prøver. Av 118 undersøkte kjøtdeigprøver viste 9 sig at være tilsat svovlsyrlig salt. — En stor mængde næringsmidler — kjøt, kjøtprodukter m. m. — viste sig at være utjenlig til menneskeføde paa grund av bedærvethet. — De i aaret indkjøpte pølseprøver har gjennomgaaende været meget daarlige baade absolut og i forhold til prisen. Det som især falder i øinene er, at pølseprisen er steget voldsomt, samtidig med at varen er blit endnu daarligere end tidligere. Et parti pølse maatte konfiskeres, fordi det hadde foranlediget en større forgiftning, som tidligere omtalt. En prøve av pølse indeholdt borsyre. — Kobbekjøt og produkter herav hadde i adskillige tilfælde været solgt som almindelig kjøt, eventuelt som dyrekjøt. Det samme har, ialfald undertiden, været tilfældet for hestekjøts vedkommende. Der solgtes i 1918 adskillig fiskepølse. Denne har i nogen tilfælde vist sig at indeholde sagflis.

Forfalskning av mysost (mager) og pultost forekom. I anledning av oste-mangelen under krigen kom der i handelen en hel del mindreværdige dyre osteprodukter, som f. eks. blev fremstillet ved maling av almindelig ost under tilsætning av en mængde vand. Ved indførelse av nye maksimalpriser blev der dog sat en stopper for denne moderne «osteproduktion». — Det mel, som har været forhandlet, har flere ganger vist sig at være av daarlig beskaffenhet, har i adskillige prøver desuten vist sig at indeholde store mængder av midder. — Det samme har ogsaa flere ganger været tilfældet med havregryn, som ofte har indeholdt døde eller levende insektlarver. — Om andre forurensninger av mel, som har foranlediget daarlig eller uspiselig brød, henvises til helseraadets trykte beretning, side 94.

Der blev anstillet forsøk med anvendelse av bugflesk av hval til menneskeføde. I kogt tilstand viste det sig fuldt anvendelig til forskjellige pølsesorter, særlig udmerket til knakpølser.

Rottentryddelsen har som tidligere været ledet av stadsdyrlægen som formand i Norsk forening til utryddelse av rotter.

Helseraadets kemiker foretok i 1918 undersøkelser av ialt 611 prøver, derav 486 av nærings- og nydelsesmidler av forskjellig slags, samt 125 prøver av bruksgjenstande som tøier, tapeter, farver o. s. v.

I et brød, som hadde foraarsaket forgiftning, paavistes gult fosfor paa skorpen; i den indre brødkrumme var fosfor ikke paaviselig. Tilfældet skyldtes uforsiktig behandling av fosforholdig rottegift. — I en anden prøve av brød var der indbagt store stykker papir.

Ved helseraadets ingeniørkontor foretoges 40 898 undersøkelser i distrikterne.

Tilsyn med røkplagen og pasning av claytonapparatet utførtes av røkinspektøren, som fortsatte med regelmæssig befarung av fyringsanlæggene i fabrikker og dampskibe og med kontrol av fyrstedernes betjening. — Brændselmaterialet, som fabrikkene har kunnet skaffe sig, har været uensartet, tildels baade daarlig og uhensigtsmessig. Allikevel kan det siges for de fleste anlægs vedkommende, at forholdene i aarets løp har været nogenlunde tilfredsstillende.

Ved helseraadets boligkontor har arbeidet været drevet paa vanlig maate. Paa grund av de store vanskeligheter, som den tiltagende bolignød har medført og tillike paa grund av de uhørt store material- og arbeidspriser var det meget vanskelig at faa utført selv de nødvendigste reparationer eller forandringer. — I 1918 er der foretat undersøkelser av 291 hus, hvorunder der er paavist mislige leiligheter i 151. — Tilsammen undersøktes 480 hus, som var sanitært mislige

i en eller anden retning. Paa grund av de vanskelige forhold i krigsaarene er bygningernes vedlikehold blit yderst vanskjøttet og en mængde leiligheter, som er ganske utjenlige og uforsvarlige som beboelsesrum, er allikevel benyttet dertil. — Siden kontorets oprettelse og til utgangen av 1918 er der ialt opmaalt 1 460 kjelderleiligheter. Men det viktigste arbeide med at faa sløifet alle dem, som er utjenlige til beboelse, og som ikke kan forbedres paa forsvarlig maate og faa istandsat dem, som kan gjøres til nogenlunde brukelige boliger, staar endnu i høi grad tilbake.

De ved boliger paaviste sanitære misligheter har været høist forskjellige, som fugtighet, beliggenhet like paa eller under terrænget, mangel paa forsvarlig drænage, isolation og ventilation, slette lysforhold eller endog total mangel paa dagslys.

Flere tilfælde av hussop blev behandlet.

Hvad nybygning og omindredning o. s. v. av boliger angaar saa behandles i aaret 229 bygningsanmeldelser. Privat bygning av huse med smaa leiligheter forekom saagodtsom ikke længere inden byens grænser.

Den sørgelige bolignød vedvarte fremdeles og tiltok endog betydelig i aarets løp. Utsigterne til bedring er heller ikke lyse. Der byggedes smaaboliger saagodtsom utelukkende for kommunens regning. Produksjonen av saadanne boliger gaar saa smaat og blir saa dyr, at det blir meget vanskelig for leieboerne i længden at betale saa høi leie, som de nuværende byggepriser betinger. Der manglet boliger især for den daarligst stillede befolkning. Skal saadanne boliger kunne skaffes til en overkommelig leie, maa de bygges enkle efter en normaltype og opføres efter massefabrikationens prinsipper.

Barneforsorgskontoret førte tilsyn med 655 nyanmeldte barn, dertil kom 3, som var født utenbys. Tilsynet har været utført av 2 assistenter, som tilsammen har utført 4 359 tilsyn. — Forsøksvis følger man nu barnene til de har opnaaet 2 aars alderen. — Der er stor mangel paa losjihus, hvor mødrene kan bo, naar de begynder i arbeide og hvor barnene kan bli passet om dagen. Man føler ogsaa sterkt savn av ikke at ha et hjem, hvor kvinder med barn, som har hat syfilis, kan faa bo og hvor de er under kontrol.

Om **fængslerne** og sykepleien inden disse henvises til den derom av fængselsstyrelsen utgivne beretning.

Ved den offentlige **vakcination** blev vakeinert 1 586 barn, ved den offentlige revakcination paa helseraadets kontor for elever, som utgik av folkeskolen, revakcinertes 2 119 barn. Der anvendes kun dyrisk lymfe.

Statens institut for frembringelse av dyrisk vaccine ligger i Kristiania.

Sykehus. I byen er der fremdeles 6 offentlige sykehus, nemlig Rikshospitalet, Kvindeklinikken, Kristiania militære sykehus, Diakonisseanstaltens sykehus, Vor Frues hospital (katolsk) og Kroghstøttens sykeavdeling i Storgaten 40, der væsentlig er bestemt for pleiepatienter og kronisk tuberkuløse. Desuten har lægevakten sine lokaler der, likesaa Kristiania kommunale fødehjem. Paa Ullevaal i Vestre Aker er de øvrige avdelinger av det kommunale sykehus; underavdelinger av dette befinner sig dels inden byen dels utenfor samme paa Sorgenfri, Bellevue, Tøien, Malmøkalven, Hovedøen). Paa Diakonhjemmets sykehus har kommunen efter kontrakt raadighet over 30 pladser. Byens sindssykeasyl er paa Dikemark i Asker. Inden byen ligger Oslo hospitals sindssykeasyl. Foruten disse har flere av byens læger oprettet private klinikker til mottagelse og behandling av syke.

Badeindretninger. Disse er i 1918 forøket med 1, Ryenbergveiens bad, aapnet 5te december. Ved efternævnte indretninger solgtes følgende antal billetter: Ved Torvgatens bad 246 874, Kristiania bad 26 437, Sagene 70 899, Enerhaugen 57 709, Markveien 45 134, Kampen 15 195, Ryenbergveien 515. Fra Alfheims badstubad haves ingen opgave over antallet av solgte billetter.

Antallet av byens **apotek** var 27. Om deres personale henvises til tabellen i den almindelige beretning.

II. Akershus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger ¹⁾ .	Tandlæger.	Jernedre.	Hjælpe- vaksinerer.
Amtet		5 332,31	129 323	72	14	64	41
1. Aker		865,66	56 600	²⁾ 44	6	23	10
	Aker	424,54	30 375	27	1	³⁾ 11	5
	Asker	106,90	5 800	7	1	1	1
	Bærum	187,86	11 062	6	3	5	2
	Skedsmo	71,71	3 705	1	-	-	-
	Lillestrøm	5,07	4 373	3	1	6	2
	Lørenskog	69,58	1 285	-	-	-	-
2. Nittedal	Nittedal	187,11	2 780	2	-	2	1
3. Ullensaker		2 152,36	35 073	11	4	17	15
	Ullensaker	248,97	5 896	2	1	3	2
	Sorum	108,85	2 742	-	-	1	1
	Gjerdrum	85,59	1 657	-	-	1	1
	Nannestad	340,92	4 051	1	-	1	1
	Nes	635,73	8 376	3	1	4	4
	Eidsvoll	345,37	9 557	4	2	5	4
	Hurdal	284,48	1 719	1	-	1	1
	Feiring	102,45	1 075	-	-	1	1
4. Høland		1 276,85	14 860	6	2	10	8
	Høland	449,35	5 096	3	2	4	3
	Setskog	187,98	821	-	-	1	1
	Aurskog	428,60	4 588	1	-	3	2
	Fet	210,92	4 355	2	-	2	2
5. Follo		850,33	20 010	9	2	12	7
	Drobak, kjøpstad	0,83	1 879	4	1	1	-
	Hølen, ladested	0,13	165	1	-	-	-
	Son, —	0,20	550	-	-	-	-
	Hvitsten, — ⁴⁾	-	-	-	-	-	-
	Vestby	132,50	2 834	-	-	2	1
	Kraakstad	165,01	3 560	1	1	2	1
	Enebak	268,69	3 193	1	-	4	2
	Aas	102,01	3 149	2	-	1	1
	Frogn	86,27	2 045	-	-	1	1
	Nesodden	61,81	1 835	-	-	1	1
	Oppegaard	32,88	800	-	-	-	-

¹⁾ Ved distriktslægenes bopæl er her, likesom i de øvrige amter, herredets navn uthævet ved spærrede typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania. ³⁾ Av disse bor 2 i Kristiania. ⁴⁾ Hører til Vestby herred; har et flateindhold paa 0.7 km.² og 69 indb.

Sundhetstilstanden var usedvanlig slet, særlig paa grund av influensa-epidemien i andet halvaar. Av epidemiske sygdomme meldtes ialt 37 626 tilfælde, hvorav 802 endte dødelig; aaret forut var de tilsvarende tal 12 176 og 274.

Dødeligheten utgjorde 12,6 pro mille av den opgitte tilstedeværende middelfolkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 19 og 20. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber (paratyfus). I Aker distrikt er meldt 73 tilfælde fra Aker herred, 8 fra Bærum og 1 fra Lillestrøm. — Til en av de smittede gaarder i Bærum antas smitten at være kommet fra Jesseim. — Blandt de talrike bakteriologiske undersøkelser som blev foretat konstatertes tyfusbaciller hos en frisk mand; han blev isolert i hjemmet og var bacillefri efter ca. 3 uker. (J. Jenssen). — I Nittedal indsygnet en efter at ha vært i besøk i Maridalsveien (Kristiania), hvor der var ikke saa faa tilfælde. (H. Prydz). — I Ullensaker indtraf 39 tilfælde ved Jesseim st.; epidemien, som forløp let, skyldtes inficert melk fra meieriet, hvor ekspeditrisen var blandt de angrepne. Smitten var muligens bragt til Jesseim ved folk som reiste dit fra Fet eller Lillestrøm for at kjøpe melk. Meieriet blev desinficert og de fleste syke indlagt i sykehus (Rikshospitalet, Stensby i Eidsvoll og Gardermøens militære sykehus). (Svanøe). — Omkring Fetsund (Høland distrikt), hvor sygdommen jevnlig har forekommet i de senere aar, optraadte den dette aar epidemisk. Ifølge maanedsbberetningene, som sendes til medicinaldirektøren, er der forekommet 30 tilfælde med 2 dødsfald fra mars—september.

Av **difteri** optraadte i Strømmen (Aker distrikt) en ganske utbredt men mildt forløpende epidemi, som gjorde det nødvendig at lukke skolen et par uker. (Bjurstedt).

Influensa. Fra Bærum (Aker distrikt) anføres, at sygdommen begyndte pludselig i juli over hele herredet og holdt sig utover hele aaret med flest angrepne i juli og oktober. Det var fortrinsvis voksne i alderen 25—40 som blev angrepne. Dødsfald skyldtes næsten udelukkende lungebetændelse og for enkeltes vedkommende hjertelammelse under rekonvalesensen. (J. Jenssen). — I Nannestad (Ullensaker distrikt) begynte sommerepidemien meget voldsomt med høi feber og delirier, men forløp ellers meget let, og efter en uke eller to var de syke atter arbeidsdyktige. Vinterepidemien var dog meget alvorligere; den reumatiske form var da den absolut overveiende med langvarig rekonvalesens. Sygdommen begynte denne gang i den sydlige del av distriktet, hvor sommerepidemien hadde været mindre utbredt, og folk derfor var mindre immune; den fik her efterhvert saa stor utbredelse, at der næsten ikke fandtes en familie, som undgik den. Komplikationer var ogsaa her meget hyppigere, men av alvorligere lobære pneumonier var der ikke mange, og dødeligheten ikke stor. I den nordlige del av distriktet optraadte sygdommen mere suksessivt og fik ikke saa stor utbredelse. Ikke sjelden indtraf recidiv efter kortere eller længere tids forløp. (B. Bruun). I Fet (Høland distrikt) døde senhøstes av influensapneumoni de 2 i herredet værende læger, nemlig kommunelægen og den i anledning av tyfusepidemien beskikkede epidemilæge.

Akut gastro-enterit forekom ganske almindelig i Nittedal, og til dels noksaa haardnakket; folk skyldte paa den forandrede levemaate, specielt landsmelet. (H. Prydz).

Tetanus fik i Nittedal en ung gut, som i august var faldt av sin cykkel og hadde faat et stort saar i haanden; han blev indlagt paa Rikshospitalet

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	207	14	207	5	6	1	54	9	60	12	14	37	5	3	1
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	7	2	6	-	-	1	-	-	2	-	-	3	-	-	-
Skarlagensfeber	524	8	518	64	27	49	37	28	45	57	51	62	41	26	31
Meslinger	62	-	62	4	7	6	4	5	1	15	14	5	-	-	1
Difteri (croup.)	653	33	612	53	37	22	32	14	30	30	38	62	103	98	93
Barsel-feber	9	2	9	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2
Pyæmi, sept hæmi	17	12	9	-	-	1	-	-	2	1	1	-	3	1	-
Pemfigus (hos nyfødte)	4	1	4	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1
Rosen	116	6	110	8	7	11	9	4	8	9	6	6	16	10	16
Røde hunde	22	-	22	1	-	2	5	-	-	-	-	1	1	4	8
Variceller	172	-	157	28	15	24	15	12	25	6	4	5	7	8	8
Kusma	7	-	7	-	1	1	-	-	-	1	-	1	2	-	1
Kikhoste	1387	32	1321	97	174	229	259	144	96	81	54	61	66	39	21
Akute katarrer i aandedretsorg. . .	7131	42	6657	633	617	527	269	533	484	619	345	343	586	813	588
Influenza	22943	213	20160	83	78	83	36	31	104	5765	773	883	4590	5485	2249
Lungebetændelse	1181	395	1132	60	49	60	58	69	52	132	30	58	203	251	110
Pleurit	298	10	255	25	13	27	23	22	18	31	19	9	26	29	13
Gigtfeber	179	7	174	19	20	17	15	23	10	10	9	10	13	12	16
Akut diarrhoe (kolerine)	2705	23	2618	191	244	171	147	155	223	254	324	260	294	209	146
Tilsammen	¹⁾ 37626	802	34041	1271	1299	1232	1265	1049	1161	7024	1682	1807	5956	6990	3305

Akershus amt. 1918.

¹⁾ Fra et av amtets herreder indkom en sykelliste efter at beretningen var næsten færdig fra trykkeriet. Antallet av de paa nevnte liste opførte sygdomme er dog medtat i første kolonne paa denne tabel og tiden for dens optræden vil bli medtat paa vedkommende tabeller i den almindelige beretning.

Epidemiske sygdomme.

20

Akershus amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistriktene:									
	1		2		3		4		5	
	Aker.		Nittedal.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	82	9	1	1	50	1	30	2	44	1
Cerebrospinalmeningit (epid.)	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	4	2	-	-	2	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	291	7	5	-	129	1	27	-	72	-
Meslinger	18	-	16	-	25	-	3	-	-	-
Difteri (croup.)	490	19	11	-	69	11	14	-	69	3
Barselfeber	1	1	-	-	3	-	3	1	2	-
Pyæmi, septhæmi	8	8	-	-	4	2	4	2	1	-
Pemfigus (hos nyfødte)	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Rosen	53	4	3	-	31	-	4	1	25	1
Røde hunde	6	-	7	-	3	-	-	-	6	-
Variceller	60	-	12	-	55	-	2	-	43	-
Kusma	4	-	-	-	2	-	-	-	1	-
Kikhoste	396	12	-	-	537	8	81	3	373	9
Akute katarrher i aandedretsorganene	4 265	22	186	1	1 126	12	173	4	1 381	3
Influenza	12 918	130	609	-	5 223	43	1 175	25	3 018	15
Lungebetændelse	556	196	65	12	325	121	85	11	150	55
Pleurit.	140	4	17	-	48	2	15	3	78	1
Gigtfeber	68	4	8	-	39	1	19	1	45	1
Akut diarrhoe (kolerine)	1 468	14	193	1	475	6	118	1	451	1
Tilsammen	20 832	435	1 133	15	8 148	208	1 754	54	5 759	90

og helbredet. Vinteren efter (i 1919) faldt en 12 aars gut paa ski og fik et saar paa knæet med paafølgende tetanus; han blev ogsaa indlagt paa Rikshospitalet, men døde dagen efter indlæggelsen. — Det paastaaes at der var litet sne, saa han muligens kunde ha faat knæet i jordbakken; men det besynderlige er, at den sidst skadede blev forbundet og baaret hjem av ham, som i august 1918 fik sygdommen. (H. Prydz).

Av **skabb** er meldt 409 tilfælde, hvorav 225 fra Ullensaker distrikt. — Fra Høland anføres, at plagen som oftest blir importert fra steder utenfor distriktet. (O. Prydz).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistriktene:			
		1	3	4	5
		Aker.	Ullensaker.	Høland.	Follo.
Veneriske saar	4	3	-	-	1
Syfilis, erhvervet	9	6	3	-	-
medfødt	1	-	1	-	-
Gonorrhoe, uretrit	41	20	7	3	11

I Ullensaker fik et negte barn, hvis mor saavidt man vet aldrig har været behandlet for syfilis, nogen saar om anus. Pleiemoren fandt ikke grund til at søke læge før hun selv fik «ondt i halsen». Sygdommen blev da konstatert og barnet indlagt paa Rikshospitalet. (Svanøe).

Tuberkulose. Til oplysning om tallet paa de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgaatte tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Aker	1 160	133	435	725
Nittedal	51	11	15	36
Ullensaker	545	42	208	337
Høland	153	14	54	99
Follo	259	27	90	169
Drøbak by	29	2	9	20
Son ladested	17	-	10	7
Hølen —	7	1	2	5
Bygder	206	44	69	137
Akershus amt	2 168	227	802	1 366
Derav i byer	53	3	21	32
— - bygder	2 115	224	781	1 334

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrækning ved bækken- endeleie.			Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvekkelse, langsom fødsel etc.	60	61	1	2	2	-	4	4	-	-
Trangt bækken	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og hjertefeil	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2
Forhodeleie (isseleie med panden fortil)	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Stort fosterhode	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosteret	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Akrania og forliggende arm	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	77	75	4	9	6	3	5	4	1	7
		79			9			5		

for det hele amt 10,5 pct. av alle ved sygdom forarsakede dødsfald og 16,6 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byene var forholdet henholdsvis 5,7 og 9,4 og for bygdene 10,6 og 16,8 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa side 21. — i Aker herred indtraf 90 dødsfald av tuberkulose, men herav var 58 hos individer fra andre kommuner, som døde under midlertidig ophold paa tuberkulosesanatorier, sindssykeasyler etc. — Om de av kommunen bevilgede midler til kurativ behandling av dens ubemidlede, ikke fattigunderstøttede tuberkulose samt om legatmidler i lignende øiemed se medicinalberetningen for 1916.

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er i alt meldt 100, derav 35 i Aker lægedistrikt, 5 i Nittedal, 31 i Ullensaker, 7 i Høland og 22 i Follo. Om indikationer og utfald se tabellen paa foregaaende side.

Paa **barselseng** døde ifølge prestenes opgaver 10, ifølge lægenes 6 kvinder, 2 av barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXIV (gruppe XII) i den almindelige beretning.

I henhold til nedenstaaende tabel over **fødte og døde** var der et overskudd av 1 320 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 61,5.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.	ved mord eller drap.
Aker	1 503	27	913	109	14	2	16	-	1
Nittedal	84	3	47	2	-	-	1	-	-
Ullensaker	883	32	571	64	8	-	4	2	1
Høland	384	8	267	26	3	6	1	-	-
Follo	579	14	315	31	6	2	6	3	-
Drøbak by	43	2	37	2	1	-	1	1	-
Son ladested	18	1	17	1	-	1	-	-	-
Hølen —	3	-	2	-	-	-	-	-	-
Hvitsten —	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	511	11	259	28	5	1	5	2	-
Akershus amt	3 433	84	2 113	232	31	10	28	5	2
Derav i byer	68	3	56	3	1	1	1	1	-
— - bygder	3 365	81	2 057	229	30	9	27	4	2

Veirliget. Vaaren og forsommeren var noksaa kjølig og rigtig sommervarme var der kun i nogen faa uker. Høsten var kold og regnfuld, saa kornet flere steder ikke blev modent og der var vanskeligheter med at faa potetene op av jorden. (J. Jenssen).

Levemaate og hygieniske forhold. Indflytningen til Aker herred er fremdeles stor. Trods de dyre og vanskelige byggeforhold var tallet paa meldte nybygninger 453 ifølge opgave fra bygningschefen. (Werner).

Fra Bærum anføres, at levemaaten trods al rationering og vanskeligheter har været bra, og fordeielsessygdomme har ikke forekommet hyppigere end ellers. (J. Jenssen).

Sykehus. I Aker herred har kommunen paa Tonsen foruten almindelige sykehus og gamlehjem ogsaa tuberkulosehjem og epidemiavdeling. Desuten findes Kristiania kommunale sykehus og epidemilasaret, Diakonhjemmets sykehus, 2 private sanatorier for tuberkulose, begge paa Grefsen, og 1 pleiehjem for tuberkulose paa Grorud, Gaustad statsasyl for sindssyke og doktor Dedichens private sindssykeasyl. Endvidere 3 sanatorier, nemlig paa Holmenkollen og Voksenkollen, og dr. Møinichens ved Midtstuen. — I Nittedal er et privat sanatorium (Glittre) for tuberkulose. — I Bærum er der et kommunalt sykehus med kirurgisk afdeling, epidemi-sykehus, gamlehjem og tuberkulosehjem; endvidere pleiehjem for aandssvake, epileptikere, for kvinder (magdalener) det søndenfjeldske skolehjem for forsømte piker og 6 barnehjem, hvorav 1 kommunalt. I Asker herred er et litet sykehus, Akershus amts sindssykeasyl paa Blakstad og Kristiania kommunale sindssykeasyl paa Dikemark. — I Ullensaker og Nes herreder er der pleiehjem for tuberkulose; i Eidsvoll er der et kommunalt sykehus. — I Follo distrikt har Drøbak by et epidemilasaret; i Aas ligger det nye tuberkulosehjem.

Av **badeindretninger** for almenheten findes i Aker herred 4 kommunale folkebad (badstue og dusj), 1 paa Grorud, 1 paa Bryn, 1 i Nydal og 1 paa Lilleaker; desuten er der i Sørkedal et karbad med dusj og 1 i Maridal ved Hammeren; disse to hører til de Løvenskjoldske eiendomme og brukes av eiendommens folk. Paa Bygdø, Nordstrand og flere steder i nærheten av Kristiania findes sjøbadehus tildels i forbindelse med forlystelsesetablissementer. I Lillestrøm er der et folkebad (badstubad, karbad og dusjbad). I Bærum er der et kommunalt bad ved Høvik; enkelte skoler og nogen fabrikker har bad. I Eidsvoll (Ullensaker distrikt) er der et folkebad (badstubad) ved Eidsvoll verk og et, vesentlig for arbeidere, ved Bønsdals fabrikker. Den gamle kjendte bade- og kuranstalt er solgt til kommunen; hovedbygningen brukes til kommunelokale; i selve badehuset er der anledning til at faa furunaalsbad, almindelig karbad etc. (Svanøe). I Follo distrikt findes i Drøbak en indretning for varme bad, gytje- og furunaalsbad; den holdes aapen om sommeren fra juni til august. Desuten er der et sjøbad som holdes aapent i samme tid. Ved Aas meieri er der for publikum anledning til at faa varmt karbad; ved landbrukshøiskolen er der karbad og romerbad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Akershus amt	58	2 668
Aker	¹⁾ 28	1 080
Nittedal	-	-
Ullensaker	²⁾ 8	810
Høland	³⁾ 4	350
Follo	⁴⁾ 18	428

¹⁾ Aker 10, Asker 4, Lillestrøm 3, Bærum 11. ²⁾ Eidsvoll 2, Ullensaker 3, Nanuestad 1, Nes 1, Hurdal 1. ³⁾ Høland 2, Aurskog 2. ⁴⁾ Aas 1, Nesodden 2, Kraakstad 3, Frogn 1, Enebakk 1, Vestby 2, Hølen 1, Son 5, Drøbak 2.

III. Smaalenenes amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinerer.
Amtet		4 180,59	150 690	65	28	74	35
1. Eidsberg		1 223,23	21 176	6	2	12	9
	Rømskog	184,19	480	-	-	1	1
	Rakkestad	260,55	4 061	1	-	2	-
	Eidsberg	232,46	6 014	2	2	3	3
	Trøgstad	206,24	3 515	1	-	2	2
	Askim	67,17	3 296	2	-	2	1
	Skiptvedt	102,45	2 382	-	-	1	1
	Degernes	170,17	1 428	-	-	1	1
2. Moss stadslægedistr.	Moss, kjøpstad . . .	2,10	8 572	10	3	4	-
3. Hobøl	Hobøl	142,47	2 287	1	-	1	1
4. Spydeberg	Spydeberg	138,37	2 305	1	1	2	1
5. Vaaler	Vaaler	252,11	2 241	1	-	2	2
6. Rygge		136,77	6 245 ¹⁾	2	1	3	2
	Rygge	76,94	3 476	1	-	2	1
	Jeløy	59,83	2 769	-	1 ²⁾	-	1
7. Raade		244,41	10 174	3	-	5	3
	Raade	123,17	2 866	1	-	1	1
	Onsøy	121,24	7 308	2	-	4	2
8. Fr.stad stadsfys. . .	Fredrikstad, kjøpstad	10,20	15 481	9	8	11	-
9. Sarpsborg lægedistr.		572,61	48 728	14	6	19	8
	Sarpsborg, kjøpstad .	7,43	10 710	8	5	5	-
	Tune	144,07	7 295	1	-	2	2
	Rolvsey	30,84	2 349	-	-	1	1
	Varteig	69,29	1 140	-	-	1	1
	Skjeberg	194,11	5 982	-	1	2	1
	Borge	40,28	6 384	2	-	4	1
	Torsnes	38,30	1 532	-	-	1	1
	Glemmen	23,46	10 141	3	-	3 ²⁾	-
	Kraakerøy	24,83	3 192	-	-	-	1
10. Fredrikshald stads- lægedistrikt	Fredrikshald, kjøpstad	2,07	12 023	12	6	5	-

¹⁾ Den ene av disse, distriktslægen, bor i Moss by. ²⁾ Jormøren bor i Moss by.³⁾ Blandt disse ikke medregnet den fast ansatte jormor som bor i Fredrikstad.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornødre.	Hjelp- væknatorer.
11. Hvaler lægedistrikt	Hvaler.....	86,42	4 045	1	-	2	2
12. Idd lægedistrikt ..		634,88	12 180	¹⁾ 2	-	4	3
	Idd.....	382,15	6 587	-	-	2	2
	Berg.....	252,73	5 593	1	-	²⁾ 2	1
13. Aremark lægedistr.	Armark.....	322,60	1 829	1	-	1	1
14. Rødenes og Øymark lægedistrikt		412,35	3 404	2	1	3	3
	Rødenes.....	207,67	1 355	-	-	1	1
	Øymark.....	204,68	2 049	2	1	2	2

¹⁾ Den ene av disse, distriktslægen, bor i Fredrikshald. ²⁾ Den fast ansatte jormor bor i Fredrikshald.

Sundhetstilstanden opgis at ha vært tilfredsstillende i aarets første halvdel; ualmindelig slet derimot i anden halvdel paa grund av influensaepidemien. Av epidemiske sygdomstilfælde meldtes i alt 44 512 med 1 025 dødsfald mot henholdsvis 14 279 og 366 aaret forut.

Dødeligheten var 16,5 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Jfr. tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 27—29. Se forøvrig siste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber (paratyfus). I Askim (Eidsberg distrikt) forekom om vaaren en epidemi av paratyfus rundt stationen og ved Kikkelsrud. Forløpet var let, og der var som regel inden de smittede familier kun 1 angrepen. Smitten blev ført tilbake til melk fra et større utsalg ved Askim station. Epidemien avtok hurtig, da dette utsalg blev stanset, og melken kokt eller pasteurisert. Om høsten optraadte nogen spredte tilfælde, men for disse kunde ingen smittekilde findes. (A. V. Smith). — I Onsey (Raade distrikt) forekom en ikke godartet epidemi av tyfoidefeber omkring strandstedet Leirvik. Smittekilden antok man at ha vært inficert drikkevand, da man tar dette fra bek eller grunde brønder, som har let for at bli tilsølt av overvand eller paa anden maate; det blev tilraadet at koke alt vand, som skulde brukes i husholdningen. (A. S. Bergh).

Av **difteri** er meldt et usedvanlig stort antal tilfælde, overveiende fra Fredrikstad og Sarpsborg distrikter. I Fredrikstad maatte man ty til ekspropriation av Ynglingeforeningens lokale til provisorisk lasaret. — Fra Fredrikshald anføres, at difteriserum som profylaktikum næsten aldrig brukes lenger; paa sykehusets epidemiavdeling anvendes det som kurmiddel, men i stadig økende doser

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfeber	73	7	72	-	-	2	8	16	5	1	7	16	11	1	5
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	484	4	482	29	24	32	35	47	24	45	56	70	61	27	32
Meslinger	6	-	6	-	-	-	-	4	1	-	1	-	-	-	-
Difteri (croup.)	1 123	74	1 123	44	35	54	32	23	55	36	89	251	231	141	132
Dysenteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Barselfeber	16	3	15	4	1	1	2	-	1	3	-	3	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	50	11	45	11	4	2	3	3	1	15	2	2	1	1	-
Pemfigus (hos nyfødte)	5	2	4	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1
Rosen	200	2	200	20	15	21	9	15	12	18	15	18	19	22	16
Røde hunde	22	-	22	4	6	1	1	3	-	2	-	-	-	1	4
Variceller	267	-	267	42	23	18	20	13	19	38	23	29	15	11	16
Kusma	9	-	9	-	-	1	-	-	-	3	-	-	5	-	-
Kikhoste	326	6	325	7	12	2	17	11	28	39	21	48	36	64	40
Akute katarrer i aandedretsorg.	6 880	97	6 877	816	563	579	494	522	422	539	245	428	498	1 029	742
Influenza	28 154	360	28 053	46	32	23	16	14	22	5 224	1 588	687	10 289	8 054	2 058
Lungebetændelse	2 113	422	2 078	73	61	103	90	124	85	159	71	67	463	581	201
Pleurit	459	8	459	35	28	24	29	35	22	70	22	21	47	67	59
Gigtfeber	261	5	261	29	18	30	28	26	18	19	10	14	12	23	34
Malaria	10	-	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	4 049	23	4 049	347	445	420	262	295	243	334	537	358	319	261	228
Tilsammen	44 512	1025	44 361	1 509	1 267	1 313	1 046	1 152	958	6 545	2 688	2 014	12 018	10 283	3 568

Smaleenes ant. 1918.

27

Epidemiske sygdomme.

28

Smalenes amt. 1918.

(Forts.)	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Eidsberg.		Moss stadslæge- distrikt.		Hobøl.		Spydeberg.		Vaaler.		Rygge.		Raade.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	33	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	33	6
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	63	-	17	-	2	-	7	-	-	-	28	-	64	1
Meslinger	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup.)	51	3	63	7	2	1	-	-	3	1	104	6	89	4
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	2	-	4	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	-
Pyæmi, septicæmi	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	19	-	49	-	1	-	4	-	-	-	6	-	7	-
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	22	-	102	-	2	-	2	-	-	-	6	-	4	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	148	4	2	-	6	-	4	-	-	-	5	-	6	-
Akute katarrher i aandedretsorganene	842	7	577	9	93	2	210	5	141	1	53	3	345	7
Influenza	3 265	39	2 857	52	205	6	550	-	351	2	1 485	3	1 917	4
Lungebetændelse	188	39	273	4	1	-	21	3	4	4	39	39	245	44
Pleurit	46	-	34	-	1	-	19	1	6	-	4	1	73	-
Gigtfeber	41	-	41	-	5	-	18	-	1	1	1	-	22	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	362	2	653	1	27	-	97	-	-	-	44	1	251	1
Tilsammen	5 091	96	4 673	74	346	10	934	9	506	9	1 778	54	3 061	69

Epidemiske sygdomme.

(Forts.)	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	8		9		10		11		12		13		14			
	Fredrikstad stadsfysikat.		Sarpsborg.		Fredrikshald stadslæge- distrikt.		Hvaler.		Idd.		Aremark.		Rødenes og Øymark.			
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	1	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	87	1	130	1	37	1	16	-	20	-	1	-	12	-	-	-
Meslinger	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	249	4	499	32	19	9	17	2	25	5	-	-	2	-	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	2	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	37	2	4	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	27	-	49	1	31	-	2	1	3	-	-	-	2	-	-	-
Røde hunde	2	-	15	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	43	-	42	-	37	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	7	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	72	-	57	1	9	-	4	-	1	1	-	-	12	-	-	-
Akute katarrher i aandedretsorganene . .	1 209	14	2 459	28	711	6	22	-	131	11	46	-	41	4	-	-
Influenza	4 124	100	9 117	57	2 642	42	528	15	411	21	411	13	291	6	-	-
Lungebetændelse	317	19	914	248	75	12	12	-	13	9	5	-	6	1	-	-
Pleurit	41	1	180	5	37	-	11	-	2	-	4	-	1	-	-	-
Gigtfeber	33	-	46	1	42	1	2	1	1	1	2	-	6	-	-	-
Malaria	-	-	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	886	2	1 180	8	434	8	27	-	53	-	6	-	29	-	-	-
Tilsammen	7 141	146	14 710	386	4 082	79	650	20	663	49	475	13	402	11	-	-

(op til 20 000 I.E. til voksne). Croup-tilfælde har i de senere aar forekommet hyppig og især i dette aar voldt mange dødsfald. (Tandberg). — Fra Rygge anslaaes croup at ha forekommet i ca. 10 pct. av alle difterit-tilfælde. (Mørch). — Fra Hvaler anføres, at «spanskesyken» synes at disponere til at bli angrepet av difteri. (Lundevall).

Pyæmiske infektioner (furunkulose, verkefingre, impetigo contagiosa o. l. forekom paafaldende hyppig i Hobøl. (Sætre).

Kikhoste hadde stor utbredning i Eidsberg og Trøgstad herreder; forløpet var forholdsvis let i Eidsberg, men i Trøgstad forekom der ofte komplikation med pneumoni. (A. V. Smith).

Influenta satte sit præg paa hele sygdomskonstitutionen i andet halvår og artet sig som 2 særskilte, eksplosivt optrædende, epidemier; den forholdsvis let forløpende om sommeren var næsten forbi, da den meget alvorligere om høsten satte ind. — Sygdommen virket i høi grad alarmerende ved sin pludselige masseoptræden og mange dødsfald i en kort tidsperiode; i mange bygder optraadte den grændvis og fulgte færdselsveiene. — Man har skjelnnet mellem en pulmonal form (den hyppigste) og en intestinal form. — Initialsymptomene var: intens hodepine og blødning fra forskjellige organer (næse, lunger, tarmkanal, uterus, tildels ogsaa nyrene og en sjelden gang hæmorrhagisk eksantem). Den sygdommen saa ofte ledsagende lungebetændelse hadde ofte irregulære symptomer og artet sig mest som en bronkopneumoni; ekspektoratet var som regel sterkt blodig; i de lettere tilfælde var forløpet mere regulært, men i de gravere optraadte fra første stund sterk aandnød med cyanose av kinder og læber, og disse tilfælde endte som oftest dødelig; det var især folk i aarsklassene 15—50 som bukket under, og av disse fornemmelig kraftige mennesker i 30 aars alderen. Av andre komplikationer findes opført empyem og flegmoner; endvidere et tilfælde av sindsforvirrethet og et av chorea minor, som begge snart blev helbredet. — Rekonvalesensen var efter tilfældene i høstepidemien ofte meget langvarig. — I Fredrikstad og Borge blev der oprettet midlertidige hjelpelasaretter. (Galtung, Jacobsen, Tandberg m. fl.). — Fra Hvaler skriver distriktslæge Lundevall: Der er naturligvis under epidemien stillet store krav til lægens arbeidsevne. Epidemien i juli—august var ingen sak, men jeg vil sikkert i hele mit liv huske den værste tid fra midten av oktober til midten av november. Jeg reiste til at begynde med til alle døgnet tider, men blev snart saa utkjørt, at jeg skjønte, der maatte bringes orden i tingene, hvis det skulde gaa. Jeg forlangte derfor, at alle anmodninger om sykebesøk skulde være indkommet i kontortiden før kl. 11 fm. Jeg reiste da ut paa motorbaaten og var ikke hjemme igjen før kl. 11—12—1—2 om natten, hvorefter jeg forlangte hvile til om morgenen, dog saaledes, at eventuelle bud fik utlevert medicin ogsaa om natten. Paa denne maate kunde jeg i almindelighet række at tilse de allerfleste av dem som hadde anmodet derom samme dag. Vanskelig var det at bringe folk til at forstaa nødvendigheten av, at jeg, naar jeg reiste ut kl. 11 fm., burde vite om alle de steder jeg skulde besøke, forat ruten kunde bli lagt paa den mest praktiske maate. Høstkveldene var jo mørke. Taake hadde vi ogsaa ofte. Det gjaldt da for mig at ta de steder, hvortil farvandet var vanskeligst, mens det endnu var lyst. Jeg maatte altsaa paa forhaand saa nogenlunde kunde beregne tiden paa de forskjellige steder; men dette blev aldeles umulig, naar jeg ved fremkomsten til en syk familie der fik beskjed om at tilse al verdens nærmere- og fjernereboende naboer. Litt efterhvert blev dog folk mere disiplinerte, saa det gik saa nogenlunde. Lægetilsynet blev selvsagt mangelfuldt, men stort set kan jeg som nævnt si, at de fleste blev tilset samme dag, hvis anmodning om sykebesøk var indløpet i kontortiden.

Av **diarrhoe** er meldt dobbelt saa mange tilfælde som gjennemsnitlig i de siste 12 aar, mens dødelighetsprocenten bare har vært fjerdeparten. (Kfr. ovenfor under influensa).

Av **skabb** er i alt meldt 266 tilfælde, derav 99 fra Fredrikstad, 77 fra Eidsberg og 50 fra Raade. Plagen er heller ingen sjeldenhet i Rygge. (Mørch).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistriktene:							
		1	2	4	7	8	9	10	11
		Eidsberg.	Moss stads-læge-distrikt.	Spydeberg.	Raade	Fredrikstad stads-fysikat.	Sarpsborg.	Fredrikshald stads-lægedist.	Hvaler.
Veneriske saar ..	4	1	-	2	-	1	-	-	-
Erhvervet syfilis .	15	2	1	-	-	2	8	2	-
Gonorrhoe, uretrit	101	15	30	3	2	15	17	18	1

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfald ved:			
	sygdom.	lunge-tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Eidsberg	312	22	96	216
Moss stadslægedistrikt	148	7	74	74
Hobøl	27	1	10	17
Spydeberg	37	-	9	28
Vaaler	26	4	9	17
Rygge	112	12	54	58
Raade	181	26	69	112
Fredrikstad stadsfysikat	291	18	146	145
Sarpsborg	808	60	386	422
Sarpsborg by	116	13	46	70
Bygder	692	47	340	352
Fredrikshald stadslægedistrikt ..	212	13	79	133
Hvaler	55	5	20	35
Idd	128	8	49	79
Aremark	36	1	13	23
Rødenes og Øymark	47	3	11	36
Smaalenenes amt	2 420	180	1 025	1 395
Derav i byer	767	51	345	422
— - bygder	1 653	129	680	973

Obstetriciske operationer.

32

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.			Ultrækning ved bækken-endeleie.			Hysterotomia vaginalis.		Perforation.	Ex-viscera-tion.	Efter-byrds-operation.
	Mødre.			Barn.			Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.	Mor.	Mødre.
	Lev.	D.	Uopg.	Lev.	Df.	Uopg.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	186	-	-	189	2	-	10	10	-	10	8	2	-	-	-	-	-
Trangt bækken	17	-	-	15	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
Barselkrampe	1	1	-	2	-	-	3	2	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Placenta prævia og blødning...	-	-	-	-	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor ovarii. Hernia umbilical.	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhødeleie (isseleie med panden fortil)	31	-	-	30	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	5	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Hydrokefalos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hydramnion	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgitt indikation	-	-	27	-	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	244	1	27	245	5	27	23	17	6	11	1) 8	3	1	1	3	1	8
	272			277				23			11						

¹⁾ Av disse blev 5 forløst ved tang paa sætet.

Katarralsk ikterus. I Hobøl var der paafaldende mange tilfælde hele aaret og de komplicerte ikke sjelden den «spanske syke». (Sætre). — I Rygge forekom utover vaaren en noksaa ondartet epidemi med feber og efterfølgende mat-
het av lang varighet. (Holmboe). — Fra Aremark er meldt 16 tilfælde paa 3 gaarder, som laa langt fra hverandre. De fleste tilfælde indtraf om vaaren. (A. B. Berg).

Tuberkulose. Om de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgaatte tilfælde av tuberkulose sykdomme inden amtets distrikter henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslister for det hele amt 7,4 pct. av alle ved sygdom forårsakede dødsfald og 12,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sykdomme. For byene var forholdet henholdsvis 6,6 og 12,1 pct. og for bygdene 7,8 pct. og 13,3 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa side 31.

Om de med statsbidrag forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. De sykes forpleining inden distriktene er opgitt at være gjennomgaaende forsvarlig.

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er opgitt i alt 324, derav i Eidsberg distrikt 29, Moss by 6, Hobøl 1, Vaaler 1, Rygge 6, Raade 29, Fredrikstad 103, Sarpsborg 129, Fredrikshald 7, Idd 7, Aremark 2, Rødenes og Øymark 4. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.	ved drap.
Eidsberg	539	11	346	33	3	1	5	2	-
Moss stadslægedistrikt ...	248	9	201	28	6	1	6	1	-
Hobøl	49	2	28	1	-	-	-	-	-
Spydeberg	77	2	41	6	-	-	2	-	-
Vaaler	49	-	29	2	-	-	1	-	-
Rygge	203	4	89	14	-	-	1	-	-
Raade	252	10	203	10	-	-	2	1	-
Fredrikstad stadsfysikat ..	335	8	315	33	7	3	10	-	-
Sarpsborg	1 305	38	876	96	12	5	23	1	-
Sarpsborg by	262	8	151	22	4	1	4	-	-
Bygder	1 043	30	725	74	8	4	19	1	-
Fredrikshald stadslægedist.	222	2	211	18	-	-	3	-	-
Hvaler	86	2	58	4	1	-	2	-	-
Idd	238	6	143	7	-	1	2	1	-
Aremark	38	-	38	2	-	-	1	-	-
Rødenes og Øymark	61	2	54	2	-	1	-	-	1
Smaalenenes amt	3 702	96	2 632	256	29	12	58	6	1
Derav i byer	1 067	27	878	101	17	5	23	1	-
— - bygder	2 635	69	1 754	155	12	7	35	5	1

Om jormorhjelpen se tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde efter prestenes opgaver 12 kvinder, ifølge lægernes 11; 3 døde av barselfeber; forevrig henvises til tabel XXXIV, gruppe XII.

Ifølge tabellen over fødte og døde var der et overskudd av 1 070 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 71,1.

Veirliget. Vaaren og forsommeren var varm, men meget tør, saa baade aker og eng av den grund blev sat betydelig tilbake Jordlopper i mængde gjorde ogsaa betydelig skade. Fra utover i august til henimot jul var der regn i overflod, saa meget høi og korn blev daarlig berget; nogen lot det endog bli staaende ute og raatne. Paa potetene var der megen tørraat, saa mange ikke engang fandt det umaken værdt at ta dem op, dyr som arbeidshjelpen var.

Levemaate og hygieniske forhold. Fra Eidsberg skrives: Paa grund av de høie priser paa levnetsmidler har bøndernes fortjeneste vært meget stor og velstanden i distriktet er steget betraktelig (A. V. Smith).

I Moss by har det vært midlertidig stans med arbeidet for rensning av drikkevandet som følge av de høie arbeidspriser og umuligheten av at faa maskiner hjem fra utlandet. Ogsaa med kommunens overtagelse av gaterenovationen har det trukket i langdrag. (Galtung).

I Vaaler har levemaaten vært kraftigere end tidligere, idet bruken av kjøt og flesk øket under rationeringen. Influensaepidemiens heldige forløp her om høsten kan antagelig væsentlig tilskrives, at folk ikke var underernært, men i det store hele ved sin fulde kraft. — Paa grund av de høie priser paa tømmer (15 pct. over fjoraarets rekordpriser) har skogen kanske faat en vel stor paakjending (H. L. Hansen).

Rygge og Jeløy herreder har, hvor de støter til Moss, større partier med bymæssig bebyggelse; her bor væsentlig arbeidere; de sanitære forhold i disse strøk er ikke bra; man var kommet godt i vei med anlæg av kloakker, men de vanskelige tider under krigen satte en stopper for videre arbeide dermed. (Mørch).

I Fredrikstad har man paa grund av hyppige klager over daarlig melk stadig tat stikprøver og undersøkt melkens indhold av fett; mængden av dette har gjennomgaaende vært snau og paatale frugtet ikke noget, da tilgangen paa kraftfôr var knapp. Renovationen er fremdeles mangelfuld. (Jacobsen).

Fra Borge (Sarpsborg distrikt) anføres, at levemaaten har vært mindre god. Uagtet arbeidsevnen neppe er blit mindre, synes det dog som motstandskraften likeoverfor sykdom er blit nedsat, dels paa grund av den snaue og ensformige kost, og dels fordi man har savnet de tilvante nydelsesmidler. (Nilsen).

I Fredrikshald har det lyktes at faa de av helseraadet foreslaatte melkekontrollregler autorisert; men paa grund av vanskeligheter med at faa anskaffet de for laboratoriet nødvendige apparater er kontrollen ikke kommet i fuld gang. — Der er ogsaa bevilget de fornødne midler til utførelse av bakteriologiske undersøkelser ved en ansat speciallæge. — De mislige forhold med hensyn til drikkevandet og renovationen bestaar fremdeles. (Tandberg).

Fra Hvaler anføres, at det synes som de fattige under dyrtiden har hat det værre end før, da understøttelsen i almindelighet neppe har holdt skridt med prisstigningen. (Lundevall).

Sykehus. Amtets sykehus ligger i Fredrikstad og dets *sindssykeasyl i Glemmen. — I alle byer fins kommunale sykehus og epidemilasaretter. — Paa Jeløy er der et hjem for kvinder, som lider av nevrasteni, drikkældighet etc. —

I Fredrikstad er der et militært sykehus, et privat (Bethesda) og et tilhørende den katolske mission. I Fredrikshald er der et interneringslokale samt et av katolske søstre drevet hospital (St. Josefs). I Øymark ligger Ørje kuranstalt for mandlige alkoholikere. — Der er 3 tuberkulosehjem, fylkets ved Mysen st. (Eidsberg), Fredrikstads i Glemmen og Fredrikshalds i Berg.

Av badeindretninger findes i Eidsberg distrikt badstubad og karbad ved Askim og Mysen stationer. I Moss er der et folkebad (karbad og badstue) og et kommunalt sjøbad; dessuten er der et sjøbad som eies av et interessentskap og hvor der ogsaa kan faaes gytje- og furunaalsbad. I Spydeberg er der et kommunalt bad. I Fredrikstad er der foruten en badeanstalt for karbad og badstubad et sjøbad i Vesterelven. Inden Sarpsborg distrikt findes badeindretninger for arbeidere og funktionærer ved Borregaard, Hafslund og endel andre fabrikker. Desuten er i virksomhet om sommeren Hankø bad i Onsøy, Torsøkilens bad i Torsnes og Heisand bad i Skjeberg. I Fredrikshald er der et badehus, hvor der gives kar- og dampbad, dusj og styrt; fabrikkbyen i Tistedal har ogsaa eget badehus; endvidere er der et par badeanstalter for varmt bad og varm dusj, tilknyttet skoler eller fabrikanlæg; paa «Sauøy» (utenfor byens havn) findes 2 badehus for aapne sjøbad. Paa Kornsjø (Idd distrikt) er et par private badstubad, hvor der enkelte dage i uken kan faas bad mot en liten betaling. Ogsaa ved et litet bad paa Ørje kan der enkelte dage i uken faas badstubad og karbad.

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysninger om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Smaalenenes amt	71	3 204
Eidsberg	¹⁾ 12	492
Moss stadslægedistrikt	7	158
Hobøl	1	54
Spydeberg	-	-
Vaaler	2	47
Rygge	²⁾ 6	192
Raade	³⁾ 1	234
Fredrikstad stadsfysikat	7	286
Sarpsborg	⁴⁾ 18	1 140
Fredrikshald stadslægedistrikt	11	202
Hvaler	1	124
Idd	⁵⁾ 3	215
Aremark	1	24
Rødenes og Øymark	⁶⁾ 1	36

¹⁾ Eidsberg 5, Askim 3, Trøgstad 2, Rakkestad 2. ²⁾ Rygge 3, Jeløy 3. ³⁾ Onsøy 1. ⁴⁾ Sarpsborg by 5, Tune 1, Skjeberg 2, Borge 2, Torsnes 5, Glemmen 2, Kraakerøy 1. ⁵⁾ Idd 1, Berg 2. ⁶⁾ Øymark 1.

IV. Buskerud amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordre.	Hjælpe- vakter.
Amtet		14808,76	123 863	55	27	62	26
1. Drammen stads- fysikat	D r a m m e n, kjøbstad	7,01	24 937	19	14	10	-
2. Drammen læge- distrikt		600,37	17 787	1) 7	-	8	3
	Lier	324,81	8 763	2	-	2	-
	Røyken	112,60	4 474	2	-	4	1
	Hurum	162,96	4 550	2	-	2	2
	Holmsbu, ladested 2) . . .	-	-				
3. Norderhov		1 087,08	15 703	6	4	6	5
	Hønefoss, kjøbstad .	1,08	2 695	5	3	1	-
	Hole	200,49	2 024	3) 1	1	1	1
	Tyristrand	106,76	1 408	-	-	1	1
	Norderhov	778,75	9 576	-	4) 3	3	3
4. Aadal	A a d a l	645,64	3 392	1	-	3	2
5. Modum		2 335,28	30 787	10	3	16	3
	Nedre Eiker	122,09	5 858	2	1	3	-
	Øvre —	457,20	8 225	3	-	5	1
	Modum	515,39	10 563	3	2	5	-
	Sigdal	847,70	3 590	1	-	2	1
	Krødsherad	392,90	2 551	1	-	1	1
6. Nes		1 511,22	3 943	1	1	3	1
	Nes	820,63	2 272	1	1	2	-
	Flaa	690,59	1 671	-	-	1	1
7. Gol		1 350,92	4 628	1	-	2	2
	Gol	512,01	2 271	1	-	1	1
	Hemsedal	838,91	1 357	-	-	1	1
8. Aal		2 657,00	5 478	1	-	2	2
	A a l	1 154,27	3 346	1	-	1	1
	Hol	1 502,73	2 132	-	-	1	1
9. Kongsberg stads- lægedistrikt	Kongsberg, kjøbstad	64,14	6 132	4	4	4	-

1) Distriktslægen bor i Drammen by. 2) Hører til Hurum herred. Flateindhold 0,31, tallet paa indb. 356. 3) Praktiserer ikke. 4) 2 av disse bor i Hønefoss.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jernmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
10. Sandsvær		674,22	5 757	1	-	2	2
	Øvre Sandsvær	393,86	2 497	-	-	1	1
	Ytre —	280,36	3 260	1	-	1	1
11. Rollag		1 010,97	3 476	2	-	3	3
	Rollag	435,39	1 318	1	-	1	1
	Flesberg	575,58	2 158	1	-	2	2
12. Nore og Opdal		2 864,91	2 843	2	1	3	3
	Nore	763,49	1 496	1	-	1	1
	Opdal	2 101,42	1 347	1 ¹⁾	1	2	2

¹⁾ Er ogsaa eksamineret tandlæge.

Sundhetstilstanden var i det hele meget slet, væsentlig paa grund av influensaepidemien i andet halvaar. Der meldtes av epidemiske sygdomstilfælde ialt 49 361, hvorav 909 hadde dødelig utgang; i 1917 var de tilsvarende tal 16 417 og 259.

Dødeligheten utgjorde 17,2 pro mille av den opgivne tilstedeværende middelfolkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 38 og 39. Jfr. forørrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber. 2 av tilfældene i Drammen lægedistrikt indtraf paa en gaard i Hurum, hvor man en længere tid hadde brukt en næsten uttørret brønd midt i en gjødslet mark. (W. Grimsgaard).

Av **difteri** er meldt usedvanlig mange tilfælde. Likesaa av **kikhoste**. I Gol fortsatte den foregaaende høst begyndte epidemi; ut paa vaaren kom den til Hemsedal, hvor sygdommen ikke hadde været paa mange aar; den herjet der strengt og længe og angrep mange ældre. Skolerne blev tildels indstillet. (Thoner).

Influensa. Fra Drammen by anslaaes halvparten av folkemængden at ha været angrepet; i de nærmeste bygder ca. tredjeparten. — Sommerepidemien indtraf samtidig med sommerferiens indtræden; smitten fulgte kommunikationslinjerne og kom saaledes ogsaa til sanatorier og andre steder, hvor man tok imot gjæster; somme steder optraadte sygdommen rent eksplosivt efter større festlige sammenkomster. Symptomerne var hodepine i panden, snue, røde øine, lemsterhet, rygsmerter og en paafaldende mathet. Enkelte steder var ogsaa hundene angrepet samtidig med menneskene; de nøs, vilde ikke spise og kunde næsten ikke staa paa benene. — I høstepidemien blev som regel ingen angrepet av dem, som hadde

Epidemiske sygdomme.

38

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	1		
	tilfælde.	dødsfald.														Drammen stads- fysikat.	Tilf.	Df.
Tyfoidfieber	8	1	8	-	3	-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	
Skarlagensfeber	291	3	289	51	18	30	26	18	22	14	26	32	38	6	8	42	-	
Meslinger	15	-	15	-	3	2	-	-	1	2	-	3	2	-	2	11	-	
Difteri (croup)	928	44	928	61	32	22	30	12	33	21	51	215	200	140	111	307	8	
Dysenteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Barselfeber	7	3	6	-	1	-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	2	1	
Pyæmi, septhæmi	20	11	15	2	1	1	2	-	1	1	2	3	-	-	2	2	2	
Pemfigus (hos nyfødte)	6	2	6	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	
Rosen	208	9	208	15	13	11	11	20	21	15	22	23	19	17	21	89	2	
Røde hunde	22	-	22	4	2	2	9	-	-	4	-	-	-	-	1	6	-	
Variceller	260	-	260	14	17	16	20	19	24	44	14	15	28	30	19	136	-	
Kusma	16	-	16	-	2	-	1	1	2	3	-	4	2	1	-	8	-	
Kikhoste	2357	24	2357	152	706	232	255	368	232	177	61	30	69	42	33	426	8	
Akute katarrer i aandedræts- organerne	8895	72	8895	985	790	701	665	727	646	642	477	497	722	953	1090	2400	15	
Influenta	29921	405	29908	129	135	122	63	39	100	5224	1246	621	10717	8715	2797	10654	100	
Lungebetændelse	1286	301	1286	88	53	66	87	65	92	69	37	23	416	168	122	292	53	
Pleurit	290	8	290	38	23	29	30	23	26	18	21	12	20	28	22	76	3	
Gigtfeber	176	2	176	32	9	17	11	21	15	16	12	9	12	10	12	35	1	
Koldfeber	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Akut diarrhoe (kolerine) . . .	4651	23	4651	291	330	391	368	376	344	301	677	595	366	355	257	1795	8	
Tilsammen	49361	909	49339	1863	2140	1643	1579	1689	1562	6552	2652	2082	12611	10466	4500	16283	201	

Buskerud amt. 1918.

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Drammen læge- distrikt.		Norderhov.		Aadal.		Modum.		Nes.		Gol.		Aal.		Kongs- berg stads- læge- distrikt.		Sands- vær.		Rollag.		Nore og Opdal.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Tyfoidefeber	3	-	2	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	69	-	13	-	-	-	41	1	-	-	28	-	7	1	20	1	33	-	-	-	38	-
Meslinger	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	388	16	114	9	3	1	53	8	-	-	-	-	1	-	57	2	4	-	1	-	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	8	2	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	3	3	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	2	-	-	-	-	-
Rosen	37	3	15	-	-	-	38	2	3	-	1	-	2	-	17	-	3	-	2	2	1	-
Røde hunde	5	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	7	-	-	-	1	-	-	-
Variceller	23	-	18	-	17	-	9	-	1	-	1	-	-	-	43	-	12	-	-	-	-	-
Kusma	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	104	2	39	-	-	-	314	4	47	-	1111	4	45	4	135	-	134	2	1	-	1	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	1246	6	1812	5	42	1	1364	9	96	19	24	9	-	-	1362	4	380	1	93	2	76	1
Influenta	5260	143	4280	20	494	15	2392	33	371	-	514	1	1054	23	2392	36	1236	5	674	24	600	5
Lungebetændelse	154	22	278	81	3	3	137	92	12	-	18	10	3	1	216	-	115	33	26	-	32	6
Pleurit	56	3	63	-	2	-	47	1	7	-	4	1	2	-	15	-	9	-	2	-	7	-
Gigtfeber	42	-	21	-	2	-	36	-	5	-	7	-	3	-	11	-	6	1	8	-	-	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	337	8	806	4	35	2	770	-	16	-	16	-	1	-	558	1	271	-	27	-	19	-
Tilsammen	7741	205	7467	121	598	22	5209	152	560	20	1724	25	1120	30	4838	47	2211	46	836	28	774	12

hat sygdommen om sommeren; lungebetændelse forekom hyppig, og sygdommen tok ofte en uheldig vending i hjem med slet ventilation; blandt gravide, som fik influensapneumoni, var dødeligheten stor, og eggehvite i urinen forekom i mange tilfælde. — Efter overstaaet sygdom blev der ofte iagttat nervøse svækkelses-tilstande og haaravfald. (Wedøe, Groth m. fl.).

Av **diarrhoe** er meldt et usedvanlig stort antal tilfælde. Fra Drammen by anføres, at det var rationeringen, kanskje mest det daarlige brød, som hadde skylden. (Bie).

Trichophyti har forekommet noksaa hyppig i G ol paa saakaldte ubehaa-rede dele av legemet (hænder, haandled, hals og ansigt); smitte fra kreaturer. — Undertiden er ogsaa en **kerion celsi** blit iagttat. (Thoner).

Av **skabb** er ialt meldt 309 tilfælde.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:							
		1	2	3	4	5	6	9	10
		Drammen stads- fysikat.	Drammen distrikt.	Norder- hov.	Aadal.	Modum.	Nes.	Kongs- berg stads- lægedistr.	Sandsvår.
Veneriske saar.....	8	8	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	20	9	11	-	-	-	-	-	-
Syfilis, medfødt	2	1	-	-	-	-	-	1	-
Gonorrhoe, uretrit.....	111	73	12	8	2	4	2	6	4

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp meldte og av tuberkulose-protokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen derom i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 7,9 pct. av alle kjendte ved sygdom forarsakede dødsfald og 13,8 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 7,4 pct. og 13,5 pct. og for bygderne 8,1 pct. og 13,9 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side.

Om de med statsbidrag forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — I 19 kolonier i Drammen lægedistrikt var belægget 1ste januar 1919 452 syke; derav 421 i Lier (148 fra Buskerud amt, Vestfold 80, Kristiania 75 og andre amter 118). — Omkostningerne ved forpleiningen av en sindssyk i amtets bygder andrar nu til ca. kr. 780,00 pr. aar. (W. Grimsgaard). — Fra G ol anføres som eksempel paa, hvor vanskelig det er at faa urolige syke anbragt i asyl, at man der maatte vente 3 maaneder, før der blev plads for en meget besværlig patient, som i sit hjem knuste ruter og var aggressiv mot husets folk. Man hadde tænkt foreløbig at anbringe vedkommende i Nes fængsel, men maatte opgi det, da der blev forlangt 2 kr. pr. time for ekstravagt — 48 kr. pr. døgn. — Amtet trenger i høi grad eget asyl. (Thoner).

Av **obstetriciske operationer** utført av læger, er meldt ialt 80, derav i Drammen stadsfysikat 31, Drammen distrikt 10, Norderhov 16, Aadal 2, Mo-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Drammen stadsfysikat	454	34	201	253
— lægedistrikt	430	28	205	225
Ringerike!	253	21	121	132
Hønefoss by	46	3	24	22
Bygder	207	18	97	110
Aadal	46	3	22	24
Modum	401	34	152	249
Nes	49	6	20	29
Gol	76	13	25	51
Aal	86	6	30	56
Kongsberg stadslægedistrikt.	97	7	47	50
Sandsvær	102	6	46	56
Rollag	81	5	28	53
Nore og Opdal	53	5	12	41
Buskerud amt.	2 128	168	909	1 219
Derav i byer	597	44	272	325
— - bygder	1 531	124	637	894

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Per- foration	Efter- byrds- opera- tion.
	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.		Mor.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fød- sel etc.	48	47	1	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	9	7	2	-	1)	1	-	1	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	1	-	1	-	-	5
Fortidlig løsning av normalt sittende morkake	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Forhodeleie (isseleie med pan- den fortil)	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6	2)	1	3	4	-
Hydramnion	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	60	56	4	8	2	4	6	1	9
		60		10		10			

1) Dødsarsak: livmorbristning; vending blev utført efter bristningen. 2) Dødsaar-
sak: lungebetændelse.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste dogn.	paa barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selvmord.
Drammen stadsfysikat	481	15	479	59	7	-	7	-
— lægedistrikt	591	7	399	34	3	1	7	-
Holmsbu ladested	3	-	11	-	-	-	-	-
Bygder	588	7	388	34	3	1	7	-
Norderhov	411	12	275	22	3	-	3	-
Hønefoss by	44	1	59	5	1	-	1	-
Bygder	367	11	216	17	2	-	2	-
Aadal	77	3	53	4	-	-	-	-
Modum	848	22	528	47	7	3	12	1
Nes	84	1	77	5	-	1	-	-
Gol	86	2	81	8	2	-	2	-
Aal	128	1	98	7	-	1	2	-
Kongsberg stadslægedistrikt . .	192	5	108	10	1	-	4	-
Sandsvær	150	4	105	8	1	1	1	-
Rollag	61	2	83	2	-	-	2	-
Nore og Opdal	75	-	49	4	-	-	1	-
Buskerud amt	3184	74	2335	210	24	7	41	1
Derav i byer	720	21	657	74	9	-	12	-
— - bygder	2464	53	1678	136	15	7	29	1

dum 5, Nes 2, Gol 1, Aal 1, Kongsberg stadslægedistrikt 9, Rollag 2, Nore og Opdal 1. — Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side. —

I Drammen fødte en 35 aar gammel kone ved **selvutvikling** et næsten fuldbaaret dødt guttebarn. Hun har ogsaa gjort det en gang før. (Svartshoel).

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 7 kvinder, ifølge lægernes 12; av disse døde 3 av barselfeber, se forøvrig tabel XXXVI, gruppe XII.

Av ovenstaaende tabel over **fødte og døde** sees der at ha været et overskudd av 849 fødte; forholdet mellem de fødte og døde var = 100 : 73,3.

Veiret udmerket sig ved at aarets første halvdel manglet nedbør i en paa-faldende grad, men det motsatte var tilfældet efter St. Hans og resten av aaret. (Røsseng).

Levemaate og hygieniske forhold. Fra Drammen by anføres, at man paa grund av bolignøden har maattet la folk bo i hus, som helseraadet har fundet utjenlig dertil. (Bie).

I N e s har der været sterk skogdrift, særlig vedhugst, med rik fortjeneste baade for skogeiere og arbeidere. Kraftanleggene i Nore har hele vinteren skaffet folk i den centrale del av Nesbygden gode indtægter ved materialtransport. (Groth).

Sykehus. I Drammen by er der et kommunalt sykehus, som tillike gjør tjeneste som sykehus for Buskerud amt; desuten et epidemilasaret og et katolsk St. Josefs hospital. Av pleiehjem er der foruten et privat («Bethesda») et paa Bragernes for kroniske syke og et paa Strømsø for gamle. Endvidere sanitetsforeningens tuberkulosehjem — I Drammen lægedistrikt tuberkulosehjem i Lier og i Hurum. — I Norderhov ligger Trøgstad kur- og pleiehjem for tuberkulose; i Hønefoss er der et epidemilasaret alene til bruk for byen. Modum har et tuberkulosehjem i nærheten av Aamot station. I hvert av distriktets 5 herreder er der gjort særdeles meget for oprettelse og drift av pleiehjem for gamle og fattige (kommunens pensionærer som de helst kaldes). Alle disse pleiehjem drives av bestyrere for kommunens regning uten hensyn til utgifterne; noget indakkorderings- eller bortlicitationssystem brukes ikke. Der drives ogsaa sykehusvirksomhet ved dem, forsaavidt som et par større rum er spesielt indredet for sengeliggende syke; paa Modum og Nedre Eiker er ansat egen sykepleierske ved hjemmet. (S. Jørgensen). — I Gol og i Aal er der sykehus. — Paa Kongsberg er der et kommunalt sykehus med isolationslokale og et pleiehjem for tuberkulose; desuten et gamlehjem.

Badeindretninger. I Drammen by findes et kommunalt bad og vaskeri, hvor bl. a. byens jormødre har frit bad. Ved alle 4 folkeskoler er der dusjbad. I et par sommermaaneder hadde Drammens kreds av Norsk Livredningsselskap i drift et strømbad med svømmeundervisning. I Drammen distrikt er der damp- og karbad paa Engene; ved Lier meieri og Slemmestad fabrikker findes primitive karbad, likesom der langs kysten, fra Askerlandet til Holmsbu, findes mangfoldige badehus for sjøbad, som foruten av eierne ogsaa brukes av distriktets mange sommergjester. I Hønefoss, Norderhov distrikt, er der et folkebad paa folkeskolen. Paa Modum var St. Olafs bad i virksomhet; desuten er der folkebad ved Vikesund og ved Krokstadelven i Nedre Eiker; ved nogen av de større fabrikker er der karbad. Ved Vikesund opføres en stor vandkuranstalt for mindre bemedlede syke; den indredes som internat og skal de forskjellige stofvekselsygdomme behandles med vand-, lys-, damp- og luftbad av alle slags. Modum herred har bevilget bidrag til anstalten. (S. Jørgensen). — I Aal er der badstue, likesaa i Hol. Paa Kongsberg er der et kommunalt badehus og i Rollag et badstubad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Tabellen paa næste side gir oplysninger om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte.

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Buskerud amt.	52	2 404
Drammen stadsfysikat	10	290
— lægedistrikt	¹⁾ 5	541
Norderhov	²⁾ 7	406
Aadal	3	64
Modum	³⁾ 12	699
Nes	⁴⁾ 2	52
Gol	⁵⁾ 4	72
Aal	⁶⁾ 2	102
Kongsberg stadslægedistrikt	3	61
Sandsvær	⁷⁾ 2	117
Rollag	-	-
Nore og Opdal	2	-

¹⁾ Lier 2, Røken 1, Hurum 2. ²⁾ Norderhov 2, Hole 1, Tyristrand 1, Hønefoss 3.
³⁾ Øvre Eiker 3, Nedre Eiker 4, Modum 2, Sigdal 3. ⁴⁾ Nes 1, Flaa 1. ⁵⁾ Gol 3, Hem-
sedal 1. ⁶⁾ Aal 2. ⁷⁾ Øvre Sandsvær 1, Ytre Sandsvær 1. ⁸⁾ Nore 1, Opdal 1.

V. Jarlsberg og Larvik amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Taumlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		2 335,71	103 333	41	20	48	17
1. Tønsberg stadslæge- distrikt	Tønsberg, kjøbstad	4,47	9 416	5	6	5	-
2. Tønsberg lægedistrikt		791,67	29 211 ¹⁾	7	1	13	9
	Aasgaardstrand, ladest.	0,18	322	1	-	-	-
	Vaale	86,04	2 623	-	-	1	1
	Borre	64,27	2 904	-	-	³⁾ 1	1
	Sem	102,28	5 825	-	-	⁴⁾ 3	1
	Andebu	184,71	2 529	1	-	1	1
	Stokke	121,06	4 566	1	-	2	2
	Netterøy	56,11	5 037	1	1	⁵⁾ 2	1
	Ramnes	138,16	2 787	-	-	2	1
	Tjøme	38,86	2 618	2	-	1	1
3. Horten stadslæge- distrikt	Horten, kjøbstad..	3,87	9 609	7	3	4	-
4. Hof		761,39	15 472	6	2	10	3
	Holmestrand, kjøbstad	0,42	2 299	2	2	3	-
	Svelvik, ladested.	0,50	978	1	-	1	-
	Hof	161,98	2 219	1	-	2	-
	Lardal	278,25	2 273	1	-	1	1
	Strømm	55,58	1 359	-	-	⁶⁾ 1	-
	Sande	179,00	3 897	1	-	1	1
	Botne	85,66	2 447	-	-	1	1
5. Skoger lægedistrikt	Skoger	107,03	5 459	1	-	1	1
6. Larvik stadslæge- distrikt	Larvik, kjøbstad..	2,59	9 458	6	4	5	-
7. Larvik lægedistrikt		664,69	24 708 ²⁾	9	4	10	4
	Sandefjord, kjøbstad ..	1,23	4 864	6	4	4	-
	Sandeherad	120,07	7 171	-	-	⁷⁾ 1	-
	Tjølling	69,64	3 241	-	-	1	1
	Hedrum	281,93	4 083	-	-	1	1
	Brunlanes	190,13	4 434	-	-	⁸⁾ 2	2
	Fredriksværn	1,69	915	2	-	1	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Tønsberg by. ²⁾ Distriktslægen bor i Larvik by. ³⁾ Bor i Horten. ⁴⁾ Den ene, fast ansat, bor i Tønsberg. ⁵⁾ Den fast ansatte bor i Horten. ⁶⁾ Bor i Svelvik. ⁷⁾ Bor i Sandefjord. ⁸⁾ Den ene av disse bor i Larvik.

Sundhetstilstanden var i aarets 1ste halvdel i det hele god, mens den i 2det halvaar var daarlig, væsentligst paa grund av den herjende influensa-epidemi («den spanske syke»). Vel for en stor del i forbindelse med denne sygdom viser ogsaa de akute katarrher i aandedrætsorganerne, men særlig lungebetændelse og akut diarrhoe en betydelig forøkelse i de anmeldte tilfældes antal mot tidligere. Desuten har difteri (croup) faat en sterkt øket utbredning inden amtet, mens tyfoidfeber viser fortsat tilbagegang mot de to nærmest foregaaende aar. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 32 812 med 848 dødsfald, mot henholdsvis 11 869 og 249 i 1917.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 985 eller 16,6 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (119 485). I 1917 var dødeligheten 14,5 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 47 og 48, sammendraget efter lægernes opgaver.

Tyfoidfeber. Der opføres ialt 35 angrepne med 5 dødsfald. I Tønsberg distrikt indtraf 17 tilfælde med 3 dødsfald. I januar behandledes 4 syke med paratyfus uten kjendt smittekilde. I juli kom til sit hjem i Kodal, anneks til Andebu, en ung mand, som var utkommandert til Haaøens befæstninger; han følte sig uvel efter hjemkomsten og søkte læge. Sygdommen antoges at være influensa. Men efterhvert angrepes 9 medlemmer av familien og sygdommens natur blev bragt paa det rene, hvorefter samtlige syke blev indlagt paa amtets epidemisjukhus, hvor 3 mænd døde. Den unge mand, som hadde været paa Haaøen, hvor der forresten ikke hadde været tyfus eller paratyfus, viste sig ved undersøkelse at ha hat paratyfus B, mens alle de øvrige hadde paratyfus A. (Dietrichson). De 7 syke i Larvik lægedistrikt boede alle i samme hus. Sygdommen forløp meget mildt. (H. Blom).

For akut **poliomyelit** behandledes 7 angrepne; ingen døde. Mellem de 3 tilfælde i Brunlanes, Larvik distrikt, kunde ingen sammenhæng paavises. (H. Blom).

Difteri (croup) viser, som ovenfor omtalt, et overmaade stort antal angrepne. Det skyldes væsentlig epidemier i byerne Tønsberg og Horten, hvor der av de i amtet ialt anmeldte 806 tilfælde med 66 døde forekom tilsammen 657 med 28 dødsfald. Fra amtets laddistrikt opgis ialt 122 tilfælde og 26 dødsfald, de øvrige tilhører byerne. I Tønsberg viste amtssykehusets epidemiavdeling og byens isolationslokale sig ikke at ha rum nok til mottagelse av de syke; efter helseaadets beslutning blev byens prestegaard, som stod ledig, tat i bruk hertil. (G. Onsum). — I Tønsberg distrikt fortsatte epidemien i Borre fra forrige aar, senere spredte den sig videre omkring i distriktet. I Vallø blev der oprettet et midlertidig isolationslokale, som var i drift nogen uker. Præventive indsprøitninger av difteriserum blev av distriktslægen anvendt med god nytte. Croup optraadte ofte, de angrepne blev straks indlagt i sykehus. (Dietrichson). — I Horten har epidemien hersket fra midten av 1917 og gjennem hele 1918 og syntes ved utgangen av dette aar at være i tiltagen, trods de trufne forholdsregler mot den.

Antallet av de anmeldte tilfælde av **kikhoste** er gaaet ned til omtrent det halve av tallet i 1917.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	35	5	34	10	1	1	1	-	1	1	7	10	2	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut poliomyelitis	7	-	7	1	1	-	1	-	-	-	3	-	1	-	-
Skarlagensfeber	185	7	185	15	19	15	8	16	12	4	8	11	34	21	22
Meslinger	61	-	61	-	-	-	-	1	-	-	-	17	27	10	6
Difteri (croup)	806	66	806	40	20	21	25	12	18	24	56	115	173	139	163
Blodgang	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	5	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Pyæmi, septhæmi	7	7	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
Rosen	106	7	105	7	8	7	5	10	6	7	2	15	19	11	8
Røde hunde	33	-	33	3	5	7	-	2	1	1	3	1	1	3	6
Variceller	144	-	144	23	12	15	7	14	8	3	3	15	14	14	16
Kusma	6	-	6	1	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	320	13	318	10	30	31	29	28	15	32	33	11	25	45	29
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	7799	42	7780	735	593	677	476	563	559	490	334	432	1220	971	730
Influenza	18503	125	18400	138	163	104	49	71	126	3318	813	783	8623	3366	846
Lungebetændelse	1289	542	1257	69	35	26	43	42	50	62	12	55	545	245	73
Pleurit	135	7	134	17	11	17	15	12	10	10	5	9	13	6	9
Gigtfeber	125	1	124	18	12	12	13	13	7	9	4	4	7	9	16
Koldfeber	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	3239	21	3237	213	286	241	202	253	293	296	578	316	255	165	139
Tilsammen	32812	848	32640	1301	1196	1175	876	1039	1108	4257	1863	1795	10960	5006	2064

Epidemiske sygdomme.

(Forts.)	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Tønsberg stadslæge- distrikt.		Tønsberg lægedistrikt.		Horten stadslæge- distrikt.		Hof.		Skoger.		Larvik stadslæge- distrikt.		Larvik lægedistrikt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	5	1	17	3	-	-	4	-	-	-	1	-	8	1
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-
Skarlagensfeber	55	-	15	1	13	-	63	5	1	-	1	-	37	1
Meslinger	-	-	-	-	53	-	2	-	-	-	6	-	-	-
Difteri (croup)	331	17	37	16	226	11	59	7	32	1	65	4	56	10
Blodgang	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	2	4	4
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Rosen	14	-	27	1	7	-	9	1	1	1	23	2	25	2
Røde hunde	6	-	2	-	6	-	3	-	-	-	-	-	16	-
Variceller	6	-	8	-	27	-	20	-	-	-	26	-	57	-
Kusma	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	1	-
Kikhoste	92	1	84	7	27	-	67	3	2	2	25	-	23	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	850	1	725	8	1730	12	628	6	3	3	1705	4	2158	8
Influenza	2399	6	2604	9	1782	17	2898	41	2	2	3465	35	5353	15
Lungebetændelse	208	50	161	144	166	78	76	40	30	30	232	49	416	151
Pleurit	21	-	32	4	7	-	11	-	1	1	17	-	46	2
Gigtfeber	18	-	25	-	2	-	12	-	-	-	29	-	39	1
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Akut diarrhoe (kolerine)	461	2	401	5	570	-	349	1	2	2	591	1	865	10
Tilsammen	4468	78	4144	202	4618	118	4206	105	74	42	6192	97	9110	206

Influenta. I dette aar indtar i lægernes medicinalberetninger omtalen av den store epidemi den mest fremtrædende plads. Der meldtes ialt 18 503 tilfælde med 125 dødsfald; desuten skyldes vistnok de under lungebetændelse opførte 542 dødsfald for den væsentligste del den influenzaen komplicerende lungebetændelse, saa dødsfaldene av influenza blir langt flere end de anførte 125. Beretningerne stemmer alle overens i, at sygdommen («den spanske syke») begyndte i juli maaned og fortsatte med avtagende hyppighet i august og september. Saa blusset epidemien op igjen i oktober med voldsomhet og mere ondartet forløp; de talrike dødsfald skyldtes mest lungebetændelse. Sygdommen tok av i november og december, men fortsatte dog utover i det følgende aar. Det var særlig unge eller yngre personer, som angrepes og var mest utsat for dødelig endende komplikationer fra lungernes side. For svangre kvinder var syken ogsaa meget farlig, idet der indtraadte for tidlige fødsler med dødelig utgang bakefter. Av andre komplikationer omtales blødninger fra forskjellige organer, øre, næse etc., icterus catarrhalis, gastro-enteriter, empyemer, otiter. Sindssygdum nævnes ogsaa. — Under den store sykелighet var det for lægerne et noverkommelig arbeide, naaget uavladelig stræv baade dag og nat, at række at besøke alle dem, som krævet det. Sykepleien blev ogsaa utilstrækkelig, idet i stor utstrækning alle en families medlemmer laa syke. Befolkningen viste stor hjælpssomhet mot de nødlidende; mange unge kvinder ydet frivillig sykehjælp, da sykepleierskene umulig kunde overkomme at yde alle hjælp. Larvik bad stillet en av sine større bygninger paa Øvre Nanset til disposition for indlæggelse av influensapatienter, mens kommunen overtok alle driftsutgifter. I Sandefjord blev oprettet et midlertidig sykehus til alene at motta influensapatienter, desuten lukkedes skoler og kinematografer i 3 uker, avholdelse av basarer og lignende tilstelninger blev forbudt. Lignende bestemmelser blev ogsaa truffet i Fredriksværn.

Krupøs lungebetændelse opføres med 1 289 tilfælde og 542 dødsfald; denne svære dødelighet skriver sig visselig fra, at en mængde dødsfald av lungebetændelse under den «spanske syke» paa dødsaaarsakslisterne er opført under lungebetændelse, mens de egentlig burde været opført under influenza.

Akut diarrhoe viser et usedvanlig stort antal anmeldte tilfælde, 3 239 med 21 dødsfald (i 1917 1 740 og 26, i 1916 1 005 og 14). Dette er vistnok for en stor del et resultat av den «spanske syke».

For **skabb** behandledes ialt 153 personer.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Antal tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:					
		1	2	3	4	6	7
		Tønsberg stads-lægedistr.	Tønsberg læge-distrikt.	Horten stads-lægedistr.	Hof.	Larvik stads-lægedistr.	Larvik læge-distrikt.
Veneriske saar ..	10	2	-	-	-	2	6
Syfilis, erhvervet	58	15	-	16	2	6	19
— medfødt ..	5	-	-	-	-	2	3
Gonorrhoe, uretrit	191	45	1	38	5	51	51

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Tønsberg stadslægedistrikt	168	9	78	90
— lægedistrikt	524	38	202	322
Horten stadslægedistrikt	212	16	118	94
Hof	239	22	105	134
Holmestrand by	53	2	27	26
Svelvik ladested	15	1	6	9
Bygder	171	19	72	99
Skoger	94	3	42	52
Larvik stadslægedistrikt	197	11	97	100
— lægedistrikt	447	41	206	241
Sandefjord by	98	11	50	48
Bygder	349	30	156	193
Jarlsberg og Larvik amt	1 881	140	848	1 033
Derav i byer	743	50	376	367
— - bygder	1 138	90	472	666

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistes, for det hele amt 7,4 pct. av samtlige ved sygdom forårsagede, kjendte dødsfald og 13,6 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 6,7 pct. og 13,6 pct. og for bygderne 7,9 pct. og 13,5 pct. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel.

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 98 saadanne, derav i Tønsberg stadslægedistrikt 13, i Tønsberg lægedistrikt 24, i Horten stadslægedistrikt 18, Hof lægedistrikt 5, Larvik stadslægedistrikt 15, Larvik lægedistrikt 23. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 9 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 4 kvinder saaledes: barselkrampe 1, blødning 1, barselfeber 2.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa side 52.

Der blir et overskudd av 918 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 68,4.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Utrækning ved bækkenendeleie.		Perforation.	Abortus provocatus.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mor.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse.....	62	-	²⁾ 61	³⁾ 2	2	⁴⁾ 2	-	2	⁶⁾ 2	-	-	-
Trangt bækken.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe.....	1	¹⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning....	3	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose et vitium cordis.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Truende sindssygdom.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Løsning av morkaken.....	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd.....	8	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	4	⁵⁾ 2	3	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Fastvoksning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	76	1	75	4	8	5	4	2	2	1	2	5
			79			9						

¹⁾ Dødsårsak: barselkrampe. ²⁾ Herav to 1ste tvillinger, begge 2den tvillinger forløst (lev.) ved vending, hvor utfaldet for mødrene er angit. ³⁾ Det ene av disse fostre var dødt før operationen (7 maaneder gammelt). ⁴⁾ Begge 2den tvillinger, begge 1ste tvillinger forløst (lev.) ved tang. ⁵⁾ Herav en 1ste tvilling, 2den forløst (lev.) ved utrækning, hvor utfald for moren er angit. ⁶⁾ Herav en 2den tvilling, 1ste forløst (lev.) ved vending.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Tønsberg stadslægedistr..	285	2	178	11	1	-	3	1	1
Borre lægedistrikt ¹⁾	83	1	64	2	-	-	2	-	-
Aasgaardstrand ladested .	9	-	12	-	-	-	-	-	-
Bygd (Borre)	74	1	52	2	-	-	2	-	-
Sem ¹⁾	181	6	106	15	2	-	-	-	-
Stokke ¹⁾	121	2	78	6	1	-	5	-	-
Andebu ¹⁾	61	-	45	2	-	-	-	1	-
Nøtterøy ¹⁾	130	2	81	4	-	-	-	-	-
Tjøme ¹⁾	52	-	49	4	-	-	1	-	-
Ramnes ¹⁾	141	4	105	15	1	2	-	-	-
Horten stadslægedistrikt .	243	4	178	20	1	-	2	-	-
Hof lægedistrikt	404	7	298	26	2	4	6	-	-
Svelvik ladested	25	-	20	-	-	-	-	-	-
Holmestrand kjøbstad . . .	37	1	57	6	2	-	3	-	-
Bygder	342	6	221	30	-	4	3	-	-
Skoger	180	3	77	13	1	-	1	-	-
Larvik stadslægedistrikt .	227	11	242	23	1	-	4	-	-
— lægedistrikt	641	21	377	35	2	2	5	-	-
Sandefjord stadslægedistr.	154	4	107	18	3	1	5	-	-
Jarlsberg og Larvik amt	2 903	67	1 985	194	15	9	34	2	1
Derav i byer	980	22	794	78	8	1	17	1	1
— - bygder	1 923	45	1 191	116	7	8	17	1	-

¹⁾ Disse lægedistrikter (Ramnes med Vaale herred) henhørte i 1918 under Tønsberg lægedistrikt som herreder.

Veirliget. Meddelelser herom foreligger alene fra Hof og fra Larvik lægedistrikter. Efter disse var januar kold, efterjulsvinteren forresten mild og sne-rik, tør vaar og forsommer, sommeren regnfuld (Hof), varm (Larvik), fugtig, taaket høst, men mild.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I H o r t e n har der været megen bolignød. Ved statens hjælp bygges der nu 150 hus for marineverfts funktionærer og arbeidere. (T. Meyer).

I H o f distrikt er de hygieniske forhold gode. Der er jevn velstand. Renligheten hos enkelte av de indflyttede familier er dog ikke saa god som man har været vant til blandt Østlandsbefolkningen. I gaardspekulationer og salg har der nok hersket en usund bevægelse med voldsomt opskruede gaardpriser. Den lette adgang til penger har løftet fordringerne til livsfornødenheter og nydelsesmidler,

specielt hos arbeiderbefolkningen. Ædrueligheten har været jevnt god, men bruk av surrogater til drik er i tiltagende. (G. Graarud).

I Larvik by har arbeidsfortjenesten været god. Der har været stor efterspørsel efter arbeidshjælp. Der var saaledes stor vanskelighet med at erholde tjenestepiker. De unge piker vil ikke tjene mere; de vænnes ikke til ordentlig husarbeide og lærer ikke husstel, hvorfor de ikke forstaar at indrede et ordentlig hjem; dette taper derfor sin tiltrækningskraft for familiens øvrige medlemmer. — Paa grund av de høie byggepriser og derav følgende ringe nybygning var husnøden værre end nogensinde. — Byens vandforsyning later fremdeles meget tilbage at ønske, idet der endnu ikke er gjort alvor av at anlægge nyt vandverk, hvorfor man en stor del av aaret er henvist til at benytte Klevervandet, som baade er myrvand og sterkt forurenset med gjødsel fra de omliggende marker. — Matforsyningen bedret sig meget i aarets løp, dog var melkeforsyningen utilstrækkelig. Ernæringsforholdene maa dog i det store og hele siges at ha været nogenlunde tilfredsstillende. (T. Lundevall).

I Larvik lægedistrikt var der ingen bolignød. Levemaaten var meget god, provianteringsforholdene tilfredsstillende. Melkerationering var man dog nødt til at sætte igang. Tiderne var gode og paa penger var der ingen mangel trods de uhyggelige priser paa alt mulig. — Ædrueligheten var god; der ymtes dog om smugbrænding. — Sedeligheten var meget god. (H. Blom). — I Sandefjord hersket bolignød trods kommunernes anstrengelser for at afhjælpe den. Den private byggevirksomhet baade i byen og i Sandeherad var livlig. — Renovation av byens priveter overtoges iaar av kommunen. — Befolkningen gir indtryk av at leve under rummelige økonomiske forhold. — Paa grund av den tørre sommer blev høiavlingen under et middelsaars. — Ædrueligheten var upaaklagelig, hjemmebrænding blev ikke iagttaa. (J. Christensen).

Fattigpleien. I Tønsberg by er der 2 gamlehjem og i menighetshuset en «barnekrybbe» til anbringelse av barn, hvis mødre er paa arbeide. — I Hof distrikt er der sykepleiersker i alle herreder. (G. Graarud). — Sandefjord har et barnehjem, hvor der er anbragt 15 barn. — I Fredriksværn ligger det Nationale gamlehjem for sjømand.

Sykehus. I Tønsberg by er der et for byen og amtet fælles sykehus, et isolationslokale og et tuberkulosehjem. — I Tønsberg distrikt ligger Sem tuberkulosehjem. — I Horten er Karl-Johansværns sykehus, som tilhører marinen, og en epidemibarakke for marinen og byen. Desuten har en læge et privat sykehus, væsentlig for kirurgiske tilfælde. — I Hof distrikt findes i Holmestrand et litet sykehus paa 16 senger, derav 5 à 6 i 2den etage til benyttelse ved epidemiske sygdomme; i Svelvik er der et epidemilasaret. — I Larvik by er der et sykehus paa 20 senger og et epidemilasaret. — I Larvik distrikt er der i Sandefjord en liten sykestue og et epidemisyekehus og i Fredriksværn et isolationslokale. — I Brunlanes ligger kysthospitalet for skrofuløse barn med isolationslokale og desinfektionsanstalt.

Badeindretninger. I Tønsberg by er der et sjøbadehus og en offentlig badeanstalt med damp- og karbad samt dusj for folkeskolens barn. Desuten er der i Viktoria hotel damp- og karbad med svømmebasin, hvortil byens folk har adgang. I Horten er der ved marinens sykehus en indretning for damp- og karbad med adgang for byens indbyggere 2 ganger ukentlig. Ved badeanstalten i Holmestrand, Hof distrikt, stod indretningen for varme bad avstængt paa grund av vanskeligheten med kulforsyningen og de høie arbeidspriser. Strømbadet var derimot aapent, men med en indskrænket sæson paa kun 2 maaneder. Ved folkeskolen var et varmbad aapent 2 ganger ukentlig utenfor sommermaanederne. I

Melkefabrikken ved Holmestrand er der varmt bad og strømbad indrettet for arbeiderne, likesaa ved Eidsfos verk og glasverket i Skoger. I Larvik by er der et offentlig kar- og badstubaad, desuten sjøbadehus; slike findes ogsaa i Sandefjord og Sandeherred. I Fredriksvørn er der en anstalt for varme og kolde sjøbada, gytje- og furunaalsbad, aapen om sommeren. — Desuten har man Larvik og Sandefjord bade- og kuranstalter.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte :

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Jarlsberg og Larvik amt	78	2 273
Tønsberg stadslægedistrikt	10	302
— lægedistrikt	¹⁾ 8	805
Horten stadslægedistrikt	11	112
Hof	²⁾ 13	270
Skoger	1	79
Larvik stadslægedistrikt	8	96
— lægedistrikt	³⁾ 27	609

¹⁾ Aasgaardstrand 1, Sem 2, Nøtterøy 3, Stokke 2. ²⁾ Hof 5, Botne 1, Holmestrand 2, Svelvik 2, Strømm 3. ³⁾ Brunlanes 2, Hedrum 3, Tjølling 4, Fredriksvørn 6, Sandefjord 11, Sandeherad 1.

VI. Hedemarkens amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinater.
Amtet.....		27527,67	133 484	49	23	69	53
1. Sør Odal	Sør Odal.....	514,01	6 343	-	1	2	2
2. Nord Odal	Nord Odal.....	500,33	4 421	1	-	2	2
3. Eidskog	Eidskog.....	643,12	5 838	1	1	1	1
4. Vinger		500,12	6 212	4	1	3	2
	Kongsvinger, kjøb- stad	0,80	624	3	1	1	-
	Vinger.....	499,32	4 588	1	-	1) 2	2
5. Brandval.....	Brandval	509,89	3 629	1	-	2	2
6. Grue	Grue.....	838,71	6 120	1	-	3	2
7. Hamar stadslæge- distrikt	Hamar, kjøbstad ..	1,12	6 171	5	6	3	-
8. Ringsaker	Ringsaker	897,51	11 140	4	2	6	4
9. Nes	Nes	177,67	3 479	1	-	2	-
10. Vang		534,07	10 203	2	-	3	2
	Vang.....	534,07	6 371	1	-	2	1
	Furnes		3 832	1	-	1	1
11. Løten	Løten	358,56	5 606	1	-	2	1
12. Romedal	Romedal.....	384,59	4 848	1	1	1	1
13. Stange	Stange.....	345,28	7 236	4	1	3	2
14. Hof.....	Hof.....	416,78	3 097	1	-	1	2
15. Aasnes	Aasnes	638,55	5 083	5	1	2	2
16. Vaaler.....	Vaaler.....	699,54	3 761	2	1	1	1
17. Elverum	Elverum.....	1 303,98	9 818	4	3	7	3

1) Bor paa Kongsvinger.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
18. Trysil	Trysil	2 962,01	5 773	2	-	7	7
19. Engerdal	Engerdal	2 202,51	1 227	1	-	1	1
20. Rendal		3 222,81	3 282	1	-	3	3
	Ytre Rendal	1 413,32	1 678	1	-	2	2
	Øvre Rendal	1 809,59	1 604	-	-	1	1
21. Aamot	Aamot	1 323,60	3 531	1	1	4	3
22. Stor-Elvedal		2 108,96	3 990	1	-	3	3
	Stor-Elvedal	1 644,88	3 567	1	-	2	2
	Sollien	464,08	423	-	-	1	1
23. Alvdal		2 160,91	4 394	1	1	2	2
	Alvdal	995,20	2 110	1	1	1	1
	Foldal	1 165,71	2 284	-	-	1	1
24. Tynset	Tynset	1 023,90	3 504	1	2	2	2
25. Tolga	Tolga	2 101,46	3 314	1	1	2	2
26. Kvikne	Kvikne	1 156,78	1 465	1	-	1	1

Sundhetstilstanden betegnes i det hele tat som god i aarets 1ste halvdel, i den anden derimot som mindre god, daarlig eller likefrem slet, foranlediget ved den store epidemi av influensa («spansk syke») med ledsagende lungebetændelse, som forårsaket stor dødelighet blandt befolkningen. Av andre epidemiske sygdomme forekom inden enkelte lægedistrikter mindre epidemier av meslinger, kikhoste og akut diarrhoe, mens skarlagensfeber var forholdsvis sjelden og difteri (croup) heller ikke hadde nogen større utbredning. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 45 443 med 940 dødsfald mot henholdsvis 13 150 og 229 i aaret forut.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde 2 436 eller 16,6 pro mille av den tilstedeværende, beregnede middelfolkemængde (147 153). I 1917 var dødeligheten 11,9 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 57 og flg., sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes kun et enkelt tilfælde hos en voksen mand i Kvikne distrikt.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	3	1	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	191	3	191	44	10	7	14	12	12	5	16	17	17	15	22
Meslinger	541	2	541	40	10	20	39	92	93	47	33	12	44	93	18
Difteri (croup)	137	15	137	5	3	5	5	8	4	13	16	18	23	21	16
Dysenteri	8	3	5	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-
Barselfeber	13	5	12	1	2	-	2	2	1	-	1	-	1	1	1
Pyæmi, septhæmi	14	6	12	1	2	1	1	3	1	-	-	-	-	3	-
Pemfigus (hos nyfødte)	4	1	4	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Rosen	153	3	152	14	13	16	9	9	15	19	11	10	16	13	7
Røde hunde	14	-	14	2	-	3	4	-	5	-	-	-	-	-	-
Variceller	216	-	215	33	22	16	19	15	14	12	9	16	18	13	28
Kusma	14	-	14	-	-	2	2	3	-	3	-	-	1	-	3
Kikhoste	475	8	475	62	32	59	63	53	55	55	25	17	7	24	23
Akute katarrer i aandedrætsor- ganerne	6499	84	6428	790	721	595	586	594	424	486	237	301	575	489	630
Influenta	32458	562	28331	46	33	25	18	14	70	2013	737	746	13209	8757	2663
Lungebetændelse	1710	209	1667	117	73	65	57	62	47	57	19	58	761	249	102
Pleurit	358	9	357	38	31	26	41	33	18	35	19	17	39	25	35
Gigtfeber	204	2	204	31	31	18	20	17	15	16	10	5	17	14	10
Akut diarrhoe (kolerine)	2430	27	2422	127	183	172	162	155	204	251	300	245	262	234	127
Tilsammen	45443	940	41185	1351	1167	1032	1043	1073	979	3015	1435	1463	14991	9951	3685

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne :																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sør Odal.		Nord Odal.		Eidskog.		Vinger.		Brandval.		Grue.		Hamar stadslæge-distrikt.		Ringsaker.		Nes.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	24	-	4	-	11	-	8	-	17	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	1	-	7	-	-	-	23	-	149	1	82	-	5	-	18	-
Difteri (croup)	1	1	1	1	11	1	4	1	5	-	1	1	2	-	30	1	7	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	-	-	9	-	5	-	2	-	5	-	5	-	13	-	22	1	7	1
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	7	-	-	-	35	-	1	-	5	-	20	-	18	-	7	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	5	-	-	-	6	1	60	1	96	2	19	-	27	-	6	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	-	-	104	3	175	27	174	1	259	7	99	6	430	2	464	7	159	3
Influenza	944	-	1030	37	922	-	4106	51	794	18	765	12	2037	-	2056	42	791	24
Lungebetændelse	43	43	15	2	5	-	-	-	13	5	20	9	160	32	65	6	18	1
Pleurit	1	1	16	-	5	2	4	1	13	1	15	1	17	-	15	-	7	-
Gigtfeber	-	-	13	-	5	-	-	-	6	-	9	-	9	-	20	-	5	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	12	-	87	1	129	2	63	3	38	1	158	-	182	1	38	1
Tilsammen	989	45	1215	44	1246	31	4468	57	1253	35	1218	33	2966	34	2906	58	1065	30

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne :																	
	10		11		12		13		14		15		16		17		18	
	Vang.		Løten.		Romedal.		Stange.		Hof.		Aasnes.		Vaaler.		Elverum.		Trysil.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	31	2	3	-	-	-	12	1	5	-	13	-	5	-	24	-	1	-
Meslinger	70	-	16	-	16	-	93	1	2	-	41	-	1	-	1	-	-	-
Difteri (croup)	11	-	-	-	23	2	12	1	-	-	-	-	10	3	8	1	3	-
Dysenteri	-	-	5	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Rosen	15	-	20	-	4	-	11	-	2	-	2	-	2	-	8	1	7	-
Røde hunde	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Variceller	24	-	7	-	-	-	18	-	6	-	1	-	3	-	26	-	3	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	62	2	3	-	-	-	53	-	-	-	8	-	4	-	1	-	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	714	2	521	3	83	1	460	7	141	-	176	-	256	3	1207	5	285	1
Influenza	1810	62	1735	30	881	15	1799	46	580	21	828	19	1705	19	4148	81	1195	2
Lungebetændelse	240	13	33	4	97	3	190	17	12	-	60	3	16	2	100	9	146	17
Pleurit	20	1	43	-	17	-	9	-	12	-	17	-	8	1	56	-	17	-
Gigtfeber	18	-	15	-	7	-	10	-	5	-	13	-	7	1	19	-	18	-
Akut diarrhoe (kolerine)	342	2	136	-	92	3	118	2	18	2	101	-	46	1	479	5	67	1
Tilsammen	3361	84	2552	38	1221	25	2789	79	786	23	1260	22	2063	30	6080	104	1744	22

Epidemiske sygdomme.

60

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	19		20		21		22		23		24		25		26	
	Engerdal.		Rendal.		Aamot.		Stor-Elvedal.		Alydal.		Tynset.		Tolga.		Kvikne.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	12	-	3	-	6	-	6	-	6	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Dysenteri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Barselfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	3	-	2	-	3	-	4	-	1	-	1	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	6	-	8	-	15	-	1	-	1	-	3	-	1	-
Kusma	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	98	1	23	1	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	-	-	99	2	145	-	78	3	131	-	235	-	81	1	23	-
Influenta	302	8	284	16	609	17	309	-	1051	21	1375	1	293	18	109	2
Lungebetændelse	-	-	5	1	11	3	35	13	134	1	278	23	7	1	7	1
Pleurit	-	-	4	-	8	-	8	-	19	-	22	1	3	-	2	-
Gigtfeber	-	-	2	-	3	-	5	-	7	-	7	-	1	1	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	45	-	95	1	12	1	47	-	121	-	-	-	4	-
Tilsammen	303	9	547	20	922	24	484	17	1402	24	2056	25	397	23	150	4

Hedemarkens amt. 1918.

Akut poliomyelitis opføres med 2 tilfælde i Løten distrikt og 1 i Tolga; dette sidste endte dødelig. Nærmere meddelelser foreligger ikke.

Skarlagensfeber viser fortsat tilbagegang i de anmeldte angrepnes antal. Sygdommen optraadte spredt og almindelig med let forløp.

Meslinger var i tiltagen.

Av **difteri** (croup) anmeldtes over det dobbelte antal angrepne mot i 1917. (137 i 1918, 53 i 1917). Sygdommen optraadte især, hvor der var fabrikkvirksomhet og hvor der strømmet arbeidere til andetstedsfra, saaledes til anlæggene for de store industrielle bedrifter omkring Hamar. (V. Hille).

Kikhoste viser omtrent det samme antal anmeldte tilfælde som aaret forut.

Influenza («spansk syke»). Av denne sykdom er paa lægernes sykelister opført ialt 32 458 tilfælde med 562 dødsfald. Hertil kommer vistnok ogsaa en stor del av de 1 710 opgivne tilfælde av krupøs lungebetændelse med 209 dødsfald. — Efter amtslæge V. Hilles hovedberetning for amtet kan anføres følgende: I juli og august maaneder optraadte en del tilfælde av influensa, som i det store og hele var av godartet natur. I begyndelsen av oktober kom der en opblussen av sykdommen, som av flere distriktslæger betegnes som rent eksplosiv og hvorved paa sine steder over halvparten av befolkningen blev angrepet. Sygdommen var for det meste slut omkring 1ste halvdel av december. Der optraadte jevnlig komplikationer fra aandedrætsorganerne og blødninger fra forskjellige organer. Sygdommen angrep sjelden gamle og barn, men mest folk i den midlere alder. De fleste og ofte haardst angrepne patienter fandtes i boliger, hvor de hygieniske forhold var ugunstigst. Kun faa av lægerne blev angrepet og da almindelig ganske let; men en, distriktslæge Schjervheim i Sør Odal distrikt, døde. — Lægerne og sykepleierskerne utførte et enestaaende godt og opofrende arbeide. — Der var ogsaa talrike eksempler paa forstaaelse og hjælpssomhet fra befolkningens side. Fra herredsstyre og private blev ogsaa gjort meget for at lette lægernes arbeide ved at der f. eks. stilledes automobil til disposition. — Av de enkelte distriktslægers beretninger anføres følgende utdrag: Distriktslæge Ansteensen i Nord Odal har git en utførlig og interessant beskrivelse av influensaens utbredningsmaate, smitteforhold m. v. i distriktet. De først iagttagne tilfælde av sykdommen skyldtes smitte fra Kristiania. Forløpet var i sommermaanederne meget moderat. Saa skede i midten av oktober ny smitteindførsel til Knapper skolekreds fra Hamar; i kredsen, som ligger avsides, var indtil da intet tilfælde indtruffet. I løpet av 8 dage var der fuld epidemi over hele kredsen. Som begunstigende smittens utbredning nævner distriktslægen landhandlerierne. I Hoel skolekreds var saaledes bestyreren av et landhandleri den først angrepne i kredsen, smittet i Kristiania, hvorfra han kom syk hjem; her blev der et centrum for videre smitteutbredning. 3 arbeidere kom syke hjem til en anden skolekreds fra tømmerhugst i Østerdalen; dissers hjem blev da igjen centrer for mitten. Fra 22de oktober lukkedes skolerne. Lukningen blev hilset med tilfredshet av befolkningen, som var opskaket og grepet av panik paa grund av de mange dødsfald. En forhaling av epidemien syntes derved opnaaet, og det hadde sin betydning, idet epidemien, som strakte sig langt ut i 1919, viste sig efter hvert at bli mildere og mildere. Det viste sig gang paa gang, at store dele av bygden, som ligger tæt op til de smittede kredse, forblev urørte, indtil der ved personlig samkvem med de smittede hjem dannedes et nyt centrum, hvorfra epidemien gik periferisk videre. Epidemiens karakter syntes ogsaa at være avhengig av smittestoffets natur fra det sted, hvorfra smitten skriver sig. Epidemien paa Hamar var saaledes mere ondartet, det samme var epidemien i Knapper kreds, hvor

smitten skrev sig fra Hamar, mens andre dele av bygden, hvor smitten skrev sig fra steder, hvor sygdommen hadde et mildere forløp, ogsaa fik en mere godartet epidemi. I Mo anneks, hvortil Knapper hører, blev der i slutningen av oktober ved sanitetsforeningens hjælp oprettet et provisorisk sykehus, som gjorde god nytte under den hærjende epidemi med de mange dødsfald. Der skaffedes lokale i en ledigstaaende skolekjøkkenbygning, og det var i virksomhet i 6 uker. — Av komplikationer nævnes lungebetændelse (72 av 1 024 behandlede tilfælde av influensa), som foranlediget 34 dødsfald, 3 ganger empyemer, som alle blev opererede med gunstigt resultat, purulente otiter, som dog var overordentlig sjeldne under denne epidemi, haaravfald, som var overmaade hyppig og næsten udelukkende hos kvinder, meget sjelden var flebit, likesom kun et par tilfælde av hæmorrhagisk nefrit iagttoges. Neurasteni var en hyppig følgetilstand. — Hvad immunitetsspørsmålet angaar, mener distriktslægen at ha seet flere eksempler paa 2 gangers gjennemgaaelse av sikker klinisk influensa. — Behandlingen var symptomatisk, noget specifikt middel mot sygdommen synes ikke at eksistere. Patienten søktes bragt under de bedst mulige forhold, hvad hygiene og pleie angaar. Hos gravide kvinder gav sygdommen en meget slet prognose. I Knapper kreds tilsaa distriktslægen paa sin runde en aften 3 unge gravide kvinder, som alle hadde lungekomplikation, men tilstanden gav ikke indtryk av at være foruroligende. Næste morgen var alle 3 døde. — I Vinger distrikt begyndte sygdommen i de centrale dele og bredte sig efterhvert utover mot de perifere, saa ved aarets utløp praktisk talt alle indvaanere hadde været angrepet. Kongsvinger epidemilasaret blev tat i bruk for influensapatienter, likesom der paa en bondegaard i Vinger blev oprettet et midlertidig sykehus i samme øemed. (J. Forseth). — I Brandval distrikt var tilfældene i juli faa og lette; i oktober begyndte epidemien igjen paa Finskogen og optraadte temmelig voldsomt. Især viste lungebetændelsen sig ondartet, naar den var forbundet med fremskreden graviditet; samtlige disse patienter døde i løpet av kort tid. Skolerne blev stængt en stund og basarer eller lignende blev forbudt, nærmest for at sinke sygdommen. Forholdsreglerne syntes ogsaa at virke efter hensigten. (S. Bull). — Til Grue distrikt kom smitten i juli fra Kristiania. Tilfældene var lette uten dødsfald, og epidemien ophørte i september. I oktober begyndte den igjen under megen nedbør, var meget utbredt, men mildere. Alvorligst og mest dødelig var den i december; der var da regnveir med sneslud. 2 av de, som døde, var kvinder, som fødte under sygdommen. Døden indtraadte her meget hurtig, henholdsvis 18 og 48 timer efter fødselen under symptomer paa lungeødem. 5 andre angrepne frugtsommelige kvinder gik det godt med. (M. Queseth). — I Hamar anmeldtes omtrent $\frac{1}{3}$ av byens befolkning, men de angrepnes antal var uten tvil langt større. En tid i oktober stængtes skoler og kinematografer, uten at det dog syntes at ha nogen indflydelse paa sygdommens utbredning. De komplicerende lungebetændelser var hyppig ledsaget av empyemer. Av andre komplikationer nævnes hyppige næseblødninger, ørebetændelser og diarrhoer. Blandt eftersydomme indtraf ofte haaravfald. (A. Lützow). — I Ringsaker distrikt var epidemien i juli godartet og holdt sig særlig i de tættast byggede strøk om jernbanestationerne. I begynnelsen av oktober kom et eksplosivt utbrudd over store dele av distriktet. I denne tid var der paa Hamar marked, som gjerne besøkes av saa mange tjenere som mulig. Man kan vel gaa ut fra, at der paa denne dag skede en masseinfektion, idet et par dage efter netop en stor del av disse markedsgjester blev angrepet og sygdommen bredte sig nu hurtig videre; omtrent 80 pct. av befolkningen gjennemgik den. Den efterlot immunitet, ingen fik den mere end én gang. Ældre mennesker angrepes sjelden, gamlehjemmene gik f. eks. fri, øresydomme var sjeldnere end under epidemien i 1890. I grave tilfælde kunde døvhed indtræde som nervøst symptom. Blødninger fra næse og hals var almindelige, men syntes ikke at forværre prognosen. Aty-

piske menstrualblødninger forekom. Et par ganger indtraf store hæmoptyser i rekonvalescentsen, antagelig skrivende sig fra næsesvælgrummet. Selv 24 timer efter døden kom der i et tilfælde, efter et rapid sygdomsforløp, en masse blodvand fra halsen. (K. Løken). — Til Nes distrikt kom smitten fra Hamar og distrikterne deromkring; mange kom syke hjem fra et hestestevne, som blev holdt i byen. Av barn under 15 aar døde blandt 329 noterte tilfælde kun ét, en gut, 8 aar gammel, hos hvem sygdommen satte ind med saa sterke hjernesymptomer, at han inden 2 timer var helt bevisstløs. — Til de voksne syke bruktes noksaa ofte alkohol som medicin. De gjorde krav derpaa og saagodtsom alle var enige om, at alkohol var den medicin, de hadde mest umiddelbar nytte av. (K. Rée). — Til Vang distrikt bragtes smitten i oktober vistnok fra det tidligere omtalte marked i Hamar i begyndelsen av maaneden. Sygdommen foranlediget ogsaa her blødninger fra næse og lunger, og hvor disse blødninger optraadte i begyndelsen av en lungebetændelse, hadde denne et kortere forløp og gik omtrent konstant over i helbredelse. Blødninger fra tarm og livmor forekom ogsaa. Gravide kvinder fødte fortidlig, og de som netop hadde født barn blev sterkt angrepet og døde. Enkelte tilfælde av morbus maculosus indtraf ogsaa. Noget sikkert tilfælde av recidiv blev ikke iagttat. (V. Hille). — I Romedal distrikt iagttoges de første tilfælde i juli med smitte fra Kristiania ved feriereisende. Under oktobrepidemien bemerkedes de første tilfælde, blandt folk, som hadde været paa Hamar under markedet der. — Mellemørebetændelser var hyppige, likesaa var der et stort antal flegmonøse anginaer. (O. Røise). — Fra Stange distrikt omtales ogsaa flere dødsfald blandt kvinder i svangerskapets sidste tid. Desuten forekom som komplikationer og eftersygdomme gulsot, ørelidelser, nervøse tilstande med søvnløshet, depression og i det hele store forstyrrelser av nervesystemet med langvarig arbeidsudygtighet. (J. Lund). — Til Hof distrikt bragtes i juli smitte fra Kristiania. I oktober førtes smitten ind dels fra Hamar, dels fra Nordre Odalen. Den fra utenverdenen indbragte smitte virket mest ondartet i begyndelsen paa det sted, hvor den slog ned. Senere blev den avsvækket. Noget ut i epidemien anvendte distriktslægen intramuskulære sublimatinjektioner mot sygdommen og med tilsynelatende godt resultat i mange tilfælde. Cognac blev anvendt i epidemiens begyndelse i noksaa stor utstrækning. (E. Karud). — I Aasnes distrikt forekom foruten de vanlige lungebetændelser som komplikation i et tilfælde lungeabscess med dødelig utgang. Av 4 empyemer helbrededes 2, og 2 døde; 3 av dem blev behandlet i sykehus. (A. Bjerneby). — I Vaaler distrikt blev, for om mulig at hindre sygdommens utbredning, straks alle skoler lukket, likesom avholdelse av alle fester, dansemoroer og møter blev forbudt, uten at disse foranstaltninger dog syntes at ha nogen større betydning; sygdommen gik sin gang trods alt. (C. Bergh). — I Elverum distrikt angrepes vistnok halvdelen av befolkningen. De først iagttagne tilfælde var hos folk, som var blit syke under St. Hans markedet i Kristiania. Flere empyemer behandledes operativt. Hyppige aborter og fortidlige fødsler indtraf og med dødelig utgang. (T. Petersson). — I Trysil distrikt begyndte høstepidemien i sidste halvdel av september og fik da sin ondartede karakter. I dette store distrikt med kun en læge var det uoverkommelig at kunne tilse personlig alle syke. Foruten en hel del som behandledes pr. bud eller pr. telefon, var der mange lettere angrepne, som benyttet hjemmemedicin eller naboers overflødige medikamenter. Distriktslægen antar, at ca. $\frac{1}{3}$ av befolkningen gjennomgik sygdommen. Veirliget var gunstig for bruk av automobil længere end vanlig; uten dette befordringsmiddel vilde det ikke ha lykkedes for en enkelt læge at behandle mere end knapt $\frac{1}{10}$ av de angrepne. (O. Mejlænder). — I Engerdal distrikt var det bemerkelsesværdig, at mens sygdommen under høstepidemien viste sig ganske ondartet i andre dele av bygden, forløp den paafaldende mildt i Engerdal hovedsogn. Efter sigende skal ogsaa alle

andre epidemiske sygdomme, som har optraadt i distriktet, ha artet sig paa samme maate. Av eftersygdomme iagttoges et tilfælde av melankoli. Hos en ung mand optraadte efter lungebetændelsens avløp det fænomen, at der i 2 døgn ikke var mulig at konstatere mere end en svak antydning av puls noget sted trods det bedste almenbefindende. — Av medikamenter syntes kamfer-strofantus cognac at virke godt symptomatisk. Der brugtes omtrent aldrig cognac uten disse tilsætninger. (S. Huus). — I Rendal distrikt brøt epidemien i september ut som en eksplosion; i løpet av 3 dage var sygdommen spredt over hele bygden. Dette skrev sig fra, at saa mange hadde været paa markedet i Tønset og paa Hamar, hvor den spanske syke allerede raset, og den nærmest følgende søndag holdtes der stor fest i hvert av bygdens ungdomslokaler. Et par dage efter var der sygdom i en mængde hjem. — Av komplikationer iagttoges foruten lungebetændelse, i et par tilfælde blærelammelse, samt i et en psykose av 8 dages varighet. — Under hele høstepidemien var der et forfærdelig raat, stygt veir med ustanselig regn. — I Stor-Elvedal distrikt lot den mindre epidemi i juli sig direkte føre tilbake til smitte fra Kristiania. I oktober kom det ogsaa her til rent eksplosionsagtig utbrudd av sygdommen, som hjemsøgte praktisk talt hvert eneste hus. Som forebyggende foranstaltning blev offentlige sammenkomster forbudt, mens skolerne fik fortsatte. (B. Trønnes). — I Alvdal distrikt syntes grubearbeiderne at ha mindst motstandskraft mot sygdommen, maaske av den grund, at de ofte har været utsat for støvandaand og paadrat sig toksiske bronkiter ved dynamitgas i forbindelse med svovlsyring («kisirøk»). Hos den egentlige landbefolkning var sygdommen gjennemgaaende mildere, hvilket mulig kan forklares ved at kostholdet ikke var i den grad forandret under krigen som f. eks. industriarbeideres, som var henvist til at kjøpe alt. Som hygieniske foranstaltninger mot sygdommen kan nævnes lukning av kaféer, kinematograflokaler, kortvarig stansning av enkelte skoler, forbud mot avholdelse av fester og av politiske foredrag o. s. v. — Som eftersygd om efter influensaen optraadte talrike tilfælde av besværligheter fra hjertets side, saasom palpitationer, angina pectoris. (C. Øvre). — I Tynset distrikt optraadte de første tilfælde i juli blandt hjemvendte reisende fra St Hans markedet i Kristiania, jernbanernes og postkontorets betjening. Epidemien fik dog ikke videre utbredning inden herredet undtagen ved Røstvangen gruber, hvor belægget den gang var noksaa stort og boligerne sterkt optat. Ellers var befolkningen paa den tid spredt paa sætrene eller den bodde i gaarder med relativt store og luftige rum. Høstepidemien var mere ondartet med de mange lungebetændelser, omtrent 25 pct. av de kjendte angrepne. Av andre komplikationer iagttoges hyppige og haardnakkede neuralgier, nervøse og anæmiske tilstande, som særlig hos ældre kvinder kunde være langvarige, pleurit, herpes zoster, otitis media suppuration, næseblødninger tildels faretruende; haaravfald var meget almindelig. Likesaa var et kløende, erythematøst utslet ikke sjelden at se etterpaa. Hudabscesser var hyppige og tilbøielighet til liggesaar almindelig. — Befolkningen i Røstvangen, som hadde sin tøm i juli, slap let fra denne anden epidemi. — Flere hadde sygdommen 2 ganger, men da vanligvis let den ene gang. — Da epidemien i hovedsagnet optraadte samtidig overalt, ansaaes det hensigtsløst at lukke skoler med store, luftige lokaler. Et mindre skolelokale stængtes en tid. Offentlige sammenkomster fraraadedes i størst mulig utstrækning. (M. Finstad). — I Tolga distrikt bragte «spanskesyken» død og forfærdelse med sig overalt. Især angrepes mændene og da i sin kraftigste alder. (J. Frøland).

Krupøs lungebetændelse opføres med 1 710 tilfælde og 209 dødsfald. Den største del av disse har været komplikation til influensa i 2det halvår. — I Ringsaker distrikt optraadte i en begrænset del av Furnes herred i de første par maaneder av aaret en utbredt epidemi av sygdommen med tildels flere tilfælde paa samme sted. Den var av godartet natur. (K. Løken).

Av **akut diarrhoe** (kolerine) anmeldtes et usedvanlig stort antal angrepne. Mangesteds stod sygdommen antagelig i forbindelse med influensaepidemien; de talrikste tilfælde indtraf i 2det halvaar. I Elverum distrikt optraadte den i alle aarets maaneder, men i almindelighet med let forløp; kun i enkelte tilfælde blodige uttømmelser. Det forandrede kosthold har vistnok, likesom i de nærmest foregaaende aar, været aarsak til det store antal angrepne sammenlignet med tidligere aar. (T. Petersson).

For **skabb** behandledes 804 personer, de fleste i Vinger og Ringsaker distrikter.

Blandt andre sygdomme av epidemisk eller smitsom art kan nævnes:

Icterus katarrhalis. I Nord Odal distrikt behandledes 34 tilfælde; dermed synes den epidemi, som i flere aar nu har slæpt sig gjennem bygden, at være ophørt. (T. Ansteensen). — I Ringsaker distrikt behandledes 78 tilfælde. I Løten distrikt optraadte ogsaa talrike tilfælde, som regel med let forløp. Men distriktslægen iagttog nogen ganske alvorlige med omtaaget sensorium og under billedet av en svær almeninfektion, hvor feberen varte i flere uker. Det var mest barn og yngre individer som blev angrepet. (A. Vaage). — I Romedal distrikt var, som de foregaaende aar, talrike tilfælde spredt utover bygden. Under influensaepidemien i oktober og november var der paafaldende mange tilfælde, som syntes at staa i et visst forhold til denne. (O. Reise). — Som komplikation og eftersygdom efter den gastrointestinale form av influensa for en del sykes vedkommende omtales gulsot fra Stange distrikt. (J. Lund).

Impetiginose saar forekom i Nord Odal distrikt hyppig hos skogsarbeidere. Hos en ung kraftig mand dannet saadant saar utgangspunktet for en septichæmi, som medførte døden. (T. Ansteensen).

Mycosis tonsurans var fremdeles meget utbredt inden Tynset distrikt baade blandt mennesker og dyr. (M. Finstad).

Av sjeldnere tilfælde omtales fra Nord Odal distrikt et tilfælde av **parotit** hos en 8 aar gammel gut med dobbeltsidig orchit. Efter 6 maaneders forløp var der endnu avvekslende hævelse i parotisregionen paa begge sider og i begge testikler. (T. Ansteensen).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:														
		3	6	7	8	9	10	11	12	13	15	17	22	23	24	25
		Eidskog.	Grue.	Hamar.	Ringsaker.	Nes.	Vang.	Løten.	Romedal.	Stange.	Aasnes.	Elverum.	Stor-Elvedal.	Alvdal.	Tynset.	Tolga.
Veneriske saar .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Syfilis, erhvervet	16	-	-	3	3	-	2	-	-	2	1	1	-	4	-	-
— medfødt ..	3	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	66	1	1	15	-	1	3	1	1	2	5	6	2	11	7	10

I Tolga distrikt forekom om vaaren et formelig epidemisk utbrudd av gonorrhoe. Der var utvilsomt et meget større antal smittede end de, som søkte lægehjælp. Men naar først en har faat medicin, hjælper de hinanden saa godt de kan. Smittekilden kunde ikke med sikkerhet paavises, men sandsynligheden taler for, at sygdommen var indført med en soldat. (J. Frøland).

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme, henvises til tabellen i den almindeelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 11,4 pct. av samtlige ved sygdom forårsagede, kjendte dødsfald og 19,3 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 14,5 pct. og 22,9 pct. og for bygderne 11,2 pct. og 19,2 pct. — Forøvrig henvises til nedenstaaende tabel. — I sin hovedberetning for amtet bemerker amtslægen, at tuberku-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Sør Odal.....	120	5	45	75
Nord Odal.....	74	4	44	30
Eidskog.....	108	13	31	77
Vinger.....	116	26	57	59
Kongsvinger by.....	20	5	6	14
Bygder.....	96	21	51	45
Brandval.....	76	5	35	41
Grue.....	98	11	33	65
Hamar stadslægedistrikt.....	90	11	34	56
Ringsaker.....	159	13	58	101
Nes.....	71	5	30	41
Vang.....	195	21	84	111
Løten.....	82	10	38	44
Romedal.....	73	6	25	48
Stange.....	142	14	79	63
Hof.....	60	12	23	37
Aasnes.....	67	7	22	45
Vaaler.....	68	8	30	38
Elverum.....	227	28	104	123
Trysil.....	81	11	22	59
Engerdal.....	20	2	9	11
Rendal.....	50	4	20	30
Aamot.....	54	5	24	30
Stor-Elvedal.....	53	8	17	36
Alvdal.....	56	8	24	32
Tynset.....	65	14	25	40
Tolga.....	55	7	23	32
Kvikne.....	23	2	4	19
Hedemarkens amt.....	2 283	260	940	1 343
Derav i byer.....	110	16	40	70
— bygder.....	2 173	244	900	1 273

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Utrækning ved bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Exvisce- ration.	Abortus provo- catus.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Mor.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse	75	¹⁾ 1	²⁾ 78	-	2	⁵⁾ 1	⁶⁾ 2	1	2	1	1	-	-	-	-
Trangt bækken	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselkrampe	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Arteriosklerose, aneurysma ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁹⁾ 1	-
Ueftergivelige fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydramnion	1	-	³⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	2	-	⁴⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	8	-	⁷⁾ 3	⁸⁾ 5	-	-	-	-	1	-	-
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	91	1	92	3	10	1	5	6	2	1	1	1	1	1	7
	92		95		11		11			2					

¹⁾ Dødsårsak: barselseber. ²⁾ Derav to 1ste tvillinger, begge 2den tvillinger forløst (lev.) ved vending, hvor utfaldet for mødrene er anført. ³⁾ Tvillinger, begge forløst ved tang. ⁴⁾ Det ene av fostrene fik en facialparalyse efter operationen. ⁵⁾ Dødsårsak: dystoki. ⁶⁾ To 2den tvillinger, begge 1ste tvillinger forløst (lev.) ved tang. ⁷⁾ Et av fostrene fik brudd av den ene overarm, et andet var en 2den tvilling; om 1ste intet anført. ⁸⁾ Et av disse fostre døde inden 24 timer efter operationen, et var en 2den tvilling, om 1ste intet anført, et var ogsaa en 2den tvilling, 1ste var født (lev.) ved naturens hjælp; begge de sidstnævnte tvillinger var døde før operationen, likesom i begge tilfælde tverleiet var forsømt, med fremfalden arm, skulder og navlestreng. ⁹⁾ Aneurismet sad i den ene arteria iliaca i bækkenet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Sør Odal.....	181	2	114	8	1	-	-	1	-
Nord Odal.....	143	5	71	7	5	1	-	-	-
Eidskog.....	141	2	116	4	1	-	-	-	1
Vinger.....	152	7	122	6	1	-	-	1	-
Kongsvinger by.....	44	2	29	1	-	-	-	-	-
Bygder.....	108	5	93	5	1	-	-	1	-
Brandval.....	116	2	86	17	-	-	-	1	-
Grue.....	157	1	97	10	1	-	3	-	-
Hamar stadslægedistrikt	136	4	114	15	1	1	3	-	-
Ringsaker.....	311	4	181	18	5	-	2	1	-
Nes.....	89	1	73	5	1	-	2	-	-
Vang.....	347	3	208	20	3	-	2	-	-
Løten.....	144	11	92	9	1	1	1	-	-
Romedal.....	161	1	78	6	1	-	1	-	-
Stange.....	189	6	156	18	5	-	-	-	-
Hof.....	89	2	62	5	-	-	-	-	-
Aasnes.....	170	2	72	7	-	-	-	-	-
Vaaler.....	127	3	68	11	1	1	-	-	-
Elverum.....	311	7	241	25	2	-	1	-	-
Trysil.....	163	4	85	13	2	-	1	1	-
Engerdal.....	42	3	16	2	1	-	-	-	-
Rendal.....	84	3	59	10	2	-	3	2	-
Aamot.....	111	5	64	6	2	-	2	-	-
Stor-Elvedal.....	108	-	54	5	1	-	2	-	-
Alvdal.....	117	5	60	3	-	-	-	1	-
Tynset.....	83	4	69	2	1	-	1	-	-
Tolga.....	78	4	57	5	-	-	-	-	-
Kvikne.....	34	1	21	1	-	-	-	-	-
Hedemarkens amt.....	3784	92	2436	238	38	4	24	8	1
Derav i byer.....	180	6	143	16	1	1	3	-	-
— - bygder.....	3604	86	2293	222	37	3	21	8	1

losen synes at tilta paa enkelte steder med tettere bebyggelse, f. eks. ved jernbanestationerne. Der er ikke liten forskjel paa tuberkulosens utbredning i de forskjellige distrikter. — Interessen for dens bekjæmpelse er meget stor. I 1917 var der 11 tuberkulosehjem eller tuberkuloseavdelinger ved herredssykehuse. I 11 andre herreder arbeidedes der for at faa lignende sykehjem. — Fra Stange distrikt bemerkes, at efter den store influensaepidemi er tuberkulose tiltat.

Spedalskhet. I Vaaler distrikt bor fremdeles med tilladelse av overlægen for den spedalske sygdom en mand i sit hjem paa Svartvadet i Risberget. Han blev i aarets løp tilset av overlægen. (C. Bergh).

Av andre sygdomstilfælde kan nævnes:

Hugormbid. I Hof distrikt blev en 5 aar gammel gut i august bidt i en finger. Serum var ikke at faa fat i, saa han behandledes med utsugning av saaret, vaskning av dette med spiritus og salmiak, samt cognak indvendig. Det gik godt.

Kamferforgiftning. I Nord Odal distrikt skulde 2 unge gutter ut paa julemorro. Da de ikke hadde brændevin, skaffet de sig noget bringebær-saft tilsat med finstødt kamfer. Herav drak de begge, hvor meget vites ikke, og de blev ogsaa begge forgiftet, fik epileptiforme kramper og et kortvarig coma, dog uten alvorligere følger.

I Grue distrikt iagttoges et tilfælde av **hymen septus** hos en gift, 1ste gang fødende kvinde. Den største aapning var saavidt passabel for en finger. (M. Queseth).

Om amtets **sindssyke**, se den almindelige beretning. — I Eidskog distrikt var der i 1918 5 kolonier, derav 4 for mænd, 1 for kvinder. Forpleiningsutgifterne er steget betydelig, var for rolige patienter kr. 800, for urolige og urenlige kr. 900 pr. aar. — En ulykke hændte i en av de mandlige kolonier, idet en privat forpleiet patient dræbte vogteren (kolonibestyreren) med et øksehug i hodet. (R. Lunderbye).

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 118 operationer. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 67.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 4 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 6 kvinder saaledes: barsel-feber 5, dystoki 1.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa foregaaende side.

Der blev et overskudd av 1 348 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 64,4.

Veirliget. Da der foreligger meddelelser kun fra halvparten av amtets lægedistrikter, kan der ingen almindelig oversigt gives. Det synes som vinteren, især ved aarets begyndelse har været dels streng og kald med temperatur ned til $\div$ 40 à 45 grader (i Brandval), dels mild (Aamot, Alvdal) og med litet sne, vaar og forsommer dels kald og tør (Vang), dels varm og tør (Vaaler), sommeren for det meste kjølig med regn, høsten meget regnfuld med taake. — I Tynset indtraf ved St. Hanstider ødelæggende flom.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I sin hovedberetning skriver amtslægen, at hygienien inden amtet lader ikke litet tilbake at ønske. Rigtignok er i de senere aar en del av de gamle boliger blit avløst av nye med bedre rum- og lysforhold, men sansen for renlighet og hygieniske livs-vilkaar i det hele, er ikke synderlig større end før. Om der end hos de mere velstaaende efterhvert indlægges bad m. v., er dette dog forsvindende overfor folket i sin helhet. Av offentlige bad er der omtrent ingen, og de faa som findes, brukes ikke synderlig. Av lus er der overordentlig meget og der klages jævnlig over smitte paa skolerne. Tandpleien staar meget lavt og overmaade mange «trækker tænder» efter konfirmationsalderen for at sætte ind kunstige. (V. Hille).

Distriktslægen i Nord Odal skriver: «Som kriseforanstaltning i en bygd med glimrende fortjeneste for unge arbeidere har brændevinsforbudet utvilsomt gjort sin store nytte — til at begynde med. Da fandt man sig i det og haabet paa bedre tider for brændevin. Da disse er uteblit, har man begyndt at arrangere sig efter situationen. En del brændevin er ogsaa nu tilstede — dels ved hjemmebræuding, men jeg tror ikke det er meget — dels paa anden ulovlig maate og til høie priser. Men især drikkes der umaadelig meget vino blanco, og ved ungdommens sammenkomster er fylderiet nu snart likestort som i gamle dage. Saa mange fulde folk, som jeg saa sidste 17de mai, har jeg ikke set paa mange aar». (T. Ansteensen).

I Eidskog distrikt er de hygieniske forhold gjennomgaaende gode. Levemaaten har trods dyrtiden været bra; ingen har ialfald lidt nogen nød. Paa grund av de gode tider og høie arbeidspriser har der været rikelig med penger blandt folk, men de færreste har vel lagt sig noget tilbedste. (R. Lunderbye).

I Brandval distrikt har den gode arbeidsfortjeneste medført, at der er blitt arbeidet mindre. Skogsfolk arbeidet slet ikke mere end 5 dage i uken. Rationeringen har været nogenlunde tilstrækkelig. Værst har det været med melkemangelen, som stadig synes at bli større, endda der kun er nogen faa gaarder, som sender melk ut av bygden. Jordens avkastning blev mindre end vanlig paa grund av de daarlige veirforhold. — Ædrueligheten var gjennomgaaende god, surrogater brukes ikke i synderlig utstrækning; mest drikkes vin. — Renligheten er neppe blitt større; lusplagen er temmelig utbredt, likesaa synes skabb at være i tiltagende. (S. Bull).

I Nes distrikt var levemaaten i det store og hele god trods dyrtid og rationering. Meget av landsmelet var dog ikke godt, melk var vanskelig at faa kjøpt. (K. Rée).

I Løten distrikt medførte rationeringen store ulemper. Rationerne var mindre end disse folk var vant til, saa de ofte maatte skofte et par dage i uken, de fleste maatte ty til anvendelse av poteter, hvad der falder tungvindt i skogen. Flesk var til sine tider vanskelig at opdrive, rationerne av sukker og hvetemel var for smaa. En mindre god ernæringstilstand blev følgen hos disse folk. For fabrikarbeiderne medførte rationeringen paa langt nær ikke saa store ulemper. — Dyrkning av grønsaker tog under krigen et glædelig opsving og brukes mer og mer av menigmand. — De hygieniske forhold maa i det store og hele betegnes som gode. Ædruelighetstilstanden var god; distriktslægen tror ikke at hjemmebræuding av brændevin drives i nævneværdig grad. (A. Vaage).

I Stange distrikt var der, som ogsaa andetsteds, mange tilfælde av fordøielsessygdomme, som dels skyldtes rationeringen, men ogsaa og ikke minst det grove brød, som vel paa grund av daarlig tilberedning var vanskelig at fordøie især for gamle folk og smaabarn. — De hygieniske forhold maa i det hele siges at være tilfredsstillende. Levemaaten var, naar hensyn tages til de vanskelige tider, god, da der har været mange penger blandt folk. Boligforholdene bedres stadig. (J. Lund).

I Romedal distrikt har kostholdet trods dyrtid og rationering været omtrent som før. Blandt den jordløse arbeiderbefolkning har nok rationeringen forårsaket visse indskrænkninger. Bolighygienen er utvilsomt gaat adskillig frem. (O. Røise).

I Aasnes distrikt har ernæringsforholdene — her som andetsteds — til dels været vanskelige. Der har været litet melk og litet smør. Med det sammalte mel og med hvalfedtet var publikum adskillig misfornøiet. Der var adskillig mindre fyld end før og vistnok kun ganske ubetydelig hjemmebræuding. (A. Bjørneby).

I Vaaler distrikt var levemaaten i det hele taget nogenlunde bra. Dyr-

tiden foranlediget dog betydelige innskærpkninger, men der var tilstrækkelig med mat og ingen led særlig nød. Boligerne i distriktet staar endnu adskillig tilbage og med renligheden er der paa mange steder smaat bevendt. Med forbudet er der indtraadt en betydelig avtagen i nydelsen av spirituosa, men i den senere tid er dog vindrikningen begyndt mere og mere, likesom hjemmebrændingen synes at være i stadig tiltagende. (C. Bergh).

I Elverum distrikt har indtægterne fremdeles været meget gode. Tiltrods for den store sykelighet i aarets 3 sidste maaneder, viste det sig at juleomsætningen gik rivende. Saadan flothet med penger har man vistnok aldrig seet make til paa disse kanter. (T. Petersson).

I Stor-Elvedal distrikt var rationeringen av fødevarer meget merkbar, især for skogsfolk, som maatte nistes ut. Det medførte betydelig avbræk i distriktets viktigste næringsvei — skogbruk. — Bolig- og renlighetsforholdene er gjennemgaaende meget gode. (B. Trønnes).

I Alvdal var der i 1918 i det store og hele jevn velstand i distriktet, saa neppe nogen kunde siges at lide nød. — Boligforholdene er gjennemgaaende gode, men private hytter og hus ved Foldals gruber er ofte sørgelig smaa og renligheden beklagelig liten. Arbeiderboligerne ved disse gruber er gode. (C. Øvre).

I Tynset distrikt gav nok fædrift og skogbruk bedre utbytte end nogen-sinde, saa tiderne for bønderne var meget gode. Arbeiderne tjente likeledes meget godt, men de mangler spareevne. (M. Finstad).

I Tolga distrikt var ernæringsforholdene gode. Ingen matknaphet eller arbeidsledighet opstod. (J. Frøland).

Fattigsykepleien er i det hele tilfredsstillende. (V. Hille).

Sykehus. I Nord Odal distrikt er paa det kommunale gamlehjem stillet 2 stuer til distriktslægens forfoining til indlæggelse av patienter fra private hjem, desuten et Sanitetsforeningen tilhørende tuberkulosehjem (Syningom). (T. Ansteensen). — I Eidskog distrikt er der et kommunalt sykehus med særskilt avdeling for almindelige og for tuberkuløse syke. — I Vinger distrikt findes i Kongsvinger by et litet kommunalt sykehus for epidemiske syke og i Vinger herred Gjøsagaardens kuranstalt for tuberkuløse syke og Vinger tuberkulosehjem. — I Hamar er et kommunalt sykehus med tuberkuloseavdeling og et epidemilasar. — I Ringsaker distrikt ligger Mesnaliens kursted for tuberkuløse og Ringsaker kommunale sykehjem med tuberkulosehjem. — I Vang distrikt er der et kommunalt sykehjem, Finsal i Vang herred, med tuberkuloseavdeling, likesaa i Furnes et med privat drift og anlæg. Desuten er der i Vangsaasen oprettet et sommerhjem for brystsvake med plads til 12 patienter; det drives av Vang kreds av Norges Røde Kors. — I Løten, Romedal, Stor-Elvedal distrikter findes likeledes sykehjem med tuberkuloseavdelinger. — I Elverum distrikt er der et epidemilasar og et sykehjem, særlig for tuberkuløse. I økonomibygningen sammesteds er der indrettet sykerum for 6 à 8 syke, særlig med kirurgiske sygdomme. For gamle og syke er der et privat pleiehjem. Desuten findes et barnehjem for piker, og i aarets sidste dage indviedes et privat barneherberge, som drives av Frelsesarmeens slumsøstre og staar under en tilsynskomite med distriktslægen som formand. Paa ekserserpladsen Terningmoen findes et militært sykehus. (T. Petersson). — I Trysil er der et sykehus, et tuberkulosehjem, samt et gamlehjem paa Nordhagen. — I Alvdal distrikt er der i Foldal en sykestue med operationsstue.

Badeindretninger. I Kongsvinger er der en anstalt for karbad, badstubad samt furunaals- og gytjebad, almindelig aapent 2 ganger i uken. — I

Hamar har enkelte større fabrikker damp- og karbad for sine arbeidere. — I Aasnes distrikt er ved Flisen jernbanestation et litet damp- og karbad, som benyttes av de nærmest boende. — I Elverum distrikt er der i Elverums leir et folkebad med karbad, dusj og dampbad; det maatte dog ogsaa iaar holdes stengt nogen maaneder paa grund av kulmangel. (T. Petersson). — I Trysil er der et lysbad ved sykehuset. — I Aamot distrikt er ved Rena høiere almenskole og folkeskole et dusjbad tilgjengelig for skolebarn og skolens funktionærer. (L. Larsen). — I Stor-Elvedal distrikt findes 2 folkebad. (B. Trønnes).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte :

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Hedemarkens amt	69	3 588
Sør Odal	uopgit	156
Nord Odal	5	105
Eidskog	2	156
Vinger	¹⁾ 2	117
Brandval	3	194
Grue	1	111
Hamar stadslægedistrikt	9	95
Ringsaker	3	296
Nes	ingen	72
Vang	²⁾ 9	365
Løten	2	167
Romedal	2	168
Stange	6	244
Hof	5	132
Aasnes	2	147
Vaaler	ingen	102
Elverum	3	365
Trysil	3	175
Engerdal	ingen	29
Rendal	³⁾ 4	79
Aamot	3	88
Stor-Elvedal	⁴⁾ 2	93
Alvdal	ingen	40
Tynset	2	92
Tolga	ingen	ingen
Kvikne	1	ingen

¹⁾ Kongsvinger by 1, Vinger herred 1. ²⁾ Vang 7, Furnes 2. ³⁾ Ytre Rendal 4.
⁴⁾ Stor-Elvedal 2.

VII. Kristians amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger	Tandlæger.	Jernødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		25250,44	118 901	43	23	58	44
1. Jevnaker	Jevnaker	154,58	4 088	1	2	2	1
2. Lunner	Lunner	290,75	4 135	1	-	3	1
3. Gran	Gran	351,82	4 074	2	1	2	2
4. Brandbu	Brandbu	476,40	4 850	3	1	2	2
5. Søndre Land		775,62	5 297	3	1	3	2
	Søndre Land	501,29	3 332	3	1	2	1
	Flesberg	274,33	1 965	-	-	1	1
6. Nordre Land		880,02	4 762	2	2	3	2
	Nordre Land	344,07	2 569	1	2	1	1
	Torpen	535,95	2 193	1	-	2	1
7. Søndre Aurdal	Søndre Aurdal	1 128,86	3 980	1	-	3	3
8. Søndre Valdres		1 359,52	6 333	3	1	5	4
	Nordre Aurdal	919,72	4 495	2	1	4	3
	Etnedal	439,80	1 838	1	-	1	1
9. Nordre Valdres		2 073,82	4 246	1	-	5	3
	Vestre Slidre	467,37	2 427	1	-	2	1
	Vang	1 606,45	1 819	-	-	3	2
10. Østre Slidre	Østre Slidre	869,50	2 386	1	-	1	1
11. Toten		1 494,83	29 779	10	7	10	6
	Gjøvik, kjøbstad	2,07	4 059	3	4	4	1
	Østre Toten	414,40	8 224	3	3	3	2
	Vestre —	159,88	4 037	2	-	1	1
	Eina	104,66	1 162	-	-	-	-
	Kolbu	132,28	2 366	1	-	-	-
	Vardal	276,13	5 129	-	-	-	-
	Biri	186,12	2 792	1	-	1	1
	Snertingdalen	219,29	2 010	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste dec. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.
12. Lillehammer stads- lægedistrikt.....	Lillehammer, kjøb- stad.....	2,92	3 947	5	4	2	-
13. Faaberg	Faaberg	476,46	5 400	¹⁾ 1	1	1	1
14. Øyer.....	Øyer.....	638,18	3 091	1	-	1	1
15. Gausdal.....		1 191,87	5 116	3	-	2	2
	Østre Gausdal...	223,52	2 796	3	-	1	1
	Vestre — ...	968,35	2 320	-	-	1	1
16. Ringebu	Ringebu	1 258,42	4 371	1	1	1	1
17. Søndre Fron.....	Søndre Fron.....	539,96	2 931	-	-	1	1
18. Nordre Fron.....	Nordre Fron.....	1 369,85	4 187	1	1	1	1
19. Lom		5 402,44	7 467	1	-	5	5
	Lom	1 948,35	2 332	-	-	2	2
	Skjaak	2 154,70	2 168	-	-	2	2
	Vaagaa	1 299,39	2 967	1	-	1	1
20. Lesje.....		3 732,36	4 870	1	-	3	3
	Lesje	2 244,90	2 389	-	-	2	2
	Dovre.....	1 487,46	2 481	1	-	1	1
21. Sel og Heidal ...		782,26	3 591	1	1	2	2
	Sel	432,47	2 403	1	1	1	1
	Heidal	349,79	1 188	-	-	1	1

¹⁾ Bor i Lillehammer.

Sundhetstilstanden var i 1ste halvaar god; i 2det halvaar var sykeligheten og dødeligheten paa grund av influensaepidemien usædvanlig stor. Av epidemiske sygdomme er ialt meldt 35 570 tilfælde, hvorav 711 med dødelig utgang; aaret forut var de tilsvarende tal 8 442 og 252.

Dødeligheten var 15,7 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 75 og flg. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	1		
	tilfælde.	dødsfald.														Jevn- aker.		
																Tilf.	Dsf.	
Tyfoidefeber	5	-	5	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	
Akut poliomyelit.	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Skarlagensfeber	184	6	184	24	9	14	1	18	18	11	11	14	27	24	13	5	1	-
Meslinger	11	-	11	-	-	-	-	5	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-
Difteri (croup)	429	21	418	21	14	9	14	17	7	30	27	36	75	108	60	3	-	-
Barselfeber	4	-	4	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	17	8	15	2	1	1	1	-	-	1	-	7	1	1	-	3	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	3	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	100	2	99	8	7	7	3	14	11	8	6	8	11	9	7	5	-	-
Røde hunde	13	-	13	2	-	-	1	1	2	4	3	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	194	-	184	24	10	8	57	13	18	16	7	2	19	6	4	-	-	-
Kikhoste	359	5	356	25	18	7	29	60	64	69	33	19	8	14	10	-	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	5907	52	5906	694	645	562	450	411	363	333	262	255	520	859	552	257	5	-
Influenta	24964	524	24941	86	84	80	58	35	73	2576	658	530	7392	9879	3490	930	6	-
Lungebetændelse	1085	76	1083	93	59	71	49	65	39	25	17	24	240	303	98	14	3	-
Pleurit.	175	3	175	27	18	11	20	15	10	18	9	7	13	15	12	8	1	-
Gigtfeber	153	4	153	19	16	15	21	14	12	8	8	7	10	12	11	10	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1965	8	1965	83	98	102	104	82	136	241	315	244	169	206	185	87	-	-
Tilsammen	35570	711	35517	1108	980	889	809	754	755	3341	1360	1153	8485	11440	4443	1323	16	-

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																				
	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		
	Lunner.		Gran.		Brandbu.		Søndre Land.		Nordre Land.		Søndre Aurdal.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Østre Slidre.		Toten.		
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	10	-	-	-	2	-	1	-	14	1	2	-	9	-	13	2	69	-	27	1	
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	-
Difteri (croup)	2	-	3	-	1	1	1	1	3	1	2	-	3	-	-	-	-	-	370	12	
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Pyæmi, septhæmi.	-	-	-	-	-	-	2	2	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	9	3	
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	2	-	1	-	7	-	6	-	1	1	2	-	5	-	2	-	-	-	27	1	
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	
Variceller	-	-	-	-	1	-	10	-	25	-	-	-	5	-	-	-	-	-	60	-	
Kikhoste	11	-	25	-	7	1	1	-	3	-	-	-	52	1	4	-	12	-	237	3	
Akute katarrar i aandedræts- organerne	164	4	116	2	407	5	126	3	167	1	30	-	340	2	41	2	31	-	1742	13	
Influenza	543	31	872	19	1338	1	1144	25	1196	27	593	1	1240	31	419	29	527	8	7675	125	
Lungebetændelse	11	-	68	-	8	6	13	1	39	8	26	4	139	4	26	4	72	8	317	24	
Pleurit	4	-	2	-	5	-	9	-	16	-	1	-	11	-	8	-	6	-	33	-	
Gigtfeber	4	-	1	-	9	-	3	-	7	-	-	-	18	-	3	-	4	-	59	4	
Akut diarrhoe (kolerine)	28	-	19	-	109	1	26	-	82	1	11	-	51	-	16	-	9	-	973	3	
Tilsammen	780	35	1107	21	1895	16	1344	32	1554	41	668	6	1875	39	532	37	730	16	11553	189	

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	12		13		14		15		16		17		18		19		20		21	
	Lille- hammer stadslæge- distrikt.		Faaberg.		Øyer.		Gausdal.		Ringebu.		Søndre Fron.		Nordre Fron.		Lom.		Lesje.		Sel og Heidal.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	16	1	5	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-
Meslinger	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	18	5	6	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	9	-	10	-	2	-	3	-	3	-	-	-	3	-	4	-	6	-	2	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	47	-	11	-	10	-	8	-	2	-	1	-	8	-	3	-	3	-	-	-
Kikhoste	1	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	705	-	621	2	112	2	140	5	19	2	37	-	40	1	303	-	90	2	419	1
Influenza	1769	21	1210	24	899	11	1347	26	399	15	264	9	369	17	755	43	763	32	712	23
Lungebetændelse	119	5	58	3	5	-	-	-	24	-	21	-	17	5	94	-	5	1	9	-
Pleurit.	6	-	14	1	3	1	10	-	4	-	1	-	2	-	23	-	7	-	2	-
Gigtfeber	5	-	5	-	5	-	4	-	3	-	2	-	3	-	5	-	-	-	3	-
Akut diarrhoe (kolerine)	192	1	114	-	29	-	32	-	-	-	1	-	1	1	109	-	31	-	45	1
Tilsammen	2893	33	2054	30	1068	14	1555	32	456	17	327	9	443	24	1297	43	915	36	1201	25

Skarlagensfeber optraadte som en mild epidemi i Nordre Land og Østre Slidre, ellers spredt.

Influenza herjet amtet som den voldsomste epidemi i vor tid. Allerede i mai forekom enkelte uttalte tilfælde i S. Valdres og i juni i Jevnaker. Ellers begyndte epidemien i første halvdel av juli omtrent samtidig over hele amtet med undtagelse av Østre Slidre, som gik helt fri for sommerepidemien. Denne begyndte altsaa samtidig med turistsæsonen. Sygdommen kom med reisende og sommergjester fra Kristiania, og holdt sig i Gudbrandsdalen i den første del av epidemien væsentlig til hotellerne og jernbanestationerne med deres nærmeste omgivelser, mens den i Hadeland, Land, Toten og Valdres, tildels ogsaa i Faaberg, bredte sig utover bygdene. Denne «sommerepidemi» kulminerte i juli, avtok sterkt i august og saa ut til at skulle være over i september. Sygdommen optraadte i alt væsentlig som under epidemiene i nittiaarene og maa i det hele karakteriseres som godartet, med faa komplikationer. Vistnok de færreste søkte læge. I de sidste dage av september og de første dage av oktober blusset epidemien op igjen i alle amts distrikter og i dets 2 byer. Sygdommens eksplosive spredning nævnes av flere av lægerne. Til Lesje kom den i september fra Romsdalen, ellers kom den som før, søndenfra med jernbanerne, væsentlig fra Kristiania. Denne 2den del av epidemien, «høstepidemien», kulminerte i midten av november, avtok sterkt i december, men holdt sig, stadig avtagende, til ut i juni følgende aar. Distriktslægerne i Gudbrandsdalen sætter epidemien opblussen i forbindelse med hestemarkedet paa Otta den 7de oktober. Den fik nu en enorm utbredning, det var neppe en grænd eller et hus som gik fri. Distriktslægen i Østre Slidre beretter dog, at en grænd der blev forskaanet. Mangesteds laa hele familien tilsengs. — Fra Øyer meddeles, at paa en gaard, hvor ingen av folkene formaadde at stelle eller melke kuerne, maatte man simpelthen slippe disse ut og overlate dem til sig selv. — Distriktslæge Støren i Brandbu anfører, at epidemien fik den største utbredning i midten av juli efter en søndenstorm; han antar altsaa at smitten spredtes med vinden gjennom luften. Men dette stemmer ikke med, at epidemien i oktober, da veiret var usedvanlig stille og taaket, spredte sig endnu voldsommere. Efter amtslægens erfaring utbredtes smitten ved personlig samkvem og utbredningen skedde i overensstemmelse dermed ogsaa grændvis. Forholdene ved jernbanerne (daarlig ventilation og utilstrækkelig renhold) har vistnok ogsaa hat betydning for sykdommens overførelse. Epidemien optraadte i høstmaanederne ondartet med alvorlige komplikationer, særlig fra luftveiene, først og fremst pneumoni (hvorav de fleste dødsfald); dernæst bronkit. Pleurit var heller ikke sjelden. Komplikationer fra tarmkanalen var sjeldnere, men omtales av flere læger, særlig diarrhoe, undertiden blodig. Hjertesvækkelse og blødninger (næse- og uterinblødninger) nævnes fra flere distrikter. — I Lesje fødte, respektive aborterte 4 angrepne kvinder; de døde alle av pneumoni; et av barnene lever. Som eftersygdomme nævnes langvarig svækkelse og nervøsitet, undertiden sindssygd. Særlig merkes (fra Gran) 3 tilfælde av diabetes; distriktslæge Mathiesen i Gausdal har likeledes iagttatt (i 1919) 3 tilfælde av diabetes, som han oppfatter som eftersygd. — I flere distrikter blev skolerne lukket i nogen uker under epidemien — dette faldt forøvrig ofte av sig selv, da saa mange av eleverne og lærerne var syke. Sammenkomster og møter blev advaret imot eller forbudt. I andre distrikter blev ingen saadanne forholdsregler tat. Hesteutstillingen paa Lillehammer blev utsat i 3 uker, til 22de november. (Amtslægen).

Skabb. Av lægerne er ialt meldt 489 tilfælde. — Plagen er temmelig utbredt. — Likesaa *impetigo contagiosa* (brændkopper) i flere distrikter.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:					
		2	8	11	12	16	19
		Lunner.	Søndre Land.	Toten.	Lillehammer stads-lægedist.	Ringebu.	Lom.
Syfilis, ethvervet ...	4	-	-	4	-	-	-
— medfødt ...	1	1	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit ..	16	1	1	10	2	1	1

Tuberkulose. Til oplysning om de meldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 7,5 pct. av alle ved sygdom foranledigede dødsfald og 12,3 pct. av dødsfald ved ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 6,8 pct. og 14,8 pct. og for bygderne 7,6 pct. og 12,2 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Sygdommen synes i det hele at holde sig uforandret. Da amtets sykehus i 1918 besluttet ombygget og utvidet for at drives væsentlig som kirurgisk sykehus blev tuberkuloseavdelingen nedlagt. Mangelen paa tuberkulosehjem er derfor blit endnu mere følbar end før. Samtidig med denne beslutning vedtok imidlertid amtstinget at bevilge de distrikter, som paa grund av tuberkuloseavdelingens nedleggelse blev nødt til at bygge tuberkulosehjem, et rentefrit laan til 1924 stort nok til at dække omkostningerne ved opførelsen av tuberkulosehjem med fuldt utstyr. Likeledes blev amtets bidrag til tuberkulosehjem forhøiet fra kr. 500,00 til kr. 1 000,00 pr. seng. Der er for tiden 3 tuberkulosehjem i drift i amtet, nemlig Søndre Lands og Østre Totens med tilsammen ca. 25 senger, og Lillehammer Sanitetsforenings tuberkulosehjem (i Faaberg) med 20 senger. Vestre Slidre tuberkulosehjem, kombinert med 2 sykestuer, ialt paa 12 senger, vil bli færdig i den nærmeste fremtid. Likeledes et tuberkulosehjem kombinert med sykestuer som Follabu kreds av Røde kors opfører med tilslutning av Vestre Gausdal; det skal ha 20 senger. I Brandbu er opførelsen av en lignende kombinert anstalt paabegyndt; i Gran er indsamlet endel penger og likesaa i Nordre Land til bygdesykehus med tuberkulosehjem. Faaberg, Biri og Øyer har netop besluttet at opføre et tuberkulosehjem paa 20 senger sammen og tomt dertil er indkjøpt. Likeledes har Østre Gausdals herredsstyre besluttet at bygge et kombinert tuberkulosehjem og sykehjem. Sammen med overlægen for tuberkulosen hadde amtsslægen i 1918 et møte paa Otta med ordfører og læger fra Nordre Gudbrandsdalen. Man enedes der om at søke opprettet et tuberkulosehjem ved Dombaas og et ved Vinstra for disse distrikter; men siden er vistnok disse planer paa grund av dyrtiden stillet i bero indtil videre. — Amtets tuberkulosefond har i 1918 ydet bidrag til 10 personer til ophold ved sanatorium eller sykehus. Betingelsen for bidrag er, at den syke eller hans forsørgelsespligtige slektninger ikke selv har evne til at bære omkostningerne ved kuren, samt at patienten ved denne har utsigt til helbredelse eller væsentlig bedring, hvilket maa attesteres av den behandelende læge. Omkostningsspørsmålet er saaledes aldrig til hinder for at enhver tuberkulos kan opnaa sanatoriebehandling, naar det findes paakrævet. Men desværre legger ofte mangelen paa sanatorieplads hindringer iveien. — Efter an-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Jevnaker.....	39	2	16	23
Lunner.....	69	7	35	34
Gran.....	58	4	21	37
Brandbu.....	57	8	16	41
Søndre Land.....	85	9	32	53
Nordre —.....	89	4	41	48
Søndre Aurdal.....	27	-	6	21
Søndre Valdres.....	109	8	39	70
Nordre —.....	85	8	37	48
Østre Slidre.....	45	4	16	29
Toten.....	482	35	189	293
Gjøvik by.....	66	7	39	27
Bygder.....	416	28	150	266
Lillehammer stadslægedistrikt..	67	2	33	34
Faaberg.....	87	10	30	57
Øyer.....	47	1	14	33
Gausdal.....	78	5	32	46
Ringebu.....	70	5	17	53
Søndre Fron.....	41	4	9	32
Nordre —.....	64	2	24	40
Lom.....	89	3	43	46
Lesje.....	90	11	36	54
Sel og Heidal.....	55	6	25	30
Kristians amt.....	1833	138	711	1122
Derav i byer.....	133	9	72	61
— - bygder.....	1700	129	639	1061

modning av overlægen for tuberkulosen blev der ihøst indhentet oplysninger fra amtets distriktslæger angaaende deres erfaringer om influensaepidemiens indflydelse paa tuberkulosens morbiditet og mortalitet. Efter de modtagne oplysninger er nogen saadan indflydelse endnu ikke paaviselig for amtet i det hele tat. (Amtslægen). — Torpen herred har faat et legat paa kr. 10 000,00 (kirkesanger Hans Smebys) til sykehusbehandling av tuberkulose. (E. Hoff).

Om amtets med statsbidrag forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — At skaffe privat forpleining for sindssyke blir stadig vanskeligere; den væsentligste grund dertil tør være, at fortjenesten i disse florisante tider ikke længer spiller den rolle for forpleierne som før; men dernæst ogsaa mangelen paa arbeidshjælp. Der vil paa første amtsting bli fremsat forslag om oprettelse av en mandskoloni ved Prestsæter asyl for saadanne syke, som hittil har været utsat i privat forpleining. — At distriktslægerne ikke mottar melding om de sindssyke, som utsættes i privat forpleining udelukkende for fattigvæsenets eller for privat regning er meningsløst. Forpleiningsgodtgjørelsen er gjennomgaaende

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mor.	Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Død.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc..	76	1	78	¹⁾ 1	2	-	²⁾ 2	-	-	-	-
Trangt bækken	2	-	2	-	3	-	2	1	1	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Fastgrodd —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	80	1	82	1	8	1	6	3	1	5	1
	81		83		9		9			6	

¹⁾ Dødsårsak: influensapneumoni.

²⁾ Andentvillinger, førstetvillingerne forløst (lev.) ved tang.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Jevnaker	90	5	47	3	-	-	1	-
Lunner	122	3	70	8	1	-	1	-
Gran	102	3	70	7	1	1	1	-
Brandbu	145	3	65	8	1	-	2	-
Søndre Land	150	1	89	5	2	-	2	-
Nordre —	101	2	98	5	-	2	2	-
Søndre Aurdal	87	1	60	3	-	-	-	1
Søndre Valdres	127	3	98	10	1	-	-	-
Nordre —	86	2	87	7	2	-	-	-
Østre Slidre	52	1	48	2	1	-	-	-
Toten	836	22	506	41	6	2	5	-
Gjøvik by	84	2	68	5	2	-	3	-
Bygder	752	20	438	36	4	2	2	-
Lillehammer stadslægedistrikt .	101	6	76	7	-	-	-	-
Faaberg	129	2	90	8	3	-	1	-
Øyer	66	-	47	2	-	-	-	-
Gausdal	137	1	97	9	-	-	3	-
Ringebu	93	1	74	4	-	-	1	-
Søndre Fron	67	-	46	2	1	-	2	-
Nordre —	113	4	67	3	1	1	-	2
Lom	174	5	132	3	-	1	1	-
Lesje	140	2	88	2	-	3	1	-
Sel og Heidal	87	2	64	2	-	-	1	-
Kristians amt.	3005	69	2019	141	20	10	24	3
Derav i byer	185	8	144	12	2	-	3	-
— bygder	2820	61	1875	129	18	10	21	3

lavere end for de med stats- og amtsbidrag utsatte, og forpleiningen utvilsomt daarligere. Det tilsyn distriktslægerne fører med fattigvæsenernes utsatte sindssyke blir rent tilfældig og vil vel i regelen indskrænke sig til tilfælde, hvor misligheter er meldt. Disse sindssyke er likesaa værgeløse og trænger fuldt saa meget at være under regelmæssig tilsyn av læger som de utsatte barn, saa meget mere som barn har meget lettere for at vinde forpleiernes sympati og opfattes som medlemmer av familien end sindssyke. Efter min henstilling har nu amtmanden anmodet fattigstyrene om at avgi regelmæssig melding til vedkommende distriktslæge om samtlige sindssyke, som er utsat i hans distrikt for fattigkassens regning. Samme meldepligt maa forhaabentlig ogsaa kunne paalægges private. — I Faaberg findes endnu 2 sindssykekolonier for mænd. Ellers er der ingen saadanne kolonier i amtet. (Amtslægen).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er meldt ialt 99, derav i Jevnaker distrikt 7, Lunner 3, Gran 3, Brandbu 1, Søndre Land 1, Nordre Land 3, Søndre Valdres 4, Nordre Valdres 6, Østre Slidre 1, Toten 32, Lillehammer 9, Faaberg 6, Øyer 4, Gausdal 4, Ringeby 5, Lom 7, Lesje 2, Sel og Heidal 1. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 81.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Efter presternes opgaver **døde paa barselseng** 10 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsak for 5; se tabel XXXVI, gruppe XII i den almindelige beretning.

Ifølge tabellen paa foregaaende side over **fødte og døde** sees overskuddet av fødte at være 986; forholdet mellem fødte og døde var som 100 : 67,2.

Veiret. Sommeren kom tidlig, men det regnet næsten ikke før St. Hans.

Levemaate og hygieniske forhold. For landmanden var det et godt aar. Jordbruket og skogbruket gav godt utbytte og priserne var usedvanlig høie. Vistnok var melkeproduktionen paa grund av mangel paa kraftfôr betydelig indskrænket, men dette mere end utjevntes ved de høie priser. I byerne og de tæt-bebyggede strøk var melkemangelen følelig. Rationeringen har i det hele tat ingen skade voldt paa befolkningens helse, om end melrationen for arbeiderne til dels følte noget knap. (Amtslægen).

Fra **Lunner** skrives: Boligerne er store og rummelige, da man ikke behøver at spare paa byggemateriel. Dette faar nemlig alle almenningsberetigede (og hertil kræves ca. 5 maal dyrket jord) gratis i almenningen. Der bygges derfor meget i bygden, specielt i de sidste aar. En hel del byfolk har i de senere aar kjøpt op større og mindre bruk i bygden og ladt bygge villaer. Paa grund av den herlige og sunde beliggenhet samt den lette adkomst fra hovedstaden er jo dette noksaa forklarlig. — En uskik paa de almindelige bondegaarder er, at man bruker det store kjøkken til saavel spisestue som daglig- og soveværelse. Tjenerne og barnene sover dog paa sine egne værelser, mens husbondsfolket («sjølfolket») sover i kjøkkenet. Den store stasstue staar for det meste lukket med nedrullede gardiner uten ved en eller anden sjelden festlig anledning, naar den skal benyttes. Det har dog delvis lykkedes at faa folk til at dele av det store kjøkken, saa de faar soveværelse ved siden av, likesom der i de fleste nybygg indredes eget soveværelse. — Befolkningen er velstaaende; der er liten fattigdom. Levemaaten er derfor som regel kraftig og god, men ensformig. Arbeideren lever som regel bedst, da hos ham kun det bedste er godt nok. Han tjener ogsaa som regel sine 15—20 kr. dagen og de gaar vel som oftest med. (Coldevin).

I **Faaberg** har husmandsstuerne gjerne et større kjøkken og et litet kammers, undertiden 2. Men ikke sjelden bestaar hele leiligheten bare av ét rum, hvilket er noksaa almindelig hos arbeiderne. Husene er ofte kolde og

trækfulde med enkelt gulv, daarlig kjelder, enkel himling, utætte vinduer og dører. Vedlikeholdet er daarlig. Endel av de hus, hvor familier med mange barn bor, maa betegnes ret og slet som uthus. Flere familier lider likefrem nød, og det har tildels, trods fattigvæsenets og helseraadets bestræbelser, ikke været mulig at skaffe dem ordentlig hus. Herredet har indkjøpt et par hus for at lindre nøden, men det forslaaer ikke. — Paa gaardene er der gjerne 2 stuebygninger med overflod av rum. (E. Andersen).

Lægehjælpen har i enkelte distrikter været utilstrækkelig. Følgende distrikter har manglet læge: Søndre Fron hele aaret, Søndre Aurdal i 1ste kvartal, Lom i 4de kvartal. Lægehjælpen er i disse distrikter besørget av nabolægerne, men disse har kun evnet at yde den nødtørftigste hjælp, da de har været fuldt optat i sine egne distrikter. Særlig under influensaepidemien var der krav, som stilledes til lægernes arbeidskraft, overordentlig store. Flere av lægerne slet i det, saa det gik paa helbredden løs.

Sykehus. Søndre Land og Fluberg herreder har et fælles kommunalt sykehus ved Hov jernbanestation. — Paa Gjøvik (Toten distrikt) er der et almindelig sykehus; epidemisyrkehuset ligger utenfor bygrænsen. Epidemilasaret findes desuten i Vardal, Østre Toten og ved Raufoss patronfabrik i Vestre Toten. Paa Prestsæter i sidstnevnte herred er amtets sindssykeasyl og i Eina en helbredelsesanstalt for alkoholister. I Lillehammer ligger amtets sykehus og et epidemilasaret. Paa Hjerkin (Dovre, Lesje) blev den nedlagte sykestue for jernbanearbeiderne paany tat i bruk, saa længe influensaepidemien varte. — Om pleiehjem for tuberkulose se ovenfor under tuberkulose. — Der er tidsmæssige og veldrevne kommunale gamlehjem (fattiggaarder) i Jevnaker, Nordre Land, Torpen, Østre Toten, Vestre Toten, Biri, Vardal, Øyer (2), Nordre Fron og Sel; Vardal herred har sit sammen med Gjøvik. Østre Toten har desuten et gamlehjem, som drives av en forening. — Av sanatorier med fast læge findes i Søndre Valdres distrikt Tonsaasen og Breidablik med læge hele aaret, mens i Nordre Valdres Fosheim sæter og i Faaberg Gausdal sanatorium kun har læge i sommersæsonen. I Gausdal ligger 2 private sanatorier for tuberkulose, nemlig Kornhaug og Granheim; desuten er der et «kursted» for tuberkulose, «Øvre Toft». I Ringebu distrikt ligger Golaa og Fefor høifjeldsanatorier med læge i sommertiden.

Badeindretninger. I Jevnaker er der et kommunalt folkebad; fuldt moderne indrettet og flittig besøkt. I Gran er der to offentlige badehus. Paa Fagnæs (N. Aurdal, Søndre Valdres) er der et kombinert damp- og karbad, og paa Heggenes (Ø. Slidre) en badstue. I Toten distrikt har Gjøvik en kommunal badeanstalt; den brukes ogsaa som fribad for skolebarn. Raufoss patronfabrik og melkekondenseringsfabrikken paa Kap har badeindretning for arbeiderne. Paa Lillehammer er der en badeanstalt. Paa Tretten i Øyer er der en badstue og i Ringebu 2. Ved forskjellige sanatorier og hoteller er der indretninger for kolde og varme bad m v.

Om amtets **apoteke** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Kristians amt	63	1697
Jevnaker	2	82
Lunner	1	138
Gran	2	128
Brandbu	2	183
Søndre Land	¹⁾ 3	-
Nordre —	²⁾ 3	147
Søndre Aurdal	1	-
Søndre Valdres	³⁾ 2	-
Nordre —	⁴⁾ 2	-
Østre Slidre	1	-
Toten	⁵⁾ 22	80
Lillehammer stadslægedistrikt	10	66
Faaberg	4	139
Øyer	1	68
Gausdal	⁶⁾ 2	197
Ringebu	1	95
Søndre Fron	-	39
Nordre —	-	146
Lom	⁷⁾ 1	-
Lesje	⁸⁾ 1	132
Sel og Heidal	⁹⁾ 2	57

¹⁾ Søndre Land 3. ²⁾ Nordre Land 3. ³⁾ Nordre Aurdal 2. ⁴⁾ Vestre Slidre 1, Vang 1. ⁵⁾ Gjøvik 5, Vardal 3, Østre Toten 5, Vestre Toten 3, Kolbu 5, Biri 1. ⁶⁾ Ø. Gausdal 1, V. Gausdal 1. ⁷⁾ Vaagaa 1. ⁸⁾ Dovre 1. ⁹⁾ Sel 1, Heidal 1.

VIII. Bratsberg amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jernødre.	Hjælpe- vaknaterer.
Amtet		15185,53	106 791	53	23	62	39
1. Skien stadsfysikat	Skien, kjøbstad ...	6,65	14 449	8	8	5	-
2. Skien lægedistrikt		1 047,89	26 750	¹⁾ 13	5	13	7
	Porsgrund, kjøbstad ...	1,26	4 625	4	3	5	-
	Brevik — ...	0,76	2 028	2	2	1	-
	Stathelle, ladested ...	0,24	463	-	-	-	-
	Eidanger	137,72	3 714	-	-	1	1
	Solum	313,70	8 419	6	-	4	4
	Gjerpen	382,33	6 642	-	- ²⁾	1	1
	Siljan	211,88	859	-	-	1	1
3. Langesund stads- lægedistrikt	Langesund, ladested	0,88	1 488	2	-	1	-
4. Bamble	Bamble	292,68	4 553	1	-	2	2
5. Kragerø stadslæge- distrikt	Kragerø kjøbstad.	1,13	4 621	3	2	3	-
6. Skaatøy		309,01	6 507	³⁾ 1	-	2	2
	Sannidal	196,83	2 662	-	-	1	1
	Skaatøy	112,18	3 845	-	- ⁴⁾	1	1
7. Drangedal	Drangedal	1 054,85	4 029	1	1	3	3
8. Holla		1 141,81	12 169	4	2	8	5
	Holla	257,54	4 102	2	2	2	1
	Lunde	259,65	2 249	-	-	2	1
	Bø	287,72	2 631	-	-	3	1
	Sauherad	336,90	3 187	2	-	1	2
9. Notodden stads- lægedistrikt	Notodden, kjøbstad	6,70	4 818	6	2	3	1
10. Hjartdal		1 308,60	3 660	1	-	2	2
	Hjartdal	891,84	2 262	1	-	1	1
	Gransherad	416,76	1 398	-	-	1	1

¹⁾ Den ene av disse, distriktslægen, bor i Skien.
i Kragerø. ⁴⁾ Bor i Kragerø.²⁾ Bor i Skien.³⁾ Bor

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
11. Heddal	Heddal	400,74	2 861	¹⁾ 1	-	2	1
12. Kviteseid		1 377,91	5 980	3	1	4	4
	Seljord	665,83	2 860	1	-	2	2
	Kviteseid	712,08	3 120	2	1	2	2
13. Nissedal	Nissedal	878,16	1 735	1	-	2	2
14. Laardal		982,25	3 078	1	1	3	3
	Laardal	287,76	1 425	1	1	1	1
	Mo	694,49	1 653	-	-	2	2
15. Fyresdal	Fyresdal	1 253,18	1 824	2	-	2	1
16. Vinje		3 046,27	2 668	1	-	3	3
	Vinje	1 215,87	1 630	1	-	2	2
	Rauland	1 830,40	1 038	-	-	1	1
17. Tinn		2 076,82	5 601	4	1	4	3
	Tinn	1 774,36	4 832	4	1	3	2
	Hovin	302,46	769	-	-	1	1

¹⁾ Bor paa Notodden.

Sundhetstilstanden opgis at ha været god i den første halvdel av aaret; særdeles slet derimot i anden halvdel paa grund av influensaepidemien. Av epidemiske sygdomme er ialt meldt 29 938 tilfælde med 691 dødsfald mot henholdsvis 9 485 og 179 aaret forut.

Dødeligheten var 15,1 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 88—90. Jfr. forevrig sidste tabel i den almindelige beretning. — For Tinn distrikt er opgaverne for Rjukans vedkommende høist mangelfulde.

Influensa utgjorde over 70 pct. av alle meldte tilfælde av epidemiske sygdomme i andet halvår. — Sommerepidemien, skrives der fra Langesund, var relativt godartet og man kurerte sig selv med «universalmidlet konjak»; troen paa dette middel var saa sterk, at det var helt haabløst at forsøke at haandhæve myndigheternes krav paa, at spiritus kun skulde foreskrives efter bestemte medisinske indikationer. (Hougen). — Mest utbredt var sygdommen i 4de kvartal (høstepidemien); der blev i dette kvartal meldt 3 ganger saa mange tilfælde som

Epidemiske sygdomme.

88

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	4	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
Skarlagensfeber	53	3	53	1	1	3	-	-	1	12	6	10	17	2	-
Meslinger	10	-	10	2	-	-	-	-	2	3	-	-	2	1	-
Difteri (croup)	391	36	390	8	10	13	13	13	18	10	12	16	68	97	112
Dysenteri	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	8	2	8	-	-	1	1	-	-	-	2	1	1	1	1
Pyæmi, septhæmi	39	13	31	1	5	-	3	-	-	4	-	1	-	10	7
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Rosen	153	11	153	11	9	8	7	8	13	15	15	18	34	8	7
Røde hunde	60	-	60	2	7	2	9	14	21	1	1	-	-	3	-
Variceller	228	-	228	19	28	19	16	17	11	16	2	24	25	32	19
Kusma	9	-	9	-	1	-	2	1	-	-	1	1	1	2	-
Kikhoste	848	17	848	61	86	19	42	144	117	93	50	45	43	54	94
Akutte katarrher i aandedrætsorg. . .	5735	63	5680	585	435	423	383	425	327	324	197	326	851	718	686
Influenza	17835	346	17796	131	93	103	78	49	43	2670	578	1169	5524	4806	2552
Lungebetændelse	1277	170	1277	65	39	36	40	45	47	68	18	80	454	245	140
Pleurit	308	4	308	29	25	27	15	28	22	38	22	15	30	34	23
Gigtfeber	159	5	159	27	21	19	18	15	13	2	6	10	8	9	11
Akut diarrhoe (kolerine)	2813	16	2803	175	171	241	163	241	242	309	342	320	257	171	171
Tilsammen	29938	691	29821	1118	931	914	791	1001	878	3565	1253	2037	7316	6193	3824

Bratsberg amt. 1918.

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Skien stads- fysikat.		Skien lægedistrikt.		Langesund stadslæge- distrikt.		Bamble.		Kragersø stadslæge- distrikt.		Skaatøy.		Drammen.		Holla.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	3	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	11	1	2	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	-
Meslinger	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	193	5	65	6	8	2	3	2	12	4	26	5	15	2	5	2
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Pyæmi, septicæmi	1	3	2	1	18	-	-	-	1	-	3	3	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	47	1	35	2	3	-	9	-	11	2	11	2	-	-	10	-
Røde hunde	-	-	50	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	25	-	122	-	6	-	9	-	3	-	4	-	2	-	11	-
Kusma	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Kikhoste	250	4	290	4	36	-	154	8	-	-	-	-	-	-	43	1
Akute katarrher i aande- drætsorganerne	1184	12	2691	27	161	-	200	5	208	-	125	-	28	-	359	2
Influenza	3285	59	5139	152	814	14	552	14	1157	26	765	29	183	4	1542	3
Lungebetændelse	329	12	506	17	60	1	11	2	21	7	26	8	4	3	101	39
Pleurit	43	1	107	2	5	-	6	-	2	-	7	1	4	-	26	-
Gigtfeber	17	-	59	2	5	-	5	-	3	-	5	-	6	-	15	-
Akut diarrhøe (kolerine)	485	4	1360	3	114	-	52	-	145	-	52	-	8	-	68	1
Tilsammen	5873	104	10446	219	1232	17	1002	31	1565	40	1029	48	252	9	2185	48

Epidemiske sygdomme.

90

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	9		10		11		12		13		14		15		16		17	
	Notodden stadslæge- distrikt.		Hjartdal.		Heddal.		Kviteseid.		Nissedal.		Laardal.		Fyresdal.		Vinje.		Tinn.	
	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	12	2	17	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	39	2	11	1	9	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Dysenteri	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	8	-	-	-	1	1	2	2	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	1	-	1	-	14	3	2	-	-	-	3	-	4	1	2	-
Røde hunde	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Variceller	24	-	-	-	-	-	1	-	15	-	-	-	2	-	-	-	4	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	20	-	4	-	3	-	9	-	-	-	38	-	1	-	-	-	-	-
Akute katarrar i aandedræts- organerne	212	3	71	-	119	6	137	3	36	1	104	-	56	2	5	-	39	2
Influenta	1494	-	294	-	306	1	520	3	496	6	597	-	221	1	424	2	46	32
Lungebetændelse	64	33	33	4	24	7	18	12	42	8	25	15	8	2	5	-	-	-
Pleurit	14	-	8	-	9	-	60	-	4	-	5	-	4	-	4	-	-	-
Gigtfeber	15	2	2	-	3	-	3	1	7	-	6	-	5	-	3	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine) . . .	226	6	45	1	46	-	65	-	30	-	77	-	21	-	3	-	16	1
Tilsammen	2137	48	488	7	527	15	834	28	632	15	854	17	321	5	449	3	112	37

Bratsberg amt. 1918.

i 3dje kvartal. — I **Hjartdal** distrikt raste sykdommen voldsomt i oktober og november, særlig i Gransherad, hvor der neppe var et hus som gik fri. Det synes dog som epidemien optraadte lettere der end paa mange andre steder i landet, hvad aarsaken nu kan være (kanske de bedre ernæringsforhold paa landet i sammenligning med byerne). Der var dog mange pneumonier, ogsaa dobbeltsidige; men ogsaa disse klarte sig som regel. Der indtraf kun faa dødsfald; en del empyemer. Men det saa ofte ilde ut. Mange steder blev folkene i huset liggende samtidig og da sykdommen var i omtrent hvert hus, var det nærsagt umulig at opdrive hjælp til folk og fæ, men det gik dog. (W. Moe). — Epidemien fór værst frem med folk i 15—40 aars alderen, anføres der fra **Vinje**; barn og ældre folk blev i tilfælde meget let angrepet. (Nybo). — Paa **Rjukan** (**Tinn** distrikt) var sykdommen hyppig og ondartet; mange blev indlagt paa lasaret, hvor flere av det kvindelige pleiepersonale fik sykdommen og døde. — I bygderne derimot optraadte sykdommen meget mildt, og læge blev kun undtagelsesvis hentet. (Sandved). — Fra **Laardal** anføres, at folk som regel ikke var arbeidsdygtige igjen før efter 4 uker. (O. Lund). — Komplikationer til lungerne var almindelig, og dødsfald skyldtes for det meste katarralsk pneumoni. — I byerne forsøkte man at bekjempe sykdommen ved at stanse skolerne er lukke kinematografer, forbyde offentlige og private sammenkomster etc., men som det syntes til liten nytte. (J. Backer). — I spredt befolkede bygder har slike forbud dog efter enkeltes mening sikkert gjort god nytte. Ondartede tilfælde optraadte særlig i overbefolkede hus med daarlig ventilation.

I **Tuddal** (**Hjartdal** distrikt) gik der samtidig med influensaepidemien **skarlagensfeber** og **difteri** sammenblandet. Hos patienter med utvilsom scarlatina, sterkt utslet og avskalling, paavistes difteribaciller. Et barn døde av croup før læge blev tilkaldt. Alle søskende fik en efter en scarlatina og difteri, moren kun difteri. (W. Moe). — I **Drangedal** optraadte difteri særlig ondartet inden en familie, hvor 3 barn blev angrepet omtrent samtidig med svær hævelse paa den ene side av halsen; 2den og 3dje dag injicerets store serumdoser; 1 barn døde. Ellers hadde sykdommen et mildt forløp. Antagelig skyldtes smitten ukjendte bacillebærere; arbeidsfolk flytter nemlig ret som det er til byen og tilbake igjen. (Solberg). — Paa **Rjukan** (**Tinn** distrikt) hersket der samtidig med influensaepidemien en temmelig utbredt difteriepidemi.

Av **akut diarrhoe** er meldt usedvanlig mange tilfælde; men sykdommen synes at ha været meget godartet; dødeligheten var meget liten. — Fra **Laardal** anføres, at i hjem, hvor man bakte sit brød selv av egen melbeholdning, gik man klar av sykdommen. (O. Lund).

Av **katarralsk ikterus** er meldt 77 tilfælde. (**Drangedal** 19, **Hjartdal** 5, **Heddal** 3, **Nissedal** 22, **Laardal** 17 og **Vinje** 11).

Av **impetigo contagiosa** 26 (**Holla** 11, **Vinje** 15).

Av **skabb** er meldt 231 tilfælde foruten 10 smittede familier i **Vinje**. Plagen synes at være meget utbredt i **Bamble** og **Skaatøy**, men at være i avtagen i **Laardal** og **Fyresdal**. Fra **Laardal** anføres at folk nu straks søker lægehjelp naar plagen indfinder sig, lægemidlet faar de frit utleveret. (O. Lund).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:											
		1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	14	16
		Skien stadsfysikat.	Skien lægedistrikt.	Langesund.	Bamble.	Kragerø.	Skaatøy.	Holla.	Notodden.	Hjartdal.	Heddal.	Laardal.	Vinje.
Veneriske saar.	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Syfilis, erhvervet. . . .	12	5	2	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit. . .	105	55	24	3	-	1	-	7	8	1	4	1	1

Tuberkulose. Om de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets lægedistrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde ifølge lægernes dødsaaarsakslistor for det hele amt 10,4 pct. av alle kjendte ved sygdom forarsakede dødsfald og 17,8 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 11,4 pct. og 21,7 pct og for bygdene 9,8 pct. og 16,1 pct. — Forøvrig henvises til følgende tabel:

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Skien stadsfysikat.	214	25	104	110
Skien lægedistrikt.	464	44	219	245
Porsgrund by.	60	8	18	42
Brevik by.	52	2	29	23
Stathelle ladested.	-	-	-	-
Bygder.	352	34	172	180
Langesund stadslægedistrikt. ...	38	6	17	21
Bamble.	68	8	31	37
Kragerø stadslægedistrikt.	96	9	40	56
Skaatøy.	113	10	48	65
Drangedal.	41	7	9	32
Holla.	164	15	48	116
Notodden stadslægedistrikt.	77	11	48	29
Hjartdal.	44	5	7	37
Heddal.	45	4	15	30
Kviteseid.	86	8	28	58
Nissedal.	34	4	15	19
Laardal.	50	3	17	33
Fyresdal.	23	3	5	18
Vinje.	32	4	3	29
Tinn.	65	5	37	28
Bratsberg amt.	1 654	171	691	963
Derav i byer.	537	61	256	281
— - bygder.	1 117	110	435	682

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.			Ultrækning ved bækken-endeleie.		Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.			Barn.			Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.		Mødre.
	Lev.	Død.	Uopg.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.....	76	-	-	75	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Trangt bækken	5	-	-	5	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Sygdom	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Utmattelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhødeleie	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	-
Stort barn	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-
Fare for fosterets liv	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgit indikation	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	92	1	1	89	4	1	11	8	3	1	1	1	1	9
	94			94				11				2		

¹⁾ Rupt. uteri før forløsningen.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.
Skien stadsfysikat	369	6	257	36	8	1	4	-
Skien lægedistrikt	734	20	490	45	4	-	11	1
Porsgrund by.....	97	2	119	14	2	-	2	-
Brevik by.....	48	2	58	8	-	-	2	-
Stathelle ladested.....	12	-	10	-	-	-	-	-
Bygder	577	16	303	23	2	-	7	1
Langesund stadslægedistrikt...	52	3	49	6	1	1	4	-
Bamble	113	4	63	5	1	-	-	-
Kragerø stadslægedistrikt	96	4	111	8	1	-	2	-
Skaatøy.....	151	2	108	10	-	-	3	1
Drangedal.....	105	1	48	2	-	-	1	-
Holla	326	8	194	16	-	-	2	-
Notodden stadslægedistrikt.....	215	6	72	15	1	2	-	-
Hjartdal	54	3	45	2	-	2	2	-
Heddal	94	1	48	6	1	-	-	-
Kviteseid	141	2	89	5	-	1	1	-
Nissedal	50	-	35	-	-	-	1	-
Laardal	74	-	64	7	3	-	1	-
Fyresdal	29	-	27	2	-	-	-	-
Vinje	69	2	38	3	-	-	1	-
Tinn	367	6	132	27	4	-	-	2
Bratsberg amt.....	3 039	68	1 870	195	24	7	33	4
Derav i byer	889	23	676	87	13	4	14	-
— - bygder.....	2 150	45	1 194	108	11	3	19	4

Om amtets **sindssyke**, forpleiet med statsbidrag, se den almindelige beretning. — Sindssygdomme synes at forekomme mer end almindelig hyppig, meddeles der fra S k a a t ø y, og staar kanske i forbindelse med usund religiøs paaavirkning. — Det er omtrent umulig at faa sindssyke i forpleining inden distriktet, men de som er her, har det godt. Næsten likesaa vanskelig er det at skaffe sykeplads for urolige sindssyke. (E. Eriksen). — Ogsaa fra Hjartdal klages der over de aar for aar stigende forpleiningsomkostninger.

Kardialgi har man ret almindelig klaget over i Skaatøy. Melet har ogsaa været slet, da kornet ofte blev lagret paa uhensigtsmæssige steder, hvor rotter og mus spiste op store kvanta og efterlod sine ekskrementer, som gik med i møllen. Man maa næsten undres over, at der ikke opstod værre ulemper. (E. Eriksen).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er ialt meldt 122, derav i Skien by 25, Skien lægedistrikt 40, Langesund 8, Bamble 6, Kragerø 4, Skaatøy 3, Drangedal 1, Holla 13, Hjartdal 5, Heddal 1, Kviteseid 3, Nissedal 2, Laardal 4, Fyresdal 1, Vinje 4 og Tinn 2. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning. — Fra **Hjartdal** klages over den hyppige bruk av hjelpekoner.

Paa **barselseng** døde ifølge presternes opgaver 7 kvinder. Ifølge lægernes 6; 2 døde av barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXVI, gruppe XII.

Ifølge tabellen paa foregaaende side over **fødte** og **døde** var overskuddet av fødte 1 169 og forholdet i pct. = 100 : 61,5.

Veirliget. Vaaren kom usedvanlig tidlig; forsommeren var varm og tør, men utover sommeren og høsten var der meget regn. Høimængden blev adskillig under et middelsaars, hvortil ogsaa den paabudte intense akерdyrkning bidrog. Utbyttet av de andre gaardsprodukter blev ogsaa tildels under middels baade kvantitativt og kvalitativt.

Levemaate og hygieniske forhold. I **Bamble** har folk trods rationeringen ikke lidt nogen særlig mangel. Arbeiderne ved de herværende bedrifter (Ødegaardens verk, Nystuen gruber og smelteverket ved Porsgrund, Bamble cellulose paa Herre, A/S Skiensfjordens kalkbrud og A/S Bunes kalkfjeld ved Stathelle) har tjent ganske godt; almindelig dagarbeiderløn kr. 12,00—13,00 pr. dag. Akkordarbeidere har tjent op til kr. 600,00 pr. maaned. — Boligforholdene er i det hele tat gode og renligheten i hjemmene ganske bra; plysjebetrunkne møbler sees baade hos gaardbrukere og arbeidere. — I jordbruket er kunstgjødning og maskiner jevnt brukt, endog radsaamaskiner, hvorved opnaaes en mere jevn grøde og større avkastning, særlig efter en tør sommer. I skogene har man hugget noksaa sterkt. Langs kysten drives endel fiske som hovednæring eller betydelig binæring. (Utsond).

I **Drangedal** gaar det fremover med hensyn til renligheten, men da peisen mer og mer avskaffes, blir ventilationen daarligere. — Skogarbeiderne har hat en jobbeperiode med svær fortjeneste. — Dyrtiden har særlig rammet de gamle og litet arbeidsdygtige, hvorfor fattigvæsenets utgifter er steget sterkt; understøttelsen er god og rikelig. (Solberg).

Paa **Dalen** (**Laardal** distrikt) har flere arbeidere opført koselige «egne hjem». Stedet har faat sit eget lysverk og der er foretat installation omtrent i hvert eneste hjem. — Her er ogsaa av Mo og Laardal herreder i forening reist en tidsmæssig og solid lægebolig og de industrielle bedrifter har ydet frivillige bidrag til anskaffelse av fuldt moderne sanitært utstyr. (O. Lund).

I **Vinje** distrikt er de hygieniske forhold mindre tilfredsstillende; med hensyn til renlighet og boligforhold staar man langt tilbake. — Dyrtiden har været like følbar for gaardbrukere og skogarbeidere. — Misbruk av alkohol forekommer meget sjelden og sedeligheten synes at være tilfredsstillende. (Nybø).

Paa **Rjukan** (**Tinn** distrikt) var forholdene med hensyn til melkeforsyningen temmelig fortvilet. Paa grund av vanskelig og sparsom tilgang paa kunstgjødning og kraftfôr samt det yderst slette kunstmør steg landbefolkningens forbruk av det paa gaardene producerede smør og melk, saa disse hadde mindre end før at avse til salg. Det av Norsk Hydro oprettede store fjøs rak ikke saa langt som til at skaffe nysilt melk til familier med smaa barn. Forøvrig er der fra «selskapets» side gjort meget for at skaffe Rjukan tilstrækkelige og gode levnetsmidler. (Sandved).

Sykehus. Amtets sykehus og sindssykeasyl ligger i Solum, omtrent 3 km. fra Skien. I Porsgrund er der et kommunalt sykehus og et katolsk St. Josefs

hospital. I Skien og Porsgrund findes epidemilasaretter med desinfektionsovn. I Brevik er der et litet isolationslokale. I Gjerpen ligger Høgaas tuberkulosehjem. I Kragerø er der et sykehus med epidemilasaret. — I Skaatøy ligger Furulund tuberkulosehjem. — I Holla herred er der paa pleiehjemmet en isoleret afdeling for tuberkulose. — Paa Notodden er der et kommunalt sykehus for 15 senger i en av Norsk Hydros arbeiderboliger, som kommunen har leiet. Et nyt kommunalt sykehus paa 40 senger er under opførelse. Som lasaret tjenstgjør et Tinnfoss papirfabrik tilhørende natherberge; det kan ta 15 syke. (R. Solberg). — I Heddal ligger tuberkulosehjemmet «Solbakken». — Tuddal sanatorium i Hjartdal er kun aapent om sommeren. — I Kviteseid er amtets tuberkulosehjem «Granlien». — Paa Rjukan er der et sykehus og 2 smaa barakker for epidemiske sygdomme.

Badeindretninger for kolde og varme bad, dampbad samt folkebad findes i Skien og Porsgrund. I Brevik er der en liten sjøbadeanstalt. Ved Børsesjø, et par km. fra Skien, er der en ferskvandsbadeanstalt. Ved enkelte fabrikker findes der bad. Kragerø badeanstalt leverer karbad og dampbad; paa folkeskolen er indrettet varm dusj; karbidfabrikken har bad for sine arbeidere. Om sommeren er der 2 smaa sjøbadehus aapne. Vafoss bruk i Sannidal har varmt bad for sine arbeidere. I Drangedal findes et badstubad. Paa Notodden er der et kommunalt bad (badstue, karbad samt gytjestuer og svømmebasseng) foruten badeindretninger for arbeiderne ved flere fabrikker. I Fyresdal og Vinje er der badstuebad, likesaa i Atraa (Tinn distrikt); paa Rjukan er der et folkebad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Bratsberg amt	92	1 996
Skien stadsfysikat	11	95
Skien lægedistrikt	¹⁾ 11	699
Langesund stadslægedistrikt	7	58
Bamble	3	85
Kragerø stadslægedistrikt	6	94
Skaatøy	²⁾ 6	97
Drangedal	4	-
Holla	³⁾ 3	327
Notodden stadslægedistrikt	15	134
Hjartdal	⁴⁾ 1	-
Heddal	3	48
Kviteseid	⁵⁾ 5	109
Nissedal	3	10
Laardal	⁶⁾ 3	-
Fyresdal	1	39
Vinje	⁷⁾ 2	-
Tinn	⁸⁾ 8	201

¹⁾ Gjerpen 2, Solum 3, Porsgrund 6. ²⁾ Sannidal 3, Skaatøy 3. ³⁾ Lunde 1, Bø 1, Holla 1. ⁴⁾ Gransherad 1. ⁵⁾ Kviteseid 4, Seljord 1. ⁶⁾ Mo 3. ⁷⁾ Rauland 1, Vinje 1. ⁸⁾ Tinn 8.

IX. Nedenes amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaccinatører.
Amtet		9 348,00	71 272	25	13	55	25
1. Risør stadslæge- distrikt	Risør, kjøbstad ...	1,43	3 409	1	1	1	-
2. Østre Nedenes ...		802,23	14 403	¹⁾ 4	2	9	4
	Tvedestrand, ladested .	0,09	1 435	2	2	1	-
	Gjerstad	312,66	2 322	-	-	2	1
	Søndeled	188,60	3 015	-	-	²⁾ 3	2
	Holt	184,52	3 844	-	-	³⁾ 1	-
	Østre Moland	86,34	1 907	1	-	1	1
	Tromøy	30,02	1 880	-	-	1	-
3. Dyvaag		70,50	3 946	1	-	5	3
	Dyvaag	47,71	2 487	1	-	4	2
	Flosta	22,79	1 459	-	-	1	1
4. Arendal stadslæge- distrikt	Arendal, kjøbstad.	15,61	9 750	7	7	6	-
5. Vestre Nedenes...		878,04	23 110	5	1	22	6
	Grimstad, kjøbstad .	0,22	2 116	2	1	3	-
	Lillesand, ladested....	0,39	1 133	1	-	1	-
	Froland	294,97	2 545	1	-	2	1
	Øyestad	109,33	4 212	-	-	4	-
	Hise	8,74	2 192	1	-	1	-
	Fjære	59,67	4 359	-	-	4	1
	Landvik	190,68	1 980	-	-	2	1
	Eide	32,36	600	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 082	-	-	2	1
	Høvaag	79,22	1 891	-	-	2	1
6. Birkenes		349,93	3 369	1	-	2	2
	Birkenes	238,34	1 826	1	-	1	1
	Tveit ⁴⁾ (av Lister og Mandal amt)	111,59	1 543	-	-	1	1
7. Aamli		1 695,85	5 289	1	1	4	4
	A a m l i	478,40	2 085	1	1	1	1
	Gjøvdal	347,65	603	-	-	1	1
	Vegaarshei	349,29	1 705	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	503	-	-	1	1
	Tovdal	355,90	393	-	-	-	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Risør, ²⁾ Den for Ytre Søndeled fast ansatte jormor og
hjælpevaccinatrice bor i Risør. ³⁾ Bor i Tvedestrand. ⁴⁾ Kvadratinhold og tilstede-
værende folkemængde er ikke medtat i summen for Nedenes amt, derimot i summen for
Lister og Mandal amt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinatorer.
8. Evje		805,86	3 518	1	-	2	2
	Evje	176,85	1 212	1	-	1	1
	Hornnes	392,62	1 244	-	-	1	1
	Iveland	236,39	1 062	-	-	1	1
9. Vegusdal		633,43	1 637	1 ¹⁾	-	2	2
	Vegusdal	333,57	985	-	-	1	1
	Mykland	299,86	702	-	-	1	1
10. Sætersdalen		1 356,90	2 190	3	1	1	1
	Bygland	1 356,90	2 190	3	1	1	1
11. Valle		2 849,81	2 194	1	-	1	1
	Hylestad	564,80	664	-	-	-	-
	Valle	733,42	1 044	1	-	1	1
	Bykle	1 551,59	486	-	-	-	-

¹⁾ Stillingen er ledig.

Sundhetstilstanden betegnes gjennomgaaende som god i aaret indtil influensaepidemien (den «spanske syke») brøt ut i juli maaned og særlig i høst-maanederne fra oktober til december foranlediget stor sykелighet og mange døds-fald; især døde mange av den influensaen komplicerende lungebetændelse. Sygdommen optraadte i alle distrikter i amtet. Den medførte megen nød og lidelse for befolkningen. Lægehjælpen blev, naftet de største anstrengelser og opofrelser fra lægernes side, utilstrækkelig, likesom sykepleien mangesteds blev meget mangelfuld, naar hele familien paa samme tid var syk og sengeliggende. Mest rammedes folk, som var i sin kraftigste alder. Av komplikationer nævner lægerne lungebetændelse, bronkiter, serøse og purulente pleuriter, voldsomme enteriter, av og til icterus samt ofte næseblødninger tildels med store blodtap. Fra flere lægedistrikter meddeles, at helseraadene nedla forbud mot sammenkomster og paabød lukning av skolerne. Av andre epidemiske sygdomme forekom, mere utbredt, difteri (croup) i enkelte kystdistrikter, likesaa akut diarrhoe, denne for en del vel i forbindelse med influensaen. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdoms-tilfælde utgjorde 15 122, hvorav 10 455 tilfælde av influensa. Der er meldt 583 dødsfald av epidemiske sygdomme, derav 253 av influensa. I 1917 blev der meldt 6 103 tilfælde av smitsom sygdom med 173 dødsfald. — Det bemerkes, at de behandlede sygdomstilfælde av epidemisk art er slaat sammen for Østre Nede-nes og Dyvaag distrikter, likesaa for Evje og Vegusdal distrikter, foranlediget ved ledighet i distriktslægestillingerne i Dyvaag og Vegusdal.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber.....	7	2	7	-	3	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)..	4	3	4	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.....	4	1	4	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-
Skarlagensfeber.....	154	1	154	9	9	17	14	9	3	10	8	9	21	17	28
Meslinger.....	47	-	47	-	-	9	-	11	23	4	-	-	-	-	-
Difteri (croup).....	207	23	207	18	8	7	10	15	15	1	10	33	44	21	25
Barselfeber.....	8	2	8	1	-	-	-	1	-	-	1	4	1	-	-
Pyæmi, septhæmi.....	10	7	7	-	-	-	-	2	1	1	1	-	1	1	-
Rosen.....	130	7	130	6	16	7	7	10	12	11	7	14	16	11	13
Røde hunde.....	4	-	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Variceller.....	63	-	63	17	4	5	8	12	10	1	1	2	1	2	-
Kusma.....	65	-	65	-	2	62	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kikhoste.....	179	4	179	27	12	5	20	15	51	12	10	10	8	4	5
Akute katarrer i aandedrætsorg.	2016	35	1998	329	212	158	192	177	164	102	78	105	147	199	135
Influenta.....	10455	253	10345	83	62	18	38	20	19	711	272	164	3513	4198	1247
Lungebetændelse.....	619	232	606	31	29	10	20	31	14	10	5	6	167	235	48
Pleurit.....	126	4	126	14	13	12	11	8	6	10	6	10	10	11	15
Gigtfeber.....	132	2	132	17	21	9	25	7	16	6	4	5	11	5	6
Akut diarrhoe (kolerine).....	891	6	891	66	65	74	65	70	76	72	141	107	71	54	30
Beri-beri.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	15122	583	14977	619	456	398	410	388	411	955	546	471	4013	4758	1552

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	1		2—3		4		5		6		7		8—9		10		11	
	Risør stadslæge- distrikt.		Østre Nedenes. med Dyvaag.		Arendal stadslæge- distrikt.		Vestre Nedenes.		Birkenes.		Aamli.		Evje og Vegusdal.		Bygland.		Valle.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber.....	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)..	-	-	-	-	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis.....	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber.....	11	-	96	1	10	-	30	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger.....	-	-	46	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup).....	3	-	81	10	72	7	46	5	1	1	-	-	3	-	1	-	-	-
Barsel-feber.....	-	-	2	-	-	-	2	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-
Pyæmi, septhæmi.....	-	-	1	1	2	2	5	2	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Rosen.....	1	-	59	2	28	1	34	4	-	-	4	-	1	-	-	-	3	-
Røde hunde.....	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller.....	1	-	12	-	20	-	17	-	-	-	10	-	-	-	1	-	2	-
Kusma.....	-	-	-	-	64	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste.....	1	-	63	-	8	-	107	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akutte katarrher i aandedrætsorg.	116	1	466	4	562	21	685	6	8	2	62	1	58	-	23	-	36	-
Influenza.....	854	20	1644	93	3624	29	2835	84	110	3	261	15	663	5	252	-	212	4
Lungebetændelse.....	2	-	219	47	183	106	164	51	13	13	3	1	2	2	25	10	8	2
Pleurit.....	6	-	33	-	35	3	41	1	2	-	5	-	4	-	-	-	-	-
Gigtfeber.....	4	1	50	-	28	-	33	1	-	-	4	-	5	-	2	-	6	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	86	1	205	-	269	1	267	4	3	-	29	-	23	-	3	-	6	-
Beri-beri.....	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1086	23	2979	158	4910	173	4275	167	144	19	385	19	759	7	309	10	275	7

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 489 eller 14,8 pro mille av den tilstedeværende, beregnede middelfolkemængde (75 042). I 1917 var dødeligheten 15,7 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 99—100, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes for det hele amt 7 angrepne med 2 dødsfald. For de 4 syke med 1 dødsfald i Hisø herred, Vestre Nedenes distrikt, antoges smitten at skrive sig fra Kristiansand S. (E. Irgens). Paa gaarden Vestre Vimme i Aamli distrikt i Aamli herred indtraf 3 tilfælde med 1 dødsfald. Smittekilden kunde ikke opdages. Imidlertid har der i denne del av bygden som danner en skolekreds med enkelte gaarder og pladser spredt rundt om i skogene, til stadighet optraadt enkelte tilfælde av sygdommen saavel i den nuværende distriktslæges som hans formands tid. (T. Lundevall).

Av **cerebrospinalmeningit** opføres 3 tilfælde med 2 dødsfald fra Arendal by og 1 ogsaa dødelig endende i Hisø, Vestre Nedenes distrikt. Alle var barn.

For akut **poliomyelit** behandledes 4 personer, av hvilke 1 døde, nemlig en gut i Arendal. I Birkenes distrikt fik en skogsarbeider paa en avsides gaard oppe paa en hei parese av begge underekstremiteter. Nogen smittekilde kjendtes ikke. (H. Schjelderup).

Skarlagensfeber synes ikke nogetsteds at ha hat større epidemisk utbredning. Dens forløp betegnes i det hele som meget mildt.

Difteri (croup). Der anmeldtes omtrent dobbelt saa mange angrepne som aaret forut, likesom dødeligheten var større. Sygdommen optraadte særlig i Østre og Vestre Nedenes distrikter samt i byerne Arendal og Tvedestrand. De fleste angrepne indlagdes i lasaret. 2det halvaar viser det største antal tilfælde, samtidig med den «spanske syke».

Kikhoste viser betydelig tilbakegang mot aaret forut i de anmeldte tilfældes antal. Sygdommen forekom særlig i den vestlige del av Vestre Nedenes distrikt som fortsættelse av epidemien i 1917.

Et tilfælde av **beri-beri** hos en voksen mand behandledes i Vestre Nedenes distrikt. Det endte dødelig, men nærmere oplysninger har ikke været at faa, da den behandlende læge senere er død.

Av **icterus katarrhalis epidemica** iagttoges 50 tilfælde i Arendal.

Skabb. Der opgis behandlet 178 angrepne, de fleste fra Vestre Nedenes og Arendal.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:		
		2—3	4	5
		Østre Nedenes.	Arendal stadslægedistrikt.	Vestre Nedenes.
Veneriske saar	6	-	6	-
Syfilis, erhvervet	5	-	5	-
Gonorrhoe, uretrit	40	3	31	6

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Risør stadslægedistrikt	67	8	23	44
Østre Nedenes (med Dyvaag) . . .	363	30	158	205
Tvedestrand ladested	30	1	18	12
Bygder	333	29	140	193
Arendal stadslægedistrikt	290	8	173	117
Vestre Nedenes	449	47	167	282
Grimstad kjøbstad	48	3	22	26
Lillesand ladested	19	-	6	13
Bygder	382	44	139	243
Birkenes	51	9	19	32
Aamli	55	6	19	36
Evje	45	11	7	38
Vegusdal				
Bygland				
Valle	31	1	10	21
Valle	32	2	7	25
Nedenes amt	1 383	122	583	800
Derav i byer	454	20	242	212
— i bygder	929	102	341	588

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgaade tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslister for det hele amt 8,8 pct. av samtlige ved sygdom forårsagede, kjendte dødsfald og 15,2 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 4,4 pct. og 9,4 pct. og for bygderne 10,9 pct. og 17,3 pct. — Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. — I Vestre Nedenes distrikt var antallet av dødsfald av tuberkulose noget større end aaret forut, hvad der mulig hænger sammen med, at influensaen paaskyndet den endelige utgang hos flere patienter. (A. Daae). — Ogsaa ordføreren i Lillesand og Vestre Moland bemærker, at hos flere patienter, hvor sygdommen var kommet til ro, bevirket influensaen, at den begyndte paany, likesom flere nye tilfælde indtraf. (C. Boe). — I Evje distrikt har befolkningen aapent øie for, at der maa vises forsigtighet med de sykes oppsytt. De paalæg som gives i hjem med tuberkulose syke, efterkommes efter bedste evne. En stor del av de nye tilfælde blev behandlet paa Landeskogens sanatorium.

Blegsot, anæmi og fordøielssyggdomme forekom der ikke litet av i Arendal, delvis paa grund av rationeringen, delvis som følge av influensaen. Rationeringen har ogsaa hat indflydelse paa fordøielssyggdommene, navnlig synes landsmelet at ha bekommet mange daarlig, og efterspørselen paa anvisning paa hytekort var stor, ikke mindst fra den fattige befolknings side. Mangelen paa smør og melk spillet ogsaa en rolle. (H. Roscher). — I Vestre Nedenes

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Uttækning ved bækkenendeleie.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse.....	¹⁾ 30	30	-	1	1	2	2	-
Trangt bækken.....	5	3	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	3	3	-	-	-	1	²⁾ 1	-
Ueftergivelige fødselsdele.....	3	3	-	-	-	-	-	-
Skjævt hodeleie.....	1	1	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie.....	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	1	1	-	-	-
Tilbakeholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	43	41	2	2	2	3	3	2
		43						

¹⁾ En av barselkvinderne døde 3 dage efter fødselen av «spansk syke». ²⁾ Fosteret forløstes ved tang paa sætet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selvmord.	ved mord og drap.
Risør stadslægedistrikt..	61	1	73	3	-	-	2	-	-
Sønedeled	124	-	86	3	1	-	1	-	-
Dyvaag	70	3	85	3	-	-	1	-	-
Tromøy	164	5	196	10	-	3	2	-	-
Holt	125	4	113	4	1	-	2	1	1
Tvedestrand ladest.	27	1	33	-	-	-	1	1	1
Bygder	98	3	80	4	1	-	1	-	-
Arendal stadslægedistrikt	220	6	282	26	3	-	1	-	-
Vestre Nedenes	466	12	423	37	-	1	6	1	-
Grimstad kjøbstad	40	1	48	7	-	-	-	-	-
Lillesand ladested	17	-	21	2	-	-	-	-	-
Bygder	409	11	354	28	-	1	6	1	-
Birkenes	69	1	49	5	1	-	-	-	-
Aamli	78	1	51	5	-	1	1	-	-
Evje	95	1	52	2	-	-	1	-	-
Vegusdal	29	1	31	1	-	-	-	-	-
Bygland	54	1	36	-	-	-	1	-	-
Valle	63	1	40	5	-	-	-	-	-
Nedenes amt ¹⁾	1584	36	1489	90	6	5	19	2	1
Derav i byer	365	9	457	28	3	-	5	1	1
— - bygder	1219	27	1032	62	3	5	14	1	-

¹⁾ Tallene for Tveit herred, som tilhører Lister og Mandal amt, er ikke medtat i summen for Nedenes amt.

distrikt var kroniske fordøielssygdomme meget hyppige paa grund av ernæringsforholdene, landsmelsbrød og hvalfett.

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning.

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 50 saadanne, derav i Risør stadslægedistrikt 5, i Østre Nedenes distrikt 14, i Arendal stadslægedistrikt 8, i Vestre Nedenes distrikt 16, i Aamli 3, i Evje 2 og i Valle 2. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaende side.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av ovenstaaende tabel.

Der blir et overskudd av 95 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 94,0.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 5 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsaaarsaken for 3 kvinder saaledes: barselfeber 2, abort 1.

Veirliget. Vinteren synes tildels at ha været streng med litet sne, vaa-ren kom tidlig, forsommeren var varm og tør, eftersommeren og høsten regnfull, tildels med taake, især under influensaepidemien.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Stadslægen i Arendal hadde det indtryk, at en av grundene til det ondartede forløp, som den «spanske syke» tok i byen var de trange boligforhold. Man kunde hyppig komme ind i rum, hvor der laa 5 à 6 syke mennesker, som omhyggelig vogtet sig for at faa frisk luft ind. I byen er det vanskelig at finde hustomter, saa det er trangt om pladsen. — Levemaaten var knap og i mange tilfælde uhen-sigtsmæssig i rationeringstiden. Helseraadet formidlet, at samlaget holdtes aapent under den «spanske syke» og at en politifunktionær sattes til at utdele alkohol efter rekvisitionerne under iagttagelse av alle forsigtighetsregler. (H. Roscher).

I Vestre Nedenes distrikt var de økonomiske forhold gode. Dyrtiden var ikke meget følelig, ialfald ikke for arbeiderne, da arbeidslønnen var meget høi. (A. Daae).

I Bygland distrikt er kostholdet gjennomgaaende godt. Flatbrødet for-trenges dog mer og mer av kjøpebrød. — Ædrueligheten er gjennomgaaende god. Ungdommen brygget under forbudet av og til en «rosinvin» og utkjæmpet da gjerne en liten batalje. Kniv brukes heldigvis nu ikke mere i distriktet. (C. Voss).

I Valle distrikt synes ungdommen hvad drik angaar ikke at være nøisom, hverken kvalitativt eller kvantitativt, derimot er befolkningen for nøisom i sin levemaate og for sparsom med mat; middagsmat brukes av flere kun hver søn-dag. (E. Wollebæk).

Sykehus. I Risør er der et sykehus, likesaa i Tvedestrand i Østre Nedenes distrikt. I dette distrikt ligger ogsaa karantæneanstalten paa Risøen i Dyvaag herred. I Arendal er et kommunalt sykehus og epidemilasaret samt et privat St. Franciskus's hospital, ledet av katolske søstre. I Vestre Nede-nes distrikt findes i Grimstad et kommunalt sykehus saavel for almindelige syke som for epidemiske. I Fjære herred ligger Egra tuberkulosehjem. I Aamli distrikt blev sykehuset nedlagt ved aarets utgang, da driften blev for dyr. Kun faa patienter blev behandlet der i aarets løp. (T. Lundevall). I Bygland distrikt ligger Landesbogen sanatorium for tuberkulose.

Fattigsykepleien. I Arendal findes der et pleiehjem, et hospital for gamle tjenestepiker og en privat pleiestiftelse, som optar ubemidlede til en meget rimelig pris. (H. Roscher). I Hisø herred av Vestre Nedenes distrikt er der baade et gamlehjem og et barnehjem.

Badeindretninger. I Risør er der ved sykehuset en anstalt for varme bad, som flittig benyttes, likesaa er der en indretning for kolde sjøbad. I Tvede-strand er likesaa en anstalt for varme bad og en badstue. Arendal har en kom-munal anstalt for kolde sjøbad, varme karbad og dampbad. Paa grund av det dyre brændsel holdtes kar- og dampbadet aapent kun 2 dage i uken og ikke om sommeren. Søknngen til badet var ikke saa stor som ønskelig. Desuten findes en privat anstalt for varme bad, lysbad og massage. Badet i Grimstad leverer foruten sjøbad om sommeren, medicinske og elektriske bad, holdes ogsaa oppe om vinteren for kar- og dampbad. — Lillesand har en sjøbadeanstalt. I Fjære og Landvik herreder er der badstuer. Badstubadet i Aamli distrikt var paa grund av det dyre brændsel kun aapent hver 3dje uke. Ved Flaas gruber i Evje distrikt er indrettet dusjbad for arbeiderne.

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Nedenes amt	39	713
Risør stadslægedistrikt	6	2
Østre Nedenes (med Dyvaag)	¹⁾ 5	210
Arendal stadslægedistrikt	6	129
Vestre Nedenes	²⁾ 8	206
Birkenes	³⁾ 5	15
Aamli	⁴⁾ 3	ingen opgit.
Evje (med Vegusdal)	⁵⁾ 3	15
Bygland	1	85
Valle	⁶⁾ 2	51

¹⁾ Tvedestrand 1, Holt 2, Tromøy 1, Østre Moland 1. ²⁾ Grimstad 2, Lillesand 1, Øiestad 1, Froland 1, Hisø 2, Vestre Moland 1. ³⁾ Birkenes 2, Tveit 3. ⁴⁾ Aamli 2, Gjøvdal 1. ⁵⁾ Evje 2, Hornnes 1. ⁶⁾ Valle 1, Bykle 1.

X. Lister og Mandal amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. Iste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jernedre.	Hjælpe- vaksinatører.
Amtet		7 264,24	77 237	32	20	57	33
1. Kristiansand stads- fysikat	Kristiansand, kjøbstad	16,04	15 408	15	14	7	-
2. Oddernes		255,39	6 471	²⁾ 1	-	5	3
	Oddernes	96,27	4 436	-	-	3	1
	Randøesund	43,12	1 224	-	-	1	1
	Øvreboe	116,00	811	-	-	1	1
	Tveit ¹⁾	111,59	1 543	-	-	-	-
3. Vennesla		309,26	3 265	³⁾ 1	-	2	2
	Vennesla	106,17	2 445	1	-	1	1
	Hægeland	203,09	820	-	-	1	1
4. Søgne		239,83	3 297	1	-	4	2
	Søgne	137,57	2 487	1	-	3	1
	Greipstad	102,26	810	-	-	1	1
5. Mandal stadslæge- distrikt	Mandal ladested ..	0,92	3 268	1	3	3	-
6. Halse		229,97	4 142	⁴⁾ 1	-	1	2
	Halse og Hartmark ...	116,90	2 949	-	-	-	⁴⁾ 1
	Holme	113,07	1 193	-	-	1	1
7. Laudal		365,64	2 388	1	-	3	3
	Laudal	97,73	656	1	-	1	1
	Øisleboe	153,76	920	-	-	1	1
	Finsland	114,15	812	-	-	1	1
8. Bjelland		1 163,78	2 872	1	-	3	3
	Bjelland	164,84	893	1	-	1	1
	Grindheim	130,46	815	-	-	1	1
	Aaseral	868,48	1 164	-	-	1	1
9. Undal		430,86	5 695	1	-	6	3
	Spangereid	63,36	1 499	-	-	1	1
	Søndre Undal	171,70	2 636	1	-	3	1
	Vigmostad	83,66	794	-	-	1	1
	Konsmo	112,14	766	-	-	1	-

¹⁾ Tilhører Birkenes lægedistrikt i Nedenes amt; flateindhold og folkemængde er medtat i summen for Lister og Mandal amt, men ikke for Oddernes lægedistrikt.

²⁾ Distriktslægen bor i Kristiansand. ³⁾ Distriktslægestillingen ledig. ⁴⁾ Bor i Mandal.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.
10. Lyngdal		380,24	4 245	1	-	2	2
	Lyngdal	230,37	2 449	1	-	1	-
	Austad	43,68	1 116	-	-	1	1
	Kvaas	106,19	680	-	-	1)	1
11. Hægebostad		461,59	1 785	2)	-	1	1
	Hægebostad	170,18	893	}	-	1	-
	Eiken	291,41	892			-	1
12. Farsund		129,24	3 256	2	1	4	2
	Farsund, ladested..	0,42	1 417	2	1	2	-
	Herad	87,54	832	-	-	1	1
	Spind	41,28	1 007	-	-	1	1
13. Lista	Lista	139,10	5 220	1	-	3	2
14. Kvinesdal		895,42	3 841	1	-	3	2
	Liknes	299,55	2 900	1	-	2	1
	Fjotland	595,87	941	-	-	1	1
15. Flekkefjord		725,27	9 055	2	2	7	4
	Flekkefjord, kjøb- stad	0,20	2 201	2	2	1	-
	Nes	150,62	2 217	-	-	1)	-
	Hidra	89,70	1 687	-	-	2	1
	Fede	64,54	845	-	-	1	1
	Bakke	243,96	1 197	-	-	1	1
	Gyland	176,25	908	-	-	1	1
16. Sirdal		1 410,10	1 486	1	-	2	2
	Tonstad	358,91	775	1	-	1	1
	Øvre Sirdal	1 051,19	711	-	-	1	1

1) Her benyttes jormoren i Lyngdal. 2) Distriktslægestillingen ledig. 3) Bor i Flekkefjord.

Sundhetstilstanden betegnes fra en række lægedistrikter som i det hele god i 1ste halvår, mens den i samtlige distrikter i 2det halvår var tildels meget daarlig paa grund av den store epidemi av influensa («spansk syke») og ledsagende lungebetændelse. Den akute diarrhoe var hyppigere end vanligt. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 16 160 med 446 dødsfald mot henholdsvis 5 546 og 149 i 1917.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 391 eller 16,6 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemængde (83 571). I 1917 var dødeligheten 14,2 pro mille.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 110—112. Det bemerkes, at for Sirdal lægedistrikts vedkommende har sykkeliste for aaret ikke været at erholde. De 2 opførte tilfælde er tat fra dødsaaarsakslisten. — Fra Undal distrikt foreligger ingen tekst til Medicinalberetningen.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 32 tilfælde med 3 dødsfald. — Av de 4 angrepne i Kristiansand hadde 2 paratyfus B, de 2 andre vanlig tyfoidfeber. Den ene av patienterne med paratyfus B. var uten tvil smittet av en bacillebærer; bedstemoren hadde i 17 aars alderen hat tyfus, senere nogen ganger hat ikterus med lette febrilia. Hun hadde nylig hat en lungebetændelse og var i rekonvalescens, da hendes datterdatter blev syk. Bedstemoren maatte paa grund av svakelighet bruke natstol, gik oppe og stelte med barnet, som saa fik en regulær paratyfus B og det viste sig, at ogsaa bedstemoren hadde paratyfus. (O. Langfeldt). I Bjelland distrikt indtraf en mindre epidemi blandt arbeiderne ved Molybdængruberne i Grindheim herred i juni. Av 9 angrepne døde 1. Samtlige blev sendt til Kristiansands sykehus. Smittekilden formodedes at være daarlig drikkevand (myrvand). Der var i begyndelsen av juni optraadt en del tilfælde av akut diarrhoe ved anlægget. (J. Mortensen). Om de 7 tilfælde i Undal distrikt foreligger ingen oplysninger. Av de 8 angrepne i Flekkefjord distrikt forekom 2 i byen, 6 i landdistriktet; 2 av de sidste indlagdes i amtssykehuset i Flekkefjord. Smitten for de 2 patienter i byen kunde muligvis skrive sig fra, at den ene, en mand, bodde i et hus, hvor der med længere mellemrum var forekommet tilfælde av tyfus; den anden patient bodde i et hus tvers over gaten, hvortil smitte kan være bragt fra det førstnævnte hus. (A. Søyland).

Et enkelt tilfælde av **cerebrospinalmeningit**, en voksen mand, opføres fra Oddernes distrikt.

Difteri var noget mere utbredt end de par foregaaende aar og opføres med 360 tilfælde og 12 dødsfald. I Kristiansand stadsfysikat forekom 254 tilfælde, idet sygdommen særlig tok fart i aarets sidste 3 maaneder samtidig med influensaens 2den optræden og medførte i den tid 134 tilfælde; epidemilasarettet blev overfyldt, og de angrepne maatte anbringes i det midlertidige lasaret paa Klappene, som maatte holdes aapent aaret ut. Stadsfysikus fremholder, at aarsaken til den ringe dødelighet av difteri maa søkes i den tidlige diagnose; saagodtsom ved enhver angina tages hals- og ofte næseprøver til undersøkelse ved helseaadets laboratorium, hvorved hurtig diagnose blir stillet, ofte før belæg har vist sig. Mangen ellers skjult næsedifteri — den form som vel er den mest farlige sygdomsutbreder blandt barn — blir derved opdaget og underkastet hensigtsmæssige forholdsregler. Lignende bemerkning om sammentræf av difteri og influensa gjøres fra Lyngdal, hvor endel av tilfældene var meget svære. (J. Holst).

Om **kikhoste** noteres fra Lyngdal, at ogsaa den optraadte i aarets sidste maaneder som en særlig i Kvaas ganske utbredt, men ikke særlig ondartet epidemi (J. Holst), mens den i Liknes av Kvinesdal distrikt ved sin hærjen samtidig med influensaen blev skjæbnsvanger for mange barn, idet den hjemsøkte næsten hver eneste familie. (O. Moy).

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	32	3	32	1	1	3	4	1	19	2	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	47	-	47	6	2	1	3	-	2	3	1	5	7	7	10
Meslinger	6	-	6	-	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	360	12	360	24	12	19	6	14	3	11	35	31	81	72	52
Barsel-feber	8	2	8	4	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Pyæmi, septhæmi	20	9	15	-	-	2	1	1	-	-	1	3	3	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	81	3	81	5	11	7	3	2	7	4	11	6	11	7	7
Rubeolæ	5	-	5	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Variceller	90	-	90	23	9	7	7	10	8	6	1	2	12	4	1
Kusma	11	-	11	1	1	3	-	-	4	1	-	1	-	-	-
Kikhoste	149	4	149	-	-	6	7	7	10	16	6	9	12	40	36
Akute katarrer i aandedrætsorg.	2730	36	2729	395	263	247	273	225	143	125	80	136	212	265	365
Influenta	10723	237	10722	15	28	15	9	2	11	2122	212	129	1219	4603	2357
Lungebetændelse	469	125	459	49	24	24	29	40	34	45	8	18	37	78	73
Pleurit	163	2	163	24	17	15	15	14	13	13	12	9	11	9	11
Gigtfeber	67	4	67	8	5	10	5	12	4	3	4	1	7	5	3
Akut diarrhoe (kolerine)	1195	9	1195	78	80	81	79	62	87	91	191	157	158	80	51
Tilsammen	16160	446	16143	634	459	443	442	393	347	2442	563	508	1772	5172	2968

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Kristian- sand stads- fysikat.		Oddernes.		Vennesla.		Søgne		Mandal stadslæge- distrikt.		Halse.		Laudal.		Bjelland.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	4	2	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	9	1
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	7	-	5	-	5	-	10	-	17	-	2	-	-	-	-	-
Meslinger	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	254	3	56	2	22	1	2	-	7	2	4	1	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	8	2	5	2	1	1	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	42	1	5	1	2	-	-	-	10	-	6	-	-	-	-	-
Rubeolæ	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Variceller	30	-	3	-	4	-	1	-	11	-	-	-	2	-	-	-
Kusma	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	26	-	1	-	14	1	-	1	-	-	-	-	-	-	7	-
Akute katarrer i aandedrætsorg.	1445	7	94	1	138	2	21	1	156	2	80	3	9	1	26	-
Influenza	4851	49	810	23	820	24	61	6	546	-	212	2	224	10	337	25
Lungebetændelse	122	21	26	6	14	2	13	5	55	20	42	10	4	-	1	-
Pleurit	43	-	16	-	6	-	2	-	14	-	10	-	1	1	3	-
Gigtfeber	10	1	4	-	-	-	4	-	2	-	8	1	1	-	2	-
Akut diarrhoe (kolerine)	750	5	36	-	95	1	28	1	63	1	33	-	-	-	2	-
Tilsammen	7601	91	1066	35	1122	33	144	16	884	25	403	17	242	12	389	26

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	9		10		11		12		13		14		15		16	
	Undal.		Lyngdal.		Hægebo- stad.		Farsund.		Lista.		Kvinesdal.		Flekkefjord.		Sirdal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	1	-	5	-	3	3	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	-	5	-	-	-	4	-	2	1	1	-	1	-	-	-
Rubeolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	3	-	-	-	8	-	4	-	6	-	18	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Kikhoste	9	-	12	-	23	-	-	-	-	-	50	2	7	-	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	76	1	37	1	25	3	78	1	75	2	12	2	457	8	1	1
Influenta	244	10	174	13	65	12	344	13	740	4	490	24	804	21	1	1
Lungebetændelse	35	5	14	3	9	6	29	1	24	35	6	3	75	8	-	-
Pleurit	10	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	51	1	-	-
Gigtfeber	3	1	8	-	2	-	4	-	5	-	1	-	13	1	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	5	1	17	-	-	-	20	-	14	-	36	-	96	-	-	-
Tilsammen	395	20	275	17	127	24	497	15	876	43	602	31	1535	39	2	2

Hvad der imidlertid særlig satte sit præg paa aarets sykelighet var **influenza**, hvorav anmeldtes 10 723 tilfælde med 237 dødsfald. I Kristiansand, hvor de første tilfælde viste sig i juli og hurtig øket til en epidemi, der dog raskt stilnet av igjen, tok sygdommen paany fart i sidste halvdel av oktober og fortsatte til medio december. Ialt anmeldtes 4 851 angrepne, mest unge mænd. At især yngre mennesker angrepes, kom vel av, at de ældre kanske under tidligere influenzaepidemier hadde gjennomgaat og var blit immune mot sygdommen. Ved dens gjenopblussen i oktober var det da ogsaa faa av dem, som hadde hat sygdommen tidligere paa sommeren, som angrepes paany. Dødeligheten — ca. 1 pct. — var igrunden ikke stor. De noksaa strenge forholdsregler, som helseraadet tok straks i epidemiens begyndelse, har vel sin del heri, idet det vel tør haapes, at derved er undgaat endel av de sværere sygdomsformer, som muligens har lettere for at komme, hvor folk er sammenstuvet i slet ventilerte og overfylde lokaler (f. eks. kinematografer) time efter time. Der blev nemlig først iverksat lukning av kinoerne, senere indstilledes alle offentlige sammenkomster, skolerne og folkebiblioteket. (O. Langfeldt). Ogsaa i fylkets øvrige distrikter optraadte sygdommen med sin største tyngde i aarets sidste maaneder. I almindelighet spredtes den mest fra større sammenkomster av folk, men ikke sjelden syntes det som den ikke fulgte de almindelige færdselsveie, men viste sig ogsaa i de mest avsides heiegränder med en eksplosionsagtig og ondartet masseoptræden, mens tættre befolkede bygger kunde gaa næsteu helt fri. Symptomerne var i almindelighet ondt i halsen samt — ofte voldsomme — næseblødninger og lungesyntomer av katarral type uten paaviselige lungeforandringer, men hyppig med utgang i svære lungebetændelser. Enkelte fremhæver en intestinal karakter hos sygdommen. At smittefrykten var stor og almindelig er ikke at undres over paa grund av de ofte fortvilede forhold i hjemmene, naar alle familiens medlemmer paa engang laa syke, hjælp var umulig at opdrive og lægerne saa overlæsset med arbeide, at de ikke rak at etterkomme paa langt nær alle sykebud; kun de færreste steder kunde man faa fat paa sykepleiersker eller diakoner; men hvor disse kunde opdrives, utrettet de et udmerket arbeide. Da der var iverksat lignende foranstaltninger med skolelukning o. s. v. som i Kristiansand, døde efterhaanden epidemien hen i slutningen av december. — Influenzaepidemiene synes ogsaa at ha medført en betydelig tiltagen av den

krupøse lungebetændelse; der er opført 469 tilfælde og 125 dødsfald — en dødelighet av 26,6 pct. Fra Lista anføres, at sygdommen baade var hyppigere end vanlig og av en temmelig ondartet karakter med et influenza-lignende præg. (Selvaag).

Ogsaa paa hyppigheten av den **akute diarrhoe** synes influenzaepidemiene at ha øvet sin virkning, idet der er anmeldt et langt større antal tilfælde — ialt 1 195 — end det aar om andet vanlige. Flere læger peker da ogsaa paa influenza som aarsaksmoment, mens der ogsaa antages, at de forandrede ernæringsforhold under rationeringen har spillet en rolle.

Fra Kristiansand skrives: **Skabb** er desværre vanskelig at bli kvit, da den er noksaa almindelig i de omliggende landdistrikter, hvorfra den importeres til byen. (O. Langfeldt). I Søgne synes den derimot at være i glædelig tilbagegang. (A. Falck). I Lyngdal er den fremdeles meget utbredt. (J. Holst). Fra Kvinesdal skriver distriktslege Moy, at den utvilsomt er i avtagende, men den har dog optraadt med ikke faa tilfælde.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:						
		1	2	3	8	10	12	15
		Kristian-sand stadsfys.	Oddernes.	Vennesla.	Bjelland.	Lyngdal.	Farsund.	Flekket-fjord.
Veneriske saar	9	7	1	-	-	-	-	1
Syfilis, erhvervet	12	12	-	-	-	-	-	-
— medfødt	1	-	-	-	-	1	-	-
Gonorrhoe, uretrit	115	92	1	2	2	-	1	17

Stadsfysikus i Kristiansand søker i de ekstraordinære levevilkår og det frie gateliv grunden til disse sykdommes ikke ringe utbredning og tilføier, at det ikke saa sjelden hender, at en eller anden «dame» kommer til byen «for at gjøre forretninger» og derved foraarsaker en pludselig optræden av forholdsvis mange tilfælde av venerisk sygdom. I Lyngdal behandlede 1 tilfælde av medfødt syfilis hos en voksen mand. (J. Holst).

Tuberkulose. Til opplysning om de i aarets løp til helseraadene anmeldte og av protokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sykdomme inden fylket henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde efter lægernes dødsaaarsakslistor for det hele amt 11,2 pct. av samtlige ved sygdom foraarsakede kjendte dødsfald og 17,2 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sykdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 9,6 og 14,9 pct. og for bygdene 11,9 og 18,1 pct.; forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Kristiansand klages der over, at det — paa grund av pladsmangel — er saa vanskelig at faa patienter ind paa Landesbogen sanatorium, saa patienter, som ellers hører hjemme paa sanatorium, maa henvises til pleiehjem. Forøvrig drives paa disse, spesielt paa pleiehjemmet «Solvang» ved Kristiansand behandlingen sanatoriummessig og i alle dertil egnede tilfælde benyttes kunstig sollysbehandling, hvorved patienterne kommer sig godt og flere er utskrevet smittefri. (O. Langfeldt).

Av **kræft** døde i Kristiansand 19; 17 var over 50 aar og 5 døde av mavekræft. Mavesaar og spesielt ulcus duodeni er meget utbredt særlig blandt yngre folk. (O. Langfeldt).

Den 81 aar gamle **spedalske** paa Holta i Lyngdal lever endnu. (J. Holst).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. Amtslægen klager over, at det blir stadig vanskeligere at ordne med de sindssykes forpleining — vanskelig om asylplads og endnu værre at skaffe private forpleiere, og ingen kolonier findes. I den her vanlige familiepleie deler de syke familiens kaar. Men faa vil paata sig pleien, da forpleiningsgodtgjørelsen i almindelighet ansees for lav.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 65, derav i Kristiansand 23, Oddernes 5, Søgne 3, Halse 2, Laudal 4, Bjelland 1, Undal 7, Lyngdal 1, Hægebostad 2, Farsund 2, Lista 3, Kvinesdal 4 og Flekkefjord 8. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 116.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Kristiansand stadsfysikat	251	31	91	160
Oddernes	88	14	35	53
Vennesla	63	5	33	30
Søgne	46	7	16	30
Mandal stadslægedistrikt	74	4	25	49
Halse	62	11	17	45
Laudal	28	2	12	16
Bjelland	60	12	26	34
Undal	89	10	20	69
Lyngdal	76	7	17	59
Hægebostad	50	6	24	26
Farsund	59	5	15	44
Farsund ladested	29	2	12	17
Bygder	30	3	3	27
Lista	119	10	43	76
Kvinesdal	75	9	31	44
Flekkefjord	116	6	39	77
Flekkefjord kjøbstad	33	-	12	21
Bygder	83	6	27	56
Sirdal	22	4	2	20
Lister og Mandal amt	1 278	143	446	832
Derav i byer	387	37	140	247
— - bygder	891	106	306	585

Om jormorhjælpen se den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen paa side 117.

Der blir et overskudd av 399 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 77,7.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 7 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 6, nemlig 4 av blødning og 2 av barselfeber.

Veirliget betegnes fra de fleste distrikter ved en forholdsvis mild og snefattig vinter, varm og tør sommer, regnfuld eftersommer og høst og kald vinter.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Kristiansand er der stor bolignød, uagtet kommunens ikke ringe nybygningsvirksomhet. Men ellers bygges der litet paa grund av de altfor høie byggepriser. Boligforholdene

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Utrækning ved bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mor.	Barn.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.		Lev.	Dødf.						
Risvækkelse, smertefulde rier	38	-	37	²⁾ 1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Trangt bækken	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	¹⁾ 1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Albuminuri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Skjevt ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	³⁾ 3	1	1	⁴⁾ 1	-	-	-	-
Hydrocefalisk fosterhode	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-
Fare for fosterets liv	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	49	1	48	2	6	5	1	2	2	1	1	1	5
	50		50			6							

¹⁾ Dødsårsak: blødning. ²⁾ Forraadnet foster. ³⁾ Derav en ufuldbaaret 2den tvilling, som kun levet nogen timer. Om 1ste tvilling intet anført. ⁴⁾ Der var før lægens ankomst gjort vending av jormoren. Lægen foretok alene uttrækningen, ⁵⁾ Misfoster med spina bifida.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Kristiansand stadsfysikat.....	361	4	262	21	-	-	5	2
Oddernes.....	173	7	103	10	1	-	5	-
Vennesla.....	100	-	58	7	-	-	-	-
Søgne.....	76	4	56	3	-	-	-	-
Mandal stadslægedistrikt.....	74	3	81	2	-	2	-	-
Halse.....	76	3	70	1	1	-	3	-
Laudal.....	61	1	33	2	1	-	-	-
Bjelland.....	46	1	55	-	-	1	1	-
Undal.....	107	1	95	5	1	1	6	-
Lyngdal.....	80	-	77	3	-	-	1	-
Hægebostad.....	45	4	42	3	1	3	1	-
Farsund.....	74	5	66	2	-	-	-	-
Farsund ladested.....	30	1	36	1	-	-	-	-
Bygder.....	44	4	30	1	-	-	-	-
Lista.....	129	2	127	9	-	-	-	-
Kvinesdal.....	107	2	80	14	-	-	2	-
Flekkefjord.....	203	1	132	7	2	-	2	-
Flekkefjord kjøbstad.....	41	-	34	-	-	-	1	-
Bygder.....	162	1	98	7	2	-	1	-
Sirdal.....	42	-	26	5	-	-	-	-
Lister og Mandal amt.....	1 790	39	1 391	98	8	7	26	2
Derav i byer.....	506	8	413	24	-	2	6	2
— bygder.....	1 284	31	978	74	8	5	20	-
Tveit herred ¹⁾	36	1	28	4	1	-	-	-

¹⁾ Tallene for Tveit herred, som tilhører Birkenes lægedistrikt, Nedenes amt, er medtat i summen for Lister og Mandal amt.

er derfor for en stor del av befolkningen saa utilfredsstillende som vel mulig. Ikke sjelden ser man familier paa mand, kone og 6—7 barn pakket sammen i ét rum, hvor det oftest blir smaatt beventt med renligheten. I tilfælde av smitsom sygdom er forholdene oftest fortvilede. Der var ikke nogen arbeidsledighet og forsyningen av levnetsmidler var tilstrækkelig, saa der trods rationeringen ikke merkedes noget til underernæring. Der blev ved dyrtidsforanstaltninger ydet de mindre bemidlede god hjælp og ved skolebespisning sørget for god næring til folkeskolens barn. Prisen paa levnetsmidler var dog svært høi og for folk paa fast gage var det ikke saa godt at klare sig. Ædrueligheten stod ikke høit, der var megen fyld med alleslags surrogater, mest vino blanco og tinto, og flere ganger blev iagttat personer, som var blit aldeles dæddrukne og meget medtat av nydelse

av «rødvin» til 4—6 kr. flasken; de skadelige bestanddele i denne vin har det dog ikke været mulig at paavise. Haand i haand med drukkenskapen gik usedeligheten, og veneriske sygdomme hos ganske unge — under 16 aar — var ingen sjeldenhet. (O. Langfeldt).

Den almindelige velstand er gaat betydelig frem i Oddernes distrikt, og man er blit mere imøtekommende overfor hygienens krav og har f. eks. bevilget til ansættelse av en sundhetsbetjent. (E. Jahr).

I Søgne syntes heller ikke rationeringen at ha hat videre ulemper. Landsmelet fremkaldte dog fordeilsbesvær hos endel. I almindelighet var levemaaten tarvelig, men der var dog endel som flottet sig, og det var arbeiderne ved statens veianlæg; de kunde bruke 1 kilo smør pr. mand pr. uke og deres øvrige forbruk av matvarer stod paa høide dermed. (A. Falck).

I Lyngdal voldte heller ikke rationeringen egentlig vanskeligheter, om der end fandtes dem, som brukte op sin ration længe før tiden. Der har vel ogsaa været mangel paa mange tilvante næringsmidler. Men nogen nød var der ikke og ingen underernæring. Man har lært sig til at sette pris paa melken, saa der nu brukes mer av den end før og mindre gaar til meieriet. Alkohol- og forbudsspørsmålet er litet aktuelt. (J. Holst).

De hygieniske forhold i Kvinesdal gaar jevnt fremad. Sansen for frisk luft og renlighet tiltar og utøi avtar. (O. Moy).

I Sirdal er dog hygienens mislig, husene smaa og daarlige, kolde og trækfulde med kun ét ildværrelse, hvor alle — syke og friske — skal opholde sig og maten opbevares. Spyttenvanen er fremdeles like stor. (v. Krogh).

Sykehus. I Kristiansand er der et kommunalt sykehus, hvor spesielt den kirurgiske avdeling undergik forbedringer; et epidemilasarer samt et katolsk St. Josefs hospital med plads for ca. 70 væsentlig kirurgiske patienter. Det militære sykehus paa Odderøen blev færdig til bruk. Endvidere findes et kommunalt sindssykeasyl samt Eg statsasyl. Sanitetsforeningens tuberkulosehjem har stadig fuldt belæg, men vil helst kun motta kirurgisk tuberkulose egnet for lysbehandling; det blir derfor stadig vanskeligere for helseraadet at faa anbragt sine patienter der, hvorfor man maa ty til «Egra» ved Grimstad og amtets tuberkulosehjem «Solhøgda» i Halse ved Mandal. (O. Langfeldt). Mandal har et kommunalt sykehus paa 15 senger og en epidemilavdeling, som kan opta 6 patienter. I Flekkefjord by ligger fylkessykehuset.

Syke- og fattigpleien synes gjennemgaaende at være særdeles god. I Kristiansand sørges der godt for syke, gamle og fattige med 2 gamlehjem for tilsammen 120 personer. Det ene er et vakkert og hyggelig kommunalt anlæg. Tilsynet med de fattige syke besørages ved den nyansatte bylæge og forøvrig efter kredssykekassens takster av byens private læger efter frit lægevalg — til gjensidig tilfredshet. Menighetssøstre, slumsøstre og 2 metodistsøstre yder et meget fortjenstfuldt arbeide i sykepleiens tjeneste blandt de mindre bemidlede. Under influensaepidemien hadde lægerne et meget anstrengende arbeide. En av dem paa-drog sig derved et alvorlig knæk. (O. Langfeldt). Gamlethjem og fattiggaaarder findes i de fleste distrikter, og hvor der ikke allerede er ansat sykepleiersker, arbeides der for at faa dem. Amtslægen tar ogsaa tilorde for oprettelsen av flest mulig smaa sykestuer, nemlig ved grube- og kraftanlæg eller hvor mange arbeidsfolk er trukket sammen.

Badeindretninger. Kristiansands bad (karbad, badstuba, folkebad) viser sig at være for litet for byens behov. Der er saagodtsom stadig overfyldt. De 3 sjøbadehus er ogsaa flittig benyttet. (O. Langfeldt). I Vennesla er der ved Hunsfoss fabrikker bad for arbeiderne. Mandal har et folkebad for

damp- og karbad. I Flekkefjord findes et stort sjøbadehus for sommeren med flere deri indrettede rum for varmtbad for vinteren. (A. Søyland).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Lister og Mandal amt	57	687
Kristiansand stadsfysikat.....	5	104
Oddernes.....	¹⁾ 3	42
Vennesla.....	²⁾ 1	8
Søgne	-	23
Mandal stadslægedistrikt	10	30
Halse	³⁾ 4	35
Laudal	⁴⁾ 6	-
Bjelland	⁵⁾ 3	-
Undal	⁶⁾ 3	-
Lyngdal	⁷⁾ 4	39
Hægebostad	⁸⁾ 3	68
Farsund	⁹⁾ 7	57
Lista.....	1	53
Kvinesdal	¹⁰⁾ 2	75
Flekkefjord	¹¹⁾ 5	153
Sirdal	-	-

¹⁾ Oddernes 3. ²⁾ Vennesla 1. ³⁾ Halse 3, Holme 1. ⁴⁾ Laudal 2, Øislebø 3, Finsland 1. ⁵⁾ Aaseral 1, Grindheim 2. ⁶⁾ Kongsmo 1, Søndre Undal 1, Spangereid 1. ⁷⁾ Lyngdal 2, Kvam 1, Austad 1. ⁸⁾ Hægebostad 2, Eiken 1. ⁹⁾ Farsund 6, Spind 1. ¹⁰⁾ Fjotland 2. ¹¹⁾ Flekkefjord 4, Bakke 1.

I Kristiansand møter kun faa frem til den offentlige vaccination, hvorfor der er sat igang en ordning med at vaksinere samtlige ikke tidligere vaksinerte barn paa folkeskolen. (O. Langfeldt).

XI. Stavanger amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vakter.
Amtet.....		9 147,15	137 581	53	24	93	46
1. Sokndal.....		291,82	2 749	1	-	1	1
	Sokndal, ladested...	0,19	358	1	-	1	1
	Sokndal.....	291,63	2 391	-	- ¹⁾	-	-
2. Lund.....		498,95	2 547	1	-	2	2
	Lund.....	292,59	1 610	1	-	1	1
	Heskestad.....	206,36	937	-	-	1	1
3. Egersund stads- lægedistrikt.....	Egersund, ladested	0,32	3 112	1	2	3	-
4. Eigersund.....		1 151,69	6 456	²⁾ 1	-	3	3
	Eigersund.....	207,57	2 502	-	- ²⁾	-	-
	Ogna.....	107,57	1 123	-	-	1	1
	Helleland.....	143,26	1 183	-	-	1	1
	Bjerkreim.....	693,29	1 648	-	-	1	1
5. Time.....		459,21	10 009	2	-	5	4
	Nærbø.....	60,31	1 963	1	-	1	1
	Varhaug.....	85,70	2 037	-	-	1	1
	Klepp.....	128,49	2 996	-	-	1	1
	Time.....	184,71	3 013	1	-	2	1
6. Sandnes.....		389,48	9 865	4	1	4	2
	Sandnes, ladested..	0,81	2 608	3	1	2	-
	Høyland.....	170,63	5 111	-	- ³⁾	-	1
	Gjestal.....	218,04	2 146	1	-	2	1
7. Stavanger stads- fysikat.....	Stavanger, kjøbstad	7,41	36 621	23	13	23	-
8. Stavanger læge- distrikt.....		227,01	10 912	⁴⁾ 4	-	8	5
	Hetland.....	113,82	6 401	3	-	5	3
	Haaland.....	85,24	3 407	-	-	2	1
	Mosterøy.....	27,95	1 104	-	-	1	1

¹⁾ Jormøren bor i Aaensire (Hidra herred, Flekkefjord distrikt, Lister og Mandals amt). ²⁾ Bor i ladestedet. ³⁾ Jormøren bor i Sandnes. ⁴⁾ Den ene av disse, distriktslægen, bor i Stavanger by.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinatore.
9. Høgsfjord		1 448,74	4 989	1	-	4	4
	Strand	195,58	2 243	1	-	1	1
	Høle	109,58	952	-	-	1	1
	Forsand	1 143,58	1 794	-	-	2	2
10. Finnøy		120,69	3 287	-	-	4	3
	Rennesøy	40,82	935	-	-	¹⁾ 1	1
	Finnøy	42,43	1 573	-	-	2	1
	Sjernarøy	37,44	779	-	-	1	1
11. Hjelmeland		1 082,88	3 604	1	-	3	3
	Hjelmeland	535,06	1 823	1	-	1	1
	Fister	42,56	977	-	-	1	1
	Aardal	505,26	804	-	-	1	1
12. Sand		2 204,71	6 482	2	1	6	6
	Jelsa	107,32	1 423	-	-	1	1
	Erfjord	149,95	595	-	-	1	1
	Sand	213,78	1 316	1	1	1	1
	Suldal	1 219,46	1 754	-	-	2	2
	Sanda	514,20	1 394	1	-	1	1
13. Nedstrand		412,81	3 438	1	-	3	3
	Nedstrand	122,04	1 333	1	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 105	-	-	2	2
14. Skudenes		68,77	3 746	1	-	3	1
	Skudenes havn, ladested	0,48	1 129	1	-	1	-
	Skudenes	68,29	2 617	-	-	2	1
15. Kopervik		378,45	10 222	2	1	9	4
	Kopervik, ladested ..	0,86	1 427	2	1	3	-
	Kopervik	29,36	948	-	-	-	-
	Aakra	32,35	2 591	-	-	2	1
	Avaldsnes	121,40	2 999	-	-	2	1
	Bokn	46,92	643	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 614	-	-	1	1
16. Haugesund		404,21	19 542	8	6	12	5
	Haugesund, kjøbstad ..	3,53	12 681	8	6	8	-
	Skaare	70,53	1 762	-	-	²⁾ -	1
	Torvestad	31,08	2 099	-	-	1	2
	Skjold	168,73	1 926	-	-	1	1
	Vats	130,34	1 074	-	-	2	1

¹⁾ Fungerer ogsaa som jormor og hjælpevaksinatrice i en del av Mosterøy herred.²⁾ Jormoren bor i Haugesund.

Sundhetstilstanden opgives at ha været i det hele ret tilfredsstillende i aarets første halvdel; men i det andet halvaar, særlig i sidste kvartal, var den som følge av den store influensaepidemi ekseptionelt slet. Av epidemiske sygdomstilfælde er ialt meldt 37 290, hvorav 836 hadde dødelig utgang; aaret forut var de tilsvarende tal 14 344 og 335.

Dødeligheten var 15,2 pro mille av den oppgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 123—125. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber og paratyfus. I Time forekom et tilfælde paa en gaard, hvor sygdommen tidligere har optraadt nogen ganger. De øvrige (6) var inden en opsynsmands familie paa Opstad tvangsarbeidsanstalt. — I et langvarig og alvorlig tilfælde paa Kylles i Høiland (Sandnes distrikt) kunde smitten føres tilbake til en nervefeberpatient fra Time, som hadde været i besøk paa gaarden. (Ebbell). — I Stavanger by indtraf en liten epidemi i mai; den utgik fra et hus, hvor sygdommen har optraadt i flere aar gang efter gang. Alle folk i huset blev undersøkt, men ingen bacillebærer fundet; vand- og kloakledning blev gravet op og jordbunden om en gammel tilkastet brønd undersøkt, men uten at smitekilden blev fundet. Huset blev ryddet og desinficeret; alt gammelt skrap, sengehalm etc. brændt og huset forsynet med kalk til fortløpende desinfektion av bingen. (Wyller). — Av tilfældene i Stavanger lægedistrikt indtraf 3 efterhaanden paa Vasøy i Høiland. — I Skudenes forekom baade i by og bygd flere smaa epidemier; en av disse skyldtes antagelig inficert melk. Paa Sand—Haaland i Ferkingstad sogn blev en hel familie smittet; den hadde tat til sig et barnebarn fra tyfussmittet hus i Kopervik distrikt; barnet fik tyfus; hele familien blev internert paa vaarsildfondets sykehus; manden døde av tarmperforation og peritonit; den sykes familie blev tyfusvaksinert og man har fundet sig vel tjent med det. — Det ser ut som sygdommen er blit endemisk i Skudeneshavn, kanskje paa grund av mangelfulde kloakforhold. (Jensen). — I Kopervik distrikt blev paa Mannes i Aakra 4 syke inden en familie, hvor sygdommen tidligere har forekommet flere ganger; ved et litet barn, som nab-familien hadde tat i pleie, fik ogsaa denne familie sygdommen. — Størst utbredning hadde den i Haugesund distrikt, fornemmelig i de tættebyggede strøk i Skaare, like utenfor bygrænsen. Det var i det saakaldte «Dypeskar», i dettes indre del, at sygdommen herjet som værst. Bebyggelsen er her foregaat aldeles ukontrollert i løpet av de sidste 6 aar, og de hygieniske forhold er selvfølgelig derefter; de færreste brønder holder vand hele aaret og avløpsrørene fra husene munder ut i en stor hulveite, som passerer like ved en for flere hus fælles brønd; veiten har utløp i en bæk. I 46 hus bor ca. 500 mennesker, for det meste familier, hvis forsorgere er løsarbeidere og kjørere, som har sin levevei i byen. Sin melk faar folkene her fra Haugesunds meieri. — Hos mange av de syke lot diagnosen sig stille ved paa-visning av tyfusbaciller i blodet før Widal var +; i et tilfælde 20 timer efter at vedkommende følte sig uvel (blodgaldekultur). — Ca. 200 blev tyfusvaksinert (336 injeksjoner) og det var iøinefaldende, hvor meget lettere sygdommen artet sig hos dem, som senere blev angrepet. (C. Caspersen). — Paa grund av denne epidemi blev det nødvendig at oprette et midlertidig lasaret i Rossebø skole. Da alt utstyr maatte anskaffes fra nyt av, og da Haugesund er et urimelig dyrt sted, blev det hele en meget kostbar affære for amtskommunen. (Ebbell, amtslæge). — Blandt de angrepne i Haugesund by var en indehaverske av et melkeutsalg; hun blev indlagt i sykehus og den fornødne desinfektion foretat i hendes hus og utsalg. Ingen blev smittet herfra. (O. Caspersen).

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfeber	233	17	233	9	9	8	4	31	16	6	8	62	39	26	15
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	24	4	24	3	1	-	2	16	1	-	-	-	1	-	-
Akut poliomyelit	2	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	56	1	56	7	1	12	6	1	10	1	3	6	1	5	3
Meslinger	15	-	15	1	4	1	3	3	1	-	-	1	-	-	1
Difteri (croup)	278	39	276	27	17	30	14	18	15	13	6	19	41	38	38
Dysenteri	10	-	10	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Barselfeber	7	4	7	1	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	1
Pyæmi, septhæmi	18	13	6	-	-	1	-	4	-	-	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	5	-	5	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1
Rosen	156	6	155	12	13	9	22	13	15	10	11	19	7	11	13
Røde hunde	36	-	36	11	2	2	2	2	1	2	7	-	-	7	-
Variceller	288	-	288	46	43	41	35	28	22	24	17	3	10	11	8
Kusma	38	-	35	-	3	1	1	-	1	6	-	9	2	9	3
Kikhoste	602	21	597	58	27	16	26	67	91	77	71	64	49	35	16
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	6002	90	6002	560	575	574	527	478	400	370	421	415	556	566	560
Influenza	22679	173	22677	100	91	92	37	30	37	2845	492	481	5961	8182	4329
Lungebetændelse	1816	429	1733	68	47	57	62	83	79	101	34	75	433	406	288
Pleurit	384	11	383	33	42	37	48	40	33	31	32	16	26	24	21
Gigtfeber	161	2	157	20	16	13	22	24	17	7	8	10	10	4	6
Akut diarrhoe (kolerine)	4480	24	4382	239	334	392	339	369	361	248	578	602	424	274	222
Tilsammen	37290	836	37078	1201	1226	1289	1151	1208	1102	3741	1689	1783	7560	9602	5526

Epidemiske sygdomme.

124

Stavanger amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Sokndal.		Lund.		Egersund stadslæge- distrikt.		Eigersund.		Time.		Sandnes.		Stavanger stadsfysikat.		Stavanger lægedistrikt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	1	-	-	-	-	-	7	-	13	-	6	-	30	4	5	2
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	7	-	22	-	8	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	1	-	3	2	-	-	25	1	11	-	119	11	14	4
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	5	4	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	1	1	-	-	-	-	2	1	4	-	23	-	78	1	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	12	-	17	-	-	-
Variceller	6	-	2	-	7	-	-	-	6	-	15	-	170	-	1	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	6	-	-	-
Kikhoste	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	153	-	106	-	1	1
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	91	4	10	-	115	5	25	1	98	4	290	-	3552	37	20	6
Influenza	98	-	280	-	754	7	561	21	1692	4	1753	20	11171	15	216	40
Lungebetændelse	8	2	24	4	19	1	30	-	78	19	79	17	816	160	28	28
Pleurit	8	1	11	-	4	-	8	-	18	1	11	-	163	5	1	1
Gigtfeber	1	-	2	-	5	-	4	-	4	-	16	-	77	-	1	1
Akut diarrhoe (kolerine)	41	1	9	-	132	-	60	-	97	3	400	-	2221	11	7	3
Tilsammen	257	10	339	4	1044	15	698	24	2043	36	2779	37	18566	248	306	88

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	9		10 og 11		12		13		14		15		16	
	Høgsfjord.		Finnøy og Hjelmeland.		Sand.		Nedstrand.		Skudenes.		Kopervik.		Haugesund.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	1	-	43	2	24	-	103	9
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	19	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Skarlagensfeber	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	3	-	7	1
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-
Difteri (croup)	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	5	-	96	21
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Pyæmi, septhæmi	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	6	2	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Rosen	-	-	3	-	6	-	1	1	2	-	9	-	26	2
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Variceller	15	-	-	-	4	-	-	-	-	-	14	-	48	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	3	-	23	-	-	-	3	-
Kikhoste	2	-	11	-	-	-	-	-	27	2	63	-	236	18
Akute katarrar i aandedrætsorg. . .	2	2	52	-	78	-	22	-	75	-	237	16	1335	15
Influenta	¹⁾ -	-	223	6	457	15	96	-	491	11	1054	13	3833	20
Lungebetændelse	32	32	61	16	17	-	2	2	32	2	110	61	480	86
Pleurit	-	-	6	1	14	-	1	-	6	-	38	2	95	-
Gigtfeber	3	-	1	-	5	-	-	-	1	-	15	1	26	-
Akut diarrhoe (kolerine)	98	-	26	-	100	-	16	-	40	-	534	3	699	3
Tilsammen	158	37	387	23	702	17	142	3	742	17	2114	98	7013	179

¹⁾ Opgit at ha forekommet ialt av akute katarrar i aandedrætsorganerne ca. 350 tilfælde, av influenza ca. 1200 og av lungebetændelse ca. 150.

Av **cerebrospinalmennigit** døde 3 i Time i ett hus. — I Sand blev der i april bragt et 4 aars barn paa lægens kontor; det var fra en isolert liggende fjeldgaard i Suldal og hadde alle symptomer paa cerebrospinalmeningit; det blev med engang sendt til sykehuset i Sauda, hvor man hadde meningokok-serum; spinalvæsken viste sig der sterkt plumret, men der kunde ikke paavises meningokokker; derimot fandtes hos faren, som fulgte med, en frodig flora av diplokokker i svælget. Barnet gik efter injektionen over i rekonvalescens og blev efter nogen uker sendt hjem. — I mai indsygnet 17 personer inden en liten avsondret grænd i Suldal; sygdommen begyndte med frost, intens hodepine og nakkestivhet; et par døgn bevisstløshet efterfulgtes hos enkelte av litt parese i benene; der var betydelige utbrudd av herpes hos næsten alle; temp. i rectum 39—39,4. Alle tilfælde gik hurtig og let over i rekonvalescens.¹⁾ Grænden blev isolert, skolen stengt i en maaned, hvorefter hus og klær blev rengjort. — 23de juni optraadte paa den ovenfor nævnte fjeldgaard, hvorfra det først angrepne barn var, hos en 20 aar gammel gut, en akut lammelse omtrent fra navlen og nedover; han hadde gaatt i fløtning i en bræelv, været gjennemvaat og frosset voldsomt, der kom sterke smerter og stivhet i ryggen mellem skulderbladene og han maatte gaa til sengs; knapt en uke efter faldt han pludselig sammen, han skulde ut «sit eget ærend» og var lam i begge ben, blære og tarm; reflexerne borte, ogsaa hudreflexerne; berøringsfølelse var tilstede, men smertefølelse helt væk. Temp. 39 op til 41. Han døde 12te juli. (Tonning). — I Skudenes optraadte et tilfælde ombord i et fartøi, hvorfra tidligere en mand var indlagt paa sykehus i Bergen for hjernebetændelse. Den syke blev isolert paa vaarsildfondets sykehus og fartøiet desinficert. Diplokokker blev paavist i cerebro-spinalvæske og næseslim. Behandlingen var gjentagne lumbalpunktioner. Patienten kom sig uten mén. (Jensen).

Influenta optraadte næsten alle steder med 2 adskilte epidemier. Først en kortere og mere godartet epidemi i juli—august maaned. Men saa i oktober—november kom den igjen, og denne gang varte den meget lenger og desuten var den meget hyppig ledsaget av lungebetændelse, og dødeligheten var meget stor paa de fleste steder. (Amtslægen). — I Stavanger by var av de angrepne 67 pct. voksne (54 pct. mænd, 46 pct. kvinder) og 33 pct. barn. Av aldersklasserne gik det særlig ut over den fra 20—40 aar. Helseraadet indskrænket sig til at forordne skoler og kinematografer lukket i nogen uker og henstillet til publikum ikke at foranstalte unødvendige møter og sammenkomster. Dernæst blev der organisert et sykepleierkorps paa ca. 40 kvinder, som dels gratis og dels mot betaling av sundhetsvæsenets kasse rakte en hjælpende haand til de hjem, hvor moren var syk og derfor hele husstellet laa nede. Der blev ogsaa improvisert et sykehus med 25 senge, som blev skaffet av Stavangers avdeling av det røde kors. — Naar helseraadet, blandt andet av hensyn til ængstelige forældre, forlangte lukning av skolerne, foregrev det kun, hvad skolens autoriteter vilde ha besluttet selv, fordi forsømmelserne i mange klasser var saa stor baade blandt elever og lærere, at skolerne ikke kunde drives. — At kinematograferne med sine rækker av forestillinger eftermiddag og aften for et uavladelig vekslende meget blandet publikum, maatte være selvskrevne til lukning var man ikke i tvil om. (Wyller). — I Haugesund by døde over dobbelt saa mange kvinder som mænd; kanske skyldtes dette, at mange kvinder hadde pleiet de syke. (O. Caspersen). — Fra enkelte distrikter (Stavanger, Sand, Skudenes og Kopervik) meldes, at der kom eksplosionsagtige utbrudd av sygdommen umiddelbart efter møter, basarer, begravelser eller lignende, og det samme skede, naar internatskoler lukkedes, efterat sygdommen var utbrudt, og eleverne sendtes til sine hjem (Sokndal, Skudenes). I

¹⁾ Tilfældene synes efter det oplyste nærmest at maatte opfattes som poliomyelit.
Medicinaldirektøren.

mange distrikter blev derfor skolerne i nogen tid stanset, møter forbudt o. s. v., og efter min mening gjorde man det med rette. Paa landet lever jo folk mere isolert, saa smitte under almindelige forhold vil sprede sig langsommere fra gaard til gaard. Alle møter og sammenkomster spiller derfor der en meget større rolle som smittentbreder end i byerne. (Amtslægen).

Av **diarrhoe** er ikke meldt stort flere tilfælde end gjennemsnitlig i den foregaaende 10-aarsperiode. Fra Stavanger by anføres, at melkeforholdene der kan ha spillet en viss rolle, sur og uren som melken ofte har været. (Wyller).

Mycosis tonsurans optraadte epidemisk i begyndelsen av aaret i en grænd (Sviland, Høyland herred, Sandnes distrikt); en masse kreaturer skal samtidig ha været angrepet. (Ebbell).

Skabb er opført med ialt 357 angrepne, derav 278 fra Stavanger by.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:											
		1	2	3	4	5	6	7	9	12	14	15	16
		Sokndal.	Lund.	Egersund stadslæge- distrikt.	Eigersund.	Time.	Sandnes.	Stavanger stadsfysikat.	Høgsfjord.	Sand.	Skudenes.	Kopervik.	Hangesund.
Veneriske saar ..	81	-	-	1	-	-	-	62	-	1	-	-	17
Syfilis, erhvervet	193	-	-	3	-	1	1	112	-	6	-	4	66
— medfødt..	9	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	2
Gonorrhoe, uretrit	722	1	6	19	1	4	19	487	3	13	3	3	163

I Stavanger by er meldinger om disse sygdomme i stadig tiltagen og staar ikke i forhold til befolkningens vekst; derimot kommer der fra de store industrielle anlæg i amtet en hel del tilfælde, som belaster byen baade statistisk og økonomisk. — Disse vagabonderende anlægsfolk, som idag er her og imorgen der, er utvilsomt farlige smittetubere; det offentlige burde ganske anderledes end nu ha sin opmerksomhet henvendt paa dem. De burde behandles paa sykehus for statens regning, for at ikke de forskjellige helseraad av økonomiske grunde skal falde i den fristelse av puffe dem fra sig. Sykebrakkene ved anlæggene utover landet burde ha tilstrækkelige pladser for dem, da byens sykehus umulig kan opta alle tilfældige indvandrere. (Wyller).

Av **icterus catarrhalis** er meldt 12 i Stavanger by. — Sygdommen optraadte ogsaa i Sandnes og omegn; ofte var flere i samme familie angrepet samtidig. (Amtslægen).

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp meldte og av protokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 11,1 pct. av alle kjendte, ved sygdom foraaarsakede dødsfald og 18,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 11,0 pct. og 18,8 pct., for bygdene 11,2 pct. og 18,1 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Sygdommen er adskillig utbredt inden amtet; men der er temmelig stor forskjell mellem de enkelte distrikter. I Lund f. eks. er morbiditeten og mortaliteten paaafaldende liten, mens den er svært stor i Høgsfjord. — Nu er der i de fleste distrikter tuberkuloseforeninger eller sanitetsforeninger, som særlig virker for at bekjempe tuberkulosen, dels ved at utbrede

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Sokndal	33	5	10	23
Sokndal ladested	3	-	2	1
Bygder	30	5	8	22
Lund	27	-	4	23
Egersund stadslægedistrikt	58	6	15	43
Eigersund	73	6	24	49
Time	129	13	36	93
Sandnes	61	9	37	24
Sandnes ladested	16	2	11	5
Bygder	45	7	26	19
Stavanger stadsfysikat	631	76	248	383
Stavanger lægedistrikt	165	18	88	77
Høgsfjord	111	23	37	74
Finnøy	50	4	19	31
Hjelmeland	29	5	4	25
Sand	76	6	17	59
Nedstrand	27	6	3	24
Skudenes	62	3	17	45
Skudeneshavn ladested	23	1	4	19
Bygder	39	2	13	26
Kopervik	232	19	98	134
Kopervik ladested	30	2	10	20
Bygder	202	17	88	114
Haugesund	347	36	179	168
Haugesund by	233	23	120	113
Bygder	114	13	59	55
Stavanger amt	2111	235	836	1275
Derav i byer	994	110	410	584
— - bygder	1117	125	426	691

kjendskap til sygdommen og dels ved at hjelpe de syke til at komme paa sanatorium eller paa anden maate. Stavanger og Haugesund by har hver sit pleiehjem for tuberkulose, og amtet har sit i Nedstrand; dette sidste er dog vel litet, saa det ofte er vanskelig at faa nogen ind der. (Amtslægen).

Spedalskhet. En hjemkommen sjøgut, som antagelig var smittet i Brasilien, og hadde den knudede form, blev indlagt paa Lungegaarden sykehus i Bergen, men (uten varsel til Stavanger helseraad) jaget derfra; med megen møie og besvær fik man ham saa indlagt paa Reitgjerdet i Strinda. Dette er et eksempel blandt flere paa, at der i loven burde være straffebestemmelser mot udisciplinerte tuberkulose og spedalske, som paa grund av sin opførsel med de nugjæl-

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttrækning ved bækkenendeleie.		Exvisce- ration.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mor.	Barn.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.
Risvækkelse; langvarig fødsel etc.....	101	-	102	-	2	2	-	10	10	-	-
Trangt bækken	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	4	2	2	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for moren.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sygdom	1	¹⁾ 2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Blødning.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Forhodeleie (isseleie med panden fortil)....	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	17	15	2	-	-	²⁾ 1	-
Dyp tverstand	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor; navlesnor nogen gan- ger om halsen	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosteret.....	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Dødt foster	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Uopgit indikation.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	146	2	146	4	23	19	4	10	10	1	13
	148		150			23					

¹⁾ Dødsårsak: influensa. ²⁾ Dødsårsak: blødning.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap eller mord.
Sokndal	75	3	43	3	-	1	-	-	-
Sokndal ladested	6	-	5	-	-	-	-	-	-
Bygder	69	3	38	3	-	1	-	-	-
Lund	76	1	33	4	1	-	2	-	-
Egersund stadslægedistr.	80	1	68	3	1	1	-	1	-
Eigersund	167	7	89	7	1	1	2	-	-
Time	299	6	138	9	1	1	2	-	-
Sandnes	318	3	129	15	2	4	1	2	-
Sandnes ladested	74	1	38	3	2	2	-	-	-
Bygder	244	2	91	12	-	2	1	2	-
Stavanger stadsfysikat ..	1155	46	679	77	11	3	9	4	2
— lægedistrikt ..	408	12	211	29	3	-	1	-	-
Høgsfjord	165	6	114	7	-	-	-	-	-
Finnøy	102	3	61	5	-	1	-	-	-
Hjelmeland	90	3	34	5	-	-	1	-	-
Sand	169	8	103	7	-	1	4	-	-
Nedstrand	66	1	45	2	-	-	2	-	-
Skudenes	143	1	71	13	1	-	3	-	-
Skudeneshavn ladested ..	48	-	29	5	1	-	2	-	-
Bygder	95	1	42	8	-	-	1	-	-
Kopervik	378	6	237	25	3	-	2	1	-
Kopervik ladested	70	-	29	6	1	-	-	-	-
Bygder	308	6	208	19	2	-	2	1	-
Haugesund	803	20	437	66	5	3	4	-	-
Haugesund by	530	11	267	42	3	1	4	-	-
Bygder	273	9	170	24	2	2	-	-	-
Stavanger amt	4494	127	2492	277	29	16	33	8	2
Derav i byer	1963	59	1115	136	17	7	15	5	2
— - bygder	2531	68	1377	141	12	9	18	3	-

dende «humane» bestemmelser ikke kan beholdes i et sykehus, fordi man ingen straffemyndighet har over dem. (Wyller).

I Time behandledes nogen alvorlige forgiftningstilfælde efter drik av denaturert spiritus med tilsætninger, haarvand etc. (Myhre).

Av obstetriciske operationer, utført av læger, er opgit ialt 197, nemlig i Sokndal 2, Lund 2, Egersund 11, Eigersund 10, Time 9, Sandnes 18, Stavanger by 84, Stavanger lægedistrikt 1, Høgsfjord 8, Finnøy 2, Hjelmeland 2, Sand 1, Kopervik 5, Skudenes 6 og Haugesund 36. Indikationer og utfald vil sees av tabellen paa foregaaende side.

Om **jormorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning. — I Skudenes indtraf en **styrtfødsel** gennem **placenta prævia**. Fødselen kom momentant; efter 2 rier var barnet presset gennem den normalt tykke forliggende morkake. Denne fulgte med navlestrengen. Blødningen var betydelig, men ikke større end at konen befandt sig vel, da hun kom sig av sjokket. (Jensen).

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 16 kvinder, ifølge lægernes 12; 4 døde av barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXVI, gruppe XII.

Ifølge tabellen paa foregaaende side over fødte og døde var overskuddet av fødte 2 002 og det tilsvarende forhold = 100 : 55,5.

Veiret. Nedbøren i vaarmaanederne var usedvanlig liten, senere meget regn, saa det faldt vanskelig at faa avlingen velberget i hus.

Levemaaate og hygieniske forhold. Fra Stavanger by skriver stadsfysikus Wyller: Aaret forløp under rationeringens, dyrtidens og den spanske sykes tegn. — Om rationeringen kan man vistnok med tryghet si, at den var saapas rummelig, at nogen virkelig underernæring av folket har der ikke været tale om. Men plager, savn og resignation har selvfølgelig de fleste maattet finde sig i. Meget har dog for den enkelte familie været avhengig av, hvordan den eller rettere husmoren har forstaat at stille det, og hvordan man har forstaat at tilpasse sig til de nye forhold. En flink husmor har her kunnet utrette utrolig meget og faa alt til at «klaffe», mens den klodsede og uduelige er kommet tilkort baade kvantitativt og kvalitativt. Og av saadanne er der alt for mange; ti fabriklivets utvikling i en by ødelægger «husmorstanden», idet de unge piker fra konfirmationen løper paa fabrikken og er kemisk fri for noget begrep om husstel, naar de skal stifte familie. Av den grund har der ikke sjelden været hørt klager over, hvor daarlig og hvor litet mat man har hat at rutte med — ganske uten grund, ialfald, naar man ikke har været kræsen. Thi den luksurs har man maattet si farvel til, hvis man har villet spise sig mæt. Man har rigtignok seet en ikke saa liten avmagring hos ældre folk, og paa et eller andet punkt maa der derfor ha været en defekt i deres tilvante ernæring — en defekt, som nogen for sit vedkommende finder i sukkermangelen og for manges vedkommende ogsaa i den tilvante alkoholportions pludselige forsvinden. Men man hører intet om, at disse mennesker har følt sig syke eller avkræftet, saa tæringen paa det opsparte fett — reservefondet — har ialfald ikke naaet den grad, at der er indtraadt noget virkelig pathologisk; vi er vel heller nærmest blit kvit en overflødig dødvegtsballast. Hvalfettet hadde mange ondt for at greie, men kvaliteten blev efterhvert bedre; man vente sig til det, men smurte tyndest mulig paa; nogen fettmangel har man ialfald ikke hat. — Melkesituationen har vistnok været den vanskeligste for rationeringen at komme over. I 1914 blev der tilført byens største meieri 10½ millioner liter melk, i 1918 kun det halve, og i den melkefattigste maaned (december) henholdsvis 161 000 l. og 60 800 l. Hertil kom, at melken kun blev tilført byen en gang i døgnet i stedet for som almindelig hver morgen og aften, hvorved morgen- og aftenmelk blev blandet sammen, og denne blandingsmelk blev overmaade hurtig sur og ubrukelig til spædbarnsernæring. Jeg fik derfor en ordning istand, efter hvilken meieribestyreren fik tilbragt melken fra nogen nærboende producenter 2 ganger daglig, og av denne melk fik familier med spædbarn

under 1 aar utlevert 1 l. daglig mot fremvsning av et kort, som sundhetsvæsenet hadde lat trykke og som blev utlevert til byens læger til videre utdeling. Paa kortet var trykt samtlige datumer for et aar, og ved utleveringen av melken blev da vedkommende datum overstrøket av ekspeditricen for at hindre, at familien skulde løpe rundt paa de forskjellige utsalg og faa uberettigede store mængder melk utlevert. Jeg skal endelig i forbindelse med rationeringen omtale maksimalpriserne. Disse har her været den rene parodi, da ingen eller ialfald yderlig faa har respektert dem — ikke engang offentlige institutioner — og om nogen kontrol med deres gjennomførelse har der neppe været tale. Systemet har derfor virket saa demoraliserende som vel mulig paa publikums retsbevissthet og respekt for gjældende lovgivning, og maa derfor utvilsomt i denne retning ha gjort megen skade, samtidig som det synes at ha holdt varerne borte fra markedet — Dyrtiden har antat saadanne former, at man tilsidst næsten morer sig derover — og da ganske særlig over folks fordringsfuldhet med hensyn til betaling. Der er saaledes blit forlangt og betalt 10 kr. for at kjøre en liten kuffert paa en haandkjerre fra bryggen et kvarters vei op i byen. — Naar folk flest har kunnet greie det saa godt, som de har gjort, saa viser det, at fortjenesten maa ha været utrolig god; dog er vel det endelige regnskap endnu ikke oppgjort; thi vedlikeholdelseskontoen har sikkert været sørgelig forsømt hos de allerfleste og vil etterhaanden melde sig med dobbelt tyngde. En omstændighet har ogsaa hittil hjulpet mange gjennom dyrtiden: der har intet været at faa av luksusvarer, og derfor har man været lovlig undskyldt for at kjøpe. Men naar varerne begynner at strømme ind, og den nødtvungne selvfornegtelse er ebbet ut, vil sikkert aaret, som kommer, for mange bli meget værre end aaret, som gik, dersom dyrtiden skal vedvare. At teatret og kinematografer har været fulde, er det næsten overflødig at nævne; folk har i det hele tat levet for dagen og lat enhver dag ha nok med sin egen plage. At der dog bak den tilsyneladende glatte overflate gjemmer sig ikke saa litet av elendighet, viser en undersøkelse, som blev foretat av en dame paa vegne av et hjelpefond, som en av byens aviser hadde innsamlet. Hun besøkte 400 familier, og de skilringer hun har git av tilstanden blandt mange av disse, var bedrøvelig mørk. — I aarets 2 sidste maaener hadde hermetikarbeidere og sjøfolk vanskelig for at faa arbeide. Folk gik vistnok ledig, men samtidig var det umulig at faa tjenestepiker, og paa landet var der mangel paa baade kvindelig og mandlig arbeidshjælp, saa nogen særlig nød har der ikke været paa grund av arbeidsløsheten. Men selvfølgelig satte byen nødsarbeide igang, og saa hændte det tragikomiske, at nødsarbeiderne streiket, fordi de ikke fik høi nok timebetaling, og ialfald en gang blev denne saaledes forhøiet, at den blev større end den, som vedkommende kunde tjene i sit almindelige arbeide, og at det altsaa lønnet sig at bli nødsarbeider. For kvinderne blev en sycentral sat i gang, hvor ingen indfandt sig. — Bolignøden er efter min mening det sociale problem, som er det alvorligste produkt av tidsforholdene og som pludselig for Stavangers vedkommende, hvor vi indtil for nogen faa aar siden ikke kjendte begrebet av andet end av navn, har tvunget sig saaledes i forgrunden, at alle samfundsinteresserte mennesker indser nødvendigheten av, at noget maa gjøres. Kommunen har ofret og ofrer fremdeles overmaade meget paa kommunal bebyggelse og har heldigvis hørt op med at bygge de utrivelige brakker, som jeg omtalte i min forrige indberetning. — I stedet er der nu opført mindre og nette træhus med almindelig privatboligpræg over sig, og forsaavidt er alt vel. Men disse hus falder saa dyre, at det er umulig at faa en husleie av dem, som dækker renterne, og derfor er værdien allerede nedskrevet til det halve. Men hermed kan en kommune i længden ikke fortsætte, fordi ingen vet, hvad utgifter et saadant hus kan paaføre kommunen i retning av reparasjoner og ved ikke indbetalt husleie. De meldte nybyg av bolighus var 96 (i 1917 123 og i 1918 140), de fleste eneboliger. — Efter opgave fra

politikammeret blev der for drukkenskapsforseelser meldt 1 230 (i 1917 1 975, i 1916 2 951, i 1915 2 432 og i 1914 1 928). Hadde forbudet været nogenlunde effektivt, burde drukkenskapsforseelserne været reduceret til et minimum istedetfor til bare $\frac{2}{3}$ av tallet i det foregaaende aar. Foruten en ulovlig brændevinshandel eller hjemmedestillation er det ifølge politimesterens uttalelse nu ogsaa kommet saa vidt, at denaturet spiritus og andre endnu mere motbydelige surrogater breder sig i en «forfærdende» grad endog til kredser, som man ikke kunde tænke sig muligheten av vilde falde saa dypt. — Forbudet har dog været berettiget og gjort sin nytte ved at vanskeliggjøre eller umuliggjøre den øieblikkelige adgang til at faa spiritus i nogen større utstrækning, og derved hindret massefyld av en ophidset folkemængde som f. eks. en flok streikende arbeidere, og det skal villig indrømmes, at dette kan ha været av stor betydning under de nuværende tidsforhold.

Fra Hjelmeland distrikt anføres: De økonomiske forhold er for landmændenes vedkommende fremdeles meget gode, men daarlige for dem som driver fiske; grunden hertil maa vistnok skrives paa streikenes regning; slike har snart arbeidene ved hermetikfabrikkerne, snart fiskerne foranstaltet, hvorved en udmerket anledning til at tjene penger er gaat tapt. (Ottum).

Om forholdene rundt om paa gaardene i Sand distrikt meddeles: Baade store og smaa gaar med trætoffer, som de kipper av sig ute i gangen og gaar i hoselæsten inde i «stova», som tjener baade som soveværelse, spisestue, dagligstue og kjøkken. I en krok er en mandshøi reol med forhæng foran. Her staar matvarer: smør, ost, melk etc. Umalte gulver som regel belagt med matter, og som regel umalt tak og vægger. Tørfeining med soplime meget almindelig. Varmt og kvalmt med dampende, svettende influensapatienter i sengene langs veggene, og de friske sittende omkring paa langbænker borte ved bordet. Det første jeg maatte gjøre, naar jeg kom ind i en slik pesthule var at sætte op vinduer og døren og indstændig paalægge folkene at sørge for frisk luft. I taket like over kokeovnen er der som regel et firkantet hul, hvorigjennem varmen stiger op til lemmen, hvor de større barn har sine sengesteder. Saagodtsom alle bruker hjemmestrikkede, tykke uldtrøier nærmest kroppen («uldboler» kaldet). Tykke uldlakener, dyner og aaklær med løs halm i sengene. Naar dertil kommer, at mandfolkene ligger med uldunderbukser og kvindfolkene med uldunderskjorter paa, vil man forstaa, hvor ufyselig det var at foreta nogen nærmere fysikalsk undersøkelse av disse svettende patienter. Lopper trivdes usedvanlig godt i disse senger, saa jeg altid hadde med mig et par eksemplarer av disse livlige dyr, naar jeg kom fra slike sykebesøk. — Hudpleien indskrænker sig til det mindst mulige. Bad brukes saagodtsom ikke omkring i distriktet. — Paa mine reiser inspicerte jeg en del skolelokaler. Ventilationen i disse var gjennemgaaende mindre tilfredsstillende. Gammeldagse pulter, mange steder. Slitte, flisete gulver, som blev sæpevasket og skuret som regel hver lørdag. Ellers foregik rengjøringen ved at der skvattedes vand paa gulvet, hvorefter feiedes med tør kost. (H. Ottesen).

Av sykehus er der et i Egersund og et i Sandnes. Paa Aalgaard (i Gjestal) er der indredet nogen værelser til i paakommende tilfælde at motta epidemiske syke. I Stavanger ligger amtets sykehus og byens kommunale; for epidemiske sygdomme brukes Bjergsted lasaret; da begge de sidstnævnte er for smaa, foregaar nybyg, men jammerlig smaat paa grund av idelige arbeidsstansninger. (Wyller). Endvidere er der et katolsk (St. Franciscus's) hospital. Paa Dale i Hetland (Stavanger lægedistrikt) ligger Stavanger amts og Stavanger bys sindssykeasyll, i Ramsvik Stavanger tuberkulosehjem og i Strømvik Stavanger kvinde- og spædbarnhjem (fødehjem). I Skudeneshavn er der for vaarsildavgiftsfondets regning leiet sykehus. I Kopervik er der et litet isola-

tionslokale. I Haugesund har vaarsildavgiftsfondet et sykehus for fiskere og sildarbeidere; et par værelser leies ut til sykehus for byen; epidemiavdelingen i en fleibygning har byen fælles med fondet. — I Nedstrand og Avaldsnes er der pleiehjem for tuberkuløse.

Av gamlehjem findes 1 i Egersund by. — I Stavanger by er der 8; 2 av disse er kommunale, det ene knyttet til arbeidsanstalten i Hillevaag; Domkirkens menighet, haandverkerforeningen, sjømandsforeningen og arbeidernes understøttelsesforening har hver sit; endelig er 2 beregnet paa litt mere velstillede, som kan betale en liten pensionspris. (Wyller). — I Stavanger lægedistrikt har Frue sogn av Hetland herred og Haaland herred hver sin fattiggaard paa 20 pladser.

I Lund er sykepleien blit meget bedre siden herredets tuberkuloseforening fik realisert sin plan at skaffe bygden en sykepleierske. (Svaboe).

Badeindretninger. Ved sykehuset i Egersund findes et par badekar, som staar til avbenyttelse et par ganger om uken. Desuten er der et offentlig sjøbadehus. I Sandnes er der en kommunal badeanstalt. Ved cykkelfabrikken i ladestedet og ved flere fabrikker og meierier i bygderne findes der badeindretninger; disse er væsentlig bestemt for arbeiderne, men kan tildels ogsaa brukes av andre. I Stavanger by er der et varmtvandsbad og et friluftsbadehus; skolebadene blir ogsaa brukt som folkebad. — I Strømvik (Hetland) har Stavanger by et sjøbadehus; i Haaland er Sola Nordsjøbad som brukes meget om sommeren. (Ebbell). — I Skudeneshavn er der et gammelt sjøbadehus som forfalder; det har ikke nogen badebetjening og blir litet brukt. (Jensen). — I Haugesund er der en anstalt for kar- og dampbad ved dampvaskeriet.

Om amtets apotek og deres personale se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Stavanger amt	127	1996
Sokndal	¹⁾ 7	87
Lund	-	-
Egersund stadslægedistrikt	6	57
Eigersund	-	159
Time	²⁾ 4	203
Sandnes	³⁾ 12	116
Stavanger stadsfysikat.	29	357
— lægedistrikt	⁴⁾ 4	309
Høgsfjord	⁵⁾ 2	99
Finnøy	⁶⁾ 2	26
Hjelmeland	-	-
Sand	⁷⁾ 8	-
Nedstrand	⁸⁾ 1	46
Skudenes	⁹⁾ 4	106
Kopervik	¹⁰⁾ 8	195
Haugesund	¹¹⁾ 40	236

¹⁾ Ladestedet 3, herredet 4. ²⁾ Klepp 1, Time 1, Varhaug 2. ³⁾ Sandnes 11, Høyland 1. ⁴⁾ Hetland 2, Haaland 2. ⁵⁾ Forsand 1, Høle 1. ⁶⁾ Rennesøy 1, Sjernarøy 1. ⁷⁾ Sand 3, Suldal 1, Jelsa 1, Sauda 3. ⁸⁾ Nedstrand. ⁹⁾ Skudeneshavn 1, Skudenes herred 3. ¹⁰⁾ Kopervik ladested 7, Kopervik herred 1. ¹¹⁾ Haugesund 29, Torvastad 1, Skjold 1, Skaare 9.

XII. Søndre Bergenhus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste de- cember 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jernødre.	Hjælpe- vaksiner.
Søndre Bergenhus amt		15585,03	134 328	32	2	106	87
1. Sveio		273,04	3 774	1	-	4	3
	Sveio	130,84	1 782	-	-	1	1
	Vikebygd	83,39	1 030	1	-	1	1
	Valestrand	58,81	962	-	-	2	1
2. Skaanevik		659,05	4 512	2	-	4	4
	Skaanevik	588,27	2 845	1	-	3	3
	Fjelberg	70,78	1 667	1	-	1	1
3. Ølen		435,57	3 610	1	-	3	3
	Ølen	117,56	1 601	-	-	2	2
	Etne	318,01	2 009	1	-	1	1
4. Stord		318,65	5 457	1	-	4	3
	Stord	135,44	3 036	1	-	3	2
	Fitjar	183,21	2 421	-	-	1	1
5. Finnaas		225,15	5 102	-	-	6	5
	Moster	66,77	1 188	-	-	2	1
	Bremnes	119,89	2 943	-	-	2	2
	Bømlo	38,49	971	-	-	2	2
6. Tysnes	Tysnes	252,25	4 243	1	-	4	4
7. Kvinnherad	Kvinnherad	790,25	5 150	1	-	5	5
8. Ullensvang		2 583,94	6 950	4	1	7	3
	Ullensvang	1 203,48	1 906	1	-	2	1
	Kinsarvik	316,83	1 706	-	-	1	1
	Odda	1 063,63	3 338	3	1	4	1
9. Ulvik		2 110,62	2 562	1	-	3	2
	Ulvik	841,42	1 551	1	-	2	1
	Eidfjord	1 269,20	1 011	-	-	1	1
10. Røldal	Røldal	670,85	778	1	-	2	1
11. Ytre Hardanger		423,52	4 416	1	-	3	3
	Strandebarm	108,87	1 617	1	-	1	1
	Varaldsøy	81,58	848	-	-	1	1
	Jondal	233,07	1 951	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.
12. Kvam	K v a m	453,82	3 400	1	-	3	1
13. Voss	V o s s	2 262,56	12 990	3	1	5	3
	V o s s	928,01	7 919	3	1	1	-
	Evanger	590,55	1 996	-	-	2	1
	Vossestrand	554,96	1 911	-	-	1	1
	Granvin	189,04	1 164	-	-	1	1
14. Fana	F a n a	347,44	10 860	4	-	3	3
	F a n a	218,03	7 819	2	-	2	2
	Os	129,41	3 041	2	-	1	1
15. Fusa	F u s a	647,99	6 636	1	-	5	5
	F u s a	102,31	1 117	1	-	1	1
	Haalandsdal	102,53	637	-	-	1	1
	Strandvik	160,81	1 925	-	-	2	2
	Samnanger	282,34	2 957	-	-	1	1
16. Askøy	A s k ø y	340,56	14 822	¹⁾ 2	-	9	7
	Fjell	141,20	3 443	-	-	2	2
	Askøy	93,19	8 254	-	-	5	3
	Alversund	106,17	3 125	1	-	2	2
17. Sund-Austvoll	S u n d	176,87	4 583	1	-	5	5
	S u n d	94,40	2 230	1	-	2	2
	Austevoll	82,47	1 353	-	-	²⁾ 3	3
18. Haus	H a u s	365,58	9 709	2	-	9	8
	H a u s	200,13	5 134	1	-	4	4
	H a m r e	86,44	2 297	1	-	3	2
	Aasane	79,01	2 278	-	-	2	2
19. Bruvik	B r u v i k	392,26	3 972	1	-	3	3
20. Hosanger	H o s a n g e r	804,09	3 224	1	-	5	4
	H o s a n g e r	231,35	2 420	1	-	3	2
	Modal	572,74	804	-	-	2	2
21. Lindaas	L i n d a a s	819,58	8 856	1	-	7	7
	L i n d a a s	208,01	4 206	1	-	3	3
	Astrheim	68,51	2 406	-	-	3	3
	Masfjord	543,06	2 244	-	-	1	1
22. Manger	M a n g e r	231,39	8 722	1	-	7	5
	M a n g e r	100,73	4 213	1	-	3	3
	Herdla	112,33	3 597	-	-	3	2
	Hjelme	18,33	912	-	-	1	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen. ²⁾ En av disse er tillike jormor og hjelpevaksinatrice for en del av Fitjar herred i Stord lægedistrikt.

Sundhetstilstanden var i første halvdel av aaret god, indtil influensaen i juli maaned optraadte og raste i den sidste halvdel av aaret som en dødbringende pest, som krævet en mængde ofre blandt befolkningen og særlig blandt unge kraftige individer. (Amtslægen). — Av epidemiske sygdomstilfælde er ialt meldt 19 113, hvorav 857 hadde dødelig utgang; aaret forut var de tilsvarende tal 4 289 og 259.

Dødeligheten var 17,4 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 138—140. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidfieber har forekommet hele aaret med en del tilfælde, særlig i distrikterne omkring Bergen, fra hvilken by ogsaa smitten i en flerhet av tilfældene synes at skrive sig. (Amtslægen).

Av **poliomyelitis** indtraf 1 tilfælde i Odda (Ullensvang distrikt) med varig lammelse som følge.

Difteri. Fra Sveio anføres: Hvert aar efter vinterfisket har denne sygdom optraadt i Sveio herred utover vaaren og sommeren; smitten fører fiskerne med sig hjem. — De fleste tilfælde var lette, saa der ikke blev søkt lægehjælp hurtig nok; følgen var, at paa flere gaarder alle hjem blev angrepet; indimellem var der maligne tilfælde. (K. N. Kristensen).

Kikhoste anføres i flere distrikter at ha været endel utbredt og at ha været en ubehagelig komplikation ved influensa, saaledes særlig i Voss, Ytre Hardanger og Manger. (Amtslægen).

Influensa eller spanskesyken, som den i almindelighet blev benævnt, optraadte i sidste halvdel av aaret som en ondartet farsot, som vistnok angrep over halvparten av befolkningen og krævet talrike ofre. — Den begyndte i første del av juli maaned, særlig paa de steder, som hadde mest samfærdsel med utenverdenen, og bredte sig i løpet av maaneden utover den største del av amtet. I sidste halvdel av august og i september var den paa retur for saa atter i oktober og november at blusse dobbelt sterkt op og saa i december litt efter litt ta av igjen. — I den første tid forløp den som regel mere let med tildels temmelig høi feber, sterk svedning, hodepine, lettere katarrar i hals og øvre luftveier eller med affektion av tarmtraktus, særlig diarrhoeer, eller med mathet og nedtrykt sindsstemning. — Allerede i den første tid saa man dog endel haarde komplikationer med lungebetændelse. — Utover høsten tiltok sygdommen sterkt i ondartethet. Komplikationer fra lungerne — pneumonier og bronchopneumonier — hørte til dagens orden og de forløp ofte med rivende hurtighet og krævet talrike ofre. Næseblødninger fulgte som regel med og likeledes ofte blødninger fra andre organer. Ofte indtraf under sygdommen fortidlige fødsler, som i mange tilfælde hadde dødelig utfald. — Sygdommen rammet alle aldre, dog mest kraftige unge mennesker, og det var særlig blandt disse, at der indtraf de fleste tilfælde av lungebetændelse. — Sygdommen viste sig tydelig at spredes ved smitte fra person til person. Paa enkelte kanter av amtet hadde den et noget lettere forløp end paa andre kanter, og mest ondartet synes den at ha optraadt i kystdistrikterne. Smitte fra grave former, særlig med lungebetændelse, synes i fremtrædende grad at fremkalde grave former og smitte fra lettere tilfælde, lettere former. Inkubationstiden synes som regel at være 2—3 dage. Overbefolkede lokaler med daarligere hygieniske forhold synes at forværre sygdommen, som forøvrig krævet sine ofre blandt alle samfundsklasser. Gjennemgaat sygdom fremkaldte som regel immunitet. (Amtslægen). — Med hensyn til inkubationstiden anføres fra Haus: 1ste paaskedag (1919) var der ungdomsfest i skolehuset paa Hjelmaas i Hamre.

Epidemiske sygdomme.

138

Søndre Bergenhus amt, 1918.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	82	3	81	5	2	6	12	7	26	4	10	3	2	-	4
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	11	5	9	1	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	3
Akut poliomyelit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	44	1	44	1	-	4	1	2	1	3	5	3	4	3	17
Meslinger	10	-	10	-	-	-	1	-	3	1	-	2	-	-	3
Difteri (croup)	185	13	185	11	18	13	8	15	10	13	26	26	8	19	18
Barselfeber	11	4	9	3	-	2	-	-	-	-	1	1	-	1	1
Pyæmi, septhæmi	12	9	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Pemfigus (hos nyfødte)	4	-	4	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	100	4	100	9	5	9	10	9	9	12	5	9	4	5	14
Røde hunde	5	-	5	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Variceller	101	-	99	10	4	7	17	14	16	13	1	3	2	9	3
Kusma	6	-	6	-	3	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Kikhoste	713	12	713	70	33	55	28	35	96	126	38	57	93	50	32
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	3177	127	3175	303	259	241	182	203	172	172	127	185	542	404	385
Influenta	12155	400	12135	32	13	10	9	19	18	1966	490	558	3995	3884	1141
Lungebetændelse	983	260	970	41	35	41	32	34	24	54	15	40	345	215	94
Pleurit	263	2	262	29	11	21	27	21	23	14	18	13	32	25	28
Gigtfeber	141	3	141	15	20	13	16	11	14	12	6	8	6	11	9
Koldfeber	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1108	14	1107	72	71	89	79	63	103	74	147	133	110	87	79
Tilsammen	19113	857	19060	604	476	515	425	435	516	2465	891	1042	5144	4714	1833

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																							
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11 og 12			
	Sveio.		Skaane- vik.		Ølen.		Stord.		Finnaas.		Tysnes.		Kvinn- herad.		Ullens- vang.		Ulvik.		Røldal.		Ytre Hardan- ger og Kvam.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	1	1	-	-	-	-	12	1	-	-	2	1	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	4	-	5	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	42	3	3	1	4	-	7	-	8	-	4	-	4	-	40	4	-	-	-	-	4	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	1	6	-	7	-	-	-	-	-	5	-	1	1	6	-	1	-	-	-	7	2	-	-
Røde hunde	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	14	-	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	17	1	140	-	3	-	47	1	25	-	8	1	6	3	123	2	-	-	-	-	52	1	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	-	-	24	-	81	-	189	1	39	7	43	-	38	1	611	5	9	-	-	-	137	2	-	-
Influenta	283	21	720	2	319	12	602	46	327	55	33	12	58	1	1823	27	194	5	114	-	650	1	-	-
Lungebetændelse	11	3	54	13	27	22	89	16	10	-	11	11	8	8	35	6	4	3	1	1	65	25	-	-
Pleurit	5	-	-	-	2	-	14	-	5	-	6	-	2	-	41	-	2	-	-	-	26	-	-	-
Gigtfeber	3	-	1	-	-	-	4	-	5	-	2	-	2	-	13	-	5	-	-	-	6	-	-	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	6	-	18	1	21	3	104	-	3	-	11	-	-	-	297	1	-	-	-	-	19	-	-	-
Tilsammen	371	30	969	17	467	37	1075	65	424	62	130	28	150	16	3051	49	217	8	115	1	969	32	-	-

Epidemiske sygdomme.

140

Søndre Bergenhus amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	13		14		15		16		17		18		19		20		21		22	
	Voss.		Fana.		Fusa.		Askøy.		Sund-Austevoll		Haus.		Bruvik.		Hosanger		Lindaas.		Manger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	1	-	15	-	-	-	33	-	2	-	7	-	-	-	-	-	3	-	1	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . .	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.	6	-	10	-	3	-	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Meslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	2	1	4	-	5	-	30	-	5	-	4	1	-	-	9	1	6	-	4	2
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	3	1
Pyæmi, septhæmi	4	3	2	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	11	-	13	-	1	-	-	-	5	-	9	-	2	-	6	-	8	-	10	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	9	-	8	-	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-
Kusma	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	122	1	13	1	14	-	-	-	16	1	28	-	19	-	-	-	41	-	39	-
Akute katarrher i aandedræts- organerne	592	6	342	7	45	1	-	-	65	2	126	9	174	1	8	-	534	8	120	77
Influenta	1009	54	1500	11	527	19	-	-	700	44	1158	5	434	14	361	9	712	27	631	35
Lungebetændelse	115	19	141	29	9	5	-	-	16	2	136	32	14	11	6	2	212	47	19	5
Pleurit.	38	-	40	-	7	-	-	-	7	-	10	-	2	-	7	-	19	-	30	2
Gigtfeber	28	2	16	-	6	-	-	-	4	-	18	1	5	-	3	-	15	-	5	-
Koldfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	170	4	141	4	24	-	2	-	6	-	77	1	57	-	20	-	75	-	57	-
Tilsammen	2113	90	2246	53	648	25	69	-	834	49	1577	51	711	27	420	12	1637	82	920	123

Nat til 3dje paaskedag i løpet av dagen blev 14 av de unge mennesker, som hadde været tilstede, og en mand i 40—50 aars alderen, alle syke med typiske influensasymptomer. Ingen av disse hadde tidligere hat influensa, og de var ogsaa de eneste av dem som var paa festen, som ikke hadde hat sygdommen i 1918. (Egenæs).

Av **katarrhalsk ikterus** er ialt meldt 39 tilfælde (Ytre Hardanger 14, epidemisk utbredning i Samnanger; Fana 3; Haus 22). Fra Haus skrives, at de usedvanlig mange tilfælde av denne sygdom muligens stod i forbindelse med influensaepidemien. Likesaa de talrike tilfælde av **pyogene infektioner** (panaritier, furunkler og lymfangit) og blandt barn **impetigo contagiosa**.

Av **angina** er meldt 310 tilfælde (Ullensvang 127; Ytre Hardanger 37; Voss 86; Fana 41; Haus 16; Tysnes 3).

Av **skabb** er opgit 185 behandlede.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:									
		1	4	8	9	11	13	14	17	18	20
		Sveio.	Stord.	Ullensvang.	Ulvik.	Ytre Hardanger.	Voss.	Fana.	Sund- Austevoll.	Haus.	Hosanger.
Veneriske saar.....	5	-	-	1	-	3	-	-	1	-	-
Syfilis, erhvervet.....	4	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-
— medfødt.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit....	20	-	1	7	1	4	1	1	2	2	1

Tuberkulose. Til opplysning om de i aarets løp meldte, og av tuberkuloseprotokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av **lungetuberkulose** utgjorde for det hele amt 10,0 pct. av alle kjendte ved sygdom forarsakede dødsfald og 17,7 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side.

Spedalskhet. Paa pleiestiftelsen i Bergen døde den sidste i Sund- Austevoll hjemmehørende syke.

Om de med bidrag av stat og amt forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning. — Amtets sindssykeasyl paa Valen er stadig overfyldt, og mange patienter, som burde høre hjemme paa asyl, maa derfor utsættes i privat forpleining. At skaffe private forpleiere blir forøvrig mere og mere vanskelig og det blir stadig mere og mere paakrævet, at der skaffes mere asylplads. De privat forpleiede sindssyke har det som regel ganske bra. (Amtslægen).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, opgives ialt 74, derav i Sveio distrikt 4, Skaanevik 3, Ølen 6, Stord 6, Finnaas 1, Tysnes 2, Kvinn-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Sveio	73	7	30	43
Skaanevik	64	10	17	47
Ølen	71	3	37	34
Stord	134	14	65	69
Finnaas	75	4	62	13
Tysnes	80	8	28	52
Kvinnherad	48	10	16	32
Ullensvang	119	10	49	70
Ulvik	40	-	8	32
Røldal	8	5	1	7
Ytre Hardanger	73	16	32	41
Kvam				
Voss	212	19	90	122
Fana	154	18	53	101
Fusa	73	7	25	48
Askøy	-	-	-	-
Sund-Austevoll	101	8	49	52
Haus	131	8	51	80
Bruvik	57	5	27	30
Hosanger	40	6	12	28
Lindaas	185	23	82	103
Manger	244	18	123	121
Søndre Bergenhus amt.	1982	199	857	1125

herad 5, Ullensvang 5, Ytre Hardanger 7, Voss 7, Fana 6, Fusa 3, Sund-Austevoll 2, Haus 3, Bruvik 3, Hosanger 2, Lindaas 4 og Manger 5. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Om jormorhjælpen henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Tallet paa fødte og døde vil sees av tabellen paa side 144.

Der blir et overskudd av 1 272 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 67,9.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 19 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsaken for 9, deriblandt 4 av barselseber.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttrækning ved bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mor.	Barn.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Død.	Lev.
Risvækkelse; langvarig fødsel .	55	-	54	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Trangt bækken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-
Barselkrampe	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning ..	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende livmorbristning	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Sygdom	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Fare for fosterets liv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort fosterhode	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	2	3	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	61	1	60	2	7	2	5	1	1	1	1	1	2
	62		62			7							

¹⁾ Organisk hjertesygdom. ²⁾ Avkræftelse.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Sveio	101	2	84	3	1	-	1	-
Skaanevik	107	1	93	6	1	2	3	-
Ølen	84	6	86	5	-	-	3	-
Stord	192	5	150	16	1	1	4	1
Finnaas	196	5	139	20	4	4	4	-
Tysnes	103	1	89	3	-	1	1	-
Kvinnherad	117	1	85	7	-	-	-	-
Ullensvang	291	7	118	11	3	1	3	-
Ulvik	74	-	40	2	1	-	-	-
Røldal	17	4	8	-	-	-	-	-
Ytre Hardanger	95	1	68	3	-	-	1	-
Kvam	123	1	51	3	-	-	1	-
Voss	238	2	224	12	2	-	3	-
Fana	344	3	159	19	1	-	3	1
Fusa	173	5	83	1	-	-	6	-
Askøy	588	13	357	44	4	-	7	2
Sund-Austevoll	162	3	123	15	3	1	2	-
Haus	215	6	143	10	-	1	6	1
Bruvik	97	3	74	8	2	1	6	-
Hosanger	76	1	49	1	-	-	2	-
Lindaas	262	-	203	14	1	-	10	-
Manger	303	9	260	27	1	7	5	-
Søndre Bergenhus amt	3958	79	2686	230	25	19	71	5

Veiret. Vaaren kom tidlig, men sterk tørke utover forsommeren satte aarveien meget tilbake, saa utbyttet av det store, tvungne, nydyrkningsarbeide de fleste steder blev meget mindre end paaregnet. Desuten tok avlingen skade av det vedholdende regnveir om høsten.

Levemaate og hygieniske forhold. Der er en ikke ubetydelig fabrikkvirksomhet i amtet, men forøvrig lever befolkningen i de indre dele av gaardsdrift og i de ytre dele av fiskeri, tildels forenet med gaardsdrift. — Omkring Bergen og i fabrikcentrene samt de mere bymæssig bebyggede strøk er der paa de fleste steder bolignød, mens der forøvrig ikke har vist sig nogen følelig mangel paa boliger. Disse er vistnok ofte smaa og tarvelige, og selv hvor der er mere rum, stuver familierne sig ofte sammen i et eller et par værelser, mens de andre værelser, særlig om vinteren, staar ubenyttet. Renligheten kunde ogsaa mange steder, særlig i de ytre dele av distriktet, være bedre. — Levemaaten har trods

dyrtid og rationering som regel været rikeligere end vanlig paa grund av de høie arbeidslønninger og de høie priser som landmanden og fiskerne har faat for sine produkter. — I de mere tætbebyggede strøk har der dog overalt været vanskelig eller umulig at skaffe melk. — Vaarsildfisket slog godt til og med gode priser; det var ingen sjeldenhet at unge mænd hadde en lot paa flere tusen kroner. (Wallace og Høygaard).

I **Fana** er reguleringsplanen for det tætbyggede Mindestrøk blit fuldført og man er gaat igang med offentlige kloakanlæg samt kommunal renovation. Den vanskeligste opgave blir at skaffe strøket godt drikkevand; man maa antagelig ty til et langt borte liggende fjeldvand. (J. Smitt).

I **Sund-Austevoll** er virkningen av forbudsloven umiskjendelig. Man ser næsten aldrig en fuld mand; men forholdene under byturene er kanske ikke fuldt saa ideelle. — Sedelighetstilstanden er bra. (U. Ræder).

I **Bruvik** sogn blev dettes elektricitetsverk, et anlæg paa vel 1 million kroner, fuldført og tat i bruk.

I **Hosanger** har landbruket tat sig godt op; tvangsdyrkningen gjorde god nytte forsaavidt man indser, at det lønner sig at arbeide med jorden. (A. Matthiesen).

Fra **Lindaas** anføres, at levemaaten har været særlig daarlig paa Fedje; der laa smaa barns ernæring nede og mange av dem var temmelig blodfattige og plagedes av fordøielssygdomme. (J. Solem).

Sykehus. I **Odda** er opført et moderne sykehus med fuldt kirurgisk utstyr; det har ogsaa en fødselsavdeling («barselhjem»); endvidere er der et mindre epidemilasaret. Ved Tyssedal og Odda fabrikker forefindes smaa sykestuer og epidemilasaretter. Paa **Voss** er der et sykehus og et litet og primitivt epidemilasaret. I **Ytre Arne** er et litet privat sykehus. Ogsaa ved Dale fabrikker i Bruvik er der et litet sykehus. Forøvrig hersker der i amtet en følelig mangel paa sykehusplads saavel for epidemiske som andre sygdomme, og man har derfor benyttet sig av det kommunale sykehus og epidemilasaret i Bergen samt de private klinikker sammesteds. De 3 inden amtet beliggende tuberkulosehjem — Ekely ved Valen, Fagerli ved Nestun og Bjørkely paa Voss — er i bra orden og synes at ha tilfredsstillet behovet. (Amtslægen). — I **Fana** findes Ekelunds offentlige aandssvakeskole og et tuberkulosehjem paa Fagerli i Sandal; i Os herred ligger Hagevikens kystsanatorium for skrofulese barn, Askvikens barnehjem («Splintehjemmet») samt et rekonvalescenthjem paa Røgnebærhaugen.

Badeindretninger. I **Kvinnherad** er der bad i Aamvikdalens skolehus og badstue i Ølve og Ænes. I **Ullensvang** distrikt er der av fabrikkerne i Odda bekostet badeindretning; den tjener tillike som folkebad for hele Odda. Desuten findes badeindretninger paa Lofthus og Naa i Ullensvang. I **Ulvik** er der ved kommunal foranstaltning indredet karbad ved meieriet; det har været stængt dette aar. I **Kvam** distrikt er der ved Øystese meieri et badstubad med karbad og dusj, likessa et ved Vikøy meieri. I **Voss** distrikt er der et damp- og karbad paa Vossevangen. I **Os**, **Fana** distrikt, ligger Solstrand sjøbad med damp- og gytjebad. I **Haus** er der folkebad ved Arne fabrikker og i **Bruvik** ved Vaksdal mølle og ved Dale fabrikker.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Søndre Bergenhus amt	61	2304
Sveio.....	1) 2	157
Skaanevik.....	2) 2	85
Ølen.....	3) 3	90
Stord.....	4) 4	100
Finnaas.....	5) 2	50
Tysnes.....	1	-
Kvinnherad.....	2	102
Ullensvang.....	6) 10	171
Ulvik.....	7) 3	35
Røldal.....	1	-
Ytre Hardanger.....	8) 1	130
Kvam.....	-	-
Voss.....	9) 2	282
Fana.....	10) 6	164
Fusa.....	11) 3	148
Askøy.....	-	-
Sund-Austevoll.....	12) 2	42
Haus.....	13) 7	188
Bruvik.....	-	9
Hosanger.....	14) 2	104
Lindaas.....	15) 4	279
Manger.....	16) 4	168

1) Sveio 1, Vikebygd 1. 2) Skaanevik 1, Fjelberg 1. 3) Ølen 1, Etne 2. 4) Stord 3, Fitjar 1. 5) Bremnes 1, Moster 1. 6) Odda 6, Ullensvang 2, Kinsarvik 2. 7) Ulvik 2, Eidfjord 1. 8) Jondal 1. 9) Evanger 1, Voss 1. 10) Fana 5, Os 1. 11) Fusa 1, Haalandsdal 1, Samnanger 1. 12) Sund 1, Austevoll 1. 13) Aasane 3, Haus 2, Hamre 2. 14) Hosanger 1, Modal 1. 15) Lindaas 3, Austrheim 1. 16) Manger 2, Herdla 1, Hjelme 1.

XIII. Bergens by.

	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decbr. 1910.	Læger.	Tand- læger.	Jormødre.
Bergens by	34,92	83 173	¹⁾ 71	40	30

¹⁾ Distriktslægen i Askøy lægedistrikt er bosat i Bergen og ikke medregnet i summen.

Sundhetstilstanden var i 1918 usedvanlig daarlig. Av epidemiske sygdomstilfælde anmeldtes ialt 31 373 med 594 dødsfald mot henholdsvis 10 643 og 197 aaret forut.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1571 eller 16,3 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelbefolkning (96 163). I 1917 var dødeligheten 12,0 pro mille. I stadsfysikus's beretning anslaaes middelfolkemængden i 1918 i Bergen til 90 275 og der opføres som begravet i Bergen 1 601 døde, hvilket gir en dødelighetspromille av 17,6. Denne enorme stigning skyldes som overalt ellers influensaepidemien og man maa gaa tilbake helt til 1900 for at finde en saa stor dødelighet. Under den store epidemi i 1890 var dødeligheten 18,3 pro mille. Av de 1 601 døde var imidlertid 166 utenbys og ikke hjemmehørende i Bergen; fratrækkes disse, blir dødeligheten blandt den hjemmehørende befolkning 15,9 pro mille. Dødsfaldenes fordeling paa maanederne paa byens befolkning og paa utenbys hjemmehørende begravet i Bergen vil sees av følgende tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
I. Byens befolkning:													
Dødsfald ved sygdom	1377	101	79	91	70	88	91	142	78	96	271	164	106
Ulykkestilfælde	29	1	1	1	4	5	-	1	4	2	3	4	3
Selv mord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Død utenbys	28	1	-	1	2	-	-	7	2	1	12	1	1
Sum	1435	104	80	93	76	93	91	150	84	99	286	169	110
II. Utenbys hjemmehørende:													
Begravet i Bergen	40	6	3	2	5	4	2	-	1	1	7	9	-
Død paa sykehus ...	44	3	4	3	-	1	1	6	-	2	4	17	3
— « sindssykehus	77	6	3	7	7	6	6	5	3	3	4	20	7
Spedalske	5	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1
Sum	166	16	11	12	12	12	9	11	4	7	15	46	11
Tilsammen	1601	120	91	105	88	105	100	161	88	106	301	215	121

Den procentvise dødelighet ved de forskjellige aldersklasser vil sees av følgende tabel:

Sum.	0-1	1-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100
1 601	126	101	43	51	76	110	118	173	141	156	172	196	119	19
i pct.	7,9	6,3	2,6	3,2	3,9	6,9	7,4	10,8	8,8	9,8	10,8	12,3	7,4	1,2
	321 = 20,0 pct.				1 280 = 80,0 pct.									

Epidemiske sygdomme. Foruten en adskillig hyppigere optræden av tyfus og paratyfus skyldes den større sykелighet særlig epidemier av meslinger og kikhoste samt hyppigere forekomst av diarrhoe og lungebetændelse, men fremfor alt den store influensaepidemi som hjemsøkte byen i 2det halvaar. Til oplysning om de epidemiske sygdomme i almindelighet henvises til tabellen paa næste side, sammendraget efter opgaver fra læger og sykehusene.

Tyfoidfieber anmeldtes med 268 tilfælde og 14 dødsfald (5,2 pct.). 116 hadde tyfoid og 152 (med 2 dødsfald) var paratyfus. Omtrent alle blev sykehusbehandlet. I aarets 4 første maaneder forekom kun ganske faa og spredte tilfælde, men omkring midten av mai utbrøt eksplosionsartet en paratyfusepidemi med tilfælde i alle bydele samt i de tilgrænsende landkommuner. Med den samtidige optræden i Stavanger, Haugesund, Skudenes, Stord, Tyssedal og Hardanger var det for det meste ikke mulig at paavise nogen sammenhæng. Som smittekilde laa det nærmest at fæste sig ved melken, idet denne ofte blev tilført meget langveisfra og paa grund av den lange transport (op til et par døgn) ofte kom frem i en saadan tilstand, at den ikke taalte kokning eller pasteurisering. De fleste smittede fik sin melk fra Hordalands meieris utsalgssteder. Epidemien fik paa grund av influensaen i oktober—november rimeligvis større utbredning end den ellers vilde faa, idet en hel del antagne influensasjyke laa i sine hjem og utbredte smitte før man blev opmerksom paa, at de hadde paratyfus. Det var meget vanskelig om sykehusplads under epidemien, idet epidemiavdelingen viste sig altfor liten; den var til stadighet til det yderste overbelagt. Paa grund av det uheldige forhold, at de omliggende herreder ikke har sykehus eller sykestuer for epidemiske syke, maatte nemlig byen tõe sig længst mulig med at avse sykehusplads for utenbys syke; men under disse distrikters raske befolkningstilvekst, ved f. eks. nye store industrielle anlæg, kan dette forhold ikke vedvare, og det vil være til like stor gavn for land og by om der snarest reises sykehuse i distrikterne. — I aarets løp har der været vaksinert 230 personer mot tyfoid og 7 av disse fik sygdommen, alle paa 1 nær efterat være vaksinert inden inkubationstidens utløp. Samtlige vaccinationer utførtes paa sundhetsvæsenets kontor.

Av **epidemisk cerebrospinalmeningit** anmeldtes ogsaa dette aar 2 tilfælde uten indbyrdes sammenhæng, uten kjendt smittekilde og begge med dødelig utgang.

De 34 anmeldte tilfælde av **skarlagensfeber** var mildt forløpende.

Heller ikke blandt de 248 tilfælde av **meslinger** forekom noget dødsfald.

Difteri og **croup** viste fremdeles avtagen, særlig i dødelighet (4,7 pct.).

Derimot var **kikhoste** adskillig mere utbredt end i 1917 og blev anmeldt med hele 1309 tilfælde og 31 døde.

Ogsaa **blodgang**, **rosen** og **vandkopper** hadde større utbredning end vanlig. Likesaa de akute katarrar i luftveiene.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	268	14	268	1	12	7	3	64	43	15	18	8	5	61	31
Cerebrospinalmeningit (epid.) . .	2	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Skarlagensfeber	34	-	34	6	2	14	1	4	5	-	2	-	-	-	-
Meslinger	248	-	248	-	2	1	9	44	32	8	12	12	20	34	74
Difteri (croup)	235	11	235	24	12	20	8	4	11	6	9	21	19	35	66
Dysenteri	302	8	302	13	12	9	4	16	8	11	105	48	20	30	26
Barselfeber	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	10	15	10	-	1	1	1	2	1	-	1	-	3	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	5	-	5	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1
Rosen	175	3	175	9	14	16	12	15	9	9	11	13	21	20	26
Røde hunde	87	-	87	5	4	16	6	11	16	-	2	7	8	3	9
Variceller	236	-	236	30	6	13	18	31	28	6	7	2	16	24	55
Kusma	8	-	8	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	3
Kikhoste	1309	31	1309	27	55	95	103	249	223	93	128	128	120	45	43
Akute katarrer i aandedrætsorg.	6221	40	6221	680	631	497	373	286	326	319	240	689	789	679	712
Influenta	18198	301	18198	43	32	50	19	23	46	4003	856	1497	8300	3074	255
Lungebetændelse	1168	131	1168	30	21	23	28	45	28	51	18	61	637	176	50
Pleurit	379	6	379	39	33	32	36	30	24	25	27	29	45	32	27
Gigtfeber	203	4	203	22	29	18	11	17	18	5	12	17	21	23	10
Malaria	11	-	11	-	2	-	7	-	-	2	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	2273	26	2273	186	179	162	124	192	147	129	303	320	183	161	187
Tilsammen	31373	594	31373	1116	1048	977	765	1036	965	4682	1751	2852	10208	4398	1575

Influenta var imidlertid den sygdom, som særlig gav aarets sundhetstilstand sit præg. Av influenza alene blev anmeldt 18198 tilfælde med 301 dødsfald. Sygdommen — «den spanske syke» — begyndte ogsaa i Bergen de sidste dage av juni eller i begyndelsen av juli, spredtes med rivende fart til en umaadelig utbredning, men var vistnok forholdsvis mild. Den satte i regelen ind med pludselig feber, 38—40, av et par dages varighet, endvidere hodepine, rygsmerter, flugtende smerter i lemmerne, sting i brystet, katarrar i øine og luftveiene, tørhoste, hæshet, ofte svære næseblødninger og undertiden diarrhoe. Fremdeles en fremtrædende mathet, svimmelhet og ofte en utpræget desighet med næsten tyföst præg. Komplikationer var ikke sjelden bronkiter og katarralske og krupøse pneumonier. Mot slutten av juli synes den at ha kulmineret, og sundhetsvæsenet kunde indskrænke sig til at indskjærpe betydningen av den personlige renlighet og bekjempe spytteuven som en væsentlig faktor ved sygdommens spredning. I august—september var sygdommen væsentlig avtatt; men i oktober blusset den op igjen til en ny epidemi, som kanske ikke blev saa utbredt som den første, men til gjengjæld av en langt alvorligere karakter og med saa stor dødelighet, at det offentlige delvis maatte overta begravelsesomkostninger for mindre velstillede, for at ikke disse familier skulde rammes for haardt. Sykehusene blev overfyldt, og den private sykepleie vanskeliggjordes ved at ogsaa sykepleierskene i stor utstrækning angrepes. Sygdommens ofre var fortrinnsvis yngre mennesker. Det hændte sjelden, at nogen angrepes omigjen i epidemiens haarde anden opblussen. Det syntes derfor rimeligst, at det offentlige sundhetsvæsen ikke ved rigorøse bestemmelser søkte at begrænse epidemien i sin begyndelse. Man vilde saa allikevel neppe opnaa at dæmme op for den, men kun at forhale den og derved utsætte saa mange flere for at angripes under det andet og sværere angrep. At sørge for tilstrækkelig sykehusrum og pleie for denne periodes haarde eftersygdomme, hvorved disse kunde ha større utsigt til helbredelse, blev derfor sundhetsvæsenets viktigste opgave.

I influenzaens følge kom **lungebetændelse**, hvorav anmeldtes 1168 tilfælde med 131 dødsfald.

Veneriske sygdomme. Disses hyppighet og fordeling paa maanederne vil sees av følgende tabel:

Sygom.	Tilfælde.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Veneriske saar	143	12	14	12	17	5	13	5	14	13	19	9	10
Syfilis, erhvervet	205	19	16	15	20	15	24	8	18	20	25	15	10
— medfødt	3	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit . . .	627	42	45	40	60	37	63	30	67	80	60	66	37

De anmeldte tilfælde av chanker og syfilis pr. 10 000 indbyggere stiller sig saaledes for nedenstaaende aarrække (middelfolkemængden i Bergen var ifølge opgave fra Det statistiske Centralbyraa 96 163 i 1918):

1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918
30,6	26,6	21,7	23,2	33,0	50,7	38,6	37,5	26,9	20,8	24,2	24,7	40,9	36,3	36,5
27,0					34,9					32,5				

Aar.	Veneriske saar og syfilis (konstitutionel og medfødt).						Gonorrhoe (uretrit).						Tilsammen.		
	Paa sykehus.			Utenfor sykehus.			Paa sykehus.			Utenfor sykehus.			Veneriske syg- domme.	Veneriske saar og syfilis.	Gonorrhoe og uretrit.
	Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1918..	154	113	41	197	184	13	89	76	13	538	454	84	978	351	627
1917..	202	168	34	138	128	10	83	69	14	560	461	99	983	340	643
1916..	153	129	24	214	202	12	65	47	18	654	591	63	1086	367	719
1915..	95	74	21	123	115	8	38	30	8	647	576	71	865	218	647
1914..	55	36	19	132	122	10	29	23	6	527	448	79	743	187	556
1913..	59	37	22	102	93	9	29	12	17	552	501	51	742	161	581
1912..	51	31	20	156	141	15	11	9	2	564	494	70	782	207	575
1911..	79	45	34	205	178	27	24	17	7	618	580	38	926	284	642
1910..	82	49	33	210	191	19	32	24	8	645	589	56	969	292	677

Paa sundhetsvæsenets kontor undersøktes 176 personer (118 mænd og 58 kvinder). 20 mænd og 1 kvinde hadde veneriske saar, 61 mænd og 8 kvinder erhvervet syfilis, 4 (2 av mandkjøn og 2 av kvindekjøn) medfødt syfilis og 31 mænd og 13 kvinder gonorrhoe og uretrit. 38 (4 mænd og 34 kvinder) hadde intet tegn paa venerisk sygdom.

Tuberkulose. Angaaende de i aarets løp nyanmeldte og av tuberkuloseprotokollen utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme m. v. henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde 12,1 pct. av samtlige ved sygdom forarsakede dødsfald og 19,9 pct av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. Sundhetsvæsenets poliklinik for lungesygdomme har i aarets løp været søkt av 606 personer, hvorav 40 mænd og 35 kvinder var nye. 309 barn undersøktes i anledning av «Maiblomstens» feriekoloni paa Sjørsand. Av gamle patienter undersøktes 222. Det frivillige tuberkulosearbeide, som utførtes av Bergens tuberkulosekomité med støtte av det offentlige, har undergåat nogen forandring i aarets løp. «Maiblomstens» hjem for barn fra tuberkulose hjem blev drevet paa kommunens eiendom «Elsero» indtil oktober, da barnene overflyttedes til det nye Jacob R. Olsen og hustru's barnehjem, hvortil kommunen skjænket tomt paa Neevengaardens grund. Det er beregnet for 60 barn, men kan gi plads for flere. Arbeidshjemmet for tuberkulose er nedlagt i løpet av aaret paa grund av mangel paa passende lokale. Paa Sjørsand i Fane har komitéen foruten den sedvanlige sommerkoloni, hvori deltok 150 barn, for Bergens kommune drevet en vinterkoloni, hvor 50 barn opholdt sig i vinterhalvaaret. De svakelege barn, hvorav adskillige kommer fra tuberkulose hjem, har hat særdeles godt av opholdet. Av de til helseraadets disposition stillede midler til motarbeidelse av tuberkulose er anvendt kr. 525 som bidrag til busleie for 7 tuberkulose familieforsørgere. — 38 mænd og 27 kvinder døde av lungetuberkulose uten at være anmeldt i levende live, derav 32 tilhørende byens befolkning. — 55 anmeldelser av tuberkulose utenbys boende er oversendt helseraadenes ordførere paa hjemstederne.

Av **spedalske** døde paa pleiestiftelsen 1 mand og 4 kvinder. I byen bor fremdeles med helseraadets tilladelse og under dets kontrol 2 spedalske, 1 mand og 1 kvinde.

Obstetriciske

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.
Paa fødselsstiftelsen:						
Risvækkelse, langsom fremgang	7	7	-	-	-	-
Bækkensneverhet ¹⁾	-	-	-	-	-	-
— og stans i fødselen	1	1	-	-	-	-
— pandleie	1	1	-	-	-	-
— dødt barn	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe, truende barselkrampe ..	3	²⁾ 4	-	2	³⁾ 1	1
Placenta prævia	-	-	-	2	-	2
Feber under fødselen	-	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose	1	1	-	-	-	-
Pandleie og dødt barn	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	1	-
For at undgaa for stort barn	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-
Daarlige fosterlyd	2	2	-	-	-	-
Tilsammen	16	17	-	5	2	3
Utenfor fødselsstiftelsen:						
Risvækkelse, langsom fremgang	71	69	2	3	2	1
Trange ydre dele	8	8	-	-	-	-
Bækkensneverhet	4	4	-	-	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-	-
Blødning — placenta prævia	1	1	-	3	1	2
Tverleie	-	-	-	3	3	-
Dyp tverstand	2	2	-	-	-	-
Sæte- eller fotleie	-	-	-	1	1	-
Daarlige fosterlyd	17	17	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-
Krampagtig sammensnøring av indre mormund	-	-	-	-	-	-
Intet hjerteslag, tryk paa navlesnoren	1	-	1	-	-	-
Misdannet foster	1	-	1	-	-	-
Fortidlig avgang av fostervand	-	-	-	1	1	-
Fare for fosterets liv	-	-	-	1	-	1
Tilsammen	107	103	4	12	8	4
Tilsammen i Bergen	123	120	4	17	10	7
		124			17	

¹⁾ 2 kvinder overførtes til privat klinik, hvor keisersnit utførtes (paa grund av bækkenmoren (lev.) er opgit. ²⁾ 2den tvilling, 1ste forløst (lev.) ved tang. ³⁾ I et tilfælde avsluttedes

operationer.

Uttækning ved bækken- endeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Keisersnit.		Perforation.	Efter- byrds- operation.
Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.	Mødre.	Mødre.
Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	⁴) 3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	1	1	-	-	-	-
3	3	-	-	-	-	-	-	-
5	4	1	4	4	-	-	2	-
4	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	-	-	-	-	-	-	-
4	4	-	-	-	-	-	-	-
3	3	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	7
-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	13	-	-	-	2	2	-	9
18	17	1	4	4	2	2	2	9
18								

sneverhet). ²) Herav en 1ste tvilling, 2den tvilling forløst (lev.) ved vending, hvor utfald for fødselen ved uttækning.

Om de **sindssyke** se tabellen i den almindelige beretning.

Av læger utføres ialt 176 **fødselsoperationer**, derav 33 paa fødselsstiftelsen. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 152 og 153.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Paa **fødselsstiftelsen** laa tilbake fra 1917 15 kvinder. Der indkom i 1918 543 kvinder. For aborter, gynækologiske lidelser, blæremola og svangerskaps-sygdom behandledes 18 kvinder, 25 utgik uten at føde, tilbake blev 515; av disse hadde 7 født før indkomsten og 1 laa tilbake uten at ha født ved aarets utgang. Av de tilbakeværende 507 hadde 14 født i 1917, saaledes at i 1918 fødte ialt 493 kvinder paa fødselsstiftelsen. 5 ganger fødtes tvillinger. Der fødtes saaledes tilsammen 498 barn, tilbake fra 1917 laa 14 og 6 var født før morens indlæggelse i fødselsstiftelsen. Der forpleiedes saaledes ialt 518 barn i 1918. Av de 492 kvinder som indkom og fødte i 1918 var 388 gifte, 110 ugifte (ca. 22 pct.). For i aarets løp fødte 498 barn var leierne følgende:

Hodeleier	1ste bakhodeleie	286	94 pct.
	2det —	167	
	1ste forhodeleie	4	
	2det —	1	
	1ste ansigtsleie	1	
	2det —	1	
	1ste pandeleie	2	
	2det —	0	
Sæteleier	1ste sæteleie	11	6 pct.
	2det —	10	
	1ste fotleie	7	
	2det —	1	
Tverleie		1	

Om 5 paa stiftelsen indtrufne tvillingfødsler meddeles, at fødselen foregik ved naturens hjelp 4 ganger for begge tvillinger og for et tvillingpar ved tangforløsning av 1ste og vending og uttrækning av 2den tvilling. Leierne var følgende:

	1ste bakhodeleie.	2det bakhodeleie.	1ste forhodeleie.	2det sæteleie.	1ste fotleie
1ste tvilling	3	1	1	-	-
2den —	-	1	-	3	1

En 1ste og en 2den tvilling var gutter, fire 1ste og fire 2den tvillinger piker, 4 første og 4 anden tvillinger fødtes levende, og 1 av hver var dødfødt. En gang dannet begge ett egg, 4 ganger 2 egg. Der forekom ett dødsfald blandt barselkvinnerne: en 26-aarig, førstefødende, som var indkommen med bronkit og lungeødem, fødte ved naturens hjelp et levende barn, men fik en betydelig blødning (1 300 gram), der i forbindelse med lungeødemet hidførte døden i løpet av et par timer.

Ved den til stiftelsen knyttede **jormorskole** uteksaminertes 21 jormødre.

Antallet av fødte og døde sees av følgende tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Bergens stadsfysikat	2118	45	1571	134	3	3	26	1

Der blir et overskudd av 547 levende fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100: 74,1. Fødselshyppigheten av levende fødte beregnet pr. 1 000 av befolkningen var i 1918 22,8, (i 1917 23,47 i 1916 23,4, i 1915 23,2).

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 3 kvinder paa barselseng, lægerne har opgit dødsårsak for 4 saaledes: barselkrampe 2, livmorbristning 1, andre barselssygdomme 1.

Veirliget. De første 19 dage av januar meget kolde, resten meget varme. Rikelig nedbør. De følgende vinter- og vaarmaaneder likeledes varmt veir, men for endel med sparsom nedbør. Aaret var gjennemsnittlig forholdsvis varmt, idet middeltemperaturen var 0,6° over normalen. Der var 251 dage med nedbør (normalt 202) samt en forholdsvis stor nedbørhøide, 17 pct. over normalen.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Stadsfysikus arbeider paa forsøksvis at faa istandbragt en ordning med lægevakt om natten og paa søndage i sommertiden. — Tilsynet med industrielt hjemmearbeide efter lov av 15de februar 1918 er endnu ikke iverksat, da kommunen ikke har bevilget den fornødne arbeidshjælp. Stadsfysikus har i skrivelse til magistrat og hjemmearbeidsraadet gjentagne ganger oplyst om grunden til at loven maa sove. — Sykehusforholdene er uforandret. Der hersker den rene nødstilstand og under den svære influensaepidemi var forholdene derfor yderlig vanskelige. Av hensyn til den fare, som utøi (lus) medfører for overføring av visse epidemiske sygdomme, f. eks. flekkefeber, foreslog stadsfysikus opført en desinfektionspavillon med dusjrum paa epidemilasarettet. Under de nuværende forhold vilde det være umulig at behandle et større antal personer paa en gang, f. eks. et skibsmandskap, noget Bergen med sin store gjennomgangstrafik naarsomhelst maa være forberedt paa. Den nødvendige bevilgning blev git. Forøvrig henvises angaaende sykehusforholdene til helseraadets trykte beretning side 36—38. Bergens sindssyke asyl tilfredsstiller heller ikke tidsens krav, hvorfor der er fremsat forslag om at bygge et nyt, tidsmessig asyl utenfor byens grænser. — Spørsmålet om kommunalt fødehjem blev av formandskapet besluttet utredet og planlagt, og til Welanderhjem for smaabarn med syfilis skal kommunens eiendom Elsero i Sandviken indredes. Angaaende renovationsvæsenet staar opførelse av en forbrændingsovn for dagrenovation paa dagsordenen. — Spørsmålet vandklosetter er optat til behandling av en komité. For enkelte bydeles vedkommende er de offentlige kloakker nu iorden, saa W.C. uten vanskelighet kan indføres. Av offentlige toiletter (nødtørftshuse) findes kun 2 — et paa Fæstningsbryggen og et paa Nøstekaien. Helseraadet har i aarenes løp rettet talrike og indtrængende henvendelser til de kommunale myndigheter om at faa opført ialfald

et par i byens centrum — men forgjæves. — Bergens vandforsyning er ikke sanitært tilfredsstillende. Drikkevandsbasinerne Svartediket og Isdalsvandet ligger uindgjærdet og er utsat for stor fare for forurensning. Med det usedvanlig store vandforbruk i Bergen kræves der flere og større reservoarer; man har derfor begyndt opførelsen av et større damanlæg ved Storediket paa Sandviksfjeldet. — Angaaende den hyppige optræden av akut diarrhoe uttaler sundhedsinspektøren efter konference med endel av byens praktiserende læger: Antallet av anmeldte diarrhoe tilfælde har ikke været saa stort, at det har vakt speciel opmerksomhet. Endel læger mener dog at ha iagttat noget mere diarrhoe i sin praksis end vanlig og sætter den i forbindelse med bruken av brød av landsmel. Andre, specielt barnelægerne, fremhæver, at de har set litet av diarrhoe. Sygdommen har i almindelighet forløpet let og ophørt, saasnart de syke har faat hvetebrød. Ved at gjennemgaa medicinalstatistikken finder man forhold, som tyder paa, at diarrhoeen skyldes rationeringsforanstaltningerne, specielt landsbrød. — Rengjøring av tomme melkespand før tilbakesendelsen til leverandøren blev paabudt av helseaaet i november maaned under den paratyfusepidemi, som dækket av influensaen utbredte sig i 5—6 uker i de nordlige bydele inden den blev opdaget. Den skyldtes melk fra Jæderen. — Antallet av pleiebarn var 1ste januar 181. I aarets løp anmeldtes 18 nye; der utgik 24. Ved aarets utgang altsaa 175. Sundhetstilstanden hos pleiebarnene var gjennemgaaende god. Av akute infektionssygdomme har særlig influensa herjet blandt pleiebarnene, og en 13-aarig pike døde av influensapneumoni. — Lægeetilsynet har ved poliklinikkerne som tidligere været utført gratis av vedkommende læger. — Den kommunale skoletandklinik har behandlet 4 189 skolebarn, saavel fra folkeskolen som fra de private skoler. Behandlingen er gratis. — Kjøtkontrollens stationer er tilført 3 136 000 kg. forskjellige kjøtsorter til en værdi av 11 846 000 kr. Tilførslerne kan ikke kaldes knappe, og det skyldes nærmest de fastsatte maksimalpriser, at kjøtpriserne har naaet en tidligere ukjent høide. Betydelige mængder av det tilførte kjøt gaar til hoteller i laddistrikterne og de forskjellige industrielle anlæg i Bergens opland. Det kommunale slaktehus var paa det nærmeste færdig til at aapnes i 1919. Konfiskationsprocenten av kjøt er i Bergen sammenlignet med andre steder meget lav, især fordi tuberkulosen er sjelden forekommende blandt husdyrene, ialfald under former som kan konstateres paa det landslaktede kjøt. — Det har ikke lykket at faa paalidelig opgave over den i 1918 tilførte melkemængde. Antagelig ligger den betydelig under tidligere aars. Særlig er melkemængden betydelig avtat fra de nærmeste distrikter, hvor produktionen væsentlig er basert paa anvendelse av kraftfor. Kontrollen med den forhandlede melk er utført ved uttagelse og undersøkelse av prøver dels fra de til meierierne sendte spand ved deres ankomst til byen, dels fra de handlendes utsalgsteder, likesom der ogsaa paa laboratoriet er undersøkt fra forbrukere indleveret mistænkelig melk. Hvor forfalskning sikkert forelaa, blev ilagt mulkt fra 100 til 400 kr. — Av andre undersøkelser kan nævnes angaaende indredning og utvidelse av stalde, av bakerier samt melk- og brødotsalg. Der har ogsaa været utført som tidligere sanitærkemiske undersøkelser av levnatsmidler, og med de talrike surrogater, som krigsforholdene har bragt i handelen, har der været ført jevnlig kontrol. Forøvrig henvises til den trykte beretning fra Bergens sundhetssvæsen. Angaaende boligforholdene henvises til tidligere trykte beretninger. Antallet av beboede hus er steget. Det gjennemsnittlige antal beboere pr. hus var 16 å 17. Boligbehovet ved utgangen av aaret anslaaes til ca. 4 000 leiligheter alene for at til veiebringe en rimelig beboelsestæthet. I alt væsentlig er boligforholdene altsaa uforandret. Nogen bedring kan ikke spores. Alle som sundhetsskadelige forbudte rum er fremdeles i bruk, og der har fra kommunens side ikke kunnet gjøres noget for at faa flyttet leieboerne over i bedre boliger. Overbefolkningen er tildels enorm og der kan i saa henseende henvises til hvad der er uttalt i sundhetssvæsenets forrige

aarsberetning. Som eksempel kan nævnes de tuberkuløses boligforhold. Av de anmeldte 157 nye patienter levet 68 eller ca. 40 pct. i leiligheter paa ett værelse. Kun 38 hadde eget værelse, mens 121 av de nyanmeldte tuberkuløse delte værelse med flere — op til 9 personer! Kun 87 av nyanmeldte tæringssyke hadde egen seng, mens 76 delte seng med 1 à 2 personer. Bolignøden er bundløs.

Med hensyn til **badeindretninger** er forholdene uforandret.

Om byens **apotek** se den almindelige beretning.

Helseraadet holdt 15 møter og behandlet 246 saker. Ved stadsfysikatets kontor behandledes 5 356 saker. Sundhetsbetjentene har avgitt 2 589 anmeldelser om sanitære misligheter.

Desinfektionen er utført paa vanlig maate.

Ved krematoriet utførtes 93 likbrændinger.

Kontrollen med sjøværts indførte smitsomme sygdomme har været utført som vanlig, idet den ogsaa blev utvidet til at omfatte tyfus exanthematicus. 13 skibe indkom med «karantæneflag».

Ved den offentlige **vakcination** vaksinertes 1 184 barn, av de private læger 24.

XIV. Nordre Bergenhus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste de- cember 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet.		18467,74	88 943	23	3	82	75
1. Aurland	Aurland	1 455,95	2 328	-	-	2	2
2. Lærdal		2 156,21	4 089	1	-	7	3
	Lærdal	583,67	1 878	1	-	3	1
	Borgund	577,94	721	-	-	1	1
	Aardal	994,60	1 490	-	-	3	1
3. Luster	Luster	1 559,87	3 051 ¹⁾	2	-	3	3
4. Hafslo		1 111,95	4 027	1	-	5	4
	Hafslo	582,75	3 093	1	-	4	3
	Jostedal	529,20	934	-	-	1	1
5. Sogndal	Sogndal	440,66	3 610	1	-	1	1
6. Leikanger	Leikanger	565,13	2 591	1	-	3	3
7. Balestrand	Balestrand	626,15	2 213	1	-	2	2
8. Vik	Vik	714,66	3 417	2	-	3	3
9. Kyrkjebø	Kyrkjebø	667,00	1 668	2	-	3	3
10. Lavik		685,97	4 484	1	-	3	3
	Lavik	239,63	1 122	1	-	1	1
	Brekke	185,59	951	-	-	1	1
	Hyllestad	260,75	2 411	-	-	1	1
11. Gulen		629,89	4 877	1	-	6	6
	Gulen	416,64	3 070	1	-	3	3
	Sulen	213,25	1 807	-	-	3	3
12. Gaular	Gaular	560,94	3 349	1	-	3	3
13. Fjaler	Fjaler	505,36	3 734	1	-	3	3
14. Askvoll	Askvoll	178,27	2 839	1	-	4	4

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vakenerer
15. Indre Søndfjord		1 145,76	5 602	1	-	4	4
	Førde	493,12	2 702	1	-	2	2
	Jølster (Aalhus sogn, del av Helgheim sogn)	652,64	2 900	-	-	2) ²⁾ 2	2
16. Bremanger	Bremanger	347,24	2 393	1	-	3	2
17. Kinn		687,76	6 310	2	1	6	5
	Flørø ladested	0,72	1 407	2	1	2	1
	Kinn	687,04	4 903	-	-	4	4
18. Naustdal		519,96	3 625	1	-	3	3
	Naustdal	394,80	2 527	1	-	2	2
	Vevring	125,16	1 098	-	-	1	1
19. Ytre Nordfjord		79,36	2 573	1	1	2	2
	Nordre Vaagsø	40,08	1 098	-	-	1	1
	Søndre Vaagsø ..	39,28	1 475	1	1	1	1
20. Selje	Selje	242,84	3 277 ¹⁾	-	-	2	2
21. Davik	Davik	640,69	3 269	1	-	3	3
22. Nordfjordeid	Eid	252,40	3 190	1	-	2	2
23. Gloppen		1 031,89	5 311 ¹⁾	-	1	3	3
	Gloppen (med rest av Helgheim sogn av Jølster)	673,63	3 349	-	1	2	2
	Breim	358,26	1 962	-	-	1	1
24. Indvik		1 761,83	7 116	1	-	6	6
	Indvik	502,31	2 970	1	-	2	2
	Hornindalen	370,32	1 629	-	-	1	1
	Stryn	889,20	2 517	-	-	3	3

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig. ²⁾ Den ene av disse virker ogsaa som jormor i en del av Gloppen distrikt (Breim herred).

Sundhetstilstanden maa betegnes som god i aarets første halvdel, kun spredte tilfælde av difteri og skarlagensfeber og et par tilfælde av tyfoidfeber. — I andet halvaar derimot optraadte influensa (spanskesyken), som naaede sit maximum i oktober—november. Ialt behandledes 6931 tilfælde med 222 dødsfald. Den hyppigste komplikation var her som overalt ellers lungebetændelse, der i

Epidemiske sygdomme.

160

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	7	2	7	-	-	-	-	2	4	-	-	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	17	-	17	1	-	5	2	3	2	-	2	2	-	-	-
Meslinger	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Difteri (croup)	77	10	74	20	-	12	7	8	14	1	8	2	-	1	1
Barselfeber	3	1	3	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	23	4	19	2	1	8	-	2	3	-	2	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	52	1	52	1	5	2	4	7	5	1	3	5	9	6	4
Røde hunde	5	-	5	-	1	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Variceller	41	-	40	5	1	3	5	7	2	2	11	-	3	-	1
Kusma	33	-	33	13	2	-	4	6	4	-	4	-	-	-	-
Kikhoste	413	7	397	7	21	26	23	31	51	41	54	45	39	27	32
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	1 604	42	1 603	120	141	177	94	135	117	97	45	95	193	227	162
Influenta	6 931	222	6 931	12	9	14	15	12	11	331	327	550	2 682	2 161	807
Lungebetændelse	419	153	409	15	18	11	25	16	12	16	6	19	100	118	53
Pleurit	161	7	161	6	8	7	18	17	13	11	26	22	13	11	9
Gigtfeber	84	4	83	3	10	14	9	11	6	4	2	9	8	2	5
Akut diarrhoe (kolerine)	423	8	423	16	42	54	36	17	24	43	72	41	30	21	27
Skjærbuk	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	10 301	464	10 262	221	259	335	242	275	270	548	564	793	3 077	2 576	1 102

Nordre Bergenhus amt. 1918.

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1 og 2		3		4		5		6		7		8		9	
	Aurland og Lærdal.		Luster.		Hafslo.		Sogndal.		Leik- anger.		Bale- strand.		Vik.		Kyrkjebø.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	3	-	3	-	2	-	-	-	-	-	20	2
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	2	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	1	-	2	-	3	-	1	-	-	-	1	-	6	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	4	-	13	-	-	-	1	-	5	-
Kikhoste	40	1	5	-	4	4	66	-	46	-	8	-	24	-	16	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	34	5	27	-	97	1	47	-	121	-	39	-	37	16	90	3
Influenza	341	12	116	2	198	13	471	3	160	10	60	3	228	-	350	22
Lungebetændelse	16	16	14	3	20	7	50	18	20	4	9	8	6	1	12	-
Pleurit	8	-	2	-	7	-	6	1	6	-	2	-	8	-	8	-
Gigtfeber	7	-	2	-	8	-	-	-	2	-	-	-	1	-	6	1
Akut diarrhoe (kolerine)	21	-	12	-	15	-	20	2	19	1	-	-	5	-	15	-
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	469	34	179	5	354	25	672	25	396	15	118	11	311	17	537	28

Epidemiske sygdomme.

162

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	10		11		12		13		14		15		16		17	
	Lavik.		Gulen.		Gaular.		Fjaler.		Askvoll.		Indre Søndfjord.		Brem-anger.		Kinn.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	4	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Difteri (croup)	-	-	12	-	3	3	-	-	-	-	-	-	6	1	8	2
Barselfeber	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	10	1	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	2	-	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-
Kusma	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	5	-	73	2	20	-	-	-	17	-	-	-	10	-	56	-
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	48	1	70	-	110	-	153	3	48	1	55	1	27	-	309	3
Influenza	147	17	420	20	300	11	216	19	473	25	251	1	269	5	737	25
Lungebetændelse	25	6	11	2	20	-	13	5	14	1	50	14	11	1	15	5
Pleurit	10	1	8	-	10	-	4	-	3	-	8	-	3	-	28	3
Gigtfeber	4	-	-	-	8	-	1	-	8	-	3	-	4	-	9	2
Akut diarrhoe (kolerine)	10	-	24	1	18	-	33	2	36	1	38	1	15	-	67	-
Skjorbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	250	25	624	25	521	17	421	29	601	28	427	18	347	8	1 247	41

Nordre Bergenhus amt. 1918.

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:											
	18		19 og 20		21		22		23		24	
	Naustdal.		Ytre Nordfjord og Selje.		Davik.		Nordfjordeid.		Gloppen.		Indvik.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Cerebrospinalmeningit (epid.).....	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	1	-	12	-	6	1	-	-	-	-	1	1
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	5	-	6	-	2	-	5	-	-	-	6	1
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	1	-	3	-	18	-	-	-	1	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	24	5	134	-	31	1	46	1	27	1	30	-
Influenta	279	2	789	16	192	5	429	8	80	2	425	1
Lungebetændelse	33	12	9	9	27	7	12	2	10	10	22	22
Pleurit	5	-	18	2	8	-	3	-	1	-	5	-
Gigtfeber	7	1	7	-	2	-	3	-	-	-	2	-
Akut diarrhoe (kolerine)	6	-	36	-	6	-	19	-	1	-	7	-
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	362	21	1 025	27	278	15	542	11	119	13	501	26

mange tilfælde artet sig som en bronchopneumoni. — Av epidemiske sygdomme anmeldtes 10301 med 464 dødsfald, mens de tilsvarende tal i 1917 var 4060 og 139.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 618 eller 17,8 pct. av den beregnede middelfolkemængde (90 728.)

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 160—163.

Tyfoidfieber. 2 tilfælde i Askvoll i juni og 1 i Indvik i september. — I Gaular paa grænsen mot Fjaler optraadte nogen lette tilfælde utover høsten, men sygdommen blev i begyndelsen tat for influensa.

Cerebrospinalmeningit optraadte i Naustdal, Nordfjordeid og Indvik med 1 tilfælde i hvert distrikt og 2 dødsfald. Nærmere oplysninger savnes.

Av akut poliomyelit er opført et dødelig forløpende tilfælde i Bremanger.

Av **skariagensfeber** anmeldtes 17 tilfælde uten dødsfald; 4 forekom i Leikanger, 4 i Indre Søndfjord, 8 i Ytre Nordfjord og 1 i Nordfjordeid.

Difteri. 79 tilfælde med 10 dødsfald mot 124 og 18 i 1917. De fleste tilfælde paa Vadheim, hvor et provisorisk lasaret maatte indredes. (M. Skjelderup).

Kikhoste har tiltat sterkt fra forrige aar.

Krupøs lungebetændelse. Herav 424 tilfælde med 154 dødsfald, mot 296 og 38 i 1917.

Skjørbuk. Fra Leikanger meddeles et tilfælde hos et barn, som kom sig efter kostforandring og bruk av tyttebærsaft.

Av **skabb** er anmeldt 61 tilfælde, flest i Nordfjordeid (23) og Kinn (17).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:				
		6	8	17	19—20	21
		Leikanger.	Vik.	Kinn.	Ytre Nordfjord.	Davik.
Syfilis, erhvervet	4	1	-	2	1	-
Gonorrhoe, uretrit	10	-	1	4	3	2

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkulose-protokollene utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets lægedistrikter henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for det hele amt 11,9 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfald og 17,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For Florø ladested var forholdet henholdsvis 14,3 og 27,3 pct. og for bygderne 11,8 og 17,7 pct. I nogen distrikter optraadte

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Oppgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Aurland	114	9	34	80
Lærdal				
Luster		12	5	36
Hafslo		8	25	48
Sogndal	45	3	25	20
Leikanger	46	7	15	31
Balestrand	32	1	11	21
Vik	55	6	17	38
Kyrkjebø	40	1	28	12
Lavik	81	9	25	56
Gulen	83	8	25	58
Gaular	61	18	17	44
Fjaler	74	6	29	45
Askvoll	60	3	28	32
Indre Søndfjord	73	11	18	55
Bremanger	44	5	8	36
Kinn	94	9	41	53
Florø ladested	21	3	10	11
Bygder	73	6	31	42
Naustdal	61	11	21	40
Ytre Nordfjord	71	11	21	40
Selje		11	27	44
Davik		4	15	32
Nordfjordeid		8	11	29
Gloppen	42	3	13	29
Indvik	98	10	26	72
Nordre Bergenhus amt	1 375	163	464	911
Derav i by	21	3	10	11
— - bygder	1 354	160	454	900

flere tilfælde end foregaaende aar (Leikanger), i andre færre, dog synes tilgangen at ha overtaget. — Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. — Tuberkulosehjemmene i Lavik, Askvoll og Lærdal har som regel været fuldt belagt. Pleiehjemmet i Gloppen vil først kunne tages i bruk, naar lægeboligen er færdig.

Spedalskhet. 2 tilfælde paa Brekke, ingen nye. (L. Trædal). — I Davik distrikt forpleies den i den trykte medicinalberetning for 1917 nævnte patient fremdeles i sit hjem. Han er fortiden symptomfri.

Om amtets **sindssyke** se den almindelig beretning.

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 63, derav i Luster 4, Hafslo 9, Sogndal 2, Leikanger 4, Vik 2, Kyrkjebø 2, Lavik 4, Gulen 4, Gaular 4,

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tang- forløsning.		Vending.		Uttækning ved bækken- endeleie.			Efter- byrds- ope- ration.
	Mødre.	Barn	Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.		Mødre.
	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev	Df.	Lev.
Risvækkelse	36	36	1	1	3	2	1	-
Trangt bækken.....	3	3	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning...	1	1	2	2	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele.....	1	1	-	-	-	-	-	-
Skjevt hodeleie	1	1	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv.....	4	4	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	1
Fastvoksning.....	-	-	-	-	-	-	-	1
Forsinket avløsning	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgit.....	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	47	47	3	3	3	2	1	4
						3		

Fjaler 2, Askvoll 3, Indre Søndfjord 4, Bremauger 7, Kinn 2, Naustdal 3, Ytre Nordfjord 4, Davik 1, Nordfjordeid 2. — Angaaende indikationer og utfald henvises til ovenstaaende tabel.

Om jormorhjælpen se den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen paa side 167. Der blir et overskudd av 453 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 78,1.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 13 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 3 kvinder: 1 av blodtap, 1 abort og 1 av ukjent dødsårsak.

Veiret. Fra de fleste distrikter meldes om stor snevinter, tidlig vaar og varm sommer, men regnfuld og stormende høst. Godt høiaar, men daarlig bergning paa korn og poteter. Fra Sogndal og Leikanger meldes om jevnt godt frugtaar og høie priser.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Luster. Gode hygieniske forhold og god levemaate. (A. E. Kvamme).

I Hafslo er de hygieniske forhold mindre gode. (A. E. Kvamme).

Sogndal. De almindelige næringsveie er akkerbruk, fædrift og frugtaavl. Renligheten nogenlunde og i fremgang. (O. B. Schøyen).

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selymord.
Aurland	52	-	58	5	2	-	-	-
Lærdal	67	2	69	3	-	-	-	-
Luster	64	3	39	1	-	-	-	-
Hafslo	102	2	84	10	1	3	4	-
Sogndal	75	3	64	7	-	-	1	-
Leikanger	47	-	59	7	-	-	1	-
Balestrand	34	3	40	2	-	-	-	-
Vik	76	3	56	2	-	-	1	-
Kyrkjebø	83	3	41	6	-	2	-	-
Lavik	95	1	86	3	1	1	2	1
Gulen	147	7	100	11	1	-	2	1
Gaular	64	3	65	7	-	-	1	1
Fjaler	82	1	87	4	2	-	2	-
Askvoll	44	-	66	4	-	-	1	-
Indre Søndfjord	127	5	81	3	2	3	2	-
Bremanger	74	1	46	-	-	-	1	-
Kinn	163	3	124	6	1	1	2	-
Florø ladested	35	1	26	1	-	-	-	-
Bygder	128	2	98	5	1	1	2	-
Naustdal	75	1	75	1	-	-	1	-
Ytre Nordfjord	99	1	36	-	-	-	1	-
Selje	103	7	44	2	-	1	2	-
Davik	84	2	60	5	1	-	2	-
Nordfjordeid	62	2	49	3	1	2	2	1
Gloppen	96	4	80	2	-	-	-	1
Indvik	156	1	109	5	1	-	2	1
Nordre Bergenhus amt	2 071	58	1 618	99	13	13	30	6
Derav i by	35	1	26	1	-	-	-	-
— bygder	2 036	57	1 592	98	13	13	30	6

Leikanger. De økonomiske forhold er meget gode baade for gaardbrukere og arbeidere. (Heiberg).

Lavik. Ædruelighetsforholdene er gode, men der hjemmebrændes gjerne til festlige anledninger. Surrogater brukes ikke.

Gulen. Angaaende de hygieniske forhold henvises til distriktslæge I. F. Nielsens beretning for 1917, trykt som anhang side 257.

Fjaler. De hygieniske forhold og levemaaten er omtrent som før. Klæde- dragten blir stadig flottere. For de mindre gaardbrukere har tiden været vanskelig,

men bra for arbeiderne, som har tjent godt ved de mange fabrikker, ved silde-saltning og de mange byggeforetagender. Ædruelighetstilstanden er ikke kommet sig trods forbudet. (B. Molden).

Indre Søndfjord. De gode økonomiske forhold har fremkaldt talrige nybyg, omtrent i samme stil med overflod paa værelser, hvorav dog de fleste ikke indredes eller møbleres. Sansen for orden og renlighet tiltar samtidig som krav paa komfort og bedre levemaate gjør sig gjældende. (W. Münster).

Bremanger. Trods veiret var usedvanlig stormende og i høi grad hindret fisket, var velstanden almindelig paa grund av de svære fiskepriser. (Hide).

Naustdal. De gode økonomiske forhold har bevirket, at levemaaten og boligforholdene har bedret sig, men med hensyn til sidstnævnte staar endnu meget tilbage. Husene er ofte trækfulde og fugtige og samme rum benyttes — ialfald om vinteren — ofte til opholdsrum, soverum og kjøkken. Ølbrygningen er øket paa grund av mindre let adgang til alkoholholdige nydelsesmidler, men ølet brukes maadeholdent og som styrkningsmiddel og jeg har selv erfaring for, at hjemmebrygget øl — især litt varmt — er ualmindelig godt, naar man kommer forfrossen hjem fra reise. Litt maa da folk ha utenom det allernødvendigste til livets ophold, for at gjøre tilværelsen noget behageligere. Drikfældighet i ordets egentlige forstand forekommer ikke mig bekjendt. Sedelighetstilstanden maa siges at være ganske god; det er dog almindelig regel, at de førstefødte kommer til verden inden der er gaat 9 maaneder efter brylluppet, men jeg har indtryk av, at dette er almindelig skik og bruk og regnes for at være ganske i sin orden. (T. Bydal).

Ytre Nordfjord. Der er jevn velstand, trods fisket gav mindre utbytte end forrige aar. Jordbruket gaar frem. Adskillig ny jord er opdyrket. Nogen misbruk av spirituosa er der ikke. Sedelighetstilstanden er uklanderlig. (E. Strand).

Davik. Ved de hygieniske forhold intet særlig at bemerke. Sedelighets-tilstanden er meget god. (K. P. Mortensen).

Syke- og fattigpleie. I Hafslo er fattigpleien ikke saa god som ønskelig. — I Sogndal og Gulen er fattigpleien god. — I Fjaler derimot mindre god paa grund av det gamle system med privat forpleining. Fjaler gamle-hjem er endnu ikke aapnet, grunnet mangel paa indbo. Det samme er tilfælde i Naustdal, hvor de fattige utsættes til de lavestbydende. Fattigbudgettet utgjør ca. $\frac{1}{3}$ av det samlede budget. Kommunen har stor tomt til gamlehjem, men det gaar trøgt med at faa dette reist. (T. Bydal) — Ytre Nordfjord. De fattiges forpleining er jevnt god. — I Davik er ingen bortsat til forpleining.

Sykehus. Fylkets pleiehjem i Lærdal har været i jevn virksomhet. — Lyster sanatorium drives med fuldt belæg og der er vanskelig at faa plads. — Paa Lavik helseheim blev behandlet ialt 15 patienter for lungetuberkulose, desuten blev paa sykehusavdelingen behandlet 11 syke. — I Kalvaag har vaarsild-avgiftsfondet et litet, men vel utstyret sykehus. — I Askvoll distrikt er et tuberkulosehjem.

Badeindretninger. I Indre Søndfjord benyttes badehuset noget mere, men dog med sparsomhet. (W. Münster). — I Gloppen distrikt findes 2 folkebad.

Balestrand. Nogen badeanstalt findes ikke, men kunde vel trænges. (E. Paulsen).

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Antal møter i helseraad.	Vaksinerte.
Nordre Bergenhus amt	31	1 459
Lærdal (med Åurdal)	ingen	56
Luster	¹⁾ 2	36
Hafslo	²⁾ 4	48
Sogndal	³⁾ 1	52
Leikanger	⁴⁾ 2	36
Balestrand	ingen	8
Vik	⁵⁾ 1	81
Kyrkjebø	⁶⁾ 1	-
Lavik	⁷⁾ 1	36
Gulen	⁸⁾ 5	165
Gaular	⁹⁾ 1	68
Fjaler	¹⁰⁾ 1	61
Askvoll	ingen	43
Indre Søndfjord	¹¹⁾ 2	87
Bremanger	¹²⁾ 1	38
Kinn	ingen	85
Naustdal	¹³⁾ 2	37
Ytre Nordfjord	¹⁴⁾ 5	76
Selje	¹⁵⁾ 1	58
Davik	ingen	78
Nordfjordeid	¹⁶⁾ 1	50
Gloppen	ingen	113
Indvik	ingen	147

¹⁾ Luster 2. ²⁾ Hafslo 2, Jostedal 2. ³⁾ Sogndal 1. ⁴⁾ Leikanger 2. ⁵⁾ Vik 1.
⁶⁾ Kyrkjebø 1. ⁷⁾ Hyllestad 1. ⁸⁾ Gulen 3, Sula 2. ⁹⁾ Gaular 1. ¹⁰⁾ Fjaler 1.
¹¹⁾ Førde 1, Jølster 1. ¹²⁾ Bremanger 1. ¹³⁾ Naustdal 1, Vevring 1. ¹⁴⁾ Sør-Vaagsøy 4,
Nord-Vaagsøy 1. ¹⁵⁾ Selje 1. ¹⁶⁾ Nordfjordeid 1.

Kromforgiftning. I Lavik indtraf et tilfælde av kromforgiftning med dødelig utfald. Et barn, 11 maaneder, hadde faat fat i og slukt en krystal av dobbelt kromsur kali. Dette stof har tidligere været almindelig brugt som beis ved farvning av uld og kunde kjøpes hos landhandlerne, uten at man har været opmerksom paa dets store giftighet. Hvormeget barnet hadde faat i sig, kunde ikke bringes paa det rene, og barnet døde efter 10 timers forløp. Læge kom først tilstede efterat døden var indtraadt.

Kvaksalveri. Den i Selje boende «homøopat»s søkning er i avtagende.

XV. Romsdals amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		15054,98	143 102	43	16	118	87
1. Vannylven	Vannylven	305,55	2 869	1	-	2	2
2. Sande		166,27	2 831	1	-	3	2
	Sande	114,88	2 196	-	-	2	1
	Rovde	51,39	635	1	-	1	1
3. Herøy (S.)	Herøy (S.)	140,05	3 832	1	-	3	3
4. Ulstein		182,61	3 498	1	-	2	2
	Ulstein	88,63	1 820	1	-	1	1
	Hareid	93,98	1 678	-	-	1	1
5. Ørsta		365,01	3 407	-	-	3	2
	Ørsta	241,57	2 741	-	-	2	1
	Vartdal	123,44	666	-	-	1	1
6. Volda	Volda	520,59	5 032	1	1	4	3
7. Hjørundfjord	Hjørundfjord ...	479,11	1 881	1	-	2	2
8. Østre Søndmør ...		2 040,94	6 432	-	-	7	7
	Stordal	259,28	918	-	-	1	1
	Stranda	267,67	1 494	-	-	1	1
	Norddal	947,67	2 363	-	-	3	3
	Sunnylven	566,32	1 657	-	-	2	2
9. Ørskog		720,23	7 121	1	-	6	5
	Ørskog	200,85	1 799	1	-	1	1
	Sykylven	261,05	2 353	-	-	3	2
	Skodje	121,41	1 484	-	-	1	1
	Vatne	136,92	1 485	-	-	1	1
10. Nordre Søndmør ..		225,32	8 591	¹⁾ 1	-	7	6
	Vigra	20,06	926	-	-	1	1
	Borgund	184,37	6 057	-	-	5	4
	Giske	20,89	1 608	-	-	1	1
11. Aalesunds stads- fysikat		2,14	14 785	8	7	7	-

¹⁾ Bor i Aalesund.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
12. Haram		106,36	3 594	-	-	4	3
	H a r a m	90,32	2 638	-	-	3	2
	S a n d ø y	16,04	956	-	-	1	1
13. Molde		271,83	5 979	7	2	6	3
	M o l d e k j ø b s t a d	1,17	2 300	6	2	2	-
	B o l s ø y	270,66	3 679	1	-	4	3
14. Bud		525,68	8 415	1	-	8	8
	B u d	152,90	1 188	1	-	2	2
	H u s t a d		1 878	-	-	1	1
	A u k r a		2 439	-	-	2	2
	F r æ n a		2 910	-	-	3	3
15. Vestnes		351,60	3 654	1	-	2	2
	S y l t e	193,29	1 167	-	-	1	1
	V e s t n e s	158,31	2 487	1	-	1	1
16. Grytten		1 044,48	2 847	1	-	4	3
	G r y t t e n	798,94	1 690	-	-	3	2
	H e n	245,54	1 157	-	-	1	1
17. Eid		544,07	3 908	1	-	3	3
	E i d	36,12	568	1	-	1	1
	V o l d	260,81	931	-	-	1	1
	V e a y	247,14	2 409	-	-	1	1
18. Nettet		936,91	3 229	1	-	3	3
	N e s s e t	178,68	1 630	1	-	1	1
	E r e s f j o r d o g V i s t d a l	758,23	1 599	-	-	2	2
19. Kvernes		219,88	5 974	¹⁾ 1	-	5	4
	K v e r n e s	33,45	687	-	-	1	1
	B r e m s n e s	119,71	3 534	-	-	1	1
	K o r n s t a d	66,24	1 591	-	-	2	1
	G r i p	0,48	162	-	-	1	1
20. Gjemnes		470,27	5 139	-	-	5	4
	E i d e	141,11	1 567	-	-	1	1
	F r e i	51,49	988	-	-	2	1
	Ø r e	232,28	1 818	-	-	1	1
	G j e m n e s	45,39	766	-	-	1	1
21. Kristiansund stads- fysikat		8,80	15 891	8	4	7	-

¹⁾ Bor i Kristiansund.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinatorer.
22. Sundal		1 637,90	2 455	1	1	4	4
	Sundal	1 229,84	1 524	1	1	2	2
	Øksendal	225,67	539	-	-	1	1
	Aalvundeid	182,39	392	-	-	1	1
23. Tingvold		431,89	3 770	1	-	4	3
	Tingvold	313,32	2 623	1	-	3	2
	Strømsneset	118,57	1 147	-	-	1	1
24. Stangvik	Stangvik	510,98	2 165	-	-	2	2
25. Surendal	Surendal	870,52	2 741	1	1	2	2
26. Rindal	Rindal	606,30	2 292	1	-	2	1
27. Aure		505,49	3 034	1	-	2	1
	Aure	349,48	2 252	1	-	2	1
	Stemshaug	156,01	782	-	-	-	-
28. Halså		590,28	4 459	1	-	4	4
	Halså	118,59	1 219	1	-	1	1
	Tusteren	167,31	1 431	-	-	1	1
	Valsefjorden	155,33	1 018	-	-	1	1
	Aasgaard	149,05	791	-	-	1	1
29. Edøy		273,92	3 277	1	-	5	3
	Edøy	150,59	932	1	-	2	1
	Hopen	50,67	1 000	-	-	2	1
	Bratvær	72,66	1 345	-	-	1	1

Sundhetstilstanden var i første halvaar ganske tilfredsstillende, men meget slet i andet halvaar paa grund av «spanskesyken». Av epidemiske sygdomstilfælde blev ialt meldt 24 950, hvorav 892 med dødelig udgang; aaret forut var de tilsvarende tal 8 442 og 252.

Dødeligheten var 16,5 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 173—176. Se forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidefeber. Tilfældene i Ørskog distrikt indtraf paa gaardene Velle, Brunstad og Grefstad i Sykylven; i Nordre Søndmør distrikt paa Rørvik (Vigra) og Viknes (Ellingsø, Borgund). Smitten skrev sig i begge distrikter fra Aalesund, hvor sygdommen ofte har optraadt i de senere aar. Arnestedet for

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	146	18	145	28	46	7	6	7	5	2	3	2	16	9	14
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	3	1	3	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Skarlagensfeber	50	3	50	-	-	7	5	1	4	-	7	4	2	14	6
Meslinger	4	-	4	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	99	15	99	13	7	3	1	2	4	7	4	-	2	11	45
Dysenteri	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselfeber	11	4	8	2	-	1	2	-	2	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	31	15	25	1	5	5	3	3	2	2	1	2	-	1	-
Pemfigus (hos nyfødte)	12	-	12	-	1	1	4	-	-	1	1	1	2	-	1
Rosen	117	3	116	7	7	10	15	7	14	8	9	6	9	12	12
Røde hunde	15	-	15	2	7	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Variceller	79	-	79	3	2	1	7	14	10	14	3	2	3	1	19
Kusma	20	-	20	2	3	2	1	1	1	5	2	1	-	-	2
Kikhoste	47	8	44	3	12	4	2	3	1	4	5	1	6	3	-
Akute katarrher i aandedræts- organerne	3783	48	3783	450	373	382	334	326	234	227	164	167	278	364	484
Influenta	17965	532	17955	108	50	42	48	28	42	1649	1105	5831	4935	2671	1446
Lungebetændelse	730	222	698	56	46	26	45	48	22	46	33	68	122	109	77
Pleurit	425	10	425	41	36	26	42	50	26	44	38	33	34	26	29
Gigtfeber	165	1	165	18	20	24	28	17	9	15	5	5	9	5	10
Akut diarrhoe (kolerine)	1242	10	1242	74	87	69	92	76	107	135	217	83	91	116	95
Tilsammen	24950	892	24892	808	704	611	637	584	484	2163	1599	6209	5509	3342	2242

Komstats aarl. 1918.

Epidemiske sygdomme.

174

Romsdals amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		6		5 og 7		8		9	
	Vann- ylven.		Sande.		Herøy.		Ulstein.		Volda.		Ørsta og Hjørund- fjord.		Østre Søndmør.		Ørskog.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	3	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	8	2
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	5	-	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	5	-	1	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-
Akute katarrher i aandedræts- organerne	12	-	59	-	97	-	80	2	237	6	61	-	4	-	89	2
Influenta	250	10	297	8	448	8	165	14	739	20	262	4	258	13	476	31
Lungebetændelse	12	2	58	3	14	2	16	6	16	1	53	26	-	-	10	-
Pleurit	5	-	17	-	10	-	10	-	57	-	11	-	1	-	4	1
Gigtfeber	-	-	-	-	-	-	3	-	33	-	1	-	-	-	3	-
Akut diarrhoe (kolerine)	3	-	19	-	41	-	5	-	59	-	4	-	3	-	4	-
Tilsammen	285	12	464	12	619	11	280	22	1165	29	393	31	279	14	596	38

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	10		11		12		13		14		15		16		17		18	
	Nordre Søndmør.		Aalesund stads-fysikat.		Haram.		Molde.		Bud.		Vestnes.		Grytten.		Eid.		Neset.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	20	4	85	9	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	7	-	4	-	-	-	1	-	2	-	4	-	-	-	-	-	9	2
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	5	-	10	2	13	2	-	-	-	-	-	-	1	-	12	1	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	2	3	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	16	2	-	-	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Rosen	4	-	43	2	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	-	-	2	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	26	-	-	-	14	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	3	-	9	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kikhoste	-	-	16	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrher i aandedræts-organerne	220	4	1010	11	19	-	383	8	99	2	-	-	56	1	17	-	100	-
Influenta	469	4	4353	66	280	6	1044	19	641	54	397	16	519	17	102	10	273	8
Lungebetændelse	55	53	149	15	20	18	56	7	13	1	26	5	2	1	4	-	2	-
Pleurit	40	2	93	1	7	-	16	1	13	-	-	-	13	1	5	-	7	-
Gigtfeber	9	1	25	-	5	-	8	-	17	-	-	-	-	-	4	-	2	-
Akut diarrhoe (kolerine)	17	1	332	1	1	-	77	1	55	-	1	-	44	1	7	-	7	-
Tilsammen	851	71	6180	112	346	27	1611	39	851	58	432	22	637	21	153	11	401	10

Epidemiske sygdomme.

176

Romsdals amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling av lægedistrikterne:																	
	19 og 20		21		22		23		24 og 25		26		27		28		29	
	Kvernes og Gjemnes.		Kristian- sund stads- fysikat.		Sundal.		Tingvold.		Stangvik og Surendal.		Rindal.		Aure.		Halsa.		Edøy.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	5	1	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	4	-
Meslinger	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	2	1	24	2	-	-	1	-	21	4	4	1	-	-	-	-	-	-
Dysenteri	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Barselfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	5	5	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	34	-	1	-	3	-	1	-	2	-	-	-	4	1	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	2	-	19	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	3	3	12	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	113	3	584	7	59	-	54	-	71	-	42	-	28	1	33	1	256	-
Influenta	786	69	3342	83	544	38	311	12	316	3	463	-	409	2	299	12	522	5
Lungebetændelse	22	16	73	19	8	2	6	3	20	11	65	16	15	8	3	1	12	6
Pleurit	31	-	51	3	3	-	3	-	7	-	5	-	6	1	1	-	9	-
Gigtfeber	8	-	35	-	1	-	1	-	2	-	3	-	3	-	1	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	53	-	335	3	36	-	14	2	22	-	15	-	33	1	30	-	5	-
Tilsammen	1032	93	4549	122	656	40	399	18	465	19	599	17	495	13	382	19	810	11

en epidemi i begyndelsen av dette aar var i en bestemt bydel i nærmeste nærhet av 3 melkentsalg, hvor de syke hadde kjøpt sin melk. Statens epidemilæge, som blev tilkaldt, fandt sykehuset for litet og dertil uhensigtsmæssig indrettet, hvorfor der blev kjøpt et nybygget hus og bestilt en brakke. Endvidere tilraadedes en ordning med at pasteurisere al melk, som blev ført til byen, rense leverandørernes spand og forby salg av ikke pasteuriseret melk. Denne ordning besluttet helse-raadet indført. — Der blev desuten truffet den avtale med stadsfysikus og byens øvrige læger, at alle mistænkelige febertilfælde burde underkastes en mest mulig nøiagtig og hurtig bakteriologisk undersøkelse, da prøver paa tyfoidfeber ikke godt taaler at bli sendt lang vei. Sykehusets læger, stadsfysikus, lasarettens betjening og sundhetsbetjenten blev tyfusvaksinert, forsaavidt de ikke var blitt det før, eller hadde gjennomgaat sygdommen for kortere tid siden; renovationsvæsenets folk vilde ikke la sig vaksinere. (Epidemilæge Gram. Brandtzæg). — I Bud distrikt optraadte 2 tilfælde paa en gaard i Hustad, hvor en familie fra Trondhjem hadde bodd i sommerferien; under opholdet paa gaarden hadde moren ligget syk nogen uker under diagnosen «spansk syke»; efter hjemkomsten til Trondhjem fik manden og et barn tyfus; hos moren var der + Widal. (Rambech). — I Kristiansund forekom endel for det meste lette tilfælde av paratyfus. Smittekilden kunde ikke opdages, men meieriet fik paabud om at pasteurisere al melk som blev levert til det fra landdistrikterne. (L. Larsen).

Influenza («spanskesyken») satte i aarets anden halvdel sit præg paa sygdomskonstitutionen. Epidemien startet i begyndelsen av juli og varte til slutten av mars 1919. Smitten fulgte kommunikationslinjerne og herjet bygde- eller, grændvis; den kunde dog langs kysten holde sig længe paa en ø, før den kom over paa næste, trods livlig samfærdsel, men var først nogen blitt angrepet, saa spredte den sig som en løpeild. Forløpet, som i begyndelsen var forholdsvis godartet, antok fra midten av september en ondartet karakter; denne har dog været paafaldende forskjellig inden distrikter og bygder, hvorav nogen endog slap forholdsvis let; morbiditet og mortalitet synes at ha været størst, hvor der var samlet flest mennesker, og hvor boligforholdene var daarligst. Tallet paa angrepne anslaaes av nogen læger til 50 pct., av andre til 80 pct. og derover av folkemængden i distrikterne; fra Ørskog distrikt er der saaledes angit ca. 75 pct. eller ca. 5 000, hvorav neppe mere end 500 kom under lægebehandling; av disse er notert 50 tilfælde av lungebetændelse; paa dødslisten for nævnte distrikt er opført 31 dødsfald av influenza, hvorav 23 var komplicert med lungebetændelse. — Mangfoldige steder laa samtidig alle i samme hus eller gaard tilsengs, saa tilstanden var yderst prekær, da det omtrent var umulig at opdrive hjælp til pleie av de syke og til at stille kreaturerne; hvor der var en gammel kone eller en gammel kall, som gik oppe, var man forholdsvis heldig stillet. — Direkte smitte fra person til person er gjentagne ganger blitt paavist, og inkubationstiden opgit til ca. 2 døgn; i enkelte tilfælde endog ikke fuldt et døgn. — Sygdommen angrep mest yngre folk i 20—40 aars alder. Som komplikationer optraadte ofte sterke næseblødninger, mellemørebetændelse, bronkopneumoni og lungebetændelse. Sputum hadde ved den sidste en renere blodfarve end ved den krupøse pneumoni, og blæsen forekom ofte først langt ute i sygdommen, naar patienten var i bedring; forløpet var kronisk og rekonvalescensen lang; de tilfælde som endte dødelig, forløp hurtig med høi feber (40—41°), cyanose, dyspnoe, sterk prostration og næseblødning; efter døden indtraadte meget snart tegn paa begyndende forraadnelse, saa begravelse maatte foretages hurtig. Av andre komplikationer er iagttaaet søvnløshet tildels med manisk forvirring; morbilli- og skarlatinalignende utslet, undertiden med efterfølgende avskalling. — Rekonvalescensen var ofte langvarig og forbundet med haaravfald som efter en tyfoidfeber. Endel yngre patienter, som

ikke hadde været særlig haardt angrepet, led av en nedbrutt tilstand, som varte i flere maaneder. Der meldes ogsaa om en række tilfælde av impetigo og furunkulose, som fulgte efter influensaen. — I medicinalberetningen for Surendal henvises til en artikel i Norsk magasin for lægevidenskapen nr. 6, 1919.

Mycosis tonsurans har faat stor utbredning i Eresfjord, Eikesdal og øvre Vistdal; amtets kontor har utsendt plakater til opslag med hensyn til sygdommens bekjæmpelse. — I Grytten er ogsaa iagttat spredte tilfælde, som oftest ved smitte fra kjerne.

Av **skabb** er ialt meldt 262 tilfælde.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
		1	2	3	6	9	10	11	13	14	16	19 og 20	21	22	23	24	25	27	29
		Vannylven.	Sande.	Herøy.	Volda.	Ørskog.	Nordre Sandmør.	Aalesund.	Molde.	Bud.	Grytten.	Kvernes og Gjernes.	Kristiansund.	Sundal.	Tingvold.	Stangvik.	Surendal.	Aure.	Edøy.
Veneriske saar ...	12	-	-	-	-	-	-	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	51	-	-	-	-	1	1	19	2	1	1	-	25	1	-	-	-	-	-
— medfødt ...	4	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	262	1	1	5	2	-	-	156	4	2	3	1	67	8	1	2	4	4	1

Fra Aalesund anføres nogen illustrerende eksempler paa det urimelige i, at opholdskommunen uten refusion fra nogen kant maa ta utgifterne ved veneriske syke, som rent tilfældig stikker indom en eller anden by.

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgaade tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 11,6 pct. av alle ved sygdom forårsakede dødsfald, og 18,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 11,1 pct. og 19,9 pct. og for bygderne 11,7 pct. og 17,5 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Bud anføres som et sygdommen begunstigende moment, at det fremdeles ved de stadig økende festlige sammenkomster skorter paa forstaaelse av gjennomført renlighet med hensyn til servering og opvask. (Rambech).

Spedalskhet. I Vatne (Ørskog distrikt) bor en mand med den glatte form. — I Eid distrikt forpleies 2 tilfælde; de er vistnok begge avløpne. (Søyland). — Ogsaa i Nesset er der 2; det ene, hos en 83-aarig mand, er meldt i aarets løp. (Müller). — Ogsaa disse 4 har den glatte form.

Om de med bidrag fra stat og amt forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning.

Fra Vannylven berettes følgende om en **cyanamidforgiftning**. Efter arbeide med utstrøing av dette gjødningsstof blev 2 mænd pludselig syke med kolik, diarrhoe, skjærende smerter i epigastriet med paafølgende brækninger, hvori der viste sig spor av blod; de følte sig tunge, hadde hodepine, fryssninger, hed hud og var cyanotiske; læberne var hovne, der var kramper i tærne, men især tungt aandedræt. Sensoriet var klart. Ingen halsaffektion eller hoste. Et kvarter

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Vannylven	50	7	12	38
Sande	49	6	12	37
Herøy	64	10	11	53
Ulstein	54	6	22	32
Ørsta	55	4	18	37
Volda	77	10	29	48
Hjørundfjord	35	3	13	22
Østre Søndmør	69	3	14	55
Ørskog	117	8	38	79
Nordre Søndmør	148	16	71	77
Aalesund stadsfysikat	261	31	112	149
Haram	70	4	27	43
Molde	116	14	39	77
Molde by	46	4	21	25
Bygder	70	10	18	52
Bud	145	14	58	87
Vestnes	74	12	22	52
Grytten	58	4	21	37
Eid	67	14	11	56
Neset	51	4	10	41
Kvernes	217	21	93	124
Gjemnes				
Kristiansund stadsfysikat	270	29	122	148
Sundal	73	5	40	33
Tingvold	70	17	18	52
Stangvik	15	3	5	10
Surendal	58	10	14	44
Rindal	37	6	17	20
Aure	60	7	13	47
Halsa	71	10	19	52
Edøy	55	9	11	44
Romsdals amt	2486	287	892	1594
Derav i byer	577	64	255	322
— - bygder	1909	223	637	1272

eller to senere blev 3 andre inden samme husstand syke paa samme vis, men i lettere grad; de hadde ikke været med paa akerarbeidet. 8 timer efter sygdommens begyndelse var patienterne fremdeles cyanotiske, døsige, matte og skjælvende. T. 38°. Dagen efter befandt alle sig taalelig bra; kun hos den ene av de først angrepne vedvarte kvalme og diarrhoe i nogen dage. — Forgiftningen antages at ha opstaad derved, at de 2 arbeidere paa akeren ikke har vist forsigtighet bl. a. ved børsting av sine klær og derved bragt cyanstøvet ind til maaltidet som fandt

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttrækning ved bækkenendeleie.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	62	¹⁾ 1	59	4	1	1	-	1	1	-	-
Trangt bækken	3	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-
Barselkrampe	6	-	²⁾ 7	1	2	2	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Myoma uteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Forhodeleie (isseleie med panden fortil)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandefødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skakt hodeleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	7	3	4	-	-	-	-
Stort foster	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	89	1	85	7	12	8	4	1	1	1	5
	90		92			12					

¹⁾ Influenta. ²⁾ 2 førstetvillinger, andentvillingerne blev forløst ved vending.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	Ved selv- mord.
Vannylven	60	3	55	1	-	-	3	1
Sande	87	2	49	3	-	-	1	-
Herøy	136	4	68	7	2	-	3	-
Ulstein	138	1	64	3	-	-	2	-
Ørsta	111	3	57	5	1	-	-	-
Volda	140	3	84	5	2	1	5	-
Hjørundfjord	53	1	37	1	-	1	1	-
Østre Søndmør	115	2	88	5	1	-	3	-
Ørskog	181	1	134	6	-	-	1	1
Nordre Søndmør	321	6	174	8	-	2	3	-
Aalesund stadsfysikat	426	11	276	39	7	2	4	1
Haram	128	2	68	4	-	-	-	-
Molde	167	4	124	11	4	-	-	-
Molde by	58	4	55	5	1	-	-	-
Bygder	109	-	69	6	3	-	-	-
Bud	275	9	151	14	2	1	3	1
Vestnes	100	-	66	2	-	-	-	-
Grytten	93	1	61	14	4	-	1	1
Eid	89	1	70	5	2	-	1	-
Neset	67	1	52	1	1	-	2	1
Kvernes	195	4	116	7	-	-	2	-
Gjemnes	105	-	106	8	3	-	2	-
Kristiansund stadsfysikat .	415	11	288	33	1	5	7	-
Sundal	77	-	76	4	-	-	2	-
Tingvold	74	3	74	3	-	-	2	-
Stangvik	49	-	32	-	-	-	-	-
Surendal	58	-	37	1	1	-	1	1
Rindal	61	1	35	3	-	-	-	-
Aure	93	1	62	2	-	-	1	-
Halsa	114	5	66	7	-	-	1	1
Edøy	108	2	59	4	-	-	4	-
Romsdals amt	4036	82	2629	206	31	12	55	8
Derav i byer	899	26	619	77	9	7	11	1
— - bygder	3137	56	2010	129	22	5	44	7

sted kort tid før sygdommen satte ind. Det 6te medlem av husstanden, som først kom hjem om aftenen, blev ikke syk (G. Ottesen).

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er ialt meldt 111, derav i Vannylven 1, Sande 7, Herøy 8, Ulstein 3, Ørsta 1, Volda 7, Hjørundfjord 1, Nordre Søndmør 16, Aalesund 21, Haram 2, Molde 2, Bud 4, Grytten 7, Eid 4,

Neset 3, Kristiansund 11, Sundal 2, Tingvold 3, Surendal 2, Aure 2, Halså 2 og Edøy 2. — Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 180.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Ifølge tabellen over **fødte** og **døde** (foregaaende side) var der et overskudd av 1 407 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 65,1.

Efter presternes opgaver **døde paa barselseng** 12 kvinder, ifølge lægernes 7; av disse døde 4 av barselfeber; se forøvrig tabel XXXVI, gruppe XII.

Veiret opives at ha været gunstig for jordbruket.

Levemaate og hygieniske forhold bedres jevnt med den tiltagende velstand, skrives der fra Ørskog; pengeflommen var rikelig og forbruket stort baade til nytte og unytte. (H. G. Holst).

I Bud var det i mange henseender et vanskelig aar for befolkningen, hvis hovednæring gjennemgaaende er fiskeri. Paa grund av den ogsaa under normale forhold tilstedeværende melkenød i fiskeværerne hadde man vanskelig for uten temmelig følelige ulemper at komme gjennem rationeringen i dens strengeste tid; særlig var dette tilfælde i barnerike familier, hvor der i enkelte hus utvilsomt gjorde sig gjældende en viss grad av underernæring. — Petroleumsrationeringen hindret desuten i høi grad fiskeribedriften; torskefisket om vinteren—vaaren, som paaregnes at skaffe aarviss indtægt, var saaledes omtrent helt indstillet; den for vinteren tildelte petroleumsmængde strak nemlig omtrent kun til for sildefisket over nytaar; men dette slog heldigvis saapas godt til at man undgik nød. — Om ædrueligheten anføres, at den nærmest var ideel. (Rambech).

Sykehus. I Aalesund er der et kommunalt sykehus og et epidemilasar. I Molde ligger amtssykehuset og i nærheten Reknes sanatorium for tuberkuløse, samt Reknes sanatorium for tuberkuløse barn. I Bolsø herred ligger Opdøl sidsykeasyl. Et militært sykehus paa Setnesmoen i Grytten distrikt brukes kun under vaabenøvelserne. I Kristiansund er et kommunalt sykehus med avdeling for epidemiske syke. Pleiehjem for tuberkuløse findes i Volda, Ørskog, Vestnes og Tingvold.

Badeindretninger. I Volda er der en privat badeindretning med 3 karbad og et litet dampbad; adgang for alle mot betaling. I Aalesund er der en privat liten badeindretning med badstubad og karbad; endvidere et skolebad (dusj). I Molde er der et folkebad med karbad og styrt i folkeskolen. Om sommeren er et sjøbadehus aapent. Paa «Grand hotel» er der anledning tll at faa karbad, dampbad og lysbad. I Grytten findes av badehus, tilgjengelig for publikum, et ved det militære sykehus; under vaabenøvelserne brukes det kun av soldaterne. Kristiansund by har en karbadeanstalt. I Øksendal (Sundal distrikt) er der en badeindretning. I Tingvold er der et bad for funktionærene ved uldvarefabrikken. I Rindal og i Aure findes der en badstue. — Paa Haramøen har en mand, efter at ha hørt et foredrag av fru distriktslæge Frost (Vossevangen), lat bygge for sig og familie et badstubad paa sit tun; det svarer i al sin enkelhet til hensigten og brukes av familien 2 ganger om maaned. Men opfordringer til naboer og andre om at gjøre likedan har hittil ikke frugt et noget. (Tobiassen).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad. ¹⁾	Vaksinerte.
Romsdals amt	80	2602
Vannylven	2	120
Sande	1	47
Herøy	1	112
Ulstein	2	82
Ørsta	-	128
Volda	2	83
Hjørundfjord	2	35
Østre Søndmør	²⁾ 1	89
Ørskog	³⁾ 3	56
Nordre Søndmør	⁴⁾ 4	373
Aalesund stadsfysikat	17	300
Haram	-	50
Molde	⁵⁾ 4	87
Bud	⁶⁾ 5	212
Vestnes	⁷⁾ 1	uopgit tal
Grytten	⁸⁾ 3	104
Eid	⁹⁾ 1	112
Nesset	3	9
Kvernes	¹⁰⁾ 3	240
Gjemnes	¹¹⁾ 2	71
Kristiansund stadsfysikat	10	uopgit tal
Sundal	1	64
Tingvold	2	69
Stangvik	1	-
Surendal	1	87
Rindal	4	72
Aure	¹²⁾ 2	-
Halsa	¹³⁾ 2	-
Edøy	-	-

¹⁾ For distrikter som bestaar av flere herreder er, naar intet nærmere er anført, møterne holdt i det herred, hvorefter distriktet har sit navn. ²⁾ Norddal 1. ³⁾ Sykylven 2, Skodje 1. ⁴⁾ Borgund 4. ⁵⁾ Molde by 1, Bolsø 3. ⁶⁾ Aukra 1, Bud 2, Fræna 1, Hustad 1. ⁷⁾ Sylte 1. ⁸⁾ Grytten 2, Hen 1. ⁹⁾ Væø 1. ¹⁰⁾ Kvernes 1, Bremsnes 2. ¹¹⁾ Frei 1, Øre 1. ¹²⁾ Aure 1, Stemshaug 1. ¹³⁾ Halså 1, Valsefjord 1.

Fra Vannylven anføres, at vaccinationen i begge jormordistrikter hadde ubehagelig sterkt anslag med høi feber og kraftige effloresenser. 2 ganger kom der erytematøst utslet over ansigt og bryst med krampes i et av tilfældene. Læge blev derfor tilkaldt nogen ganger til de vaksinerte barn. (G. Ottesen).

XVI. Søndre Trondhjems amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet.		18696,79	148 005	66	28	96	55
1. Trondhjems stads- fysikat	Trondhjem, kjøbstad	35,34	46 256	¹⁾ 41	25	24	-
2. Strinda		329,72	10 635	²⁾ 6	-	3	4
	Strinda	143,62	7 754	6	-	2	2
	Malvik	186,10	2 881	-	-	1	2
3. Leinstrand		247,67	3 102	1	-	2	3
	Leinstrand	45,74	1 408	1	-	1	2
	Klæbu	178,25	980	-	-	1	1
	Tiller	23,68	714	-	-	-	-
4. Børse		302,03	5 210	1	-	4	3
	Børse skogn	129,58	1 237	-	-	1	1
	Børse	62,07	1 386	1	-	2	1
	Buvik	31,84	857	-	-	-	-
	Byneset	78,54	1 730	-	-	1	1
5. Selbu		2 561,72	4 832	1	-	2	2
	Selbu	1 254,20	4 050	1	-	1	1
	Tydal	1 307,52	782	-	-	1	1
6. Røros		2 628,85	7 427	2	1	3	2
	Røros	1 910,82	5 174	2	-	2	1
	Aalen	718,03	2 253	-	-	1	1
7. Singsaas		1 608,86	3 057	1	-	5	3
	Holtaalen	508,78	949	-	-	3	1
	Singsaas	765,32	1 575	1	-	1	1
	Budal	334,76	533	-	-	1	1
8. Støren		1 162,88	7 227	2	-	4	4
	Støren	263,98	2 083	1	-	1	1
	Soknedal	440,68	2 167	1	-	1	1
	Horg	291,33	2 047	-	-	1	1
	Hølandet	166,89	930	-	-	1	1

¹⁾ 2 praktiserer ikke. ²⁾ Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakeinatører.
9. Melhus		239,89	3 227	1	-	1	1
	Flaa	119,94	681	-	-	1	1
	Melhus	119,95	2 546	1	-		
10. Opdal	Opdal	2 399,32	3 755	1	-	4	5
11. Rennebu	Rennebu	736,00	2 257	1	-	2	2
12. Orkedal		1 223,82	11 301	3	-	5	5
	Orkedal	470,33	6 384	1	1	2	2
	Meldal	635,20	4 257	2	-	2	2
	Gjeitastrand	118,29	660	-	-	1	1
13. Hemne		1 094,01	4 756	1	-	4	4
	Heim	227,95	1 472	-	-	2	2
	Hemne	866,06	3 284	1	-	2	2
14. Hitra		678,07	5 134	1 ¹⁾	-	6	5
	Hitra	303,80	1 864	-	-	2	2
	Kvenvær	129,92	1 084	-	-	1	1
	Fillan	98,54	1 322	-	-	2	1
	Sandstad	145,81	864	-	-	1	1
15. Frøya		243,77	5 779	1	1	5	5
	Sør-Frøya	105,17	1 974	1	-	2	2
	Nord-Frøya	138,60	3 805	-	-	3	3
16. Bjugn		539,55	6 709	1	1	4	4
	Jøssund	79,51	1 546	-	-	1	1
	Nes	60,45	1 166	-	-	1	1
	Bjugn	82,18	1 108	1	-	1	1
	Stjerna	317,41	2 889	-	-	1	1
17. Ørland	Ørland	79,12	3 040	1	-	1	1
18. Indre Fosen		806,79	6 869	1	-	5	5
	Agdenes	167,49	1 276	-	-	1	1
	Rissa	331,82	2 917	1	-	2	2
	Lensvik	171,71	955	-	-	1	1
	Statsbygd	135,77	1 721	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jernmedr.	Hjælpe- væknatorer.
19. Bjørnør ¹⁾		750,05	3 484	-	-	2	1
	Osen	360,98	1 536	-	-	1	-
	Roan	389,07	1 948	-	-	1	1
20. Aafjord		1 029,33	3 948	1	-	4	2
	Stoksund	114,23	1 342	-	-	3	1
	A a	915,10	2 606	1	-	1	1

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Sundhetstilstanden var i aarets første halvdel gennemgaaende god, i sidste halvdel derimot daarlig paa grund av den store influensaepidemi og en mer end almindelig utbredt difteri.

Dødeligheten har været adskillig større end vanlig i de senere aar. Mortaliteten for Trondhjem var 18,4 pro mille mot 14,4 pro mille i 1917. For hele fylket 2 944 dødsfald eller 17,6 pro mille av den beregnede middelfolkemængde (167 420.)

Om de **epidemiske sygdomme** henvises til tabellen paa side 187—190.

Av **tyfoidfeber** behandledes ialt 56 tilfælde med 5 dødsfald. Herav i Trondhjem 44 tilfælde, flest i november og december (11 og 12). Alle angrepne paa 5 nær indlagdes i sykehus. Tilfældene var spredt, smittekilde kunde ikke paavises. I april optraadte 2 og i juli 3 tilfælde i sindssykeasylet, hvor der ogsaa var forekommet nogen tilfælde i 1917. Disse antages at ha skrevet sig fra melk fra en gaard ved bygrænsen; der kom nemlig ingen nye tilfælde efter at melken blev kokt. Av 12 tilfælde i landdistrikterne med 2 dødsfald var 4 i Strinda, smitten antagelig overført fra Trondhjem. Et tilfælde optraadte i januar i Opdal, hvor der tidligere havde været tyfus. Et tilfælde i april var paratyfus med uopklaret smittekilde. I Rennebu 2 tilfælde uten forbindelse med hinanden, smittekilden vistnok utenbygds. I Stjerna, Bjugn distrikt, 2 tilfælde, begge paa fartei og smittet i Kristiansund N.

Av **cerebrospinalmeningit** er meldt 1 tilfælde fra Røros og 1 fra Støren distrikt med dødelig utfald. Her fik i Hørg 3 barn et exanthem forbundet med lette febrilia, nakkestivhet, hodepine og brækning. Sygdommen antoges av forældrene for røde hunde. Hos de to mindste barn avtok symptomene i løpet av nogen dage, hos den ældste derimot tiltok nakkestivheten, stivheten forplantede sig nedover ryggen og der opstod opistotonus, Kernigs symptom positivt. Mors indtraadte i løpet av en ukes tid. Der blev efter ordre fra Medicinaldirektøren tat prøver fra nasofarynx paa samtlige familiens medlemmer. Undersøkelsen gav dog negativt resultat.

Av **poliomyelitt** optraadte i december 2 tilfælde i Trondhjem hos ganske smaa barn, begge tilfælde noksaa lette.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	56	5	55	6	1	-	3	1	3	3	1	8	2	11	16
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Akut poliomyelit	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Skarlagenfeber	224	3	224	28	24	24	29	8	4	8	9	13	10	36	31
Meslinger	14	-	14	2	2	-	2	-	3	-	-	5	-	-	-
Difteri (croup)	836	48	835	25	45	40	25	32	27	27	59	62	98	200	195
Barselfeber	8	3	8	-	-	-	-	2	2	-	1	-	1	1	1
Pyæmi, septhæmi	12	10	6	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	12	5	11	-	1	-	4	1	1	-	-	-	1	1	2
Rosen	132	5	132	7	18	2	10	8	11	9	7	6	16	14	24
Røde hunde	14	-	14	-	4	3	3	-	2	1	1	-	-	-	-
Variceller	219	-	219	29	28	19	10	11	15	12	8	14	18	32	23
Kusma	10	-	10	-	2	1	2	-	-	-	2	-	-	-	3
Kikhoste	222	5	222	62	50	32	35	17	8	5	9	1	2	1	-
Akute katarrer i aandedrætsor-															
ganerne	10 457	100	10 429	876	919	787	779	663	554	513	406	908	1 223	1 491	1 310
Influenta	28 240	544	28 218	20	32	37	14	19	50	3 601	2 513	8 269	6 156	4 585	2 922
Lungebetændelse	1 128	266	1 127	44	50	50	48	56	45	49	40	285	200	145	115
Pleurit	443	8	441	43	34	40	36	37	42	25	30	37	32	46	39
Gigtfeber	164	2	164	19	17	14	10	11	14	16	7	8	6	13	29
Akut diarrhoe (kolerine)	3 362	25	3 361	312	279	214	219	200	234	267	434	334	343	300	225
Tilsammen	45 557	1 030	45 494	1 473	1 506	1 263	1 229	1 067	1 015	4 536	3 529	9 952	8 110	6 876	4 938

Epidemiske sygdomme.

188

Søndre Trondhjems amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Trondhjems stads- fysikat.		Strinda.		Leinstrand.		Børsa.		Selbu.		Røros.		Singsaas.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	44	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut poliomyelit	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	68	-	16	-	4	1	7	-	-	-	2	-	2	-
Meslinger	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-
Difteri (croup)	668	36	114	3	7	-	2	-	3	1	8	1	-	-
Barsel-feber	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	3	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-
Pemfigus (hos nyfødte)	5	3	5	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Rosen	84	4	5	-	4	-	2	-	-	-	9	-	1	-
Røde hunde	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Variceller	142	-	12	-	-	-	4	-	-	-	14	-	2	-
Kusma	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Kikhoste	74	1	2	-	3	-	1	-	4	-	47	1	17	1
Akute katarrher i aandedræts- organerne	6 653	36	142	6	42	3	30	-	44	6	1 352	13	153	1
Influenta	14 732	190	1 403	35	609	24	413	19	352	2	1 819	11	723	9
Lungebetændelse	628	75	91	60	6	7	16	2	15	13	49	24	3	1
Pleurit	247	5	8	-	6	-	5	-	5	-	44	-	8	-
Gigtfeber	87	-	4	2	-	-	3	-	2	-	11	-	3	-
Akut diarrhoe (kolerine)	2 621	13	16	8	28	3	9	-	1	1	159	-	34	-
Tilsammen	26 084	371	1 825	115	709	39	492	22	427	24	3 522	50	952	12

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	8		9		10		11		12		13		14	
	Stere.		Melhus.		Opdal.		Rennebn.		Orkedal.		Hemne.		Hitra.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	17	-	6	-	18	1	-	-	21	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	4	1	8	-	-	-	-	-	1	1	-	-	5	3
Barselfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	5	-	7	1	2	-	-	-	5	-	3	-	-	-
Røde hunde	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	1	-	4	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-
Kusma	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	46	2	10	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	215	20	121	-	32	1	49	-	293	3	143	-	117	2
Influenta	1 181	1	641	18	561	23	322	2	1 967	59	296	1	125	14
Lungebetændelse	30	12	11	3	2	2	77	22	98	7	28	9	19	12
Pleurit	10	1	9	1	1	-	2	-	16	-	15	-	14	-
Gigtfeber	4	-	2	-	12	-	1	-	10	-	4	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	37	-	65	-	10	-	26	-	192	-	39	-	23	-
Tilsammen	1 553	38	886	23	658	27	479	25	2 606	70	530	10	306	33

Epidemiske sygdomme.

190

Søndre Trondhjems amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:											
	15		16		17		18		19		20	
	Frøya.		Bjugn.		Ørland.		Indre Fosen.		Bjørnør.		Aafjord.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	12	-	38	-	4	-	1	-	8	1
Meslinger	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	3	-	1	1	-	-	7	1	-	-	5	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	30	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	1	1	644	5	82	1	158	1	96	-	90	1
Influenta	470	38	1 399	26	712	15	237	20	84	16	194	21
Lungebetændelse	-	-	9	3	-	-	28	8	6	1	12	5
Pleurit	5	-	11	1	11	-	8	-	7	-	11	-
Gigtfeber	2	-	6	-	3	-	3	-	4	-	3	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	17	-	41	-	44	-	-	-	-	-
Tilsammen	519	42	2 107	37	891	17	490	30	198	17	323	28

Scarlatina. 68 tilfælde uten dødsfald. Bare et par indlagdes i sykehuset paa grund av særlige forhold. Optraadte i landdistrikterne omtrent som tidligere og meget godartet. Av 154 tilfælde kun 3 dødsfald. Størst utbredning i Ørland (38 tilfælde).

Meslinger. Anmeldt 6 tilfælde i Trondhjem, hvorav 5 i september, da en familie kom til byen fra Eidsvoll og medbragte sygdommen. Det lykkedes dog at hindre dens utbredelse utenfor den gaard, hvor den fandtes. Det 6te tilfælde var vistnok mere end tvilsomt. (Bøckman).

Difteri (croup) var sterkt utbredt, navnlig i den sidste del av aaret. Der anmeldtes i Trondhjem 668 tilfælde med 36 dødsfald, 5,3 pct. mot 287 med 5 pct. dødsfald i 1917. Paa ganske faa nær indlagdes alle paa sykehus. Da tilfældene tiltok sterkt utover høsten, formaadde man ikke at følge den tidligere fremgangsmaate at undersøke alle familiemedlemmer bakteriologisk og isolere ogsaa bacillebærerne i sykehus. Man maatte indskrænke sig til klinisk undersøkelse og indlægge dem, som viste symptomer, likesom man heller ikke kunde holde patienterne i sykehus til de var smittefri, men maatte utskrive dem, naar der var gaat nogen tid efterat de kliniske symptomer var svundne. Følgen var jo nogen, om ikke ret mange nye tilfælde i hjemmene. (Bøckman). Sygdommen var ogsaa adskillig utbredt i landdistrikterne, især i Strinda, 114 tilfælde med 3 dødsfald.

Pyæmi. Ialt 12 tilfælde med 10 dødsfald, hvorav 3 i Trondhjem og 9 tilfælde i landdistrikterne med 7 dødsfald.

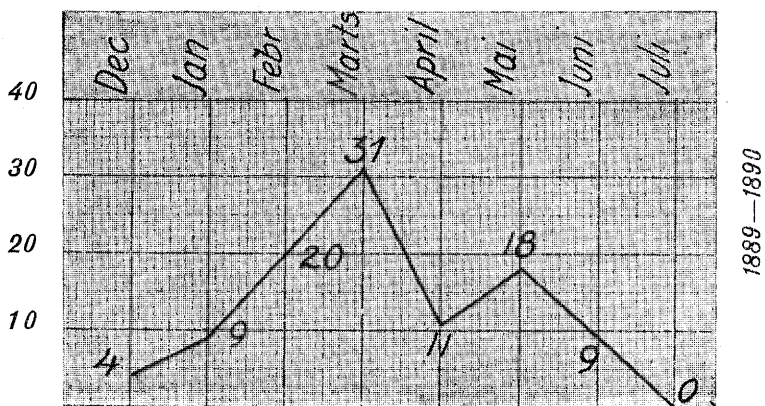
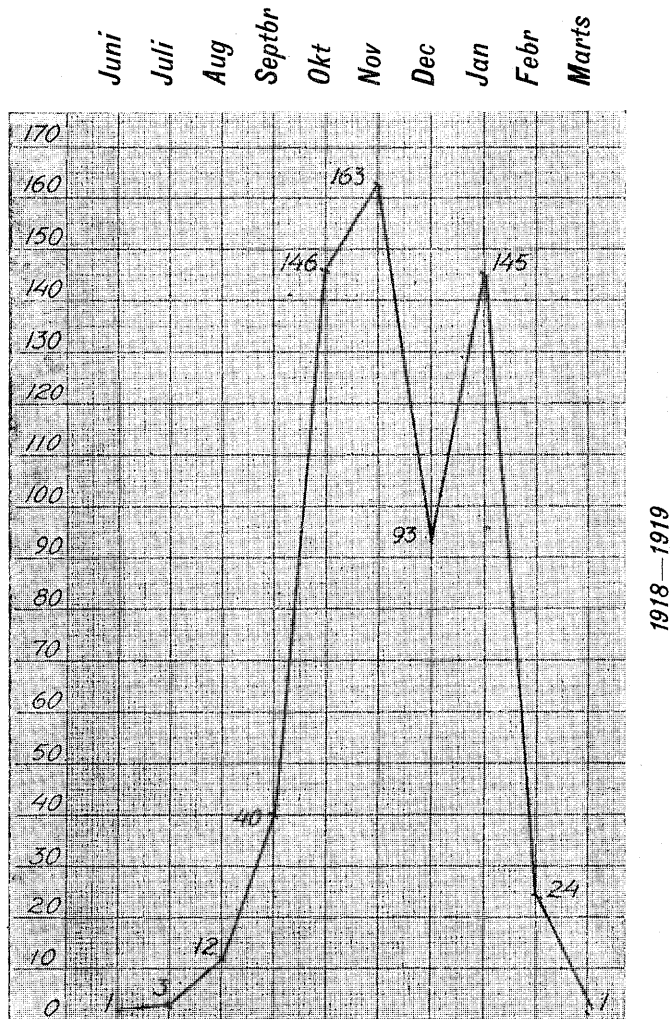
Av **pømfigus** hos nyfødte forekom 4 tilfælde med 3 dødsfald, et i hvert av distrikterne Melhus, Singaas, Indre Fosen og Selbu.

Rosen. 84 tilfælde med 4 dødsfald, 2 spædbarn og 2 ældre mænd. I landdistrikterne 48 tilfælde med 1 dødsfald.

Akute katarrar i aandedrætsorganerne. Av de anmeldte 10 457 tilfælde med 100 dødsfald falder 6 653 med 3 dødsfald paa Trondhjem.

Influenza. Sygdommen begyndte omkring 1ste juli, forløp i de par første maaneder godartet, øket voldsomt i september og oktober for saa atter at ebbe ut ved aarets slutning. Den fulgte kommunikationsveiene, optraadte først paa og omkring jernbanestationerne. De forskjellige herreder var høist forskjellig hjem-søkt. Hele husstanden var mange steder syk, saa det ofte var vanskelig at faa utført det nødvendigste arbeide. Eftersom sygdomstilfældene tiltok, øket ogsaa sygdommens ondartethet og komplikationerne. Av disse var katarralsk og krupes pneumoni, pleuriter og empyemer de hyppigste, desuten næseblødninger, ørelidelser, nakkestivhet, phlebitis og forbigaaende alopeci, tildels total, særlig hos kvinder (E. Brun) og i et par tilfælde scarlatinøst utslet. (G. Stub). Av de anmeldte 28 240 tilfælde med 544 dødsfald falder 14 732 med 190 dødsfald (1,3 pct.) paa Trondhjem. Herav var 135 individer mellem 15 og 40 aar. Influenza-mortaliteten (190) var ca. 3,5 pro mille av befolkningen. Fratrækkes disse aarets samlede mortalitet, blir der en aarsmortalitet av 14,6 pro mille. For det hele amt var dødelighetspromillen av influenza og dens komplikationer 4 pro mille. (Rüsing).

Distriktslægen i Støren har anført: «Paa vedlagte grafiske fremstilling har jeg opført tidsfordelingene av epidemien 1918—19 og 1889—90, da jeg vel

er en av de faa, som i samme distrikt har oplevet begge. At sygdommen i forrige epidemi skulde ha været mindre utbredt end i 1918 er vel tvilsomt, uagtet der er notert saa langt færre patienter. Man var for 30 aar siden ikke saa snar til at søke lægehjælp som nu». (E. Støren). (Se kurverne foregaaende side).

Av **lungebetændelse** er anmeldt 628, omtrent det dobbelte av det vanlige antal, saa vistnok en hel del har været influensapneumonier.

Av **pleurit** anmeldtes i det hele 443 tilfælde med 8 dødsfald, hvorav i Trondhjem 247 tilfælde med 5 dødsfald.

Akut diarrhoe (kolerine). Ialt 3 362 tilfælde med 25 dødsfald, hvorav i Trondhjem 2 621 med 13 dødsfald.

Angina meget hyppig, især i de sidste maaneder, samtidig med difteriens større utbredelse.

Skabb synes at tilta og har i landdistrikterne en uhyggelig stor utbredelse. Utryddelsen vanskeliggjøres ved bruken av skindfælder. (G. Stub).

I **Singsaas** forekom foruten skabb endel **trichofytier**, 1 favus og 1 aktinomyosis cutis faciei. (E. Brun).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne.											
		1	2	5	7	8	10	13	14	15	17	18	21
		Trondhjem.	Strinda.	Børsa.	Røros.	Singsaas.	Melhus.	Orkedal.	Hemne.	Hitra.	Bjugn.	Ørland.	Aafjord.
Veneriske saar	39	39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet...	145	133	7	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-
— medfødt	5	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Gonorrhoe, uretrit ..	470	439	-	1	8	-	5	1	5	2	5	2	2

Paa poliklinikken i Trondhjem for veneriske mødte 64 (32 mænd og 32 kvinder). Herav led 27 mænd og 20 kvinder av syfilis. 2 kvinder indlagdes i sykehus, de andre behandledes poliklinisk. Av chancker led 3 mænd, som behandles poliklinisk, av gonorrhoe 2 mænd og 9 kvinder, som alle behandles poliklinisk, mens 3 kvinder ikke frembød veneriske symptomer. (Bøckman). Av erhvervet syfilis er fra landdistrikterne anmeldt 12, derav fra Strinda 7. Derimot gir det et utvilsomt galt billede av det faktiske forhold, naar Strinda paraderer uten anmeldt tilfælde av gonorrhoe som antages at være fuldt saa utbredt i den bymæssig bebyggede del av Strinda som i Trondhjem. Disse patienter søker kun byens læger, som aldrig har anmeldt tilfældene for distriktslægen (Rüsing).

Tuberkulose. Angaaende de i aaret anmeldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Trondhjems stadsfysikat.....	952	135	371	581
Strinda.....	248	19	115	133
Leinstrand.....	72	4	39	33
Børsa.....	49	3	22	27
Selbu.....	76	11	24	52
Røros.....	134	20	50	84
Singsaas.....	52	14	12	40
Støren.....	139	22	38	101
Melhus.....	72	17	23	49
Opdal.....	61	2	27	34
Rennebu.....	52	6	25	27
Orkedal.....	192	35	70	122
Hemne.....	62	3	10	52
Hitra.....	99	9	33	66
Frøya.....	91	14	42	49
Bjugn.....	120	18	37	83
Ørland.....	69	11	17	52
Indre Fosen.....	109	16	30	79
Bjørnør.....	47	8	17	30
Aafjord.....	82	12	28	54
Søndre Trondhjems amt.....	2 778	379	1 030	1 748
Derav i by.....	952	135	371	581
— - bygder.....	1 826	244	659	1 167

dødsaaersakslister 13,64 pct. (1917: 19,1 pct.) av samtlige ved sygdom forarskede, kjendte dødsfald og 21,7 pct. (1917 23 pct.) av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For Trondhjem by var forholdet henholdsvis 14,2 pct. og 23,2 pct. og for bygderne 13,2 pct. og 20,9 pct. I Trondhjem døde i aaret 135 av lungetuberkulose, 19 av tuberkuløs meningit og 9 av andre tuberkuloser, tilsammen 163 eller ca. 3,05 pro mille eller 16,9 pct. av alle dødsfald. I 1917 3,2 pro mille. — I henhold til tuberkuloseovens § 6 indlagdes i sykehus eller pleiehjem 60, hvorav 14 atter utskrevet, 23 døde og 23 tilbakeiggende ved aarets utgang. (Bockman). — Fra Bjugn klages over, at forstaaelsen av sygdommens smittefarlighet er meget mangelfuld. (S. Næss). — Tuberkulosen synes at være i tilbakegang i Selbu, men at tilta i Tydalen, hvilket muligens kan tilskrives, at Tydelerne er meget beskjaftiget i gruber. (C. Meidell). — Der er i amtet 6 tuberkulosehjem, nemlig i Selbu, Opdal, Melhus, Hemne, Orkedal og Meldal. De 4 første modtar kun tuberkulose, de 2 sidste ogsaa andre patienter. Hjemmene har som regel fuldt belæg, Hemne maaske undtat. Grunden hertil er vistnok, at patienter fra indlandsdistrikterne nødig vil ta sjøveien til Hemne. Amtslægen har det indtryk, at tuberkulosen inden amtet ikke er i avtagende.

Spedalskhet. Der er i Strinda en spedalsk kvinde. Hun bor sammen med sin mand i eget hus paa landet, ca. 4 km. fra byen.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tang- forløsning.			Vending.			Uttækning ved bækken- endeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Keisersnit.		Perfora- tion.	Ex- viscera- tion.	Efter- byrds- opera- tion.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.	Barn.	Mor.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse	74	69	¹⁾ 6	-	-	-	4	³⁾ 5	-	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-
Fare for moren, nefrit. grav ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning ...	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	10	²⁾ 5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning, for tidlig løsning av placenta	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Tvillingfødsel	-	-	-	-	-	-	1	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv. Svake fosterlyd	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort fosterhode	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tuberc. pulm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-
Misfoster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	81	73	9	14	6	8	5	5	1	1	1	3	3	1	2	9
		82			14			6								

¹⁾ Derav 1 1ste tvilling, om 2den intet anført og 1 2den tvilling, hvis tilsvarende 1ste fødtes ved naturens hjælp. ²⁾ Derav 1 2den tvilling, om 1ste intet anført. ³⁾ Derav 1 tvillingfødsel, nærmere oplysninger mangler. ⁴⁾ 2den tvilling, om 1ste intet anført.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Trondhjems stadsfysikat . .	1 382	43	966	98	6	1	16	5	1
Strinda	291	2	199	24	2	-	1	-	-
Malvik	89	3	47	4	-	-	-	-	-
Leinstrand	75	2	63	6	-	-	1	-	-
Børsa	102	1	88	10	1	-	-	-	-
Selbu	106	5	97	6	-	-	-	-	-
Røros	194	7	147	7	-	3	-	-	-
Singsaas	80	1	52	6	2	-	-	-	-
Støren	165	5	140	8	1	1	3	-	-
Melhus	70	2	70	-	-	-	-	-	-
Opdal	82	4	69	4	2	1	1	1	-
Rennebu	52	1	51	3	-	-	-	-	-
Orkedal	311	6	207	11	-	-	5	1	-
Hemne	138	3	63	2	-	2	2	-	-
Hitra	137	2	108	12	1	1	5	-	-
Frøya	153	7	123	11	1	-	8	-	-
Bjugn	173	5	121	5	-	-	-	-	-
Ørland	72	2	64	5	-	-	-	-	-
Indre Fosen	177	3	128	2	-	-	-	-	-
Bjørnør	91	3	51	8	1	-	-	1	-
Aafjord	84	1	90	3	1	-	3	-	-
Søndre Trondhjems amt . .	4 024	108	2 944	235	18	9	45	8	1
Derav i by	1 382	43	966	98	6	1	16	5	1
— - bygder	2 642	65	1 978	137	12	8	29	3	-

Fordøielssesygdomme var hyppige i Selbu og skyldtes uhensigtsmæssig levemaate og slet tilberedning især utilstrækkelig kokning av maten, men kanske mest daarlig stekt ovnsbrød. (C. Meidell).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 118 saadanne derav i Trondhjem 52, Strinda 14, Børsa 2, Selbu 1, Røros 4, Singsaas 3, Støren 1, Melhus 2, Rennebu 1, Orkedal 9, Hemne 1, Hitra 1, Frøya 5, Bjugn 7, Ørland 3, Indre Fosen 8, Bjørnør 3, Aafjord 1. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om **jormorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 9 kvinder paa barselseng, lægerne har opgit 6 dødsfald, alle av barselkrampe.

Antallet av **fødte og døde** vil sees av ovenstaaende tabel.

Der blev et overskudd av 1 080 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 73,1.

De av lægerne opførte **dødsårsaker** for Trondhjem vil sees av tabellerne i den almindelige beretning.

Stadsfysikus i Trondhjem bemerker: Paa den officielle dødsliste er opført 986 dødsfald, altsaa 18,4 pro mille av byens befolkning, denne anslaat i gjennemsnit til 53 500. Av de døde var 87 død andetsteds, men begravet her, mens 68, som døde her, blev begravet utenfor byen. Her er altsaa indtruffet 967 dødsfald eller 18,1 pro mille mot 15,1 pro mille i 1917, 15,3 pro mille i 1916, 15,2 pro mille i 1915 og 14,2 pro mille i 1914. Av de her i byen døde var 68 mænd og 19 kvinder, tilsammen 87 fra fremmede kommuner og død i sykehusene her. Til gjengjæld er endel hjemmehørende her, død og begravet andetsteds eller ikke begravet, omkommet ved sjøulykker, og ikke medregnet her. Det er de mange dødsfald av influensa, pneumoni og difteri, som bevirker den sterkt økede mortalitet i 1918, vel i nogen grad sammen med de vanskelige forhold i mange retninger, som tiden har ført med sig. Av de døde var 208 eller 21,5 over 70 aar mot 27,6 pct. i 1917 og 27 pct. i 1916. — Av de i aarets løp levende fødte barn (1 348) døde 84 under 1 aar (6,2 pct.) mot 8,2 pct. i 1917 og 7 pct. i 1916. — Der fødtes ialt 1 414 barn i 1 393 fødsler, hvorav 19 tvillingfødsler, 1 trillingfødsel (alle døde inden 4 døgn). Av de fødte var 66 dødfødte eller døde inden 24 timer. Tilbake altsaa 1 348 levende barn. Total nativitet altsaa 26,4 pro mille mot 27,9 pro mille i 1917, 27,6 pro mille i 1916 og av levende barn 25,2 pro mille mot 26,3 pro mille i 1917 og 1916. Av fødslerne var 193 eller 13,8 pct. utenfor egteskap mot 172 i 1917, (ca. 15 pct.)

Veirliget. Meddelelser mangler for ca. $\frac{3}{4}$ av lægedistrikterne. Efter de indkomne beretninger synes aaret at ha været over et godt middelsaar. Sommeren var varm og vaaren kom tidlig, men med usedvanlig sterk nedbør, saa flommen mange steder gjorde stor skade paa marker, veier og broer.

Levemaate og hygieniske forhold. Fra Trondhjem meddeles: Av offentlige arbeider av sanitær interesse er foruten vandledning til alle nybyg lagt 765 meter kloak, dels til fortsat lukning av Ladebækken, dels til samle-kloak utover Lademoen. Den private byggevirksomhet har været meget liten, mens kommunen har fortsatt sin byggevirksomhet i ganske stor utstrækning. Der er iaar tat i bruk av nye leiligheter 170 paa 2 værelser og kjøkken, hvorav 158 kommunale. 43 paa 3 værelser og kjøkken, hvorav 42 kommunale, 18 paa 4 værelser og kjøkken, alle kommunale, og 10 større leiligheter, hvorav 1 kommunal, tilsammen 241 leiligheter, hvorav 219 kommunale og 22 private. Da folkemængden ikke har øket, skulde man tro, at bolignøden i nogen grad var avtat, men nøden var før saa stor, at forbedringen neppe blev merkbar. Man er fremdeles nødt til at se gjennem fingre med, at folk, tildels endog familier med flere barn, bor i leiligheter, som er forbudt av helseraadet; al indskriden mot mislige boliger var praktisk talt umulig.

Tilsynet med renholdet er ført som tidligere. Personalet bestaar av 2 assistenter og 3 desinfektører. Der er foretat 23 467 eftersyn, hvorved er paatruffet 3 710 mangler at paatale. Endelig er der nu fattet beslutning om indførelse av kommunal renovation, og der er paa byens eiendom Strippen bygget et stort renholdsverk. Driften av dette er begyndt, men det vil jo ta en tid, før det kommer i fuld orden. I en hel del gaarder er der vandklosetter.

Søppelrenovationen er baseret paa deling av avfaldet i 3 forskjellige beholdere, 1 for matavfald, 1 for avfald av gjødningsværdi og 1 for avfald av alskens skrap, som brukes til opfyldning omkring verket.

Tilsynet med verksteder, logihuse og forsamlingslokaler er foregaat som før. Der er ialt foretat 3 197 eftersyn og git 306 paalæg, herav 1 028 eftersyn av kjeldere for at kontrollere beboelse, hvorved er paatruffet mange mislige boliger, overfor hvilke man dog har staat magtesløs. Tilsynet med levnetsmidler, deres tilberedning, opbevaring og utsalg, likesaa med dyrehold og dyrestalder utførtes av stadsdyrlægen, som har avgit beretning herom. Det kommunale slagtehus blev tat i bruk i juni og er et stort, tidsmessig anlæg. (Bøckman).

Leinstrand. Levemaaten er god, husene rummelige og velstelte og renligheten saavel med boliger som den personlige er meget god. (O. Bugge).

I Selbu bedres de hygieniske forhold litt efter litt, og befolkningen er nøisom og ædruelig. (C. Meidell).

I Røros distrikt er levemaaten god og kraftig, og de hygieniske forhold i det hele bra. (Stengel).

I Singaas distrikt er renligheten og de hygieniske forhold som regel gode, dog staar den personlige hygiene tilbake med hensyn til mundens og tændernes pleie. Maaltidene indtar en altfor stor plads, 6—7 om dagen. De almindelige retter er alle de, der kan fremstilles av melk, desuten saltet fisk og sild, sjelden kjøt, og da mest saltet. (E. Brun).

Støren. For Horg og Soknedal er jordbruket den viktigste næringsvei, men for Støren og Hølandet trær skogsdriften mer i forgrunden. Gode økonomiske forhold. Kostholdet er godt, kokt kjøt, helst let saltet, en gang daglig, desuten sild og saltfisk. Kaffedrikning er almindelig. Renligheten er det saa som saa med, baade den personlige og hjemme i husene. Spytning paa gulvene er dog i glædelig avtagende. Ædrueligheten er ganske bra, dog brukes meget nafta baade av mænd og kvinder. Der drives adskillig husflid og hver bygd har saa at si sin specialitet. Sædeligheten er visst hverken værre eller bedre end andetsteds. (J. Halvorsen).

Melhus. De florisante tider bevirkede store forbedringer i jordbruket og nybygning og tilbygning til uthusene, samt modernisering av vaaningshusene, særlig for at skaffe lys og luft. Renligheten er saa nogenlunde. Levemaaten er gjennomgaaende kraftig og ædrueligheten meget god, mens derimot sedelighetstilstanden neppe er upaaklagelig. (C. M. B. Müller).

Opdøl. De hygieniske forhold er i fremgang. Her er jevn velstand. Levemaaten har trods provianteringen været upaaklagelig. (P. L. Nissen).

Levemaate og hygieniske forhold i Rennebu var relativt gode paa grund av de høie arbeidspriser.

Ørland. De hygieniske forhold er gode, sedeligheten staar ganske høit og drukkenskap eksisterer ikke. (C. Henriksen).

Rissa. Velstanden øket jevnt under krigen. Der er stort kaffemisbruk. Nogen større nytte av forbudet har jeg ikke merket, da haarvand og nafta blir brukt i store mængder. (Stjernholm).

Fattig- og sykepleien. I **Strinda** er under indredning et gamlehjem. I de fleste skolekredser er som regel ansat sykepleierske. Desuten holder tuberkuloseforeningen en sykepleierske specielt for tuberkulose. De syke er fremdeles henvist til Trondhjems sykehus, hvor amtet har ret til 60 senger, men disse er stadig optat. For de epidemiske sygdommes vedkommende er forholdet forvillet, da man for disse ikke har nogen pladser paa sykehuset. Der er indkjøpt et hus til epidemilasaret, som let kunde indredes, men der blev proces om kjøpet, som endnu ikke er bragt i orden. De sindssykes behandling er tilfredsstillende. Deres antal avtar stadig. (Rüsing). Sykehus og offentlig bad findes ikke i **Røros** eller **Singaas**. Av sindssyke findes kun 2, en i Singaas og en i **Holtaalen**. Fattigpleien er tilfredsstillende ordnet. I **Støren** har kommunen

overtat sykepleien og bevilget løn til 3 sykepleiersker. I Melhus er liten fattigdom, men savnet av fattig- og gamlehjem føles allikevel sterkt, da folk viser mindre tilbøielighet til at paata sig forpleiningen av fattige. I Opdalen er sykehus og 2 sykepleiersker i bygdepleie. I Orkedal er varierende antal sykepleiersker, likeledes barspleiersker. I Orkedal og Meldal findes gamlehjem. De sindssykes forpleining er god. I Ørland er fattigpleien tilfredsstillende. Som sykehus benyttes Trondhjems og St. Elisabethhospitalet.

Pleiebarn. Ved aarets begyndelse var 133 under tilsyn i Trondhjem, 47 kom til og 45 utgik, ved aarets slutning altsaa 135. 3 dødsfald indtraf, 1 av diarrhoe, 1 ved ulykkestilfælde (forbrænding) og 1 ukjent årsak. Barnas pleie og behandling maa ansees upaaklagelig. Bolignøden er vistnok årsaken til, at det er saa vanskelig at faa barn utsat i pleie. (Bøckman). De bortsatte barn har det meget bra, men det beskikkede tilsyn bør avløses av et fast ansat. Helseraadet faar sjelden meddelelse om de privat bortsatte barn. (E. Støren).

Sykehus. I Trondhjem er i aaret ingen forandring indtraadt, men mere sykehusplads viser sig paakrævet, og der er igang forarbeider til opførelse av en ny stor paviljon, likeledes en ombygning og tilbygning av økonomibygningen, men det vil formodentlig vare længe før disse planer kommer til utførelse. I Strinda ligger Rotvold sindssykeasyl (statsasyl) og Reitgjerdets pleiestiftelse for spedalske. I Leinstrand findes et pleiehjem for ikke undervisningsdygtige aandssvake — Klæbu pleiehjem — med ca. 70 aandssvake. (O. Bugge). I Børsa er begyndt arbeidet for et sykehus med plads ogsaa til forpleining av tuberkulose, men der er lange utsigter, da de øvrige herreder viser liten interesse. (G. Stub). I Selbu er et sykehjem paa 20 pladser for tuberkulose og 6—7 andre syke. Tuberkulosepladsene er altid fuldt optat. (C. Meidell). I Melhus findes et av amtet indredet og drevet tuberkulosehjem med 18 regulære pladser, der som regel har været fuldt belagt. (C. M. B. Müller). I Opdalen er der sykehus. I Hemne er et tuberkulosehjem paa 18 plasser. Sjelden fuldt belagt. (E. Andreassen).

Badeindretninger. Trondhjems varmtbadeanstalt var ogsaa i 1918 aapen kun 2—3 dage i uken, men godt besøkt paa disse dage. I Strinda har formentlig badeindretningerne i Hommelvik, Malvik og paa Dalen blindeinstitutt for skolens lærere og elever og paa hermetikfabrikken Tok ved Lade samt paa Ranheim fabrikket været i virksomhet, men nogen opplysning derom foreligger ikke for 1918. I Selbu distrikt i Tydal, findes en badstue som benyttes meget. Ved Røros smeltehytte er der et avlukke med kald og varm dusj for arbeiderne. I Orkedal distrikt er der ved Løkkens verk badstuebad og karbad for arbeiderne.

Om amtets **apoteke** se den almindelige beretning.

Tabellen paa næste side gir opplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte.

Vakcination. Stadsfysikus i Trondhjem meddeler. Ialt vaksinertes 422 barn, 215 gutter og 70 piker. I 1917 vaksinertes 2649 barn. Den vanlige likegyldighet for vakcination er altsaa atter indtraadt, saasnt faren for kopper ikke er forhaanden. (Bøckman).

Lægedistrikter.	Møter i helseraadet.	Vaksinerte.
Søndre Trondhjems amt	89	2 769
Trondhjems stadsfysikat	22	422
Strinda	¹⁾ 10	431
Leinstrand	²⁾ 1	53
Børse	³⁾ 1	154
Selbu	⁴⁾ 4	16
Røros	⁵⁾ 5	86
Singsaas	⁶⁾ 8	74
Støren	⁷⁾ 5	180
Melhus	⁸⁾ 4	69
Opdal	3	161
Rennebu	2	-
Orkedal	⁹⁾ 13	411
Hemne	3	20
Hitra	¹⁰⁾ 1	65
Frøya	-	53
Bjugn	¹¹⁾ 1	143
Ørland	2	79
Indre Fosen	¹²⁾ 4	197
Bjørnør	-	86
Aafjord	-	69

¹⁾ Strinda 7, Malvik 3. ²⁾ Tiller 1. ³⁾ Børseskogn 1. ⁴⁾ Selbu 2, Tydal 2.
⁵⁾ Røros 3, Aalen 2. ⁶⁾ Singsaas 4, Holtaalen 2, Budal 2. ⁷⁾ Støren 4, Hørg 1.
⁸⁾ Melhus 2, Flaa 2. ⁹⁾ Orkedal 6, Meldal 6, Gjeitastrand 1. ¹⁰⁾ Sandstad 1. ¹¹⁾ Stjøerna 1.
¹²⁾ Rissa 1, Lensvik 1, Agdenes 1, Statsbygd 1.

XVII. Nordre Trondhjems amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinater.
Amtet		22419,12	84 640	29	6	54	44
1. Stjørdal		2 176,14	11 032	4	-	4	4
	Stjørdal	54,66	3 171	2	-	2	2
	Laanke	185,40	1 348	-	-	-	-
	Skatval	94,47	1 776	-	-	-	-
	Hegra	612,39	2 572	1	-	1	1
	Meraaker	1 229,22	2 165	1	-	1	1
2. Frosta	Frosta	75,23	2 950	1	-	1	1
3. Leksvik	Leksvik	431,19	3 055	1	1	2	2
4. Skogn		480,60	5 344	1	-	2	2
	Skogn	340,30	3 363	-	-	1	1
	Aasen	140,30	1 981	1	-	1	1
5. Levanger		140,66	3 989	4	1	3	1
	Levanger kjøbstad.	0,42	1 646	4	1	2	1
	Frol	140,24	2 343	-	-	1	-
6. Verdal	Verdal	1 597,88	5 904	2	-	3	2
7. Inderøy		433,37	8 151	1	-	7	3
	Ytterøy	28,04	841	-	-	1	1
	Inderøy	91,57	2 944	1	-	2	1
	Røra	28,30	879	-	-	1	-
	Sandvollan	26,42	730	-	-	1	-
	Sparbu	259,04	2 757	-	-	²⁾ 2	1
8. Verran		551,91	2 552	¹⁾ -	-	3	2
	Mosvik	137,33	865	-	-	1	1
	Verran	414,58	1 687	-	-	2	1
9. Stenkjær		1 570,50	10 070	5	2	7	5
	Stenkjær, ladested.	0 87	2 459	4	2	3	-
	Egge	50,82	1 372	1	-	-	-
	Stod	258,81	932	-	-	1	²⁾ 1
	Kvam	374,67	1 137	-	-	1	1
	Ogndal	426,01	1 290	-	-	-	²⁾ 1
	Beitstad	200,92	1 886	-	-	1	1
	Malm	258,40	994	-	-	1	1

¹⁾ Stillingen ledig. ²⁾ Bor i Stenkjær.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaktmænd.
10. Grong		6 477,64	4 957	¹⁾ 1	-	3	5
	G r o n g	4 071,29	2 671	-	-	2	4
	Snaasa	2 406,35	2 286	1	-	1	1
11. Lierne		2 970,43	1 606	1	-	2	2
	N o r d l i	1 529,07	912	1	-	1	1
	Sørli	1 441,36	694	-	-	1	1
12. Namsos		240,89	3 835	2	2	3	1
	N a m s o s, ladested ...	0,34	2 533	2	-	2	-
	Vemundvik	240,55	1 302	-	-	²⁾ 1	1
13. Klinga		975,88	2 809	1	-	2	2
	K l i n g a	352,49	1 539	1	-	1	1
	Namdalseidet	623,39	1 270	-	-	1	1
14. Overhalla		1 270,08	3 487	1	-	2	2
	O v e r h a l l a	708,99	2 424	1	-	1	1
	Hølandet	561,09	1 063	-	-	1	1
15. Flatanger	F l a t a n g e r	462,18	1 792	1	-	1	1
16. Fosnes		860,82	2 694	1	-	2	2
	O t t e r ø y	272,10	1 685	-	-	1	1
	F o s n e s	588,72	1 009	1	-	1	1
17. Kolvereid		1 085,30	5 102	1	-	3	3
	K o l v e r e i d	437,26	2 090	1	-	1	1
	Foldereid	513,20	900	-	-	1	1
	Næreøy	134,84	2 112	-	-	1	1
18. Vikna	V i k n a	317,27	3 276	1	-	2	2
19. Leka		301,15	2 035	¹⁾ -	-	2	2
	L e k a	108,11	1 201	-	-	1	1
	Gravvik	193,04	834	-	-	1	1

¹⁾ Stillingen ledig. ²⁾ Bor i Namsos.

Sundhetstilstanden betegnes som i det hele meget god i første halvår; i andet halvår derimot som meget slet paa grund av den store influensaepidemi. Av epidemiske sygdomstilfælde er meldt 20 110, hvorav 461 hadde dødelig utgang; aaret forut var de tilsvarende tal 7 022 og 180.

Dødeligheten utgjorde 16,1 pro mille av den opgivne tilstedeværende middelfolkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa næste side. Jfr. forøvrig den sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidfieber. Fra Frosta omtales et tilfælde hos en kone, som hadde tat drikkevand fra en ved tilsig forurenset bæk; datteren, som pleiet hende før læge var tilkaldt og sygdommens art konstatert, blev smittet. Forbud blev nedlagt mot at ta drikkevand fra bækken og ellers de fornødne foranstaltninger foretat. (H. Grimm).

Av **difteri** indtraf i Vikna et dødsfald i slutten av aaret. Men det var først efter nytaar man under tilsyn med difteripatienter i nabolaget fik rede paa tilfældet, saa det med sikkerhet kan antages, at der side om side med influensaen ogsaa har været adskillige tilfælde av difteri. (I. Waage).

Influensa var aarets alt dominerende sygdom. Den begyndte eksplosionsagtig i juli og hadde i de første 2 maaneder som regel et let forløp; saaledes opgives den at ha optraadt som en godartet gastro-enterit i Verdal og Kolvereid. I resten av aaret var forløpet mere ondartet. — Fra Overhalla meddeles, at der i begynnelsen av september i løpet av et par dage kom ca. 50 tilfælde under behandling; de skyldtes antagelig smitte under et idrætsstevne paa Ranemsletten, hvor der var samlet en masse ungdom saavel fra Overhalla som omliggende distrikter. Efter stevnet holdtes dans i et overfyldt og støvet lokale, og det viste sig, at det omtrent udelukkende var deltagere i dansen, som blev syke i de nærmest efterfølgende dage. Symptomerne var heftig laryngit, bronkit eller katarrale pneumoni. Epidemien spredte sig saa over hele distriktet og fremkaldte stor forstyrrelse og skræk. Paa store gaarder kunde der gaa bare en enkelt oppe, oftest en gammel; og hvor sygdommen tok folk mandjevt, maatte naboer efter evne hjelpe til at passe de syke og stelle kreaturene. Paa gamle-hjemmet med henimot 30, delvis sengeliggende, pleiepatienter var omtrent hele betjeningen syk — Alle dødelig endende tilfælde skyldtes lungebetændelse. — For om mulig at begrænse epidemien blev alle fester og unødige sammenkomster forbudt, likesom ekstra renhold av butikker og andre steder, hvor folk samledes, blev indskjerpet. — Hovedbehandlingen var tidligst mulig og tilstrækkelig langvarig sengeleie. — At sygdommen ikke har været mere ondartet, end den var, kan muligens skyldes den omstændighet, at den almindelig gode ernæringstilstand i bygden ikke er blit forværret under krigstiden, likesaa at her ikke findes noget tætbefolket arbeiderdistrikt, og at boligforholdene gjennemgaaende er rummelige og gode. (Fladvad). — I motsætning hertil omtales fra andre distrikter paafaldende mange tilfælde av pneumoni inden familier, som levet under mislige hygieniske forhold (trange og slet ventilerte hus) samt blandt mandskaperne ombord i motorskøiter. — I mindre tæt bebyggede strøk, eller hvor folk paa grund av smittefrygt undgik at komme i berøring med syke, spredte sygdommen sig langsommere, hvilket var av betydning for et effektivt lægetilsyn og for pleien av de syke. Slike steder, f. eks. i Grong herred, kunde det i ret talrike tilfælde fastsættes, at inkubationstiden var ca. 2 døgn, at sygdommen var mest smitsom straks før dens

Epidemiske sygdomme.

204

	Ialt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	37	-	37	6	2	6	16	-	1	1	1	3	1	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	3	1	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	104	2	104	6	14	7	6	1	5	5	12	8	7	15	18
Meslinger	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	57	6	56	13	1	7	6	2	-	2	-	1	4	4	16
Barselsefeber	3	2	3	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septæmi	10	7	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	-	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	41	-	41	5	3	2	2	-	3	6	3	3	2	4	8
Røde hunde	6	-	6	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	3	-
Variceller	82	-	82	9	8	6	5	4	6	5	8	8	7	6	10
Kusma	3	-	3	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kikhoste	426	4	426	60	38	56	77	80	45	26	9	16	11	4	4
Akute katarrher i aandedrætsorg. . .	3499	99	3499	384	288	280	236	282	240	237	119	230	419	433	351
Influenza	13750	211	13672	30	29	27	30	23	21	631	798	3277	3614	3523	1669
Lungebetændelse	486	119	486	33	20	19	21	14	24	25	19	47	115	105	44
Pleurit	154	5	153	21	16	15	16	12	10	17	11	8	5	13	9
Gigtfeber	107	-	107	14	10	9	13	8	6	7	8	9	9	7	7
Akut diarrhoe (kolerine)	1336	4	1323	63	84	113	71	66	62	213	255	164	89	77	66
Tilsammen	20110	461	20008	646	516	551	500	494	423	1180	1243	3775	4284	4194	2202

Nordre Trondhjens amt. 1918.

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7—8		9	
	Stjørdal.		Frosta.		Leksvik.		Skogn.		Levanger.		Verdal.		Inderøy og Verran.		Stenkjær.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	6	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	23	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Skarlagensfeber	1	-	7	-	-	-	14	-	3	-	20	-	7	-	3	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	16	-	2	-	-	-	2	-	12	1	3	1	2	-	1	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Rosen	9	-	4	-	-	-	2	-	2	-	-	-	2	-	8	-
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	18	-	-	-	-	-	9	-	-	-	5	-	10	-	16	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	9	-	-	-	5	1	-	-	60	-	137	1	126	2
Akute katarrer i aauddedrætsorg.	330	38	12	-	167	24	196	-	37	3	215	-	420	8	1179	10
Influenza	2357	6	478	17	645	-	987	33	581	16	1811	43	987	2	2664	17
Lungebetændelse	90	16	18	1	7	-	45	8	26	4	20	5	51	38	136	17
Pleurit	23	-	9	-	13	-	10	-	2	2	14	1	17	1	9	-
Gigtfeber	12	-	2	-	16	-	5	-	1	-	7	-	15	-	31	-
Akut diarrhoe (kolerine)	107	-	3	-	-	-	60	-	35	-	57	-	184	1	470	1
Tilsammen	2974	63	547	18	848	24	1340	42	700	26	2215	50	1838	53	4671	48

Epidemiske sygdomme.

206

Nordre Trondhjems amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	10		11		12		13		14		15--16		17		18		19	
	Grong.		Lierne.		Namsos.		Klinga.		Over- halla.		Flatanger og Fosnes.		Kolvereid.		Vikna.		Leka.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1	-	-	-	32	1	-	-	-	-	16	1	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	13	3	-	-	1	1	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	1	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	1	-	1	-	1	-	3	-	3	-	-	-	4	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	17	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	4	-	-	-	80	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akute katarrher i aandedrætsorg.	236	-	30	4	188	6	107	-	58	-	180	4	70	2	62	-	12	-
Influenta	815	16	70	3	910	2	283	5	427	7	197	19	264	9	193	10	81	6
Lungebetændelse	1	1	3	1	13	13	19	1	17	2	18	5	16	7	6	-	-	-
Pleurit	10	1	9	-	13	-	7	-	4	-	1	-	5	-	7	-	1	-
Gigtfeber	-	-	3	-	4	-	-	-	1	-	3	-	3	-	3	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	115	-	5	-	91	-	45	1	49	-	31	-	11	-	62	1	11	-
Tilsammen	1184	18	121	8	1357	22	466	7	566	9	466	34	371	20	339	13	107	6

utbrudd, at det smitsomme stadium var relativt kort, og at der maatte en forholdsvis nær berøring til; eksempelvis anføres at 2 smeder, som med skjellig grund ansaa sig for immune, efter en dag at ha utført et større arbeide sammen med et par bondegutter blev angrepet; guttene indsyknet samme dags aften, og smedene et par dage efter; de fortalte lægen, at de hadde ført megen og høirøstet samtale i smien. (K. Haug). — Som regel blev ikke gamle folk angrepet og heller ikke de, som tidligere hadde gjennomgaat sygdommen. I Klinga blev saaledes forholdsvis faa angrepet i Bangdalsgrænden, hvor sygdommen hadde raset i 1915 (jfr. lægeforeningens tidsskrift nr. 18 for nævnte aar). Som en undtagelse anføres fra Skogn, at en person dersteds 3 ganger blev angrepet, ganske let i august og adskillig haardere i september 1918; i november 1919 døde han av influensa-pneumoni. (A. B. Nilssen). — Bortset fra pneumoni, som i regelen optraadte i de første døgn og ofte hadde dødelig utgang i løpet av et par dage, indtraf en del tilfælde av empyem; et par tilfælde av meningit endte dødelig. Fra Frosta anføres, at der i et alvorlig tilfælde med pneumoni og senere empyem optraadte difterisk croup; en stor seruminjektion var av gunstig virkning paa croupen, men hadde som ventelig var ingen indflydelse ellers; blandt de mange forslag til behandling av influensa har nemlig ogsaa difteriserum været anbefalt. (H. Grimm). Folk med mindre motstandsdygtige lunger fik ofte en knæk, specielt i tuberkuløse familier. (K. Knutsson). — I Fosnes døde en mand i 40 aars alder paa grund av uvørenhet; han var i god bedring, men fremdeles sengeliggende; trods indtrængende paabud om fremdeles at iagta den største forsigtighet og foreløbig bli liggende, stod han dagen efter uten videre op og rodde ca. 5 km. alene i noksaa surt veir for at skyse en et stykke vei; han døde dagen efter. (P. Johnson).

Furunkulose opgives fra Stjørdal at ha gaat som en epidemi over hele distriktet.

Av **katarralsk ikterus** er meldt 35 tilfælde (Stjørdal 6, Skogn 21 og Namsos 8).

Av **skabb** er meldt 471 tilfælde, hvorav henimot halvparten fra Stjørdal.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:								
		1	2	4	6	7—8	9	13	16—17	19
		Stjørdal.	Frosta.	Skogn.	Verdal.	Inderøy og Verran.	Stenkjær.	Namsos.	Flatanger og Fosnes.	Vikna.
Veneriske saar	6	3	-	-	-	-	-	2	-	1
Syfilis, erhvervet	4	1	-	-	-	-	-	3	-	-
— medfødt	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	45	4	5	1	6	4	15	6	2	2

Tuberkulose. Om de i aarets løp meldte og av tuberkuloseprotokollerne utgaade tilfælde av tuberkuløse sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Stjørdal	173	15	63	110
Frosta	40	7	18	22
Leksvik	49	6	24	25
Skogn	94	11	42	52
Levanger	70	10	26	44
Levanger kjøbstad	23	4	5	18
Bygder	47	6	21	26
Verdal	134	21	50	84
Inderøy	176	16	53	123
Verran				
Stenkjær				
Stenkjær ladested	29	5	9	20
Bygder	126	11	39	41
Grong	70	5	18	52
Lierne	20	-	8	12
Namsos	69	6	22	47
Namsos ladested	42	5	11	31
Bygder	27	1	11	16
Klinga	33	1	7	26
Overhalla	45	4	9	36
Flatanger	69	1	34	35
Fosnes				
Kolvereid				
Vikna				
Leka	34	6	6	28
Nordre Trondhjems amt	1331	139	461	870
Derav i byer	94	14	25	69
— - bygder	1237	125	436	801

dødsaaarsakslister for det hele amt 10,4 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfald og 16,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 14,9 pct. og 20,3 pct. og for bygderne 10,1 pct. og 15,6 pct. — Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel.

Fordøielssesygdomme. Fra Klinga skrives: I almindelighet skyldes disse lidelser sikkerlig for meget og glohet kaffe. Denne drik og en gjennomgaaende særdeles slet tandgard gir anledning til dyspeptiske besværigheter hos en stor mængde; og disse tilstande bedredes ingenlunde i dette for store dele av befolkningen med hensyn til dens ernæringsforhold saa kritiske aar. Kvantitativt seet var kosten gjennomgaaende tilstrækkelig om end enkelte klaget over avtagen i vegt, saaledes en noksaa før sagbruksarbeider, som hadde minket 15 kg.; han

Obstetriciske operationer.

Indikationer.	Tangforløsning.			Vending.			Perforation.	Dekapitation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	35	32	3	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster; stort hode	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	1	1	-	1	-
Skjævt hodeleie (pneumoni hos moren)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	44	39	5	2	1	1	1	1	7
		44			2				

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Stjørdal	293	5	187	8	2	1	3	-
Frosta	57	2	48	5	-	1	-	-
Leksvik	76	1	51	3	1	-	2	1
Skogn	104	3	99	4	1	-	1	-
Levanger	99	4	89	8	1	-	3	1
Levanger kjøbstad	32	1	27	3	-	-	1	-
Bygder	67	3	62	5	1	-	2	1
Verdal	181	4	131	11	1	1	2	-
Inderøy	168	6	136	10	2	1	3	-
Verran	50	3	43	1	1	1	1	-
Stenkjær	187	4	106	9	-	-	2	-
Stenkjær ladested	49	1	38	4	-	-	1	-
Bygder	138	3	68	5	-	-	1	-
Beitstad	100	1	63	2	-	-	2	-
Grong	98	-	76	2	-	-	1	-
Lierne	44	3	23	1	-	-	1	-
Namsos	104	2	81	7	1	1	2	-
Namsos ladested	62	1	69	7	1	1	1	-
Bygder	42	1	12	-	-	-	1	-
Klinga	38	-	21	3	-	-	-	-
Overhalla	64	1	48	1	-	-	1	-
Flatanger	57	2	40	2	-	-	3	-
Fosnes	61	-	34	-	-	-	-	-
Kolvereid	124	3	66	6	1	-	1	-
Vikna	96	-	53	3	-	-	-	-
Leka	39	1	36	-	-	-	1	-
Nordre Trondhjems amt	2040	45	1431	86	11	6	29	2
Derav i byer	143	3	134	14	1	1	3	-
— - bygder	1897	42	1297	72	10	5	26	2

befandt sig dog ikke uvel derunder. (H. Nordbye). — Ogsaa fra Vikna anføres, at disse sygdomme indtok en bred plads og turde hænge sammen med rationeringen. (I. Waage).

Om de med statsbidrag forpleiede **sindssyke** se den almindelige beretning.

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 55, derav i Stjørdal distrikt 8, Frosta 3, Skogn 2, Levanger 2, Verdal 3, Inderøy og Verran 6, Stenkjær 9, Beitstad 2, Grong 1, Lierne 2, Namsos 8, Klinga 1, Fosnes 1, Kolvereid 6 og Leka 1. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om jormorhjælpen se den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 6 kvinder paa barselseng. Ifølge lægernes 4, derav 2 av barselfeber. Se forøvrig tabel XXXIV, gruppe XII.

Tallet paa fødte og døde vil sees av tabellen paa foregaaende side.

Der blir et overskudd av 609 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 70,1.

Veiret artet sig gjennemgaaende gunstig for aarsveksten og høsten blev som et kronaars, ogsaa for multers vedkommende. — I Frosta var paa enkelte gaarder høiavlingen saa stor, at der ikke blev plads i ladene, saa høi maatte tages direkte fra hesjene og presses for utskibning. (H. Grimm).

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Frosta er drikkevandspersmaalet vanskelig at faa løst tilfredsstillende. Adgangen til vand er som regel tungvindt, og brøndene alt andet end uklanderlige, men det har ikke lykkedes at faa sundhetsforskrifterne redigert saaledes som en utviklet hygiene kræver. (H. Grimm).

I Inderøy og Verran har de høie priser paa landmandsprodukter bevirket stor opgang i bøndernes indtægter, saameget mere som de kunde levere alt til staten; poteter kjørtes saaledes direkte fra akeren til statens store poteteskjælder ved Sundnes. Da alle opsittere, like til dagarbeiderne, har en liten jordflek, hvor poteter dyrkes, og da hønsehold er almindelig, selv i mindste hytte, har det med let adgang til billig fisk ikke været vanskelig for nogen at slaa sig igjennem, trods dyrtiden. Melk har man saa at si paa hver husmandsplads. — Levemaaten har selv under den vanskeligste restriktionstid været bra, da man paa landet kan ha adgang til at faa alle fornødenhetsartikler i matveien; det eneste, man har klaget paa, er melet, og det har til sine tider været slet, ofte befængt med midd, saa man har maattet ty til hvetemelsattester i noksaa stor utstrækning. Den knappe tilgang paa lysolje syntes mange var værst, enkelte steder fik man nok til fjøs og stald, men forlitet til husbruket. Tobaksnøden følte av mange noksaa lei, men det gik da det ogsaa. (H. Angell).

Ædruelighetstilstanden inden amtet opgives at være god, men mange, endog ivrige avholdsfolk, er høilig forbitret over ikke at kunne faa sig en flaske av ren og god vare, saa man kan «ha litt i huset.»

Sykehus. I Stjørdal distrikt er der et militæretaten tilhørende sykehus, kun i bruk under vaabenøvelserne, paa Sandferhus i Værnes doktor Ellen Seips sykehus for skrofuløse barn, trondhjenslægernes pleiehjem for tuberkuløse barn, tilhørende Trondhjems by, samt Hegre pleiehjem for tuberkuløse. I Levanger by ligger Nordre Trondhjems amts sykehus og i Verdal et tuberkulosehjem. I Stenkjær ladested findes et isolationslokale for epidemiske syke og amtets pleiehjem for tuberkuløse samt et av Stenkjær sanitetsforening oprettet sykehjem. I Vemundvik herred, like utenfor bygrænsen for Namsos ladested, ligger Namdalens sykehus med tilknyttet tuberkulosehjem.

Badeindretninger. I Stjørdal distrikt er der et styrtbad ved det militære sykehus og paa Stjørdalshalsen et forenet badstu- og karbad. En

badstue findes i Hegra og en i Meraaker. I Levanger er der et skolebad med dusj og karbad, som nogen dage i uken benyttes som folkebad. I Verdal er der 2 varmluftsbad, hvorav det ene staar aapent for enhver. I Inderøen distrikt er der karbad ved flere meierier og ved Sundnes brænderi. I Stenkjær findes et folkebad, som nu eies av kommunen og leverer baade karbad og badstuebad. I Grong distrikt er der 2 badstuebad. I Namsos ladested er der et folkebad, og i Klinga distrikt er der ved Bangdalsbruket bygget et moderne bad med dampbad, karbad og dusj, som benyttes meget av Bangsunds beboere. I Overhalla distrikt findes 3 badstuebad.

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad ¹⁾ .	Vaksinerte.
Nordre Trondhjems amt	67	1296
Stjørdal	²⁾ 11	219
Frosta	6	90
Leksvik	5	-
Skogn	3	191
Levanger	³⁾ 4	86
Verdal	6	68
Inderøy	⁴⁾ 2	-
Verran	1	-
Stenkjær	⁵⁾ 7	222
Grong	⁶⁾ 5	92
Lierne	⁷⁾ 2	-
Namsos	⁸⁾ 3	67
Klinga	⁹⁾ 3	40
Overhalla	¹⁰⁾ 3	-
Flatanger	1	40
Fosnes	-	30
Kolvereid	¹¹⁾ 3	82
Vikna	1	-
Leka	¹²⁾ 1	69

¹⁾ For distrikter, som bestaar av mere end ett herred, gjælder det opførte tal det herred, hvorefter distriktet har navn, naar intet nærmere er opgit. ²⁾ Stjørdal 3, Skatval 2, Laanke 2, Hegra 1, Meraaker 3. ³⁾ Levanger by 2, Frol herred 2. ⁴⁾ Sparbu 1, Sandvollan 1. ⁵⁾ Stenkjær ladested 5, Kvam 2. ⁶⁾ Grong 3, Snaasa 2. ⁷⁾ Nordli 1, Serli 1. ⁸⁾ Namsos by 2, Vemundvik 1. ⁹⁾ Klinga 1, Namdalseidet 2. ¹⁰⁾ Overhalla 2, Hølandet 1. ¹¹⁾ Foldereid 1, Nære 2. ¹²⁾ Gravvik 1.

XVIII. Nordlands amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jornødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		38164,42	161 105	53	13	115	82
1. Bindal	Bindal	1 509,00	2 502	1	-	2	2
2. Vik	Vik	232,66	2 505	1	-	1	1
3. Velfjord	Velfjord	600,39	1 425	-	-	1	1
4. Brønnøy	Brønnøy	150,19	3 274	2	-	1	1
5. Vega	Vega	147,27	2 422	1	-	1	1
6. Tjøtta		866,80	3 318	-	-	3	3
	Tjøtta	346,02	2 262	-	-	3	3
	Vevelstad	520,78	1 056	-	-	-	-
7. Alstahaug		408,54	4 205	2	1	3	3
	Stamnes	44,88	1 006	1	1	1	1
	Leirfjord	271,87	1 767	-	-	1	1
	Alstahaug	91,79	1 432	1	-	1	1
8. Herøy	Herøy	172,83	3 627	1	-	2	1
9. Vefsn	Vefsn	3 405,94	4 894 ¹⁾	1	- ²⁾	2	1
10. Mosjøen stadsld...	Mosjøen ladested..	0,83	1 721	1	1	1	-
11. Hatfjelldal	Hatfjelldal	3 102,51	1 061	1	-	1	1
12. Hemnes	Hemnes	1 690,13	4 689	1	-	3	2
13. Nesna		668,00	6 070	1	-	3	2
	Nesna	580,94	4 700	1	-	2	1
	Dønnes	87,06	1 370	-	-	1	1
14. Mo	Mo	3 964,92	5 892	1	1	3	1

¹⁾ Bor i Mosjøen.²⁾ Den ene av disse bor i Mosjøen.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaktmænd.
15. Lurøy		288,22	2 727	1	-	3	3
	Lurøy.....	270,86	2 107	1	-	2	2
	Træna	17,36	620	-	-	1	1
16. Rødøy	Rødøy.....	696,83	2 666	-	-	2	1
17. Meløy	Meløy.....	872,26	3 487	1	-	2	1
18. Gildeskaal.....		1 893,00	6 027	-	-	3	3
	Gildeskaal.....	666,25	4 166	-	-	2	2
	Beiarn	1 226,75	1 861	-	-	1	1
19. Bodø stadslæged. .	Bodø, kjøbstad . . .	1,03	4 895	4	4 ¹⁾	4	-
20. Bodin	Bodin.....	671,34	5 218 ²⁾	3	-	4	4
21. Skjerstad	Skjerstad.....	511,54	1 800	1	-	2	1
22. Saltdal	Saltdal.....	2 162,58	3 316	3	-	2	2
23. Fauske	Fauske	1 108,88	6 760	2	1	3	2
24. Sørfold		2 020,96	3 469	1	-	2	1
	Sørfold.....	1 846,75	2 641	1	-	1	-
	Kjerringøy	174,21	828	-	-	1	1
25. Nordfold		748,78	2 602	-	-	2	2
	Nordfold	563,37	1 375	-	-	1	1
	Leiranger	185,41	1 227	-	-	1	1
26. Steigen	Steigen.....	252,21	2 235	1	-	1	1
27. Hamarøy.....	Hamarøy	931,88	3 104	1	-	2	2
28. Lødingen		1 201,36	4 055	1	-	4	4
	Lødingen.....	977,75	2 787	1	-	3	3
	Tjeldsund.....	223,61	1 268	-	-	1	1
29. Tysfjord	Tysfjord	1 444,61	3 143	1	-	3	3
30. Narvik stadslæged.	Narvik, kjøbstad..	12,82	4 922	3	2	5	1
31. Ankenes	Ankenes	2 005,73	3 093	-	- ³⁾	3	4

¹⁾ 1 av disse er fast ansat jormor i Bodin.
 bor i Bodø. ²⁾ En av disse bor i Narvik.

³⁾ Den ene av disse, distriktslægen,

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaccinatorer.
32. Ofoten.....	Evenes	810,77	4 073	1	-	3	3
33. Værøy.....	Værøy	28,87	1 501	1	-	3	1
34. Flakstad ...		298,98	3 242	1	-	2	2
	Flakstad	179,75	1 795	1	-	1	1
	Moskenes	119,23	1 447	-	-	1	1
35. Buksnes ..	Buksnes	169,01	5 524	1	1	5	2
36. Borge	Borge.....	256,79	4 533	1	-	3	2
37. Gimsey	Gimsøy	185,34	1 625	-	-	2	2
38. Vaagan	Vaagan.....	286,17	5 828	2	1	5	4
39. Hadsel ..	Hadsel.....	725,39	8 037	4	1	8	1
40. Bø.....	Bø	212,00	4 435	1	-	2	1
41. Øksnes	Øksnes	362,61	3 293	-	-	2	2
42. Sortland	Sortland.....	409,93	3 536	2	-	2	2
43. Dverberg	Dverberg.....	674,52	4 354	2	-	4	5

Sundhetstilstanden¹⁾ var upaaklagelig indtil «den spanske syke» pludselig brøt ut i juli og satte sit uhyggelige præg paa aarets anden halvdel. — I alt er meldt av epidemiske sygdomstilfælde 26 906, hvorav 793 med dødelig udgang; i 1917 var de tilsvarende tal henholdsvis 8 995 og 278.

Dødeligheten var 16,2 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Jfr. tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 216 og flg. Se forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning²⁾.

¹⁾ Nedenstaaende er, bortset fra tabellerne etc., i det store hele tat en ordret gengivelse av amtslægens beretning. ²⁾ For Vefsn, Mosjøen, Gildeskaal, Ankenes, Ofoten og Flakstad distrikter er ingen aarsberetning indkommet. Hvad der for disse er opført paa listen over epidemiske sygdomme er hentet fra de til Medicinaldirektøren hver maaned sendte fortegnelser over iagttagne nye tilfælde av nogen epidemiske sygdomme.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	22	1	21	1	1	1	1	4	3	2	-	7	-	-	1
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	3	2	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	6	1	6	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	1	-
Skarlagensfeber	88	1	88	-	-	15	8	3	5	7	3	4	22	9	12
Meslinger	7	1	6	1	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	230	16	230	7	4	6	6	11	8	6	23	11	27	20	101
Dysenteri	3	-	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	19	8	16	3	1	1	-	-	3	1	-	2	2	-	3
Pyæmi, septhæmi	26	11	18	3	2	2	2	2	2	1	-	-	-	3	1
Pemfigus (hos nyfødte)	5	1	5	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1
Rosen	79	3	77	4	7	8	6	8	5	6	4	7	2	8	12
Røde hunde	8	-	8	1	1	3	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Variceller ..	131	-	131	28	21	11	9	11	12	10	7	9	3	5	5
Kusma	3	-	3	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Kikhoste	113	3	112	10	7	4	10	24	22	16	7	4	5	3	-
Akute katarrer i aandedrætsorg.	3966	93	3879	283	289	364	375	311	292	285	327	385	341	309	318
Influenza	19335	448	19305	44	43	23	48	60	39	745	2779	4272	7461	2693	1098
Lungebetændelse	762	168	719	33	26	11	35	29	21	28	32	188	178	93	45
Pleurit	496	8	482	40	27	33	49	48	35	46	46	42	37	48	31
Gigtfeber	126	4	120	13	12	9	8	13	11	6	9	7	9	11	12
Akut diarrhoe (kolerine)	1478	24	1445	79	120	160	78	84	107	155	248	128	109	94	83
Tilsammen	26906	793	26677	553	562	654	637	610	574	1318	3486	5067	8196	3297	1723

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	1		2		3 og 4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Bindal.		Vik.		Velfjord og Brønnøy.		Vega.		Tjøtta.		Alsta- haug.		Herøy.		Vefsn.		Mosjøen stads- læge- distrikt.		Hatfjell- dal.		Hemnes.	
	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	4	3	27	1	8	1	-	-	2	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	4	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	30	-	9	6	230	21	57	1	30	1	89	13	141	-	-	-	43	-	53	-	21	3
Influenta	135	5	125	-	461	1	293	3	76	9	692	8	700	13	15	-	2	-	211	1	360	14
Lungebetændelse	6	1	19	19	17	8	2	2	2	1	3	-	5	-	-	-	1	-	4	1	9	2
Pleurit	-	-	3	-	53	1	4	-	2	1	5	-	1	-	-	-	3	-	5	-	4	2
Gigtfeber	3	-	1	-	9	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	1	3	-
Akut diarrhoe (kolerine)	17	-	8	2	61	4	17	-	-	-	9	-	23	-	-	-	13	-	5	-	21	-
Tilsammen	192	6	170	31	863	38	383	7	111	13	807	21	877	14	17	1	70	-	280	3	418	21

Epidemiske sygdomme.

218

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	13		14		15		16		17		18		19		20		21		22	
	Nesna.		Mo.		Lurøy.		Rødøy.		Meløy.		Gilde- skaal.		Bødø stads- læge- distrikt.		Bodin.		Skjer- stad.		Saltdal.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	3	-	-	-	8	-	1	-	19	1	2	-	1	-	-	-
Meslinger	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	1	-	-	-	3	-	-	-	1	-	2	-	28	-	2	-	1	-	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	4	-	-	-	-	-	5	-	-	-	12	-	-	-	3	-	2	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	2	-	8	-	-	-	-	-	7	-	-	-	30	-	-	-	-	-	3	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	4	1	-	-	55	-
Akute katarrar i aandedrætsorg. . .	84	4	1	1	19	2	18	-	236	4	-	-	926	-	1	1	4	-	40	-
Influenta	216	19	1389	25	160	7	42	6	598	22	30	6	1208	-	286	26	169	4	489	16
Lungebetændelse	35	4	4	4	-	-	-	-	5	2	-	-	135	17	4	4	1	-	8	5
Pleurit	18	1	10	-	1	-	2	-	-	-	-	-	84	-	-	-	-	-	1	1
Gigtfeber	11	1	6	-	-	-	2	-	4	-	-	-	20	-	-	-	-	-	5	-
Akut diarrhoe (kolerine)	24	-	17	-	7	-	6	-	84	-	-	-	315	3	-	-	1	-	13	1
Tilsammen	398	31	1441	30	193	9	73	7	951	28	33	6	2790	23	299	32	180	4	620	25

Nordlands amt. 1918.

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	23		24 og 25		26		27		28		29		30		31		32		33	
	Fauske.		Sørfold og Nordfold.		Steigen.		Hamarøy.		Lødingen.		Tysfjord.		Narvik stadslæge- distrikt.		Ankenes.		Ofoten.		Værøy.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	25	-	-	-	-	-	2	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	9	3	1	1	-	-	-	-	66	4	2	-	-	-	-	-	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Barselfeber	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	1	1	-	-	-	3	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Rosen	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	9	1	1	-	-	-	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	-	-	-	-	-	2	-
Kusma	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akutte katarrer i aandedrætsorg.	153	3	48	23	37	-	41	-	188	-	48	-	618	-	54	-	-	-	39	-
Influenza	559	-	880	3	165	7	809	14	1108	6	288	7	1424	31	230	-	1163	22	51	3
Lungebetændelse	41	16	28	4	3	-	4	-	70	13	5	5	128	5	7	1	-	-	9	2
Pleurit	5	-	11	-	51	-	11	-	12	1	8	-	29	1	1	-	-	-	8	-
Gigtfeber	2	-	3	-	2	-	1	-	2	-	4	-	8	-	1	-	-	-	4	-
Akut diarrhoe (kolerine)	8	4	31	-	12	1	10	-	61	-	15	-	239	3	15	-	-	-	22	-
Tilsammen	773	25	1038	34	273	9	877	14	1445	21	443	18	2504	42	311	1	1163	22	145	5

Epidemiske sygdomme.

220

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne :																			
	34		35		36		37 og 38		39		40		41		42		43		Under Lofot-fisket.	
	Flakstad.		Buksnes.		Borge.		Gimsøy og Vaagan.		Hadsel.		Bø.		Øksnes.		Sortland.		Dverberg.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	2	-	3	-	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	29	1	1	-	8	-	7	1	-	-	-	-	24	-	1	-	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselfeber	-	-	2	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	3	-	-	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	15	-	2	-	3	-	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	10	-	-	-	2	-	11	-	-	-	-	-	8	-	-	-	1	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	15	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	-	26	-	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorg. . . .	-	-	42	-	22	1	217	2	4	4	-	-	25	-	68	-	128	3	202	-
Influenta	-	-	82	19	133	21	960	31	1340	44	431	22	257	15	1249	2	549	16	-	-
Lungebetændelse	-	-	10	4	13	11	64	9	-	-	2	2	5	5	70	18	35	3	8	-
Pleurit	-	-	6	-	15	-	18	-	43	-	17	-	5	-	28	-	13	-	19	-
Gigtfeber	-	-	12	-	-	-	3	-	7	-	2	-	1	1	-	-	2	1	4	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	15	-	-	-	153	4	54	2	-	-	3	-	94	-	16	-	89	-
Tilsammen	-	-	245	25	189	33	1444	46	1474	55	456	24	299	24	1547	21	785	23	328	1

Nordlands amt. 1918.

Tyfoidfieber optraadte med ialt 8 tilfælde i V a a g a n, hvorav de 7 var i Svolvær. Ved blodundersøkelse viste det sig at være paratyfus Smittekilde nokklaret. Forøvrig forekom sygdommen enkeltvis i Fauske, Borge, Bø, Buksnes og Hamarøy. I Bodin er opført 3 tilfælde, der — alle tømmerarbeidere — kom syke hjem fra Hamarøy prestegaard, hvor de fortalte at der var lignende tilfælde. Dette var midt under travleste spanskeepisoden; der blev telegrafisk forespurgt i Hamarøy om der var tyfus. Svaret gik ut paa, at man oppfattet derværende kasus som spansk syke. I travlheten blev ikke tat blodprøver, men for alle tilfældes skyld blev der tat forholdsregler som for tyfus. De 3 patienter laa i hvert sit hjem. Den ene av dem døde. Hos ham var der sudaminalignende exanthem paa truncus, hos de to andre ikke spor av exanthem. Ingen enteritiske symptomer.

Difteri optraadte temmelig hyppig i Tysfjord. Som oftest var sygdommen godartet, men naar den optraadte sammen med influensa, hadde den tilbeielighet til at lokalisere sig til strupen. 2 kvinder døde av influensapneumoni komplic. med svelg- og strupedifteri. (Kinck).

Influensa. I juli bragte hurtigrutebaatene smitten nordover. Passagerer og besætning, ikke mindst postbetjeningen paa disse, var som slaat overende av en giftig atmosfære. Og i en, to, tre var det som om denne gift var utover hele fylket. Fra hurtigrutene kom nemlig sygdommen over paa lokalskibene og fra disse igjen til de mindre anløpssteder. Fra Vega berettes saaledes, at en kone kom syk hjem fra Stavanger og spredte smitten utover distriktet. I Sandnessjøen blev først postfolkene angrepet. I Bodin notertes det første tilfælde oppe paa en ensomt beliggende gaard ved Soløyvandet, hvortil der var kommet nogen kvinder med hurtigruten. I Beiarn saaes sygdommen først ute i fjorden paa gaarden Øines, hvor en gut kom syk hjem fra Bodø, og hvorfra farsotten saa fór opigjennem dalen. Til Saltdal kom den med en arbeider fra Kristiania; han smittet hele den store arbeidsstok, der var beskjeftiget med fløtning av statens ved. Til Folden kom sygdommen først midt i september, dens import kan ogsaa der tilskrives bestemte personer, mens den i nabodistriktet Steigen allerede iagttoges i juli. Selv paa saa avsidesliggende steder som Værøy og Røst notertes «den spanske» allerede i juli og paa Andenes beretter lægen, at de første tilfælde optraadte den 22de juli, dagen efterat dampskibet Andenes hadde været indom stedet og losset varer. De første syke var netop de folk, som hadde været ombord, hvor flere var angrepet. (Rossow). Paa en hel del steder beskrives sygdommen i dens første begyndelse som av lettere natur. Mange hadde den kun som pludselig ildebefindende med paafølgende gastroenteritiske symptomer av en eller to dages varighet og saa fuld restitution. Nogen alvorligere lungekomplikaationer nævnes saagodtsom ikke. Over midten av august var epidemien aapenbart i tilbakegang. Saa kom en opblussen og det med et ganske andet præg: De samme almensymptomer, men med den kjendte intense affektion av de øvre luftveier og desværre i mange tilfælde ogsaa av selve lungevævet med den frygtelige dødsprocent. Hovedindtrykket av lægernes beskrivelse av denne sygdommens anden fase er, at den har optraadt mildere i de almindelige indlandsbondebygder end ute ved kysten. En undtagelse herfra er Værøy, hvor lægen ikke kan tilskrive sygdommen noget dødsfald. Typisk i denne henseende er distriktet Gildeskaal, hvor der i sjøherredet Gildeskaal var mange yderst alvorlige tilfælde og ikke faa uhyggelige dødsfald, mens der i Beiarn ikke forekom noget dødsfald av sygdommen. Man saa den forløpe i sin sørgeligste form i det velstaaende handelshus paa den ene side og forholdsvis let og uten komplikaationer i fattigmandens trange hytte. I de bygder, hvor man kunde paa-vise import av smittestoffet ad forskjellige veier, kunde man ogsaa iagttå forskjel

Veneriske

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa									
		3 og 4	5	7	8	12	13	14	17	19	20
		Velfjord og Brønnøy.	Vega.	Alstahaug.	Herøy.	Hemnes.	Nesna.	Mo.	Meøy.	Bodø.	Bodin.
Veneriske saar	13	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	43	-	1	1	-	-	-	2	-	17	1
— medfødt	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit . . .	300	2	1	10	3	3	6	9	11	81	5

paa sygdommens ondartethet, saaledes i Bindal, Vik og Folden. Alle er enige om, at kom sygdommen ombord blandt mandskaperne paa skjøiterne, gjaldt det om at faa de syke ut av de trange lugarer, skulde man tænke paa at faa et godt resultat av behandlingen. Et eiendommelig forhold omtaler distriktslægen i Herøy: av et notlag paa 14 mand blev 12 syke næsten samtidig, og sygdommen spredtes rundt i 11 forskjellige hus. Kun i ét hus blev andre beboere smittet, de øvrige gik fri, trods de fleste syke naaede hjem inden 24 timer efterat de var blit syke og trods boligforholdene hos de fleste var slette og isolation umulig. Fra flere andre notlag kunde distriktslægen gi lignende beretninger. Da sygdommen i mars—april aaret efter atter raste i samme grænd, laa «hele huset» hos de samme med undtagelse av de notmænd, som hadde været syke i september. (Sørensen). — I de gjennemsigtige forhold mange steder med den spredte bebyggelse var det let at se, hvorledes sygdommen tok fat i befolkningen. Fra en dansemorro (Sulitjelma) eller fra en juletræfest (Dverberg) berettes saaledes om eksplosionsagtig optræden av sygdommen med angripen av omtrent alle deltagere inden 48 timers forløp. Kjender man saa litt til, hvordan kvindfolkene ter sig paa en gaard — det vil her nord nærmest si en mindre landsby mange steder, hvor gaardmændene, eierne av jorden, ofte mange i antal, fra tiden før utskiftningen har sine hus i noksaa tætte klynger som regel omkring baathavnen, — kommer der sygdom i et hus, skal de alle stikke indom og sjaa paa og diskutere tilfældet — kjender man til dette, finder man det ikke det mindste rart, at en smitsom sygdom brer sig. — Med hensyn til antallet, det virkelige antal, angrepne kan man kun danne sig et skjø. Amtet var jo daarlig forsynt med læger, og den svære masseoptræden paa én gang gjorde det uoverkommelig for lægerne at imøtekomme alles krav om hjælp. Lægerne angir skjønsmæssig at op til 75 pct. av befolkningen var angrepet. Sygdommen kulminerte i oktober med 6 772 anmeldte tilfælde. Dens begyndelsesmaaned, juli, hadde 721 og slutningsmaaned, december, 1 024 angrepne. Dette er naturligvis kun en ringe brøkdel av amtets virkelige syke blandt dets henimot 200 000 indbyggere. — I de to av amtets byer, hvorfra medicinalberetning foreligger — Bodø og Narvik — sees epidemien at ha gjennemgaat de samme faser, en førsteoptræden i juli med avtagen i august, saa en opblussen igjen sidst i august. Stadslægen i Narvik tilskriver denne opblussen de hjemvendende feriereisende og skolernes aapning, men den svarer jo nøiagtig til sygdommens gang ute i distrikterne, saa det er vel infektionsstoffet selv, som er årsaken. I Bodø hadde man heldigvis liggende et feltlasaret paa 50 senger tilhørende «Røde kors»; dette blev sat op og drevet av foreningen, da sygdommen raste paa det værste. Dette kom især de mange fartøifolk tilgode, som blev syke ombord og førtes til byen.

sygdomme.

lægedistrikterne:																Under Lofotfisket.
22	23	27	28	29	30	31	32	33	36	37-38	39	40	41	42	43	
Saltådal.	Fauske.	Hamarøy.	Lødingen.	Tysfjord.	Narvik.	Ankenes.	Ofoten.	Værøy.	Borge.	Gimsøy og Vaagan.	Hadsel.	Bø.	Øksnes.	Sortland.	Dverberg.	
-	-	-	-	-	7	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	15	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	2	1	9	4	55	10	6	-	3	36	3	4	1	15	2	17

Et av byens største forsamlingslokaler, «Betania», blev av helseraadet lagt beslag paa til dette bruk. I Bodø stengtes i september kinematograf, skoler, forsamlingslokaler og kirken i 14 dage. Stadslægen tror at spore virkning herav. Efter de 14 dage var brodden tat av epidemien. (Lie). I Bodø behandledes 1 208, i Narvik 1 424 tilfælde. Fra Narvik og et par landdistrikter meldes om optræden av sindssygdum under sygdommens forløp. En ikke sjelden foreteelse var empyem. Av enkelte sættes en del nye lungetuberkuloser i kausalforbindelse med sygdommen. Alle er enig om, at den hadde en saare uheldig indflydelse paa ældre tilfælde. — For de læger, der har oplevet de to pandemier av influensa, der i den sidste menneskealder har hjemsoekt Nord-Norge, staar denne sidste som den ubetinget uhyggeligste. Under den første var vistnok likesaa mange angrepne, og der var ogsaa da en god del lungebetændelser. Men der var saaat si mere orden i tingene, lungebetændelserne og de svære bronkitter rammet de gamle og ryddet op blandt dem. Nu gik de gamle hovedsagelig fri eller var kun let medtat et par dage, de gik nu og pleiet de unge, netop voksne, for desværre i altfor mange tilfælde tilsidst at følge dem til graven. — For lægerne blev sygdommen et slags kraftprøve paa, hvad en menneskelig organisme kan prestere døgn efter døgn ofte uten nogen, men altid uten tilstrækkelig hvile i de par maaneder det røynt paa som værst. Omkring hjemstedet var det idelige sykebesøk dagen lang og natten med; blev man hentet ut paa bygden, kom man næsten ikke hjem igjen; det var at staa ved de talrike dødsleier, hvor litet eller intet sovnet ind av træthet, naar man stod boiet over patienten i de kvalme stuer, og bare ønsket man kunde lægge sig bent ned og sove. Bedst var det, naar man blev hentet lange veier med skjøite eller med bil. Der kunde man da faa sig en stunds hvile. For bylægerne blev det et jag døgnnet rundt; gateklokke og telefonringning ustanselig. Og dog var — jeg citerer her av distriktslægen i Vaagan's medicinalberetning — disse maaneders anstrengelser og slit ikke det værste. Det som tok mest paa, var at staa ved de talrike dødsleier, hvor litet eller intet kunde gjøres for at redde de unge kraftige mennesker. Distriktslægen haaper ikke at faa opleve saadant mere. (Saxlund).

Dysenteri blev iagttat i Værøy hos 2 sjømænd, som ikke var hjemme-hørende der, men som tidligere hadde seilet paa varme hav. (Grønning).

Av **skabb** er meldt 531 tilfælde.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlete tilfælde vil sees av ovenstaaende tabel. Disse sygdomme meldes væsentlig som før fra byerne, trafikcentrene og industri- eller anleggsstederne; jo lenger bort fra disse des færre.

Tuberkulose. Til opplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgaade tilfælde av tuberkulose sykdomme inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 15,1 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfald og 23,6 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sykdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 17,2 pct. og 29,3 pct. og for bygderne 14,9 pct. og 23,2 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Denne sygdom har faat en særegen interesse paa grund av influensaepidemien. Fra Alstahaug skrives, at den synes at ha blusset op igjen efter influensaepidemien. Hos flere vedvarte de bronkitiske symptomer og der kom litt efter litt tegn paa lungetuberkulose. Der var ofte motvilje tilstede mot at la sig indlægge i tuberkulosehjem. (Balke). — I Nesna synes ogsaa tuberkulose at være i tiltagen, hvad der vel maa skyldes forkjølelsesygdom og da specielt influensaen. (Berg). — Fra Saltdal skrives, at den «spanske syke» voldte talrike nye utbrudd av tuberkulose, samtlige lungetuberkulose. (Tornøe). — I Dverberg saa lægen 4 tilfælde av klinisk paaviselig lungetuberkulose i direkte tilslutning til influensa. 2 av disse hadde tidligere hat tub. pedis, der var i god bedring, men i tilslutning til influensa optraadte en hurtig fremadskridende lungetuberkulose. (Krogstad). — I Narvik notertes 24 nye tilfælde mot 14 i 1917, hvilket stadslægen tilskriver dels rationeringen med underernæring av den største del av befolkningen og dels influensaepidemien. Yderligere utredning og bedre forstaaelse av forholdet mellem disse to sykdomme kan vel de nærmest følgende aar gi. Fra søndre Helgeland og fra Lofoten og Vesteraalen skriver lægerne om ulyst hos befolkningen til at la sig indlægge i tuberkulosehjemmene. Alle vil paa sanatoriet. Der mangler beretninger fra 6 av de 43 offentlige læger. Av de indkomne sees at 906 (402 mænd og 504 kvinder) var under helseraadens varetægt 1ste januar 1918, 474 nye er indførte i aarets løp (201 mænd og 273 kvinder). Avgaaet ved døden er 306. 110 er indlagte ifølge § 6 i tuberkulosehjemmene. Man kan trygt regne tallene forholdsvis for de manglende distrikter; der skulde efter denne beregning være ca. 1 100 smittende tuberkulose i Nordlands amt, d. v. s. kjendte registrerte tilfælde. Under den herskende lægemangel kan man vel gaa ut fra, at der i virkeligheten er mange flere. Saaledes skriver distriktslægen i Buksnes, at de under behandling værende tilfælde kun repræsenterer en del av samtlige, idet mange ikke søker læge, før de er noksaa medtat og delvis arbeidsudygtige. I den senere tid, efterat det blev bekjendt at «spanskesyken» disponerer for tuberkulose, er man blit mere ængstelig, og holder en hoste sig nu i nogen længere tid, kommer man straks og der er i saadanne tilfælde ofte paavist tuberkulose, og patienterne er i god tid kommet til sanatorium. Det er ogsaa lykkedes i større utstrækning end tidligere at faa anbragt viderekomne paa tuberkulosehjem — 20 tilfælde mot 3 i 1917 — dette gjør jo adskillig til at hindre spredningen av smitten, og god nytte ved siden herav gjør de hygieniske reiser, som foretages saa ofte som tiden tillater. (Hermansen).

Amtet har 9 tuberkulosehjem (Brønnøy, Vefsn, Meløy, Fauske, Tysfjord, Narvik, Vaagen, Hadsel og Sortland). Fra Meløy klager lægen over, at patienterne absolut vil hjem, naar de blir daarligere og tror det bærer mot døden; det er til ingen nytte at komme med motforestillinger. — Hjemmet i Narvik er det eneste i amtet, hvor der foretages kvælstofindblæsninger; det har en lun beliggenhet, hvad Vaaganhjemmet ikke har. — Det har ikke været mulig at faa hjemmene til at greie sig med de hittidige budgetter. Disse har — hovedsagelig paa grund av brændelskontoen — maattet sættes betydelig op. Der er ved flere oparbeidet underskudd, som forøvrig tillates efterlignet paa stat, amt og vedkommende hjemstavskommune. Ellers maatte jo hjemmene nedlægges,

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Bindal	31	3	6	25
Vik	56	2	31	25
Velfjord	53	7	38	70
Brønnøy	55	9		
Vega	28	5	7	21
Tjøtta	40	7	13	27
Alstahang	60	6	21	39
Herøy	50	10	14	36
Vefsn	1	-	1	-
Mosjøen stadslægedistrikt	-	-	-	-
Hatfjelldal	25	2	3	22
Hemnes	67	8	21	46
Nesna	70	6	31	39
Mo	92	15	30	62
Lurøy	28	6	9	19
Rødøy	21	3	7	14
Meløy	83	13	28	55
Gildeskaal	39	9	6	33
Bodø stadslægedistrikt	73	14	23	50
Bodin	98	19	32	66
Skjerstad	26	6	4	22
Saltdal	56	5	25	31
Fauske	76	14	25	51
Sørfold	66	5	34	50
Nordfold	18	3		
Steigen	31	5	9	22
Hamarøy	39	6	14	25
Lødingen	58	9	21	37
Tysfjord	56	13	18	38
Narvik stadslægedistrikt	84	13	42	42
Ankenes	1	-	1	-
Ofoten	22	-	22	-
Værøy	17	2	5	12
Flakstad	-	-	-	-
Buksnes	86	17	25	61
Borge	82	14	33	49
Gimsøy	115	12	46	69
Vaagan				
Hadsel	153	23	55	98
Bø	73	11	24	49
Øksnes	57	9	24	33
Sortland	57	12	21	36
Dverberg	55	9	23	32
Under Lofotfisket	2	-	1	1
Nordlands amt	2200	332	793	1407
Derav i byer	157	27	65	92
— bygder	1890	282	673	1217

da selvfølgelig hverken den private forening eller den kommune, som er ansvarlig for driften, kan paata sig de store underskudd. Ved nogen av hjemmene mangler endda liggehal. En saadan virker ikke mindst mot en av de værste plager for patienterne — kjedsomheten, som uvirksomheten fører med sig. Ved Bodin tuberkulosehjem skal indredes arbeidsrum for patienterne. Ved avvekslende liggekur og litt sysselsættelse i arbeidsstuen vil den lange dag bli besat for de patienter, som nu i styggeveir sitter og henger i dagligstuen eller driver om i hjemmets nærhet uten maal og med.

Av **spedalskhet** er iagttat et nyt tilfælde i Tjongsfjord i Rødøy og et i Meløy. En gammel spedalsk kvinne er død i Nesna, likesaa en 86-aarig i Bodin. Sidstnevnte hadde i hele sit lange liv delt seng med sin mand, som fremdeles er frisk. Sygdommen nævnes nu kun av 5 à 6 læger i amtet.

Bleksot og anæmi omtales av flere i forbindelse med rationeringen.

Sindssygdrom. Om de med statsbidrag forpleiede syke se den almindelige beretning. — Forøvrig er der her den samme nød som andre steder; Rønvik asyl er til stadighet overfyldt, saa det er en gru hver gang der meldes en ny sindssyk. Rønvik asyl vilde nu være omtrent passende for Nordlands amt, hvis samtlige patienter skulde ha det hospitalsmessig. Det blir vanskeligere og vanskeligere at faa utsat patienter i privatpleie, kun Steigen blir sine traditioner tro og tar imot fremdeles. Det er en fornøielse at se, hvor godt forholdet er mellem patienten og familien mange steder deroppe, og hvad forpleierne ofrer av tid og møy paa de tildels meget brydsomme og meget urenlige syke. Det er mangen gang ufattelig, at forpleierne holder ut med den stadige uro. Takket være bygdens gode gamle aand synes man deroppe, at disse indtægter er gode at ha trods strævet og det ofte uappetitlige arbeide. Der er en interesse baade hos store og smaa for disse syke, som ikke mindst gir sig utslag i, at ungdommen, baade gutter og piker, gaar over i asyltjeneste, og ikke blot til Rønvik asyl men til flere av asylerne sydpaa. — Forhaabentlig vil statsmagterne om ikke altfor lang tid avhjælpe denne sørgelige mangel paa asylpladse. Det har hændt, at man har maattet betale 48 kroner døgnet i vakthold over patienter, som har maattet vente paa ledig plads.

I Rødøy blev der iagttat et par tilfælde av **Menières** sygdom; i aarenes løp har distriktslæge Glatved i samme grend truffet paa 5 à 6 tilfælde av denne sygdom hos folk i 20—40-aars alderen.

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er opgit ialt 76, nemlig i Bindal 1, Velfjord og Brønnøy 4, Vega 3, Tjøtta 1, Alstahaug 1, Herøy 2, Hatfjelldal 1, Hemnes 3, Nesna 2, Mo 2, Lurøy 1, Meløy 2, Bodø 3, Bodin 2, Skjerstad 2, Saltdal 1, Fauske 1, Folden 3, Steigen 4, Lødingen 1, Narvik 6, Værøy 1, Buksnes 5, Borge 1, Gimøy og Vaagan 6, Hadsel 6, Bø 1, Øksnes 2, Sortland 5 og Dverberg 3. Indikationer og utfald vil sees av tabellen paa næste side.

Paa **barselseng døde** ifølge presternes opgaver 9 kvinder, ifølge lægernes 12; 3 dødsfald skyldtes barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXVI, gruppe XII.

Ifølge tabellen paa side 228 over **fødte og døde** var overskuddet av førstnevnte 2 093 og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 57,0.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Uttrækning ved bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	47	44	4	-	-	-	-	3	1	2	1	-
Trangt bækken	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Barselkrampe	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med panden fortil) ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	¹⁾ 1	3	1	-	-	-	-	-
Dyp tverstand av hodet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	58	53	²⁾ 7	5	1	5	1	3	1	2	4	3
		60		6		6			3			

¹⁾ Dødsårsak: hjerneemboli. ²⁾ Herav 4 tvillinger.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Bindal.....	72	-	40	3	2	-	-	-
Vik.....	71	1	64	6	-	-	3	-
Velfjord.....	40	1	18	2	-	1	3	-
Brønnøy.....	118	5	71	7	-	-	-	-
Vega.....	70	1	31	4	-	-	1	-
Tjøtta.....	87	-	66	5	1	-	2	-
Alstahaug.....	145	1	65	8	1	-	1	-
Herøy.....	141	1	65	11	2	1	2	-
Vefsn.....	113	1	69	2	-	-	1	-
Mosjøen stadslægedistrikt.....	32	-	26	-	-	-	1	-
Hatfjelldal.....	28	-	28	3	-	-	1	-
Hemnes.....	118	1	86	4	1	-	5	-
Nesna.....	130	-	71	5	-	1	-	1
Mo.....	131	1	89	6	1	1	-	-
Lurøy.....	92	1	33	2	-	-	4	-
Rødøy.....	67	1	32	6	1	1	3	-
Meløy.....	109	2	84	11	4	-	2	-
Gildeskaal.....	188	3	81	7	1	-	7	-
Bodø stadslægedistrikt.....	106	5	72	5	1	-	2	-
Bodin.....	144	1	103	6	-	-	3	2
Skjerstad.....	45	2	32	1	-	-	-	-
Saltdal.....	102	-	65	11	3	-	3	-
Fauske.....	277	7	95	15	1	-	1	-
Sørfold.....	96	1	59	7	2	-	2	1
Nordfold.....	71	-	38	5	1	-	-	-
Steigen.....	53	-	37	2	-	-	-	-
Hamarøy.....	76	1	60	5	-	-	1	-
Lødingen.....	103	4	63	4	-	1	-	-
Tysfjord.....	71	5	69	8	1	-	3	-
Narvik stadslægedistrikt.....	144	3	88	10	-	-	2	-
Ankenes.....	83	2	43	6	-	-	2	-
Ofoten.....	154	2	82	8	-	-	4	-
Værøy.....	57	1	16	2	-	-	-	-
Flakstad.....	95	1	43	8	-	-	1	-
Buksnes.....	181	6	95	15	2	1	1	-
Borge.....	140	3	94	10	-	-	3	-
Gimsøy.....	46	-	33	5	1	-	-	-
Vaagan.....	210	1	112	13	1	-	6	-
Svolvær.....	23	1	21	3	-	-	-	-
Bygder.....	187	-	91	10	1	-	6	-
Hadsel.....	361	2	174	27	2	-	6	-
Bø.....	126	1	77	9	-	-	4	1
Øksnes.....	93	3	68	6	1	1	2	-
Sortland.....	133	2	56	7	2	1	1	-
Dverberg.....	150	-	83	12	-	-	-	-
Nordlands amt.....	4869	73	2776	299	32	9	83	5
Derav i byer.....	305	9	207	18	1	-	5	-
— bygder.....	4564	64	2569	281	31	9	78	5

Veiret. Aaret 1918 debuterte selve nytaarsnatten med en orkan, hvis like man efter gamle folks utsagn maatte gaa mange aar tilbake for at kunne huske. Gamleaarets sidste dag likesom saa usædvanlig mange andre den høsten hadde det deiligste vinterveir, indtil det henimot kvelden røk op en kuling, der snart antok karakteren av orkan av sydsydvest. Sunkne eller ilanddrevne fartøier, nedblæste skorstenspiper, avrevne hustak, meldinger om druknede mennesker, ødelagte telefon- og telegrafledninger, en gjennomvaaket nat med angst for ildebrand eller nedblæsning av huset, orkanens hyl omkap med dampskibsfløiternes stadige tuten, der man med fuld damp søkte at bevare fortøiningernes hold mot den mægtige paakjending, var de indtryk, som fyldte alles sind, da endelig det hele henimot nytaarsmorgenen stilnet av, og det nye aar oprandt med et behagelig vinterveir. — Vaaren kom tidlig og sommeren var saa vidunderlig varm og klar, at man skulde tro sig hensat til sydligere breddegrader.

Levemaate og hygieniske forhold. Efterhaanden som utviklingen av jordbruk og fiskeri antar et mere tidsmessig præg, vil det medføre betydelige forandringer i nordlandslivets fysiognomi. Det mere intense jordbruk vil kræve sin mand fuldt ut, kanhænde gaardmanden kan drive Lofotfisket og noget sildfiske senhøstes. Og paa den anden side kræver de kostbare, tildels store motorskjøiter, at man er med i fiskerierne saagodtsom aaret rundt, skal gjelden til bankerne klares. Som følge herav er det og blir endda mere og mere tilfældet, at den mandlige befolkning i Nordland opdeles i en udelukkende jordbruger- og en udelukkende fiskerstand i motsætning til tidligere, da enhver voksen mandsperson utrustedes til vinterfisket som til en hel ekspedition med bagster, seng- og gangklær, saa kvinderne i lange tider hadde et helt styr, mens mandfolkene var optat med baatens og brukets istandsættelse. Nu er her fuldt op av modernt drevne gaarder med sønnen paa amtets landbruksskole, døtrene paa husmorskole og der arbeides paa mark og i skog aaret rundt. Der hvor det aapne havs vælde brytes av fjeld og aas ser man straks en ganske frodig vegetation og der hvor sansen for jorddyrkning er utviklet, ser man bygder saa veldyrkede, saa man tror sig paa langt sydligere breddegrader. Hermed er ogsaa kommet krav til bedre boligforhold, større og lysere rum end i gamle dage; husene er bedre flidd; istedetfor den tidligere torvtækning paa takene med sit evindelige dryp og den langvarige fugtighet langs veggene ser man nu skiffertækning; ordentlige kjældermure avløser den ældgamle skik at lægge bygningen like paa jorden eller med høist en liten rad sten under sylstokken. Men desværre altfor hyppig staar det elier de bedste rum paa stads, og familien stuver sig sammen for at spare brændsel i ét eller to rum den lange vinter. Selv ute i ødistrikterne med sine urolige og voldsomme vindforhold ser man folk sætte op forholdsvis noksaa store bygninger i motsætning til fortidens lave, smale og lange; disse langs den fremherskende vindretning byggede, torvtækte hus, der likesom biter sig fast i jorden, kan «holde av» en rokkuling, i høiden med tap av nogen torver og litt næver paa taket, mens naboens nye, brede og høireiste nybygg staar og duver paa sine cementstøpte mure, saa lamperne henger og svaier, væguhret standser og folket ikke tør lægge sig eller tyer ind til dem i «gamlelaanna». Likesaa litt som denne sidstnevnte lenger passer til vore dages fordringer til rum og lysforhold, likesaa litt passer de nye bindingsværk- eller plankehus høit i veiret til de rasende vindforhold ytterst ved nordlandskysten, — en mellemtipe vil vel vokse sig frem i tidens løp.

Kostholdet i aarets første halvdel var i altfor mange hjem meget daarlig paa grund av den elendige potetavl i 1917. Dette gjorde rationeringen meget følelig og en sand fest var det, da den herlige sommer bragte nypoteter allerede de første dage i august til avløsning av den danske kaalrabi. I byfamilier og

hos mangen en husmand, hvor der var mange barn, især gutter, blev det smalhans — det blev forlitet brød. Inde i fjordene, hvor der om vinteren som regel er frit for fisk i sjøen, blev levemaaten knap for smaakaarsfolket, mens beretningerne for den store mængde gaardbrukeres vedkommende gaar ut paa, at rationeringen neppe var mærkbar for fødemidlernes vedkommende. Det blev noget snaut med kaffe og tildels sukker. Fra Narvik skrives: Det er ikke tvil om, at den fastsatte ration av melvarer, ialfald under det herværende klima, var for snau for strengt arbeide, særlig for mænd da. Lægen har personlig erfaring for det. Tiltrods for, at han forsøkte at erstatte brødet med poteter, med flesk, kjøt og fisk, gik han igjennem rationeringstiden med et utilfredsstillt krav efter mat. Han fik visst mere end nok av kalorier, men ikke i den blanding, som organismen fra barnsben har været indstillet paa, følgelig blev kalorierne heller ikke utnyttet ordentlig. De første 8 maaneder tapte han 16 kg. i vægt, og dette tap tilskriver han i væsentlig grad rationeringen. Som med ham saa ogsaa med mange andre, som tapte endog mere end han uten at være syke og uten at overanstrenge sig. Det var dog de færreste, som hadde raad til at skaffe sig tilstrækkelige erstatningsprodukter. Lægen har et bestemt indtryk av, at der var ikke liten underernæring blandt folk, og at mange derved fik en knæk, som de sent eller aldrig forvinder. (Astrup). Rationeringen var knap, skrives der fra Borge. Hadde man endda kunnet faa nok av urationerte varer, som f. eks. hermetisk sild, kippers eller noget Argentina kjøt eller flesk eller islandsk faarekjøt, vilde det ha hjulpet, men saadanne ting førte provianteringen ikke. Den mente, at saadanne ting spiste ikke folk i Borge, eller at de ikke skulde faa lov at «kaste bort sine penger til unødvendige ting». Kommer saa hertil liten interesse for at gjøre noget ut av raastoffene, saa er det ikke rart, at levemaaten blev klein for ikke at si slet. (Lydersen). Næringsstoffernes behandling utover i amtets landdistrikter kunde fortjene et kapitel for sig selv. Her er jo rikelig tilgang saaatsi like utenfor stuedøren for den store mængde paa æggehvite- og fedtstoffer, om ikke aaret rundt saa ialfald til visse tider, saa aarsbehovet kunde dækkes i fuldt mon. Men det synes som om nordlendingen kun kjender nedsaltnig som konserveringsmiddel — naar det gjælder til eget bruk — og paa hans bord kommer fisken og silden, hvad enten den spises fersk eller saltet, kun som kokt. Stekte fiskeretter eller tillavet fiskemat er visst en uhyre sjeldenhet i husholdningen, for ikke at tale om retter av tørfisk eller røket fisk som en avveksling i den ensformige daglige kost. Her er visstnok husmorskoler, men de er altfor smaa, saa de monner ikke stort, og som husmødre faar nok kvinderne være glad til, de rækker at faa ifra sig det mest nødvendige slit med barneflokken, kjøkkenet og fjøset, uten tjenerhjælp som de fleste er. Det forekommer nok lægerne mangen gang som en gaade, hvordan en husmor greier at staa i det. Men én ting er hun da befriet for — hendes mand er da en ædruelig mand. Ser man bort fra forholdene i lappedistrikterne lenger nordpaa, kan man si, at ædruelighetsstilstanden i landsbygderne i Nordlands amt, er ideel. Saavidt amtslægens snart 30-aarige indgaaende kjendskap til befolkningen her nord rækker, eksisterte der i flere bygder praktisk talt ikke misbruk av alkoholia; ikke én pro mille av indbyggerne var «henfalden» — og heri er mange av hans kolleger heroppe enig. Saa noget «forbud» maa ansees for ganske overflødig for landdistrikternes vedkommende og det føles da ogsaa, det permanente, av de gamle, hæderlige, staute fiskere som noget tøv og et uberettiget indgrep i deres gamle personlige rettigheter. At avstemningen fik det resultat den gjorde i amtet, skyldtes utvilsomt skræmslerne fra andre kanter av landet paa kvinderne og de gjennemsigtige avstemningsforhold. Alkoholismens skadelighet socialt seet er rent forsvindende her i Nordland — i ethvert fald utenfor byerne — likeoverfor den skade, som foraarsakes gjennom fordøielseslidelser paa grund av den megen kaffe-

drikning, ikke mindst hos den opvoksende slægt, like fra barneaarene. Kunde der reises en avholdsbevægelse mot dette nydelsesmiddel, ikke mindst blandt barnene, vilde maverne utvilsomt taale de gamle gode nordlandsretter, lever, levermølje og tran, som for et par generationer siden var staaende ret baade hjemme og i rorboden, men som nu ikke taales paa grund av den idelige kaffen, saasnart man vaakner til om morgenen. Herved tænkes ikke paa koffein-virkningen men paa den skoldhede, garvesyreholdige, av gruggen gjentagne ganger utkokte væske, som bæres med navnet kaffe og som betar baade kvinder og barn matlysten til frokost, saa de gaar halve dagen uten næring, barnene ofte indtil halvmilen til skolen med et par skiver brød i lommen, hvortil de da drikker vand og hvorpaa de saa kommer hjem utpaa eftermiddagen, slitne, matte og det de da helst vil ha for at varme sig litt, er da gjerne en taar kaffe. Er det underlig, at fordoielsessygdomme med svækkelse av hele organismen blir altfor almindelige og at altfor mange ungdommer falder som offre for tuberkulosen? I forbindelse hermed maa omtales den bevægelse, som er oppe inden skolen — de mange smaa kredser skal nu efter ivrige pædagoger slaaes sammen til større kredser med flere klasser, saa undervisningen skal bli bedre. Flere steder staar her lærere og forældre mot hinanden, de sidste tænker paa sine smaaes helse, de lange skoleveier en større skolekreds vil medføre, barna kommende vaate og forfrosne til skolen i regn og blæst, og sittende der til kl. 2—3 uten anden næring end ovennævnte og ingen til at se efter dem med hensyn til ombytte. Skal lærernes krav imøtekomes, maa skolerne gaa over til internater, hvor barna kan faa et ordentlig maaltid mat og ha et varmt rum til skiftning av tøy under tilsyn av en paalidelig kvinde. Distriktslæge Sørensen, Herøy, har herom i sin medicinalberetning for 1917 git en udmærket utredning.

Distriktslægen i Fauske har i Sulitjelma foretat en fullstændig befaring av hele værksomraadet, som viste, at der med hensyn til sundhetsforholdene, særlig boligforholdene, hersket store mangler. En hel del barakker var kolde og trækfulde, svære sprækker i gulv og vægger; vinduer og dører passet flere steder ikke til, saa den flate haand kunde stikkem mellom dem og væggen. Gjennem de tynde vægger trak fugtighet ind i rummene. I snesmeltningen hændte det paa flere steder, at vandet flommet like ind i kjøkkenet. Stærk overbefolkning i rummene, paa sine steder var der saaledes ned til 4—4½ kbm. pr. individ. I flere løskars- og familieleiligheter manglet kjøkken. Specielle ophængningsrum for klær savnedes saagodtsom overalt. Arbeidsklærne blev ophængt i beboelsesrummene, bibragte disse et litet hyggelig utseende og generte ved sin stank. Angaaende W. C. var at bemærke, at det paa sine steder manglet, saa husets folk i aarevis hadde sognet til naboens eller var henvist til naturen. Beliggenheten av W. C. var paa sine steder slik, at de om vinteren forsvandt helt i sneen. Stamp eller kasse til at opsamle ekskrementerne manglet i stor utstrækning. Paa mange steder var beliggenheten av W. C. saadan, at tømningen foregik av sig selv, d. v. s. de var placert paa en bakkeskrænt og ekskrementerne tømtes saa utover kanten. Beliggenheten av W. C. og fjøs var tildels saadan, at tilsig fandt sted til beboelseshus. De hadde ogsaa paa sine steder tak og væg fælles med uthus, hvor fødemidler opbevartes. Sjøppelkasser manglet mange steder; søppelen tømtes like utenfor huset. Dynger av søppel, som det gik sent med at fjerne, generte ved sin stank. Uthus manglet i flere tilfælde eller var av smaa dimensioner. Bad fandtes kun i Furulund og var kun i beskedent grad tilgjengelig for arbeiderne. Ved de store gruber fandtes ikke bad. Alt i alt var sundhetsforholdene høist mangelfulde og helseraadet vil se det som sin opgave snarest at faa rettet paa disse forhold. (Hegbom). Amtslægen maa likeoverfor slike forhold bare beklage, at hans tredobbelte stilling som amtslæge og distriktslæge i Bodin og i Gildeskaal hindrer ham i at ta haand i hanke med i dette

arbeide, som maa rettes baade mot dem, der planlægger og indreder saadanne kaar for arbeiderne, især mot dem, og saa tildels ogsaa mot beboerne selv.

Lægeforsyningen i amtet var noksaa mangelfuld; der var i aarets løp helt eller delvis ikke læge i Vik, Velfjord, Tjøtta, Rødøy, Gildeskaal, Nordfold, Hamarøy, Gimsey, Sortland og Øksnes lægedistrikter samt i Mosjøen stadslægestilling, altsaa 11 av amtets 43 offentlige lægestillinger var ubesatte. En del av disse er rigtignok nyoprettede og har ikke tidligere hat egen læge. Men for saa store og gamle distrikter som Gildeskaal og Sortland føles det haardt at bli uten læge.

Av amtets 102 offentlige jormorstillinger var kun 3 ubesatte. Det er at frygte for, at flere kommer til at staa ledige. Mange distrikter er nu saa smaa, at jormoren fører en meget kummerlig tilværelse. Der er distrikter med ned til kun 9 forretninger om aaret, distrikter, som enten aldrig burde været opprettet eller ialfald tillagt dobbelt løn. Den jormødrene tiltænkte bifortjeneste som hjelpevaksinatører later det til at bli vanskelig at faa gjennomført uten svære omkostninger til skydsutgifter. Den gamle ordning med en eller to lærere som hjelpevaksinatører i hver bygd vilde være den for det offentlige mest økonomiske ordning, idet hjelpevaksinatørerne selv besørget sig omkring i sine sommerferier. At faa skyds nu for jormoren er ikke let og ialfald særdeles dyrt. Sakens heldigste ordning er under overveielse.

De i forrige medicinalberetning omtalte besluttede nye **sykehus** i Sandnessjøen, Bodø og Stokmarknes er under opførelse. Indtil disse kan tages i bruk, maa man nøie sig med de gamle, utidsmessige og overfylde aamts-sykehus med støtte av de tildels private anstalter i Mosjøen, Sulitjelma, Narvik og Svolvær samt de mindre sykestuer i Brønnøy, Glaamsfjord, Saltdal og Sortland og under fisket ogsaa av fiskersykestuerne i Kabelvaag, Henningsvær, Stamund, Reine, Værøy og Røst. De to sidste har bare 2 smaa leiede rum.

I Bodø ligger Rønvik sindssykeasyll.

Tuberkulosesanatoriet i Saltdal staar i livlig rapport med tuberkulose-hjemmene. Naar man kommer saa langt, at det nye sykehus i Bodø blir tat i bruk, er det meningen, at den der planlagte sykepleierskeskole ved hjelp av sanatoriet og Rønvik asyl skal kunne gi sine elever en komplet utdannelse.

Amtets 14 **apotek** hadde i aarets anden halvdel en strid tørt, men ikke fra noget meldtes om nogen mangel paa medicin eller om mindre ydelser end den stærke paakjending krævet, trods betjeningen arbeidet nat og dag. Nogen visitationer har amtslægen ikke kunnet foreta. Der har fra enkelte hold været søkt om tilladelse for handelsmænd eller andre til i de mest avsidesliggende distrikter at kunne sælge noget medicin. Saken er under behandling. Den store mangel paa farmaceutisk utdannede er meget følelig for apotekene her nord og til hinder for opprettelse og drift av filialer, som mange steder kunde være meget ønskelige.

Badeindretninger er amtet daarlig forsynt med og de faa, som findes har hat vanskeligheter paa grund av brændselsnøden.

I det store og hele maa vel Nordlands amt siges at ha greiet sig ganske bra igjennem det baade paa grund av krigstilstanden og influensaen vanskelige aar 1918. Trods lægemangelen og de faa sykepleiersker, trods vanskelighetene med bensin og petroleum er der ikke fra noget distrikt kommet saa rystende

beretninger om nød og elendighet, som man læser om fra andre kanter av landet. Men et fælt aar blev det, og alle er nok enige med distriktslægen i Vaagan, naar han haaper aldrig at faa opleve saadant mere.

Følgende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Nordlands amt	106	2490
Bindal	1	57
Vik	-	-
Velfjord	1	-
Brønnøy	4	-
Vega	1	-
Tjøtta	2	-
Alstahaug	¹⁾ 4	36
Herøy	²⁾ 6	-
Vefsn	-	-
Mosjøen stadslægedistrikt	-	-
Hatfjelldal	1	30
Hemnes	1	112
Nesna	³⁾ 2	58
Mo	2	13
Lurøy	⁴⁾ 4	-
Rødøy	1	-
Meøy	3	76
Gildeskaal	-	-
Bodø stadslægedistrikt	20	78
Bodin	1	-
Skjerstad	1	64
Saltdal	1	-
Fauske	2	152
Sørfold	3	8
Nordfold	⁵⁾ 4	79
Steigen	1	68
Hamarøy	3	95
Lødingen	⁶⁾ 2	31
Tysfjord	2	-
Narvik stadslægedistrikt	7	255
Ankenes	-	-

¹⁾ Stamnes 3, Leirfjord 1. ²⁾ Herøy 4, Nordvik 2. ³⁾ Dønnes 2. ⁴⁾ Lurøy 3, Træna 1. ⁵⁾ Nordfold 3, Leiranger 1. ⁶⁾ Lødingen 1, Tjeldsund 1.

(Forts.).		
Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Ofoten	-	-
Værøy	-	-
Flakstad	-	-
Buksnes	4	231
Borge	1	50
Gimsøy	-	27
Vaagan	1) 6	127
Hadsel	6	125
Bø	2	240
Øksnes	1	414
Sortland	3	64
Dverberg	3	-

1) Vaagan 4, Svolvær 2.

XIX. Tromsø amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jormødre.	Hjælpe- vaksinatører.
Amtet		26985,86	80 554	21	4	71	56
1. Trondenes.....		545,30	10 499	4	2	6	6
	Harstad, ladested..	0,67	2341	4	2	2	1
	Trondenes	544,63	8 158	-	-	¹⁾ 4	¹⁾ 5
2. Kvæfjord	Kvæfjord	659,31	2 980	1	-	2	2
3. Bjarkey	Bjarkey	110,40	1 787	-	-	2	1
4. Ibestad	Ibestad	807,58	5 351	1	-	8	5
5. Salangen		897,08	4 461	1	-	3	1
	Salangen	590,50	2 990	1	-	1	} 1
	Lavangen	306,58	1 471	-	-	2	
6. Sørreisa	Sørreisa	357,84	2 039	-	-	1	1
7. Tranøy		714,36	3 436	1	-	3	3
	Tranøy	439,22	1 789	-	-	2	2
	Dyroy	275,14	1 647	1	-	1	1
8. Berg		632,02	2 811	-	-	5	2
	Berg	263,33	1 203	-	-	2	1
	Torsken	368,69	1 608	-	-	3	1
9. Lenvik		1 145,63	7 260	1	-	4	4
	Lenvik	670,27	5 220	1	-	3	2
	Hillesøy	475,36	2 040	-	-	1	2
10. Maalselv	Maalselv	4 454,94	3 796	-	-	3	3
11. Bardu	Bardu	2 577,03	1 622	1	-	1	1
12. Balsfjord		1 667,44	5 019	1	-	4	4
	Balsfjord	1 252,95	3 322	1	-	2	2
	Malangen	414,49	1 697	-	-	2	2
13. Tromsø stadslæge- distrikt	Tromsø kjøbstad..	0,71	8 262	6	2	7	-

¹⁾ En av disse jormødre, bosat i Torvik, er tillike jormor og hjelpevaksinatrice for en nærliggende del av Ibestad lægedistrikt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
14. Tromsøysund	Tromsøysund	1 449,89	5 068	¹⁾ 1	-	²⁾ 5	5
15. Lyngen	Lyngen	3 644,15	6 334	1	-	5	5
	Sørfjord	2 993,71	5 171	1	-	4	4
	Helgøy	650,44	1 163	-	-	1	1
16. Karlsøy	Karlsøy	1 417,91	3 569	1	-	5	6
	Helgøy	753,90	2 139	1	-	3	2
	Helgøy	664,01	1 430	-	-	2	4
17. Skjervøy	Skjervøy	5 904,27	6 260	1	-	7	7
	Nordreisa	1 132,13	2 951	1	-	3	3
	Nordreisa	2 770,84	1 508	-	-	1	1
	Kvænangen	2 001,30	1 801	-	-	3	3

¹⁾ Distriktslægen bor i Tromsø. ²⁾ Den ene av disse er bosat i Tromsø.

Sundhetstilstanden opgives at ha været i det hele tat god i første halvaar, men meget slet i andet paa grund av influensaepidemien. Av epidemiske sygdomstilfælde er ialt meldt 11 212, hvorav 756 hadde dødelig utgang. I 1917 var de tilsvarende tal 4 242 og 223.

Dødeligheten var 20,7 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 237—239. Jfr. sidste tabel i den almindelige beretning.

Tyfoidfieber. De i Trondenes forekommende tilfælde maa opfattes som eftersmitte fra den store tyfusepidemi 1916/17. (Haslerud). — I Sørreisa døde en pike, som var kommet syk hjem fra amtsskolen i Ibestad. — Tilfældet i Lyngen var hos en mand som nylig var kommet hjem fra Honningsvaag i Finmarken.

Difteri optraadte i Trondenes væsentlig med spredte tilfælde og ikke som nogen egentlig epidemi. (Haslerud). — I Salangen var sygdommen ganske ondartet; de fleste tilfælde forekom paa Sjøveien, hvor 8 huse var inficert. En gut fik foruten svælg- og akkommodationslammelse tillike ataxi med parese og senere komplet paralyse i begge underextremiteter og desuten parese i armene; han blev helt bra efter nogen maaneders forløp. (Godske). — I Karlsøy optraadte sygdommen epidemisk og som det syntes i nær tilslutning til influensaepidemien. (A. W. Uchermann).

Influensa («spanskesyken») begyndte i juli og varte hele andet halvaar; de fleste tilfælde er meldt i september og oktober. I nogen distrikter antages den alt overveiende del av befolkningen at ha været angrepet, men som regel

Epidemiske sygdomme

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	40	2	40	5	6	5	4	11	4	3	1	-	-	-	1
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	5	2	5	3	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Akut poliomyelit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	8	-	8	-	-	-	2	2	-	-	1	-	1	1	1
Meslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Difteri (croup)	234	27	232	19	10	10	11	17	6	21	16	7	24	51	40
Dysenteri	5	1	4	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Barselfeber	6	2	6	-	-	-	-	1	1	2	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	8	4	5	1	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Rosen	60	-	60	3	1	3	1	3	2	5	5	7	7	11	12
Røde hunde	9	-	9	1	-	1	-	2	2	1	-	-	2	-	-
Variceller	31	-	31	3	2	2	4	3	2	6	1	-	-	4	4
Kusma	2	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	153	8	152	24	41	21	28	6	10	10	1	6	1	2	2
Akute katarrer i aandedrætsorg. . .	1895	58	1890	146	155	160	184	139	136	155	113	182	180	183	157
Influenta	7541	484	7511	8	7	5	7	8	15	752	896	2413	2180	910	310
Lungebetændelse	528	147	527	16	14	18	18	16	6	17	45	121	152	74	30
Pleurit	177	1	177	18	14	17	19	14	16	8	12	21	18	13	7
Gigtfeber	38	2	38	5	2	2	3	8	2	2	3	1	1	3	6
Akut diarrhoe (kolerine)	467	15	467	12	42	46	38	16	33	43	36	62	40	55	44
Skjærbuk	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	11212	756	11168	265	297	290	319	246	239	1027	1134	2821	2608	1308	614

Tromsø amt, 1918.

Epidemiske sygdomme.

238

Tromsø amt. 1918.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Trondenes.		Kvæfjord.		Bjarkøy.		Ibestad.		Salangen.		Sørreisa.		Tranøy.		Berg.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	22	-	-	-	4	-	3	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	48	5	59	6	-	-	1	1	21	3	-	-	9	1	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	3	1	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Rosen	6	-	-	-	-	-	6	-	2	-	1	-	-	-	4	-
Røde hunde	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	3	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	31	-	-	-	-	-	21	2	3	-	-	-	9	-	1	-
Akute katarrher i aandedrætsorg. . .	202	8	60	-	42	-	113	1	47	1	13	1	35	-	41	-
Influenza	1652	96	219	8	39	6	390	31	348	13	395	-	49	23	206	17
Lungebetændelse	73	4	2	2	2	-	29	2	17	2	48	35	4	-	13	2
Pleurit	21	1	-	-	-	-	16	-	13	-	3	-	6	-	7	-
Gigtfeber	3	-	3	1	1	1	4	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	95	5	-	-	-	-	2	1	17	-	7	-	-	-	5	-
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2166	121	343	17	90	7	592	39	473	19	469	37	123	25	278	20

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	9		10		11		12		13		14		15		16		17	
	Lenvik.		Maalselv.		Bardu.		Balsfjord.		Tromsø stadslæge- distrikt.		Tromsøy- sund.		Lyngen.		Karløy.		Skjervøy.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	6	-	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	18	4	3	-	-	-	-	-	49	1	1	1	3	-	14	3	8	2
Dysenteri	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Barselsefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	-	-	-	1	-	-	-	31	-	-	-	-	-	1	-	5	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	8	1	8	-	1	1	-	-	32	-	1	1	-	-	-	-	38	3
Akute katarrer i aandedrætsorg.	33	1	20	-	23	-	5	5	990	7	2	2	109	12	77	18	83	2
Influenza	316	23	249	3	625	-	253	-	1268	24	261	51	562	68	156	32	553	89
Lungebetændelse	8	3	55	16	38	5	57	33	132	18	1	1	28	13	6	2	15	9
Pleurit.	12	-	16	-	8	-	1	-	53	-	-	-	-	-	5	-	16	-
Gigtfeber	2	-	-	-	3	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Akut diarrhoe (kolerine)	9	-	-	-	9	-	6	-	268	7	-	-	-	-	3	1	46	1
Skjorbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Tilsammen	411	32	352	20	708	6	322	38	2868	59	273	57	705	93	264	58	775	108

blev læge kun hentet til de alvorligere tilfælde. Folk i alle aldre fik sygdommen, men fortrinnsvis unge voksne. Paa Sætermoen blev omtrent alle rekrutterne angrepet; mange fik lungebetændelse; 17 dødsfald; disse er ikke opført paa dødslisten for Bardu. — Det hændte ofte, at hele husstanden blev som slaat ned med en eneste gang, saa der var ingen, som kunde stelle hus eller fjøs. Sygdommen begyndte som oftest med vældig mathetsfølelse, saa folk, som var ute paa arbeide, med engang blev saa syke og matte, at de næsten ikke kunde klare at komme sig hjem; de hadde hodepine og høi feber. Baade morbiditeten og mortaliteten var større i sjøtrakterne end længere oppe i dalene; grunden til denne forskjel maa nærmest tilskrives de trangere boligforhold og daarligere hygiene nedover mot sjøen, men ogsaa mindre god levemaate; saaledes kaffe istedetfor melk og fløte, hvalfett og sirup istedetfor smør og ost. I indlandsdistrikter viste det sig, at lukning av skoler og forbud mot overflødige møter hadde stor betydning; i en grænd kunde sygdommen være i hvert hus, mens nabogrænden gik helt fri. Fra Skjervøy meddeles, at sygdommen efter en «storhelg» dersteds spredte sig over hele distriktet. — De talrike dødsfald skyldtes for den væsentligste del en eien-dommelig bronkopneumoni; ofte indtraadte døden efter kun 1 døgn eller 1½ under symptomer av tiltagende dyspnoe, cyanose og feber, ingen smerter. — Som hyppige komplikationer nævnes ikterus, otit, meningit og pleurit; empyemer viste godt forløp efter operation. — Nervøse svækkelsestilstande efter overstaaet sygdom har forekommet ret almindelig; endog store kraftige mandfolk, som før intet hadde feilet, har gaaet arbeidsuføre i maanedsviis; organforandringer har ikke kunnet paavises hos dem; de gaar der og er omtrent «til ingen ting». (Borchgrevink, Godske, Gløersen o. a.).

Pyogene infeksjoner, anføres der fra Karlsøy, forekom hyppig paa grund av angelstik under agning av liner med raatten agn eller som følge av anden urenlighet.

Skabb er opført med 188 tilfælde.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:											
		1	2	4	5	6	8	9	10	13	15	16	17
		Trondenes.	Kvæfjord.	Ibestad.	Salangen.	Sørreisa.	Berg.	Lenvik.	Maalselv.	Tromsø.	Lyngen.	Karlsøy.	Skjervøy.
Veneriske saar.....	6	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1
Syfilis, erhvervet.....	12	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	2
— medfødt.....	4	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit....	143	39	1	1	2	1	2	2	1	76	4	1	13

Tuberkulose. Om de i aarets løp ny tilkomne og av protokollerne ut-gaaede tilfælde m. v. henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 12,2 pct. av samtlige ved sygdom foraarsakede kjendte dødsfald og 24,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 12,9 pct. og 22,2 pct. og for bygdene 12,0 pct. og 24,6 pct. — Forøvrig henvises til tabellen paa næste side.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Trondenes	225	27	121	104
Harstad ladested	47	6	25	22
Bygder	178	21	96	82
Kvæfjord	43	6	17	26
Bjarkøy	14	2	7	7
Ibestad	102	20	39	63
Salangen	55	8	19	36
Sørreisa	63	8	37	26
Tranøy	47	6	25	22
Berg	30	1	20	10
Lenvik	89	13	32	57
Maalselv	65	9	20	45
Bardu	30	7	6	24
Balsfjord	76	14	38	38
Tromsø stadslægedistrikt	154	20	59	95
Tromsøysund	93	9	57	36
Lyngen	175	12	93	82
Karlsøy	80	4	58	22
Skjervøy	174	18	108	66
Tromsø amt	1515	184	756	759
Derav i byer	201	26	84	117
— - bygder	1314	158	672	642

Av **obstetriciske operationer**, utført av læger, er meldt 42; derav i Trondenes distrikt 5, Kvæfjord 2, Ibestad 6, Salangen 3, Tranøy 1, Maalselv 5, Tromsø 13, Lyngen 2, Karlsøy 3 og Skjervøy 2. Om indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Om **jormorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Paa **barselseng døde** ifølge presternes og lægernes opgaver 6 kvinder; derav 2 av barselfeber. Se forøvrig tabel XXXIV (gruppe XII) i den almindelige beretning. Av disse døde 1 fra Skjervøy ombord i dampbaat paa vei til læge.

Ifølge tabellen paa side 243 over **fødte og døde** var der et overskudd av 831 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 69,0.

Veiret. Sommeren var meget varm og altfor tør. Jordens avkastning blev derfor mindre end ventet; kornet blev mindre fuldvegtig og poteterne smaa. Husdyrholdet maatte mangesteds formindskes.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Abortus provo- catus.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mor.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	27	28	-	-	-	-
Trangt bækken	2	2	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-
Placenta prævia og blød- ning	1	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	5	5	-
Fare for fosterets liv	4	4	-	-	-	-
Tilsammen	35	35	1	5	5	1
		36				

Levemaate og hygieniske forhold. I Ibestad har flere, trods de dyre byggetider, skaffet sig nye og tidsmæssige boliger.

Sørreisa hadde paa grund av rikt fiske let adgang til sild; brukt som et udmerket kraftfôr til kjørene blev dissers melkeydelse holdt oppe; man har derfor hat rikelig melk, hvorav en stor del gjennem bygdens meieri er sendt til Tromsø til gode priser. — Der er opført adskillige hus ved hjælp av boligbankens midler, men paa mange er taktækningen daarlig, og der mangler utvendig paneling. (Gløersen).

I Maalselv har veddrift, tøndefabrikation og tjærebrænding bragt store pengesummer ind i bygden; prisen paa ved har saaledes været 7 ganger saa høi som før krigen eller 44 kr., mot 6 kr. pr. meterfavn; heldigvis var denne herlighet ikke av lang varighet, da ellers bygden vilde blit avskoget. (Vangsnæs).

I Tromsø by har ernæringsforholdene delvis været vanskelige, særlig for barnene. For at yde hjemmene nogen lettelse blev der oprettet et provisorisk folkekjøkken, hvor nogen hundrede barn foruten et krus varm havresuppe om morgenen før de gik paa skolen ogsaa fik middagsmat. Men ogsaa mange voksne spiste sin middags- og aftensmat der. Desuten solgtes mat til avhentning. Den 20de november blev Tromsø kommunale dampkjøkken aapnet. — Bolignøden har ogsaa været meget stor paa grund av stor indflytning av fabrikarbeidere. Men hertil kommer ogsaa at den tid som forlanges for at erhverve hjemstavnret er kort og frister en hel del individer i bygdene til at flytte ind til byen, især naar de blir ældre; byens fattigvæsen sørger nemlig ganske anderledes godt for de gamle fattige og skroplige end de smaa og fattige landskommuner rundt omkring. (Lie).

Fra Lyngen anføres, at husene som regel er meget smaa i forhold til tallet paa beboere; ikke sjelden er kalver, sauer og kidd medlemmer av husstanden. — De gamle jordgammer er nu helt forsvundet.

Sykehus. I Harstad, Trondenes distrikt, er der et kommunalt sykehus med tilskudd av medicinalfondet. I Ibestad er der et kommunalt tuber-

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde				
	levende.	døde.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barselseng.	ved ulykkelige hændelser.
Trondenes	304	4	227	29	4	-	3
Harstad ladested.....	79	1	44	4	-	-	-
Bygder	225	3	183	25	4	-	3
Kvæfjord	79	2	59	-	-	-	3
Bjarkøy	52	-	36	4	-	-	1
Ibestad	165	3	112	12	-	1	2
Salangen.....	72	3	60	5	-	-	1
Sørreisa	73	2	60	6	-	-	1
Tranøy	94	2	49	6	1	1	-
Berg	92	2	46	7	1	-	1
Lenvik	309	6	148	16	-	-	5
Maalselv	94	1	76	8	1	-	3
Bardu	52	-	31	3	1	-	-
Balsfjord.....	163	3	117	14	2	-	1
Tromsø stadsleagedistrikt	348	9	169	33	-	2	3
Tromsøysund	201	5	151	16	-	-	5
Lyngen	277	9	192	22	1	1	2
Karlsøy	93	3	71	6	1	1	3
Skjervøy	210	7	243	30	3	-	8
Tromsø amt	2678	61	1847	217	15	6	42
Derav i byer	427	10	213	37	-	2	3
— - bygder	2251	51	1634	180	15	4	39

kulosehjem. I Tromsø by ligger amtssykehuset og et katolsk St. Elisabeths hospital samt et epidemilasar. 1ste januar aapnedes et nyindrettet provisorisk sykehus paa 22 senger. Utenfor bygrænsen i Tromsøysund distrikt ligger statens karantænestation og Tromsø tuberkulosehjem. I Lyngen distrikt er der et tuberkulosehjem. Sykehuset i Skjervøy distrikt var i virksomhet.

Badeindretninger. Ved sykehuset i Harstad er der en badeanstalt. I Bjarkøy distrikt findes ved gruberne et karbad for arbeiderne. Badeanstalten i Tromsø by maatte paa grund av de høie kulpriser og vandmangel holdes stengt ca. 4 uker senhøstes.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Omstaaende tabel gir oplysning om tallet paa møter i helseraad og paa vaksinerte.

I aarets løp blev 13 skibe **karantæneundersøkt**, alle fra det nordlige Rusland; trafikken derfra har under krigen været meget liten og flere av de undersøkte skibe anløp Tromsø kun for at proviantere eller kulle.

Lægedistrikter.	Meter i helseraad.	Vaksinerte.
Tromsø amt	72	1707
Trondenes	¹⁾ 6	370
Kvæfjord	2	101
Bjarkøy	1	92
Ibestad	3	139
Salangen	²⁾ 6	54
Sørreisa	2	-
Tranøy	³⁾ 1	153
Berg	⁴⁾ 1	41
Lenvik	⁵⁾ 1	251
Maalselv	3	100
Bardu	2	-
Balsfjord	⁶⁾ 3	3
Tromsø stadslægedistrikt	27	151
Tromsøysund	6	147
Lyngen	⁷⁾ 2	10
Karløy	⁸⁾ 2	40
Skjervøy	⁹⁾ 4	55

¹⁾ Harstad ladestad 2, Trondenes 4. ²⁾ Salangen 5, Lavangen 1. ³⁾ Dyroy 1.
⁴⁾ Torsken 1. ⁵⁾ Lenvik 1. ⁶⁾ Balsfjord 1, Malangen 2. ⁷⁾ Lyngen 2. ⁸⁾ Karløy 1,
 Helgøy 1. ⁹⁾ Nordreisa 1, Skjervøy 1, Kvænangen 2.

Fra Tromsø by klages over likegyldighet med at la barn bli **vaksinert** i rimelig tid; man har endog flere ganger ventet dermed helt til konfirmationsalderen.

Fra Sørreisa anføres, at en **kvaksalver**, hvis specialitet er «blodforgiftninger», har stor praksis saavel der som i næsten alle andre bygder inden amtet.

XX. Finmarkens amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggere, medicinalpersonaie.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold ¹⁾ i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		48018,19	39 126	14	1	42	30
1. Alta	 ²⁾	11892,01	3 347	1	-	2	2
	Alta	2047,82	2 367	1	-	1	1
	Kautokeino	8690,35	980	-	-	1	1
2. Talvik	Talvik	1652,92	2 475	1	-	4	4
3. Loppa		1266,24	2 638	³⁾ -	-	3	3
	Loppa, Øksfjord	713,00	1 388	-	-	2	1
	Hasvik	553,24	1 250	-	-	1	2
4. Hammerfest		2502,26	5 240	2	-	7	3
	Hammerfest, kjøbst.	4,00	2 817	2	-	4	-
	Hammerfest	853,08	1 368	-	-	2	2
	Kvalsund	1645,18	1 055	-	-	1	1
5. Maasøy	Maasøy	1333,24	2 052	³⁾ -	-	2	2
6. Kjølvik	Kjølvik	576,72	2 389	1	-	4	2
7. Kistrand	Kistrand	4986,92	1 926	³⁾ -	-	1	1
8. Karasjok	Karasjok	5261,06	823	1	-	1	1
9. Lebesby	Lebesby	3567,71	1 726	1	-	1	1
10. Gamvik		2575,69	2 245	³⁾ -	-	3	3
	Gamvik	1444,83	1 446	-	-	1	1
	Berlevaag	1130,86	799	-	-	1	1
11. Tana		3708,26	1 853	1	-	2	2
	Tana	1859,04	1 395	1	-	1	1
	Polmak	1849,22	458	-	-	1	1
12. Vardø		2023,74	4 363	2	1	3	2
	Vardø, kjøbstad ...	3,69	3 111	2	-	1	-
	Vardø	2020,05	1 252	-	-	2	2

¹⁾ For følgende herreder er nøiagtige maalinge endnu ikke foretat, hvorfor opgaverne over disse herreders flateindhold ikke er sikre: Kautokeino, Maasøy, Kjølvik, Kistrand, Kvalsund, Karasjok, Polmak og delvis Lebesby. (Bemerkning av Det statistiske Centralbyraa). ²⁾ Heri medregnet «Fællesbeitedistriktet» mellem Kautokeino og Karasjok (efter Opgave av Det statistiske Centralbyraa). ³⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 1ste decb. 1910.	Antal læger.	Tandlæger.	Jornedre.	Hjælpe- vaksinatører.
13. Vadsø		2 603,74	4 479	¹⁾ 2	-	3	1
	Vadsø, kjøbstad ...	1,54	1 988	2	-	1	-
	Nordvaranger	1 186,84	1 404	-	-	1	-
	Nesseby	1 415,36	1 087	-	-	1	1
14. Sydvaranger	Sydvaranger ..	4 067,78	3 570	2	-	6	3

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig.

Sundhetstilstanden opgis, bortset fra influensaepidemien i andet halvår, at ha været i det hele god. Av epidemiske sygdomstilfælde er meldt 6 775, hvorav 345 havde dødelig utgang; året forut var de tilsvarende tal 2 538 og 106.

Dødeligheten var 21,5 pro mille av den opgivne tilstedeværende middel-folkemængde. Se tabel II.

Om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 247 o. flg. Jfr. forøvrig sidste tabel i den almindelige beretning. Amtet har lidt under en stor mangel paa læger i 1918, idet 5 lægedistrikter har staat vakant i hele året, nemlig Loppa, Maasøy, Kistrand, Gamvik og Vadsø. I disse har enten lægen i nabodistriktet eller for Vadsøs vedkommende sykehuslægen været konstitueret som distriktslæge. — Desuten har Vardø lægedistrikt været vakant siden 15de september og er blit bestyret av distriktslægen uten fast distrikt. Denne stilling hadde staat ubesat fra aarets begyndelse til midten av august. (Amtslægen).

Tyfoidefeber (paratyfus) optraadte epidemisk i fiskeværerne i Maasøy og Kjelvik distrikter, hvorfra enkelte tilfælde spredtes til Lebesby, Vadsø og Talvik. Om drikkevandsforholdene i fiskeværerne bemerker distriktslægen i Kjelvik, at det er paa tide, at der fra statens side gjøres noget for at skaffe Finmarksværene sundt og tilstrækkelig drikkevand; uten det er baade læge og lægemidler av liten betydning. Det er vel ganske paa det rene, at de større eller mindre tyfoidefeber epidemier som optræder næsten aarlig i Finmarksværene skyldes inficeret drikkevand. Vil man bli kvit denne sygdom, faar man angripe aarsaken. At dette er den rette vei at gaa, er Vardø by det bedste eksempel paa. Her er tyfoidefeberen, som før optraadte aarvisst, blit en sjelden sygdom efter at byen fik sin vandleddning. I Søndre Honningsvåg er man nu forresten i gang med anlæg av vandverk for kommunens regning. (Amtslægen).

Influensa har været utbredt over hele amtet, og av voksne mennesker er det vel ikke synderlig mange, som har undgaat den. Lægernes opgaver over, hvor mange der er kommet til deres kundskap, har derfor bare en relativ værdi. Sygdommen maa dog ha vist en betydelig forskjel i intensitet og utbredelse i de forskjellige distrikter. I Vardø, Tana, Gamvik og Vadsø landdistrikt synes den saaledes at ha hat en forholdsvis ringe utbredelse, mens Kjelvik, Kistrand, Kara-

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	62	9	62	2	4	16	6	6	6	5	1	1	1	-	14
Skarlagensfeber	4	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Meslinger	14	-	14	-	1	-	-	5	2	-	-	4	-	2	-
Difteri (croup)	35	7	34	-	-	8	-	3	2	1	7	3	4	6	-
Barselfeber	4	1	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	25	2	25	1	3	2	-	2	1	-	1	4	4	3	4
Røde hunde	55	-	55	1	2	1	2	-	1	4	2	13	7	9	13
Variceller	32	-	32	4	1	4	5	1	1	1	2	1	2	1	9
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Kikhoste	9	1	8	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Akute katarrer i aandedrætsorg.	1568	53	1568	115	112	104	190	169	97	104	161	66	160	148	142
Influenta	3860	175	3846	7	7	5	6	15	4	1239	795	276	839	410	243
Lungebetændelse	228	61	212	12	9	8	8	14	7	26	19	19	34	42	14
Pleurit	119	2	118	12	10	7	13	21	6	6	7	10	11	11	4
Gigtfeber	31	1	30	4	4	2	4	3	2	3	2	2	1	2	1
Akut diarrhoe (kolerine)	717	29	703	44	43	39	37	40	43	61	74	72	104	84	62
Skjærbuk	5	-	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	6775	345	6723	206	198	201	271	282	172	1450	1072	473	1168	723	507

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Alta.		Talvik.		Loppa.		Hammerfest.		Maasøy.		Kjelvik.		Kistrand.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber.....	-	-	1	-	12	-	7	2	20	6	14	-	-	-
Skarlagensefeber.....	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger.....	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	1	-	-	-
Difteri (croup).....	-	-	1	-	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-
Barselfeber.....	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi.....	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte).....	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	1	-	1	-	-	-	6	-	-	-	2	-	-	-
Røde hunde.....	1	-	-	-	-	-	16	-	-	-	1	-	-	-
Variceller.....	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-
Kusma.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste.....	-	-	3	-	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne .	36	6	6	1	43	2	406	5	37	-	193	9	43	-
Influenta.....	167	-	122	15	132	8	951	10	41	-	736	3	45	43
Lungebetændelse.....	4	-	1	1	8	6	95	29	-	-	33	6	-	-
Pleurit.....	19	-	-	-	3	-	20	-	1	-	27	1	-	-
Gigtfeber.....	1	-	-	-	1	1	6	-	-	-	3	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	9	-	5	-	5	5	157	9	2	-	97	5	1	-
Skjorbuk.....	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	239	6	142	19	205	23	1693	58	104	7	1111	24	89	43

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	8		9		10		11		12		13		14	
	Karasjok.		Lebesby.		Gamvik.		Tana.		Vardø.		Vadsø.		Syd- varanger.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	-	-	7	1	1	-	2	1	20	3
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	10	2	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	15	-	6	-
Variceller	-	-	-	-	5	-	-	-	4	-	-	-	15	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	-	-	30	-	31	-	23	-	143	8	151	15	426	7
Influenta	157	19	194	42	8	6	27	-	276	9	240	-	764	20
Lungebetændelse	1	1	-	-	3	1	11	6	38	8	21	2	13	1
Pleurit	2	-	5	-	2	-	-	-	13	-	9	1	18	-
Gigtfeber	1	-	-	-	3	-	2	-	5	-	8	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	4	-	3	-	4	4	-	-	84	-	63	3	283	3
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Tilsammen	165	20	237	43	58	12	70	7	582	25	526	24	1554	34

sjok, Sydvaranger og Lebesby synes at ha været sterkt hjemsekt. I disse sidst-nævnte distrikter synes den ogsaa at ha været mest ondartet og dødelig, mens den i Alta og Maasey ikke synes at ha medført noget dødsfald. Sygdommen har oftest begyndt i juli med et stort antal tilfælde, har holdt sig i august for at avta i september, mens der i oktober er indtraadt en exacerbation, som saa atter har avtat i november og december. Men i Karasjok kjendes intet tilfælde før i september, og i Kistrand er sygdommen ikke angit før i oktober. I Alta naadde den sin kulmination først i januar 1919. — Fra Sydvaranger anføres, at mens sygdommen raste som værst der, optraadte den slet ikke paa Murmankysten og i Enare; først om vaaren 1919 skal den ha optraadt der. (Amtslægen). — Fra Alta anføres, at inkubationstiden hos et par unge kraftige telefonarbeidere blev iagttaget at være $1\frac{1}{2}$ resp. 2 døgn. — For at hindre utbredning av smitte til Kautokeino blev høstmarkedet avlyst, men avlysningen kom av forskjellige grunde saa sent, at den var til liten nytte, saa mange markedsfolk fra Kautokeino bragte smitten hjem. (Gjessing). — Fra Talvik berettes: En lægprædikant hadde om høsten været paa reiser i Tana og særlig besøkt de av sygdommen mest herjede steder; han fik sygdommen og døde paa Hammerfest sykehus. Ved begravelsen hjemme var omtrent hele bygden tilstede; efter gammel skik under sørgehøitideligheten blev lokket tat av kisten for at hele forsamlingen i det fuldpakkede hus kunde faa beskue den døde. Faa dage efter var alle i sørgehuset og endel av naboerne sengeliggende, hvorefter sygdommen spredte sig fra hus til hus. (T. Johnsen).

Av skabb er meldt 71 tilfælde.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælde vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa lægedistrikterne:											
		1	3	4	5	6	8	9	10	11	12	13	14
		Alta.	Loppa.	Hammerfest.	Maasey.	Kjelvik.	Karasjok.	Lebesby.	Gamvik.	Tanen.	Vardø.	Vadsø.	Syd-varanger.
Veneriske saar	9	-	-	7	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	51	-	-	6	-	-	-	-	-	-	23	1	21
— medfødt	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit	211	3	4	51	1	11	-	6	3	2	50	30	50

Tuberkulose. Om de i aarets løp ny tilkomne og av tuberkuloseprotokollerne utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme m. v. henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 13,0 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfald og 23,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 15,6 pct. og 24,4 pct. og for bygdene 12,2 pct. og 22,4 pct. — Forøvrig henvises til omstaaende tabel. — I Talvik optraadte sygdommen hos 3 av de i aarets løp iagttagne syke i tilslutning til «spanskesyken»; den ene hadde for 6 aar siden været sanatoriebehandlet og siden holdt sig frisk. (T. Johnsen).

Om amtets for offentlig regning behandlede **sindssyke** se den almindelige beretning. — For privat utsatte syke har betalingen maattet hæves betydelig paa grund av dyrtiden; ja man faar i det hele ikke andre til at ta imot sindssyke

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved :			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Alta	38	8	6	32
Talvik	45	6	19	26
Loppa	51	3	23	28
Hammerfest	137	14	58	79
Hammerfest by	86	10	37	49
Bygder	51	4	21	30
Maasøy	20	5	7	13
Kjelvik	45	6	24	21
Kistrand	59	3	43	16
Karasjok	25	3	20	5
Lebesby	63	3	43	20
Gamvik	25	-	12	13
Tana	43	10	7	36
Vardø	72	12	25	47
Vardø by	61	10	16	45
Bygder	11	2	9	2
Vadsø	96	18	24	72
Vadsø by	52	11	19	33
Bygder	44	7	5	39
Sydvaranger	79	13	34	45
Finmarkens amt	798	104	345	453
Derav i byer	199	31	72	127
— - bygder	599	73	273	326

end den sykes nærmeste slektninge, og selv disse gjør det nødvendig. Det er paatide, at der oprettes offentlige pleieanstalter for de sindssyke, som ikke indlægges i asyl. (Amtslægen).

Fødselsoperationer. Av læger utførtes ialt 39 saadanne, derav i Alta distrikt 3, Talvik 3, Loppa 2, Hammerfest 6, Kjelvik 6, Vadsø 7 og Sydvaranger 12. — Om indikationer og utfald se tabellen paa side 252.

Om jormorhjælpen se tabellen i den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen paa side 253.

Der blev et overskudd av 516 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 65,9.

Paa barselseng døde efter presternes og lægernes opgaver 10 kvinder, deriblandt 1 av barselfeber; forøvrig henvises til tabel XXXIV, gruppe XII.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.		Vending.		Uttrækning ved bækkenendeleie.	Perforation.	Exvisceration. Embryotomi.		Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.	Barn.	Mor.	Mødre.		Mødre.
	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.
Risvækkelse, langvarig fødsel etc.	21	21	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bækken	1	1	-	-	-	-	-	1	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele....	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for moren	-	-	1	1	1	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med pan- den fortil)	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	2	2	-	-	1	-	-
Fare for fosteret	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	27	27	3	3	1	1	1	1	5
							2		

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Alta	103	3	57	7	-	1	6	-
Talvik	68	2	51	5	2	1	1	-
Loppa	78	5	45	9	-	1	2	-
Hammerfest	207	-	139	31	1	-	5	1
Hammerfest by	120	-	98	20	-	-	3	1
Bygder	87	-	41	11	1	-	2	-
Maasøy	64	-	50	10	1	-	1	-
Kjelvik	118	1	70	16	-	1	1	-
Kistrand	63	2	86	8	-	1	4	-
Karasjok	41	1	40	6	1	-	1	-
Lebesby	91	4	77	12	-	2	3	-
Gamvik	92	2	39	9	-	-	1	-
Tana	55	1	61	7	1	-	3	-
Vardø	135	11	94	12	2	-	4	-
Vardø by	71	5	80	10	1	-	4	-
Bygder	64	6	14	2	1	-	-	-
Vadsø	169	8	102	21	3	3	2	1
Vadsø by	64	4	54	4	1	1	-	1
Bygder	105	4	48	17	2	2	2	-
Sydvaranger	228	2	85	21	3	-	3	-
Finmarkens amt	1512	42	996	174	14	10	37	2
Derav i byer	255	9	232	34	2	1	7	2
— - bygder	1257	33	764	140	12	9	30	-

Veirliget. Vaaren kom tidlig og sommeren var varm. Nedbøren var i be-
gyndelsen rikelig, saa der var lovende utsigter til en god høst, men siden blev
det næsten overalt en ødelæggende tørke med paafølgende større nedslagtnng av
kreaturer. Fra Karasjok opgis sommeren at ha været udmerket; høavlen
blev rik der.

Levemaate, økonomiske og hygieniske forhold. Ernæringen har
i det hele været nedsat for en stor del av befolkningen paa grund av sparsom
tilgang og stor ensformighet i kosten; forstyrrelser i fordøielsen var derfor mere
almindelig end ellers. (Amtslægen). Som følge av parafinmangel deltok nemlig langt
færre i vaarfisket end vanlig; hvorfor nøden var størst, der hvor fiskenæringen er
den eneste levevei, saasom i Loppa og flere andre steder langs kysten. Der var
dog mange steder godt sildefiske. — Boligforholdene opgis at være daarlige i
Loppa og Maasøy; i sidstnævnte distrikt findes der endnu mange gammer; og
hvordan det er med renligheten slike steder faar man et begrep om, naar det er
en utbredt opfatning, at man «ikke er frisk naar lusa ikke trivs paa en».

Fra Tana, anføres at interessen for jordbruk er i rask vekst og at de hygieniske forhold særlig med hensyn til boliger og levesæt stadig bedres paa grund av den jevnt fremadskridende økonomiske stilling. (B. Lunde).

I Sydvaranger har jernverket holdt det gaaende med meget innskærket arbeidsstok, som mest har været beskæftiget i gruberne; som følge herav har husnøden i Kirkenes været mindre end tidligere; selskapet har ogsaa fortsat bygning av saakaldte egne hjem. — Jordbruget har gjort betydelige fremskridt i de senere aar og store arealer blir hvert aar oppløiet og lagt under rationel dyrkning. (Wessel).

Sykehus. De 3 amtssykehus ligger i byerne Hammerfest, Vardø og Vadsø. I Hammerfest er der tillike et katolsk hospital. I Tana distrikt ligger paa Tanagaard Finmarkens amts pleiehjem for tuberkulose. I Vardø er der foruten epidemiavdelingen paa sykehuset et koleralasaret i Engelsviken. I Vadsø er der et hospital for skrofuløse syke og paa Kirkenes i Sydvaranger har grube-selskapet et sykehus for sine arbeidere. — I aarets løp er følgende 3 nye sykehus blitt aapnet: Nesseby tuberkulosehjem, bygget av Nationalforeningen mot tuberkulose og drevet med statstilskud av norsk finneforbund. Kan opta 12 patienter. Kautokeino sykestue, bygget med bidrag fra kommunen av norsk finnemission, har et sykerum med 3 senger. Alta sykestue, bygget av Alta tuberkuloseforening, har to sykerum med 5 senger. (Amtslægen).

Av badeindretninger med adgang for almenheten er der i Vardø foruten karbad ved amtets sykehus et kommunalt bad og 2 kvænbad; ogsaa i Kiberg er der et kvænbad. — Paa Kirkenes i Sydvaranger har aktieselskapet «Sørvaranger» en liten badstue for sine arbeidere.

Om amtets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseraad ¹⁾ .	Vaksinerte.
Finmarkens amt.	30	172
Alta	²⁾ 3	-
Talvik	-	15
Loppa	³⁾ 3	-
Hammerfest	⁴⁾ 2	-
Maasøy	1	-
Kjelvik	1	-
Kistrand	1	-
Karasjok	-	-
Lebesby	1	9
Gamvik	-	-
Tana	2	41
Vardø	⁵⁾ 6	77
Vadsø	4	30
Sydvaranger	6	-

¹⁾ Eor distrikter som bestaar av mere end ett herred gjælder det opførte tal det herred, hvorefter distriktet har navn, naar intet nærmere er opgit. ²⁾ Alta 2, Kautokeino 1.

³⁾ Loppa 2, Hasvik 1. ⁴⁾ Hammerfest by 2. ⁵⁾ Vardø by 5, Vardø herred 1.

